

**VERKIEZINGS-
PROGRAMMA'S
MET CD-ROM**

VERKIEZING VAN HET EUROPESE PARLEMENT

**BIJEENGEBRACHT DOOR HET INSTITUUT VOOR POLITIEKE WETENSCHAP, UNIVERSITEIT LEIDEN
MONTESQUIEU INSTITUUT**

HUIB PELLIKAAN & JOOP VAN HOLSTEYN

Verkiezing van het Europese Parlement 4 juni 2009

verkiezingsprogramma's met cd-rom

Verkiezing van het Europese Parlement 4 juni 2009

verkiezingsprogramma's met cd-rom

Bijeengebracht door het Instituut voor Politieke Wetenschap, Universiteit Leiden,

Rozenberg Publishers (Amsterdam)

© Inleiding H. Pellikaan & J.J.M. van Holsteyn

CONTACTADRES

Dr. H. Pellikaan
pellikaan@fsw.leidenuniv.nl
071 – 5273916
Prof. dr. J.J.M. van Holsteyn
holsteyn@fsw.leidenuniv.nl
Franziska Zanker

Instituut voor Politieke Wetenschap

Universiteit Leiden
Wassenaarseweg 52
2333 AK Leiden
Nederland

Rozenberg Publishers

info@rozenbergps.com
020 - 625 54 29

www.rozenbergps.com

Rozenberg Publishers
Lindengracht 302 d+e
1015 KN Amsterdam
Nederland

Publicatie van deze bundel is mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Montesquieu Instituut, Den Haag (contactadres info@montesquieu-instituut.nl), met medewerking van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen, Rijksuniversiteit Groningen, Postbus 559, 9700 AN Groningen.

Met dank aan de betreffende politieke partijen voor hun medewerking aan deze verzameling en publicatie van verkiezingsprogramma's voor de verkiezing van de Nederlandse vertegenwoordiging in het Europese Parlement, 4 juni 2009

ISBN 978 90 3601 xxx x
NUR 740

INHOUD

Inleiding

Verkiezingsprogramma's

Programma's Nederlandse partijen:

Christen Democratisch Appél

Partij voor de Vrijheid

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Democraten 66

Partij van de Arbeid

GroenLinks

Socialistische Partij

ChristenUnie / Staatkundig Gereformeerde Partij

Engelstalige programma's Europes fracties:

Europese Volkspartij en Europese Democraten

Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten

Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa

Groenen/Europese Vrije Alliantie

Europese Conservatieven en Hervormers

INLEIDING

Er waart een spook door Europa – het spook van de eurosceptis. Zo is althans de indruk van de laatste jaren, in het bijzonder sinds 2005, in Nederland. Deze eurosceptis of het eurosceptisme sluimerde reeds sinds de verdragen van Maastricht (1992) en Amsterdam (1997) onder de kiezersaanhang van de partijen aan de linker- en de rechterkant van het politieke spectrum. Het referendum over de zogenoemde Europese Grondwet in 2005 maakte deze latente sceptische houding plots manifest en heeft ook overigens bij de achterban, en bij delen van de politieke elite, van de gevestigde partijen twijfels doen rijzen over de wenselijkheid van een sterk federale Europese Unie met een neoliberale marktwerking. Immers, tegen de verwachting van de politieke elite van de meeste gevestigde partijen stemde ruim 60 procent van de Nederlandse kiezers tegen de ratificatie van de Europese Grondwet. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van november 2006 speelde het Europese vraagstuk vervolgens in campagne en electorale overwegingen nauwelijks enige rol van betekenis. De verkiezing van het Europees Parlement van juni 2009 is dan ook de eerste verkiezing na het ‘echec’ van het Nederlandse referendum over de Europese Grondwet waarin Europa, welhaast per definitie, weer centraal staat.

Het is interessant en relevant om de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen voor de verkiezing van het Europees Parlement van 2009, die in deze bundel zijn samengebracht, te vergelijken met die van 2004, met het voornoemde referendum tussen beide verkiezingsjaren in. Het in een paar jaar schijnbaar verouderde ideaal van 2004 voor een sterk verenigd Europa komt tot uitdrukking in zinnen als “GroenLinks vindt dat de EU een zelfbewuste supermacht moet worden” met als oogmerk “een corrigerend tegenwicht te vormen voor de agressieve wijze waarop Washington de Pax Americana wil opleggen aan de wereld” (p.175 bundel verkiezingsprogramma's 2004). Ook het CDA is dan nog duidelijk voorstander van een sterk Europa: “De EU werkt aan de ontwikkeling van haar gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (GBVB) en maakt plannen voor meer samenwerking op het gebied van defensie, zodat de lidstaten op het wereldtoneel samen sterk kunnen staan” (p. 66). Het CDA wil een sterke EU niet als tegenwicht tegen de macht van Verenigde Staten maar als gelijkwaardige partner. “Het CDA is voorstander van de versterking van de transatlantische betrekkingen en de uitbreiding daarvan tot een gelijkwaardig partnerschap” (p. 67). De PvdA spreekt zich in 2004 uit voor een sterk Europa met als doel het bevorderen van een betere wereld: “Als economische grootmacht van binnenkort 25 landen moet de Unie haar invloed aanwenden om de internationale rechtsorde te versterken en de strijd aan te gaan tegen armoede, onveiligheid en verdrukking” (p. 121). Openlijk Europees idealisme en expliciete ambities ten aanzien van de EU – dat waren nog eens tijden, in 2004.

Vijf jaar later zijn toon en strekking van de meeste verkiezingsprogramma's heel anders. In de programma's van 2009 worden uitdrukkingen als ‘supermacht’, ‘sterke EU’ en ‘economische grootmacht’ niet meer gehanteerd. Evenmin wordt

nog melding gemaakt van het idee van een Europese federatie, zoals bijvoorbeeld in het CDA-verkiezingsprogramma voor de eerste directe verkiezingen van het Europees Parlement in 1979. In dat programma van 1979 wordt gedacht dat er simpelweg geen alternatief zou bestaan voor “de politieke eenmaking die uiteindelijk moet uitmonden in een Europese federatie, dwz. in een Europese bondsstaat” (Ten geleide, Europese Volkspartij 1979).

De afwezigheid in de verkiezingsprogramma's van 2009 van een openlijke ondersteuning van een sterk verenigd Europa - in welke specifieke vorm dan ook - betekent echter niet dat de eenheid van de EU als een politiek doel geheel en al is losgelaten. Zie in dit verband bijvoorbeeld de acceptatie van het Verdrag van Lissabon door een meerderheid van de Tweede Kamer. De politieke partijen bespreken in hun verkiezingsprogramma's echter niet langer de grote vergezichten en stevige Europese ambities, maar beperken zich tot de min of meer conventionele kernthema's en issues waar de respectievelijke partijen van oudsher bekend om staan. GroenLinks bijvoorbeeld besteedt veel ruimte aan de noodzaak van samenwerking van de Europese lidstaten in de strijd tegen klimaatverandering. De VVD wil, even weinig verrassend, dat de EU zich concentreert op de werking van een gemeenschappelijke markt. In de eerste alinea van haar verkiezingsprogramma spreekt de VVD zich dan ook openlijk uit voor een bijstelling van de prioriteiten. De EU dient zich te beperken tot haar kerntaak - en die hangt eerst en vooral samen met die gemeenschappelijke (economische) markt - en de rest moet worden overlaten aan nationale overheden.

Deze notie van subsidiariteit wordt gedeeld in het gezamenlijke verkiezingsprogramma van de ChristenUnie en de SGP. Zij schrijven dat het bindmiddel van de EU nationaal belang is: “Het nationale belang is geen vies woord, maar een legitieme onderhandelingsinzet” (p. 6 Verkiezingsprogramma CU-SGP). Alleen voor zaken die grensoverschrijdend zijn, zoals economie, klimaat en asielbeleid, is volgens de CU-SGP combinatie Europees beleid noodzakelijk. De SP gaat nog een stap verder in de afwijzing van de in socialistische ogen “ongewenst eenzijdige en overhaaste Europese integratie”. Het ongewenste van de integratie heeft dan betrekking op het streven naar “een superstaat Europa die een neoliberale politiek moest voeren van meer markt en minder overheid”. (p. 8 Verkiezingsprogramma SP).

In de programma's van 2009 zijn kortom relatief veel kritische geluiden over de Europese integratie te horen en terughoudende signalen ten aanzien van de toekomst van de EU te vinden. De politieke partijen spreken zich ook uit over het gebrek aan transparantie en het ontbreken van democratische rekenschap aan de Europese bevolking. Maar toch: ondanks alle kritiek op de EU zijn en blijven alle partijen, met uitzondering van de PVV, voorstander van het bestaan van een supranationaal instituut. Uit de toonzetting van de programma's kan men bovenal afleiden dat de partijen er zich meer dan vroeger van bewust zijn dat de bevolking beduidend minder enthousiast voor de EU is dan de politieke elite.

Er is overigens één partij die zich ronduit en onverkort tegen de EU uitspreekt, de PVV. In een verkiezingsprogramma van één enkel A4tje wordt het gehele Europese project radicaal afgewezen. De PVV is slechts voorstander van economische samenwerking tussen Europese staten die geregeld kan worden in bilaterale verdragen buiten de EU om. De EU is in deze optiek overbodig.

Samenvattend kunnen de CDA, PvdA, VVD, GL en D66 (samen 17 Nederlandse zetels in het Europees Parlement) als de voorstanders van de EU worden beschouwd, ook nog in 2009. De SP en CU-SGP zijn veeleer eurosceptische partijen (samen 4 zetels), die weliswaar kritiek hebben op de huidige inrichting en politiek van de EU maar de EU als zodanig niet afwijzen. De PVV (4 zetels) is expliciet tegen de EU. Dit betekent over het geheel gezien dat een derde deel (32 procent) van de Nederlandse vertegenwoordigers in het Europees Parlement kritisch tot zeer kritisch staat tegenover het functioneren en de politiek van de EU. In ieder geval in getalsmatig opzicht is aldus het spook van de Nederlandse eurosceptis dus veeleer slechts een spookje.

Huib Pellikaan

Joop van Holsteyn

Politieke Wetenschap, Universiteit Leiden

VERKIEZINGSPROGRAMMA'S VAN DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT JUNI 2009

Het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement heeft de uitslag vastgesteld van de stemmen die zijn uitgebracht op 4 juni 2009. Van de 17 groeperingen die aan de verkiezing hebben deelgenomen, hebben er 9 één of meer zetels in het Europees Parlement gewonnen. De volgende partijen zijn direct na de verkiezingen vertegenwoordigd in het Europees Parlement.

Christen Democratisch Appèl	CDA	5 zetels
Partij voor de Vrijheid	PVV	4 “
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	VVD	3 “
Democraten 66	D66	3 “
Partij van de Arbeid	PvdA	3 “
GroenLinks	GL	3 “
Socialistische Partij	SP	2 “
ChristenUnie	CU	1 “
Staatkundig Gereformeerde Partij	SGP	1 “

De meeste vanwege Nederland gekozen vertegenwoordigers maken overigens deel uit van een Europese Partij of Europese fractie van politieke verwanten. Voor de zittingsperiode 2009-2014 zijn er zeven dergelijke ideologisch georiënteerde Europese fracties, die alle een Nederlandse inbreng hebben.

De toename van het aantal eurosceptici, onder kiezers zowel als onder verkozenen, toont zich in de in het Europees Parlement aanwezige fracties. Voorafgaand aan de verkiezingen van 2009 is namelijk de nieuwe fractie van Europese Conservatieven en Hervormers opgericht. Deze fractie is gevormd nadat de Britse Conservative Party op 12 maart 2009 de Europese fractie van de christendemocraten heeft verlaten. De partijleider van de Britse conservatieven, David Cameron, is voorstander van een meer Eurosceptische koers; deze houding is met name van belang voor de nationale verkiezingen in het Verenigd Koninkrijk in de zomer van 2010. De frontale anti-continentale houding van de conservatieven wordt namelijk door velen gezien als een goede strategie tegen de zittende regeringspartij, de Labour Party. En voor de geloofwaardigheid van een dergelijke binnenlandse campagne-strategie was het noodzakelijk om niet langer onderdeel uit te maken van de beduidend meer pro-Europese fractie van de Europese Volkspartij der christendemocraten. De Europese Conservatieven en Hervormers is tegen een federaal Europa en pleit voor terugkeer naar het beginsel van wat men noemt ‘true subsidiarity’.

De binnenlandse Britse politiek heeft met de oprichting van de nieuwe fractie van conservatieven via de Europese band een onverwachts gevolg gekregen voor de Nederlandse vertegenwoordigers in het Europees Parlement. De ChristenUnie en de SGP zijn tot nu toe altijd samen opgetrokken in de Europese verkiezingen en schreven zelfs één gezamenlijk verkiezings-

programma, ook voor 2009. Na de verkiezing van het Europees Parlement is de CU toegetreden tot de conservatieve fractie, maar de SGP werd niet toegelaten tot deze fractie vanwege de opvatting van de SGP over de positie en rol van vrouwen in het politieke en publieke leven. Deze opsplitsing van de CU en SGP in Europees verband impliceert dat hun verkiezingsprogramma dat in deze bundel is opgenomen, waarschijnlijk het laatste gezamenlijke programma zal zijn.

De SGP is overigens op haar beurt toegetreden tot een andere nieuwe fractie die is opgericht na de verkiezingen van het Europees Parlement, te weten het Europa van Vrijheid en Democratie. Deze groepering is nog sterker gekant tegen de Europese integratie dan de fractie waarvan de CU deel uitmaakt. Dit blijkt onder andere uit het lidmaatschap van de Italiaanse Lega Nord en de Britse UK Independence Party van de genoemde fractie Europa van Vrijheid en Democratie. De vorming van de fractie van de Europese Conservatieven en de fractie van Europa van Vrijheid en Democratie zijn trouwens beide voorbeelden van het fenomeen dat de eurosceptische krachten zich hebben gebundeld en hechter onderling georganiseerd. Overigens gaat de aanzienlijke politieke reserve van de fractie waarvan de Britse UK Independence Party deel uitmaakt, kennelijk nog niet ver genoeg voor de regelrecht anti-Europese visie van Geert Wilders en de zijnen: de PVV heeft zich niet aangesloten bij deze fractie, maar is onderdeel van de groep van “niet-ingeschrevenen”.

De vertegenwoordigers van de negen Nederlandse partijen zijn uiteindelijk verdeeld over de volgende zeven Europese fracties plus één groepering van “niet-ingeschrevenen”. Vijf fracties (onderstaand met “*” gemerkt) hebben een zelfstandig document gepubliceerd dat dienst deed/does als een overkoepelend verkiezingsprogramma voor de aangesloten nationale partijen.

CDA	Europese Volkspartij en Europese Democraten *
PVV	niet-ingeschrevenen
VVD & D66	Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa *
PvdA	Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten *
GL	Groenen/Europese Vrije Alliantie *
SP	Europees Verenigd Links/Noord Groen Links
CU	Europese Conservatieven en Hervormers *
SGP	Europa van Vrijheid en Democratie

De vijf fracties met een Europees manifest o kunnen in zekere zin worden gezien als pan-Europese partijen. De fractie van Europa van Vrijheid en Democratie heeft geen verkiezingsprogramma, aangezien deze pas in juli 2009 is opgericht. Mogelijk zal deze fractie voor de volgende verkiezingen wel een programma opstellen. De fractie van socialisten, Europees Verenigd Links/Noord Groen Links, heeft eveneens geen overkoepelend verkiezingsprogramma, in dit geval omdat het geen pan-Europese partij is maar een federatie van onafhankelijke nationale partijen.

In deze bundel zijn naast de verkiezingsprogramma's van de Nederlandse politieke partijen de programma's van de bovengenoemde Europese fracties opgenomen. Om een volledig beeld te krijgen van politieke opvattingen van Nederlandse partijen is het programma van de pan-Europese partij immers een waardevolle extra bron. Behalve de programma's van de gekozen Nederlandse partijen en de programma's van de Europese fracties zijn op de bijgevoegde CD-ROM de programma's van de overige Nederlandse partijen opgenomen die, althans in 2009, geen zetel in het Europees Parlement hebben kunnen verwerven. Deze programma's zijn opgenomen om een volledig beeld te geven van de electorale strijd van de partijen om de gunst van de kiezer en van het complete menu waaruit deze kiezer een politieke keuze mocht en kon maken.

Franziska Zanker

Huib Pellikaan

Politieke Wetenschap, Universiteit Leiden

Kracht en Ambitie

CDA verkiezingsprogramma voor de verkiezingen voor het Europees Parlement

21 maart 2009

Inhoud

1. Inleiding	3
Europa als Waardengemeenschap.....	5
2. Internationale rol van de Europese Unie	6
3. Welvaart en de Europese Unie.....	9
Omzien in verwondering	14
4. EU regio's & Europa decentraal	15
Subsidiariteit.....	18
5. Landbouw en platteland.....	19
6. Klimaat en milieu	21
7. Energie.....	23
8. Asiel en migratie.....	25
9. Interne veiligheid.....	27
10. Uitbreiding en burens	28
Kopenhagen criteria	29

1. Inleiding

Het CDA gelooft in een welvarend en veilig Nederland in een sterke en stabiele Europese Unie. We zijn trots op onze eigen Nederlandse identiteit. In de Europese Unie is Nederland geen grote maar wel een sterke, ondernemende en veerkrachtige lidstaat. De Europese Unie is een Unie van een half miljard burgers en 27 lidstaten. Samen werken we aan welvaart en veiligheid en vinden we elkaar in onze gemeenschappelijke waarden. Nederland is binnen de EU een innovatief, stabiel en hardwerkend land. We profiteren maximaal van de economische kansen die de EU ons biedt. De EU pakt samen met de lidstaten grensoverschrijdende problemen aan, die een land niet alleen kan oplossen. Het is niet altijd eenvoudig, maar wel absoluut noodzakelijk om samen te werken als het gaat om de kredietcrisis en economische recessie, energie, buitenlands beleid, terrorisme, criminaliteit, honger, armoede, klimaatveranderingen, en asiel en migratie. Problemen los je op door je schouders eronder te zetten en door oplossingen aan te dragen. Het CDA is trots op al datgene wat de Europese Unie heeft bereikt. Het CDA is dan ook overtuigd voorstander van de Europese integratie: onze banen, onze veiligheid en ons leefklimaat zijn er bij gebaat, sterker nog: ze zijn er grotendeels van afhankelijk.

De Nederlandse burger voelt soms een gebrek aan geborgenheid als het om de Europese Unie gaat. De Unie is niet altijd ónze Unie. Onze wereld verandert in hoog tempo. De wereldbevolking groeit fors en de economie is het afgelopen decennium enorm gegroeid. Dit heeft mede geleid tot competitie voor voedsel, energie en grondstoffen. Landen als China, Rusland, India en Brazilië hebben zich sterk ontwikkeld en de rol van de VS is de afgelopen jaren veranderd. Door een crisis in de internationale financiële sector is nu ook de economische onzekerheid wereldwijd toegenomen. De EU biedt Nederland economische en monetaire stabiliteit in tijden van onzekerheid. Waar zou Europa nu zijn zonder de Euro? De EU creëert ook mogelijkheden voor Nederland om van deze veranderingen te profiteren *door innovatie en export*.

Het CDA bouwt sinds het prilste begin aan dit Europa van veiligheid, zekerheid en kansen. Als lid van de Europese Volks Partij (EVP), de grootste fractie in het Europees Parlement, heeft het CDA de mogelijkheid invloed uit te oefenen op wat er gebeurt in de EU. Een goed functionerende interne Europese markt, een goed functionerende Wereldhandelorganisatie, stabiliteit in de wereld – zo beleggen wij onze boterham. Om die welvaart op peil te houden, moeten we ervoor zorgen dat we de kansen van globalisering met beide handen blijven aangrijpen, ook in gebieden buiten onze traditionele Europese exportmarkt, zoals India, China, Brazilië en andere opkomende markten. Het CDA kiest nationaal en via de Europese Unie voor een actieve en constructieve rol in de wereld. Het CDA vindt dat om een sterk Europees buitenlands beleid te kunnen voeren, de EU ook bij internationale conflicten met één stem moet spreken.

De Europese samenwerking is een uniek middel om de Nederlanders een veilige, vredige en welvarende toekomst te bieden en heeft dus een duidelijk doel. De Europese Unie zet zich in voor de concurrentiekracht van de Europese economie, voor de aanpak van grensoverschrijdende milieuproblemen, voor energiebeleid, voor asiel- en migratiebeleid, voor het buitenlands beleid en voor de bestrijding van terrorisme en georganiseerde criminaliteit. Het CDA hecht zeer aan de democratische besluitvorming op Europees niveau. Daarin spelen het rechtstreeks verkozen Europees Parlement en de nationale parlementen een belangrijke rol. De EU werkt ook nauw samen

met de Raad van Europa die onder andere de mensenrechten en democratie bewaakt. De EU geeft dit vorm op een manier waarbij niet het recht van de sterkste geldt, maar ook de plicht van de sterkste en het recht van de zwakste. Voor het CDA is het subsidiariteitsbeginsel daarbij leidend. Wat op efficiëntere wijze op het lokale, regionale of nationale niveau kan worden geregeld, hoort daar thuis. Europa moet zich vooral richten op de grensoverschrijdende en mondiale problemen. Nationaal zijn de lidstaten bijvoorbeeld prima in staat om sociaal beleid, onderwijs, gezondheidszorg, integratiebeleid en cultuur te regelen.

Dit CDA programma is naast het EVP-programma voor de Europese verkiezingen een leidraad voor onze volksvertegenwoordigers in de fractie van de Europese Volks Partij in het Europees Parlement en wil bijdragen aan het verhogen van het democratisch gehalte van de Europese Unie.

De leden van de programma commissie zijn Jeroen Alting von Geusau, Piet Bukman (*voorzitter*), Wim van de Camp, Lianne Dekker, Jos van Gennip, Jitske Haagsma, Jan-Jaap van Halem (*secretaris*), Margriet Keijzer, René van der Linden, Maria Martens, Henk Jan Ormel, Jean Penders, Marnix van Rij, Onno Ruding, Wietze Smid en Marlijn Winkelman.

Europa als Waardengemeenschap

Het CDA ziet de Europese Unie als een gemeenschap van gedeelde waarden. Het CDA wil dat de EU een gemeenschap is die democratie, rechtszekerheid en respect voor mensenrechten respecteert, implementeert en toepast. De *“founding fathers”* hadden met Europa waardevolle idealen voor ogen: vrede, vrijheid, stabiliteit en welvaart en het streven naar gelijkwaardigheid en vrijheid, rechtvaardigheid en solidariteit. Het is de joods-christelijk traditie, die daaraan ten grondslag ligt. Deze idealen zijn ook een baken geworden voor de miljoenen mensen van velerlei herkomst en overtuiging die nu burger van de EU zijn.

In elk tijdvak moeten die waarden vertaald worden naar een gezamenlijke cultuur en normen. Het motto van de Europese Unie is eenheid in verscheidenheid. De verscheidenheid aan culturen karakteriseert de rijkdom aan gebruiken en tradities in de 27 lidstaten van de EU. De combinatie van verscheidenheid aan culturen en de eenheid van waarden maakt de EU uniek in de wereld. Dat is de essentie van de Europese identiteit. Kritiek op deze waarden van binnen en buiten de EU is van alle tijden. Nog altijd staan de waarden overeind. Traditie, cultuur en godsdienst mogen nooit worden opgevoerd als excuus om af te wijken van deze Europese waarden. Wel zijn zij in de loop der jaren verder verrijkt door de wisselwerking met andere stromingen en culturen.

De Europese Unie is een product van dit proces. Daarom mag zij ook aangesproken worden op begrippen als menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkwaardigheid, verzoening, tolerantie, gerechtigheid en de erkenning dat ieder mens telt. Omdat de EU in de ogen van het CDA een waardengemeenschap is, kunnen alleen lidstaten toetreden die een democratische rechtsstaat vormen waarin mensenrechten worden gerespecteerd.

De Europese Unie staat voor de eigentijdse taak haar identiteit te vertalen in een herkenbare cultuur en normen. Soms moeten wij ons wren tegen invloeden van buiten, want onze waarden kunnen en mogen niet ter discussie staan. Soms is juist een dialoog met andere culturen van waarde. Door de globalisering bewandelen wij nieuwe wegen, maar het CDA doet dit vanuit vaste waarden! Een eigen antwoord op globalisering is het gebod van dit uur. Behoud en versterking van die Europese identiteit op economisch, politiek, sociaal en cultureel vlak is de fundering voor de voortzetting van het Europese integratieproces in de eenentwintigste eeuw. Niet door Europa af te sluiten of de kansen van de globalisering onbenut te laten, maar door vanuit de erkenning van die eigen waarden en belangen ruimte voor eigen maatschappelijke, politieke en culturele keuzes te garanderen. En tezelfdertijd door bewust medeverantwoordelijkheid te nemen, ook wereldwijd, voor de internationale rechtsorde, de globale veiligheid, armoedebestrijding, het behoud van de Schepping en de dialoog met andere culturen, religies en medeburgers, die daaruit afkomstig zijn.

2. Internationale rol van de Europese Unie

De wereld om ons heen verandert. Het CDA wil actief 'over de dijk' kijken en via de Europese Unie opkomen voor onze waarden en belangen in de wereld. Landen als Brazilië, Rusland, India en China ontwikkelen zich in hoog tempo. De politieke en economische machtsverhoudingen zijn aan het verschuiven. Wereldwijde problemen als klimaatveranderingen, grondstoffentekorten, armoede, honger, demografische veranderingen, terrorisme en de financiële crisis en economische recessie vragen om een actieve en sterke rol van de Europese Unie.

Op het wereldtoneel opereert de EU vaak verdeeld en dus zwak. Om nieuwe wereldwijde problemen het hoofd te kunnen bieden, is een sterke, eensgezinde en ambitieuze Europese Unie nodig. Er zijn vorderingen gemaakt op het gebied van coördinatie en het stellen van prioriteiten in de ontwikkelingssamenwerking –zoals in de relatie met Afrika- maar er is onvoldoende bereikt op het gebied van de omvang van de hulprelatie. De EU ambieert, vanuit onze gemeenschappelijke waarden, een gelijkwaardig partnerschap met de Verenigde Staten. Daartoe zijn een gezamenlijk beleid en gebundelde middelen noodzakelijk op vele terreinen. *Hard power* en *soft power* zijn hierin beide van groot belang.

Een sterke Europese Unie is ook de beste waarborg voor de behartiging van de Nederlandse belangen in een globaliserende wereld. Sommige groepen Nederlanders laten zich overheersen door de onzekerheden, anderen zien de kansen. Het CDA wil dat de EU zekerheden biedt tegen onzekerheden. Samen met 26 andere landen heeft Nederland door middel van de EU macht en invloed in de wereld om op te komen voor de waarden en belangen van de Europese burgers en lidstaten. Daar moet de EU verder voor worden toegerust. Het CDA vindt dat Nederland via de EU de kansen kan en moet benutten die een innovatief en sterk land als Nederland heeft in deze wereld.

De roep om protectionistische maatregelen van handelspartners zijn een permanente bedreiging voor de vrije wereldhandel en voor de wereldeconomie, inclusief de positie van ontwikkelingslanden. Daarom zet het CDA in op een verantwoorde verdere liberalisering van de wereldhandel. De Wereldhandelsorganisatie als pijler van de internationale economische rechtsorde moet ten volle gesteund worden. Nederland en de EU moeten zich ervoor inzetten dat de Europese economische, sociale en ecologische waarden die gericht zijn op duurzame economische groei ook in de opkomende nieuwe economieën navolging vinden.

Artikelen:

1. Het CDA ziet in een veranderende wereld met grensoverschrijdende uitdagingen meer dan ooit de noodzaak van een meer daadkrachtige Europese Unie. Het Verdrag van Lissabon maakt de EU daadkrachtiger en democratischer en moet dan ook zo spoedig mogelijk in werking treden. Europa omvat als "waardengemeenschap" de kernpunten democratie, rechtsstaat, mensenrechten en respect voor en bescherming van minderheden.
2. Het CDA vindt dat -gegeven de uitdagingen waar de EU wereldwijd voor staat- het Gemeenschappelijk Buitenlands, Veiligheids- en Defensiebeleid een hogere prioriteit moet

- hebben in de Europese Unie. Het CDA pleit voor het afstemmen van het buitenlands beleid van de 27 lidstaten zodat er met één stem kan worden gesproken. Dit met behoud van en respect voor de soevereiniteit van de individuele lidstaten.
3. Het CDA ziet voor de Europese lidstaten gezamenlijk een grotere rol weggelegd in de NAVO, die het hart is van ons externe veiligheidsbeleid. De EU-lidstaten waaronder Nederland moeten daarom naast verdere investeringen in civiele capaciteiten ook investeren in militaire capaciteiten en een grote efficiency daarvan.
 4. Het CDA onderstreept het belang van een multilaterale benadering van de grote uitdagingen waar we voor staan (de economische crisis, energiezekerheid, milieuproblemen, klimaatveranderingen, grondstoffentekorten, dreigend protectionisme, voedselzekerheid, immigratie, armoede en terrorisme). Samen met onze trans-Atlantische bondgenoot, de VS, moet de EU, mede in VN-verband, de multilaterale benadering versterken, waarbij een grotere rol van de NGO's gewenst is.
 5. Het CDA wil ook in het buitenlands beleid van de EU mensenrechten centraal stellen. De EU moet haar economische en politieke macht aanwenden om mensenrechten te beschermen en te bevorderen: in de politieke dialoog, in multilaterale kaders en in handels- en hulprelaties. Het CDA pleit voor effectieve EU-sancties tegen regimes waar systematisch en ernstige mensenrechtenschendingen plaatsvinden.
 6. De Raad van Europa en de OVSE zijn de aangewezen instanties voor de bescherming van de mensenrechten, ook buiten de EU. Het CDA streeft naar de snelle toetreding van de EU tot de Raad van Europa en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Het CDA bepleit een groeiende samenwerking tussen de EU en de Raad van Europa en de OVSE.
 7. Het CDA zet in op een verantwoorde verdere liberalisering van de wereldhandel. In dat kader is een snelle en succesvolle afronding van de meest recente onderhandelingsronde van de Wereldhandelsorganisatie (de Doha ronde) van veel belang. Dit is immers een voorwaarde voor economische groei. Daarnaast moet de EU hard werken aan het afsluiten van nieuwe bilaterale handelsakkoorden. Hier geldt net als voor alle internationale afspraken het credo 'multilateraal als het mogelijk is, bilateraal als het niet anders kan'.
 8. De Europese Unie moet zich meer dan ooit sterk maken voor de positie van ontwikkelingslanden, ook binnen de Wereldhandelsorganisatie. De Europese Unie zet zich actief in voor verdere slechting van handelsbarrières voor ontwikkelingslanden. Het CDA wil in dat kader regionale samenwerking tussen ontwikkelingslanden stimuleren. Handelsbelemmeringen als invoerbelasting en het dumpen van exportproducten die de lokale markt in die landen verstoren, moeten zoveel mogelijk worden bestreden.
 9. Het CDA blijft zich ervoor inspannen dat alle EU-landen conform afspraak 0,7 % van het Bruto Nationaal Product voor ontwikkelingssamenwerking ter beschikking stellen. Het CDA vindt dat de EU meer werk moet maken van donorharmonisatie, afstemming, coördinatie en specialisatie in ontwikkelingssamenwerking, met een grotere aandacht voor de doelmatigheid in de bestedingen. Om tot een grotere gelijkheid van vrouwen en mannen in ontwikkelingslanden te komen, bepleit het CDA een beleid dat bestaat uit het integreren van gendergelijkheid in alle beleidsterreinen, strategieën en acties (*mainstreaming*) en tevens het financieren van EU-maatregelen die direct bijdragen aan het versterken van de positie van vrouwen.
 10. Het CDA wil een Europees verbod op de invoer van producten, die tot stand zijn gekomen door schendingen van mensenrechten, zoals slavenarbeid, of ernstige en onherstelbare milieuschade. Daarnaast pleit het CDA ervoor, dat de EU de handel extra stimuleert van producten die voldoen aan criteria van eerlijke beloning, milieuvriendelijke voortbrenging,

- inzichtelijke en beheersbare milieueffecten en dierenwelzijn. Het gebruik van sociale en ecologische argumenten die protectionistisch werken, dient te worden tegengegaan.
11. Het CDA vindt dat voedseltekorten krachtig bestreden moeten worden. De EU zet zich in om wereldwijd speculatie met primaire voedingsmiddelen, zoals graan, tegen te gaan. In ontwikkelingssamenwerking moet het verbeteren van voedselproductie een hoge prioriteit hebben.

3. Welvaart en de Europese Unie

De Europese Unie verschaft Nederland in de huidige recessie de broodnodige economische en monetaire stabiliteit. De EU heeft Nederland veel welvaart en werkgelegenheid gebracht. Nederland heeft de kansen die de Europese interne markt ons biedt optimaal benut. Het CDA ziet dat Nederland die kansen de afgelopen decennia heeft gepakt en in de toekomst moet blijven benutten. Dat kunnen we ook omdat Nederland innovatief en ondernemend is met een sterke internationale oriëntatie. Dat is de basis van onze concurrentiepositie in Europa en in de wereld. De Nederlandse overlegstructuur tussen werknemers, werkgevers, overheid en actieve en betrokken maatschappelijke organisaties, zet zich in voor die concurrentiepositie. Solidariteit en rechtvaardigheid zijn in Nederland gegarandeerd in dit sociaaleconomisch model. De sociale markteconomie die het CDA voorstaat in Nederland heeft zich bewezen; en zal zich in een globaliserende wereld opnieuw moeten bewijzen nu we in een recessie zijn beland. De Europese Unie dient zich ten opzichte van andere (opkomende) economieën te ontwikkelen tot een competitieve economie. Dit vraagt om investeringen in mensen voor onze kenniseconomie. Het is hiervoor noodzakelijk dat de verdere uitwerking van de Lissabon-doelstellingen met kracht wordt voortgezet.

Overheid en markt

Het CDA zet zich in voor de toepassing van het Rijnlandse overlegmodel in de Europese Unie. In dit overlegmodel komen de verantwoordelijkheid en gemeenschappelijkheid van de overheid en de sociale partners tot hun recht. De economische crisis biedt een kans het Rijnlandse overlegmodel klaar te maken voor de eenentwintigste eeuw: een toekomstgericht overlegmodel met een internationale, innovatieve, maar ook goed gereguleerde kapitaalmarkt en met een flexibele, uitnodigende en activerende arbeidsmarkt. Voor christendemocraten is het Rijnlandse model de enige werkbare vorm met een kleine maar wel sterke overheid én een sterk ontwikkeld maatschappelijk middenveld. Eigen verantwoordelijkheid en zelfregulering zijn daarbij cruciaal. Noch overheid, noch markt alleen kunnen onze welvaart garanderen. Dat geldt voor de hele Europese Unie en ook daarbuiten. Vanuit de nationale overheden in de EU is een verantwoord begrotingsbeleid nodig, zeker met het oog op de vergrijzing. Ook moeten we blijven investeren in onderwijs en innovatie, zodat Nederland en de EU competitief zijn en blijven in de globaliserende wereld.

Voor het CDA is de goed functionerende Europese interne markt essentieel. Het *level playing field*, vormt samen met het Stabiliteit- en Groeipact van de Europese Unie uitstekende randvoorwaarden voor de economie. Het CDA steunt concrete voorstellen om de interne markt te voltooien. De interne markt is immers nog niet af en vergt onderhoud. Regels verschillen nog teveel tussen lidstaten. Uitvoering en handhaving van Europese regels moeten verbeteren en Europese regels zijn te vaak onnodig of onnodig ingewikkeld.

Teneinde een sterke positie te behouden zal Nederland zich moeten profileren als financieel dienstencentrum in Europa en een doorvoerhaven voor goederen en personen. Nederland blinkt in Europa uit in logistieke dienstverlening. De Rotterdamse haven en Schiphol zijn groeipolen van onze

economie. Dit levert veel werkgelegenheid en toegevoegde waarde voor onze economie op. Naast weg- en spoorvervoer is de binnenvaart voor Nederland een belangrijke vervoersvorm. Investerings in innovatie, onderzoek en onderwijs zijn daarbij essentieel. Een goed vestigingsklimaat in Nederland trekt buitenlandse investeerders aan. Het creëren van werk en het bieden van optimale opleidingskansen is nodig om als land de concurrentie binnen en buiten de EU aan te kunnen gaan. De voorziene groei van het vervoer vereist voldoende capaciteit van de havens en achterlandverbindingen over weg, water en spoor. Dit is een nationale en Europese uitdaging.

Deregulering en liberalisering hebben de afgelopen decennia bijgedragen aan een wereldwijde economische groei, maar het CDA gelooft niet in deregulering en liberalisering zonder solide kaders, toezicht en saniemiddelen. Recent zijn wij hard geconfronteerd met de grenzen van het pure vrije-markt-denken. De huidige economische crisis is ontstaan door een systeemcrisis in het financiële stelsel. De oorzaken van die systeemcrisis zijn onder meer gelegen in een te soepel kredietbeleid door de banken, het ontwerpen en verkopen van uiterst ingewikkelde en risicovolle financiële producten, falend toezicht door de verschillende nationale toezichthouders, niet functionerende complexe regelgeving (ondermeer accountancy) en gebrekkige risicomanagementsystemen. Op de korte termijn hebben nationale lidstaten ingegrepen om het bancaire- en verzekeringsstelsel te redden door onder meer kapitaalinjecties en garantieregelingen. De overheid heeft niet tot taak om blijvend financiële instellingen te beheren. Op de middellange en lange termijn zijn nieuwe beleidsmaatregelen nodig: enerzijds structurele wijzigingen in de financiële sector (risicomangement, beloningsvormen en balansversterking) en anderzijds betere regels voor financieel toezicht, accountancy, garantiestellingen voor consumenten en kredietbeoordeling. Het is daarbij van groot belang dat de bancaire sector bij zichzelf te rade gaat. Dit alles vergt een Europese aanpak.

Solide financieel beleid

Het CDA staat voor een solide financieel-economisch beleid, op nationaal en Europees niveau. Ook in de huidige economische recessie moeten het stimuleren van economische groei en solide financieel-economisch beleid samen gaan en elkaar versterken.

Vaak zijn de normen voor financieel-economisch beleid elders in Europa minder transparant dan in Nederland. Slecht financieel management komt, zeker ook in de nieuwe lidstaten, te veelvuldig voor en dat is voor het CDA onacceptabel. Voor het CDA staat voorop dat dit de financiële solidariteit tussen de Europese lidstaten ondermijnt, zeker als het gaat om Europese bestedingen waaraan ook Nederland meebetaalt.

Artikelen:

1. De sociale markteconomie die het CDA voorstaat heeft zich bewezen en is het beste Europese antwoord op een globaliserende wereld.
2. Gelet op de economische crisis wil het CDA dat de EU ervoor zorgt dat nationale steunmaatregelen geen protectionisme in de hand werkt.
3. Het CDA ziet innovatie als voorwaarde voor een welvarend Nederland en een welvarende Europese Unie. De uitvoering van de Lissabon Agenda om van de Europese Unie de meest dynamische kenniseconomie ter wereld te maken, vereist grote aandacht en ambitie op het punt

- van onderwijs, onderzoek en innovatie, in Nederland en in Europa, om zo meer en betere banen te scheppen. Hierbij moet aandacht zijn voor wetenschappelijk onderzoek dat uitgaat van Europese samenwerking. Omdat de Lissabon Agenda in 2010 afloopt, moet er een ambitieus vervolg op worden vastgesteld door de Europese Unie.
4. Het CDA ziet het midden- en kleinbedrijf als een drijvende kracht van de Europese economie, vanwege het innovatieve vermogen, flexibiliteit en het grote aandeel in de werkgelegenheid die deze sector voor zijn rekening neemt. De Europese wetgeving dient hierop afgestemd te zijn.
 5. Het CDA beschouwt het *level playing field* in de Europese Unie als uitgangspunt voor een goed functionerende interne markt. Dat is cruciaal voor de Nederlandse economie. Om die reden vindt het CDA dat de Europese Unie de nog bestaande belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal, kennis en personen snel moet afbouwen.
 6. Het CDA vindt dat prioriteit moet worden gegeven aan respectievelijk beperking en vereenvoudiging van regels, een nauwgezette implementatie en naleving van Europese regels en een verbetering van het toezicht. Met name niet functionerende complexe regelgeving, waaronder die voor de accountancy, moeten hier met voorrang worden herzien.
 7. Het CDA wil dat een breed Europees onderzoek wordt gedaan naar de effecten van de aanbestedingsregels in relatie tot de concurrentieverhoudingen en het gelijke speelveld binnen de Europese Unie. Op korte termijn is verbetering van het toezicht op de aanbestedingen noodzakelijk zodat deze eenduidig en controleerbaar worden uitgevoerd.
 8. Het CDA pleit voor het verminderen van de regeldruk voor bedrijven en een vereenvoudiging van de Europese aanbestedingsregels met hogere drempelbedragen voor de kleinere projecten.
 9. Het CDA pleit voor vereenvoudiging van de rij- en rusttijdenregels voor het wegvervoer.
 10. Het CDA houdt vast aan het principe dat de Nederlandse overheid geen extra regels toevoegt aan vastgestelde Europese regelgeving die in Nederland wordt ingevoerd.
 11. Het CDA onderstreept dat de Europese Commissie de plicht heeft duidelijk te maken wat de consequenties zijn van Europese wetgevingsvoorstellen voor burgers, bedrijven en lidstaten. Deze effectbeoordeling dient onafhankelijk te zijn en in een zo vroeg mogelijk stadium plaats te vinden. Zowel kabinet als parlement in Nederland moeten bij vitale Europese wetgevingsvoorstellen steeds tijdig een eigen analyse maken om de specifieke gevolgen voor Nederland in kaart te brengen.
 12. Het CDA vindt dat we in de Europese Unie waakzaam moeten zijn voor onredelijke staatsteun, niet tarifaire belemmeringen, en het afschermen van de arbeidsmarkt. Hiertoe is versterking van de mededingingswetgeving gewenst.
 13. Het CDA pleit ervoor dat er op Europees niveau een gedragscode komt voor bonussen voor topbestuurders.
 14. Het CDA vindt dat de invoering van de Eenvormige Europese Betalingsruimte (Single European Payments Area, SEPA) niet ertoe mag leiden dat het betalingsverkeer in Nederland duurder wordt.
 15. Het CDA vindt het Stabiliteit- en Groeipact een voorwaarde voor een sterke en stabiele Euro. De Europese Commissie moet toezien op een strikte naleving hiervan. Tevens moet de Europese Commissie het invoeringsproces van de euro in niet-eurolanden actief ondersteunen, met zorgvuldige inachtnaam van de criteria.
 16. Het CDA hecht aan de vrijheid van lidstaten om de publieke diensten (die vooral nationaal of regionaal van karakter zijn) zelf te organiseren en te financieren. Dat gaat om sociale woningbouw en volkshuisvesting, sociale zekerheid, gezondheidszorg, publieke omroepen en

- onderwijs. Het verdrag van Lissabon biedt hiervoor goede waarborgen. Derhalve is het CDA tegen een nieuwe Europese kaderwet voor publieke diensten.
17. Voor het CDA zijn en blijven de zorg voor AOW en pensioenen een nationale aangelegenheid, niet een Europese. Nederland heeft zelf gespaard voor zijn eigen pensioensysteem. De overdraagbaarheid van pensioenen tussen lidstaten dient niet te worden opgelegd via Europese regelgeving. Wel heeft de Europese Unie een rol bij het bevorderen van een bestendig financieel beleid voor de vergrijzing die alle EU-lidstaten raakt. Opdat lidstaten elkaar goed kunnen controleren moeten voortgangsrapportages worden opgesteld. Er moet een EU-commissaris voor vergrijzing komen die hier actief op toeziet. Voor het CDA is en blijft het essentieel ervoor te zorgen dat de beginselen van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers strikt gerespecteerd zullen worden en dat vrouwen ook op het gebied van uitkeringen, premies en pensioenen, niet achtergesteld worden.
 18. Het CDA wil de positie van Nederland als 'toegangspoort tot Europa' en sterke positie als logistiek dienstverlener versterken. Het CDA pleit daarom voor de vereenvoudiging en harmonisatie op Europees niveau van de tolsystemen voor de transportsector. Ook dienen daartoe internationale achterlandverbindingen over weg, water en spoor verbeterd te worden.
 19. Het CDA wil meer aandacht voor scheepvaartverbindingen als alternatief voor grensoverschrijdend vrachtverkeer op de weg. Het budget hiervoor - in het kader van het programma voor Trans Europese Netwerken - moet worden vergroot.
 20. Het CDA vindt dat beschermingsmogelijkheden van werknemers de concurrentieverhoudingen tussen lidstaten niet nadelig mogen beïnvloeden. Dit moet een leidraad zijn bij de arbeidstijdenrichtlijn.
 21. De EU dient de ontwikkeling van scholingsfaciliteiten in het kader van een 'Leven Lang Leren' te bevorderen door versterking van bestaande programma's, zoals Plato, Socrates, Grundtvig en Leonardo. Het CDA verzet zich evenwel tegen het uitbreiden of opnieuw opzetten van subsidieregelingen die het rondpompen van geld en bureaucratie tot gevolg hebben.
 22. Het CDA dringt aan op een spoedige instelling van een Europees college van nationale toezichthouders. Dit moet zich ontwikkelen tot een centrale Europese toezichthouder op de financiële markten en instellingen gesteund door het netwerk van nationale toezichthouders. Deze toezichthouders moeten de kredietwaardigheid van financiële instellingen beoordelen door directe, onafhankelijke en uniforme controle van de boekhouding volgens eenduidige boekhoudregels en kapitaaleisen, zonder winstoogmerk of belangenverstremgeling.
 23. Het CDA is voorstander van een Europees Stelsel voor de depositogarantiestelling met een gezamenlijke limiet.
 24. Het CDA wil dat de Europese begroting doelstellingsgericht en reëel wordt opgesteld. Ontschotting tussen begrotingsposten is geen optie.
 25. Het CDA wil dat de lidstaten verantwoording nemen voor de Europese bestedingen die in hun eigen lidstaat plaatsvinden. Tachtig procent van de Europese begroting wordt immers via de nationale instanties uitgegeven. De lidstaten dienen nationale beheersverklaringen af te geven. Het CDA is van mening dat uiteindelijk de Europese Rekenkamer decharge moet verlenen voor de nationale bestedingen van EU-gelden.
 26. Het CDA bepleit een grotere rol van de Europese Investeringsbank bij de besteding van Europese middelen; het accent verschuift bij investeringen van subsidieverstrekking naar garantstelling.
 27. Het CDA wil dat corruptie- en fraudebestrijding wordt geïntensiveerd, zowel op Europees als op nationaal niveau.

28. Het CDA onderstreept dat effectiviteit en kostenbesparing vereisen dat het Europees Parlement alleen in Brussel vergadert, en niet in Straatsburg.
29. De Europees Sociaal Fonds en het Europese Globaliseringfonds moeten versterkt ingezet worden om mensen die hun baan verliezen mogelijkheden te bieden voor om-, her- en bijscholing.
30. Het CDA vindt dat de Europese Unie de realisatie van een nauw vertakt systeem van binnenvaart verbindingen moet stimuleren, bijvoorbeeld de Seine-Scheldeverbinding en de verbetering van de verbindingen tussen de grote zeehavens en het achterland.
31. Het CDA pleit ervoor de roamingskosten voor mobiele telefonie af te schaffen.

Omzien in verwondering

“Verkiezingen en dus verkiezingsprogramma’s zijn toekomstgericht. Even omkijken kan echter geen kwaad. Hoe is het in Europa allemaal tot stand gekomen en wat kan daarvan worden geleerd? Het kan inderdaad geen kwaad dat te doen. Zeker in een tijd waarin Eurosceptis het goed doet, terwijl we juist in een periode leven waarin de uitdagingen zich opstapelen, die luid en duidelijk om Europese actie vragen.

De gouden greep van na de Tweede Wereldoorlog was het initiatief en het besluit om kolen en staal van Duitsland, Frankrijk, Italië en de Benelux onder één gemeenschappelijk gezag te brengen. Dat betekende: oorlog voorkomen en de naoorlogse wederopbouw stimuleren. Daar was het voor!

De Europese Economische Gemeenschap was de volgende stap. Het gemeenschappelijke landbouwbeleid kwam tot stand om goed en betaalbaar voedsel te garanderen. De gemeenschappelijke markt stimuleerde de economische ontwikkeling verder. Ten slotte kwam er daarna ook de monetaire unie, de EMU en de gemeenschappelijke munt, de Euro. Stap na stap, succes op succes. Vrede, welvaart en stabiliteit als resultaat.

En intussen de uitbreiding van het aantal lidstaten. Het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken kwamen erbij. Griekenland, Spanje en Portugal zetten hun dictaturen aan de kant om mee te kunnen doen. De Oost-Duitse deelstaten werden bij de Bondsrepubliek gevoegd. Oostenrijk, Zweden en Finland traden toe.

Achter het IJzeren Gordijn zag men ook wel wat er gaande was vóór het IJzeren Gordijn en dat stimuleerde de democratische krachten. De muur viel en dat leidde na een aantal jaren tot de grote uitbreiding met tien nieuwe lidstaten wat ook de oude lidstaten geen windeieren legde. En nog steeds wordt er aan de deur geklopt.

Zo is het Europa vergaan: *a man made miracle*. Nu nodig, hard nodig, om de problemen van klimaatverandering, grondstoffenschaarste, krapte aan energie, milieuproblemen, honger, armoede, de kredietcrisis en economische recessie in een globaliserende wereld effectief te lijf te gaan. Zonder Europa komt daar weinig van terecht. Via Europa zijn de kansen veel groter. Dat verloopt niet altijd vlekkeloos, maar de richting is juist, en onze volle christendemocratische steun waardig. Christendemocraten hebben in dit eenwordingsproces vanaf het begin een grote rol gespeeld. Christendemocraten hebben wellicht het sterkste Europese elan. Zo hoort dat ook.”

4. EU regio's & Europa decentraal

Het CDA ziet dat de Nederlandse burgers dagelijks te maken hebben met Europese regels. Vooral gemeenten en provincies vervullen een belangrijke rol bij het uitvoeren van Europese richtlijnen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Fijnstofrichtlijn. Regels zijn nodig, maar veel te vaak zijn regels nodeloos ingewikkeld en niet relevant, zoals de bodemrichtlijn. Regels vormen te vaak belemmeringen voor ondernemers en burgers. De Europese Unie biedt echter ook allerlei subsidies en andere kansen om welvaart en veiligheid in Nederland te bevorderen. Deze dagelijkse mogelijkheden en gevolgen van beleid van de Europese Unie worden lokaal steeds meer gezien en gevoeld.

De gemeentelijke en provinciale bestuurders hebben direct te maken met de uitvoering van beleid van de Europese Unie. Aan de andere kant is er op EU niveau steeds meer aandacht voor het regionale en lokale niveau. Daar pleit het CDA actief voor. Juist waar lokale bestuurders iets kunnen betekenen voor de Nederlanders is het belangrijk de verbinding tussen het lokale en het Europese niveau goed op orde te hebben. Het CDA vindt daarom dat lokale en regionale bestuurders moeten inzetten op de Europese fondsen voor regionale ontwikkeling. Deze gelden ondersteunen het eigen lokale en regionale beleid van economische groei en werkgelegenheid.

Binnen de Europese Unie maken steeds meer burgers gebruik van het recht op vrij verkeer van personen en werknemers. Migrerende werknemers, grensbewoners en grensarbeiders worden daarbij geconfronteerd met de verschillen in sociale en fiscale regels. Deze regels blijven de bevoegdheid van de lidstaten. Wel vindt het CDA dat het burgers en ondernemers eenvoudiger moet worden gemaakt om aan al deze regels en stelsels te voldoen. Nationale overheden spelen daarin een belangrijke rol. De regeldruk in Nederland is te hoog. Te vaak veroorzaken Europese administratieve lasten deze hoge regeldruk.

Migrerende werknemers gaan in een andere lidstaat wonen én werken. Zij overschrijden de binnengrens eenmalig. Dat is relatief eenvoudig. Dat geldt echter niet voor grensarbeiders en grensbewoners, die de binnengrenzen dagelijks overschrijden. Zij wonen in het ene land en werken in een ander land. Hun problemen zullen door de betrokken lidstaten -aanvullend op de Europese regelingen- onderling opgelost moeten worden. Dat voorkomt veel problemen. Als de Europese wet- en regelgeving de problemen van grensarbeiders en grensbewoners niet adequaat oplost zullen de betrokken lidstaten aanvullende (compensatie)regelingen moeten treffen.

De Europese integratie komt bij uitstek tot uitdrukking in de euregio's en in andere regionale initiatieven voor grensoverschrijdende samenwerking. Voorbeelden van die samenwerking zijn er op economisch en cultureel gebied, tussen kennisinstituten, met betrekking tot de zorg en op het gebied van de veiligheid.

Artikelen:

1. Het CDA wil burgers, bedrijven en gemeentelijke en provinciale overheden behoeden voor het teveel aan Europese regels en administratieve lasten en bepleit vermindering hiervan.

2. Het CDA pleit voor het versterken van grensoverschrijdende regionale samenwerking met de buurlanden. Dit moet zich uiten door gezamenlijke investeringen in grensoverschrijdende infrastructuur en de erkenning van grensoverschrijdende EU-transportnetwerken. De EU moet investeren in grensoverschrijdende spoornetwerken en materieel, en waterwegen. Hierbij wordt innovatief ingezet op de beste technieken ten aanzien van het beperken van CO2-emissie.
3. Het CDA vindt dat grensoverschrijdende bus- en railverbindingen in de grensregio's bevorderd moeten worden.
4. Het CDA benadrukt dat de grensregio's en grensbewoners de Europese integratie bevorderen. Het CDA erkent in deze de bijzondere positie van grensbewoners in het Europese integratieproces.
5. Het CDA vindt dat de uitdagingen waar inwoners van grensgebieden en met name grensarbeiders mee worden geconfronteerd -op onder meer het gebied van wonen, zorg, onderwijs, drugsoverlast en sociale zekerheid- in samenspraak met onze buurlanden moeten worden aangepakt. Het CDA pleit voor het vaker inzetten van grens-effectrapportages bij fiscale en sociale nationale regelingen.
6. Het CDA pleit voor meer ruimte en fondsen voor proefprojecten gericht op het wegwerken van grensoverschrijdende problemen.
7. Het CDA is voor meer en eenduidige samenwerking van politie- en ambulancediensten in de EU-grensregio's. De praktische belemmeringen daartoe moeten worden weggenomen.
8. Het CDA wil dat samenwerking tussen scholen (WO/HBO/MBO) en het bedrijfsleven in EU-regio's gestimuleerd en gefaciliteerd wordt. De internationale oriëntatie van scholen en het bedrijfsleven in de EU-regio's is een voorbeeld voor scholen en bedrijven in heel Nederland.
9. Het CDA pleit voor heldere en overzichtelijke procedures bij het aanvragen van Europese Fondsen en bij de controle op de uitgaven, met name voor lokale en regionale overheden.
10. Het CDA vindt dat uitwisseling van studenten in het WO, HBO en MBO moet worden gestimuleerd. Dit versterkt de Europese verbondenheid en doet recht aan de Europese interne markt. Het CDA vindt daarom dat uitwisselingsprogramma's voor zowel WO-, HBO- als MBO-studenten toegankelijk moeten zijn.
11. Het CDA vindt dat kennis van moderne talen en in het bijzonder de talen van de buurlanden (naast het Engels) sterk verbeterd moet worden. Uitwisselingen in het basis- en middelbaar onderwijs moeten daarom gestimuleerd worden.
12. Het CDA bepleit wettelijke mogelijkheden voor het aanbieden van gezamenlijke opleidingen door onderwijsinstellingen uit verscheidene EU-lidstaten. Deze zogenoemde 'joint degrees' versterken de internationale dimensie van het hoger onderwijs, dat door de toename van de internationale programma's wordt gestimuleerd.
13. Voor de Europese arbeidsmarkt is het essentieel dat verworven diploma's transparant en vergelijkbaar zijn binnen de Europese Unie. Een verdergaande erkenning van diploma's en een verdere uitwerking van het *European Qualification Framework* (EQF) is daartoe noodzakelijk. Vanaf 2012 zal iedere lidstaat in de zogenaamde *Europass* documenten alleen nog moeten werken met EQF-niveau's.
14. Het CDA wil dat na 2013 de regionale structuur en cohesie fondsen van de Europese Unie worden ingezet om economische innovatieve projecten en ontwikkelingen te stimuleren en te faciliteren, zodat een bijdrage wordt geleverd aan de verbetering van de concurrentiepositie van de EU en haar regio's.

15. Het CDA roept alle politieke partijen, zowel nationaal als Europees, op hun partijstructuur- en procedures te bekijken en alle obstakels die de participatie van vrouwen in de weg staan, weg te nemen, en de nodige strategieën te volgen teneinde in gekozen vertegenwoordigingen een gelijke verdeling tussen vrouwen en mannen te bewerkstelligen.
16. Het CDA wil de benoeming van vrouwen op topfuncties in de EU bevorderen.
17. Binnen de Europese Unie is nu en in de toekomst behoefte aan goede vaklieden. Bovendien vraagt de arbeidsmarkt om steeds hogere (internationale) kwalificatieniveaus. Het CDA vindt dat de Europese Unie de internationale mobiliteit van goede vaklieden en de erkenning van kwalificaties moet stimuleren.

Subsidiariteit

Het CDA gelooft in de kracht van de Nederlandse samenleving. Zo veel mogelijk wil het CDA dat de samenleving zichzelf organiseert. Zo kunnen veel problemen kleinschalig worden opgelost; dicht bij de mensen. Gelukkig gebeurt dat ook vaak. Een grote overheid kan nooit alle problemen oplossen, in tegendeel. In Den Haag moeten alleen die problemen worden opgelost die het provinciale en lokale niveau ontstijgen. Dat is het subsidiariteitsprincipe. Zowel de besluitvorming als de uitvoering van beleid moeten dus zo dicht mogelijk bij de burger liggen. Dit is één van de vier basisprincipes van het CDA. Ditzelfde uitgangspunt ligt ten grondslag aan onze overtuiging van het nut en de noodzaak van de Europese Unie. Uitdagingen zoals milieu, veiligheid, economische groei, vrede en energievoorziening zijn te groot om alleen binnen onze landgrenzen aan te pakken. Deze uitdagingen overstijgen de landgrenzen. Samenwerking met andere Europese landen op deze terreinen is dus noodzakelijk. Dat doen we om de Nederlandse belangen te dienen.

Het CDA wil de nationale overheid en zeker ook de Europese administratie zo efficiënt mogelijk houden. De EU moet zich niet teveel bemoeien met wat er in de lidstaten, in Nederland, effectief kan worden aangepakt. Dat is verticale subsidiariteit: besluitvorming door de overheidslaag het dichtst bij de burger. Het CDA is ook groot voorstander van horizontale subsidiariteit, dat wil zeggen: laat de samenleving zelf problemen oplossen die zij aankan, waar mogelijk dus zonder overheidsbemoeienis.

In het Europees Parlement maakt het CDA deel uit van de Europese Volks Partij. Met de andere partijen in de Europese Volks Partij komt het CDA op voor de proportionaliteit en subsidiariteit van besluitvorming in de Europese Unie.

5. Landbouw en platteland

De komende veertig jaar zal de wereldvoedselproductie minimaal moeten verdubbelen om alle monden te kunnen blijven voeden. Zonder voedselzekerheid ontstaat chaos en het wegvallen van ontwikkelingsperspectief. De Europese Unie is erin geslaagd betaalbaar en kwalitatief goed voedsel voor de Europese burgers te garanderen. Het CDA ziet dat als een groot goed.

Veel Nederlanders verdienen hun brood direct of indirect in de landbouw. Tien procent van al het verdiende geld in Nederland komt uit de landbouwsector, terwijl het ook de grootste exportsector van de Nederlandse economie is. De Nederlandse sector is uitermate competitief op de wereldmarkt. De ondernemers verdienen ons respect en ruimte voor hun ondernemerschap.

Europese en Nederlandse regels mogen niet tot verstoring van concurrentie leiden. Het EU-landbouwbeleid is in transitie van steun aan landbouwers naar het stimuleren van concurrentiekracht en duurzaamheid, én naar een marktconforme beloning voor zichtbare maatschappelijke prestaties die boeren leveren. Ook na 2013 zal er sprake moeten zijn van een gemeenschappelijk landbouwbeleid, waar deze elementen deel van uitmaken.

De betrokkenheid van Nederland bij de ontwikkeling van de landbouw, het platteland en thema's zoals milieu en dierenwelzijn is groot. Het transitie-proces naar een duurzame maatschappelijk verantwoorde land-, tuinbouw en visserij is volop in gang, maar nog lang niet af. De sector staat voorts voor tal van nieuwe uitdagingen op het gebied van klimaatbeheer, bijdrage aan energiezekerheid (biobrandstoffen), natuurbeheer, biodiversiteit en waterbeheer.

Het Europees landbouwbeleid moet een goede balans bereiken tussen landbouwproductie en het beschermen van natuurgebieden en waardevolle landschappen. Dat moet zonder bureaucratische en kostbare regels op te leggen aan onze ondernemers in de land- en tuinbouwsector. Dit beleid moet voortdurend worden geëvalueerd, om te beginnen in 2010.

Artikelen:

1. Het CDA ziet een sterke agrarische sector als een voorwaarde voor het behoud van de vele functies van het platteland in de Europese Unie.
2. Het CDA vindt voortzetting van een op Europees niveau vormgegeven en gefinancierd landbouwbeleid ook na 2013 noodzakelijk. Hernationalisatie van het Europese landbouwbeleid en uitbreiding van de nationale cofinanciering dient met kracht vermeden te worden. Het Europese landbouwbeleid moet gericht zijn op solidariteit, behoud van een leefbaar platteland, innovatief ondernemerschap en het belonen van publieke taken die niet worden vergoed door de markt en moet dezelfde orde van grootte hebben als in de periode 2007-2013.
3. Voor het CDA staan voedselzekerheid en voedselveiligheid hoog op de agenda. Voedselproductie is van strategisch belang voor de Europese samenleving. Voor de EU is voedselkwaliteit belangrijk, zowel voor onze eigen bevolking als voor de export. De EU moet doorgaan met het ontwikkelen van een gemeenschappelijk beleid voor het bevorderen van de kwaliteit, de duurzaamheid en de diervriendelijkheid van producten.

4. In Europa vindt de productie van voedsel plaats volgens hoge standaarden op het gebied van milieu, dierenwelzijn, gewasbescherming, voedselveiligheid en diergezondheid. Het CDA vindt het van belang dat voor importproducten dergelijke eisen in het kader van de wereldhandel eveneens gaan gelden. Dan is er pas sprake van een *level playing field*.
5. Het CDA bepleit een hogere prioriteit voor wereldwijde afspraken over dier- en plantziekten.
6. Het CDA is tegen regeldruk door elkaar overlappende Europese en nationale milieuregels zoals de nitraatrichtlijn en grondwaterrichtlijn. Nederland houdt vast aan het principe dat de Nederlandse overheid geen extra regels toevoegt bij de invoering van vastgestelde Europese regelgeving in Nederland.
7. Het CDA is van mening dat de EU-regels ten aanzien van dierenwelzijn alleen in EU-verband opgelegd kunnen worden teneinde de concurrentieverhoudingen niet te verstoren.
8. Het CDA gaat uit van een reële afschrijvingscyclus van de milieuvoorzieningen die aan bedrijven als gevolg van de strenge Europese normen worden opgelegd.
9. Het CDA heeft een belangrijke rol gespeeld bij de aanpassing van het non-vaccinatiebeleid. Het CDA ziet vaccinatie als een normaal diergeneeskundig hulpmiddel om ziektes te voorkomen. Verdergaande aanpassingen van dit beleid zijn noodzakelijk. Een volgende stap is het garanderen van afzetmogelijkheden van producten van gevaccineerde dieren op de hele interne Europese markt.
10. De EU dient meer aandacht te geven aan de regionale economie, streekproducten en de positie van kleine teelten en sectoren.
11. Het CDA is voorstander van de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen, mits zij veilig zijn voor de volksgezondheid en het milieu en mits de keuzevrijheid voor de consument gehandhaafd blijft.
12. Het CDA vindt het teruglopen van de visstanden zorgelijk; verschillende vissoorten worden met uitsterven bedreigd. Europa dient hierin zijn verantwoordelijkheid te nemen. Het Europese visserijbeleid dient daarom duurzaam beheer van visstanden als uitgangspunt te hebben.
13. De financiële ondersteuning van de visserijsector door de Europese Unie dient gericht te zijn op innovatie en transitie en een efficiënte controle in heel Europa. Het CDA bepleit hier binnen voor voldoende mogelijkheden voor aquacultuur, gericht op gecontroleerde visteelt en teelt van zagers, schaal- en schelpdieren.
14. De voorzieningen voor het bereiken van broedplaatsen voor vis moeten worden bevorderd. Bijvoorbeeld door het plaatsen van vistrappen.

6. Klimaat en milieu

Klimaat en milieu zijn bij uitstek Europese thema's. Grond- en oppervlaktewater en lucht trekken zich niets aan van grenzen. Om klimaatveranderingen en milieuvervuiling tegen te gaan, moeten dan ook internationale oplossingen worden gevonden. Dat begint bij ambitieuze afspraken binnen de Europese Unie.

Het CDA werkt in Europees verband samen met de partijen van de Europese Volks Partij (EVP) die gezamenlijk opereren vanuit de notie dat de aarde en natuur ons toevertrouwd zijn, opdat we ze in goede staat kunnen overdragen aan onze kinderen en kleinkinderen. De EVP stond aan de basis van de huidige ambitieuze Europese klimaatdoelstellingen. Rentmeesterschap is een kernwaarde van het CDA. Bij goed duurzaamheidsbeleid moet er evenwicht zijn tussen de economische, ecologische en sociale aspecten van het beleid. Economische groei mag niet ten koste gaan van het milieu. Duurzaamheidsbeleid biedt ook kansen voor innovatie en economische groei. De stimulering van nieuwe technologieën kan een belangrijke rol spelen bij het Europese milieubeleid.

Milieubeleid vraagt bij uitstek om een goede toepassing van het subsidiariteitsprincipe. Wereldproblemen, zoals het broeikaseffect, moeten op wereldniveau worden aangepakt; grensoverschrijdende problemen in de EU moeten op Europees niveau worden aangepakt; niet-grensoverschrijdende problemen moeten nationaal worden aangepakt. Waar de verschillen in milieukwaliteit tussen de lidstaten groot zijn, is voldoende ruimte voor nationale *fine-tuning* nodig.

De Europese Unie moet een voortrekkersrol spelen bij de vormgeving van mondiaal milieubeleid. De Europese Unie heeft dan ook terecht ambitieuze doelstellingen geformuleerd om klimaatverandering tegen te gaan. Maar een stringent Europees milieubeleid zonder dat andere grote vervuilers als de VS, China en India meedoen, verbetert de wereldwijde milieusituatie nauwelijks en kan ernstige gevolgen hebben voor de Europese concurrentiepositie. Europa moet op de VN-klimaatconferentie in Kopenhagen in 2009 samen met de rest van de wereld een ambitieus akkoord bereiken over een wereldwijde klimaat aanpak als vervolg op het Kyoto-akkoord.

Artikelen:

1. Het CDA wil dat er in 2009 in Kopenhagen een ambitieus akkoord bereikt wordt over een wereldwijde klimaat aanpak, en duurzaam energie- en grondstoffengebruik.
2. Het CDA wil vasthouden aan de EVP doelstellingen van het klimaatpakket. Het CDA steunt het EU akkoord gericht op twintig procent CO₂-reductie in 2020, twintig procent energiebesparing in 2020, en twintig procent duurzame energie in 2020, en dertig procent CO₂ reductie in het geval van een mondiaal akkoord. Het CDA is voorstander van een mondiaal systeem van CO₂-emissiehandel. Voor de investeringen in energiebesparingen dient zo nodig ook door de EU in de noodzakelijke financiering te worden voorzien.
3. Voor het CDA is de echte oplossing voor de milieuvervuiling energiebesparing en de keuze voor duurzame energiebronnen. Daarom zijn strengere normen voor motoren en brandstoffen nodig. Het CDA pleit voor het gebruik van duurzame brandstoffen met als norm de CO₂ uitstoot per kilometer zoals mogelijk is met de inzet van elektrische auto's en andere vervoersmiddelen,

- alsmede door de inzet van duurzame biobrandstoffen. De energie-efficiëntie dient aanmerkelijk te worden vergroot. Het CDA streeft naar een verdere harmonisatie van het beleid inzake duurzame brandstoffen in de lidstaten van de Europese Unie per 2015.
4. Het CDA wil dat de milieunormen in Europa consistent zijn en niet met elkaar in tegenspraak, zoals bij de Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura 2000. De ruimtelijke inpassing op lokaal niveau verdient bijzondere aandacht.
 5. Het CDA vindt dat duurzame energie zoals zonne-energie, windenergie en energie uit afval vanuit nationale overheden en de EU sterk bevorderd moet worden.
 6. Het CDA vindt dat bij de uitvoering van de EU-Kaderrichtlijn Water voldoende flexibiliteit moet worden geboden aan de lidstaten.
 7. Het CDA vindt dat de luchtvaart onder een effectief internationaal emissiehandelssysteem moet komen dat niet samenvalt met de vliegbelasting. Het invoeren van een vliegbelasting heeft alleen zin in Europees verband, met unanimiteit.
 8. Het CDA is voorstander van de uitbreiding van het netwerk van hogesnelheidstreinen in Europa en voor de aansluiting van Nederland op dit netwerk, onder meer door het aanhaken (*feederling*) op bestaande knooppunten en HSL-stations waar die net over de grens aanwezig zijn.
 9. Het CDA zet zich in voor het realiseren van voldoende middelen voor de innovatie en ontwikkeling van methode van CO₂-opslag. Het CDA stimuleert ook onderzoek en innovatie naar het duurzame (her)gebruik van CO₂.
 10. Het CDA wil dat de gevolgen van klimaatverandering op het gebied van bewoonbaarheid, waterbeheersing, landbouw en flora en fauna actief aangepakt worden.
 11. Het CDA wil dat alle Europese scholieren na het succesvol afronden van het voortgezet onderwijs een maand lang gratis met het openbaar vervoer door Europa kunnen reizen. Dit kan gefinancierd worden uit Europese fondsen.
 12. Het CDA wil dat de Europese Unie zich actief inzet tegen het dumpen van afgedankte duurzame kapitaalgoederen, zoals bijvoorbeeld schepen en olieplatforms, ter decompositie naar ontwikkelingslanden, waar men onder menonwaardige arbeidsomstandigheden dit werk moet verrichten. Hierbij treedt tevens vaak onherstelbare schade aan het milieu op.

7. Energie

Energie is van essentieel belang voor onze samenleving. Het verbruik van energie stijgt overal hard, ook in Europa. Fossiele energiebronnen raken uitgeput. De komende decennia zal dan ook een wereldwijde energieschaarste ontstaan.

Momenteel is de Europese Unie grotendeels afhankelijk van de import van olie en gas. Absolute garanties voor de zekerheid van energievoorziening zijn niet te geven. Daarom is een actieve Europese energiepolitiek van groot belang. Een Europees energiebeleid wordt belemmerd door voorrang te geven aan nationale belangen. De belangen van de individuele lidstaten worden vaak boven gezamenlijke Europese belangen geplaatst. Het energiebeleid van de EU richt zich vooral op het versterken van de interne markt. Het is cruciaal gezamenlijk op te treden in Europees verband als gemeenschappelijke belangen in het geding zijn. Voorbeelden hiervan zijn crisisbeleid, het aanhouden van strategische voorraden en het verkrijgen van toegang tot energiereserves. Het crisismechanisme van de Westerse landen is geregeld via het International Energy Agency (IEA), wat nuttig is gebleken.

Energievoorziening is letterlijk en figuurlijk de motor van de Nederlandse economie. Zonder olie geen benzine om auto's te laten rijden, zonder kolen en gas geen elektriciteitsproductie om de kantoren te verwarmen en verlichten, de computers te laten werken en de fabrieken te laten draaien. Energiebeleid is daarom van groot belang voor Nederland. Het is een utopie te denken dat het energiebeleid van de EU-lidstaten volledig nationaal bepaald wordt en bepaald kan worden. Europese wet- en regelgeving en mondiale ontwikkelingen bepalen de kaders van energiebeleid. Ook bepalen mondiale en Europese afspraken over de aanpak van klimaatverandering en verduurzaming van de energievoorziening in hoge mate het energiebeleid van de EU-lidstaten. Daarnaast is het een feit dat het grootste deel van de bekende olie- en gasreserves te vinden zijn in politiek en democratisch instabiele landen en regio's in de wereld zoals Rusland, de Kaukasus, Noord- en West-Afrika en het Midden Oosten. Tegelijkertijd neemt het energieverbruik in opkomende economieën als Rusland, China, India en Brazilië exponentieel toe. Dit leidt niet alleen tot een toenemende concurrentieslag om de wereldwijde gas- en olievoorraden, maar ook tot grote druk op het klimaat.

Gebruik van fossiele brandstoffen beïnvloedt de klimaatveranderingen. De Europese Unie wil om die reden het aandeel van fossiele brandstoffen in ons energieverbruik drastisch verminderen. De beste kans om energievoorzieningszekerheid in Nederland en de Europese Unie te realiseren is massaal investeren in de transitie naar andere energiebronnen: windenergie en kernenergie, en ook zonne-energie. Energiebesparingen door de burger zijn eveneens nodig om onze afhankelijkheid van derden te verminderen. Los daarvan vindt het CDA dat we moeten investeren in goede relaties met die landen waar we momenteel ons olie en gas vandaan importeren. Tegelijkertijd moet de Europese Unie niet exclusief afhankelijk worden van Rusland en het Midden-Oosten en daarom is diversificatie van leveranciers met andere regio's in de wereld die olie en gas leveren, zoals Brazilië, van belang.

Artikelen:

1. Een gemeenschappelijk intern en extern Europees energiebeleid is van essentieel belang omdat geen enkel Europees land zich kan onttrekken aan de gevolgen van energieschaarste. Overleg en

- coördinatie over energie-infrastructuur is van groot belang, met als doelstelling om onder andere te komen tot een goede koppeling van elektriciteitsnetten mede geschikt voor duurzame energiebronnen. Het CDA pleit ervoor dat de Europese Unie op het vlak van energie meer zelfvoorzienend wordt. Het CDA kiest er daarom voor te investeren in innovatie in duurzame energieopwekking.
2. Het CDA vindt dat de Europese Unie besparingen van het gebruik van (fossiele) energie in de gebouwde omgeving, de industrie, land- en tuinbouw en bij het vervoer en transport moet bevorderen.
 3. Het CDA vindt dat kernenergie in de nabije toekomst in Nederland onmisbaar is. Binnen de context van de Europese Unie, en uitgaande van een optimaal veiligheidsniveau en de mogelijkheid om afval langdurig veilig op te slaan, is kernenergie gedurende de transitie naar duurzame energie een onmisbare tussenschakel. Kernenergie vormt een klimaatneutrale manier om de CO₂-uitstoot van de traditionele elektriciteitsproductie te verminderen.
 4. Het CDA vindt dat duurzame energie zoals zonne-energie, windenergie en energie uit afval sterk bevorderd moet worden. Europa moet daarbij een leidersrol gaan vervullen door te investeren in nieuwe milieuvriendelijke energiebronnen.
 5. Het CDA blijft pleiten voor het tot stand komen van de interne markt voor energie. Hiervoor is het noodzakelijk dat er sprake is van een gelijkwaardig Europees speelveld, waarbij in alle landen energieleverantie en het beheer van netwerken wordt gesplitst. Dit om langdurig en aanzienlijk concurrentienadeel tussen de Nederlandse energiebedrijven en andere Europese spelers te voorkomen. Binnen de Europese markt dienen universele ICT-oplossingen te worden geïmplementeerd, die helpen het energieverbruik te spreiden en te verminderen.
 6. Het CDA wil dat de ambitie van Nederland als gasrotunde in de Europese Unie ook in het EU-energiebeleid wordt opgenomen. Het CDA steunt daarom ook de investeringen in Liquefied Natural Gas-capaciteit in Nederland.
 7. Het CDA vindt dat energievoorzieningszekerheid een grote rol moet spelen in het gemeenschappelijk extern beleid van de EU. Een afgewogen pakket van energiebesparing, duurzame energie en aanlevering van fossiele brandstoffen vanuit diverse landen biedt hiervoor de beste garantie. Exploratie van fossiele bronnen is bij uitstek een rol voor de sterke partijen op deze ontwikkelde markt, terwijl de winning van duurzame energie in de transitieperiode door overheden actief moet worden bevorderd. Hiervoor dient langjarige zekerheid aan deze zich ontwikkelende markt te worden geboden, zodat leveranciers van duurzame systemen hierop hun investeringen kunnen baseren.
 8. De EU moet, in de geest van solidariteit, streven naar gemeenschappelijke operationele oplossingen bij crisissituaties. Het CDA vindt dat de Europese Unie daartoe crisiscapaciteiten en -procedures moet ontwikkelen.
 9. Het CDA is voorstander van het gebruik van de tweede generatie biobrandstoffen, die vooral bestaan uit restproducten van de landbouw. Het gebruik van biomassa en biobrandstoffen die elders op de wereld problemen veroorzaken door een afnemend areaal voor voedselproductie en door ontbossing, moet tegen worden gegaan.

8. Asiel en migratie

De Europese vrede, voorspoed en veiligheid werken als een magneet op mensen van over de hele wereld. De rijkdom en de waarden in de Europese Unie trekken asielzoekers en migranten aan. Armoede, uitzichtloosheid en geweld elders in de wereld drijven asiel- en migratiestromen van huis en haard. Vaak kiezen vluchtelingen als bestemming de Europese Unie. Omdat de interne markt van de Europese Unie een vrij verkeer van personen tussen de Europese lidstaten inhoudt, is het noodzakelijk dat afspraken worden gemaakt over het toelaten van vluchtelingen en immigranten in de Europese Unie.

Bescherming van mensen die worden vervolgd wegens ras, godsdienst of overtuiging is en blijft de hoeksteen van ons beleid. Daarom zijn echte vluchtelingen altijd welkom in de EU en in Nederland. Dat is rechtvaardig en dus vanzelfsprekend. Het aantal economische vluchtelingen is groot en groeit. Een onderscheid tussen gelukszoekers en echte vluchtelingen is dan ook noodzakelijk. Op Europees niveau moeten afspraken worden gemaakt over de criteria voor gelukszoekers en asielzoekers. Omdat vluchtelingenstromen vaak ontwrichtend werken in de landen van oorsprong en van aankomst moeten deze zoveel mogelijk voorkomen worden. Deze ontwrichting leidt namelijk tot meer geweld en armoede.

Immigratie is soms nodig. Kennismigranten zijn nodig omdat de EU de meest competitieve economie ter wereld wil zijn. Het gebrek aan technici en IT-specialisten kan worden opgelost door (tijdelijk) migranten toe te laten. De Europese Unie heeft ook vanuit demografisch oogpunt immigranten nodig. Het Europese continent vergrijst. Er zijn meer mensen nodig om het werk van de gepensioneerden over te nemen en om sociale voorzieningen in stand te houden. Migratie en asiel kunnen permanent zijn, maar ook van korte of middellange duur. De Europese Unie moet internationale migratiestromen niet passief afwachten, maar helpen ze te stroomlijnen.

Immigranten zijn van alle tijden. De Nederlandse cultuur en identiteit zijn sterk beïnvloed door migratie. Wie echter naar Nederland komt, kiest bewust en zal actief moeten willen deelnemen aan onze maatschappij. Immigranten hebben in en met hun gemeenschappen een verantwoordelijkheid voor het versterken van en meedoen in de Nederlandse en Europese samenleving.

Artikelen:

1. Het CDA vindt een Europees asiel- en migratie beleid noodzakelijk, mede ter voorkoming van een toestroom van economische vluchtelingen. Dit beleid is primair gericht op opvang in de regio. Aanpak van illegalen die de EU zijn binnengekomen, gaat de EU als geheel aan.
2. Mensenhandel, in welke vorm dan ook, moet krachtig bestreden worden.
3. Echte vluchtelingen (volgens het Verdrag van Geneve) zijn altijd welkom in de EU en in Nederland.
4. Het CDA vindt dat moet worden voorkomen dat landen in de EU eenzijdig een grootschalig generaal pardon invoeren.
5. Het CDA wil dat de buitengrenzen van de Europese Unie, inclusief de Nederlandse buitengrenzen worden versterkt door verder te investeren in het Europese grensagentschap Frontex en in een

- Europese kustwacht. Het CDA vindt dat het Dublin mechanisme adequaat moet worden gehandhaafd.
6. Het CDA ziet een positief EU-beleid voor kennismigranten als noodzakelijk voor de innovatie en concurrentiekracht van de EU als geheel. Dit mag niet leiden tot een 'braindrain' in de ontwikkelingslanden.
 7. Voor werknemers uit Bulgarije en Roemenië blijven gedurende de overgangsperiode een tewerkstellingsvergunningen nodig.
 8. Het CDA wil dat de rechten van arbeidsmigranten beschermd worden. Het CDA heeft daarbij speciale aandacht voor de positie van de vrouw. Het migratieproces is voor vrouwen anders dan voor mannen: als vrouwen in een illegale situatie verkeren zijn ze zeer kwetsbaar voor uitbuiting, slechte arbeidsomstandigheden, vreemdelingenhaat, discriminatie en soms gedwongen arbeid en slavernij.
 9. Het CDA pleit ervoor dat in de hele EU inburgeringcursussen worden gehouden, welke de integratie van migranten stimuleren. Voor migrerende EU burgers is het wegnemen van taalbarrières het belangrijkste aspect ter bevordering van de integratie en inburgering.
 10. Het CDA vindt het wenselijk dat Europese burgers die zich voor langere tijd vestigen in een andere EU-lidstaat, kennis nemen van de cultuur en geschiedenis van deze lidstaat. Het CDA wil dat burgers uit andere EU landen, die langere tijd in Nederland verblijven, het recht hebben op een inburgeringcursus.
 11. Het CDA steunt een Europese coördinatie van het terugkeerbeleid van uitgeprocedeerde asielzoekers en illegale migranten. Het CDA streeft dan ook naar een gezamenlijke Europese inzet om de landen van herkomst te laten meewerken aan terugkeer van hun onderdanen die niet langer in de EU mogen blijven. Zowel verplichte terugkeer als steun via ontwikkelingsprojecten maken onderdeel uit van dit beleid.

9. Interne veiligheid

Grensoverschrijdende criminaliteit moet daadkrachtig worden bestreden. Politie en justitie van de 27 EU-lidstaten werken steeds meer samen zodat de pakkans voor criminelen vele malen hoger is geworden. Het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen in de Europese Unie moet beschermd worden tegen internationaal opererende criminelen en terrorisme. Het beschermen van onze veiligheid is dan ook een grensoverschrijdende uitdaging. Criminelen stoppen niet bij de grens, politie- en justitiesamenwerking dus ook niet.

Reizen en communiceren over grote afstanden is de laatste twintig jaar een vanzelfsprekendheid geworden. Helaas hebben daardoor ook nieuwe vormen van mondiaal opererende terroristische groeperingen en criminele netwerken zich kunnen ontwikkelen. De EU moet dan ook de internationale samenwerking met politie en justitie buiten de Europese Unie intensiveren.

Onze veiligheid is allang niet meer een verantwoordelijkheid van de lokale of regionale politie alleen. Zo is bijvoorbeeld grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van rampenbestrijding van groot belang. De bewegingsvrijheid in de Europese Unie schept grote verplichtingen, met name aan de samenwerkende politie- en justitiële diensten in de grensregio's.

Artikelen:

1. Het CDA wil dat de Europese Unie actiever wordt op het gebied van criminaliteitsbestrijding, cybercrime en terrorismebestrijding en dienaangaande een gemeenschappelijk beleid verder uitwerkt.
2. Justitie en politie in de Europese Unie schieten tot nu toe tekort in de internationale uitwisseling van gegevens over verdachten en lopende onderzoeken. Het CDA vindt dat daar verandering in moet komen, onder andere door Europol te versterken.
3. De privacy van burgers is van belang, maar het mag niet zo zijn dat privacybepalingen de opsporing en vervolging van criminelen in de weg staan. Het CDA wil in het kader van criminaliteitsbestrijding de uitwisseling van DNA-gegevens efficiënter maken.
4. Het CDA vindt het noodzakelijk dat Nederland het drugsbeleid afstemt met de omliggende landen, omdat de effecten van het Nederlandse gedoogbeleid het meest gevoeld worden in de grensregio's. Met de aangrenzende lidstaten moet intensief samengewerkt worden bij het bestrijden van de overlast.
5. Het CDA vindt een wezenlijk aspect van veiligheid het optreden tegen het groeiende probleem van transportcriminaliteit. De Europese Unie en de lidstaten zorgen ervoor dat de internationale routes over voldoende en veilige (overnachtings-) parkeerplaatsen beschikken.
6. Het CDA bepleit krachtig en gecoördineerd optreden tegen grensoverschrijdende milieucriminaliteit.
7. Het CDA wil dat opsporingsorganisaties nationaal en internationaal beter samenwerken om onder meer de bestrijding van alle vormen van mensenhandel effectiever te maken. De slachtoffers van mensenhandel moeten worden beschermd. Maatregelen moeten genomen worden om de aangiftebereidheid te vergroten.
8. Het CDA wil dat terroristische activiteiten van extremistische dierenactivisten in Europees verband bestreden worden.

10. Uitbreiding en buren

Het CDA wil dat de EU een goede buur is en geen gesloten gemeenschap vormt. Niet ver van de grenzen van de EU zijn vrede, veiligheid en welvaart niet zo vanzelfsprekend als bij ons. In Rusland, de Balkan, de Kaukasus, het Midden-Oosten en Noordelijk Afrika is er veel armoede, onveiligheid en uitzichtloosheid. De Europese Unie heeft het Nabuurschapbeleid ontwikkeld om bij te dragen aan de economische en politieke ontwikkelingen in deze buurlanden. Welvaart en stabiliteit aan de grenzen van de Europese Unie zijn van groot belang voor het Europese veiligheidsbeleid. Centraal in het Nabuurschapbeleid staat het uitdragen van de Europese waarden zoals mensenrechten, democratie en goed bestuur, en het bevorderen van economische ontwikkeling.

Nederlandse ambities zoals het bevorderen van de Internationale rechtsorde, het inperken van de stroom asielzoekers, maar ook energiedoelstellingen zijn gebaat bij goede, stabiele en open relaties met de buurlanden van de EU, in het bijzonder ook Rusland.

De EU en de Nederlandse economie hebben duidelijk baat gehad bij de uitbreidingen van de EU. Invoer en uitvoer van goederen en diensten zijn sterk gestegen. Werknemers uit nieuwe lidstaten zijn cruciaal voor het draaiend houden van de Nederlandse economie. Daarnaast is Nederland een grote investeerder in landen als Roemenië en Polen. De nieuwe lidstaten zijn lid geworden omdat ook zij voordelen zien en krijgen: stabiliteit, democratie, mensenrechten, rechtszekerheid en ook economische mogelijkheden.

De afgelopen vijf jaar is de EU fors uitgebreid. Na deze periode van uitbreiding zal consolidatie nu een hoge prioriteit moeten hebben. Het CDA onderschrijft voor de landen van de Westelijke Balkan het Europese perspectief zoals het in 2003 geboden is door de Europese Unie. Voor elke mogelijke uitbreiding gelden duidelijke regels en evaluatiemomenten. Om de verworvenheden van de EU te beschermen, dienen de Kopenhagen-criteria in de toekomst strikt te worden toegepast.

Het partnerschap biedt voor Europese landen die niet willen of kunnen voldoen aan de Kopenhagen-criteria de mogelijkheid voor een speciale relatie met de EU.

Artikelen:

1. Het CDA staat op een strikte toepassing van de Kopenhagen-criteria voor toetreding van landen tot de Europese Unie. Daarin past niet het noemen van data vooraf. Zolang de kandidaat-lidstaten niet aan deze criteria voldoen, kunnen ze geen lid worden.
2. De EU moet daadwerkelijk in staat zijn om nieuwe leden op te nemen, voordat een land kan toetreden tot de EU. Daartoe is consolidatie van de EU in haar huidige samenstelling van groot belang.
3. De sociaal-maatschappelijke infrastructuur en het functioneren van de samenleving in de kandidaat-lidstaat dienen beoordeeld te worden aan de hand van de vraag of dat land bewezen heeft te kunnen functioneren als een voldragen '*civil society*'.
4. Het CDA constateert dat Turkije op dit moment niet voldoet aan de gestelde criteria. Het CDA is van mening dat er momenteel een stagnatie plaatsvindt ten aanzien van de hervormingen in

- Turkije. Fundamentele verbeteringen zijn nodig om aan de gestelde eisen tegemoet te komen. Het CDA wil dat Turkije en de EU de gemaakte afspraken volledig nakomen.
5. Het partnerschap biedt de mogelijkheid van een strategische relatie met de Europese Unie en is alleen voorbehouden aan landen op het continent Europa. Tevens is het partnerschap een mogelijkheid voor kandidaat landen die niet willen of kunnen voldoen aan de Kopenhagen-criteria om een speciale relatie met de EU aan te gaan.
 6. Het Europees Nabuurschap beleid moet in specifieke gevallen de ruimte bieden voor extra intensieve relaties van buurlanden met de Europese Unie. Een voorbeeld daarvan is het Oostelijk Partnerschap. De vraag van toetreding is daarbij niet aan de orde.
 7. Het Eurovisie Songfestival is een laagdrempelige culturele uiting die de banden tussen de Europese volken aanhaalt. Het past daarmee bij een *'ever closer union between the peoples of Europe'*. Vernieuwingen in het songfestivalreglement doen echter aan dit doel afbreuk. Het CDA pleit, als vervangend tegenstander van referenda, daarom voor het opnieuw introduceren van jurering door professionals en tegen het televoten.

Kopenhagen criteria

'Elk land dat tot de EU wenst toe te treden, moet voldoen aan de voorwaarden in artikel 49 van het EU-Verdrag en moet de beginselen van artikel 6, lid 1, van dat Verdrag in acht nemen. In dit verband heeft de Europese Raad van Kopenhagen in 1993 bepaalde criteria ontwikkeld; deze zijn bevestigd door de Europese Raad van Madrid in 1995.

Om tot de EU toe te treden, moet een nieuwe lidstaat aan drie criteria voldoen:

- ✓ een politiek criterium: het land moet stabiele instellingen hebben die de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en het respect voor en de bescherming van minderheden garanderen;
- ✓ een economisch criterium: het land moet een functionerende markteconomie hebben en het hoofd kunnen bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de EU;
- ✓ het criterium van het *acquis communautaire*: het land moet de verplichtingen die het lidmaatschap met zich meebrengt, aankunnen, en met name de doelstellingen van een politieke, economische en monetaire unie kunnen onderschrijven.

De Europese Raad zal pas besluiten de onderhandelingen te openen wanneer wordt voldaan aan het politieke criterium.

Elk land dat tot de EU wil toetreden, moet de toetredingscriteria in acht nemen. Het kader en de noodzakelijke instrumenten worden in de pretoetredingsfase en tijdens de toetredingsonderhandelingen vastgesteld.¹

¹ <http://europa.eu/scadplus/leg/nl/lvb/l14536.htm>

VERKIEZINGSPROGRAMMA EUROPEES PARLEMENT 2009-2014

VASTGESTELD DOOR HET PvdA CONGRES VAN 14 EN 15 MAART 2009 TE UTRECHT

PVDA

VOORWOORD

Het PvdA Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2009-2014 is geschreven in opdracht van het bestuur van de Partij van de Arbeid en vastgesteld op het congres van 15 maart 2009 te Utrecht.

Het Partijbestuur had in haar opdracht aan de commissie nadrukkelijk verzocht de leden, experts en maatschappelijke organisaties te betrekken bij de opstelling van het programma. In een open consultatieronde via email, post en inspraakavonden hebben velen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de commissie van ideeën te voorzien.

Het Partijbestuur dankt Jan Pronk, Dick Buursink, Rudy Rabbinge, Monika Sie, Monica den Boer, Auke Blauwbroek, Paul Bordewijk, Diederik Samsom, Hilde Laffeber, Marije Laffeber, Sjoera Dikkers, Jan Marinus Wiersma, Pieter Paul Slikker (secretaris) en Manon Korthals (ondersteuning) voor hun harde werk en aanstekelijke enthousiasme!

Partijbestuur PvdA

INHOUD

1.	INLEIDING	4
	1.1 Wereldwijde uitdagingen	4
	1.2 Een Europees antwoord	5
	1.3 Twijfel	5
	1.4 De inzet destijds	6
	1.5 Erosie	6
	1.6 Herijking	7
	1.7 Keuzes	8
2.	EUROPA EN DE WERELD	9
	2.1 De internationale rechtsorde en de mensenrechten	9
	2.2 Vrede en veiligheid	10
	2.3 De nabuurregio's	11
	2.4 Betrekkingen met ontwikkelingslanden: algemeen	12
	2.5 Betrekkingen met ontwikkelingslanden: ontwikkelingshulp en -samenwerking	13
3.	KLIMAAT, VOEDSEL EN ENERGIE	14
	3.1 Klimaat en energie	14
	3.2 Voedsel en landbouw	16
	3.3 Europees milieubeleid	18
4.	SOCIAAL EN ECONOMISCH BELEID	19
	4.1 Uitgangspunten	19
	4.2 Een buffer tegen globalisering	19
	4.3 Een buffer voor de Europese economie	20
	4.4 Publieke voorzieningen gewaarborgd	21
	4.5 Een sociale marktontwikkeling	21
	4.6 Europees sociaal beleid met meerwaarde	22
	4.7 Krimp	22
	4.8 Een krachtige en duurzame economie	23
5.	RECHT EN GOED BESTUUR	24
	5.1 Uitgangspunten	24
	5.2 Migranten en minderheden	24
	5.3 Internationale criminaliteit	25
	5.4 Europees antidiscriminatiebeleid	26
6.	TOT SLOT	27

1. INLEIDING

1.1 WERELDWIJDE UITDAGINGEN

Europa en de wereld staan voor grote uitdagingen. De recente financiële crisis, die haar oorsprong vond op de financiële markten in de Verenigde Staten, heeft de gehele wereldeconomie aangetast. De gevolgen zijn niet overal ter wereld gelijk. Dat hangt niet alleen samen met verschillen qua economische structuur van de diverse landen. Ook de marktordering en het beleid verschillen per land. Ook in Europa zijn fouten gemaakt en ook binnen de Europese Unie schoot de ordening van de financiële markten (inclusief het toezicht op de banken en financiële instellingen) tekort. Maar toch heeft deze crisis de voordelen van Europese samenwerking ondubbelzinnig aangetoond. Afzonderlijke landen met kleine markten en een kleine munt zijn niet opgewassen tegen de schokgolven veroorzaakt door de globalisering, zelfs niet wanneer hun economie gezond is. De combinatie van een gemeenschappelijke markt met een gemeenschappelijke munt, de Euro, heeft de landen van de Europese Unie in staat gesteld het hoofd te bieden aan transnationale financiële manipulaties en de gevolgen gezamenlijk op te vangen. Dat is in het belang van alle burgers: werkenden, spaarders en gepensioneerden.

De hervormingen van het financiële bestel, die na de omvangrijke reddingsoperaties zullen moeten volgen, kunnen alleen met een gezamenlijk Europees optreden tot stand worden gebracht. De internationale financiële crisis zal ook diepe sporen trekken in de reële economie. Het vertrouwen neemt af, de werkloosheid neemt toe en sociale voorzieningen komen onder druk te staan. Er moet dus meer gedaan worden om tegelijkertijd de financiële markten te hervormen, de recessie tegen te gaan en nieuwe banen en economische groei te creëren. De burgers van Europa moeten worden geholpen zich aan te passen aan nieuwe ontwikkelingen. Europa is de grootste economische- en banenmarkt ter wereld. Europese samenwerking stelt ons in staat om duurzame banen en groei te realiseren. Ook vakbonden en werkgevers moeten een belangrijke bijdrage leveren aan duurzame groei in Europa.

Het klimaat verslechtert en daardoor worden kusten bedreigd, berggebieden aangetast en de waterstand grondig gewijzigd. Droogten, erosie, overstromingen en extreme weersomstandigheden vormen nieuwe veiligheidsrisico's. De biodiversiteit neemt af. De visstand vermindert. Tropische ziekten komen ook in Europa steeds meer voor.

Er dreigt een tekort aan energie. We gaan er nog steeds niet zuinig genoeg mee om. Niet alleen in de rest van de wereld, maar ook binnen Europa neemt het energieverbruik toe. De olieprijs stijgt gestaag. De prijsstijging wordt beperkt door de internationale financiële crisis en de recessie, maar dat is tijdelijk. De vraag neemt zo sterk toe en de hoeveelheid makkelijk winbare fossiele brandstoffen is zo beperkt, dat die prijs uiteindelijk op een hoog niveau zal uitkomen. Steenkool vormt net zozeer een bedreiging voor de atmosfeer als olie. Kernenergie produceert afval waarmee we toekomstige generaties niet willen opzadelen. De technologie heeft daarvoor nog geen oplossing geboden. Zij kan dat wel op het terrein van duurzame energie – wind, zon, getijden en bepaalde vormen van bio-energie – maar dat heeft niet geleid tot voldoende investeringen.

De stijgende vraag naar voedsel in de wereld zorgt voor stijgende voedselprijzen. Er is onvoldoende geïnvesteerd in de landbouw. Grond voor landbouw is voor andere doeleinden aangewend, bijvoorbeeld voor bio-energie. De consumptie van vlees vraagt zoveel veevoeder, dat er te weinig voedselgranen worden geproduceerd. De trits klimaat, energie en voedsel vormt een uitdaging die de mogelijkheden van afzonderlijke landen te boven gaat. Internationale samenwerking is nodig.

De ongelijkheid in de wereld wordt steeds groter. Binnen Europa is dat minder het geval dan daarbuiten. Maar de internationale ongelijkheid vormt een extra bedreiging van de economische en poli-

tieke stabiliteit, ook van Europa. In tal van landen buiten Europa falen regeringen om stabiliteit, vrijheid en recht te verzekeren voor hun burgers. Politieke conflicten binnen die landen nemen toe. Het leidt tot migratie, asielverzoeken, wapenhandel, burgeroorlog en terrorisme. Beleid om één en ander tegen te gaan leidt vaak ook weer tot schending van mensenrechten.

De internationale rechtsorde is de laatste jaren verzwakt. De Verenigde Naties en andere internationale organisaties zijn tegen dit soort problemen niet meer opgewassen. De instellingen zullen moeten worden hervormd en versterkt. Ideeën te over, maar de politieke besluitvorming hierover vereist tijd, visie en kracht.

1.2 EEN EUROPEES ANTWOORD

Europa kan een antwoord zijn op deze problemen. De landen in Europa, zowel de grote als de kleine, zijn ieder afzonderlijk niet meer in staat om de welvaart en veiligheid van hun burgers zeker te stellen. Dat is riskant. Europa als geheel kan het evenmin op eigen kracht. Samenwerking tussen landen is geboden. Soms is een krachtig samenspel tegen andere landen vereist. Een doeltreffend optreden ten opzichte van dictatoriale regimes zoals in Soedan en Birma vereist dat alle Europese landen dezelfde opstelling kiezen. Schendingen van mensenrechten moeten gezamenlijk worden bestreden. Zo niet, dan worden de Europese landen tegen elkaar uitgespeeld en – erger – gaan die schendingen gewoon door. De grote conflicten in het Midden-Oosten, tussen Israël en Palestina, op de Balkan, in de Kaukasus en in Zuid-West-Azië vereisen gezamenlijk optreden. De grootmachten Amerika, Rusland en China zijn economisch belangrijk, en in staat op alle terreinen snel politieke beslissingen te nemen. Europa zal een sterke medespeler moeten zijn op het internationale vlak. Er is een Europees initiatief nodig om te komen tot een betere ordening van de wereld, die in toenemende mate ontregeld raakt.

Dat betekent niet dat de Europese Unie er naar dient te streven een macht op zichzelf te worden. Het gaat altijd om drie dingen. Ten eerste: een effectieve aanpak van wereldwijde problemen. Ten tweede: het belang van de eigen burgers, hun welvaart en hun veiligheid. Ten derde: het uitdragen van waarden die Europese naties gemeen hebben: vrede, vrijheid, democratie, mensenrechten, de rechtsstaat, vreedzaam samenleven van groepen met een verschillend geloof of verschillende culturen, scheiding van machten, sociale welvaart waaraan de hele bevolking deel kan hebben, respect voor minderheden, duurzaamheid en zorg voor het welzijn van toekomstige generaties. Dergelijke uitgangspunten en beginselen zijn een politieke strijd waard, zowel binnen Europa als daarbuiten.

1.3 TWIJFEL

Kan Europa dit soort uitdagingen aan? Twijfel overheerst. Europa lijkt verzwakt. De bevolking is sceptisch. De afstand tussen burgers en de Europese instellingen, inclusief het Europees Parlement, is groot. Dat besef is weliswaar doorgedrongen tot de politiek, maar heeft niet geresulteerd in doeltreffende acties om deze kloof te overbruggen. De uitbreiding van de Europese Unie met landen die gedurende de Koude Oorlog achter het IJzeren Gordijn lagen, wordt door velen niet gezien als een nieuwe fase in een Europees vredesproject – de oorspronkelijke reden waarom de Europese Gemeenschap tot stand kwam –, maar als een bedreiging. Verdragen die gesloten werden om de samenwerking tot nieuwe terreinen uit te breiden en om de besluitvorming te verbeteren, worden door tal van burgers niet vertrouwd. Het recente Verdrag van Lissabon staat na de afwijzing in het Ierse referendum op losse schroeven.

Europa is in de ogen van velen elders in de wereld een redelijk alternatief voor de grootmachten. Men ervaart Europa als minder machtsbelust, als een belangengemeenschap die op een niet-bedreigende manier waarden uitdraagt, die men zelf ook zou willen nastreven. De keerzijde daarvan is dat men denkt de Europese Unie gemakkelijk en zonder consequenties uiteen te kunnen spelen. Dat is gemeengoed geworden: de Verenigde Staten doen het, net als Rusland, Servië, Israël en Soedan.

Vele burgers binnen Europa vinden dat de Europese Unie te ver van hen af staat. In hun ogen hangen

de instellingen in de lucht. Zij voelen zich er niet door vertegenwoordigd. Dat gevoel raakt gemeengoed in tal van landen, in Nederland, Frankrijk en Verenigd Koninkrijk net zozeer als in Ierland. Het maakt Europa tot een economische reus op lemen politieke voeten. Het maakt het optreden van Europa als waarden- en belangengemeenschap nog minder effectief.

Het gaat dus niet om slechts één politiek probleem, maar om twee. Is Europa bereid en in staat om de wereldwijde uitdagingen het hoofd te bieden? En: wat is het politieke antwoord op de groeiende scepsis en twijfel aan de Europese Unie, die leidt tot steeds meer uitholling van de gemaakte afspraken om samen te werken? De eerste vraag betreft de positie van Europa in de wereld. Het antwoord daarop is van wezenlijk belang voor de burgers binnen Europa. De tweede vraag betreft de verhouding van de burgers van Europa tot hun eigen instellingen. Het antwoord daarop bepaalt de legitimiteit van Europa in de wereld en dus haar mogelijkheden de belangen van haar burgers effectief te behartigen.

1.4 DE INZET DESTIJD

Kan het? Europa kan leren van haar eigen verleden. Ruim een halve eeuw geleden bestonden de uitdagingen uit het definitief voorkomen van een nieuwe oorlog die zou beginnen op het Europese continent. Maar de uitdagingen gingen verder: nooit meer genocide, een halt toeroepen aan fascisme en communistische dictatuur, geen economische crises meer en geen massawerkloosheid. Om dat tot stand te brengen werd gekozen voor economische samenwerking, gedragen door de bevolking van Europa: ambitieus maar toch maathoudend, niet te veel tegelijk. Eerst kolen en staal – energie en zware industrie – daarna landbouw. Vervolgens handel: eerst een douane-unie en later een interne markt, eerst alleen voor producten, later ook voor diensten. Zwakkere regio's werden gesteund om economische ongelijkheid tegen te gaan. Na verloop van tijd konden economische machtsconcentraties worden aangepakt. Om dat alles te verduurzamen en om gezamenlijk sterker te staan op de wereldmarkt werd uiteindelijk ook een beperkte monetaire unie ingesteld. Zo kon worden voorkomen dat landen hun problemen op elkaar zouden afwentelen.

De geleidelijkheid heeft gewerkt. Burgers ontvingen binnen de Europese Gemeenschap tweërléi identiteit. Duitsers en Fransen werden zowel Europeaan als Duitser respectievelijk Fransman. Anderen zagen dit gebeuren, kregen er vertrouwen in en voegden zich erbij. Die keuze werd ondersteund door de geleidelijk verdergaande economische integratie en door de verduurzaming van de verworvenheden: vrede, vrijheid, democratie, garantie van burgerlijke en politieke mensenrechten, ook van minderheden, en niet in de laatste plaats: steeds meer welvaart. Het Europa van na 1950 was een wereld van verschil ten opzichte van de situatie in de eerste helft van de vorige eeuw en de mensen wisten dat. Dat succes kon worden toegeschreven aan een combinatie van visie, politiek leiderschap, ambitie, draagvlak en geleidelijkheid.

1.5 EROSIE

Dat alles is aan erosie onderhevig gebleken. Vijftig jaar later wordt de Europese Unie gekenmerkt door minder visie, minder leiderschap, een andere ambitie – meer gericht op een verfijning van de regels en instrumenten dan op de verwezenlijking van het oorspronkelijke doel – en een tempo dat door de burgers ervaren wordt als van bovenaf gedictéerd. Dat heeft geleid tot een geringer draagvlak.

Burgers incasseerden de verworvenheden van de Europese integratie tot nu toe met instemming: men zag de economische voordelen van een uitgebreide en vrije markt en van monetaire stabiliteit en een sterke munt; men waardeerde de stelselmatige stijging van de welvaart en structureel hoge werkgelegenheid, de verduurzaming van vrede, vrijheid en democratie, en het onbelemmerd reizen en communiceren. Nieuwe generaties, die het verschil met voorheen niet aan den lijve hebben ondervonden, zijn geneigd dergelijke verworvenheden als vanzelfsprekend te ervaren, als een recht dat hen toekomt. Dat maakt die verworvenheden kwetsbaar. Men krijgt meer oog voor tekorten die zich nog voordoen, voor onzekerheden en bedreigingen die uit de integratie zelf voortvloeien. Men ervaart het

besluitvormingsproces, dat tot die verworvenheden en onzekerheden heeft geleid, als niet transparant, als ver weg en dus als ondemocratisch.

Binnen de politieke en bestuurlijke elites ontstaat in reactie daarop snel de neiging de burger onmondig te verklaren. Zij benadrukt alleen de positieve kanten van de integratie en wijst er op dat alles wat zich in Europa afspeelt het resultaat is van ooit op nationaal niveau genomen beslissingen. Omdat het nu eenmaal gaat om een veel groter gebied dan dat van de afzonderlijke natiestaten, spreekt het vanzelf, zo wordt aangegeven, dat de besluitvorming zich verder van de burgers verwijderd.

Nieuwe generaties burgers hebben daar geen boodschap aan. De verworvenheden zijn voor velen niet onverdeeld positief. Zij werken niet voor iedereen op dezelfde manier uit en worden daarom ter discussie gesteld. Politiek zullen zij telkens opnieuw waargemaakt moeten worden.

1.6 HERIJKING

Daarom is het tijd voor bezinning op de verworvenheden, de tekortkomingen en de uitdagingen. Er zullen nieuwe prioriteiten moeten worden gesteld. De uitdagingen die voor Europa besloten liggen in de globalisering zullen alleen dan het hoofd geboden kunnen worden, wanneer het interne draagvlak wordt verstevigd. Dat vereist dat de ongerustheid van Europese burgers serieus wordt genomen.

In een groot aantal landen van de Europese Unie hebben burgers bij diverse gelegenheden, ondermeer rond de recente referenda, de vrees tot uiting gebracht dat:

- de economische interne markt leidt tot een uitholling van de nationale welvaartsstaat;
- beslissingen te ver weg van de burger worden genomen en daarom berusten op onjuiste afwegingen;
- de uniforme regelgeving, die uit de integratie voortvloeit, nationale identiteiten ondermijnt;
- de uitbreiding met nieuwe lidstaten in Midden- en Oost-Europa tot zoveel migratie leidt, dat de werkgelegenheid in gevaar komt;
- eventuele nieuwe uitbreiding (met onder meer Turkije) de economische en politieke balans verstoort;
- uitbreiding en immigratie samen leiden tot de aanwezigheid van grote groepen mensen met een religie dan wel een cultuur die niet ervaren wordt als behorend tot de Europese traditie;
- vrij verkeer van goederen, goederen en diensten wordt misbruikt voor criminele doeleinden.

Deze opsomming is niet uitputtend. Maar ook wie meent dat deze vrees niet op alle punten gerechtvaardigd is, dient te erkennen dat het politieke klimaat veranderd is. Dat is een reden tot zorg. Het antwoord daarop ligt in een beleid dat gericht is op:

- meer diversiteit en differentiatie binnen Europa, meer mogelijkheden tot behoud van nationale en regionale identiteiten; zonder afbreuk te doen aan fundamentele rechten;
- gelijke behandeling van alle werknemers afkomstig uit alle lidstaten binnen eenzelfde land. Voor iedereen dezelfde arbeidsvoorwaarden, alleen arbeidsbemiddeling op basis van vergunning, bestrijding van illegale arbeidsbureaus en van uitbuiting, overgangstermijnen die voorkomen dat de arbeidsmarkt uit evenwicht raakt;
- toezicht op het nakomen van door de nieuwe lidstaten aangelegane verplichtingen, sancties op het eventueel verzaken van deze verplichtingen, onherroepelijke naleving van toetredingsvoorwaarden;
- een zichtbaar Europees beleid ter bevordering van de sociale en economische integratie van minderheden; en het tegengaan van discriminatie op grond van geslacht, ras, handicap, leeftijd, seksuele oriëntatie en religie.
- vrij baan voor binnenlands sociaal beleid: waaronder sociale woningbouw, sociale zekerheid, sociale voorzieningen, gezondheidszorg, arbeidsmarkt en arbeidsomstandigheden. Waarborging van het publieke karakter van op nationaal niveau als publiek beschouwde diensten.
- een duidelijke economische en politieke positie van Europa op het mondiale speelveld.

Nieuwe regelgeving zal getoetst moeten worden aan dergelijke voorwaarden. Pleidooien om bestaande regels te herijken mogen niet buiten de orde worden geplaatst. Ook wanneer herijking op korte termijn niet mogelijk is, zullen nationale politici en Europese parlementariërs zich hiervoor sterk moeten maken. Zij dienen de burgers van Europa te tonen dat zij zich verzetten tegen overmatige gulzigheid van Europese instellingen.

Intussen hebben zich nieuwe ontwikkelingen voltrokken. De recente financiële crisis, die haar oorsprong vond op de financiële markten in de Verenigde Staten, heeft de gehele wereldeconomie aangetast. De gevolgen zijn niet overal ter wereld gelijk. Dat hangt niet alleen samen met verschillen qua economische structuur van de diverse landen. Ook de marktordening en het beleid verschillen per land. Ook in Europa zijn fouten gemaakt en ook binnen de Europese Unie schoot de ordening van de financiële markten (inclusief het toezicht op de banken en financiële instellingen) tekort. Maar toch heeft deze crisis de voordelen van Europese samenwerking ondubbelzinnig aangetoond. Afzonderlijke landen met kleine markten en een kleine munt zijn niet opgewassen tegen de schokgolven veroorzaakt door de globalisering, zelfs niet wanneer hun economie gezond is. De combinatie van een gemeenschappelijke markt met een gemeenschappelijke munt, de Euro, heeft de landen van de Europese Unie in staat gesteld het hoofd te bieden aan transnationale financiële manipulaties en de gevolgen gezamenlijk op te vangen. Dat is in het belang van alle burgers: werkkenden, spaarders en gepensioneerden. De hervormingen van het financiële bestel, die na de omvangrijke reddingsoperaties zullen moeten volgen, kunnen alleen met een gezamenlijk Europees optreden tot stand worden gebracht.

1.7 KEUZES

Een en ander betekent dat het niet alleen gaat om de voorbereiding van een verkiezingsprogramma ter gelegenheid van de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2009. Het gaat om een visie op langere termijn. De uitwerking en het in praktijk brengen daarvan zijn niet voorbehouden aan eenmaal gekozen leden van het Europees Parlement. De behartiging van de belangen van de burgers in de Europese Unie vereist evenzeer een alert en eenduidig optreden van nationale bewindspersonen en nationale parlementariërs alsmede een gecoördineerd optreden met andere Europese socialistische en sociaal-democratische partijen, binnen de Partij van Europese Socialisten

De PvdA is zich ervan bewust is dat er, in het licht van de grote uitdagingen gesteld door de globalisering en gezien de erosie van het concept Europa zelf, wederom behoefte is aan visie, ambitie, politiek leiderschap en een stevig civiel draagvlak dat niet wordt ondermijnd door een van bovenaf opgelegd tempo. Negatieve gevolgen van globalisering moeten worden tegengegaan. Voordelen van globalisering moeten aan alle burgers van Nederland, Europa en de wereld ten goede kunnen komen. Daarbij heeft Europa een belangrijke rol te spelen, al was het slechts omdat deze uitdagingen de mogelijkheden van nationale staten vaak te boven gaan. Om die rol naar behoren te vervullen zijn duidelijke politieke keuzes nodig. Het gedachtegoed van de sociaal-democratie vormt daarbij een goede richtlijn, zowel voor de inhoud van het beleid – sociaal, zonder mensen uit te sluiten – als voor de wijze waarop de politieke beslissingen worden genomen: democratisch, dicht bij de burgers. Dat moet en kan.

Dit besef vormt het uitgangspunt voor het verkiezingsprogramma. Daarin wordt niet op alle onderwerpen ingegaan die in de komende jaren aan de orde kunnen komen. Wij beperken ons tot enkele hoofdzaken, op een viertal terreinen: (1) Europa in de wereld, (2) Klimaat, energie en voedsel, (3) Sociaal en Economisch beleid, en (4) Recht en bestuur.

2. EUROPA EN DE WERELD

Voor een effectieve reactie op de hierboven genoemde uitdagingen hebben we de Europese Unie (EU) nodig. Dat is een kwestie van schaal – zevenentwintig landen kunnen meer dan één – en Europa is meer dan de som van zijn delen. Dat geldt zeker ook wanneer we bewust zoeken naar een sociaal-democratisch antwoord. Of het nu gaat om het rechtvaardiger verdelen van de lasten en lusten van de globalisering, om de klimaatverandering of de aanpak van conflicthaarden, de EU is het aangegeven instrument om aan sociaal-democratische doelstellingen invulling te geven. Europa moet een rol spelen als baken, waarop anderen kunnen koersen, en als buffer tegen internationale bedreigingen. De resultaten van samenwerking tot nu toe, de bereidheid tot bevoegdhedenoverdracht en een stevig fundament van gemeenschappelijke waarden vormen daarbij het uitgangspunt. Het Europese voorbeeld kan een rol spelen in een internationale dialoog, waarin tegenstellingen worden overbrugd en vrede wordt nagestreefd door samen te werken. Het doel is veelomvattend: versterking en democratisering van de Verenigde Naties en zijn instellingen, intensivering van de strijd tegen de armoede, de uitvoering van een ambitieus internationaal klimaatbeleid, een gemeenschappelijke externe energiepolitiek, een grotere betrokkenheid bij de aanpak van conflicthaarden, te beginnen in de eigen omgeving, een wereldhandelsoverleg dat leidt tot eerlijkere economische verhoudingen in de wereld, een effectiever verdrag tegen de verspreiding en voor de vermindering van kernwapens en een samenhangende aanpak van het internationale terrorisme. Om dat alles te helpen bewerkstelligen dient de EU haar positie in de wereld te versterken en daartoe dient Europa meer dan tot nu toe met één stem te spreken.

2.1 DE INTERNATIONALE RECHTSORDE EN DE MENSENRECHTEN.

De EU zet zich in voor versterking en hervorming van multilaterale instellingen zoals de Verenigde Naties en de Wereldhandelsorganisatie. Binnen deze instellingen kiezen de Europese lidstaten zoveel mogelijk een gezamenlijke opstelling. Europa werkt mee aan de herziening van het vetorecht in de Veiligheidsraad en streeft er naar ook daar met één stem te spreken. Op termijn moet dit betekenen dat de Europese Unie zelf een permanente zetel in de Veiligheidsraad heeft, in plaats van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk.

Ontwikkelingslanden moeten een grotere invloed krijgen in het IMF en de Wereldbank. Een hervormd IMF krijgt, als het aan de PvdA ligt, de bevoegdheid toezicht uit te oefenen op de wijze waarop landen de stabiliteit van de financiële sector waarborgen en op de wijze waarop landen toezicht uitoefenen op hun nationale banken en instellingen. Dit strekt zich uit tot alle landen, inclusief de Verenigde Staten. Het IMF breidt haar toezicht ook uit tot internationale banken en financiële instellingen waarop afzonderlijke regeringen geen effectief toezicht kunnen uitoefenen.

Ontwikkelingslanden moeten een grotere rol krijgen in internationale fora zoals het IMF en de Wereldbank. Europa moet hier ook op toe zien. Het is echter niet de bedoeling om het IMF, de Wereldbank en de WTO op te nemen in de Verenigde Naties. Het IMF, de Wereldbank, de WTO en de VN zijn vier totaal verschillende organisaties met andere doelstellingen, met andere voorwaarden voor lidmaatschap en met andere uitvoerende organen. Samengaan van deze organisaties in de VN is geen serieuze optie.

De groep van grote landen die regelmatig onderling overleg pleegt over economische en politieke wereldproblemen (de G8) moet worden uitgebreid, zodat ook landen met opkomende markten (zoals China, India en Brazilië) daarvan op voet van gelijkheid deel uitmaken.

De EU moet nadrukkelijker inzetten op het waarborgen en toepassen van de beginselen van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en de Raad van Europa.

Bescherming van de mensenrechten is een wezenlijk onderdeel van het Europees beleid. De EU verstaat onder bescherming van de mensenrechten de strikte eerbiediging van alle mensenrechten zoals vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Een breed palet aan instrumenten wordt ingezet om dit beleid zo effectief mogelijk te maken. Alle daartoe in aanmerking komende verdragen die de EU sluit met derde landen dienen een mensenrechtenparagraaf te bevatten. Essentieel is het hameren op naleving van de mensenrechtenparagrafen in reeds geratificeerde verdragen. Daarbij wordt in het bijzonder gelet op de rechten van vrouwen en kinderen. In VN-verband moet de EU streven naar het in praktijk brengen van de verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap om mensen te beschermen, wanneer nationale overheden in gebreke blijven (Responsibility to Protect). De EU moet blijven strijden voor een wereldwijde afschaffing van de doodstraf. Ook de wereldwijde discriminatie en vervolging van homoseksuelen en transgenders dient door de EU bestreden te worden. Maar de EU zelf moet ook afspraken maken om in het eigen gebied naleving van mensenrechten en de rechten van minderheden te kunnen afdwingen. Er moet een Europees minderhedenbeleid komen, dat spanningen rond nationale minderheden tegengaat. Een Europese strategie ten aanzien van de Roma maakt daar deel van uit.

2.2 VREDE EN VEILIGHEID

De EU moet vasthouden aan de bestaande strategie, gebaseerd op een breed veiligheidsconcept, met nadruk op civiele instrumenten en met aandacht voor niet-klassieke dreigingen, zoals klimaatverandering. Vredesmissies van de EU zouden wat de PvdA betreft bij voorkeur ook een sterke civiele component moeten bevatten. Vredeshandhaving dient te worden gekoppeld aan wederopbouw, goed bestuur en de bevordering van mensenrechten en democratie. Onder de hoede van de OVSE dan wel de VN moet de EU bereid zijn gelijktijdig een aantal missies uit te voeren binnen en buiten Europa. Daarnaast wordt, als het aan de PvdA ligt, steun gegeven aan lokale en internationale civiele organisaties die zich richten op vredeswerk in conflictgebieden.

Bij een slagvaardig veiligheids- en buitenlandbeleid hoort een effectieve defensiecomponent, waardoor de EU zelfstandiger kan optreden. Dat laat onverlet de noodzaak van een goede samenwerking tussen de EU en de NAVO. Op langere termijn dient gewerkt te worden aan de vorming van een permanent beschikbare Europese vredesmacht. Deze dient te bestaan uit nationale legereenheden. Zij moet worden ingezet bij vredesoperaties waarbij de EU betrokken is. Dit zou, naast een actieve vredesdiplomatie, een Europees antwoord vormen op de oproep van de Verenigde Naties om verantwoordelijkheid te nemen voor de bescherming van burgers in situaties van oorlog en geweld. Een corps van goed getrainde en snel beschikbare civiele deskundigen (politie, justitie, douane enzovoort) dient daarvan deel uit te maken. De komende jaren moet de daarvoor benodigde gezamenlijke capaciteit gerealiseerd worden. Daartoe wordt van de lidstaten een evenredige bijdrage gevraagd. Dat dient de EU in staat te stellen zowel meer omvangrijke vredesmissies uit te voeren (zoals in Kosovo), als met snel inzetbare eenheden op te treden bij potentiële conflicthaarden (zoals in Darfur). Europese troepen worden daarbij niet alleen ingezet voor militaire doeleinden en voor bestrijding van internationaal terrorisme, maar ook bij civiele- en milieurampen binnen en buiten de EU en bij de wederopbouw daarna. De beslissing om een Europese vredesmacht in te zetten dient uitsluitend te geschieden op basis van een daartoe strekkend mandaat van de VN. Bovendien dient de inzet van nationale eenheden als onderdeel van een dergelijke Europese vredesmacht van geval tot geval te worden onderworpen aan een mandaat van het desbetreffende nationale parlement. De missies moeten gefinancierd worden uit de normale begroting van de EU, dan wel uit verplichte extra bijdragen, in overeenstemming met een tevoren vastgestelde verdeelsleutel.

De in het Verdrag van Lissabon voorgestelde solidariteitsbepaling moet worden uitgebreid met een afspraak over de bescherming van de territoriale integriteit van lidstaten.

De afhankelijkheid van Europa van minder stabiele regio's voor haar energievoorziening zal moeten afnemen. Het verzekeren van de energieveiligheid vergt samenwerking tussen de consumerende landen en eensgezind internationaal optreden in de betrekkingen met de belangrijkste leveranciers

en distributeurs. De veiligheid van aanvoerroutes en de spreiding van bronnen en leveranciers moeten onderdeel worden van Europees beleid.

De strijd tegen de verspreiding van kernwapens is nog steeds actueel. De PvdA staat achter de recente nieuwe initiatieven van een groeiend aantal voormalige bewindslieden in de VS, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en elders om tot een kernwapenvrije wereld te komen. In Europa moet volop steun worden gegeven aan het beleidsdoel van de nieuwe Amerikaanse president: "een wereld zonder kernwapens". De EU moet de komende jaren actief bijdragen aan het versterken van het systeem van internationale verdragen om de verspreiding van kernwapens tegen te gaan. De PvdA wil dat de terugtrekking van alle (Amerikaanse) kernwapens uit Europa wordt gesteund. In het Midden- en Verre Oosten moet een kernwapenvrije zone worden geschapen. De EU dient initiatieven te nemen tot het onder internationale controle brengen van de hele splijtstofcyclus voor vreedzaam gebruik, onder toezicht van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA). Daarnaast moet Europa het voortouw nemen in het uitbannen van clusterbommen en voor het opstellen van een verdrag ter beperking van de handel in kleine wapens.

2.3 DE NABUURREGIO'S

Wij vinden dat de EU de komende periode geen nieuwe verplichtingen aan mag gaan tot een verdere uitbreiding, overigens zonder op langere termijn lidmaatschap van landen als Oekraïne principieel uit te sluiten. Toezeggingen gedaan aan de landen van de Westelijke Balkan en Turkije moeten worden nagekomen. Daarbij is strikte naleving van de toetredingsvoorwaarden (de 'Kopenhagen-criteria') vereist. Volledige samenwerking met het Joegoslavië Tribunaal is in het geval van de Balkanlanden een aanvullende eis. Ten opzichte van Turkije moet de nadruk worden gelegd op de dwingende eisen die voortvloeien uit de Kopenhagen-criteria, die inhouden dat dit land garanties verstrekt aangaande democratie en mensenrechten, Cyprus erkent en de rechten van de Koerden erkent en garandeert. Tegen het eind van de onderhandelingen worden afspraken gemaakt over het vrij verkeer van personen, onder wie werknemers, over de toetreding tot het Schengen-gebied en over de financiering van de landbouwuitgaven. Uitbreiding van de huidige EU is mede afhankelijk van de eigen integratiecapaciteit op constitutioneel en budgettair gebied en hiermee moet nadrukkelijker rekening worden gehouden. Het bestaande EU-Verdrag van Nice biedt daartoe onvoldoende basis.

De EU streeft naar verdragen met buurlanden, die hen in staat stellen mee te doen met EU-activiteiten, zonder deel te hebben aan de Europese instellingen. Door de oprichting van een EU-Zwarte Zee Gemeenschap, waaraan de landen als gelijke partners deelnemen, moet de regionale samenwerking en de stabiliteit in dit gebied worden bevorderd. Turkije moet worden uitgenodigd aan deze Gemeenschap deel te nemen. De partnerlanden respecteren democratische rechtsregels en de integriteit van elkaars gebied. Gezamenlijk bestrijden zij internationale misdaad. De organisatie dient de economische samenwerking te bevorderen, onder meer door middel van onderlinge vrijhandel, een veiliger energievoorziening en een duurzaam milieu.

Wij willen dat de EU de dialoog versterkt met de moslimlanden in het Middellandse Zeegebied. Met het oog op de bevordering van democratie in deze vaak autoritair geregeerde landen wordt meer aandacht besteed aan de rol van islamitische bewegingen. Speerpunten in de dialoog moeten de economische ontwikkeling en de gezamenlijke aanpak van migratieproblemen zijn. Regionale integratie zou ook hier verder gestimuleerd moeten worden (Mediterrane Unie).

De EU moet zich krachtig laten horen in het Midden-Oosten. Uitgangspunt is de erkenning van Israël en Palestina als twee onafhankelijk levensvatbare staten op basis van de resoluties van de VN Veiligheidsraad. Er moet een einde komen aan de nederzettingenpolitiek. De door Israël gebouwde scheidingsmuur moet worden afgebroken. De blokkade van Gaza en de Westelijke Jordaanoever worden beëindigd en raketaanvallen op Israëliësch grondgebied vanuit Gaza worden niet getolereerd. Mensenrechten, humanitair recht en internationaal recht, inclusief de uitspraken van het Internationale Gerechtshof in Den Haag, staan voorop. Het gebruik van geweld en terroristische aanslagen moeten

ten strengste worden veroordeeld. De verdieping van de relatie tussen Israël en de Europese Unie dient afhankelijk gesteld te worden van daadwerkelijke voortgang ter zake. De democratisering in de Palestijnse gebieden en andere landen in de regio wordt ondersteund met bijstandprogramma's en een kritische dialoog. Europa dient zich ervoor in te zetten dat het Midden-Oostenconflict niet verder verhardt. Alle kanalen moeten open blijven en alle partijen moeten bij besprekingen over de oplossing van het conflict betrokken worden. Hamas dient niet langer te worden buitengesloten.

Resultaten van het beleid van de EU op het gebied van vrede, klimaat, economische stabiliteit en groei zijn mede afhankelijk van de samenwerking met grote mogendheden als de Verenigde Staten, Rusland, China, India en Brazilië. Daarom streven wij ernaar dat de EU in de betrekkingen met deze landen zoveel mogelijk met één stem spreekt en een gezamenlijk beleid voert.

Met de (nieuwe) regering van de Verenigde Staten moet meer worden samengewerkt in multilaterale organisaties, zoals de Verenigde Naties, het IMF, de WTO en de NAVO, op basis van een gelijke inbreng. Afspraken tussen de VS en de EU dienen op wederkerigheid gebaseerd te zijn. De EU moet zich verzetten tegen een eenzijdige uitleg van het internationale recht. De EU, en daarmee ook Nederland, moet politieke steun verlenen bij het sluiten van Guantanamo Bay. Ook in de Afghaanse gevangenis Bahram moet het internationaal humanitair recht gerespecteerd worden. De EU moet er op toezien dat er geen nieuwe internationaalrechtelijke 'black zones' elders in de wereld mogelijk worden gemaakt of gedoogd.

Wij willen dat de EU ernaar streeft dat Rusland niet wordt geïsoleerd. De dialoog met Rusland moet daartoe worden geïntensiveerd. Europa spant zich in voor het WTO-lidmaatschap van Rusland. De EU dient zicht te verzetten tegen eenzijdige en ongeoorloofde inmenging van Rusland in zijn buurlanden. Deze landen moeten zelf over hun toekomst kunnen beslissen. Samen met Rusland dient te worden gewerkt aan de oplossing van een aantal bevroren conflicten in de regio. Met Rusland moet worden onderhandeld over een nieuw partnerschapakkoord, waarin de wederzijdse afhankelijkheid wordt erkend en dat is gericht op betere economische en energiebetrekkingen en op de bevordering van democratie en mensenrechten. Echter, deze onderhandelingen mogen alleen worden afgerond wanneer Rusland zich houdt aan bestaande afspraken over conflictregulering. Wederkerigheid en transparantie moeten worden gegarandeerd. De EU moet streven naar herziening van de besluitvorming over een raketschild in Polen en Tsjechië en de PvdA wil dat Europa zich inzet voor het herstel van de democratie in Wit-Rusland.

De EU moet de schending van de mensenrechten in China actiever en scherper veroordelen. Een (aantoonbare) toezegging dat China de mensenrechten beter zal naleven moet altijd onderdeel vormen van afspraken met China op politiek, economisch en cultureel gebied

2.4 BETREKKINGEN MET ONTWIKKELINGSLANDEN: ALGEMEEN

Europa is voor veel ontwikkelingslanden een belangrijke partner, zowel op handelsgebied als in de strijd tegen armoede, verslechtering van het milieu en schendingen van mensenrechten. Bij het EU handels-, milieu-, klimaat-, landbouw- en buitenlands beleid zal altijd rekening moeten worden gehouden met de behoeften van arme landen. Binnen internationale organisaties die verantwoordelijkheid dragen voor dat beleid spreekt de EU zoveel mogelijk met één stem. Daarbij staat het verwezenlijken van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen voorop.

De PvdA wil dat het handelsbeleid van de EU zowel Europese belangen als de ontwikkelingskansen van arme landen bevordert. Verkapt protectionisme moet worden afgewezen. Dat geldt ook voor het verkapt protectionisme door de EU zelf, zoals het misbruiken van niet-tarifaire handelsbelemmeringen, ook na de afschaffing van tarieven op de invoer van producten uit ontwikkelingslanden. Subsidies van de eigen industrie in de EU, al is het om redenen van duurzaamheid, mogen nooit ten koste gaan van de belangen van ontwikkelingslanden. Sociale dumping, onder meer op basis van kinderarbeid, en milieudumping zijn onaanvaardbaar. De EU dient daartegen in het wereldhandelsoverleg

op te treden. Dit mag echter niet ten koste gaan van kansen van de armste ontwikkelingslanden. De toegang van deze landen tot de Europese markt moet worden verruimd. De partnerschapakkoorden met voormalige geassocieerde ontwikkelingslanden (EPA's) moeten worden herzien, in overleg met de betrokken landen als volwaardige handelspartners. Wij willen dat de EU investeringen bevordert in de duurzame winning van grondstoffen – onder bescherming van natuur, milieu en lokale gemeenschappen- en duurzame productie van voedsel. De voedselzekerheid in ontwikkelingslanden en de inkomenspositie van boeren en de lokale visserij in deze landen mogen niet worden verstoord door het Europese landbouw- en visserijbeleid. Er moeten Europese sancties komen tegen Europese bedrijven die in ontwikkelingslanden betrokken zijn bij kinderarbeid, dwangarbeid, milieudelicten, wapenhandel of corruptie. Om dergelijke praktijken op te sporen wil de PvdA dat er een toegankelijk Europees meldpunt wordt opgericht, waar misstanden door een ieder gemeld kunnen worden.

2.5 BETREKKINGEN MET ONTWIKKELINGSLANDEN: ONTWIKKELINGSHULP EN -SAMENWERKING

De EU moet vasthouden aan de in de Verenigde Naties vastgestelde norm dat alle welvarende landen tenminste 0,7 procent van hun BNP bestemmen voor hulp aan ontwikkelingslanden.

De ontwikkelingshulp die verleend wordt door de Europese Unie moet worden toegespitst op onderwerpen die een gezamenlijke aanpak vereisen, omdat zij de mogelijkheden van afzonderlijke lidstaten te boven gaan. Dat geldt bijvoorbeeld voor investeringen in grensoverschrijdende infrastructuur, het tegengaan van verwoestijning en aanpassing aan klimaatverslechtering. Op deze en verwante terreinen zal de Europese hulp zoveel mogelijk aan vooral de armste en zwakste bevolkingsgroepen ten goede moeten komen.

Gerichte hulp aan individuele landen kan beter aan de lidstaten worden overgelaten tenzij een gezamenlijk optreden van alle lidstaten meer effect heeft. Binnen Europees kader wordt tussen de lidstaten overlegd over de kwaliteit en de effectiviteit van de hulp en over de wijze waarop de lidstaten helpen de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen te verwezenlijken. Ook de bilaterale hulp van de afzonderlijke lidstaten dient op armoedebestrijding te worden toegespitst. Dat betekent prioriteit voor ondermeer plattelandsontwikkeling en landbouwhervorming, verbetering van de sociaaleconomische positie van vrouwen en meisjes, microkrediet, basisonderwijs, gezondheidszorg, alsmede noodhulp en wederopbouw, het versterken van fragiele staten en de bevordering van goed bestuur.

3. KLIMAAT, VOEDSEL EN ENERGIE

De komende decennia worden bepalend voor de vraag of we erin slagen de klimaat- en overige milieu-problemen te beheersen en de energie- en voedselvoorziening voor toekomstige generaties zeker te stellen. De doelstellingen moeten daarbij zijn:

- Het tegengaan van klimaatverslechtering,
- Zekerheid in de Europese energievoorziening, energiebesparing en omvorming naar de voorziening van duurzame energie,
- Voedselzekerheid in Europa en elders in de wereld, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, en de bevordering van een duurzame landbouw, internationale solidariteit en het tegengaan van verstoringen in internationale handelsstromen die daarmee in strijd zijn,
- Het tegengaan van verstoringen in de biodiversiteit, de bevordering van een duurzaam natuurlijk milieu en van diervriendelijke productiesystemen,
- Het minimaliseren van productie en opslag van gevaarlijk afval,
- Het bevorderen van de kwaliteit van water.

Dit alles vraagt om grote ambities, baanbrekend onderzoek, forse investeringen en strenge normen.

3.1 KLIMAAT EN ENERGIE

Minder dan 10 procent van de totale Europese energievoorziening is thans gebaseerd op duurzame energie (zon, wind en water) en ruim 90 procent op fossiele energie en kernenergie. Dat leidt tot een uitstoot van vier miljard ton CO₂ per jaar in de atmosfeer en daarmee tot klimaatverslechtering. De gevolgen daarvan treffen vooral armere landen, die minder mogelijkheden hebben om zich aan te passen. Onze eenzijdige afhankelijkheid van olie, gas en uranium maken ons kwetsbaar voor mondiale machtspolitiek.

Het realiseren van een schone Europese energievoorziening in de toekomst is de kern van de Europese samenwerking, zoals kolen, staal en voedselvoorziening dat in het verleden waren. Het is bij uitstek een terrein waarop Europa haar burgers een dienst kan bewijzen. In Europees verband kunnen ambities worden waargemaakt die ieder land op zich niet kan realiseren. Verduurzaming van de Europese energievoorziening is een absolute prioriteit. Europa dient de leiding te nemen in een wereld op zoek naar een schone energievoorziening, zonder negatieve effecten voor milieu en klimaat. Steun aan onderzoeksprogramma's dient te leiden tot technologische doorbraken. Renderende investeringen in energiebesparing en in duurzame energie dienen te resulteren in een Europese economie die haar concurrentiekracht niet laat afhangen van de hoogte van de lonen en de belastingen, maar deze baseert op een voorsprong in kennis en technologie. Daarbij gaat het vooral om kennis betreffende een duurzaam en zuinig gebruik van alles wat schaars is – grondstoffen, energie, fysieke ruimte en milieugebruiksruimte – en de technologische vernieuwing die nodig is om dat in praktijk te brengen. Er moet zo snel mogelijk worden overgegaan tot de aanleg van een fysieke infrastructuur ten dienste van de toepassing van louter hernieuwbare grondstoffen en energie en op vermindering van gevaarlijk afval. Dit herstructureringsbeleid zou ertoe moeten dienen innovatie en werkgelegenheid te bevorderen. De rekening daarvoor mag niet worden gelegd bij mensen met lage inkomens.

In 2050 moet meer dan de helft van de energievoorziening gebaseerd zijn op duurzame energie, moet de CO₂-uitstoot met 80 procent zijn afgenomen en halen we nog maar een kwart van onze energiebehoefte van buiten Europa. Het belangrijkste middel om dat te bereiken is energiebesparing door huizen, fabrieken, apparaten en auto's veel zuiniger te maken. Daarnaast moeten bestaande technieken als wind en zon zeer fors worden uitgebreid en nieuwe doorbraken, zoals osmosecentrales van zoet/zoutwater en getijden- en golfenergie, mogelijk worden gemaakt. Opwekking van wind- en

zonne-energie moet worden gestimuleerd. Daarbij is kleinschalige opwekking dichtbij de verbruiker aan te bevelen wegens lage transportverliezen, lage belasting van het net en lage onderhoudskosten. Het dan nog ontbrekende vermogen kan grootschalig (offshore) opgewekt worden. Niet-duurzame elektriciteitsproductie mag –als het aan de PvdA ligt- in 2050 slechts plaatsvinden door kolenstook met volledige CO₂-afvang en opslag of met volstrekt veilige kerncentrales, mits technologische doorbraken op het gebied van afval en veiligheid deze mogelijk maken. Oude traditionele kolencentrales zijn er niet meer. Wij willen dat auto's tegen het midden van deze eeuw rijden op elektriciteit, waterstof of derde generatie biobrandstoffen.

Europa moet minimaal voldoen aan de Kyoto-verplichtingen betreffende de CO₂-reductie per 2012 en zij moet het initiatief nemen bij bindende wereldwijde afspraken over de daarop volgende periode. De EU streeft er naar dat grote landen, die tot nog toe van dergelijke verplichtingen waren vrijgesteld, deze in een volgende periode wel aangaan. Dat geldt in het bijzonder voor de Verenigde Staten, China, India, Brazilië en Zuid-Afrika. Europa houdt echter haar eigen verantwoordelijkheid, ongeacht de positie die deze landen in de internationale besprekingen zullen innemen.

Binnen de EU worden de nieuwe doeleinden vertaald in periodieke reductieverplichtingen voor de afzonderlijke lidstaten. Het Europese emissiehandelssysteem, waarin CO₂-uitstootrechten een prijs krijgen en onderling verhandelbaar zijn, dient te worden verbeterd. Om investeringen in besparing en duurzame alternatieven te bevorderen, zonder de concurrentie te vervalsen, moet een strikt maximum uitstootplafond worden overeengekomen voor zoveel mogelijk sectoren gezamenlijk, dus ook lucht- en scheepvaart. De rechten moeten worden geveild. Dit gebeurt per land, doch controle moet ook plaatsvinden op Europees niveau. Het emissiehandelssysteem moet worden uitgebreid naar andere delen van de wereld. Zolang dat niet mogelijk is moet industrie, die bloot staat aan wereldwijde concurrentie, kunnen worden beschermd met een importheffing op goederen uit delen van de wereld waar geen klimaatbeleid wordt gevoerd.

De armste landen moeten worden ondersteund bij de noodzakelijke aanpassing aan klimaatverandering. Overstromingen zowel als droogten moeten worden bestreden. Het internationale handelssysteem van CO₂-rechten dient bij die financiering te worden ingezet, onder meer door een adequate heffing per certificaat, dan wel door een deel van de opbrengsten van de veiling hiervoor aan te wenden.

De PvdA wil dat de EU één verplichtingensysteem invoert voor de stimulering van duurzame energie, waardoor de mogelijkheden van verschillende regio's in Europa beter worden benut. Kleinschalige opwekking wordt bevorderd. Energieopslag onder de grond moet worden gestimuleerd.

Strenge en voortschrijdende normstelling voor auto's en apparaten op Europees niveau moet een gelijk speelveld creëren voor energiebesparing, waarbij uitvretergedrag wordt gestraft. Om het best presterende product als norm te laten gelden, in plaats van de slechtst presterende zoals nu vaak het geval is, willen wij dat een zogenaamd Europees toprunnersmodel wordt ingevoerd. Daarbij moet de norm regelmatig (bijvoorbeeld iedere vijf jaar) worden aangepast aan het op dat moment best presterende apparaat per categorie. De EU dient initiatieven te nemen om deze normen internationaal toegepast te krijgen. Zolang dat niet lukt moet concurrentievervalsing worden tegengegaan via importheffingen.

Voor het transport van grote hoeveelheden offshore windenergie vanuit Noordwest-Europa en zonne-energie uit Zuid-Europa (en Noord-Afrika) zijn nieuwe superhoogspanningsnetten nodig. Die moeten we realiseren. Investerings in dergelijke netten zijn kapitaalintensief en grensoverschrijdend. Iets soortgelijks geldt voor de infrastructuur die nodig is voor een duurzaam schoon transport. De EU moet de leiding nemen in de voortvarende aanleg van de infrastructuur. Daarbij gaat het vooral om water- en spoornetwerken en een netwerk van oplaadstations ten behoeve van de elektrificatie van het verkeer en vervoer.

Een schoner wegverkeer en een verduurzaming van de transportsector moeten verder worden bevorderd door Europese regelgeving en niet door middel van Europese subsidies. Uitgangspunt moet

zijn dat vervoer per spoor en over water de voorkeur verdient boven wegtransport. Er dient een Europees actieplan te komen ter bevordering van de elektrische auto. Gedurende een overgangperiode kunnen biobrandstoffen een bijdrage leveren. Dat geldt op langere termijn ook voor het zware transport over water en land en voor het vliegverkeer. De opmars van biobrandstoffen mag niet ten koste gaan van voedselproductie en van natuur en biodiversiteit. Daarom wijzen we het stimuleren van eerste generatie biobrandstoffen af. Al onze inspanningen moeten gericht zijn op het stimuleren van derde generatie biobrandstoffen en het beperken van de tweede generatie tot een gering aantal toepassingen. De thans geldende Europese richtlijn ter bevordering van het gebruik van biobrandstoffen moet met het oog hierop worden herzien.

Europa is voor een groot deel afhankelijk van Rusland en het Midden-Oosten voor haar gas- en olievoorziening. Het is voor de stabiliteit van de Europese energievoorziening van groot belang dat Europa als blok onderhandelt met de diverse energieproducerende landen over de langjarige levering van energie. Wanneer de EU met één stem onderhandelt, staat men sterker dan in bilaterale onderhandelingen en loopt men minder het risico tegen elkaar uitgespeeld te worden. De Europese Commissie dient het initiatief te nemen om te komen tot een Europees energiezuikerheidsbeleid. De lidstaten dienen de neiging te onderdrukken om uit eigenbelang snel bilaterale contracten af te sluiten. Gezamenlijke Europese overheidsinstanties moeten de basis leggen via politieke overeenkomsten. Bedrijven moeten de onderhandelingen doen. Dat geldt ook voor de import van grote hoeveelheden zonne-energie uit landen in Noord-Afrika.

De keuze van de energiemix moet de verantwoordelijkheid blijven van elk land afzonderlijk. Ieder land heeft weer andere mogelijkheden om bepaalde vormen van duurzame energie toe te passen. Echter, de milieu- en veiligheidseisen moeten worden vastgesteld op Europees niveau en gelijkelijk gelden voor alle landen. Dat geldt ook voor kernenergie. De toepassing daarvan, voor zover deze nog plaatsvindt, schept verplichtingen, vooral vanwege de risico's verbonden aan de verspreiding van nucleair materiaal. Dat materiaal dient onder internationale controle te komen. De EU moet daarin een voortrekkersrol spelen. Voor een voortzetting van het gebruik van kernenergie zijn daarnaast de ontwikkeling van volstrekt veilige centrales en een oplossing voor het afvalprobleem onverbreekelijke voorwaarden. Bestaande centrales in heel Europa moeten strikt worden gecontroleerd en deze controle moet Europees worden gecoördineerd. De huidige internationale onderzoeksprogramma's naar het gebruik van kernfusie voor grootschalige energieopwekking worden krachtig gestimuleerd, omdat hiermee op termijn een energiebron gecreëerd kan worden die gebruik maakt van de vrijwel onuitputtelijke en overal ruim te winnen grondstof waterstof en geen langdurig radioactief kernafval produceert.

Europa dient de leiding te nemen op een aantal omvangrijke onderzoeksterreinen waar grote doorbraken nodig zijn. Op energieonderzoek is teveel bezuinigd. De kennis moet worden gebundeld, de bedragen voor onderzoek verhoogd en de toepassing van de resultaten daarvan gestimuleerd. Thans is ongeveer 2 procent, iets meer dan 2 miljard, van het budget van de EU gereserveerd voor energie. Dat is veel te weinig. Onderzoeksbudgetten en investeringen in grootschalige infrastructuur, maar ook in kleinschalige opwekking en besparing, vergen een veelvoud van deze investeringen. De Europese Unie kan en moet meer investeren in nieuwe en duurzame energie en energiebesparing, van geothermie en vergisting tot efficiëntere en goedkopere zonnepanelen. Daartoe vindt een drastische herverdeling van de Europese middelen plaats.

3.2 VOEDSEL EN LANDBOUW

Onze voedselvoorziening zal moeten worden gerealiseerd met minder pesticiden, minder uitstoot van broeikasgassen en minder vervuiling. Dat kan tegen lagere kosten dan nu het geval is, mits duurzame landbouw niet op marginale gronden plaatsvindt, maar op de juiste plek. Dat vergt heldere politieke keuzes en instrumenten die de dynamiek en vernieuwing niet frustreren. Ook consumptiepatronen dienen daartoe worden aangepast: geen Amerikaans maar een Zuid-Europees dieet, een gezonde voeding met minder vlees en meer granen.

Wij willen dat niet wordt gekozen voor één type landbouw, maar dat er hoge eisen worden gesteld aan diervriendelijkheid, dierenwelzijn en milieubehoud. Kennis en innovatie moeten worden gestimuleerd. Biologische productie van hoogwaardige producten, zoals medicijnen, geur- en smaakstoffen en organische kunststoffen (de plant als 'fabriek') moet worden bevorderd. Genetisch gemodificeerde gewassen mogen alleen worden toegelaten wanneer de voordelen uitdrukkelijk zijn aangetoond en na toetsing aan ecologische, milieu-, gezondheids- en andere risico's. Diertransporten moeten worden beperkt. Verspreiding van dierziekten moet via sanitair en ruimtelijk beleid worden tegengegaan.

Het huidige Europees Gemeenschappelijk Landbouw Beleid zal worden omgezet in een plattelandsbeleid. Publieke financiering van activiteiten op het platteland zullen verbonden zijn aan duidelijk omschreven maatschappelijke doelen als water en natuur. Al naar de sociale context, historie en landschappelijke waarden van de streek worden marginale gronden ofwel gebruikt voor vormen van extensieve landbouw die ook andere landbouwkundige waarden dienen ofwel ingezet voor herbebossing en voor realisatie van een Ecologische Hoofdstructuur op Europees niveau. Voor agrarische bedrijven die, in vergelijking met de internationale markt, niet zijn onderworpen aan bijzondere beperkingen, zoals limitering van bedrijfsomvang, hoge eisen qua diervriendelijkheid of andere, verdwijnt alle directe productiesteun evenals toeslagen per hectare dan wel onvoorwaardelijke inkomenssteun. Directe inkomenssteun dient te worden afgeschaft via een eenmalige einduitbetaling. Boeren krijgen nog vijf jaar hun inkomenssteun en kunnen zelf beslissen hoe zij dat bedrag inzetten: of investeren in hun bedrijf in een toekomstige subsidie-loze landbouw of in een nieuwe start in een andere sector. Daarna moet de regeling worden beëindigd. De EU draagt bij aan stabilisatie van voedselaanbod en voedselprijzen op wereldschaal met daartoe geëigende middelen, eventueel door het opleggen van eisen voor door de grootgebruikers dan wel de handel aan te houden voorraden van basisproducten (grondstoffen).

Het Europese plattelandsbeleid mag zich niet beperken tot de landbouw, maar moet ook het behoud van de natuur en de biodiversiteit bevorderen. Alleen in geval van uitdrukkelijk overeengekomen doelen als de handhaving van landschap- en natuurwaarden, wordt wat ons betreft nog steun gegeven op basis van langjarige afspraken. Daarbij moet het subsidiariteitsprincipe worden toegepast: Europese regels slechts daar waar nationale overheden het niet alleen kunnen. Het rondpompen van financiële middelen ten behoeve van regionale structuurprogramma's moet worden gestopt. Alleen in de minder welvarende Europese lidstaten mogen dergelijke programma's nog worden ondersteund, mits tijdelijk en slechts onder strikte ruimtelijke, ecologische en milieuvoorwaarden. De bestaande Europese fondsen moeten daartoe grondig worden doorgelicht en in hun huidige vorm worden afgebouwd.

De hervorming van het huidige Europese landbouw- en plattelandsbeleid moet met spoed ter hand worden genomen, zodat het per 2013 direct kan worden ingevoerd. Tariefmuren noch exportsubsidies mogen worden gehandhaafd. Bij de invoer van producten uit ontwikkelingslanden gelden in principe dezelfde eisen op het terrein van voedselveiligheid, milieu, arbeidsomstandigheden als in de EU. Daar waar in de OS landen onvoldoende capaciteit is om aan de eisen te voldoen zal Europa assisteren door kennis en kunde met de nodige budgetten beschikbaar te stellen. Onnodige tarieven zullen zo snel mogelijk afgebouwd worden. Er zal geen nieuwe vorm van protectionisme worden opgezet. De EU deelt haar kennis en ervaring over het landbouwbeleid en landbouwontwikkeling in Internationale Samenwerking. In WTO-onderhandelingen neemt de EU posities in ten gunste van ontwikkelingslanden wanneer deze de ontwikkelingskansen van specifiek de kleine-boeren sector willen bevorderen door een intern- of regionaal markt en prijsbeleid

De informatievoorziening over voedselproducten door middel van labeling moet doorzichtig en eenduidig worden, zodat consumenten overal in Europa een weloverwogen keuze kunnen maken. Dat geldt ook voor biologische producten, voor voedsel voor specifieke (gezondheids)doelen en voor genetisch gemodificeerde producten.

Visserij moet sterk worden beperkt via quota, zeedagen, aanwijzing van zeereservaten en aanpassing van vangstmethoden. Overgang naar duurzame, kleinschalige en diervriendelijke visteelt dient te worden bevorderd. Er mag geen steun meer worden gegeven aan varende diepvriesfabrieken. Visserijakkoorden met ontwikkelingslanden mogen wat ons betreft alleen gesloten worden wanneer de eigen visserij aldaar niet wordt benadeeld en wanneer de Europese vissers volledig aan duurzaamheidseisen voldoen. Illegale import van hout moet worden bestreden. Delfstoffen zoals olie, gas, mineralen en diamanten worden alleen toegelaten als ze via een legale en traceerbare weg gewonnen, verhandeld en geïmporteerd zijn.

De bevordering van de productie van biobrandstoffen met behulp van voedselgewassen dient te worden gestopt. Aan de zogenaamde tweede generatie biobrandstoffen moeten hoge eisen worden gesteld op het terrein van de uitstoot van broeikasgassen, het beslag op schaarse gronden, grondstoffen en water en de netto energie productie. Wij willen niet dat daarbij quota of subsidies worden toegepast.

3.3 EUROPEES MILIEUBELEID

Het milieubeleid dient te worden gebaseerd op beginselen van doelmatigheid, doeltreffendheid en handhaafbaarheid. Dat vergt een sanering en vernieuwing van vele Europese richtlijnen. De hoogste milieueisen mogen worden gesteld. Bronnen van vervuiling van schone lucht worden aangepakt, omwille van de volksgezondheid. Diezelfde volksgezondheid vereist Europese regelgeving om kankerwekkende en ander giftige stoffen zo snel mogelijk uit het milieu, uit gewasbeschermingsmiddelen en uit chemische (bestanddelen van) producten te verwijderen. Er moet meer ruimte komen voor afzonderlijke lidstaten om aanvullende milieueisen te stellen.

4. SOCIAAL EN ECONOMISCH BELEID

4.1 UITGANGSPUNTEN

De Europese interne markt moet Europa's antwoord worden op de globalisering door de sociale dimensie ervan beter te ontwikkelen. Anders dan op de wereldmarkt vooralsnog het geval is, moet de concurrentie op de Europese markt plaatsvinden binnen een uitgewerkt kader voor de bescherming van werknemers, consumenten en het milieu. Zo wordt verder gebouwd aan Europese verzorgingsstaten, die gekenmerkt worden door een hoge kwaliteit van bestaan, goede en voor iedereen toegankelijke basisvoorzieningen (zorg, onderwijs, kinderopvang, openbaar vervoer), doeltreffende sociale zekerheid en medezeggenschap van werknemers.

De Europese Unie moet de Europese verzorgingsstaten robuuster maken, in plaats van deze te ondergraven. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten

1. De Europese Unie moet een buffer vormen tegen negatieve gevolgen van globalisering.
2. De afzonderlijke landen maken een eigen nationale afweging tussen publieke belangen en marktprocessen
3. Negatieve sociale gevolgen van de ontwikkeling van de Europese markt moeten voorkomen worden.
4. Op sommige terreinen vereist het volledig bereiken van sociale doelstellingen Europees beleid naast nationaal beleid.
5. Europese initiatieven dienen bij te dragen aan de versterking van de economische positie van de Europese lidstaten, die daardoor meer mogelijkheden krijgen om het door hen gewenste sociale beleid uit te voeren.

4.2 EEN BUFFER TEGEN GLOBALISERING

De Europese Unie zet zich in voor een hervorming van het internationale financiële stelsel en voor een wereldwijd toezicht op transnationale banken en financiële instellingen. De EU moet ook zelf bescherming bieden tegen de negatieve gevolgen van financiële globalisering door de instelling van een geïntegreerd Europees stelsel van toezicht op instellingen binnen Europa. In aanvulling daarop moet er een Europees plan komen voor financieel crisismanagement.

Het toezicht moet niet beperkt worden tot de traditionele handelsbanken, maar dient zich uit te strekken tot investeringsbanken, beleggingsinstellingen en verzekeringsmaatschappijen. Het dient ook betrekking te hebben op derivaten en andere nieuwe financiële instrumenten en de speculatierisico's die daaraan verbonden zijn voor de hele economie. Fusies en concentraties die tot monopolieposities en marktdominantie leiden dienen eveneens aan toezicht te worden onderworpen.

Bij het toezicht hoort ook de bevoegdheid om gepaste sanctiemaatregelen te nemen bij aantoonbare misstanden, zoals woekerpolissen en andere producten waarmee consumenten om de tuin worden geleid. Toezichthouders moeten de overname van banken, verzekeringsmaatschappijen en andere financiële instellingen kunnen blokkeren, indien er sprake is van een groot maatschappelijk belang, een groot risico voor spaarders en pensioengerechtigden, dan wel een zwaarwegende vermindering van de kwaliteit van dienstverlening. Voorschriften waarmee toezichthouders rekening moeten houden moeten worden aangescherpt. Daaronder vallen ook regels voor risicomanagement en boekhoudregels voor bedrijven en financiële instellingen. De voorschriften zullen ondermeer betrekking moeten hebben op de transparantie van de balans, de jaarrekening en van de financiële transacties van deze instellingen, om te waarborgen dat deze een juiste weergave bieden van de risico's. Er dient

een duidelijke scheiding te komen van verantwoordelijkheden op het gebied van de kredietanalyse en de beleggingsadvisering enerzijds en de financiële handel zelf anderzijds. Er dienen scherpe en handhaafbare richtlijnen te komen betreffende een minimumomvang van het eigen vermogen van banken als buffer tegen financiële risico's. Ook beloningssystemen worden aan Europees toezicht onderworpen. Bonussen en optieregelingen voor managers van financiële instellingen moeten aan een maximum worden gebonden. Bij financieel mismanagement moeten sancties worden uitgevaardigd. De kredietcrisis leert dat ongereguleerd kapitalisme gevaarlijk is voor de stabiliteit van het financiële systeem en de reële economie. Alle spelers op de financiële markten dienen daarom aan Europese en mondiale regels onderhevig te zijn. Ook de tot nu toe nauwelijks gereguleerde activistische investering- en opkoopfondsen, zoals hedgefondsen en private equity, moeten onder toezicht komen. Duurzaam en sociaal en ethisch verantwoord ondernemerschap moet de leidraad worden voor het Europees vennootschapsrecht. Om ondernemingen en werknemers beter te beschermen tegen de grillen van de financiële markten en activistische investeringsfondsen moeten (Europese) ondernemingsraden meer zeggenschap krijgen bij belangrijke strategische besluiten binnen de onderneming. Ook moet worden gekeken naar mogelijkheden om het korte termijn gerichte aandeelhoudersactivisme terug te dringen en offensief te werken aan een model waarbij de belangen van alle stakeholders o.a. werknemers, investeerders en de onderneming in evenwicht zijn. De Eurocommissaris Mededinging dient, naast overwegingen ten aanzien van eerlijke concurrentie, sociale aspecten mee te wegen bij het beoordelen van fusies en verkoop van bedrijfsonderdelen.

Belastingontduiking en belastingfraude moeten worden tegengegaan door de mazen te dichteren in de regels over informatie-uitwisseling en bronbelasting op banktegoeden van EU-ingezetenen. Wij vinden het noodzakelijk dat de EU zich ook inzet voor internationale afspraken op dit terrein en voor een gezamenlijke aanpak van belastingparadijzen. Er moet een effectieve belasting worden ingesteld op flitskapitaal.

Wij willen dat er gelijke grondslagen komen en een minimumtarief voor Europese vennootschapsbelasting. Zulke Europese afspraken voorkomen dat de lidstaten elkaar beconcurreren met lage belastingen om ondernemingen binnen te houden of te halen. Bovendien zijn fiscale maatregelen nodig tegen speculanten en opkoopfondsen, die het eigen vermogen van bedrijven én de schatkist leegplunderen.

4.3 EEN BUFFER VOOR DE EUROPESE ECONOMIE

De financiële crisis heeft in toenemende mate negatieve gevolgen voor de reële economie. De eerste massaontslagen vallen en steeds meer mensen maken zich zorgen over hun pensioen. Voorlopig blijft het aantrekken van de economie uit. De EU kan een coördinerende rol spelen in de afstemming van nationale crisismaatregelen van de lidstaten. Voorkomen moet worden dat solo acties van lidstaten mogelijk nadelig kunnen uitwerken voor buurlanden. Puur nationaal gericht protectionisme moet worden tegengegaan. Europese samenwerking kan bovendien meer opleveren dan de som der delen van individuele maatregelen. Een klein land als Nederland met een open economie heeft belang bij een Europese gecoördineerde aanpak. Onze economie wordt sterk beïnvloed door buurland Duitsland: iedere procent stimulans daar, levert Nederland 0,3 procent groei op. De Europese economieën zijn sterk verweven door de gezamenlijke markt en de gezamenlijke munt. Tot nu toe werden landen vooral afgerekend op de normen voor het begrotingstekort en de staatsschuld in het Stabiliteits- en Groeipact. Zonder het Pact los te laten, maar juist om het straks na het indammen van de recessie weer verstevigd te kunnen hanteren, moet nu een gezamenlijke strategie van verantwoorde bestedingen en investeringen worden uitgezet. Voor Sociaal-democraten is het belangrijk dat overheidsinterventie niet ophoudt bij het redden van het financiële systeem en de spaargelden. Ook banen, inkomen en pensioenen verdienen onze aandacht. De PvdA zet daarom in op het stimuleren van duurzame, kwalitatieve en groene banen, diensten en producten. Er moet voortvarend worden ingezet op arbeidsbemiddeling en opleiding van werknemers. Het midden- en klein bedrijf moet meer toegang krijgen tot (micro) krediet, garanties en gerichte stimulansen.

4.4 PUBLIEKE VOORZIENINGEN GEWAARBORGD

Publieke voorzieningen moeten uitblinken in kwaliteit en toegankelijkheid. Dat vraagt om terughoudendheid bij het vermarkten van publieke voorzieningen en waterdichte juridische borging van publieke belangen. Lidstaten moeten zelf kunnen beslissen welke (semi-)publieke voorzieningen zij aan hun burgers verstrekken en op welke manier. Daar waar Europese marktregels thans te weinig ruimte bieden voor nationale publieke belangen, moeten deze worden aangepast.

De Europese aanbestedingsregels moeten overzichtelijker en eenvoudiger. Bij de toepassing van de aanbestedingsregels moeten sociale- en milieucriteria worden uitgebreid en versterkt. In de toepassing van de regels die wij voor ogen hebben, gaat het dus niet langer enkel om de goedkoopste leverancier van een dienst of product maar om de beste. Daarnaast moet worden verankerd dat door voorkeursbeleid opdrachten vaker bij het midden- en kleinbedrijf terecht komen. Goede voorlichting van lokale en provinciale overheden over sociaal verantwoord aanbesteden is nodig. De drempelbedragen waarboven men tot Europese aanbesteding verplicht is, moeten worden verhoogd. Wanneer aanbesteding een ondermijning dreigt te worden voor vitale publieke belangen, bijvoorbeeld in delen van het openbaar vervoer of de zorg, moet van aanbesteding kunnen worden afgezien.

4.5 EEN SOCIALE MARKTONTWIKKELING

De Europese Unie moet werk maken van een bestuurs- en zeggenschapsmodel voor bedrijven dat recht doet aan de belangen van werknemers, consumenten, toeleveranciers en aandeelhouders, in plaats van slechts aan de belangen van laatstgenoemden. Werknemersbelangen en het belang van continuïteit en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering mogen niet de dupe worden van de korte termijn belangen van agressief aandeelhouderskapitaal. Wij willen dat de lidstaten van de Europese Unie geen onderlinge concurrentie voeren op basis van verschillende arbeidsomstandigheden. Alle werknemers moeten recht krijgen op her- en bijscholing. Er wordt gestreefd naar een sociaal minimum en een minimum loon in alle lidstaten van de Europese Unie.

In een vergrijzend Nederland met een structureel aantrekkende arbeidsmarkt kunnen arbeidsmigranten uit de nieuwe EU-landen voorzien in vacatures op de arbeidsmarkt indien Nederlandse werkzoekenden niet in deze behoefte kunnen voorzien. Voor werknemers uit de EU-lidstaten, burgers van de Europese Unie die naar Nederland komen om voor een gevestigde werkgever te werken, gelden dezelfde arbeidsvoorwaarden als voor Nederlandse werknemers. Voor mensen die tijdelijk naar Nederland komen omdat hun (buitenlandse) werkgever hier een klus moet klaren, gelden de regels van de Detacheringsrichtlijn. De gelijke behandeling die met deze richtlijn werd beoogd staat onder druk. Uitgangspunt dient te blijven dat lidstaten in Europa zelf mogen bepalen welke onderdelen van hun nationale arbeidsrecht en van de geldende arbeidsvoorwaarden algemeen verplicht kunnen worden gesteld voor gedetacheerde werknemers, zolang deze verplichtingen niet discrimineren of leiden tot protectionisme. Waar nodig moeten daartoe gaten in de Nederlandse en Europese wetgeving worden gedicht. Veel meer flankerend beleid en controle zijn nodig om illegale arbeid en uitbuiting van arbeidsmigranten te voorkomen en te bestrijden. Zolang dit nog niet het geval is, moeten landen beperkingen aan de instroom van werknemers kunnen opleggen, om misstanden zoals uitbuiting en oneigenlijke verdringing tegen te gaan. Misbruik van de zelfstandigenstatus moet worden tegengegaan, ondermeer door een eenduidige Europese definitie van het begrip 'zelfstandige' vast te leggen.

Europa heeft veel betekend voor gelijke behandeling van mannen en vrouwen, maar er moet nog veel verbeterd worden als het gaat om de strijd tegen discriminatie op de arbeidsmarkt, gelijke betaling, de balans tussen werk en privé en de beschikbaarheid van kinderopvang. In sommige Europese landen hebben mannen bijvoorbeeld bijna geen recht op ouderschapsverlof. Dat moet voor zowel vrouwen als mannen verbeterd worden. De politieke vertegenwoordiging van vrouwen op hoge posten in Europa moet veel hoger. De participatie van vrouwen aan de arbeidsmarkt is een belangrijk wapen tegen armoede waarvan vrouwen veel vaker het slachtoffer worden. De strijd tegen vrouwenhandel

en geweld tegen vrouwen blijft een belangrijk speerpunt voor de PvdA. Evenals de strijd voor seksuele en reproductieve rechten voor alle vrouwen.

Wij willen dat er een betere uitwisseling van onderzoekers en studerenden binnen Europa komt. Door te investeren in beurzen, samenwerkingsverbanden en uitwisselingsprogramma's kunnen uitwisselingen worden uitgebreid en de kwaliteit worden verbeterd. Binnen het ERASMUS-programma, voor universitaire studenten, HBO-studenten en onderzoekers, moeten deelnemende instellingen beter samenwerken om de overdraagbaarheid van studiepunten te verbeteren. Studenten moeten i.v.m. de Bachelor-Masterstructuur twee keer een ERASMUS-beurs kunnen krijgen.

Ook jongeren die niet aan de universiteit of het HBO studeren moeten op een makkelijke manier in andere landen kunnen studeren of stage lopen. De uitwisselingsprogramma's voor HBO-studenten en scholieren moeten net zo toegankelijk worden als het ERASMUS-programma. Studenten die in Europa studeren maar geen Europees paspoort hebben, moeten gewoon aan de uitwisselingsprogramma's kunnen meedoen. Structuurfondsen moeten kunnen worden ingezet om onderwijsinstellingen in Zuid-Europa en Centraal-Oost Europa te verbeteren.

Te veel homo's en lesbiennes met een duurzame relatie, die willen wonen en werken in een ander Europees land, worden nu met veel negatieve consequenties geconfronteerd omdat hun relatie daar juridisch niet erkend wordt. Wederzijdse erkenning, in alle EU landen, van huwelijken, partnerschappen en ouderschapsrechten die in één van de EU lidstaten wettelijk zijn geregistreerd vormt een mogelijk antwoord. De EU dient daartoe concrete voorstellen te doen, zodat een vrij verkeer van deze groep Europese burgers wordt bevorderd.

4.6 EUROPEES SOCIAAL BELEID MET MEERWAARDE

Ons uitgangspunt is dat sociaal beleid zo dicht mogelijk bij de mensen die het betreft wordt gemaakt. Maar op sommige terreinen is een Europese aanpak noodzakelijk om effectief te zijn. Zo zijn de huidige gebrekkige afstemming van nationale regelingen op het gebied van fiscaliteit en sociale zekerheid een belemmering voor de arbeidsmobiliteit binnen de EU. De fiscale problemen rond de opbouw en uitkering van pensioenen moeten worden opgelost. Ook is een regeling nodig opdat werknemers hun opgebouwde pensioenrechten niet zien verschrompelen als zij elders in de EU gaan werken, maar die rechten kunnen meenemen als zij niet meer actief zijn op de arbeidsmarkt. Europese regelgeving die consequenties heeft voor pensioenfondsen, bijvoorbeeld op financieel gebied dient rekening te houden met de grote verschillen in pensioenregelingen in de Europese landen.

Onze gezondheidszorg is gebaseerd op solidariteit die nationaal geregeld is. Dat moet zo blijven. Europa kan echter een meerwaarde hebben, door mensen in grensregio's dichter bij huis zorg te kunnen leveren. Ook moeten Europeanen geholpen kunnen worden in andere landen, wanneer zij daar verblijven of als expertise in het eigen land niet aanwezig is. Op deze punten zijn Europese afspraken over grensoverschrijdende zorg en de financiering ervan wenselijk.

4.7 KRIMP

De bevolking van Europa zal de komende decennia teruglopen. Dat biedt grote kansen voor meer duurzaamheid. Echter in de overgang dreigen ernstige problemen op te treden. Het proces verloopt niet overal gelijk en daardoor kunnen ernstige sociale verstoringen optreden. Leegloop van bepaalde gebieden kunnen tot ophoping van problemen leiden voor de achterblijvers. Het Europese en nationaal beleid dient zo vorm gegeven te worden dat het de oplossing van deze problemen bevordert. Samenwerking en uitwisseling van oplossingen tussen de verschillende lidstaten dient gestimuleerd te worden.

4.8 EEN KRACHTIGE EN DUURZAME ECONOMIE

De Europese Unie moet investeringen bevorderen in een duurzame maak- en kenniseconomie en een onafhankelijke beoefening van de wetenschap. De Unie dient innovatie te stimuleren en te helpen bij de toepassing van nieuwe technieken en ideeën. De huidige innovatiegeldten komen voornamelijk ten goede aan de grote bedrijven op de Europese markt. Een bepaald percentage van de innovatiegeldten dient te worden geoormerkt ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf.

Structuurfondsen moeten in beginsel slechts worden ingezet in die regio's waar de middelen het meest nodig zijn, namelijk in verarmde regio's in arme lidstaten. In de EU die wij wensen, wordt de Nederlandse aanspraak op Europese fondsen vooralsnog beperkt tot het Europees Sociaal Fonds (ESF) voor arbeidsgerelateerde projecten en andere specifieke programma's in de regio's. Het Globaliseringfonds (dat nu vooral op massaontslagen in grote bedrijven gericht is) moet in het ESF worden ondergebracht en mede worden ingezet voor het opvangen van aanpassingsproblemen ten gevolge van grensoverschrijdende arbeid. Zo kunnen steden toegerust worden om malafide uitzendpraktijken tegen te gaan en huisvesting en onderwijs voor specifieke groepen te regelen.

Vermindering van de regeldruk, vooral voor het Europese midden- en kleinbedrijf, dient er mede toe om de economische groei te bevorderen. Stelselmatige doorlichting van Europese regelgeving en toetsing daarvan aan overeengekomen uitgangspunten zal moeten plaatsvinden om de administratieve lasten van bedrijven te verminderen. Dit betreft zowel bestaande als nieuwe regelgeving. Nationale inspanningen om de regeldruk te verminderen mogen niet teniet worden gedaan door groeiende regeldruk vanuit Brussel. Hiervoor dienen duidelijke doelen te worden omschreven ten aanzien van administratieve lasten.

5. RECHT EN GOED BESTUUR

5.1 UITGANGSPUNTEN

Dankzij de Europese integratie kunnen Europese burgers vrij reizen door de Europese Unie. Van die vrijheid genieten we als student, werknemer, ondernemer en vakantieganger. Maar met het wegvallen van grenzen en de globalisering worden grensoverschrijdende illegale praktijken ook gemakkelijker. Daarom is Europese samenwerking nodig om internationale misdaad te bestrijden: mensenhandel (in het bijzonder de handel in vrouwen), misbruik van kinderen, terrorisme en (belasting)fraude. Wij willen dat de aanpak waar mogelijk preventief is, maar waar nodig repressief. Iedere bevoegdheid op Europees niveau moet gepaard gaan met democratische controle en bescherming van burgerrechten. Goed bestuur betekent ook dat Europese lidstaten elkaar kunnen aanspreken wanneer aangegeve verplichtingen niet worden nagekomen. Dat geldt niet alleen in geval van eventuele schending van toetredingscriteria door nieuwe lidstaten, maar ook de Verdragsverplichtingen van de lidstaten die al lange tijd deel uitmaken van de Europese Unie. Een gelijke behandeling van alle lidstaten en hun burgers komt aan de geloofwaardigheid van de Unie ten goede.

Het politieke proces in de Europese Unie is nog steeds te weinig democratisch. Verbeteringen moeten in nieuwe verdragen vorm krijgen. De PvdA zal zich inzetten om een initiatiefrecht voor het Europees Parlement onderdeel te laten uitmaken van deze verdragen. Nationale parlementen moeten veel meer aandacht aan Europese regelgeving schenken dan thans het geval is. Bovendien moeten burgers in de lidstaten beter geïnformeerd worden over ontwikkelingen in Europa. Meer aandacht voor Europa en haar lidstaten in onderwijs en in voorlichting is daarvoor van belang. De Europese democratie is ook gebaat bij een einde aan ondoorzichtige lobbypraktijken van belangengroepen. Niet alleen lobbyisten zullen gedwongen moeten worden zich te registreren, maar ook al hun lobbyactiviteiten en voorstellen. Dat geldt voor alle contacten, niet alleen met gekozen vertegenwoordigers, maar ook en vooral met de bureaucratie. Eveneens moet er een eind worden gemaakt aan het verhuiscircus tussen Brussel en Straatsburg.

5.2 MIGRANTEN EN MINDERHEDEN

Arbeidsmigratie kan een antwoord zijn op specifieke tekorten op de Europese arbeidsmarkt. Er moeten kanalen zijn voor legale migratie naar de landen van de Europese Unie. De lidstaten moeten zelf kunnen bepalen hoeveel migranten ze toelaten en voor welke vakgebieden. De nadelige gevolgen voor ontwikkelingslanden van migratie naar de EU (de zogenaamde braindrain) moeten worden beperkt en de voordelen ervan bevorderd (geldovermakingen, investeringen, kennisoverdracht).

De praktijk dat Europese landen elkaar beconcurreren met streng asielbeleid moet beëindigd worden. Een gemeenschappelijk Europees asielsysteem dient te garanderen dat personen die internationale bescherming nodig hebben, een humane bescherming vinden in de hele Europese Unie, conform de internationale afspraken en standaarden. Lidstaten mogen hogere beschermingsnormen hanteren ten aanzien van asielzoekers. Voor zover het bestaande systeem leidt tot een ongelijke spreiding van asielzoekers over het grondgebied van de EU, moeten maatregelen worden genomen om de lasten meer gelijk te verdelen. De mogelijkheid voor asielzoekers om legaal te werken en een opleiding te volgen als de behandeling van hun asielverzoek buiten hun schuld langer dan zes maanden duurt, moet uniform worden geregeld in de EG Opvangrichtlijn.

De EU moet voldoende middelen vrijmaken voor de bewaking van de Europese buitengrenzen. De Europese landen die hiervoor de grootste inspanning moeten plegen, hebben ondersteuning nodig in menskracht en geld. De grensbewaking aan zee moet gepaard gaan met een programma tot

redding van bootvluchtelingen op de wateren rond Europa en garanties dat de betrokkenen asiel kunnen aanvragen wanneer zij gered worden.

De Europese Unie moet zich inspinnen om de fundamentele oorzaken van migratie uit arme landen aan te pakken, en de redenen waarom mensen hun land ontvluchten. Illegale immigratie moet worden bestreden. Mensenhandelaars en werkgevers die van illegale arbeiders gebruikmaken worden streng vervolgd. Slachtoffers van mensenhandel hebben daadwerkelijke en effectieve bescherming nodig.

Het nieuwe Europese migratiebeleid dient te worden aangevuld met nationaal beleid gericht op een zorgvuldige integratie van migranten. De Europese Unie heeft een toezichhoudende taak met betrekking tot de toegang tot sociale voorzieningen en de arbeidsmarkt van migranten en dient deze te doen gelden.

De Europese Unie moet zich inspinnen om landen buiten de EU te ondersteunen in de bescherming van vluchtelingen. Daarvoor is meer steun nodig en een lange termijn betrokkenheid alsmede goede samenwerking met de betreffende landen. Maar deze steun mag geen substituut zijn voor asiel binnen de EU.

De Europese Unie moet beter gebruik maken van haar mogelijkheden om lidstaten aan te spreken op de wijze waarop zij met minderheden omgaan. De nieuwe lidstaten Slowakije, Roemenië en Bulgarije hebben bij hun toetreding tot de EU toezeggingen gedaan om de levensomstandigheden van de vele Sinti en Roma in hun landen te verbeteren, maar komen die beloftes niet na. Ook in andere lidstaten leven Sinti en Roma in schrijnende omstandigheden. Om de situatie van de Sinti en Roma te verbeteren is naast nationaal beleid een gezamenlijke aanpak nodig, ondermeer om een einde te maken aan de statenloosheid van velen van hen.

5.3 INTERNATIONALE CRIMINALITEIT

De strijd tegen de internationale criminaliteit en het internationale terrorisme vraagt om een actieve buitenlandse politiek van de Europese Unie op dit terrein, maar ook om een intensievere samenwerking tussen nationale politiekorpsen en inlichtingendiensten binnen de EU. Een doeltreffende aanpak vergt een meer gelijkmatige inrichting en uitrusting van de politie- en inlichtingendiensten in de lidstaten. Daardoor kan hun onderlinge samenwerking – op basis van de bestaande rechtshulp- en politieverdragen – vlotter en doeltreffender verlopen dan thans. Effectieve samenwerking veronderstelt echter ook dat de bestuurlijke en justitiële autoriteiten, die in de lidstaten het gezag over deze diensten uitoefenen, bereid en in staat zijn om gezamenlijke prioriteiten te stellen in de grensoverschrijdende opsporing en het internationale inlichtingenwerk en de onderlinge samenwerking uitbouwen.

Europol en Eurojust moeten veelvuldiger worden ingeschakeld in de grensoverschrijdende opsporing en vervolging zonder uitbreiding van de huidige bevoegdheden. Harmonisatie van strafwetgeving moet beperkt blijven tot het strikt noodzakelijke, dat wil zeggen tot grensoverschrijdende en ernstige misdrijven. De wijze van bestrijding en berechting van criminaliteit is een uitdrukking van onze nationale strafrechtscultuur en dat moet zo blijven.

Wat ons betreft komen er geen Europese maatregelen die de lidstaten meer strafrechtelijke bevoegdheden ten aanzien van elkaars burgers geven, totdat de rechten van verdachten op Europees niveau goed geregeld zijn (denk aan de rechten waarover verdachten in het vooronderzoek van strafzaken minimaal moeten kunnen beschikken). Gewaakt moet worden tegen overdracht van bevoegdheden in de sfeer van vervolging van verdachten aan buitenlandse instanties die niet controleerbaar zijn voor de Nederlandse rechter.

Er is meer aandacht nodig voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in het licht van de plannen om grote nieuwe geautomatiseerde databanken op te zetten voor grensbewaking en visa. Inbreuk op privacyrechten, om internationale criminaliteit en terrorisme te bestrijden, mag alleen

worden toegestaan indien deze is omgeven met strikte wettelijke waarborgen en indien de noodzaak ervan steeds door de rechter kan worden getoetst. Voordat nieuwe maatregelen worden ingevoerd om dataverzamelingen aan te leggen, moet de zin en effectiviteit van eerder ingevoerde maatregelen zijn aangetoond. De verzameling van data moet beperkt zijn in de tijd en dient met de grootst mogelijke mate van beveiliging en toezicht te zijn omgeven, ten einde misbruik door criminelen of anderen te voorkomen. Eventuele nieuwe maatregelen moeten na verloop van een tevoren vastgelegde termijn worden getoetst en heroverwogen. Evenals het Gemeenschapsrecht, dient de effectiviteit, proportionaliteit en legitimiteit van de tot nog toe aangenomen wetgeving op het terrein van justitie en binnenlandse zaken regelmatig te worden getoetst, met inachtneming van de internationaal-rechtelijke principes zoals het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

De PvdA wil dat Nederland een eigen profiel houdt in het debat over de aanpak van de drugsproblematiek. Waar verschillen tussen het Nederlandse drugsbeleid en dat van omringende landen leiden tot specifieke problemen, moeten bestuurders en politiekorpsen regionaal samenwerken en daar voldoende middelen voor krijgen. De door de Europese Raad aangekondigde algehele evaluatie van het drugsbeleid moet worden aangegrepen voor een fundamentele bezinning op het drugsbeleid in internationaal verband.

5.4 EUROPEES ANTIDISCRIMATIEBELEID

Na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon vormt het Handvest voor fundamentele rechten van de Europese Unie een ondersteuning voor de verbetering van de EU antidiscriminatie wetgeving, die gelijke behandeling op grond van geslacht, ras, handicap, leeftijd, seksuele oriëntatie en religie verzekert.

Discriminatie op de arbeidsmarkt en op de werkvloer is volgens de huidige Europese regelgeving al verboden op grond van geslacht, ras, handicap, leeftijd, seksuele oriëntatie en religie. Op basis van etniciteit en ras ben je nog het best beschermd, want dat geldt ook voor buiten de werkplek. Hierdoor is een ongelijk beschermingsniveau tussen de verschillende gronden ontstaan. Dit is onwenselijk en verbreding van de antidiscriminatiebescherming is nodig om ook discriminatie op basis van geslacht, seksuele oriëntatie, handicap, religie en leeftijd etc. buiten de werkvloer te kunnen aanpakken, zoals bij de aanbidding van goederen en diensten in de EU. Daarbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld de toewijzing van woningen, verstrekking van leningen, hypotheek en verzekeringen. De Europese Unie dient zo spoedig mogelijk een brede anti-discriminatie richtlijn aan te nemen zodat alle groepen een gelijk beschermingsniveau genieten.

6. TOT SLOT

In het bovenstaande is niet alles aan de orde gekomen dat in de komende vijf jaren de aandacht kan vragen. Het is een visie-programma, uitgewerkt op een viertal terreinen. Proberen alles gedetailleerd vast te leggen heeft geen zin, omdat de economische en politieke omstandigheden in de wereld in de komende jaren snel kunnen veranderen. Maar het is van belang duidelijkheid te verschaffen over de uitgangspunten en de richting, om te voorkomen dat die visie raakt ondergesneeuwd wanneer in de dagelijkse politieke praktijk keuzes moeten worden gemaakt.

De hierboven geschetste visie mondt uit in de erkenning van de noodzaak van een sterker Europa om een aantal wereldwijde uitdagingen het hoofd te bieden. Dat mag echter niet leiden tot steeds meer interne regels en steeds meer overdracht van nationale bevoegdheden aan Brussel. Integendeel: dat zou afleiden van de hoofdproblemen en zelfs tot verzwakking kunnen leiden, in plaats van versterking. Wanneer steeds meer uitvoering van beleid en steeds ingewikkelder beleidsvoorbereiding in handen komen te liggen van een bovennationale bureaucratie, wordt de ruimte waarbinnen politici – regeringen zowel als parlementariërs – in goed overleg beslissingen kunnen nemen geringer. De parlementaire controle wordt uitgehold en burgers verliezen vertrouwen. Dat verzwakt de mogelijkheden van de Europese Unie om daadwerkelijk invloed uit te oefenen op de internationale aanpak van wereldwijde problemen. We staan een nieuwe aanpak voor van de beleidsvoorbereiding en besluitvorming over Europese aangelegenheden door bestuurders en parlementariërs op nationaal en Europees niveau waarin achterban en burgers tijdig over beleidsvoornemens worden geïnformeerd en geraadpleegd en betrokken worden bij de voorbereiding op nationaal en Europees niveau van toekomstige regelgeving in Europees verband. Daarom kiezen we ook voor minder: minder regels, minder uniformiteit, minder keurslijf. Minder voor meer: meer gezag naar buiten, meer vertrouwen van binnen, meer verscheidenheid.

Dat betekent ook dat de discussie over Europa minder hoeft te gaan over instituties en procedures en meer over politiek en beleid. In de afgelopen jaren is de discussie toegespitst op de vraag of het Verdrag van Lissabon kon worden geratificeerd en hoe de besluitvorming daarover zou moeten plaatsvinden. Ook al staat er heel veel in dat Verdrag over het te voeren beleid in Europa, toch was het onvermijdelijk dat de aandacht vooral uitging naar vragen rond bevoegdheden. Dat zijn eigenlijk vragen rond de macht en die zijn altijd legitiem.

Velen in Europa, en ook in Nederland, bepleitten een referendum. In ons land is het er in laatste instantie niet van gekomen. Velen betreuren dat, anderen volstrekt niet. De scheidslijn tussen voor- en tegenstanders viel niet samen met die tussen politieke partijen. Intussen hebben beide Kamers van het Nederlandse Parlement het Verdrag geratificeerd. Ook zij die politiek een andere opvatting zijn toegedaan zullen erkennen dat dat staatsrechtelijk juist is.

Het Verdrag van Lissabon zal niet in werking treden voor de verkiezingen van het Europees Parlement. Op dit moment is het van belang de discussie toe te spitsen op de politieke prioriteiten voor de komende jaren en op de wijze waarop de problemen moeten worden aangepakt, ongeacht de vraag of het Verdrag in werking treedt. De politieke scheidslijnen over het te voeren beleid zelf moeten niet verduisterd worden door lang voortdurende discussies over instituties en procedures, hoe belangrijk ook.

Europese burgers moeten zich bij de komende verkiezing voor het Europees Parlement kunnen uitspreken over enkele concrete keuzes die in de komende jaren moeten worden gemaakt. Informatieverstrekking over Europees beleid en vergroting van kennis over de Europese Unie is daarvoor van belang. Politieke partijen zullen zich er voor moeten inzetten dat veel burgers naar de stembus gaan en dat zij zich zo duidelijk mogelijk uitspreken over in latere jaren te maken keuzes. Daarna zullen

zij ervoor moeten zorgen dat de uitkomst van die verkiezing later ook werkelijk doorklinkt in het beleid. Wanneer dat niet het geval is, bijvoorbeeld wanneer alleen gekozen leden van het Europees Parlement zich er aan gebonden achten, terwijl andere instellingen zoals de Europese ministerraad zich er weinig aan gelegen laten liggen, neemt de kloof tussen burgers en bestuur toe. Dan zou het gevoel onder burgers, dat er een democratisch tekort heerst in Europa, nog sterker worden dan ten tijde van het jongste referendum.

De visie neergelegd en uitgewerkt in dit verkiezingsprogramma mondt uit in een aantal keuzes. In de verschillende hoofdstukken van dit programma is een aantal van die keuzes verwoord. Om de samenhang te benadrukken en de politieke keuze aan te scherpen, selecteren we er hieronder een zevental:

- In het buitenlands beleid minder overlaten aan de afzonderlijke grote landen zoals Frankrijk, Duitsland en Verenigd Koninkrijk en daarom meer met één stem spreken.
- Een eigen Europese positie naast grote landen als Amerika, Rusland en China, niet tegenover hen, maar zelfstandig bepaald en effectief uitgedragen.
- Onderlinge solidariteit tussen de lidstaten van Europa. Voorlopig geen nieuwe toezeggingen tot uitbreiding, maar wel een intensieve samenwerking, op verschillende wijze vormgegeven, met buurlanden en buurregio's van Europa, ook om de vrede te bewaren buiten de grenzen van de Europese Unie, mede in het eigen Europees belang.
- Een Europese economie gebaseerd op een geringer gebruik van energie en op een verschuiving naar duurzame energie. Dat geldt niet alleen de industrie, maar ook de landbouw en het verkeer en vervoer. Daartoe wordt binnen de Europese begroting een verschuiving aangebracht: minder geld voor landbouw en voor de regio's, meer voor energie en milieu.
- Zoveel mogelijk ruimte voor een eigen nationale invulling van het sociale beleid.
- Scherper toezicht op multinationale ondernemingen, banken en financiële instellingen. Vereende inspanningen tot versterking van de gezamenlijke Europese economie en de afzonderlijke economieën van de lidstaten.
- Hoge prioriteit voor de handhaving van mensenrechten, garantie van de rechten van minderheden en bescherming van vluchtelingen, dit alles ook binnen Europa zelf.

Het is de moeite waard om op deze punten stelling te nemen. Dat kan bij de aanstaande verkiezingen voor het Europees Parlement, maar niet alleen dan. Het zal continue politieke aandacht vragen in de jaren daarna, niet alleen van de gekozen Europese parlementariërs, maar ook van regeringen, leden van nationale parlementen - waaronder die in ons eigen land-, politieke partijen, maatschappelijke bewegingen en uiteindelijk ook van burgers zelf. Dat continue politieke proces zal democratisch moeten zijn. Reden te meer om te blijven streven naar uitbreiding van de democratische bevoegdheden van het Europees Parlement. Onze inzet is een democratisch Europa, een sociaal Europa, een rechtvaardig Europa, een duurzaam Europa, een Europa dat de grote wereldwijde uitdagingen met gezag tegemoet kan treden.

VOOR EEN WERKEND EUROPA

VVD voor een werkend Europa

De Europese integratie heeft Nederland veel voordelen gebracht. Om dat zo te houden moet de EU haar prioriteiten bijstellen en zich beperken tot haar kerntaken.

In dit programma geeft de VVD haar ideeën om Europa beter te laten werken. Zo wil de VVD: het nutteloos rondpompen van geld tegengaan, de lastendruk verlagen, kopgroepen vormen voor een vrije dienstenmarkt en de EU meer mogelijkheden geven om terroristen, criminelen en fraudeurs te bestrijden. Verder pleit de VVD voor investeringen in duurzame energie en kernenergie, een Europese blauwe migratiekaart, Europese solidariteit bij het verdedigen van Europese waarden en terughoudendheid met verdere uitbreiding.

De VVD wil een Europa waar ondernemers, werknemers en studenten zich vrij kunnen bewegen en het beste uit zichzelf kunnen halen. De VVD gaat voor een werkend Europa.

1. Nederlanders hebben veel baat bij een Europese Unie van kerntaken

Het staat buiten kijf dat de Europese Unie van groot belang is voor Nederland, voor Europa en voor de wereld om ons heen. Zij is bij uitstek een liberaal project: een ruimte van democratie en stabiliteit met een gemeenschappelijke markt vrij van belemmeringen voor burgers en bedrijven. De Nederlander kan vrij reizen, heeft een sterke munt tot zijn beschikking, verdient door de economische integratie gemiddeld duizenden euro's per jaar meer en geniet van een groot scala aan producten. De oorspronkelijke doelen: nooit meer oorlog tussen lidstaten, economische welvaart en bescherming van de democratie zijn ruimschoots gehaald. Al

meer dan 60 jaar vrede, we zijn rijk als nooit tevoren en de Sovjet-Unie bestaat niet meer.

De balans van de Europese integratie is kortom zeer positief. Maar behaalde successen mogen ons niet gemakzuchtig maken. De negatieve uitslag van het referendum geeft aan dat veel Nederlanders ontevreden zijn. De EU wordt gezien als een elite-project voor Eurocraten die ver weg staan van de problemen van alledag. Europa bemoeit zich met teveel zaken, de uitbreidingen zijn te snel gegaan, afspraken worden niet nagekomen en hebben voor de grote landen niet dezelfde betekenis als voor de kleine. Het terugwinnen van het vertrouwen moet prioriteit hebben. Hierin past ook het streven om met het Europees Parlement op één in plaats van twee locaties te vergaderen.

Het vertrouwen wordt niet teruggewonnen door glanzende brochures, grote beloftes en ronkende persverklaringen. De VVD vindt dat de EU haar prioriteiten moet bijstellen, de dingen moet doen die het aankan en de rest aan nationale of regionale overheden moet overlaten. De EU moet zich richten op de uitdagingen van de 21ste eeuw zoals globalisering, veiligheid, klimaatverandering, immigratie, vergrijzing, terrorismebestrijding, energie en water.

Omdat iets belangrijk is, hoeft het niet noodzakelijk door de Europese Unie gedaan te worden. Alleen als er belemmeringen voor het onderlinge economische verkeer zijn, grensoverschrijdende problemen in het geding zijn en er schaalvoordelen kunnen worden benut moet de EU er met volle kracht voor gaan. Zo niet, dan blijft het een nationale aangelegenheid. Dit maakt de VVD realistisch, kritisch en ambitieus. De VVD kiest voor een krachtig Europa van kerntaken.

2. Geen federaal Europa, wel meer samenwerking

Europa is een verzameling van staten die bepaalde taken gezamenlijk willen uitvoeren en daarvoor gemeenschappelijke regels opstellen. Een federaal Europa met een centrale regering in Brussel zal er niet komen en de idee dat Europa zich naar een superstaat ontwikkelt is niet aan de orde. De

Nederlandse staat en de Nederlandse identiteit zullen behouden blijven. Europa's kracht ligt in haar verscheidenheid. Dit betekent niet dat de lidstaten geen dingen gezamenlijk mogen doen. Maar alleen als die voor de Europese burgers een meerwaarde hebben.

Het is goed dat het Europees Parlement in het nieuwe verdrag meer bevoegdheden krijgt. Maar Nederland mag niet achterover leunen want Europees beleid is binnenlands beleid. Dus Europese ontwikkelingen moeten in Nederland serieuzer worden gevolgd. Ons parlement moet zich niet voor voldongen feiten laten plaats en beter controleren wat Nederlandse ministers in 'Brussel' besluiten. Ministers moeten met duidelijke richtlijnen op pad worden gestuurd en indien nodig moet er aan de handrem worden getrokken wanneer de Europese Commissie al te activistisch wordt. De VVD heeft er voor gezorgd dat de Europese Commissie haar plannen moet herzien als de helft van de nationale parlementen tegen een voorstel is.

Maar de Europese bemoeizucht komt niet alleen uit Brussel. Nederland maakt het zichzelf vaak onnodig moeilijk door Europese wetten strenger in te voeren dan nodig is. Zo maakte de toenmalige minister van VROM een directe koppeling tussen de Europese wetgeving over fijnstofnormen en de ruimtelijke ordening in Nederland. De Europese wet verplichtte dit niet. Resultaat is dat veel bouwprojecten stil zijn komen te liggen.

Fouten uit het verleden moeten worden hersteld. De Nederlandse overheid moet alsnog de extra nationale wetgeving op bestaande Europese richtlijnen als de fijnstofrichtlijn, de Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura 2000 terugdraaien. De VVD blijft er op toezien dat ministers geen extra wetgeving bovenop de Europese plaats.

3. Een betere Europese markt

De Europese gemeenschappelijke markt is de belangrijkste pijler van de Europese welvaart. De Nederlandse thuismarkt is niet groot en Nederlandse ondernemers moeten het daarom hebben van de export naar de Europese markt met bijna 500 miljoen consumenten. De toegenomen handel heeft de welvaart in de EU verhoogd met 10 procent van het nationaal inkomen. Dit

komt overeen met 60 miljard euro of ruim achtduizend euro per huishouden per jaar. Het productaanbod is aanzienlijk gegroeid en de kwaliteit van de producten wordt beter gecontroleerd. De Europese markt vergt voortdurend onderhoud en de Europese Commissie moet er dus op toezien dat landen die de regels aan hun laars lappen harder worden aangepakt. Ter bevordering van het internationale handelsverkeer dringt de VVD er nadrukkelijk op aan verdere belemmeringen terug te dringen door een succesvolle afronding van de DOHA-ronde. Juist in tijden van economische tegenwind is het van belang protectionisme te bestrijden met bindende regels in het kader van de Wereldhandelsorganisatie.

Om nog beter te profiteren van de gemeenschappelijke markt is de VVD van mening dat Nederland, eventueel in kopgroepen per onderwerp met gelijkgezinde Europese landen, dient te streven naar:

- een volledig vrije dienstenmarkt, inclusief gezondheidsdiensten en een vrije postmarkt;
- een vrije transportmarkt door het verder ontwikkelen van trans-Europese netwerken over weg, water en spoor;
- bevordering van de administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven en bestrijding van fraude, onder meer door drastische vereenvoudiging van het BTW-systeem;
- de invoering van een gezamenlijk en betaalbaar Gemeenschapsoctrooi;
- de invoering van een gemeenschappelijke grondslag voor de vennootschapsbelasting, ter vereenvoudiging van lasten voor het bedrijfsleven en ter verbetering van de openheid en het investeringsklimaat.

Andere landen kunnen zich later bij deze kopgroepen aansluiten.

De samenleving internationaliseert in hoog tempo. Internationalisering van het onderwijs is daarom van groot sociaal-cultureel en economisch belang. De Unie moet hierbij meer dan nu een stimulerende rol spelen. Studenten moeten meer mogelijkheden krijgen in het buitenland te studeren en toptalent uit het buitenland moet actief worden aangetrokken.

De euro is belangrijk voor het functioneren van de gemeenschappelijke

markt. De gezamenlijke munt biedt burgers en bedrijven gemak, kansen en stabiliteit. Dankzij de euro zijn de deelnemende landen beduidend minder kwetsbaar voor financiële crises. Om ook in de toekomst de stabiliteit van de euro, onze koopkracht en onze pensioenen te garanderen moeten de gezamenlijke regels door alle landen nauwgezet worden nageleefd en het financiële toezicht waar nodig worden verbeterd. Regels mogen niet door grote lidstaten worden overtreden zonder dat dit tot sancties leidt. Afspraak moet weer afspraak zijn.

4. Terughoudendheid met verdere uitbreiding van de EU

De uitbreidingen hebben de EU tot de grootste economische markt van de wereld gemaakt en stabiliteit en democratie in voormalige dictaturen gebracht. Nederland heeft hier volop van geprofiteerd. De VVD is voorstander van de uitbreiding geweest maar wil nu een pas op de plaats. De EU is de uitbreidingsrondes met twaalf nieuwe lidstaten nog aan het verwerken. Toezeggingen moeten worden nagekomen. Maar voor de VVD staat vast dat de EU tot 2014, op eventueel Kroatië na, geen nieuwe lidstaten kan opnemen.

Voor de toekomst houdt de VVD onverkort aan de toetredingscriteria vast en wil zij dat deze strenger dan in het verleden worden toegepast. Toetreders moeten daadwerkelijk aan alle voorwaarden voldoen. Want als een land eenmaal lid is, blijkt het moeilijk corrigerend op te treden. Ook is de wil om problemen als corruptie aan te pakken dan vaak gering. Voor de VVD is van groot belang dat een uitbreiding in de maatschappij steun ondervindt. Het draagvlak voor de Europese samenwerking mag niet in gevaar worden gebracht.

Turkije neemt een bijzondere positie in. Het toetredingsperspectief heeft daar politieke en economische hervormingen gestimuleerd. Het is aan Turkije om te laten zien dat het zich daadwerkelijk tot een democratische rechtsstaat ontwikkelt die alle Europese regels toepast. Voor de toetreding van Turkije wordt strikt de hand gehouden aan de geldende eisen. De VVD zal zich er niet bij neerleggen dat hiermee wordt gesjoemeld.

5. Democratie, mensenrechten en vrijhandel hoekstenen buitenlands beleid

De Europese Unie is een economische reus maar een politieke dwerg. De VVD ziet in dat dit niet zal veranderen zolang de grote lidstaten over zaken als de oorlog in Irak van mening verschillen. Gelukkig heeft Europa tot nu toe altijd kunnen terugvallen op de militaire steun van de VS. Maar het wordt tijd dat Europa meer verantwoordelijkheid neemt bij het voorkomen en oplossen van internationale conflicten. Het buitenlands en defensiebeleid blijven in nauwe samenwerking met de NAVO-partners plaatshebben.

Bij het gemeenschappelijke buitenlands beleid van de Unie moeten de bevordering van democratie, mensenrechten en vrijhandel voorop staan. Hoewel de EU geen militaire macht is, kan zij wel degelijk invloed in de wereld uitoefenen via niet-militaire middelen. Zo is de EU de grootste ontwikkelingsdonor van de wereld en moet zij dit middel beter gebruiken om deugdelijk bestuur en goed beleid te bevorderen. Wanneer ontwikkelingsgeld door de leiders van ontvangende landen niet rechtmatig wordt besteed moet dit diplomatieke en financiële consequenties hebben.

6. Europese samenwerking voor onze veiligheid

De globalisering brengt grote voordelen met zich mee waarvan Nederland en de EU profiteren. Maar doordat grenzen vervagen wordt het voor terroristen, producenten van kinderporno, mensenhandelaren, de maffia en andere criminelen gemakkelijker hun misdaden te plegen zonder gepakt te worden. De EU moet daarom meer middelen vrijmaken voor een Europese grens- en kustwacht om criminele activiteiten te voorkomen en ongewenste invoer en immigratie tegen te gaan.

Ook werken nationale politiekorpsen en inlichtingendiensten in de EU-landen tot nu toe onvoldoende samen. Intensievere politiesamenwerking is dringend gewenst, zeker als het gaat om de bestrijding van de zware georganiseerde misdaad en terreur. Daarom moet Europol eigen opsporingsbevoegdheden krijgen en een systeem van gekoppelde, nationale DNA-banken met DNA-gegevens van criminelen tot haar beschikking hebben. Vervolging blijft wel een nationale zaak. De VVD aanvaardt dat inbreuken op de privacy soms

helaas noodzakelijk zijn om de veiligheid effectief te beschermen. Maar de VVD is tegen privacybeperkingen die alleen maar leiden tot duurbetaalde schijnveiligheid.

De EU moet haar waarden als godsdienstvrijheid, de scheiding tussen kerk en staat en de vrijheid van meningsuiting met trots verdedigen. De EU en haar Lidstaten lieten Denemarken in de kou staan tijdens de cartooncrisis. In dit soort gevallen moet de Unie zich onvoorwaardelijk achter haar lidstaten scharen. Eén voor allen, allen voor één!

Maar bedreigingen uiten zich niet alleen in terroristische en criminele activiteiten. Ook met gevaren als een griep пандemie moet rekening worden gehouden. Bij een uitbraak van een пандemie moet de Europese Commissie binnen 24 uur crisismaatregelen kunnen nemen.

7. Europees landbouw- en regionaal beleid op de schop

De VVD vindt dat het landbouwbeleid drastisch moet worden hervormd. In een tijd dat de vraag naar voedsel overweldigend is, is het niet nodig de voedselproductie te subsidiëren. De nadruk van de Europese subsidies ligt nu op directe inkomenssteun aan boeren en plattelandsontwikkeling. Deze subsidies bedragen momenteel 40 procent van het Europese budget. Dit moet bij de eerstvolgende mogelijkheid, in 2013, gewijzigd worden.

Boeren moeten weer kunnen ondernemen en tegen wereldmarktprijzen concurreren, zodat consumenten goedkopere producten kunnen kopen en producenten in ontwikkelingslanden niet tegen hoge Europese tariefmuren oplopen. Daarnaast moeten zij worden beloond voor een duurzaam landschap. Maar we moeten af van het systeem waarin Nederlanders via Europa mee moeten betalen aan de financiering van een kinderboerderij in Duitsland, een golfbaan in Ierland of een fietspad in Frankrijk. De VVD pleit er voor de financiering van het Europees landbouw- en plattelandsbeleid te decentraliseren en nationale of regionale overheden zelf te laten bepalen waar en hoeveel zij in plattelandsontwikkeling willen investeren.

Het Europees landbouwbeleid zal dus drastisch moeten wijzigen, maar kan

niet geheel verdwijnen. De EU moet er wel op toezien dat er geen marktverstoringen tussen de lidstaten plaatshebben. De Europese Commissie blijft namens de EU de onderhandelingen bij de Wereld Handels Organisatie voeren en bij extreme gevallen moet de EU weer gemeenschappelijke prijzen kunnen afdwingen om de voedselzekerheid te garanderen.

Ook vindt de VVD dat het regionaal beleid drastisch moet worden hervormd. De rijke Europese landen moeten solidair zijn met de armere lidstaten. Deze landen moeten aansluiting vinden bij het Europese welvaartspeil. Maar Europese subsidies moeten effectief worden besteed. De rijkere Europese landen kunnen zelf hun broek ophouden en het rondpompen van Europese subsidies werkt fraude in de hand. Dus geen Europees regionaal beleid voor de rijkere lidstaten. Nederland zal minder regionale steun uit Brussel krijgen maar zelf ook minder afdragen.

Op basis van duidelijke nationale plannen kunnen Europese subsidies direct naar de arme regio's gaan. De nationale autoriteiten van de ontvangende lidstaten zijn verantwoordelijk voor de besteding van het geld. Wanneer dit niet rechtmatig gebeurt en de doelstellingen niet worden verwekelijkt moeten landen het geld terugbetalen en stopt de financiële steun.

Het Centraal Plan Bureau heeft uitgerekend dat deze hervormingen van het landbouwbeleid en het regionale beleid de helft van de Europese begroting vrijspeelt. Het vrijgekomen geld kan door de lidstaten gerichter worden besteed, terwijl de Nederlandse boeren en de arme regio's in Europa er financieel niet op achteruit gaan.

8. Strengere controle op besteding Europese gelden

Een betrouwbaar Europa kan zich niet veroorloven dat de Europese Rekenkamer geen goedkeurende verklaring geeft. 'Brussel' krijgt dan de schuld maar vaak wordt vergeten dat de lidstaten zelf 80 procent van de Europese begroting beheren. Lidstaten moeten het initiatief van Nederland volgen en politieke verantwoordelijkheid nemen voor de bestede Europese gelden.

Uit angst voor reputatieschade ondernemen de Openbaar Ministeries van lidstaten te weinig actie tegen het onjuiste gebruik van Europese subsidies. De VVD vindt dat wanneer lidstaten, individuen of (nationale of Europese) instellingen fraude plegen met Europese gelden, een onafhankelijke Europese instantie een procedure moet kunnen starten om gelden terug te vorderen indien de betrokken nationale instanties hierin tekort schieten.

9. Verminderen energieafhankelijkheid

De klimaatverandering is een stimulans voor Europa om het energieverbruik te matigen en de afhankelijkheid van instabiele regimes te verkleinen. Vooral de afhankelijkheid van olie en gas is zorgwekkend. Europa is verslaafd aan olie als de junkie aan de naald. Zij voert 50 procent van haar energiebehoefte in: 45 procent van de olie komt uit het Midden-Oosten en 40 procent van het gas uit Rusland. Als er niets wordt gedaan, stijgt de afhankelijkheid van buiten de EU in 2030 tot 70 procent. Onze buitenlandse politiek zal daardoor onder grote druk komen te staan. Nu al speelt Rusland de lidstaten uit elkaar door de energiebevoorrading in te zetten als politiek onderhandelingsinstrument.

Een gemeenschappelijk energiebeleid met een betere aansluiting van elkaars elektriciteitsnetten en gas- en oliepipleidingen is dan ook noodzakelijk. De EU moet onderzoek en ontwikkeling stimuleren en de opbouw van trans-Europese energie- en infrastructuurnetwerken helpen financieren.

De VVD is voor duurzame energie. Het gebruik van kolen, olie en gas moet worden afgebouwd vanwege de vervuiling en de beperkte beschikbaarheid op langere termijn. Omdat er voorlopig geen uitzicht is op voldoende capaciteit met alleen zonne-, wind-, water- en bio-energie, moeten deze bronnen aangevuld worden met kernenergie. Kernenergie is duurzamer dan fossiele brandstoffen en de vervuilingsproblematiek wordt steeds beheersbaarder.

Ook Nederland moet zijn steentje bijdragen aan een duurzaam Europa maar de VVD is tegen eenzijdige Nederlandse maatregelen zoals de vliegbelasting en de verpakkingsbelasting. Die zorgen voor een ongelijk speelveld in Europa waardoor vliegmaatschappijen liever over de grens landen en opstijgen en

diensten en producten onnodig in prijs omhoog gaan zonder enig merkbaar milieuvoordeel. Met dit soort maatregelen prijst Nederland zich uit de markt. De VVD pleit voor een Europese aanpak, waardoor bedrijven niet geconfronteerd worden door oneerlijke concurrentie uit de andere lidstaten.

10. Eén Europees asiel- en immigratiebeleid

Elk jaar spoelen duizenden migranten in gammele bootjes aan op de kusten van Spanje, Italië en Malta. Europa kan deze toenemende stroom niet opvangen, waardoor velen in de illegaliteit verdwijnen met alle sociale gevolgen van dien. Het is tijd dat aan deze ongewenste situatie een einde wordt gemaakt door gezamenlijk optreden van de Europese Unie.

De EU moet de immigratie beperken, waar mogelijk helpen de integratie te bevorderen en de discriminatie bestrijden. Een land als Nederland of Spanje mag niet meer eenzijdig een generaal pardon afkondigen. Want in een gemeenschappelijke markt waar personen vrij kunnen reizen heeft dit voor heel Europa gevolgen. Europa moet openstaan voor politieke vluchtelingen en mensen die extra kennis brengen. Maar voor grootschalige migratie is geen plaats. De VVD wil niet dat de EU en Nederland immigratiegebied zijn.

Om de migrantenstromen beter te beheersen moet, naast een strengere grensbewaking en opvang in de regio, een Europese blauwe kaart met een puntensysteem worden geïntroduceerd. Deze kaart volgt het Canadese voorbeeld waarin het puntensysteem is gebaseerd op de vraag of de migrant een economische meerwaarde vormt. De lidstaten van de EU bepalen samen welke mensen ze nodig hebben om vacatures op te vullen. De lidstaten moeten natuurlijk wel zelf kunnen blijven bepalen of en hoeveel arbeidsmigranten ze op willen nemen.

Met deze prioriteiten wil de VVD de komende vijf jaar in het Europees Parlement bijdragen aan een werkend Europa. Een Europa dat zich voortvarend concentreert op zijn kerntaken, zodat Nederland en Europa ook in de toekomst sterk, veilig en welvarend blijven.

Frits Bolkestein (voorzitter)
Pim van Ballekom
Ingrid de Caluwé
Wirt Groen
Ingrid Kloosterman
Melvin Könings
Jan-Meinte Postma
Dick Sluimers
Jeroen Reijnen (penvoerder)
Lucie Wigboldus (secretaris)

NIEUWE ENERGIE VOOR EUROPA

VERKIEZINGSPROGRAMMA
EUROPEES PARLEMENT 2009 - 2014

GROENLINKS
ZIN IN DE TOEKOMST

WWW.GROENLINKS.NL

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	P. 2
1. WERELDWIJDE COALITIE VOOR KLIMAAT EN ARMOEDEBESTRIJDING	P. 4
2. NIEUWE ENERGIE	P. 7
3. INNOVATIE LOONT	P. 11
4. EERLIJKE HANDEL	P. 14
5. VOEDSEL ZONDER BIJSMAAK	P. 17
6. CIVIELE WERELDMACHT	P. 21
7. MIGRATIE IN GOEDE BANEN LEIDEN	P. 25
8. NIEMAND AAN DE ZIJLIJN	P. 28
9. GRONDRECHTEN VERDEDIGEN	P. 32
10. LEVENDE DEMOCRATIE	P. 35
VERKLARENDE WOORDENLIJST	P. 38
COLOFON	P. 44

Alle tien hoofdstukken hebben dezelfde indeling. Ze beginnen met een *toekomstbeeld*: wat kan de Europese Unie bereiken in 2030 als ze groene en progressieve keuzes maakt? En voor welke uitdagingen staat de wereld tegen die tijd? Daarop volgt een pleidooi voor een *koerswending*: wat is er mis met het huidige Europa? Welke politieke keuzes zijn nodig om de toekomst veilig te stellen? Elk hoofdstuk eindigt met concrete voorstellen voor *de komende vijf jaar*: wat wil GroenLinks voor elkaar krijgen tijdens de nieuwe zittingsperiode van het Europees Parlement?

De met een sterretje (*) gemarkeerde termen worden toegelicht in de verklarende woordenlijst achter in dit programma.

INLEIDING

Op 4 juni kunt u kiezen voor een duurzame toekomst. Meer dan ooit heeft Europa politici nodig die groot denken en overtuigend handelen. Want de ene crisis is nog niet voorbij of de andere verdringt haar al van de voorpagina's. Klimaatcrisis. Oliecrisis. Voedselcrisis. Kredietcrisis. Economische crisis. Een besluitvaardig Europa kan deze uitdagingen aan. Want de crises die ons teisteren zijn geen natuurverschijnselen, maar mensenwerk. Ze zijn het gevolg van overconsumptie en kortzichtig handelen. Van autofabrikanten die benzineslurpers blijven maken en bankiers die speculeren met spaargeld. Van regeringen die hun verantwoordelijkheid afschuiven op de markt. Dat moet anders. Dat kán anders.

Daarvoor is meer verantwoordelijkheidszin nodig. Bewust consumerende burgers, duurzame ondernemers en een sterke overheid – nationaal en internationaal – kunnen het tij keren. Elke crisis is ook een kans.

Europa is een deel van de oplossing. Meer dan andere wereldspelers zet de Europese Unie* zich in voor een aanpak van de klimaatverandering. In het donkerste uur van de kredietcrisis waren het de euro-landen die de nooduitgang vonden. De EU heeft ruime ervaring met de aanpak van grensoverschrijdende problemen. Daar is zij voor opgericht.

Maar Europa is nog te vaak een deel van het probleem. Als iedereen zou leven zoals de gemiddelde Europeaan zouden er twee aardbollen nodig zijn. Bovendien is de Europese rijkdom oneerlijk verdeeld. Veel mensen hebben geen deel aan werk en welvaart.

Europa worstelt om een gezamenlijk antwoord te vinden op de economische crisis. Protectionisme dreigt ons van de regen in de drup te brengen. De EU maakt haar verantwoordelijkheid als grootste economisch blok ter wereld nog niet waar. De plannen voor economisch herstel bieden te weinig perspectief op een betere toekomst.

GroenLinks speelt open kaart over de toekomst die haar voor ogen staat: we schetsen in dit verkiezingsprogramma hoe Europa en de wereld er in 2030 uit kunnen zien als de EU groene en progressieve keuzes maakt. Als zij haar energie richt op de problemen die landen in hun eentje niet kunnen behappen.

Strijd tegen klimaatverandering, hernieuwbare energie, groene innovatie, duurzame financiën en werkgelegenheid. Daar hebben we Europa voor nodig. Eerlijke handel, een milieu- en diervriendelijke landbouw, gezond voedsel. Daar wil GroenLinks in Europa voor knokken. We kunnen de malaise achter ons laten als we nu investeren in een slimme en schone economie. Een economie die niet alleen ons in staat stelt gelukkig te leven, maar ook armere landen en onze kleinkinderen de kans daartoe geeft. Voor zo'n toekomstgerichte politiek, een *Green Deal*, voeren de Europese Groenen gezamenlijk campagne.

Als het Verdrag van Lissabon* van kracht wordt, krijgt het Europees Parlement* een beslissende stem op het gebied van landbouw, visserij, handel, misdaadbestrijding en migratie. Nu al is het parlement een machtige speler op het terrein van milieu en markt. De meeste Nederlandse milieuwetten worden in Brussel gemaakt. Voor een groene partij als GroenLinks is het Europarlement daarom *the place to be*. Samen met andere groene partijen vormen we de meest actieve en meest eensgezinde fractie. Zo tellen de GroenLinkse zetels in het Europees Parlement dubbel.

Op 4 juni wordt de macht in Europa opnieuw verdeeld. U kunt meebeslissen: sleept de EU zich voort, van crisis naar crisis, of zet zij de crises om in kansen? Dit is het moment voor groene, progressieve keuzes. Voor doortastende politiek die de toekomst veiligstelt.

GroenLinks gaat de Europese verkiezingen in als onderdeel van de Europese Groene Partij*. In de oude en nieuwe EU-landen voeren groene partijen een grensoverschrijdende campagne op basis van een gezamenlijk verkiezingsmanifest. De speerpunten uit dat manifest zijn opgenomen in dit GroenLinkse verkiezingsprogramma. Hieronder staat de slotparagraaf van het manifest.

(Voor de volledige tekst, zie <http://europeangreens.eu>)

Delivering a Green Deal for a new Europe

The Greens have fought for a sustainable, social and more democratic Europe since our entry into the European Parliament in 1984. Recognising the need for truly European solutions to European problems, we are the most closely cooperating political family in the European Parliament. This has helped us punch above our weight and have a much greater influence on decisions at European level than our numbers would otherwise allow.

We believe a Green Deal is needed to overcome the financial, economic, resource, energy and climate crises we face. The Green Deal means massive investments in sustainable sectors, putting the quality of life first and ensuring the creation of millions of 'green jobs'.

Realising the Green Deal means building alliances. We will look for allies in civil society, in parliaments and in governments that will work to achieve this change of course. However, ensuring that Europe gets back on track means getting involved, convincing others and voting Green. You can influence what is happening in Europe.

Choose a Green Deal for Europe. Think Big, Vote Green.

HOOFDSTUK 1. WERELDWIJDE COALITIE VOOR KLIMAAT EN ARMOEDEBESTRIJDING

TOEKOMSTBEELD

2030... De Europese Unie loopt voorop in de strijd tegen klimaatverandering. Zij is wereldleider in duurzame energie en energiebesparing, dankzij de Green Deal die Europese politici twee decennia eerder met elkaar sloten. Europa is er in geslaagd om de rest van de wereld te bewegen tot afspraken over de vermindering van broeikasgassen. Die koplopersrol heeft haar geen windeieren gelegd. Miljoenen Europeanen hebben hun baan te danken aan de ontwikkeling en export van groene technologie.*

De aanpak van de klimaatcrisis brengt met zich mee dat prijzen de waarheid vertellen over vervuiling. Vlees en vliegvluchten zijn duurder geworden. Smakelijke vleesvervangers en hogesnelheidstreinen op groene stroom bieden een betaalbaar alternatief. De rijke Europeanen hebben hun levensstijl aangepast, waardoor arme landen de ruimte kregen voor economische groei.

Onder zware druk van ontwikkelingslanden is de handel eerlijker geworden en de strijd tegen armoede opgevoerd. Met hulp van westerse landen proberen ontwikkelingslanden zuinig om te springen met energie, water en natuur.

In de meeste ontwikkelingslanden stijgt de welvaart en daalt de kindersterfte, dankzij onderwijs, gezondheidszorg en vrouwenemancipatie. De bevolkingsgroei vlakkt af. Dat helpt om de natuurlijke hulpbronnen van de aarde veilig te stellen voor toekomstige generaties.

KOERSWENDING

Een Afrikaans spreekwoord zegt: "Als je snel wilt gaan, ga dan alleen. Als je ver wilt gaan, ga dan samen." De klimaatcrisis stelt Europa voor een grote uitdaging. We moeten snel én ver gaan. Onze uitstoot van broeikasgassen moet in de komende jaren écht gaan dalen. En we moeten de rest van de wereld meekrijgen, anders dreigen alsnog ernstige gevolgen voor mens, dier en natuur.

Snel én ver, dat lukt alleen als Europa overtuigend leiderschap toont. De EU moet een **wereldwijde**

klimaatcoalitie smeden. Met het aantreden van president Obama liggen er kansen om de Amerikanen te binden aan een forse vermindering van hun uitstoot, evenals andere industrielanden. Opkomende ontwikkelingslanden, China en India voorop, moeten we ertoe verleiden om zo duurzaam mogelijk te groeien.

Daarvoor is geld nodig. De **overdracht van milieu-technologie** aan ontwikkelingslanden loopt nogal eens stuk op octrooien* van westerse bedrijven. De EU moet zich inzetten voor een internationaal klimaatfonds dat zulke kennis opkoopt, vrij beschikbaar maakt en de toepassing ervan subsidieert. Dan wordt groene energie de beste koop voor ontwikkelingslanden: van verf met zonnecellen voor de Chinese nieuwbouw tot biogasinstallaties in Afrikaanse dorpen. De **bescherming van tropisch bos**, waarin veel broeikasgas ligt opgeslagen, moet een dienst worden waarvoor ontwikkelingslanden betaald krijgen. Het stoppen van ontbossing in landen als Brazilië en Indonesië lukt alleen als duurzaam gebruik van het regenwoud meer oplevert dan kaalslag.

Om ontwikkelingslanden te winnen voor de klimaatcoalitie, moeten de EU en andere rijke landen ook de **schade compenseren** die zij aanrichten door het klimaat te verstoren. Ontwikkelingslanden hebben steun nodig voor kustbescherming, waterbesparing, duurzame landbouw en het redden van flora en fauna. Want veel arme landen ondervinden nu al de gevolgen van de opwarming van de aarde en de stijging van de zeespiegel. Daar komt de westerse honger naar energie en vlees nog bij. Die legt wereldwijd een groot beslag op de beschikbare ruimte. Dat gaat ten koste van de bestaansbronnen van de armen, zoals landbouw en natuur. Hun recht op ontwikkeling wordt ondermijnd doordat wij op te grote voet leven.

Wrang genoeg maakt alle consumptie ons niet gelukkiger. Gezondheid, vriendschappen en familiebanden, zinvol werk en een groene leefomgeving bepalen de kwaliteit van ons leven. Rijke landen doen er goed aan om niet economische groei, maar **geluk en gezonde levensjaren** tot graadmeter te maken van hun ontwikkeling.

Door het temperen van onze consumptiedrift scheppen we ruimte voor welvaartsgroei in ontwikkelingslanden, zonder dat de aarde eraan onderdoort gaat. Als je meer kinderen hebt dan je kunt voeden, als je gevlucht bent

voor een burgeroorlog, dan is elke euro extra een zorg minder. **Armoedebestrijding** is niet alleen een kwestie van eerlijk delen, maar ook een onmisbaar onderdeel van klimaatpolitiek. Pas wanneer het leven niet langer een dagelijkse strijd is om te overleven, mogen we van mensen verwachten dat zij oog krijgen voor de toekomst van onze planeet. Dat zij in een boom een klimatredder zien, in plaats van brandhout.

De **Millenniumdoelen*** van de Verenigde Naties*, gericht op het terugdringen van armoede, ziekte en honger, verdienen krachtiger Europese steun. Zonder extra inspanningen wordt een aantal doelen dat de wereldgemeenschap zich voor 2015 heeft gesteld, zoals het met driekwart reduceren van moedersterfte, zeker niet gehaald.

Terwijl de Europese regeringen in no time 3000 miljard euro hebben vrijgemaakt om hun banken te redden, dreigen zij te bezuinigen op de 20 miljard extra steun die zij hebben toegezegd aan ontwikkelingslanden. Recessie of niet, de EU-landen moeten zich houden aan

hun belofte om meer te besteden aan ontwikkelings-samenwerking. Want veel ontwikkelingslanden worden nog harder getroffen door de financiële en economische crisis dan wij. Hun inkomsten uit handel lopen terug. Westerse banken verlenen nauwelijks meer krediet voor investeringen in ontwikkelingslanden, omdat onze regeringen eisen dat het geld in eigen land blijft. Europa mag **niet langer haar eigen sores afwentelen** op arme landen. Alleen dan kan zij een geloofwaardige voortrekkende worden in de strijd tegen armoede en klimaatverandering.

Armoedebestrijding faalt als vrouwen niet meer zeggenschap over hun eigen lichaam krijgen, beter onderwijs en meer toegang tot kapitaal. Daarom moet er een Europese gezant voor vrouwenrechten komen. Het Europees Parlement schaarde zich in 2008 achter dit voorstel van GroenLinks-afgevaardigde Kathalijne Buitenweg. Nu moeten de Europese ministers nog overtuigd worden.*

Een miljard wereldbewoners hebben vrijwel geen uitzicht op een beter bestaan, als gevolg van wanbestuur en conflicten. Als de EU deze hardnekkige armoede wil terugdringen moet zij ook de opbouw van **democratische instellingen bevorderen**, vrede oproepen sturen waar nodig, **eerlijke handel** bieden en corruptie bestrijden, te beginnen bij de top.

DE KOMENDE VIJF JAAR

A. KLIMAAT

1. De EU zet alles op alles om eind 2009 nieuwe, bindende klimaatafspraken te maken in VN-verband. Dit *Kopenhagen Protocol** beoogt de gemiddelde temperatuurstijging op aarde tot 2 graden te beperken. Daartoe moet de mondiale uitstoot van broeikasgassen vóór 2015 gaan dalen en in 2050 meer dan gehalveerd zijn ten opzichte van 1990.
2. De EU geeft het goede voorbeeld met een *Green Deal*. Onderdeel daarvan is een klimaatpact dat de EU-doelstelling voor 2020 verhoogt van 20 tot 30% uitstootvermindering. Voor 2050 streeft de EU naar een vermindering van minstens 90% ten opzichte van 1990. Er komen snelle en effectieve sancties tegen lidstaten die zich niet aan hun klimaatverplichtingen houden.

3. De EU voert een diplomatiek offensief om te bereiken dat andere industrielanden in het *Kopenhagen Protocol* vergelijkbare verplichtingen aangaan en dat opkomende ontwikkelingslanden toezeggen hun economie zo energiezuinig mogelijk te laten groeien.
4. Het *Protocol* schept een internationaal klimaatfonds voor steun aan ontwikkelingslanden bij duurzame energie en aanpassing aan klimaatverandering.
5. Het *Protocol* legt vast dat er uiterlijk in 2020 wereldwijd een einde komt aan ontbossing en schept een financieringsmechanisme voor de bescherming van bossen. Dat richt zich ook op behoud van biodiversiteit* en betere levensomstandigheden voor de lokale bevolking, waaronder inheemse volkeren. Investerings van rijke landen in de bescherming van bossen komen bovenop hun eigen nationale doelstellingen voor het terugdringen van hun uitstoot van broeikasgassen.
6. De EU treedt op tegen concurrentievervalsing door landen die niet meedoen aan het nieuwe klimaatprotocol. Zij verplicht importeurs van energie-intensieve producten uit deze landen tot het kopen van emissierechten* of het betalen van een CO₂-importhoefting.
7. Het klimaatpact legt vast dat minimaal 0,25% van het Bruto Europees Product* naar het internationale klimaatfonds gaat. De Europese bijdrage omvat onder meer de opbrengsten van een evt. CO₂-importhoefting en tenminste de helft van de opbrengsten van geveilde emissierechten.
13. De Europese Investeringsbank* wordt transparanter en komt onder controle van het Europees Parlement. Zij financiert alleen nog projecten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling.
14. De EU maakt zich sterk voor een internationale strategie om geldstromen die voortkomen uit grootschalige corruptie te onderscheppen en de verantwoordelijken te vervolgen, ook buiten hun eigen land.
15. De EU stelt meer geld beschikbaar voor de wereldwijde aanpak van infectieziekten zoals hiv/aids, malaria en tuberculose. Zij zet zich in voor versoepeling van octrooien op medicijnen ten behoeve van ontwikkelingslanden. In de landen waar zij op bezoek gaan stellen Europese politici, in overleg of samenwerking met internationale of lokale organisaties, de diverse taboes aan de orde – zoals veilig vrijen, zelfbeschikkingsrecht voor vrouwen, hiv/aids en drugsgebruik – die de infectiekans vergroten.
16. De EU maakt zich sterk voor de rechten en ontwikkelingskansen van vrouwen, mede als een belangrijke strategie in de strijd tegen armoede onder toekomstige generaties. Zij komt op voor de seksuele en reproductieve rechten* van vrouwen en mannen. Zij zet zich in voor deelname van minderheden aan het maatschappelijk leven. Daartoe financiert de EU ontwikkelingsprogramma's die geweld tegen vrouwen bestrijden, moedersterfte terugdringen, het gebruik van voorbehoedmiddelen bevorderen, veilige abortus mogelijk maken, de acceptatie van homo-, bi- en transseksualiteit vergroten en gehandicapten toegang geven tot werk en onderwijs.

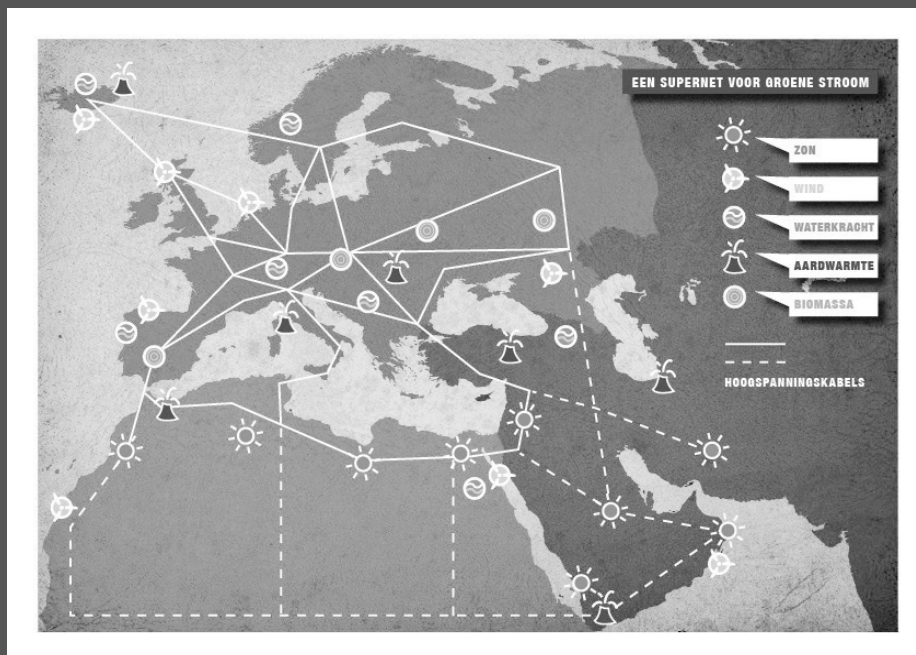
B. ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

8. De EU maakt de bindende afspraak dat EU-landen in 2015 minstens 1% van hun BNP besteden aan officiële ontwikkelingssamenwerking. Klimaatsteun aan ontwikkelingslanden komt daar bovenop.
9. De EU-landen en de EU zelf geven alleen nog maar ongebonden ontwikkelingshulp, zonder verplichting om goederen en diensten te kopen in het donorland.
10. In 2015 is er een betere coördinatie van de hulp, zodat elk ontvangend ontwikkelingsland nog maar aan één 'leidende donor' verantwoording hoeft af te leggen. Bovendien wordt deze verantwoording sterker gebaseerd op de verantwoording aan de eigen bevolking.
11. De EU onderwerpt zichzelf aan een duurzame coherentietoets. Besluiten op het gebied van bijvoorbeeld handel en landbouw mogen de inzet voor mondiale armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling niet tegenwerken.
12. Ontwikkelingslanden met goed bestuur krijgen meer vrijheid bij de besteding van hulp gelden. Deze meerjarige begrotingssteun wordt regelmatig getoetst, onder meer aan de vooruitgang bij het bereiken van de Millenniumdoelen en de mate waarin het maatschappelijk middenveld ter plekke wordt betrokken bij de besteding. Gerichte steun blijft nodig voor organisaties die opkomen voor mensenrechten, milieu, duurzame landbouw en de *empowerment* van vrouwen en minderheidsgroepen.
17. Met het oog op mondiale bestaanszekerheid steunt de EU publieke en private initiatieven voor de invoering van sociale verzekeringen in ontwikkelingslanden.
18. De EU publiceert een Europese geluksindex. Deze versie van de *Happy Planet Index* becijfert hoe het geluk van de Europeanen en hun levensverwachting zich verhouden tot hun ecologische voetafdruk. Het Europees Parlement en de Europese Raad* toetsen of hun beleid voorwaarden schept voor meer geluk met minder milieudruk.

HOOFDSTUK 2. NIEUWE ENERGIE

TOEKOMSTBEELD

2030... Groene stroom verbindt de landen van de Europese Unie* en hun burens. Letterlijk: een netwerk van hoogspanningskabels brengt zonnestroom uit de Sahara en IJslandse elektriciteit uit aardwarmte naar het Europese vasteland. Ook windmolenparken op zee, getijdencentrales voor de kust en waterkrachtcentrales in de bergen zijn aan dit supernet gekoppeld.

Niet iedereen heeft energie van veraf nodig. Moderne gebouwen produceren hun eigen stroom, warmte en koeling, dankzij zonnepanelen op de daken, opslag van warmte en koude in de bodem en goede isolatie. Steeds meer huizen veranderen in kleine energiecentrales, die hun elektriciteitsoverschot leveren aan het lokale stroomnetwerk. De pieken en dalen in de stroomvoorziening kunnen worden opgevangen dankzij het supernet.

Groene stroom is er ook voor voertuigen. Elektrische auto's laden hun accu's 's nachts aan het stopcontact, of onderweg bij een oplaadstation. Nieuwe auto's zijn zuinig en compact, want energie is te duur om te verspillen. Gelukkig wordt het makkelijker om zonder auto te leven, zeker voor stedelingen. Het openbaar vervoer, van de elektrische bus die steden en dorpen doorkruist tot de hogesnelheidstrein die Europa's metropolen verbindt, is steeds vaker een snel en betaalbaar alternatief.

KOERSWENDING

We verstoken in snel tempo de voorraad olie, gas en kolen die de aarde gedurende honderden miljoenen jaren heeft opgebouwd. Daardoor raakt het klimaat wereldwijd uit balans. Gelukkig zijn er energiebronnen die niet vervuilen en nooit opraken.

Alleen al de zon levert honderd maal zoveel energie als de mensheid nodig heeft.

De overgang naar hernieuwbare energiebronnen moet en kan vóór 2050 worden volbracht. Klimaatrampen en olieschaarste drukken ons met de neus op de feiten. De Europese Unie verkeert in een goede positie om

het voortouw te nemen in de volgende industriële revolutie: de energierevolutie. Landen als Duitsland en Denemarken bewijzen dat het consequent bevorderen van groene energie milieuwinst en banen oplevert.

Nederland blijft helaas achter. Een schamele 3% van onze energie is hernieuwbaar. Veel partijen in Den Haag geven de voorkeur aan kernenergie. Dat is geen duurzame, maar een eindige en riskante energiebron. Kerncentrales zadelen toekomstige generaties op met giftig en radioactief afval. Nucleaire technologie wordt misbruikt voor de productie van kernwapens. En tegen de tijd dat een nieuwe kerncentrale in bedrijf is, zullen moderne windmolens superieur blijken: schoner, veiliger en goedkoper.

Groene energie is de slimste keuze. De EU beschikt over de instrumenten om die keuze kracht bij te zetten. Een verplicht aandeel duurzame stroom voor elektriciteitsbedrijven. Alle lokale stroomnetten geschikt voor het ontvangen van kleinschalig opgewekte stroom uit zon en wind. Europese investeringen in grote energieprojecten zoals windmolenparken op de Noordzee en de Baltische Zee, zonnespiegelparken in Noord-Afrika, aardwarmtecentrales in IJsland en biostroomcentrales die draaien op houtresten uit de bossen van Oost-Europa. Een supernet om deze stroom efficiënt te vervoeren naar de plekken waar een tekort is. Verantwoorde biobrandstoffen*, die geen voedsel wegkapen van de allerarmsten en echte klimaatwinst opleveren. Dat is pas een revolutie.

De omwenteling verloopt sneller naarmate we minder energie verspillen. **Energie besparen** is, of het nu gaat om woningen of auto's, de eenvoudigste methode om het klimaat te sparen. Het levert ook consumenten voordeel op: lagere energienota's, minder tankbeurten. Maar het vergt de politieke wil om energievoorschriften aan te scherpen, opdat de meest verspillende producten van de Europese markt verdwijnen. En om geen gratis

emissierechten* voor broeikasgassen meer uit te delen aan bedrijven, maar deze te veilen zodat de vervuiler betaalt.

Nu de economie krimpt en banen verdwijnen is er des te meer reden om de energierevolutie te ontketenen. Hoewel de EU zelf maar over een beperkt budget beschikt, kan zij met milieuwetten,

belastingmaatregelen en gunstige leningen jaarlijks tientallen miljarden aan investeringen uitlokken. Dan kunnen metaalarbeiders aan de slag met windmolens. Werkloze bouwvakkers gaan huizen isoleren. Dakdekkers en hoveniers werken samen aan groene daken.

Wegwerkers gaan het spoor leggen voor nieuwe tramlijnen. Elektriciërs voorzien straatlantaarns van zuinige led-lampen en plaatsen oplaadpunten voor elektrische auto's. Een *Green Deal* levert banen op en geeft energie voor de toekomst.

Hoe forser Europa inzet op hernieuwbare energie en energiebesparing, hoe sneller zij onafhankelijk wordt van energie-importen uit instabiele regio's als het Midden-Oosten en

Rusland. In de tussentijd moeten de EU-landen hun **energiebelangen gezamenlijk behartigen**. Aan de

Claude Turmes, het Luxemburgse lid van de Groene fractie* in het Europees Parlement*, was de hoofdonderhandelaar van het parlement over hernieuwbare energie. Hij slaagde erin het verzet van Europese regeringen tegen bindende doelstellingen te breken. Eind 2008 bracht hij een akkoord tot stand, dat elke lidstaat verplicht een aandeel te leveren in de opwekking van duurzame energie. De nieuwe wet schrijft voor dat de EU-landen in 2020 minimaal 20% van hun energie uit zon, wind of andere hernieuwbare bronnen halen. Daardoor zullen minstens 2 miljoen nieuwe banen ontstaan.

onderlinge strijd om Russische gascontracten, waar ook de Nederlandse regering zich fanatiek in mengt, dient een einde te komen. Die wedijver stelt Moskou in staat om de EU uiteen te spelen. Een kordaat Europees antwoord blijft uit, wanneer Rusland de mensenrechten schendt of zijn buurlanden bedreigt. Zolang we onze verslaving aan fossiele brandstoffen niet hebben overwonnen, kunnen we de dealers maar beter samen tegemoet treden.

DE KOMENDE VIJF JAAR

C. ENERGIE

1. De EU verhoogt haar doelstelling voor hernieuwbare energie tot 25% in 2020. Er komen bindende tussendoelen voor de afzonderlijke lidstaten. De criteria voor wat als hernieuwbare energie mag gelden worden aangescherpt.
2. Elektriciteitsleveranciers worden verplicht een minimumpercentage groene stroom te leveren, dat jaarlijks met gemiddeld 3% stijgt. Uiterlijk in 2040 is de EU volledig overgeschakeld op groene stroom.
3. Voor alle nieuwbouw en renovaties komen er energiezuinigheidsnormen. Vanaf 2015 zijn nieuwe gebouwen of wijken klimaatneutraal: ze produceren hun eigen warmte en stroom.
4. Alle lokale stroomnetten worden 'slimme netten', geschikt voor het ontvangen van kleinschalig opgewekte groene energie.
5. De Europese Investeringsbank* stelt meer kapitaal beschikbaar voor de financiering van projecten op het gebied van duurzame energie en energiebesparing.
6. De Europese Commissie* krijgt de regie over de buitenlandse energiepolitiek en over de bijstand die de EU-landen elkaar leveren bij onderbrekingen van de energietoevoer.
7. De EU investeert in grote projecten voor duurzame energie in haar buurlanden, in ruil voor een deel van de opgewekte stroom.
8. De EU neemt de aanleg en het beheer op zich van een ondergronds en onderzees supernet van hoogspanningskabels op gelijkstroom, dat de belangrijkste aanbod- en vraaglocaties van groene stroom met elkaar verbindt.
9. Energienetwerken worden afgesplitst van de bedrijven die energie produceren of distribueren en komen in overheidshanden. Groene stroom krijgt voorrang op het net.
10. Alle Europese gelden voor energieonderzoek gaan naar

duurzame energie en energiebesparing.

11. De EU streeft naar een internationaal akkoord over criteria voor duurzaamheid van biobrandstoffen. Zij behoudt zich het recht voor om zelf strengere eisen te stellen aan het subsidiëren van biobrandstof, waaronder een vermindering van uitstoot van broeikasgassen van minstens 60%, geen nadelige gevolgen voor voedselvoorziening en biodiversiteit*, en naleving van internationale arbeidsnormen. De Europese verplichting om biobrandstof bij te mengen in fossiele autobrandstof wordt afgeschaft.
12. De emissierechten voor industrie, elektriciteitsproducenten en luchtvaart worden verminderd om ze in lijn te brengen met het doel van 30% minder uitstoot van broeikasgassen in 2020. Rechten worden niet langer gratis weggegeven, maar geveild.
13. De EU ontwerpt ook een systeem van verhandelbare emissierechten voor de scheepvaart in, van en naar Europa en voor de landbouw.
14. De EU stelt een strenge, voortschrijdende limiet aan de uitstoot van energiecentrales. Elke keer als de techniek een stap vooruit gaat, wordt de limiet strenger. De limiet verzekert dat er geen vieze kolencentrales meer worden gebouwd.
15. Kernenergie wordt uitgefaseerd. De EU verleent niet langer steun aan de bouw van kerncentrales. Euratom* wordt vervangen door een Europese Gemeenschap voor Hernieuwbare Energie.
16. De EU stelt strikte(re) normen voor het energieverbruik van apparaten, voertuigen en vaartuigen. De meest verspillende apparaten, zoals terrasverwarmers, mogen niet meer op de markt worden gebracht. De zuinigste apparaten worden vrijgesteld van btw.
17. Er komen betere energielabels voor alle consumenten-apparatuur.

D. VERVOER

18. De CO₂-limiet voor nieuwe benzine- en dieselauto's wordt aangescherpt op een wijze die leidt tot vermindering van gemiddeld gewicht, afmetingen en motorvermogen. In 2020 is de uitstoot per kilometer gehalveerd.
19. In 2014 rijdt minimaal 50% van de nieuwe auto's op duurzaam geproduceerde elektriciteit, waterstof, biogas of een andere duurzame energiebron, dan wel met een hybride motor.
20. Elke nieuwe auto wordt uitgerust met een boordcomputer die zuinig rijden bevordert.
21. De EU stimuleert hoogwaardig grensoverschrijdend openbaar vervoer. Het Europees netwerk van

- hogesnelheids- en nachttreinen wordt uitgebreid. In 2030 zijn in elk geval alle steden met meer dan een half miljoen inwoners verbonden door hogesnelheidslijnen.
22. Al het openbaar vervoer wordt toegankelijk voor mensen met een handicap.
 23. Er komt een complete Europese treinplanner, met de mogelijkheid om alle grensoverschrijdende treinreizen – ook voor de fiets – online te boeken.
 24. De EU verbetert het goederenvervoer via spoor, kustvaart en binnenvaart.
 25. Om omvliegen te beperken en de veiligheid te vergroten komt er één Europees luchtruim.
 26. Consumenten krijgen meer inzicht in de prestaties van luchtvaartmaatschappijen op het gebied van milieu, punctualiteit, overboekingen, vervoer voor gehandicapten en bagageafhandeling. De opvang- en compensatieregeling bij vertraging, annulering of overboeking van vluchten wordt verbeterd.
 27. Staatssteun voor (regionale) luchthavens wordt verboden.
 28. Er komt een eind aan de btw- en accijnsvrijstellingen voor de luchtvaart.
 29. Ambtenaren en vertegenwoordigers van de EU kunnen vlieguren van minder dan 500 kilometer niet meer declareren, tenzij er een dringende reden is om te vliegen.
 30. Vermindering van vervoerskilometers en de beschikbaarheid van milieuvriendelijk voor- en natransport worden criteria bij de beoordeling van staatssteun aan zeehavens.
 31. De EU stimuleert fietsen en de aanleg van grensoverschrijdende fietspaden.

HOOFDSTUK 3. INNOVATIE LOONT

TOEKOMSTBEELD

2030... Kennis en cultuur stromen nergens zo vrijelijk als in Europa. De resultaten van wetenschappelijk onderzoek zijn vrij toegankelijk. Studeren in het buitenland is betaalbaar en vanzelfsprekend voor elke student. Muzikanten en filmers bereiken een wereldwijd publiek door hun werk gratis aan te bieden via internet.

Durfinvesteerdere zien kansen in Europa. Daar zijn veel bedrijven die de beschikbare kennis omzetten in innovatieve producten. Lichtdoorlatend cement, dat zich kan openen om zonlicht en warmte van buiten binnen te laten. Tuinbouwkassen die groene stroom leveren, een Nederlandse vinding die tot exporthit is uitgegroeid. Virtuele spellen die nauwelijks van echt te onderscheiden zijn, zodat je thuis kunt meespelen in het Nederlands elftal – de tackles doen echt pijn. Dankzij een voortvarend milieu- en innovatiebeleid heeft de Europese Unie een voorsprong in de groeiemarkten van de 21ste eeuw.*

Niet alles is hightech in de economie van 2030. De dienstensector bloeit. De kleermaker komt aan huis, de masseur op kantoor. Zij dragen bij aan een hoog niveau van dienstverlening, een bruisend, veelkleurig stadsleven en een schone, groene leefomgeving. Daardoor werkt Europa als een magneet op creatieve talenten uit de hele wereld.

Europeanen werken minder uren dan Chinezen of Amerikanen, maar zijn productiever en gelukkiger. De zekerheid van goede sociale voorzieningen geeft hun het lef om anders te zijn, te ondernemen en te vernieuwen.

KOERSWENDING

Grondstoffen, fossiele energie en ruimte zijn eindig, de menselijke vindingrijkheid niet. De toenemende schaarste aan natuurlijke hulpbronnen biedt kansen voor Europa, als we onze kennis en cultuur aanwenden voor innovatieve oplossingen.

De Europese Unie heeft aanzienlijke bevoegdheden op het vlak van milieu en gezondheid. Daar begint dan ook een Europese innovatiepolitiek. Veel consequenter dan nu moet de EU **scherpe eisen** stellen aan de

milieuvriendelijkheid en veiligheid van producten en productieprocessen. Bedrijven die groene technologie maken kunnen dan de markt veroveren en hun ontwikkelkosten terugverdienen. Zo kan Europa een leidende positie verkrijgen in groeiemarkten als klimaatneutraal bouwen, recycling en hernieuwbare energie. Deze ambitie is geen overvloedige luxe in tijden van economische crisis. Juist nu gaat het erom investeringen aan te jagen die ons beter voorbereiden op de toekomst: een *Green Deal*.

Wie een goed idee wil omzetten in een nieuw product heeft geld nodig. Met goede regels voor financiële markten kan de EU bevorderen dat risicokapitaal niet wordt gebruikt om te speculeren, maar om te investeren in innovaties waar mensen echt iets aan hebben. Voor de meest vernieuwende innovaties is vaak ook overheidssteun nodig. Dat geldt zeker voor fundamenteel onderzoek, niet gericht op profijt maar op kennis. Om versnippering te voorkomen, kan de subsidiëring van **onderzoek en ontwikkeling** het best op Europees niveau plaatsvinden. De kwaliteit van de onderzoekers, niet hun nationaliteit, dient de doorslag te geven bij de toekenning van geld. Studenten moeten kunnen meeprofiteren van de verworven kennis, waar ook in Europa. De resultaten van het onderzoek moeten niet alleen in dure wetenschappelijke tijdschriften verschijnen, maar gratis toegankelijk zijn. Zo wordt kennis, na het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen, de 'vijfde vrijheid' van de Europese Unie.

Innovatie vraagt om **eerlijke concurrentie**. De Europese Commissie* moet erop toezien dat grote bedrijven nieuwkomers niet wegpesten. Octrooien* worden te vaak misbruikt door multinationals om kleinere concurrenten te bedreigen met juridische procedures. Ook de

bescherming van auteursrecht dreigt door te slaan. De creatieve sector is gebaat bij een Europese politiek die artistieke uitingen sneller in het **publiek domein** brengt. Kunstenaars kunnen hoger reiken wanneer zij op de schouders van hun voorgangers mogen staan.

Van eurocommissaris Bolkestein kwam het voorstel om octrooi op software toe te staan. Microsoft en andere multinationals steunden het wetsvoorstel. Ondernemende whizkids kwamen in verzet: monopolisering van ideeën zou het voor software-ontwikkelaars veel moeilijker maken om voort te bouwen op elkaars werk. Het was David tegen Goliath. David won. Onder aanvoering van de Groene fractie* verwiert het Europees Parlement* in 2005 het voorstel voor software-octrooiën.

Innovatie is niet alleen een zaak van de EU, maar ook van nationale en lokale overheden. Zij moeten Europese regels kunnen aanscherpen, wanneer het welzijn van mens, dier en natuur in het geding is. Dat is van groot belang voor een dichtbevolkt land als Nederland. Roetfilters voor nieuwe dieselauto's zijn nog steeds niet verplicht, omdat de Europese Commissie ons land in 2006 verbodt om vooruit te lopen op de rest van Europa. Dat besluit was slecht voor de bewoners van drukke straten met vieze lucht, maar ook voor de vernieuwing in de auto-industrie. De Europese wetgeving is teveel gericht op het gelijkgeschakelen van nationale wetten om het bedrijfsleven van dienst te zijn. Het Europees Parlement moet grotere **beleidsvrijheid voor koplopers** afdwingen. Een groen en innovatief Europa heeft aanjagers nodig.

DE KOMENDE VIJF JAAR

E. INNOVATIE

1. De EU verhoogt haar budget voor onderzoek en ontwikkeling, met name voor het naar de markt brengen van duurzame innovaties en nieuwe vormen van maatschappelijk ondernemen.
2. Voor het midden- en kleinbedrijf wordt het gemakkelijker gemaakt om mee te dingen naar onderzoeks- en ontwikkelingsgeld.
3. De EU bevordert een pluriforme wetenschap en legt vast

dat de resultaten van gesubsidieerd onderzoek gratis toegankelijk worden via internet.

4. In 2014 is voor alle studerende Erasmus-beurs beschikbaar, die de meerkosten van een studiejaar aan een buitenlandse onderwijsinstelling dekt.
5. De Europese Investeringsbank* financiert in elke lidstaat een programma dat het midden- en kleinbedrijf, met name starters, makkelijker toegang geeft tot krediet voor investeringen.
6. De aanbestedingsrichtlijn wordt aangescherpt om kleine en nieuwe bedrijven meer kans te geven op overheidsopdrachten.
7. Om hoge bureaucratische lasten voor kleine, publiek gefinancierde instellingen zoals scholen te voorkomen, wordt het bedrag waarboven openbare aanbesteding verplicht is verhoogd.
8. Consumenten(organisaties) krijgen het recht collectief schadevergoeding te eisen wanneer bedrijven mededingings- of consumentenregels overtreden.
9. Er komt een EU-wijd octrooi, met scherpe voorwaarden ten aanzien van de 'nieuwheid' van uitvindingen, een termijn voor de daadwerkelijke toepassing en een waarborg voor het vrije wetenschappelijke gebruik van de onderliggende kennis. Op software komt geen octrooi.
10. Om monopolisering van kennis en systemen tegen te gaan en samenwerking te bevorderen, legt de EU vast dat overheden open standaarden* gebruiken en zoveel mogelijk *open source** software. Een overheid die toch kiest voor een gesloten softwarepakket moet deze keuze goed onderbouwen. Het Europees Parlement geeft het goede voorbeeld.
11. Er komt een bindend Europees handvest van digitale rechten. Dit biedt sterke waarborgen voor onder meer privacy, aandacht voor de bescherming tegen discriminatie en (seksueel) misbruik, informatie-vrijheid, vrijheid van meningsuiting, interoperabiliteit* van software, veilig online-winkelen en universele toegang tot zowel breedbandinternet als onderwijs in digitale vaardigheden.
12. Alle EU-overheidsdata, voorzover niet privacygevoelig, worden in ruwe vorm via internet verkrijgbaar.

F. MILIEU

13. De EU stelt een strategie op voor natuurlijke hulpbronnen, zoals metalen en zoet water, met als doel om deze in 2030 vier maal zo efficiënt en in 2050 tien maal zo efficiënt te gebruiken.

14. De verantwoordelijkheid van producenten voor het inzamelen en verwerken van afgedankte producten wordt uitgebreid. Afvalpreventie, hergebruik en recycling staan voorop. Bij verbranding van restafval wordt energierugwinning verplicht.
 15. Er komt een verwijderingsbijdrage voor nieuwe schepen. Deze heffing voedt een fonds waaruit na einde levensduur de verantwoorde sloop bekostigd wordt.
 16. De normen voor schone lucht worden stapsgewijs aangescherpt om te voldoen aan de richtsnoeren van de Wereldgezondheidsorganisatie.
 17. Bewoners van gebieden met vervuilde lucht krijgen het recht om een actieplan voor luchtkwaliteit af te dwingen van hun lokale overheid.
 18. De normen voor fijn stof en andere vervuilende uitstoot van voer- en vaartuigen worden aangescherpt.
 19. Om luchtvervuiling door de stroomopwekking van zee- en binnenvaartschepen terug te dringen komen er in alle havens stopcontacten voor walstroom*. De schoonste schepen krijgen voorrang in Europese havens.
 20. De EU maakt regels voor het veilig gebruik van zeer kleine deeltjes in de nanotechnologie.
 21. Lidstaten mogen regels invoeren die strikter zijn dan de EU-normen als het aannemelijk is dat deze een gunstig effect hebben op milieu, volksgezondheid, consumentenbescherming of dierenwelzijn en er geen sprake is van verkapt protectionisme.
 22. De Europese Commissie zet zich in voor minder gedetailleerde EU-milieuwetgeving die beter wordt nageleefd. Zij krijgt een eigen milieu-inspectiedienst om de handhaving door de lidstaten beter te controleren. Deze krijgt de bevoegdheid om lidstaten direct boetes op te leggen.
- ontwikkelen, zoals *creative commons*-licenties.
28. De EU sluit zich aan bij de Unesco- en Unidroit-verdragen tegen illegale handel in cultuuroederen. Er komt een Europese database voor de opsporing van gestolen kunst.
 29. Het mededingingsbeleid geeft nationale overheden meer armslag om te bepalen welke activiteiten publieke omroepen mogen ondernemen.

G. CULTUUR

23. De EU bevordert Europese film-, tv- en theater-producties, literaire vertalingen en digitale musea en archieven.
24. Artiesten krijgen meer vrijheid bij het beheer van hun auteurs- en uitvoerdersrechten.
25. De termijnen voor auteursrecht worden verkort. Het belang van de maker en het publiek belang komen in evenwicht.
26. De EU stelt alleen grootschalige, commerciële namaak en piraterij strafbaar. Werken waarop auteursrecht rust mogen voor privé-doeleinden worden gekopieerd of gedownload.
27. De EU bevordert vormen van intellectuele eigendom die het makkelijker maken ideeën te delen en verder te

HOOFDSTUK 4. EERLIJKE HANDEL

TOEKOMSTBEELD

2030... Of het nu gaat om milieu, dierenwelzijn of consumentenbescherming, de Europese Unie bepaalt vaak de mondiale standaard. Niet omdat Europa de wereld regeert, maar omdat haar hoge normen wereldwijd navolging vinden. Fabrikanten kunnen het zich niet veroorloven om een markt met meer dan 600 miljoen koopkrachtige consumenten links te laten liggen.*

Daarom worden bijna nergens ter wereld nog dierproeven gedaan. Bedrijven weten dat hun producten Europa niet in komen als zij op dieren zijn getest. Alle producten met dierenleed als ingrediënt zijn door het Europees Parlement in de ban gedaan, nadat Brussel ook voor medicijnen alternatieve testmethoden had laten ontwikkelen.*

De Europese veeleisendheid leidt regelmatig tot conflicten met handelspartners die niet op kwaliteit maar op prijs concurreren. De EU staat echter sterk binnen de Wereldhandelsorganisatie, sinds zij heeft bedongen dat vrijhandel niet ten koste mag gaan van mensenrechten, milieu en dierenwelzijn. Ontwikkelingslanden hebben de EU gedwongen om in ruil daarvoor vrijwel geen heffingen te leggen op import uit ontwikkelingslanden. De EU biedt deze landen steun bij het naleven van Europese kwaliteitsnormen en bij het bestrijden van misstanden zoals kinderarbeid.

KOERSWENDING

Handel kan volkeren dichterbij elkaar brengen. De Europese integratie, die begon met economische vervlechting, bewijst het. Maar dan moet de handel wel in ieders voordeel zijn. Dat is lang niet altijd het geval in de wereldhandel. In sommige landen, zoals China, werken honderden miljoenen zich uit de armoede. Maar veel ontwikkelingslanden verdienen te weinig aan hun export. Veroordeeld tot de rol van grondstoffenleveranciers, plegen zij roofoverval op de natuur. In landen waar industrie van de grond komt, groeien ook de ongelijkheid en uitbuiting. Westerse investeerders, hoe welkom ook, zijn nogal eens medeplichtig aan milieuvernietiging en de schending

van werknemersrechten. Als consument tast je vaak in het duister als je wilt weten in welke producten kinderarbeid zit.

In Europa heeft de vrijmaking van de handel geleid tot grensoverschrijdende afspraken over werknemersrechten, milieu, natuur, voedselveiligheid, dierenwelzijn en consumentenbescherming. Zo'n dynamiek moet de EU ook op wereldschaal in gang zetten. Daarvoor dient zij haar prioriteiten radicaal te herzien.

Europa moet niet langer inzetten op het openbreken van verre markten voor Europese exporteurs. Niet vrije handel, maar eerlijke handel moet haar doel zijn. Dat betekent **ruimere toegang tot de Europese markt voor ontwikkelingslanden** die nu aan het kortste eind trekken.

Alleen wanneer de wereldhandel meer kansen biedt voor ontwikkelingslanden, zal het de EU lukken om steun te vinden voor het aanpakken van de misstanden waarmee de handel gepaard gaat. Kinderarbeid, de kaalslag van tropisch bos of dierenleed kunnen goede redenen zijn om producten van de markt te weren. Dat moet Europa proberen te verankeren in de regels van de Wereldhandelsorganisatie*. Dan zullen internationale afspraken, zoals die over **fundamentele arbeidsrechten**, beter worden nageleefd.

Handelsmaatregelen tegen ontwikkelingslanden mogen niet door protectionisme worden ingegeven. Daarom dient de EU zulke maatregelen altijd vooraf te laten gaan door een **aanbod tot hulp** bij het bestrijden van de misstanden. Als we de import van producten die door kinderhanden zijn gemaakt willen verbieden, moeten we ook bereid zijn steun te geven voor goede scholen, leerplichtcontrole en gratis schoolmaaltijden.

De klimaatcrisis maakt het noodzakelijk dat we de **milieukosten van vervoer doorberekenen** in de prijs van producten. De EU heeft daarmee een begin gemaakt door voor de luchtvaart, vanaf 2012, een CO₂-uitstootplafond in te stellen. Dit systeem van verhandelbare emissierechten* moet worden verbeterd en uitgebreid naar de scheepvaart. Als intercontinentaal vervoer duurder wordt is het zaak om te voorkomen dat ontwikkelingslanden daarvoor de prijs betalen. De EU moet hen in staat stellen om **meer verwerkte producten** te exporteren in plaats van grondstoffen. Geen ongepelde pinda's, maar pindakaas. Zo verdienen zij meer aan hun export, terwijl er minder vrachtschepen hoeven te varen.

Overheden mogen van hun leveranciers duurzame producten verlangen. Dat wisten de Groenen* in het Europees Parlement in 2003 door te drukken, tegen de zin van de nationale regeringen. Even later publiceerde de EU een handboek voor 'groen aanbesteden'. De nieuwe Europese aanbestedingswet staat ook toe dat overheden fair trade eisen, zo bepaalde de Nederlandse rechter in 2007. Hij stelde de provincie Groningen, die koffie wilde zonder de bijmaak van uitgebuite koffieboeren, in het gelijk.

Een EU die koploper wil zijn in eerlijke handel, moet ook haar interne beleid herzien. Consumenten hebben meer instrumenten nodig om bedrijven aan te spreken op hun gedrag. Producten met een *fair trade*-keurmerk verdienen een voorkeursbehandeling. De Europese instellingen moeten, samen met andere overheden, het goede voorbeeld geven. Overheidsinkopen beslaan 16% van de Europese economie. Met deze inkoopmacht valt er veel winst te boeken voor het milieu en voor ontwikkelingslanden.

DE KOMENDE VIJF JAAR

H. HANDEL

- In plaats van het bevechten van markttoegang in ontwikkelingslanden geeft de EU voorrang aan verankering van milieu- en natuurbescherming, fundamentele arbeidsnormen, mensenrechten, consumentenbescherming, belastingregels voor multinationals, voedselzekerheid* en dierenwelzijn in de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), opdat er meer ruimte ontstaat voor maatregelen tegen
- bijvoorbeeld kinderarbeid en niet duurzame sojateelt.
- De EU zet zich in voor een voorkeursbehandeling voor ontwikkelingslanden. Zij ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe vormen van bedrijvigheid in deze landen. Zij vergemakkelijkt de export van bewerkte producten, met name voor de minst ontwikkelde landen die onder de *Everything but Arms**-regeling vallen. Daartoe versoepelt zij voor hen de regels van oorsprong, die bepalen welk gedeelte van een product in het land zelf moet zijn geproduceerd.
- Ontwikkelingslanden krijgen de vrijheid om opkomende sectoren, publieke diensten en de landbouw te beschermen tegen concurrentie uit rijke landen en een eigen economisch ontwikkelingsmodel te kiezen. De EU maakt zich daarvoor sterk binnen internationale organisaties als de WTO en in de onderhandelingen met oud-koloniën in Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (ACS) over Economische Partnerschapsakkoorden* (EPAs).
- Voor ACS-landen die geen EPA willen sluiten en voor andere economisch kwetsbare ontwikkelingslanden stelt de EU een verbeterd Algemeen Preferentieel Stelsel Plus* op. Zij biedt deze landen een zo ruime markttoegang als mogelijk is zonder de exportkansen van armere ontwikkelingslanden weg te vagen, hulp bij het voldoen aan kwaliteitsnormen en soepele oorsprongregels. Voorwaarde blijft de naleving van internationale verdragen over goed bestuur, mensenrechten en arbeidsrechten.
- De EU streeft ernaar dat alle milieu- en sociale kosten zo spoedig mogelijk in de kostprijs worden opgenomen.
- De EU zet zich in voor democratisering en transparantie van de WTO, het Internationaal Monetair Fonds* (IMF) en de Wereldbank*: ontwikkelingslanden krijgen meer stemrecht en meer middelen om volwaardig deel te nemen aan de onderhandelingen.
- De EU bepleit de oprichting van een sterke, transparante en democratische VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, waarin onder meer UNEP*, UNDP* en UNCTAD* opgaan. Deze organisatie krijgt een orgaan voor geschillenbeslechting, dat overtredingen van duurzaamheids- en mensenrechtenverdragen kan vaststellen en beboeten. De uitspraken van dit orgaan zijn bindend voor IMF, Wereldbank en WTO.
- De EU krijgt een coördinerend eurocommissaris voor Duurzame Ontwikkeling.
- De EU bevordert maatschappelijk verantwoord ondernemen, onder meer door:
 - een Europese wet openbaarheid van productie en ketens in te voeren, die consumenten recht geeft

op informatie over de naleving van internationale standaarden door bedrijven en hun toeleveranciers, ook buiten de EU, en over de milieubelasting van producten en diensten; deze informatie komt in een toegankelijke databank, die consumenten in staat stelt groenere keuzes te maken;

- b. vast te leggen dat Europese bedrijven (keten)aansprakelijkheid hebben voor ernstige milieumisdrijven en schendingen van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten, zoals kinderarbeid, zodat slachtoffers van deze schendingen binnen de EU kunnen procederen tegen deze bedrijven;
- c. vast te leggen dat alle overheden duurzaam inkopen en aanbesteden, van catering tot kantoorgebouwen;
- d. *fair trade* te stimuleren door middel van vrijstelling van btw en importheffingen alsmede subsidies voor onderzoek, ontwikkeling en investeringen;
- e. voorwaarden te stellen aan de exportkredietverzekeringen* die EU-landen verlenen aan bedrijven.

HOOFDSTUK 5. VOEDSEL ZONDER BIJSMAAK

TOEKOMSTBEELD

2030... Smulpapen vinden in Europa de zevende hemel. De biologische landbouw geeft weer smaak aan het eten. Streekproducten worden gekoesterd. Wie vlees eet hoeft zich niet bezwaard te voelen door dierenleed: varkens kunnen wroeten, koeien grazen vrij in de wei, kippen scharrelen naar hartenlust. Verantwoord vlees heeft wel een prijs. De kiloknaller is verleden tijd.

Boeren produceren niet alleen voedsel, maar beheren ook het landschap. Zij weten om te gaan met een steeds extremer klimaat. In de winter fungeert hun land als waterberging; zo houden stedelingen droge voeten. In de zomer overleven zij de droogte dankzij een uitgekiende keuze van gewassen. Boerenatuur draagt bij aan robuuste verbindingen tussen natuurgebieden in heel Europa. Deze bieden een vluchtroute aan de dier- en plantensoorten die moeten verhuizen als gevolg van de opwarming van de aarde.

Door minder vlees te eten vergroten de Europeanen de mondiale voedselzekerheid: er is minder kostbare landbouwgrond nodig voor het verbouwen van veevoer. De voedselopbrengsten zijn gestegen, ook in Afrika. Door de Sahel loopt een 'Groene Muur', van Senegal tot Djibouti. Waar eens de woestijn oprukte, beschermen bomen nu de graanakkers tegen zandstormen.*

Voedselschaarste komt nog voor, daar waar klimaatrampen samenvallen met wanbestuur, conflicten en armoede. Maar een wereldwijde voedselcrisis is afgewend.

KOERSWENDING

De Europese landbouwpolitiek is een steen des aanstoots. Te vaak nog subsidieert de Europese Unie* milieubederf, dierenleed en de dumping van voedseloverschotten in ontwikkelingslanden. Het huidige beleid, dat eenderde van de EU-begroting opslokt, levert de burger geen waar voor zijn geld.

Maar Europa heeft haar boeren hard nodig. Allereerst voor de productie van voedsel. De grootschalige landbouw kan zonder subsidies. Maar de vernieuwers

onder de boeren hebben een steun in de rug nodig. De **biologische landbouw** wijst de weg naar de toekomst, omdat zij rondkomt met minder energie en water. Vee op biologische bedrijven heeft meer bewegingsruimte en een hogere weerstand tegen dierziekten. Biologische voedsel is lekker en gezond. Het is *slow food* dat tegenwicht biedt aan de smaakvervlakking die veel fabrieksvoedsel kenmerkt. Een btw-voordeel moet biologische producten beter betaalbaar maken voor consumenten met een kleine beurs. Als we er nu in investeren, kan 'bio' uitgroeien tot het huismerk van de EU.

Boeren zijn ook onmisbaar voor het behoud van de grote verscheidenheid aan landschappen in Europa. Veel stedelingen brengen graag hun vrije tijd door op het boerenland, die typische combinatie van cultuur en natuur. Maar maatschappelijke diensten als **landschapsonderhoud** en de berging van overtollig water worden niet beloond door de markt. Daarvoor moet de overheid boeren en andere grondbeheerders een vergoeding bieden.

Een groen landbouwbeleid vergt regels die op maat gesneden zijn voor elk landschap. Daarom komt nationale en regionale overheden een zware stem toe. Daar hoort bij dat zij, meer dan nu, gaan meebetalen aan de subsidies voor boeren.

Vergroening van de landbouw is niet alleen een zaak van subsidies, maar ook van wetgeving. Gevaarlijke bestrijdingsmiddelen dienen uit de markt te worden genomen. De aanscherping van eisen voor **dierenwelzijn** moet het einde inluiden van de industriële veeteelt

en het grensoverschrijdend gesleep met vee. Zulke maatregelen leiden ertoe dat landbouw plaatsvindt op de beste, in plaats van de goedkoopste plek. Milieu en dierenwelzijn zijn erbij gebaat als de varkens waarvan men in Parma ham maakt niet uit Nederlandse varkensflats worden aangevoerd, maar in Italië zelf opgroeien.

Landbouwbeleid houdt niet op bij de grens van Europa. De EU is een belangrijke speler op de wereldmarkt. Dat maakt haar medeverantwoordelijk voor het **uitbannen van honger**. In perioden van voedselschaarste trekken de inwoners van arme, voedselimporterende landen aan het kortste eind. Stedelingen zijn er afhankelijk van voedsel van ver weg, terwijl de boeren in het achterland te weinig prikkels krijgen om te produceren voor de stad. Juist in die gebieden moet de landbouw productiever worden. De opbrengst per hectare kan fors omhoog, zonder het milieu uit te putten.

Daartoe moet zuinig worden omgesprongen met water. Kringlopen moeten worden gesloten. Zo kan mest uit veeteeltgebieden elders gebruikt worden in de akkerbouw.

De meeste ontwikkelingslanden ontbreekt het niet aan kennis van duurzame landbouwmethoden. Deze kennis dient echter verspreid te worden onder boeren. Zij moeten hun oogst ook kunnen verkopen. Bij gebrek aan goede wegen en vervoermiddelen is het voedsel vaak al bedorven voor het verkocht kan worden. Om toegang te krijgen tot de lokale markt, hebben boeren infrastructuur en microkredieten nodig. Daar kan de EU bij helpen.

Sommige ontwikkelingslanden beschikken over geen andere motor voor economische groei dan landbouw. Om die motor te laten draaien moeten zij niet alleen in staat zijn de eigen bevolking te voeden, maar ook de kans krijgen om voedsel te exporteren. De EU, zelf een belangrijk exporteur van landbouwproducten, moet **ontwikkelingslanden voorkeurstoegang** geven tot haar markt. Zonder eerlijke handel zijn

ontwikkelingslanden maar moeilijk te winnen voor een mondiale aanpak van de klimaatcrisis.

De handel in landbouwproducten mag er niet toe leiden dat boeren de speelbal worden van voedsel-multinationals. De EU moet bevorderen dat boeren, zowel in ontwikkelingslanden als in Europa, meer marktmacht krijgen. Als zij zich verenigen, bijvoorbeeld in coöperaties, kunnen zij samen de beste prijs bedingen voor hun producten. Landbouwpolitiek moet boeren een eerlijke kans geven om een redelijk inkomen te verdienen. Dat kunnen we niet overlaten aan de vrije markt.

Op voorstel van de Groenen* besloot het Europees Parlement* in 2009 om de meest schadelijke landbouwgiften te verbieden. Bestrijdingsmiddelen die onder meer kanker, onvruchtbaarheid en genetische veranderingen kunnen veroorzaken moeten van de markt verdwijnen. Zo krijgt de ontwikkeling van alternatieve vormen van gewasbescherming een impuls. Innovatie wordt lonend, het milieu schoner, ons voedsel gezonder.

Veeteelt en de verbouw van veevoer nemen wereldwijd 80% van alle landbouwgrond in beslag en veroorzaken 18% van de uitstoot van broeikasgassen. Voedselschaarste, verlies aan biodiversiteit*, klimaatcrisis en dierenleed in de intensieve veehouderij vormen goede redenen om minder vlees te eten. Naast

plantaardige vleesvervangers kan ook vis, wild gevangen of duurzaam gekweekt, een alternatief zijn. Maar dan moeten we heel snel de **overbevissing stoppen**. 80% van de Europese visbestanden dreigt uitgeput te raken. Alleen met een forse beperking van visquota en de instelling van zeereservaten kan de visstand zich herstellen. Ook vissers hebben er belang bij dat de EU niet langer talmt met harde ingrepen. Anders vallen er in de toekomst alleen nog maar kwalen en krabben te vangen.

DE KOMENDE VIJF JAAR

I. LANDBOUW EN VOEDSEL

1. De EU schaft onmiddellijk alle exportsubsidies af. Zij voorkomt de productie van overschotten bij basisvoedsel* en verzet zich tegen dumping door andere rijke landen.
2. Inkomenssteun wordt afgebouwd. Voor basisvoedsel wordt een modern, effectief en flexibel systeem van regulering ontwikkeld (2013), dat een redelijk inkomen op moet leveren voor een gemiddeld efficiënt en duurzaam bedrijf. Dat biedt ook meer mogelijkheden voor Europese voedselzekerheid, vergroening van land- en tuinbouw en het halen van klimaatdoelstellingen.
3. Boeren en andere grondbeheerders worden ruimer beloond voor de diensten die zij de maatschappij leveren, zoals landschapsonderhoud, natuurbeheer en waterberging. Er komen heldere criteria voor en toezicht op de kwaliteit van deze diensten. De beloning voor deze diensten is niet langer een onkostenvergoeding, maar een deel van het ondernemersinkomen. Er komen langjarige contracten, die meer zekerheid bieden voor boeren en natuur.
4. Boeren krijgen meer steun bij het investeren in dierenwelzijn en bij het verbreden van hun bedrijvigheid met boerencampings, erfwinkels, zorgboerderijen en andere vormen van plattelandsontwikkeling.
5. De EU steunt de biologische landbouw met omschakelingspremies, gunstige btw-tarieven en een betrouwbaar keurmerk. In 2015 is tenminste 10% van de Europese landbouw biologisch.
6. Alle toeslagen, vergoedingen en premies worden voor tenminste de helft door nationale of lagere overheden gefinancierd.
7. Plantaardige biologische producten worden vrijgesteld van btw. Voor niet-biologisch vlees gaat het hoge btw-tarief gelden.
8. De EU besteedt geen geld meer aan reclame voor vleesconsumptie.
9. De EU bevordert het gebruik van termijncontracten die boeren meer zekerheid geven over hun afzetprijzen. Zij gaat speculatie tegen.
10. Het EU-mededingingsbeleid schept ruimte voor afspraken tussen producenten, supermarkten en (georganiseerde) consumenten, waarbij boeren duurzaam produceren in ruil voor een eerlijke prijs. De Europese Commissie treedt op tegen machtsmisbruik door voedselmultinationals en supermarktketens, zodat boeren en tuinders betere afzetprijzen kunnen bedingen.
11. De EU bevordert de vorming van samenwerkingsverbanden zoals boerencoöperaties, de deelname van consumenten in landbouwbedrijven en de opzet van rechtstreekse distributielijnen van het platteland naar nabijgelegen stedelijke gebieden.
12. De EU streeft naar een landbouw die vrij is van genetische modificatie* en ondersteunt gentechvrije productieketens. Op korte termijn wordt de etiketteringsplicht voor reeds toegelaten genvoedsel uitgebreid tot producten van dieren die zijn gevoed met genvoer. Telers van gengewassen en toeleveranciers worden volledig aansprakelijk voor (milieu)schade.
13. Gevaarlijke bestrijdingsmiddelen worden uitgefaseerd.
14. De Europese steun voor landbouwonderzoek richt zich met name op een efficiënter gebruik van water, voedingsstoffen, energie en land, alsmede op de verhoging van de ziekeerisistentie van dieren en gewassen.
15. De EU zet zich in voor verhoging van de landbouwproductiviteit in ontwikkelingslanden. Zij ondersteunt lokale initiatieven en biedt steun bij de aanleg van infrastructuur en andere vormen van plattelandsontwikkeling. Zij verleent ruimere toegang tot de Europese markt, bevordert boerencoöperaties en biedt meer microkredieten aan.
16. De EU ondersteunt private en publieke initiatieven die duurzaamheidsstandaarden ontwikkelen voor internationale productieketens. De EU stimuleert hoge standaarden en behoudt zich het recht voor om zelf striktere eisen te stellen.
17. De EU maakt zich sterk voor internationale afspraken om voedseltekorten tegen te gaan, zoals strategische voorraadvorming en terughoudendheid bij exportverboden.
18. Er komt een apart voedselveiligheidsregime met werkbare voorschriften voor ambachtelijke producenten van streekgebonden voedsel en voor kleinschalige import uit ontwikkelingslanden.
19. De EU ontwikkelt een verplicht voedingslabel dat zowel de ecologische kosten als de gezondheidsaspecten inzichtelijk maakt.
20. De EU stimuleert de Europese teelt van peulvruchten als alternatief voor import-veevoer..

J. NATUUR

21. De EU stelt een stappenplan op voor herstel van de Europese biodiversiteit. Zij investeert fors in het verbinden van natuurgebieden tot een Europese ecologische hoofdstructuur, *Natura 2000*.
22. Bij de bescherming van soorten en leefgebieden op

grond van de Vogel- en Habitatrichtlijnen wordt rekening gehouden met de dynamiek van de natuur en met het verschuiven van leefgebieden als gevolg van klimaatverandering.

23. Er komt een wereldwijd netwerk van goed beschermde natuurgebieden, inclusief zeereservaten. De EU ondersteunt ontwikkelingslanden bij het verwezenlijken van hun aandeel daarin.
24. De EU verbiedt de import van illegaal gekapt hout. Zij streeft naar afspraken met landen van herkomst over (steun bij) duurzaam bosbeheer en het tegengaan van illegale houtkap. De inzet daarbij is om alleen nog duurzaam geproduceerd hout toe te laten op de Europese markt.
25. De EU ontwikkelt op korte termijn een actieplan ter bescherming van de bij.

K. DIERENWELZIJN

26. De EU krijgt een bindend handvest van dierenrechten.
27. Industriële dierhouderijsystemen worden uitgefaseerd. Uiterlijk in 2020 doet de veehouderij recht aan de natuurlijke behoeften van landbouwdieren, inclusief uitloop in de buitenlucht en schaduw. De EU biedt veehouders steun bij deze omschakeling.
28. De EU verbiedt onmiddellijk het castreren van biggen.
29. Het fokken van pelsdieren wordt verboden, evenals de handel in en import van bont(producten).
30. Levend slachtvee mag niet langer dan 4 uur worden vervoerd. Het toezicht op de naleving van de vervoersvoorschriften wordt verscherpt.
31. Er komen welzijns- en gezondheidsvoorschriften voor de grensoverschrijdende handel in huisdieren. De handel in exotische dieren wordt aan banden gelegd.
32. Vaccinatie tegen dierziekten wordt toegestaan. Landen mogen preventieve en noodvaccinaties uitvoeren zonder te worden gestraft met handelsbeperkingen.
33. De EU bevordert fokprogramma's gericht op het verhogen van de natuurlijke weerstand van de veestapel. Fokken op kenmerken die het welzijn van een dierenras bedreigen, zoals de overmatige spiergroei bij dikbilkoeien, wordt verboden.
34. De EU verbiedt het genetisch modificeren van dieren voor voedselproductie, waaronder klonen, alsmede de import van gemodificeerde landbouwdieren en producten daarvan.
35. Het octrooirecht* op leven wordt afgeschaft.
36. Dierproeven worden uitgefaseerd. Als eerste stap worden zulke proeven alleen nog toegestaan als dat de enige manier is om een substantiële verbetering

van de volksgezondheid te bereiken. De EU stelt uitwisseling van testresultaten verplicht en investeert fors in de ontwikkeling en acceptatie van alternatieve testmethoden.

37. De EU verbiedt de plezierjacht alsmede de handel in en import van producten die verkregen zijn door deze jacht.
38. De EU verbiedt (volks)vermaak en sport met dieren, zoals bijvoorbeeld stierenvechten en dieren in circussen, waarbij aantoonbaar is dat het welzijn van dieren ernstig wordt geschaad.

L. VISSERIJ

39. De EU voert stapsgewijs het 'nee tenzij'-principe in voor commerciële visserij: deze wordt niet langer toegestaan tenzij de visstand gezond is en alleen de natuurlijke aanwas wordt weggevangen.
40. Vangstquota worden voortaan geveild. Controles worden fors aangescherpt. Bijvangst mag niet langer overboord.
41. Visserijakkoorden met ontwikkelingslanden mogen niet ten koste gaan van een gezonde visstand of van de bestaansmogelijkheden van de lokale bevolking.
42. De EU zet zich ervoor in dat zo snel mogelijk een einde wordt gemaakt aan de huidige, voor vissen wrede vangst- en dodingsmethoden, door het ontwikkelen van nieuwe methoden die meer rekening houden met dierenwelzijn.
43. Vismethoden die zeer schadelijk zijn voor het zeeleven, zoals boomkor- en drijfnetvisserij, worden verboden.
44. De EU stelt regels op voor duurzame viskweek, met speciale aandacht voor het welzijn van vissen, en bevordert de totstandkoming van een keurmerk. De duurzaamheid van het visvoer wordt gegarandeerd.

HOOFDSTUK 6. CIVIELE WERELDMACHT

TOEKOMSTBEELD

2030... De Verenigde Staten zijn niet langer de overheersende grootmacht. China, India en Rusland, de Europese Unie* en de Zuid-Amerikaanse Unie eisen een gelijk aandeel op in het mondiale bestuur. De oude en nieuwe wereldmachten werken samen in de Verenigde Naties*, maar zijn het ook vaak oneens.

Over milieu worden zaken gedaan. De klimaatcrisis en de schaarste aan grondstoffen zorgen voor een gevoel van urgentie. Er is een VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, een klimaatfonds voor ontwikkelingslanden. De Vluchtelingenorganisatie van de VN zoekt een nieuw thuis voor klimaatvluchtelingen.

Mensenrechten blijven de wereldgemeenschap splijten. De EU krijgt vaak steun van de Zuid-Amerikaanse Unie en Noord-Amerika wanneer zij pleit voor internationaal optreden tegen despoten en onderdrukkers. Maar meer dan eens vindt zij China, Rusland en een aantal ontwikkelingslanden tegenover zich, een 'as van soevereiniteit' die huiverig staat tegenover inmenging. Zo woekert de instabiliteit voort, want de mensenrechtenschendingen van vandaag zijn de oorlogen van morgen. In sommige landen laait de strijd om grondstoffen, voedsel, water en vruchtbare grond zo hoog op dat het staatsgezag eronder bezwijkt.

De Veiligheidsraad* van de VN heeft er zijn handen vol aan. In die raad bezet de EU een eigen zetel. De Europese minister van Buitenlandse Zaken spreekt er met gezag, want zij beheert het grootste budget voor ontwikkelingssamenwerking en het grootste diplomatenkorps. Europa is ook dé troepenleverancier van de VN. Haar militairen zijn gespecialiseerd in crisisbeheersing en vredesoperaties. Zij lieten Bosnië en Kosovo veilig achter en droegen bij aan vrede in Congo. De EU-soldaten genieten vertrouwen, omdat de veiligheid van burgers altijd boven het uitschakelen van tegenstanders gaat.

KOERSWENDING

Aan het begin van de 21ste eeuw lijkt de wereld terug te vallen in 19de-eeuwse machtspolitiek. We zien

een toenemende wedijver om invloedssferen en natuurlijke hulpbronnen. Mensenrechten en democratie dreigen vertrapt te worden in de competitie tussen grootmachten. Deze rauwe machtspolitiek biedt voor de veiligheidsproblemen van de 21ste eeuw geen oplossing. Daarvoor moet het recht van de sterkste worden verruild voor de sterkte van het recht: grensoverschrijdende afspraken, bovennationale instituties, **gedeelde soevereiniteit**. De EU heeft hier op het eigen continent goede ervaringen mee opgedaan. Die moet zij proberen te exporteren naar andere werelddelen. De EU stond model voor de Afrikaanse Unie en de Zuid-Amerikaanse Unie. In Zuidoost-Azië beoogt ASEAN niet alleen een interne markt te vormen, maar ook mensenrechten en democratie te bevorderen. **Regionale integratie** kan bouwstenen leveren voor een beter mondiaal bestuur.

Alvorens de EU en andere unies een zetel kunnen opeisen in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, moeten hun lidstaten bewijzen dat zij eensgezind opereren op het wereldtoneel. De buitenlandse politiek van de EU is nog lang niet volwassen, maar kinderspel is het ook niet meer. Steeds vaker proberen de nationale regeringen één lijn te trekken. De Europese burgers verwachten dat ook. Zelfs de grootste lidstaten zijn een maatje te klein voor de wereldpolitiek, zo weten zij.

Een klein land als Nederland heeft baat bij een **gezamenlijk buitenlands beleid**. Alleen in Brussel heeft ons land een vaste plek aan de vergadertafel. Alleen wanneer de buitenlandcoördinator* van de EU het woord voert in de Veiligheidsraad – zoals het Verdrag van Lissabon* beoogt – spreekt Nederland mee.

Een geloofwaardig voorvechter van mondiaal bestuur kan de EU alleen zijn als zij **moreel leiderschap** toont. Daar schort het nog aan. Te vaak kijken de EU-landen weg bij conflicten die delen van Afrika ontwrichten. Wanneer er energiedeals op het spel staan, slikken zij hun kritiek op mensenrechtenschendingen in Centraal-Azië in. Dat is kortzichtige politiek die niet bijdraagt aan een veiliger wereld.

Veiligheid vergt **actieve bemoeienis** met bestaande en potentiële conflicthaarden. De EU beschikt over een breed palet aan instrumenten om die visie kracht bij te zetten, van diplomatie en troepenverzoeken tot handel en ontwikkelingssamenwerking. Daar moet zij veel beter gebruik van maken. Mensenrechtenactivisten en burgerbewegingen zichtbaar ondersteunen. Aan

hulp en handelsvoordelen voor buurlanden zoals Egypte nadrukkelijk de voorwaarde verbinden van democratische hervormingen. De **wapenhandel aan banden leggen**, om dodelijk geweld te voorkomen. Militairen leveren wanneer de VN daarom vragen, liefst voordat het conflict is uitgebarsten. De Afrikaanse Unie bijstaan bij de opleiding van vredestroepen. Juristen, politie en burgervredes-teams paraat houden voor een snel begin van vredesopbouw na conflicten.

In de Europese veiligheids-politiek dienen **civiele instrumenten voorop** te blijven staan. Het is een illusie te menen dat mensenrechten, democratie en vrede met militaire middelen kunnen worden afgedwongen. De meeste Europeanen accepteren militair geweld alleen bij uiterste noodzaak en met steun van de internationale gemeenschap. De Europese defensiesamenwerking moet zich niet langer richten op de verbetering van militaire vermogens maar op een zo effectief mogelijke bijdrage aan het voorkomen en beheersen van conflicten. Door **samenvoeging van de Europese krijgsmachten** kunnen de defensiebudgetten efficiënter worden gebruikt. Hogere defensie-uitgaven, zoals CDA-minister Verhagen bepleit, nemen de druk om samen te werken van de ketel. Daar wordt Europa niet sterker maar zwakker van.

De EU heeft een grote bijdrage geleverd aan vrede op het Europese continent door, na de val van de Muur, tien Oost-Europese landen op te nemen. Dankzij het EU-lidmaatschap is de democratie daar verankerd. De uitbreiding heeft ook een impuls gegeven aan de Europese economie. Maar de EU kan alleen veiligheid en welvaart bieden wanneer haar regels worden nageleefd.

‘Recht boven macht’ is een succesformule waar Europa zuinig op moet zijn. Dit succes wordt ondergraven als we teveel prille democratieën toelaten die niet in staat zijn de regels na te leven. Dat tast het onderlinge vertrouwen aan, zoals de hardnekkige corruptie in de jongste lidstaten van de EU – Roemenië en Bulgarije – bewijst.

Burgers zullen de toetreding van nieuwe lidstaten eerder steunen als duidelijk is waar de uitbreiding eindigt. Rusland en Noord-Afrika zijn een maatje te groot voor de EU. De toetreding van Wit-Rusland, Oekraïne en Moldavië is op termijn denkbaar, maar nog lang niet aan de orde. Deze drie landen zijn daar nog niet aan toe; de EU evenmin.

Met alle buurlanden moet de EU **goed nabuurschap** nastreven, waarbij democratische hervormingen worden beloond met handelsvoordelen en hulp.

De EU moet gedane **toetredingsbeloften naleven**. Aan de Westelijke Balkan en Turkije heeft zij voorlopig de handen vol. Voor deze landen is plaats in de EU, wanneer zij aan de voorwaarden voor lidmaatschap voldoen.

Turkije is voor de EU van geopolitiek belang. Daar kan Europa de kloof met de moslimwereld overbruggen en bijdragen aan democratisering in het Midden-Oosten. Het moeizame hervormingsproces in Turkije heeft alleen kans van slagen

als de EU zich aan haar toetredingsbelofte houdt. Een modern en democratisch Turkije, met zijn jonge bevolking, kan voor het vergrijzende Europa veel betekenen: meer vitaliteit en een groter gewicht op het wereldtoneel.

In het publieke debat in Turkije vertolkt GroenLinks-europarlementariër Joost Lagendijk de stem van Europa. Dat wordt hem niet altijd in dank afgenomen. Hij kreeg het met de Turkse oppositie aan de stok toen hij deze verweet tegen alle hervormingen te stemmen. Hij had een aanvaring met de Turkse regering toen die kritische journalisten de mond wilde snoeren. Beide kampen in de Turkse politiek – streng seculier en religieus-conservatief – houdt Lagendijk voor waar het bij de toenadering tot de EU om draait: democratie en de bescherming van mensenrechten en minderheden.

DE KOMENDE VIJF JAAR

M. BUITENLANDS EN VEILIGHEIDSBELEID

1. De EU zet de veiligheid van mensen, waar ook ter wereld, centraal in haar buitenlands en veiligheidsbeleid. Zij doet grotere inspanningen voor mensenrechten, vrede, democratie, armoedebestrijding, voedselzekerheid*, ecologische veiligheid, naleving van internationaal recht en volksgezondheid.
2. De EU streeft naar een humanisering van het volkenrecht: de veiligheid van mensen gaat boven de soevereiniteit van staten. Zij zet zich ervoor in dat de internationale gemeenschap beter wordt toegerust om genocide en ernstige mensenrechtenschendingen te voorkomen, te stoppen en te bestraffen. Zij vergroot haar eigen inzet voor de bescherming van burgers en vluchtelingen in conflictgebieden.
3. Aan mensenrechtenactivisten die bedreigd of vervolgd worden biedt de EU een vrijheidspaspoort aan, dat onder meer vrije toegang geeft tot het EU-grondgebied.
4. De EU blijft ijveren voor een wereldwijd moratorium op en afschaffing van de doodstraf. Zij spant zich in om een einde te maken aan foltering en lijfstraffen.
5. De EU zet zich in voor een hervorming van de Verenigde Naties die de Veiligheidsraad besluitvaardiger en representatiever maakt, besluiten van de Algemene Vergadering* meer gewicht toekent en de positie van de secretaris-generaal versterkt.
6. De EU streeft naar een eigen zetel in de Veiligheidsraad, in plaats van de Britse en Franse zetels. Bij wijze van tussenstap voert de buitenlandcoördinator het woord namens de EU wanneer haar lidstaten een gezamenlijk standpunt hebben.
7. In plaats van unanimititeit wordt meerderheidsbesluitvorming de regel in het buitenlands beleid van de EU. De controle door het Europees Parlement* wordt versterkt.
8. Er komt een Europees Civiel Vredeskorp van snel inzetbare experts die gespecialiseerd zijn in crisispreventie en vredesopbouw. De EU verleent tevens steun aan burgervredesteams.
9. Militaire missies van de EU vergen de instemming van de nationale parlementen van de deelnemende landen én van het EP.
10. Militaire interventies, alleen in het geval van dreigende genocide of als alle niet-militaire middelen ineffectief zijn, worden door de EU alleen dan ondersteund als ze gesteund worden door de VN en het begin zijn van verzoening en wederopbouw.
11. Door verregaande samenwerking en specialisatie

worden de efficiency en inzetbaarheid van de legers van de EU-landen vergroot. Op termijn worden de verschillende nationale legers geïntegreerd tot een Europese defensiemacht die zich specialiseert in vredesmissies en onder volledige democratische controle van het Europees Parlement staat.

12. De EU verlegt haar koers van een transatlantische naar een multilaterale politiek, die recht doet aan de opkomst van nieuwe wereldmachten als China, India en Brazilië.
13. De NAVO* mag geen belemmering vormen voor Europese militaire integratie en wordt op termijn vervangen door een Europese veiligheidsorganisatie.
14. De EU versterkt de rol van vrouwen bij vredesmissies, vredesonderhandelingen en wederopbouw. Zij maakt zich sterk voor de bescherming van vrouwen, kinderen en minderheidsgroepen bij conflicten en vredesoperaties.
15. De EU-landen schroeven hun wapenproductie fors terug. De wapenexportcode van de EU wordt juridisch afdwingbaar gemaakt en aangescherpt, met als uitgangspunt dat alleen in uitzonderlijke gevallen militair materieel buiten de EU wordt geëxporteerd.
16. De EU zet zich in voor een wereldwijd verdrag dat wapenhandel en wapendoorvoer aan banden legt.
17. De EU oefent druk uit op weigerachtige lidstaten, militaire partners en andere landen om het statuut van het Internationaal Strafhof* en de verdragen tegen landmijnen en clusterbommen te ondertekenen en ratificeren. Zij ijvert voor een wereldwijd verbod op munitie met verarmd uranium.
18. De EU start een politiek en diplomatiek offensief voor de afschaffing van alle kernwapens en zet zelf de eerste stappen. De EU wordt een kernwapenvrije zone.
19. De EU wijst het geplande Amerikaanse raketschild af. Zij spoort Polen en Tsjechië aan om er niet aan mee te werken.

N. UITBREIDING EN NABUURSCAP

20. De EU is geen exclusief-christelijk project. Zij gaat verder met de toetredingsonderhandelingen met Turkije. Daarbij moet voortgang worden geboekt inzake democratisering, het terugdringen van de politieke rol van het leger, bescherming van mensenrechten en beëindiging van het Turks-Koerdische conflict. Ook de landen van de Westelijke Balkan mogen toetreden als zij aan de voorwaarden hebben voldaan. De EU legt geen extra eisen op, maar beloont hervormingsstappen met tastbare voordelen, zoals soepeler visumverlening. Ook Noorwegen, Zwitserland en IJsland mogen desgewenst EU-lid worden.

21. Het EP ziet er streng op toe dat kandidaat-lidstaten de voorwaarden voor toetreding tot de EU naleven, met name op het vlak van democratie, mensenrechten en non-discriminatie.
22. De eilandgebieden van de Nederlandse Antillen en Aruba bepalen zelf of zij buiten de EU blijven of er als 'ultraperifeer gebied' deel van gaan uitmaken. Welke keuze zij ook maken, de eilandbewoners hebben recht op een gezonde leefomgeving. De EU en Nederland bieden steun bij stapsgewijze invoering én handhaving van Europese milieuwetten. Daarbij heeft het aanpakken van de vervuilende uitstoot van olieraffinaderijen voorrang.
23. In het kader van haar Nabuurschapsbeleid:
 - a. stelt de EU hulp en handelsvoordelen nadrukkelijker afhankelijk van verbetering van mensenrechten en democratie in de buurlanden;
 - b. versoepelt zij de visumverlening, met name aan studenten, kunstenaars en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties;
 - c. vergroot de EU haar inspanningen voor de oplossing van conflicten, zoals die op de Kaukasus, en voor versterking van de samenwerking tussen buurlanden;
 - d. praat zij niet alleen met regeringen, maar ook met maatschappelijke organisaties en oppositiepartijen, inclusief vertegenwoordigers van de politieke islam.
24. a. De EU vergroot haar inzet voor een duurzame en rechtvaardige oplossing van het Israëlijs-Palestijnse conflict. Zij dringt er bij Israël op aan de grensovergangen met de Palestijnse gebieden te openen, wegversperringen te verwijderen, de muur op Palestijns gebied af te breken, de nederzettingen te ontmantelen en zich terug te trekken uit de in 1967 bezette gebieden, inclusief Oost-Jeruzalem. Met het oog hierop praat de EU met alle partijen, ook Hamas, en stelt schendingen van mensenrechten aan de kaak. Bij blijvende ernstige mensenrechtenschendingen schort de EU het associatieverdrag* met Israël op. Binnen de Verenigde Naties zet zij zich in voor een humanitaire missie, die toeziet op naleving van gemaakte afspraken en het beschermen van de mensenrechten.
- b. De EU ijvert voor een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten.

HOOFDSTUK 7. MIGRATIE IN GOEDE BANEN LEIDEN

TOEKOMSTBEELD

2030... Een paar jaar wonen en werken in een ander EU-land is de gewoonste zaak van de wereld. Jongeren zoeken een baan in het hippe Belgrado. Senioren vestigen zich massaal in Turkije. Daar is volop zonnepanelen en geen tekort aan verzorgend personeel. Uitkerings- en pensioenrechten kun je meenemen over de grens. Dat is bij Europese wet geregeld. Die wet kwam tot stand na een burgerinitiatief* van vakbonden dat meer dan tien miljoen handtekeningen opleverde.

Europa's zuidelijke kustwateren zijn niet langer een zeegraf voor migranten in wrakke scheepjes. Een Afrikaan die wil werken in Europa, meldt zich in eigen land bij het migratieloket van een EU-consulaat. Hij maakt kans op een werkvergunning, want het vergrijzende Europa heeft steeds meer arbeidsmigranten nodig.

Ook in 2030 slaan er nog mensen op de vlucht voor mensenrechtenschendingen. De EU* geeft asielzoekers een eerlijke kans om uit te leggen waarom zij bescherming nodig hebben. Europa levert haar aandeel in de opvang van klimaatvluchtelingen.

De buitengrenzen van de EU worden bewaakt, maar niet afgegrensd. Voor handel, culturele uitwisseling en familiebezoek staat Europa open. De grenzen vormen geen pantser, maar een huid om door te ademen.

KOERSWENDING

Steeds meer mensen steken voor korte of langere tijd de grens over. Om hun horizon te verbreden of om geld te verdienen. Om bij hun geliefde te wonen of om van hun levensavond te genieten. Sommigen van hen voelen zich op hun nieuwe stek even thuis als op hun geboorteplek. Zij hebben aan één paspoort niet genoeg. Vaak stuiten zij op bureaucratische obstakels, ook in Europa. Er moet nog heel wat gebeuren voordat een verhuizing naar Ljubljana een kwestie is van enkele telefoontjes. Toch biedt het vrije personenverkeer de grensgangers veel voordelen.

Tegenover deze wereldburgers staan honkvaste mensen die migratie soms als last ervaren. Zij krijgen bureaus die ze niet verstaan. Ze ondervinden hinder van woningen

die zijn volgepropt met buitenlandse uitzendkrachten. Ze vrezen hun baan te verliezen aan een Pool die goedkoper werkt. Of ze zijn bang dat de nationale identiteit teloor gaat.

De EU kan niet al hun grieven wegnemen. 'Brussel' is niet almachtig. Voor toezicht op huisvesting en het bestrijden van overlast zijn gemeenten verantwoordelijk. Integratiebeleid wordt nationaal gemaakt. Identiteiten zijn geen staatszaak en al evenmin gebonden aan grenzen: je kunt je tegelijk Nederlandse en Turkse voelen, en ook nog Europeaan en wereldburger.

De EU kan wel meer doen om migratie in goede banen te leiden, illegale arbeid te bestrijden en oneerlijke concurrentie aan te pakken. Zo mogen Poolse arbeidsmigranten niet tegen Nederlandse werknemers worden uitgespeeld. Zij hebben recht op **gelijk loon voor gelijk werk**.

Als de economie weer aantrekt zal Nederland aan Polen, Roemenen en Bulgaren niet genoeg hebben om het werk gedaan te krijgen. Tegen 2011 stoppen er meer ouderen met werken dan er jongeren van school komen. Veel Oost-Europeanen keren terug naar hun land omdat de lonen daar stijgen. Ook in andere EU-landen zal de vergrijzing tot een groeiend aantal vacatures leiden. Het is hoog tijd dat de Europa de strijd om de **kenniswerkers** aanbindt met traditionele immigratielanden zoals de VS.

Ook voor ongeschoold werk komt de EU handen

tekort. Nu al zijn er 4 tot 8 miljoen illegaal werkende migranten. Ze maken huizen schoon of halen de oogst binnen. Een hardere aanpak van de werkgevers die illegalen uitbuiten kan de illegaliteit terugdringen. Zo krijgen de EU-landen zicht op de behoefte aan **legale arbeidsmigranten**.

Dan kunnen meer mensen van buiten de EU een werkvergunning krijgen. Een Europees migratieloket biedt een alternatief voor de clandestiene oversteek naar Europa.

Arbeidsmigranten dragen niet alleen bij aan de Europese welvaart, maar ook aan die van hun land van herkomst.

De bedragen die migranten naar hun familie thuis sturen overtreffen de ontwikkelingshulp. Herkomstlanden hebben nog meer baat bij migranten die terugkeren om met de verworven kennis en middelen een bedrijf op te zetten. De EU kan **terugkeer stimuleren** door migranten de kans te geven hun geluk te beproeven in het geboorteland zonder meteen hun verblijfsrecht te verspelen.

Migratie is nadelig voor ontwikkelingslanden wanneer hun gediplomeerden massaal vertrekken om elders hun vak uit te oefenen. 4 op de 5 in Jamaica opgeleide artsen werken in het buitenland. In sectoren waar een *brain drain* dreigt mag Europa geen wervingscampagnes voeren onder geschoolde krachten. De EU moet met de regering van het land bespreken hoe zij tot een *brain gain* kan bijdragen, bijvoorbeeld door studenten op te leiden.

Op initiatief van GroenLinks legde het Europees Parlement de richtlijn over gezinshereniging, die de EU-regeringen hadden vastgesteld, voor aan de rechter. In 2006 deed het Europees Hof van Justitie* uitspraak. Het liet de richtlijn grotendeels intact, maar versterkte de rechtspositie van migranten: gezinshereniging is niet alleen een belang, maar ook een recht. Deze uitspraak vergroot de kans dat overheden door de rechter worden teruggefloten wanneer zij het migranten verbieden om samen te leven met hun partner of kinderen.*

Arbeidsmigratie is voor Europese landen een keuze, **gezinshereniging** een recht dat zij moeten respecteren. Helaas bemoeilijken steeds meer landen de overkomst van een partner of kinderen van buiten de EU. Nederland geeft het slechte voorbeeld. Ons land werpt een hoge inkomensdrempel op en eist dat gezinsleden al Nederlands spreken nog voordat ze zijn toegelaten. Het Europees Parlement, dat bij inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon* een beslissende stem krijgt in het migratiebeleid, moet zich sterk maken voor vereenvoudiging van de toelatingseisen. Eisen aan taal en integratie zijn nodig, ná toelating. Taalexamens in het buitenland, vóór overkomst, leveren een harteloze scheiding van gezinsleden op.

Europa moet ook hart hebben voor **vluchtelingen**. De meeste mensen die op de vlucht slaan worden

opgevangen in buurlanden. Terwijl de VN* een nieuw thuis zoekt voor 560.000 vluchtelingen, willen de EU-landen er maar 5000 opnemen. Europa moet een ruimhartiger bijdrage leveren aan de opvang van deze mensen. Dat is des te urgenter nu vluchten naar Europa een levensgevaarlijke onderneming is geworden. De EU schernt zich af met strenge grenscontroles en zeepatrouilles. Mensen die op zoek zijn naar bescherming stranden daardoor in de buurlanden. Europa mag haar verantwoordelijkheid voor asielzoekers niet langer afschuiven op armere landen zonder goede asielprocedures.

De asielzoekers die de EU nog wel weten te bereiken worden opgevangen in het land waar zij binnenkomen, zo is de afspraak. Deze verdeling belast de zuidelijke EU-landen onevenredig zwaar. Mede daardoor krijgt niet iedere asielzoeker de individuele beoordeling waar zij recht op heeft. De lasten moeten eerlijker verdeeld worden. Meer solidariteit maakt het voor het Europees Parlement makkelijker om een **zorgvuldige asielprocedure** af te dwingen bij de nationale regeringen.

DE KOMENDE VIJF JAAR

O. VRIJ VERKEER

1. De EU vergemakkelijkt het wonen en werken over de grens door betere regels te maken voor het meenemen van uitkeringsrechten, (gehandicapten)voorzieningen, pensioenen en diploma's.
2. Arbeidsmigranten hebben recht op gelijk loon voor gelijk werk. Nationale regeringen, vakbonden en migrerende werknemers krijgen meer armslag om naleving van CAOs af te dwingen. Daartoe wordt de detacheringsrichtlijn* aangescherpt.
3. Werknemers uit nieuwe EU-landen krijgen direct toegang tot de Europese arbeidsmarkt.

P. MIGRATIE

4. Arbeidsmigranten van buiten de EU zijn welkom voor zover er ruimte voor hen is op de arbeidsmarkt. Ze krijgen een tijdelijke verblijfsvergunning die verlengd kan worden. De EU bevordert dat lidstaten taal- en inburgeringsprogramma's aanbieden.
5. Werkzoekenden uit de kandidaat-lidstaten van de EU krijgen voorrang bij arbeidsmigratie, om de overgang naar vrij werknemersverkeer te versoepelen.
6. De EU maakt haar 'blauwe kaart' aantrekkelijker voor kennismigranten, onder meer door de inkomenseis te

- verlagen en toegang tot de hele Europese arbeidsmarkt te bieden.
7. De EU voert sancties in tegen werkgevers van illegalen, waaronder de verplichting om de illegale werknemer minstens zes maanden (CAO-)loon uit te betalen.
 8. Illegalen hebben toegang tot basisvoorzieningen, zoals medische zorg, leerplichtonderwijs en bijstand in noodsituaties.
 9. Er komt geen wettelijk verbod op een generaal pardon voor illegalen.
 10. a. De EU beschermt het recht op gezinsvorming en -hereniging.
b. Zij stelt paal en perk aan de voorwaarden die lidstaten stellen wanneer een partner van buiten de EU komt. Daarbij mag alleen nog worden verlangd dat de partner bereid is na overkomst de taal te leren en te integreren. Voor alle aanvragen gaat de soepele inkomstenstoets gelden uit de EU-richtlijn vrij verkeer en verblijf*.
c. Huwelijksmigranten krijgen na een jaar een permanente zelfstandige verblijfsvergunning, of onmiddellijk als zij slachtoffer zijn van huiselijk geweld.
d. Gezinsleden die onvrijwillig worden achtergelaten in het herkomstland hebben recht op terugkeer naar het migratieland.
 11. Legale migranten krijgen na vijf jaar verblijf dezelfde rechten als EU-burgers, waaronder kiesrecht.
 12. Om terugkeer naar het land van herkomst te vergemakkelijken, versoepelt de EU voor remigranten de regels rond verblijfsrecht en visa. Bij definitieve terugkeer kunnen remigranten opgebouwde sociale rechten uitbetaald krijgen.
 13. De EU neemt het initiatief om internationale overboekingen van kleinere bedragen goedkoper te maken.
 14. De EU intensiveert de bestrijding van mensenhandel en pakt ook de oorzaken aan. Zij verbetert de bescherming van slachtoffers.
- Q. ASIEL**
15. De EU draagt bij aan verbetering van vluchtelingenopvang nabij conflictgebieden. Zij nodigt ruimhartig vluchtelingen uit voor hervestiging in Europa.
 16. De Dublinverordening* wordt gewijzigd teneinde asielverzoeken eerlijker te verdelen over de EU-landen. Daarbij wordt rekening gehouden met de belangen van de asielzoeker.
 17. Het Europees Vluchtelingenfonds wordt uitgebouwd. EU-landen krijgen gedeeltelijke compensatie voor de kosten die samenhangen met de behandeling van asielverzoeken en de integratie van vluchtelingen.
 18. De EU leeft het VN-Vluchtelingenverdrag* na. Zij biedt ook bescherming aan mensen die bedreigd of vervolgd worden omwille van hun geslacht, geslachtsidentiteit of seksuele gerichtheid. Zij schuift geen asielzoekers af op landen van doorreis buiten de EU.
 19. Om beter te kunnen beoordelen wie bescherming nodig heeft, richt de EU een onafhankelijk centrum op dat openbare rapportages opstelt over de herkomstlanden van asielzoekers, op grond van gegevens die door onder meer mensenrechtenorganisaties en ambassades worden aangedragen. In de rapportages wordt ook aandacht besteed aan de situatie van vrouwen, homo-, bi- en transseksuelen, chronisch zieken en gehandicapten, ouderen, etnische en/of religieuze minderheden.
 20. De EU-normen voor de asielprocedure worden verbeterd. Een asielzoeker wordt niet uitgezet voordat een onafhankelijke rechter zijn beroep procedureel en inhoudelijk heeft beoordeeld.
 21. Illegale migranten krijgen altijd de kans tot het indienen van een asielverzoek. Elk verzoek wordt individueel beoordeeld.
 22. Er komt een Europese grenstoezichthouder. Deze ziet erop toe dat grenscontroles en uitzettingen plaatsvinden in overeenstemming met het VN-Vluchtelingenverdrag, het Grondrechtenhandvest* en de wetgeving van de EU.
 23. De EU waarborgt een goede opvang voor asielzoekers. Zij krijgen toegang tot de arbeidsmarkt en onderwijs als de procedure langer dan een half jaar duurt.
 24. Voor afgewezen asielzoekers staat vrijwillige terugkeer voorop. Vreemdelingendetentie is een uiterste middel. De EU-terugkeerrichtlijn* wordt aangepast om de maximale detentieduur te beperken en opsluiting van kinderen te verbieden. Als terugkeer niet mogelijk blijkt wordt een verblijfsvergunning verleend.
 25. De EU neemt het initiatief tot een internationaal verdrag over klimaatvluchtelingen. Zij levert een eerlijk aandeel in de opvang van mensen die door klimaatverandering blijvend ontheemd zijn geraakt.

HOOFDSTUK 8. NIEMAND AAN DE ZIJLIJN

TOEKOMSTBEELD

2030... In Europa wordt niemand uitgesloten van arbeid, want dat is asociaal. Dat kunnen de landen van de Europese Unie zich ook niet veroorloven nu hun bevolking vergrijsd of zelfs krimpt. Alle talenten moeten worden ontwikkeld en benut. Daartoe zijn werk, zorg en onderwijs voor iedereen goed te combineren.*

Er is geen Europese verzorgingsstaat. De landen van de EU bepalen hun eigen werk- en inkomensbeleid, onder de voorwaarde dat zij uitsluiting bestrijden en de sociale grondrechten respecteren. Toch onderscheidt Europa zich van de rest van de wereld met haar goede sociale voorzieningen. Die gelden als maatstaf voor beschaving en fungeren als springplank naar betaalde arbeid. Wie werkloos raakt heeft recht op een opleiding, een stage of een baan, zo nodig gesubsidieerd. Want studie en werk zijn de sleutels tot ontplooiing en geluk.

De EU is een strenge marktmeester. Zij treedt hard op tegen bedrijven die hun marktmacht misbruiken. Europa gooit niet alles op de markt. De lidstaten bepalen zelf welke voorzieningen in overheidshanden blijven, van onderwijs tot drinkwater. Ook Brussel investeert in publieke dienstverlening. Zij beheert de grensoverschrijdende infrastructuur die per se niet mag falen, zoals hogesnelheidsspoor, navigatiesatellieten en het supernet voor groene stroom.

Winst maken is niet meer de enige drijfveer van ondernemers. In de nieuwe economie slaan mensen steeds vaker de handen ineen om diensten en producten op de markt te brengen die het publiek belang dienen. Crèches voor en door ouders. Natuurgebieden die particulieren gezamenlijk verwerven, beheren en ontsluiten voor wandelaars.

Europese banken doen waarvoor zij zijn opgericht: geld van mensen die sparen uitlenen aan mensen die willen ondernemen. Hoe duurzamer het investeringsplan, hoe meer kans op financiering. De banken staan onder streng toezicht. Daardoor stroomt veel kapitaal naar de EU en is de euro een gewilde munt.

KOERSWENDING

Financiële bellenblazerij, perverse bonussen, deregulering en falend toezicht hebben een wereldwijde bankencrisis veroorzaakt. Het casinokapitalisme is failliet. De honderden miljarden euro's die regeringen moeten lenen voor de redding van het financiële stelsel vormen daarvan het wrange bewijs. Nog pijnlijker is de weerslag van de kredietcrisis op de wereldeconomie. Door de zwaarste economische crisis sinds de Tweede Wereldoorlog verliezen miljoenen mensen hun baan.

Banken hebben een onmisbare publieke functie. Om het vertrouwen te herstellen is scherp toezicht vereist. Dat moet wereldwijd geregeld worden. De EU dient daarbij het voortouw te nemen. De kredietcrisis biedt een kans op een betere toekomst als duurzaamheid verankerd wordt in de werkwijze van banken. De *Green Deal* moet een code voor **maatschappelijk verantwoord bankieren** omvatten. De gezondheid van banken is erbij gebaat als zij oog hebben voor de klimaatcrisis en andere mondiale problemen. Een bank die nu nog geld steekt in de bouw van een kolencentrale speelt Russische roulette met andermans spaargeld.

Hebzucht en de dictatuur van kwartaalcijfers spelen niet alleen de bankensector parten. Ook elders leidt de wedijver om de hoogste bonus tot onverantwoord risico's en een verziekte sfeer op de werkvloer. Sommige bedrijven dreigen om te vallen omdat zij door agressieve beleggingsfondsen zijn opgezadeld met torenhoge schulden. De EU moet topbeloningen aan banden leggen, trouwe aandeelhouders een zwaardere stem geven en de **zeggenschap van werknemers versterken**. Zulke maatregelen dragen ertoe bij dat bedrijven zich niet op snelle winst richten, maar op hun toekomst: op innovatie, werkgelegenheid en tevreden klanten.

De economische herstelplannen waarmee nationale regeringen de crisis bestrijden zijn nauwelijks op elkaar afgestemd. Van een Europees herstelplan is geen sprake. Omdat de crisismaatregelen niet ondubbelzinnig duidelijk maken dat de economie van de toekomst een duurzame economie zal zijn, blijven investeerders in onzekerheid en duurt de crisis langer dan nodig is. De Europese Groenen* maken zich sterk voor een gemeenschappelijke investeringspolitiek, die de economische crisis en de klimaatcrisis gelijktijdig aanpakt. De **Europese Investeringsbank*** moet daarbij een belangrijke rol spelen. Zij kan ervoor zorgen dat

innovatieve bedrijven in heel Europa weer krediet krijgen. Door nu te investeren in de vergroening van onze economie, zorgen we ervoor dat we sneller en sterker uit de crisis komen.

Daniel Cohn-Bendit, fractievoorzitter van de Groenen in het Europees Parlement*, was in 2008 de eerste Europese politicus die pleitte voor een Green Deal. Veel regeringen namen zijn woorden over, maar overtuigende daden blijven uit. Nationale stimuleringsmaatregelen lopen sterk uiteen en zijn vaak verre van groen. De Europese Groenen hebben wel een gemeenschappelijk antwoord op de crises. Onze Green Deal levert 500 miljard euro aan investeringen op – publiek en privaat – in groene technieken, producten en diensten. Daarmee scheppen we in Europa in de komende vijf jaar minstens 5 miljoen nieuwe banen.

Nu alle EU-landen noodgedwongen hun begrotingsstekorten laten oplopen, is van groot belang dat zij ook hun sociale stelsels toekomstbestendiger maken. Anders schuiven we de rekening van de crisis door naar toekomstige generaties. Een slimme toepassing van het Stabiliteitspact* moet de lidstaten ertoe aanzetten om nu hervormingen doorvoeren die straks weer gezonde overheidsfinanciën opleveren.

Een *one size fits all*-benadering van sociale politiek is onmogelijk. De verschillen tussen rijke en arme EU-landen zijn groot. De welvaarts kloof tussen Oost en West is nog lang niet overbrugd. Tegelijk zijn de Europese burgers sterk gehecht aan hun nationale verzorgingsstaat. Maar de EU kan zich ook niet afzijdig houden. In een Europa met één markt, één munt en vrij werknemersverkeer raken massawerkloosheid, armoede of uitbuiting in het ene land de belangen van alle andere.

Daarom heeft de EU een **Werkpact** nodig. Daarin verplichten de nationale regeringen zich om de tweedeling tussen kansrijk en kansarm, tussen *insiders* en *outsiders* op de arbeidsmarkt te bestrijden. Om meer te doen aan onderwijs, gelijke kansen en de begeleiding van werkzoekenden. Dat is van groot belang nu de werkloosheid oploopt, terwijl er tegelijk nog vacatures onvervuld blijven. Een *Green Deal* investeert niet alleen in bedrijven met toekomst, maar ook in de toekomst van mensen.

De zekerheid van een baan voor het leven kan ook Europa niet bieden. Zij kan wel bijdragen aan **werkzekerheid**. Door nationale regeringen aan te spreken en af te rekenen op falend sociaal beleid, dat mensen niet emancipeert maar afhankelijk houdt van de uitkeringsbureaucratie. Door het makkelijker te maken om arbeid te combineren met zorgtaken, zonder al te veel stress. Door te bevorderen dat succesvolle voorbeelden navolging vinden.

De armste landen van de EU steun nodig voor de verbetering van hun economische structuur. Hoe sneller zij zich opwerken, hoe makkelijker we kunnen samenwerken. De rijke landen dienen af te zien van Europese structuurgelden. Brussel moet stoppen met het bureaucratische rondpompen van geld. Er is geen enkele reden waarom de EU de aanleg van een golfbaan op Ameland zou moeten financieren, zoals nu gebeurt.

Rijke overheden zoals de Nederlandse hebben geen Europese subsidies nodig, maar stabiele belastinginkomsten. Al jaren beconcurreren de EU-landen elkaar met steeds lagere belastingen voor bedrijven. Een heilloze race naar de bodem van de schatkist. Het fiscale stuntwerk van de nationale regeringen kan alleen beteugeld worden door **Europese coördinatie van belastingen** op bedrijfswinsten, topinkomens en milieuverbruik. Dat schept ruimte voor verlaging van de lasten op arbeid, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Allerlei vormen van dienstverlening worden zo rendabel, van boodschappen-diensten tot de hondenuitlaatservice. Dat geeft laaggeschoolden meer kans op een zinvolle baan. Werkenden krijgen meer tijd voor zorg en ontspanning. Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen.

De EU kan zich geen verkwisting en vrijblijvendheid meer veroorloven als zij meer wil zijn dan het favoriete openluchtmuseum van rijke Aziaten en Amerikanen. Nu de mondiale concurrentie toeneemt staat haar rol in de wereldeconomie op het spel – en daarmee ook haar toekomstige rol in de wereldpolitiek. Een vitaal Europa heeft een sterke markt en sterke overheden nodig.

DE KOMENDE VIJF JAAR

R. WERK

1. De landen van de EU sluiten een Werkpact met ambitieuze criteria voor arbeidsparticipatie en bestrijding van sociale uitsluiting, met name van ouderen en mensen met een arbeidshandicap. De Europese Commissie beoordeelt de prestaties van de lidstaten en legt aanbevelingen voor aan de Raad van Ministers* en het EP. Lidstaten die het Werkpact herhaaldelijk overtreden verliezen hun stemrecht in de Raad bij sociaal-economische besluiten.
2. In 2020 is armoede verleden tijd binnen de EU. Zij legt vast dat de laagste uitkeringen gebaseerd worden op een bestaansminimum van 60% van het gemiddeld inkomen van elke lidstaat.
3. De EU dwingt geen liberalisering af. De vrije markt is geen heilig principe. De lidstaten bepalen zelf welke diensten in handen blijven van de overheid of maatschappelijke ondernemingen.
4. De EU maakt zich sterk voor een actief en breed emancipatiebeleid, zowel voor vrouwen als voor andere groepen in een achterstandspositie. Zo vergemakkelijkt zij het combineren en eerlijker delen van arbeid en zorg, onder meer door verlenging van het zwangerschapsverlof en invoering van partnerverlof en betaald zorgverlof. De wetgeving gaat niet alleen uit van het heterogezin, maar ook van andere vormen van samen of alleen leven.
5. De EU versterkt de medezeggenschap van werknemers via (Europese) ondernemingsraden. De medezeggenschap gaat ook gelden voor de beloning van het management.
6. Met het oog op de lange-termijnnoriëntatie en duurzaamheid krijgen (organisaties van) werknemers en consumenten een evenredige vertegenwoordiging in het ondernemingsbestuur of het toezichthoudend orgaan en krijgen aandeelhouders een zwaardere stem naarmate zij langer in het bezit zijn van de aandelen.
7. Een kopgroep van EU-landen neemt het voortouw bij het aan banden leggen van topinkomens, te

beginnen met gouden handdrukken en bonussen. Variabele beloningen worden gekoppeld aan lange-termijnprestaties.

8. De EU wordt verantwoordelijk voor het beheer van netwerken met een grensoverschrijdend karakter: hogesnelheidsspoor, satellietnavigatie, een supernet voor groene stroom. Zij verzekert voldoende investeringen in deze netwerken en eerlijke toegang voor dienstverleners die concurreren.

S. FINANCIËN

9. Om de stabiliteit en duurzaamheid van financiële markten te vergroten:
 - a. komt er een Europese toezichthouder voor de stabiliteit van banken, verzekeringsmaatschap-
pijen en pensioenfondsen, om te beginnen in de eurozone*;
 - b. wordt het effectenreguleringscomité uitgebouwd tot een Europese toezichthouder voor financiële dienstverlening; consumenten krijgen een stem in het bestuur;
 - c. coördineert de Europese Centrale Bank (ECB)* een jaarlijkse verklaring waarin Europese en nationale toezichthouders gezamenlijk aangeven welke bedreigingen zij zien voor het financiële systeem; de EU bepleit zo'n verklaring ook in internationaal verband;
 - d. onderwerpen de toezichthouders nieuwe financiële producten aan een risicotoets, waaronder een begrijpelijkheidstoets;
 - e. komen er garanties voor de onafhankelijkheid van kredietbeoordelaars en gaan deze ook een duurzaamheidsranglijst opstellen;
 - f. komen er een code voor maatschappelijk verantwoord bankieren, om te beginnen voor banken die een beroep doen op overheidssteun, en een beroepseed voor bankiers;
 - g. voert de EU een wederzijdse bijstandsverplichting en een mechanisme voor lastenverdeling in, op grond waarvan landen elkaar helpen om een faillissement van systeembanken te voorkomen;
 - h. zet de EU zich in voor versterking van de relatie tussen banken, pensioenfondsen en hun klanten;
 - i. legt de EU vast dat overheden die hun reserves beleggen dat duurzaam doen;
 - j. voert de EU de strijd tegen belastingparadijzen en ongereguleerde financiële markten op; financiële instellingen uit deze landen worden verplicht zich in de EU te registreren;
 - k. zet de EU zich in voor internationale afspraken

- over kapitaalbuffers van financiële instellingen en transparante weergave van risico's op de balansen;
- l. zet de EU zich in voor een sterkere rol van een hervormd Internationaal Monetair Fonds*;
 - m. maakt de EU de liberalisering van financiële diensten door de Wereldhandelsorganisatie* afhankelijk van versterking van het internationale toezicht;
 - n. voert de EU een belasting op financiële transacties in, die speculatieve handel tegengaat.
10. Met het oog op de bestrijding van btw-fraude staat de EU een experiment toe waarbij alleen de eindverbruiker btw betaalt.
 11. Lidstaten krijgen de vrijheid om zelf de btw-tarieven vast te stellen voor arbeidsintensieve diensten die niet grensoverschrijdend concurreren, zoals kappers en fietsmakers.
 12. Tweedehands goederen, onder meer uit kringloopwinkels, worden vrijgesteld van btw.
 13. Een kopgroep van lidstaten gaat aan de slag met verdere belastingcoördinatie: een gelijke berekeningswijze en minimumtarieven voor winstbelasting en milieuheffingen.
 14. De contributieregeling van de EU wordt herzien. Nationale contributies worden gedeeltelijk vervangen door Europese belastingheffing op bedrijfswinsten en milieuverbruik.
 15. Europese steun voor verbetering van de economische structuur gaat alleen naar de lidstaten waarvan het BNP lager ligt dan 90% van het EU-gemiddelde en naar grensoverschrijdende samenwerking. De EU ondersteunt met name kleine boeren in Midden- en Oost-Europa bij duurzame modernisering. De duurzaamheidseisen en de controle op de besteding worden aangescherpt.
 16. Het EP zet de lidstaten onder druk, onder meer met subsidiekortingen, om jaarlijks een 'nationale verklaring' af te geven over de rechtmatigheid van de besteding van EU-gelden door nationale en lagere overheden.
 17. Het Stabiliteitspact voor de euro wordt toekomstbestendiger gemaakt door:
 - a. meer ruimte te scheppen voor investeringen in onderwijs, innovatie en duurzaamheid;
 - b. de Europese Commissie en het Europees Hof van Justitie* een sterkere rol te geven bij het toezicht op de naleving van de begrotingsregels;
 - c. het sanctie-instrumentarium voor overtredende eurolanden uit te breiden met schorsing van het stemrecht in de Raad van Ministers.
 18. Werkgelegenheid wordt, naast stabiele prijzen, een doelstelling van de ECB.
 19. De notulen van de Raad van Bestuur van de ECB worden na een maand openbaar.

T. VOLKSGEZONDHEID

20. Op patiënten gerichte reclame voor recept-geneesmiddelen blijft verboden. De EU stimuleert onafhankelijke informatievoorziening over ziekten, behandelingen en medicijnen.
21. De EU legt minimumrechten voor patiënten en zorgbehoevenden vast. Zij krijgen recht op vergoeding van ziekenhuisbehandelingen in een ander EU-land, bijvoorbeeld wanneer het eigen land lange wachtlijsten kent. Lidstaten mogen de voorwaarde van voorafgaande toestemming blijven hanteren als een kostenexplosie dreigt.
22. De EU bevordert samenwerking tussen landen bij de inkoop en productie van vaccins die een grootschalige uitbraak van griep en andere virusziekten moeten voorkomen of intomen.
23. Het EP zet seksuele en reproductieve* gezondheid van meisjes en jongens, vrouwen en mannen hoger op de Europese politieke agenda. Daartoe behoort ook de mogelijkheid om voor veilige abortus te kiezen.

HOOFDSTUK 9. GRONDRECHTEN VERDEDIGEN

TOEKOMSTBEELD

2030... Wanneer je solliciteert op een baan, maakt het niet uit of je Fatima of Françoise heet. Werkgevers discrimineren niet naar afkomst. Ze willen de beste kandidaat.

Warschau heeft de grootste Gay Pride van Europa. Die optocht is niet langer een protest, maar een feest. Homo's en lesbo's hebben hun acceptatie afgedwongen, op straat, op school en op de werkvloer. Europese wetten die discriminatie verbieden zijn voor hen een belangrijke steun in de rug geweest.

Grondrechten zijn een belangrijke zorg van de Europese Unie*. Op sommige terreinen, zoals gelijke behandeling, is vooruitgang geboekt. Andere grondrechten dreigen in de knel te komen. Zo vraagt het beschermen van de privacy van burgers anno 2030 om grote waakzaamheid.

Neem bijvoorbeeld de ziektekostenverzekeraar die aan verzekerden, in ruil voor hun genenpaspoort, een fikse premiekorting gaf. Behalve wanneer bleek dat ze een verhoogde kans hadden op een erfelijke aandoening. Dan werd hun een polis geweigerd. Het Europees Parlement* heeft een wet gemaakt tegen deze vorm van risicoselectie. De wet verbiedt bedrijven ook om consumenten financieel voordeel te bieden in ruil voor het opgeven van hun privacy.

KOERSWENDING

Met 27 landen en 500 miljoen burgers herbergt de Europese Unie een bonte verscheidenheid aan culturen en levensstijlen. Uit deze diversiteit kan Europa kracht putten. We moeten het dan wel eens worden over een aantal uitgangspunten die vreedzaam samenleven en samenwerken mogelijk maken.

Het belangrijkste uitgangspunt is: **geen discriminatie**. Het Grondrechtenhandvest* van de EU geeft hieraan een progressieve invulling: het verbiedt niet alleen discriminatie naar ras, afkomst of geslacht, maar ook discriminatie naar leeftijd, handicap, seksuele voorkeur of godsdienst. Het handvest wordt pas bindend als het Verdrag van Lissabon* in werking treedt.

Wel heeft de Europese Commissie* in 2008, onder druk van GroenLinks, een nieuwe antidiscriminatiewet voorgesteld. Deze stuit echter op weerstand. Niet alleen in conservatieve landen, maar ook onder Nederlandse partijen. Gelijke behandeling, zo is de gedachte, kunnen we in Den Haag zelf wel regelen. Of niet regelen... Met deze opstelling dreigen de partijen miljoenen mede-Europeanen in de kou te laten staan. Mensen die geen huis kunnen vinden omdat ze openlijk homo zijn. Gehandicapten, voor wie veel deuren gesloten blijven. Ouderen of jongeren die als klant geweigerd worden omdat ze een 'slecht risico' vormen. Moslims die onder voortdurende verdenking staan. GroenLinks wil dat alle Europeanen door de wet beschermd worden tegen discriminatie.

Onder aanvoering van GroenLinks-afgevaardigde Kathalijne Buitenweg voorkwam het Europees Parlement eind 2004 dat de homofobe Italiaanse kandidaat Buttiglione benoemd werd tot eurocommissaris van Justitie. Commissievoorzitter Barroso beloofde het parlement toen ook een nieuwe Europese antidiscriminatiewet. Omdat de Commissie die belofte niet nakwam, dreigde Buitenweg in 2008 de benoeming van een nieuwe justitiecommissaris te blokkeren. De Commissie kwam daarop met het wetsvoorstel. Daarin staat dat mensen niet meer gediscrimineerd mogen worden op grond van hun seksuele voorkeur, handicap, leeftijd of godsdienst, wanneer zij bijvoorbeeld een lening willen afsluiten of een huis willen huren. In 2009 kreeg Buitenweg een ruime meerderheid van het Europees Parlement achter dit voorstel. Nu moeten de nationale regeringen het nog goedkeuren.

De strijd tegen terreur wordt nogal eens misbruikt om grondrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting, aan te tasten. Het is hoog tijd om de grondrechtenbescherming te verbeteren. Dat is essentieel voor het onderling vertrouwen tussen burgers, regeringen en de Europese instellingen. Juist omdat dit vertrouwen nog vaak ontbreekt, verloopt de Europese samenwerking in de strijd tegen misdaad en terrorisme moeizaam. Is het aanvaardbaar om een Nederlandse verdachte uit te leveren aan Polen, wanneer die daar jarenlang in voorarrest kan worden gehouden voordat zijn zaak voor de rechter komt? Stevige Europese waarborgen voor een **eerlijk proces** zijn dringend nodig.

Als 'Lissabon' in werking treedt, wordt het Euro-parlement medewetgever in justitiezaken. Dat biedt kansen voor een betere bescherming van grondrechten. Het parlement moet ook werken aan de **afbakening van nationaal en Europees strafrecht**. Alleen voor zware en grensoverschrijdende criminaliteit, zoals wapensmokkel en mensenhandel, is een Europese aanpak nodig. De toekomstige discussie over een Europees Openbaar Ministerie moet leiden tot een beperkte lijst van duidelijk omschreven *eurocrimes*. Voor de opsporing en vervolging van deze misdrijven worden dan Europese officieren van justitie aangesteld. Zij kunnen zowel Europol* als nationale politiediensten inschakelen om verdachten voor de (nationale) rechter te brengen. De georganiseerde misdaad wordt effectiever bestreden als misdaadbestrijders niet steeds op landsgrenzen stuiten. Maar zij moeten wel zorgvuldig te werk gaan. Een stevige verankering van grondrechten is onontbeerlijk, maar ook een goede controle door rechters en parlementen.

Geen enkel grondrecht staat zo sterk onder druk als onze **privacy**. Overheden en bedrijven verzamelen steeds meer gevoelige informatie over ons. Misbruik van deze gegevens is niet denkbeeldig. Identiteitsdiefstal is een groeiende tak van misdaad. Onschuldigen komen in het vizier van de politie, vliegtuigpassagiers wordt de toegang tot de Verenigde Staten ontzegd, louter omdat hun gegevens een ongunstig 'risicoprofiel' opleveren. Wie durft nog om een *halal*-maaltijd te vragen bij het boeken van een vlucht?

Helaas loopt Nederland voorop bij het uithollen van de privacy. Als de Europese ministers besluiten om vingerafdrukken op te nemen in ons paspoort, dan grijpt de regering dat aan om een landelijke databank van vingerafdrukken op te zetten. Als de EU besluit dat

onze telefoon- en internetgegevens een half jaar worden opgeslagen, dan verlengt Den Haag deze bewaarplicht tot een jaar.

Naarmate de techniek voortschrijdt hoeft vrijwel niets van ons leven geheim te blijven voor de overheid. Maar is zo'n snuffelstaat nog leefbaar? GroenLinks wil optimaal gebruik maken van de nieuwe bevoegdheden van het Europarlement om *Big Brother* een halt toe te roepen.

DE KOMENDE VIJF JAAR

U. GRONDRECHTEN EN NON-DISCRIMINATIE

1. Het EU-Grondrechtenhandvest* wordt zo snel mogelijk bindend.
2. De EU treedt zo snel mogelijk toe tot het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens* (EVRM), geeft ruime financiële steun aan het Mensenrechtenhof* en zet zich in voor het doorbreken van de Russische blokkade tegen stroomlijning van de rechtspraak.
3. Er komt een aparte eurocommissaris voor mensenrechten en grondrechten. Zij houdt haar collega's bij de les. Zij zet een toegankelijke klachtenprocedure op, met een loket in elke lidstaat. Zij heeft bij het monitoren van de uitvoering en effectiviteit van de antidiscriminatie-richtlijnen niet alleen aandacht voor de juridische kant, maar ook voor de sociale kant. Zij zet de acceptatie van gelijke rechten in de samenleving prominent op de agenda.
4. Het verbod op discriminatie naar leeftijd, handicap, seksuele voorkeur en godsdienst wordt uitgebreid naar sociale zekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en de markt voor goederen en diensten. Discriminatie op grond van gender(expressie) wordt in dezelfde gevallen verboden. Het beeld dat sommige discriminatiegronden belangrijker zijn dan andere wordt bestreden. Uiteindelijk komt er één overkoepelende Europese antidiscriminatiewet.
5. Europese Commissie, Europees Parlement en EU-Grondrechtenagentschap zien scherp toe op de naleving van de antidiscriminatiewetgeving. Zij controleren de invoering ervan door kandidaat-lidstaten. Zij ondersteunen projecten die discriminatie in de praktijk tegengaan.
6. De EU verzekert dat lidstaten de burgerlijke staat van elkaars onderdanen erkennen, inclusief geregistreerde partnerschappen en huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht. Het EP zet zich zichtbaar in voor het verder afschaffen van wettelijke discriminatie van

paren van gelijk geslacht ten opzichte van paren van verschillend geslacht.

7. De geslachtsaanduiding in reisdocumenten van *transgenders** wordt naar eigen wens aangepast. Aan geslachtsverandering mogen geen mensonterende eisen worden gesteld, zoals sterilisatie.
8. De EU ijvert voor wereldwijde afschaffing van inreisbeperkingen voor mensen met hiv/aids.
9. Er komt een Europese strategie tegen de achterstand en discriminatie van Roma.
10. De wetgeving voor gelijke beloning van vrouwen en mannen wordt aangescherpt.
11. De EU stimuleert gemeenten om zich aan te sluiten bij de Europese coalitie van steden tegen racisme.

V. MISDAADBESTRIJDING

12. De EU legt minimumnormen vast voor de rechten van verdachten en veroordeelden. Deze normen waarborgen onder meer toegang tot de rechter, juridische bijstand en humane detentievoorzieningen, beperken het voorarrest en definiëren toelaatbare opsporingsmethoden. Ook de rechten van slachtoffers worden vastgelegd, waaronder toegang tot juridische bijstand.
13. Er komt een beperkte lijst van *eurocrimes*. Voor de opsporing en vervolging van deze zware, grensoverschrijdende delicten wordt een Europees Openbaar Ministerie opgericht. Een Europese rechter wordt verantwoordelijk voor het uitvaardigen van dwangbevelen. Verdachten worden voor de strafrechter van een lidstaat gebracht. Advocaten krijgen dezelfde grensoverschrijdende bevoegdheden en faciliteiten als het Europees Openbaar Ministerie.
14. De EU voert geen minimumstraffen in.
15. Het Europees arrestatiebevel, dat vereenvoudigde uitlevering van verdachten tussen EU-lidstaten mogelijk maakt, wordt zo aangepast dat de rechter van de aangezochte staat volledig kan toetsen of het strafproces in de verzoekende staat voldoet aan de eisen van een eerlijk proces.
16. In plaats van steeds weer nieuwe antiterrorwetten te maken, bevordert de EU grensoverschrijdende samenwerking – goed gecontroleerd – tussen opsporings- en inlichtingendiensten ter bestrijding van terroristische netwerken.
17. Voor maatregelen tegen personen en organisaties die van terrorisme worden verdacht, zoals het bevriezen van banktegoeden, komt er een wettelijke procedure die alle rechtswaarborgen biedt.
18. In het drugsbeleid van de EU komt het beperken van risico's voor gebruikers en hun omgeving centraal te

staan. De EU maakt zich sterk voor aanpassing van de VN-drugsverdragen, opdat landen meer ruimte krijgen voor legalisering van softdrugs en decriminalisering van harddrugs.

19. De EU verhoogt de druk op Bulgarije, Roemenië en de (kandidaat-)lidstaten om corruptie, georganiseerde misdaad en milieucriminaliteit aan te pakken.

W. PRIVACY

20. De Europese bewaarplicht voor telecomgegevens wordt geschrapt.
21. De EU scherpt haar privacyregels voor internet aan. Zoekmachines mogen niet langer persoonlijke gegevens van gebruikers opslaan, waaronder IP-adressen*, zonder hun uitdrukkelijke toestemming.
22. Het verdrag tussen de EU en de Verenigde Staten over de doorgifte van vliegtuigpassagiersgegevens (PNR) wordt vervangen door een beter verdrag dat gevoelige persoonsgegevens uitsluit, de bewaartijd verkort, voldoende inzage- en correctiemogelijkheden biedt en EU-burgers niet ongunstiger behandelt dan Amerikaanse staatsburgers.
23. Er komt geen EU-systeem voor de doorgifte en opslag van PNR.
24. De privacyregels voor bestaande EU-databanken, zoals het Schengen Informatiesysteem*, worden aangescherpt. Ook de regelgeving voor private databanken, zoals voor de registratie van koop- en reisgedrag, wordt aangescherpt.
25. De EU maakt strikte regels voor identificatie met radiogolven. RFID-labels in consumentenproducten worden uitgeschakeld zodra deze de winkel verlaten. Persoonsgegevens in paspoorten en vervoersbewijzen worden beter beveiligd en niet centraal opgeslagen.
26. Er komt een gecoördineerde aanpak van identiteitsfraude en betere ondersteuning van slachtoffers. Banken, creditcardmaatschappijen en andere houders van persoonsgegevens worden verplicht diefstal daarvan te melden aan hun klanten en aan de politie.
27. Nieuwe initiatieven, zoals betalen met vingerafdruk, worden getoetst op fraudegevoeligheid.
28. Gegevens over betalingen binnen de EU mogen niet buiten de EU worden opgeslagen.

HOOFDSTUK 10. LEVENDE DEMOCRATIE

TOEKOMSTBEELD

2030... De verslaggevers van 'Brussel Vandaag' draaien overuren, schakelend tussen Ede en het Euro-parlement*. Daar ligt de EU-minister van Transport onder vuur. Veel fracties willen hem wegsturen, omdat de hogesnelheidslijn Amsterdam - Ankara nog steeds niet af is. De president van Europa probeert een motie van wantrouwen tegen haar partijgenoot af te wenden. Maar wat was ook alweer de leuze die haar 200 miljoen stemmen opleverde bij de Europese verkiezingen? 'Daadkracht in Brussel', toch?

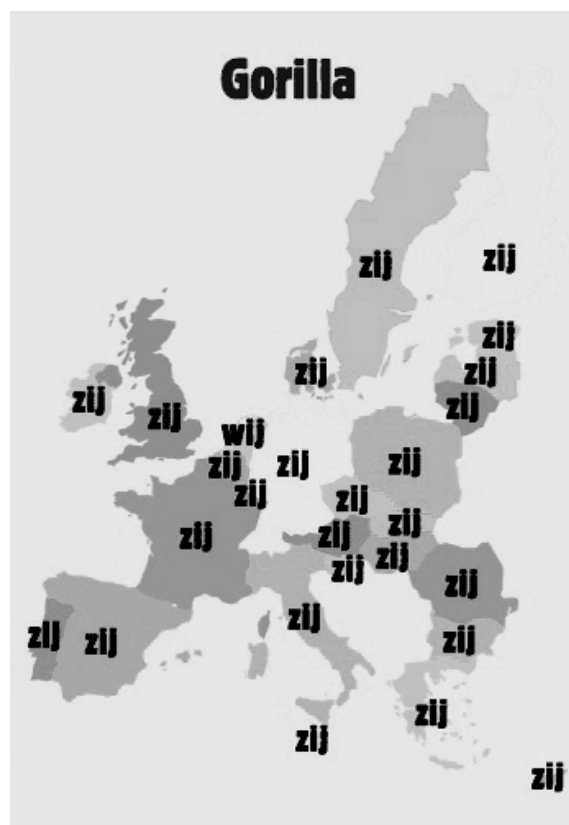
Bij de Europese verkiezingen strijden Europese partijen met grensoverschrijdende kandidatenlijsten om de macht. Het Europees Parlement, gevestigd in Brussel, kiest de president van de EU. Meestal is dat de lijsttrekker van de Europese partij die de parlementsverkiezingen gewonnen heeft. De president is de machtigste persoon van Europa, maar is nergens de baas. Althans, niet alleen. De republieken en koninkrijken waaruit de EU is gevormd, zijn nog springlevend. De lidstaten hebben nog steeds hun eigen staatshoofd, regering, parlement, vlag, volkslied en talen. Zij hebben hun krachten gebundeld om hun eigenheid beter te kunnen handhaven.

Niet alleen het Europees Parlement en de nationale regeringen bezorgen de president van Europa slapeloze nachten. Ook burgers kunnen flink dwarsliggen. Het leek zo logisch om het munt- en papiergeld te laten verdwijnen, nu je overal elektronisch kunt betalen. Toch willen veel burgers anno 2030 hun oude, vertrouwde euromunten niet kwijt. De grensoverschrijdende pressiegroep Cash Cows zamelt handtekeningen in om een referendum af te dwingen. Als een meerderheid van de Europeanen tegenstemt, gaat de afschaffing van de tastbare euro niet door.

KOERSWENDING

Eeuwenlang geloofde niemand dat democratie mogelijk was in een groter verband dan de stadstaat. Inmiddels zijn de meeste landen op het Europese continent democratisch georganiseerd. De Europese Unie* werkt aan de volgende schaalessprong: **grensoverschrijdende democratie**. Dat is een logisch antwoord op de ontketende krachten van de wereldmarkt, waartegen

afzonderlijke landen steeds minder zijn opgewassen. Tegelijk is het een uniek experiment. Het doorkruist vertrouwde denkbeelden over staten en grenzen, over wij en zij. Niet verwonderlijk dus dat het een proces van vallen en opstaan is.

Het **Verdrag van Lissabon***, de beoogde opvolger van de verworpen Europese Grondwet*, is een belangrijke etappe in dit democratiseringsproces. Een sterker Europees Parlement, een Europese rol voor nationale parlementen, burgerinitiatieven*, grotere openbaarheid en bindende grondrechten, deze vernieuwingen geven burgers meer greep op de besluitvorming. Het verdrag kan niet alle grieven tegen Europa wegnemen. Daarvoor moet de EU beter gaan presteren bij het aanpakken van de klimaatcrisis, bij het veiligstellen van onze energievoorziening, bij het oplossen van conflicten, het scheppen van banen en het tegengaan van oneerlijke concurrentie. 'Lissabon' biedt geen garantie op betere prestaties, maar helpt wel. Alleen al het feit dat progressieve landen makkelijker **kopgroepen** kunnen vormen is van groot belang. Slepde kwesties zoals het

tegengaan van lange veetransporten en het indammen van belastingconcurrentie kunnen zo eindelijk worden aangepakt.

Maar 'Lissabon' mag geen eindstation zijn. Voor een levendige Europese democratie is meer nodig. Meer politiek in Brussel, met eurocommissarissen die spitsroeden lopen in het Europees Parlement. Meer 'Brussel' in de nationale politiek, met een hechte samenwerking tussen nationale en Europese parlementariërs. **Europawijde referenda**, die burgers meer greep geven op de besluitvorming. Een kiesstelsel dat politieke partijen uitdaagt om samen op te trekken met hun Europese geestverwanten. De Nederlandse kiezer kan dan niet alleen op een GroenLinkser stemmen, maar ook op een kandidaat van *Die Grünen* of *Les Verts*. Het nieuwgekozen Europarlement moet het initiatief nemen voor een nieuwe Conventie* die zich richt op het verbeteren van de **democratische controle**.

Bij het opstellen van Europese voorschriften mag de Europese Commissie* niet het oor laten hangen naar de lobby van het bedrijfsleven. Zij moet ook andere belanghebbenden raadplegen. Dat heeft het Europees Parlement in verschillende wetten vastgelegd, dankzij de Groenen*. Wanneer het gaat om voorschriften voor energiebesparing, bijvoorbeeld, dient de Commissie advies in te winnen bij de milieubeweging.

De EU mag het leven niet wegzuigen uit de nationale democratieën, door teveel beleidsterreinen naar zich toe te trekken. Zij is een unie van burgers én lidstaten. De laatste blijven bevoegd voor taken die zij niet uitdrukkelijk overhevelen naar Brussel. De belangrijkste keuzes op het gebied van zorg en onderwijs, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, media en cultuur, openbaar vervoer en toerisme dienen op nationaal niveau te worden gemaakt. De EU moet alleen de grensoverschrijdende problemen aanpakken die de lidstaten zelf niet meer kunnen oplossen. Dan kan zij de **beleidsruimte voor nationale overheden** zelfs vergroten. Zo worden allerlei nationale initiatieven voor hernieuwbare energie sneller rendabel, als de EU ervoor zorgt dat kolencentrales een forse prijs betalen voor hun vuile uitstoot.

DE KOMENDE VIJF JAAR

X. DEMOCRATIE

1. De EU zet zich in om de ratificatieprocedure van het Verdrag van Lissabon in alle EU-lidstaten zo snel mogelijk af te ronden. Indien nieuwe onderhandelingen nodig zijn om van alle EU-landen goedkeuring te krijgen voor het verdrag, wordt daarbij de vooruitgang op het vlak van democratie, rechtsbescherming en transparantie gehandhaafd.
2. Nog in zijn komende zittingsperiode neemt het Europees Parlement het initiatief tot een nieuwe Conventie. Haar opdracht is brede overeenstemming te bereiken over het verder democratiseren, vergroenen en socialer maken van de EU. De nationale vertegenwoordigers in de Conventie worden door de burgers gekozen. Ook het EP is vertegenwoordigd; de overige Europese instellingen hebben een adviserende stem.
3. Binnen de Conventie maakt het EP zich sterk voor:
 - a. Europese kieslijsten: Europese politieke partijen strijden om (een deel van) de zetels in het EP, hun lijsttrekkers om het voorzitterschap van de Europese Commissie;
 - b. een EU-president, gekozen door het EP, die het voorzitterschap van de Europese Commissie en de Europese Raad* combineert;
 - c. de garantie dat geen enkele Europese wet kan worden aangenomen zonder goedkeuring van het EP;
 - d. versterking van het initiatiefrecht* van het EP en van zijn controle op het buitenlands beleid van de EU;
 - e. het formele recht van het EP om individuele eurocommissarissen te benoemen en te ontslaan;
 - f. Europawijde referenda, bij voorkeur correctief;
 - g. uitbreiding van de rechtsmacht van het Europees Hof van Justitie* en betere toegang tot het Hof voor maatschappelijke organisaties;
 - h. stemrecht vanaf 16 jaar.
4. Democratisering omvat op korte termijn:
 - a. spannender debatten in het EP, waarbij het mogelijk wordt om te interrumperen;
 - b. een transparante wetgevingsprocedure: informele compromissen tussen Raad en EP worden tot een minimum beperkt;
 - c. het (kunnen) wegsturen van falende euro-commissarissen door het EP;
 - d. politieke verantwoordelijkheid van euro-commissarissen voor hun ambttenarenapparaat, om

- fraude en het onder de pet houden van informatie tegen te gaan;
- e. een actieve rol van nationale parlementen, onder meer door eurocommissarissen en rapporteurs van het Europarlement uit te nodigen voor discussie over belangrijke EU-initiatieven;
 - f. subsidiariteitsdebatten*: als veel nationale parlementen bezwaren hebben tegen een Europees wetsvoorstel, nodigt het EP hen uit erover te debatteren;
 - g. zo spoedig mogelijke invoering van het Europees burgerinitiatief, met deelname van nog niet stemgerechtigde jongeren en de mogelijkheid om digitaal handtekeningen in te zamelen;
 - h. een betere Europese Wet Openbaarheid van Bestuur en duidelijker informatievoorziening via internet;
 - i. een representatievere samenstelling van Europese adviescomités;
 - j. uitbreiding van het kiesrecht voor EU-burgers die in een ander EU-land wonen tot nationale en provinciale verkiezingen;
 - k. uitgebreidere raadpleging van het maatschappelijk middenveld door de Europese instellingen, met een beter oor voor kleinere organisaties en nieuwe lidstaten;
 - l. een verplicht, openbaar register voor lobbyisten bij de Europese instellingen, dat vermeldt wie hun opdrachtgevers zijn en hoeveel zij betalen;
 - m. een evenredige verhouding tussen mannen en vrouwen en een betere vertegenwoordiging van minderheden op topposities, zoals euro-commissarissen;
 - n. het gelijktijdig houden van de Europese verkiezingen, bijvoorbeeld door de stembussen in alle EU-landen op zaterdag en zondag open te stellen;
 - o. het toegankelijk maken van alle stemfaciliteiten voor mensen met een fysieke beperking;
 - p. meer Europawijde media.
5. Brussel wordt de vaste vergaderplaats van het EP.
 6. (Steenkolen)Engels wordt de werktal van de Europese instellingen. Burgers en europarlementariërs houden het recht op informatie van en communicatie met de EU in hun eigen taal.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Algemeen Preferentieel Stelsel Plus

EU*-regeling die ontwikkelingslanden toestaat producten tegen een extra laag tarief te exporteren naar de EU, op voorwaarde dat zij 27 internationale verdragen over goed bestuur, mensenrechten en rechten van werknemers naleven. Op dit moment komen 16 ontwikkelingslanden hiervoor in aanmerking. APS+ geeft deze landen ruimere toegang tot de Europese markt dan het reguliere Algemeen Preferentieel Stelsel. Die regeling verlaagt de importtarieven voor 176 ontwikkelings-landen. Daarbij stelt de EU geen tegeneisen.

Algemene Vergadering

Orgaan van de VN* waarin alle aangesloten landen bijeenkomen. Elk van de 192 lidstaten heeft één stem. Besluiten over vrede en veiligheid zijn voorbehouden aan de Veiligheidsraad*.

associatieverdrag

Verdrag tussen de EU* en een niet-EU-land dat een kader schept voor samenwerking op gebieden zoals handel, mensenrechten, veiligheid, milieu en cultuur.

basisvoedsel

De hoofdproducten van de grondgebonden Europese landbouw: granen, zuivel, aardappelen.

biobrandstof

Brandstof gemaakt uit biomassa. Dat kunnen voedselgewassen zijn, zoals maïs en suikerbiet, maar ook hout, landbouwafval of algen.

biodiversiteit

De verscheidenheid aan genen, soorten (planten, dieren) en ecosystemen in een regio.

Bruto Europees Product

Waarde van alle goederen en diensten die in de loop van een jaar in de EU* worden geproduceerd. In 2008 bedroeg het BEP ongeveer 12.500 miljard euro.

buitenlandcoördinator

Voluit de 'Hoge Vertegenwoordiger voor het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid' van de EU*. Deze functie wordt sinds 1999 vervuld door Javier Solana. Hij vertegenwoordigt de EU naar buiten toe, als de lidstaten tenminste op één lijn zitten. Het Verdrag van Lissabon* versterkt de positie van de buitenlandcoördinator. Hij/zij wordt vice-voorzitter van de Europese Commissie*, gaat de vergaderingen van de nationale ministers van Buitenlandse Zaken leiden en mag namens de EU het woord voeren in de Veiligheidsraad*.

burgerinitiatief

Vorm van directe democratie, die door de EU* wordt ingevoerd als het Verdrag van Lissabon* in werking treedt. Burgers kunnen dan een wetsvoorstel op de agenda van de Europese instellingen zetten als zij daarvoor 1 miljoen handtekeningen uit verschillende EU-landen verzamelen.

Conventie

Historische benaming voor een grondwetgevende vergadering. De EU* kende tot nu toe twee Conventies, samengesteld uit (euro)parlementariërs en regeringsvertegenwoordigers. De eerste Conventie stelde het Grondrechtenhandvest* op, de tweede de Europese Grondwet*. Het Verdrag van Lissabon* legt vast dat ingrijpende herzieningen van Europese verdragen in de toekomst door een Conventie zullen worden voorbereid.

detacheringsrichtlijn

Europese wet uit 1996 die de arbeidsvoorwaarden regelt voor werknemers die door hun werkgever tijdelijk in een ander EU*-land aan het werk worden gezet. De richtlijn bepaalt onder meer dat gedetacheerde werknemers tenminste recht hebben op het minimumloon en andere wettelijke arbeidsvoorwaarden die in het werkland gelden. Lidstaten kunnen bepalen dat CAOs die door de regering algemeen verbindend zijn verklaard, inclusief de daarin vastgelegde afspraken over beloning, ook van toepassing zijn op gedetacheerde werknemers. Niettemin wordt de richtlijn veelvuldig ontboden.

Dublinverordening

Europese wet uit 2003, die de Overeenkomst van Dublin uit 1990 vervangt. De verordening legt vast dat asielzoekers slechts in één land van de EU* een asielverzoek mogen indienen en bepaalt welk land daarvoor verantwoordelijk is. In de regel is dat het land waar de asielzoeker de EU is binnengekomen. Als iemand in Spanje de EU betreedt en in Frankrijk asiel aanvraagt, kan hij/zij door de Franse autoriteiten naar Spanje worden teruggestuurd om aldaar de asielprocedure te doorlopen.

Economisch Partnerschapsakkoord (EPA)

Handelsakkoorden die de EU* afsluit met groepen van ontwikkelingslanden - veelal oud-koloniën - in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan. Op grond van de regels van de Wereldhandelsorganisatie* moeten deze akkoorden voorzien in wederzijdse openstelling van markten. In veel gevallen mogen de ontwikkelingslanden nog enkele jaren doorgaan met het afschermen van hun markten voor goederen en diensten uit de EU. Het is twijfelachtig of plaatselijke bedrijven na deze overgangperiode zullen zijn opgewassen tegen de Europese concurrentie. Daarom zijn de EPA's zeer omstreden.

emissierecht

Recht om een bepaalde hoeveelheid van een schadelijke stof in het milieu te brengen. De EU* kent sinds 2005 een systeem van verhandelbare emissierechten voor kooldioxide (CO₂). Bedrijven die veel CO₂ uitstoten krijgen een vaste hoeveelheid emissierechten. Bedrijven waarvan de CO₂-uitstoot de hun toebedeelde emissierechten overschrijdt moeten emissierechten kopen van bedrijven die rechten overhouden. Zo krijgt CO₂-uitstoot een prijs en wordt energiebesparing bevorderd, is de gedachte. In de praktijk valt het effect tegen. De prijs van een ton CO₂-uitstoot op de emissiemarkt blijft tussen de 10 en 20 euro hangen. Om de emissiehandel tot een effectief instrument tegen klimaatverandering te maken moet de EU (meer) emissierechten veilen in plaats van weggeven en moet zij het totale emissieplafond sneller verlagen.

Euratom

Voluit de 'Europese Gemeenschap voor Atoomenergie'. Opggericht in 1958, toen kernenergie nog gold als een veelbelovende nieuwe energiebron. Euratom maakt deel uit van de Europese Unie*.

Europees Hof van Justitie

Gerechtshof, gevestigd in Luxemburg, dat geschillen beslecht over de uitleg van verdragen, wetten en regels van de EU*. Bij twijfel zijn nationale rechters verplicht het Hof om advies te vragen. De uitspraken van het Hof zijn bindend. Lidstaten die door de Europese Commissie* zijn aangeklaagd wegens het niet naleven van hun verplichtingen, kunnen tot forse boetes worden veroordeeld. Het Verdrag van Lissabon* geeft het Hof grotere bevoegdheden op het terrein van asiel en justitie. Het Hof is niet bevoegd voor het buitenlands beleid van de EU.

Europees Parlement (EP)

De volksvertegenwoordiging van de EU*. Wordt iedere 5 jaar direct verkozen. Vergadert meestal in Brussel, maar één week per maand in Straatsburg. Maakt samen met de Raad van Ministers* Europese wetten op terreinen als de interne markt, milieu, vervoer, consumentenbescherming en asiel. Als het Verdrag van Lissabon* in werking treedt wordt het EP ook medewetgever inzake landbouw, visserij, handel, misdaadbestrijding en migratie.

Het EP telt op dit moment 785 leden, waarvan de kiezers in Nederland er 27 hebben aangewezen. Na de Europese verkiezingen telt het EP 734 leden (waarvan 25 uit Nederland). Zodra het Verdrag van Lissabon in werking treedt wordt het aantal leden uitgebreid naar 754 (waarvan 26 uit Nederland).

Europees Verdrag over de Rechten van de Mens (EVRM)

Voluit het 'Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden'. Gesloten in 1950 tussen de lidstaten van de Raad van Europa*. Legt onder meer het recht op vrije meningsuiting, op gezinsleven en op een eerlijk proces vast. Het EVRM vormt een belangrijke waarborg voor deze rechten omdat nationale rechters het handelen van overheden eraan mogen toetsen en omdat klagers in beroep kunnen gaan bij het Mensenrechtenhof*. Alle landen van de EU* zijn aangesloten bij het EVRM. Als het Verdrag van Lissabon* in werking treedt, zal ook de EU tot het EVRM toetreden.

Europese Centrale Bank (ECB)

Centrale bank voor de 16 EU*-landen die de euro hebben ingevoerd. Opggericht in 1998. Bepaalt het monetair beleid in de eurozone* en geeft bankbiljetten uit.

Europese Commissie

Dagelijks bestuur van de EU*, gevestigd in Brussel. Heeft initiatiefrecht*, voert een groot deel van het vastgestelde beleid uit en ziet toe op de naleving van Europese regels door lidstaten en bedrijven. De Commissie legt verantwoording af aan het Europees Parlement* en kan door het EP worden weggestuurd. Huidig Commissievoorzitter is José-Manuel Barroso. De Nederlandse eurocommissaris is Neelie Kroes. Op dit moment levert elke lidstaat één commissaris. De nieuwe Commissie, die in november 2009 aantreedt, moet op grond van oude afspraken minder commissarissen tellen dan het aantal lidstaten. Bij inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon* zal het beginsel van één commissaris per lidstaat weer worden hersteld.

Europese Groene Partij

Eerste politiek partij op Europees niveau, opgericht in 2004. Samenwerkingsverband van 34 groene partijen uit de landen van de EU* én daarbuiten, de Groene fractie* in het Europees Parlement* en individuele *supporters*. De groene partijen in de EU, waaronder GroenLinks, voeren gezamenlijk campagne bij de Europese verkiezingen.

Europese Grondwet

Voluit het 'Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa'. Dit verdrag uit 2004 moest de EU* ingrijpend hervormen. De blauwdruk werd geschreven door een Europese Conventie*. Het verdrag is nooit van kracht geworden. In 2005 werd het verworpen door een meerderheid van de Franse en Nederlandse kiezers. In 2007 werden de regeringen van de EU-landen het eens over een afgeslankte variant,

ontdaan van grondwettelijke symbolen: het Verdrag van Lissabon*.

Europese Investeringsbank

Ontwikkelingsbank van de EU*, gevestigd in Luxemburg. Leent geld op de kapitaalmarkten en sluisst dit door naar publieke en private investeerders, zowel binnen de EU als daarbuiten. Dankzij haar goede kredietnotering – *triple A* – kan de EIB leningen aanbieden tegen aantrekkelijke voorwaarden, zoals een lage rente en een lange looptijd.

Europese Raad

Machtigste instelling van de EU*. Vergadert meestal in Brussel. Bestaat uit de (regerings)leiders van de EU-landen en de voorzitter van de Europese Commissie*. Tijdens de vergaderingen van de Europese Raad – ‘eurotoppen’ – worden de grote lijnen van het Europese beleid uitgezet en ruzies beslecht. De Europese Raad maakt geen wetten. Dat doen de Raad van Ministers* en het Europees Parlement*. Het voorzitterschap rouleert nu nog elk half jaar over de lidstaten, maar als het Verdrag van Lissabon* in werking treedt krijgt de Raad een vaste voorzitter.

Europese Unie (EU)

In de jaren vijftig ontstaan samenwerkingsverband van Europese landen. Die hebben een deel van hun soevereiniteit overgedragen aan gemeenschappelijke instellingen, zoals de Europese Commissie* en het Europees Parlement*. De bovenationale besluitvorming maakt de EU uniek in de wereld.

De naam ‘Europese Unie’ werd ingevoerd met het Verdrag van Maastricht in 1993. Daarvoor luidde de naam Europese Gemeenschap (EG) en daarvoor Europese Economische Gemeenschap (EEG).

Op dit moment telt de EU 27 lidstaten: België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Samen hebben deze landen bijna 500 miljoen inwoners.

Europol

Europese politiedienst, gevestigd in Den Haag, voor het verzamelen, uitwisselen en analyseren van gegevens over zware, grensoverschrijdende misdaad.

eurozone

De 16 landen van de EU* waar de euro wettig betaalmiddel is: België, Cyprus, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland,

Ierland, Italië, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije en Spanje.

Everything but Arms

EU*-regeling die de 50 armste ontwikkelingslanden in staat stelt hun producten zonder importheffingen of quota af te zetten op de Europese markt. De vrije markttoegang geldt niet voor wapens en munitie. De vrije import van rijst en suiker is tot najaar 2009 aan een maximum gebonden.

exportkredietverzekering

Regeling om de export te bevorderen. Het risico dat de buitenlandse afnemer niet betaalt voor de geleverde goederen of diensten wordt door de overheid overgenomen van het exporterende bedrijf en zijn bank.

genetische modificatie

Het veranderen van de erfelijke eigenschappen van een organisme door menselijk ingrijpen. De klassieke methode van veredeling, het kruisen van gewassen of dieren, valt niet onder genetische modificatie.

Groene fractie

Op 4 na grootste fractie in het Europees Parlement*, waarin de europarlementariërs van GroenLinks samen optrekken met de europarlementariërs van groene zusterpartijen. De fractie telt op dit moment 43 leden uit 14 landen. Zij werkt nauw samen met de Europese Groene Partij*.

Groenen

Partijen en politici die milieubescherming en duurzame ontwikkeling een centrale plek geven in hun programma. Net als GroenLinks komen zij doorgaans ook op voor sociale rechtvaardigheid, culturele openheid, democratisering en internationale solidariteit. Zij werken op Europees niveau samen in de Groene fractie* en de Europese Groene Partij*.

Grondrechtenhandvest

Veelomvattende catalogus van klassieke en sociale grondrechten van burgers en vreemdelingen. Deze grondrechten dienen gerespecteerd te worden door de instellingen van de EU* en door de lidstaten wanneer zij EU-beleid ten uitvoer leggen. Het handvest is geïnspireerd door het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens*, door andere Europese verdragen, wetten en rechtspraak, door nationale grondwetten en door de inbreng van maatschappelijke organisaties. Het handvest werd in 2000 opgesteld door een Conventie* en als ‘plechtige verklaring’ ondertekend door de Europese Commissie*, de Raad van Ministers* en het Europees Parlement*. Het handvest wordt bindend zodra het Verdrag van Lissabon* in werking treedt.

initiatiefrecht

Het recht om wetten voor te stellen. In de EU* berust dit recht bij de Europese Commissie*. Op de meeste Europese beleidsterreinen kan alleen zij wetsvoorstellen indienen. Die kunnen worden gewijzigd, goedgekeurd of verworpen door het Europees Parlement* en/of de Raad van Ministers*.

Internationaal Monetair Fonds (IMF)

Internationale organisatie, gevestigd in Washington, die sinds 1946 toezicht houdt op het internationale betalingsverkeer. Streeft naar stabiele wisselkoersen tussen munten zoals de euro en de dollar. Verleent tijdelijke steun aan landen die onvoldoende buitenlands geld verdienen om hun importen te betalen en hun leningen af te betalen. De landen die de grootste bijdrage leveren aan het kapitaal van het IMF hebben de zwaarste stem in de besluitvorming.

Internationaal Strafhof

Rechtbank, gevestigd in Den Haag, voor de vervolging van personen die verdacht worden van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Het Strafhof ging van start in 2002 en begon in 2009 zijn eerste proces, tegen de Congolese rebellenleider Thomas Lubanga. 108 landen, waaronder alle EU*-landen, zijn aangesloten bij het Strafhof. Onder meer de Verenigde Staten, China, Rusland en India doen niet mee.

interoperabiliteit

Mogelijkheid van software, hardware of andere systemen om met elkaar samen te werken en gegevens uit te wisselen. Daarvoor zijn open standaarden* van groot belang.

IP-adres

Cijfercode van een computer die is aangesloten op het internet. Dankzij dit 'telefoonnummer' kan de computer gevonden worden door andere computers.

Kopenhagen Protocol

Beoogd opvolger van het Kyoto Protocol tegen klimaatverandering. De VN* en de EU* streven ernaar om verdergaande bindende afspraken te maken over beperking van de uitstoot van broeikasgassen tijdens de mondiale klimaatop die in december 2009 in Kopenhagen plaatsvindt.

Mensenrechtenhof

Voluit het 'Europees Hof voor de Rechten van de Mens'. Wie meent dat zijn of haar mensenrechten zijn aangetast door een van de lidstaten van de Raad van Europa* en bij de nationale rechter bot heeft gevangen, kan zich wenden tot dit gerechtshof in Straatsburg. De rechters toetsen de klacht

aan het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens*. De uitspraken van het Mensenrechtenhof zijn bindend. Niet te verwarren met het Europees Hof van Justitie*.

Millenniumdoelen

Wereldwijde afspraak uit 2000 om vóór 2015 het aantal mensen dat in extreme armoede leeft of honger lijdt te halveren, alle kinderen naar school te krijgen, gelijke rechten voor vrouwen te verwezenlijken, kindersterfte met tweederde en moedersterfte met driekwart te verminderen, hiv/aids en andere dodelijke ziekten terug te dringen, het milieu te verbeteren, het aantal mensen zonder veilig drinkwater te halveren, de ontwikkelingssamenwerking op te schroeven tot minstens 0,7% van het BNP van de rijke landen, eerlijke handel te bevorderen en de schuldenlast van arme landen te verminderen.

NAVO

Voluit de 'Noord-Atlantische Verdragsorganisatie'. Organisatie, opgericht in 1949, voor samenwerking op veiligheidsgebied en voor gezamenlijke verdediging tegen aanvallen. Het hoofdkwartier staat in Brussel. Telt 28 leden: de Verenigde Staten, Canada en 26 Europese landen.

octrooi

Het exclusieve recht om een uitvinding bedrijfsmatig toe te passen, gedurende een periode van (meestal) twintig jaar.

open source

Computerprogramma waarvan de programmaregels (broncode) vrij beschikbaar zijn en door de licentienemer mogen worden gebruikt, verbeterd, aangevuld en gedistribueerd.

open standaard

Door een niet op winst gerichte organisatie gehandhaafde norm voor gegevensopslag waarvan de specificatie openbaar en vrij te gebruiken is. Het gebruik van open standaarden bevordert de uitwisselbaarheid van gegevens tussen verschillende soorten software en hardware.

Raad van Europa

Organisatie die Europese samenwerking op juridisch, cultureel, economisch en sociaal terrein bevordert. Opgericht in 1949, gevestigd in Straatsburg. Anders dan de EU* bezit de Raad van Europa geen bovennationale bevoegdheden. De afspraken die het Comité van Ministers maakt worden vastgelegd in verdragen die pas in werking treden nadat zij door nationale parlementen zijn goedgekeurd. Belangrijkste verdrag is het Europees Verdrag over de Rechten van de

Mens*. Alle landen op het Europese continent, behalve Wit-Rusland en Kazachstan, zijn lid van de Raad. De Raad heeft een eigen parlementaire assemblee, bestaande uit nationale parlementariërs van de lidstaten.

Raad van Ministers

Instelling van de EU*, bestaande uit ministers van de lidstaten. Komt meestal bijeen in Brussel, soms in Luxemburg. De samenstelling verschilt al naar gelang het onderwerp: gaat het over Justitie, dan zitten de 27 Hirsch Ballins van de lidstaten om de tafel. De Raad is de belangrijkste wetgever binnen de EU, maar moet op steeds meer terreinen het medebeslissingsrecht van het Europees Parlement* velen. Op sommige terreinen, zoals buitenlands beleid, is de Raad ook uitvoerende macht. Niet te verwarren met de Europese Raad* en de Raad van Europa*.

reproductieve rechten

Alle rechten die samenhangen met de menselijke voortplanting. Deze omvatten onder meer het recht om zelf te beslissen of en wanneer je kinderen wilt en de toegang tot voorbehoedsmiddelen en veilige abortus.

richtlijn vrij verkeer en verblijf

Europese wet uit 2004 die het voor EU*-burgers makkelijker maakt om naar een ander EU-land te reizen of te verhuizen. De wet geldt ook voor familieleden van EU-burgers die niet de nationaliteit hebben van een EU-lidstaat. Wanneer een EU-burger die in een ander lidstaat woont een partner uit een niet-EU-land wil laten overkomen, geldt daarbij geen inkomenseis indien de EU-burger werk heeft. Als hij of zij niet werkt mag de ontvangende lidstaat toetsen of de partners over voldoende bestaansmiddelen beschikken, maar daarbij geen minimuminkomenseis stellen.

Schengen Informatiesysteem

Geautomatiseerd Europees opsporingsregister voor gezochte personen, ongewenste vreemdelingen, gestolen identiteitsdocumenten, wapens, voertuigen enz.

Stabiliteitspact

Voluit het 'Stabiliteits- en Groeipact'. Reeks afspraken tussen de landen van de eurozone* om de stabiliteit van de gezamenlijke munt te garanderen. Om verzwakking van de euro door hoge inflatie te voorkomen, mag het begrotingstekort van de deelnemende landen niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product belopen. Bij aanhoudende overschrijding van de 3%-grens kunnen landen een boete krijgen. Bij 'ernstige economische neergang' is een hoger begrotingstekort evenwel toegestaan.

subsidiariteit

Beginsel, vastgelegd in Europese verdragen, volgens welke de EU* alleen mag optreden om doelen te verwezenlijken die niet op een lager bestuursniveau – door bijvoorbeeld nationale regeringen of lokale overheden – kunnen worden verwezenlijkt.

terugkeerrichtlijn

Europese wet uit 2008 over de uitzetting van afgewezen asielzoekers en andere vreemdelingen zonder geldige verblijfspapieren. De wet brengt meer eenheid in het terugkeerbeleid van de EU*-lidstaten. De betrokken vreemdelingen mogen, in afwachting van uitzetting, maximaal 18 maanden worden vastgezet.

transgender

Iemand die door het leven gaat als lid van het andere biologische geslacht dan waarmee hij/zij geboren is, of tussen man en vrouw in balanceert.

UNCTAD

VN*-organisatie voor handel en ontwikkeling. Opgericht in 1964, gevestigd in Genève. UNCTAD adviseert ontwikkelingslanden bij hun integratie in de wereldeconomie.

UNDP

Ontwikkelingsorganisatie van de VN*. Opgericht in 1965, met New York als hoofdkwartier. UNDP geeft hulp en advies aan ontwikkelingslanden bij het bestrijden van armoede en het verwezenlijken van de Millenniumdoelen*.

UNEP

Milieu-organisatie van de VN*. Opgericht in 1972, met Nairobi als hoofdkwartier. UNEP coördineert de milieu-activiteiten van de VN, waaronder het tot stand brengen van nieuwe milieuverdragen.

Veiligheidsraad

Belangrijkste orgaan van de Verenigde Naties*, verantwoordelijk voor het handhaven van vrede en veiligheid. Telt 15 leden. De Verenigde Staten, China, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk hebben een permanente zetel. Elk van deze landen kan een besluit met een veto blokkeren. De 10 andere leden worden telkens voor 2 jaar gekozen door de Algemene Vergadering*. Deze landen hebben geen vetorecht. De EU*-landen proberen hun standpunten in de Veiligheidsraad te coördineren.

Verdrag van Lissabon

Ook wel 'Hervormingsverdrag' genoemd. Aangepaste en afgeslankte variant van de verworpen Europese Grondwet*,

die de spelregels van het EU* herziet. 'Lissabon' vergroot de bevoegdheden van het Europees Parlement* en het Europees Hof van Justitie*, geeft de Europese Raad* een vaste voorzitter, verplicht de Raad van Ministers* om in het openbaar te vergaderen over wetgeving, versterkt de positie van de buitenlandcoördinator*, maakt het Grondrechtenhandvest* bindend, maakt de toetreding van de EU tot het EVRM* mogelijk en voert het Europese burgerinitiatief* in. Het verdrag werd gesloten in 2007, maar treedt pas in werking wanneer het door alle EU-landen is goedgekeurd.

Verenigde Naties (VN)

Internationale organisatie, opgericht in 1945, waarin vrijwel alle landen van de wereld samenwerken op het gebied van vrede en veiligheid, internationaal recht, mensenrechten, armoedebestrijding, milieubehoud en de bescherming van vluchtelingen. Het belangrijkste VN-orgaan is de Veiligheidsraad*.

Vluchtelingenverdrag

VN*-verdrag uit 1951 dat de grondslag vormt van het asielrecht. De aangesloten landen zijn verplicht om asiel te verlenen aan eenieder die een gegronde vrees heeft voor vervolging. Het Vluchtelingenverdrag is ondertekend door driekwart van alle landen, waaronder alle EU*-landen.

voedselzekerheid

De zekerheid om op elk moment over voldoende, goed en betaalbaar voedsel te kunnen beschikken.

walstroom

Stroomvoorziening vanaf de wal voor afgemeerde schepen. De boordgenerators, die op vervuilende diesel draaien, kunnen dan worden stilgelegd. Zo wordt de luchtvervuiling teruggedrongen.

Wereldbank

Internationale organisatie, gevestigd in Washington, die sinds 1946 leningen, giften en technische ondersteuning biedt aan ontwikkelingslanden. De landen die de grootste bijdrage leveren aan het kapitaal van de Wereldbank hebben de zwaarste stem in de besluitvorming.

Wereldhandelsorganisatie (WTO)

Internationale organisatie waarin 153 landen afspraken maken over (vrij)handel. Opgericht in 1995, gevestigd in Genève. Beschikt over een orgaan voor geschillenbeslechting, waar lidstaten een klacht kunnen indienen over handelsbelemmeringen door andere lidstaten. De uitspraken van dit orgaan zijn bindend.

COLOFON

TEKST

De basis voor dit verkiezingsprogramma is in 2008 gelegd door de programmacommissie Europa, bestaande uit Arie van den Brand (voorzitter), Bas Eickhout, Lot van Hooijdonk, Youssef Rahman, Tineke Strik, Rens van Tilburg, Ingrid Visseren en Richard Wouters (secretaris). De programmacommissie is te rade gegaan bij een groot aantal deskundigen en geïnteresseerden, binnen en buiten GroenLinks, en bij de Europese zusterpartijen. De programmapunten zijn op 7 maart 2009 vastgesteld door het Congres van GroenLinks.

VORMGEVING

Lian van Meulenbroek, ZIN Grafisch Ontwerp
Daniel Hentschel, GroenLinks

ILLUSTRATIES

foto hoofdstuk 1 door Oxfam International,
<http://flickr.com/photos/oxfam>
kaart hoofdstuk 2 door Lian van Meulenbroek,
<http://www.zingrafischontwerp.nl>
foto hoofdstuk 2 door Rob Baxter,
<http://flickr.com/photos/30261607@N00>
foto hoofdstuk 3 door Advanced Transport Systems Ltd.,
<http://www.atsltd.co.uk>
foto hoofdstuk 4 door Pierre Holtz, Unicef,
<http://flickr.com/photos/hdptcar>
foto hoofdstuk 5 door Woolve.com,
<http://flickr.com/photos/woolve>
foto hoofdstuk 6 door François Goemans, Europese
Commissie, ECHO,
<http://ec.europa.eu/echo/media/library>
foto hoofdstuk 7 door Kal Ahmed,
<http://flickr.com/people/fuzzed>
foto hoofdstuk 8 door Leszek Koslowski,
<http://flickr.com/photos/bilk>
foto hoofdstuk 9 door Anita de Horde,
<http://www.groenlinks.nl/europa>
cartoon hoofdstuk 10 door Gorilla,
<http://extra.volkskrant.nl/gorilla>

UITGAVE

Partijbestuur GroenLinks
Postbus 8008
3503 RA Utrecht
tel. 030-2399900
fax 030-2300342
info@groenlinks.nl
www.groenlinks.nl
april 2009

EEN BETER EUROOPA BEGINT IN NEDERLAND

**PROGRAMMA VAN DE SP
VOOR DE VERKIEZINGEN
VAN HET EUROPEES
PARLEMENT 2009 – 2014**

april 2009

EEN BETER EUROPA BEGINT IN NEDERLAND

**PROGRAMMA VAN DE SP
VOOR DE VERKIEZINGEN
VAN HET EUROPEES
PARLEMENT 2009 – 2014**

april 2009

SP

NEDERLAND WIL MINDER BRUSSEL

1. DEMOCRATIE

Een stem op 4 juni op de SP is een stem voor meer democratische zeggenschap, in Nederland en in de Europese Unie. We moeten af van steeds meer markt en steeds minder overheid, we moeten weg van steeds meer Brusselse bevelen en steeds minder nationale bevoegdheden. We moeten eerlijker samenwerken in Europa en ons daarom minder laten commanderen door grote landen en de Brusselse bureaucratie, die veel te vaak aan de leiband loopt van banken, beleggers, beurzen en bedrijven. Onze inzet is daarom: Nederland wil minder Brussel. Dan kunnen we beter samenwerken, op basis van eigen verantwoordelijkheid.

1.1

De Europese Unie is een samenwerkingsverband van nationale lidstaten. Dat is een goede zaak, die we steunen. De Raad van Ministers en de Europese Commissie zijn er om dat samenwerkingsverband zo goed mogelijk te laten functioneren, ten behoeve van de inwoners van de lidstaten. Pogingen om de Europese Unie te doen uitgroeien tot een superstaat, en de positie van de Raad van Ministers en de Europese Commissie tegenover de nationale democratie te versterken, wijzen we echter volledig af. Een Europese superstaat wordt niet gewenst door de inwoners van de Unie en dient hun belangen ook niet, maar veeleer die van grote bedrijven en bezitters. Burgers moeten makkelijker toegang krijgen tot informatie over de Europese Unie en moeten meer middelen krijgen om invloed op de gang van zaken in de EU uit te oefenen.

1.2

Belangrijke nieuwe stappen in de Europese samenwerking, zoals belangrijke verdragswijzigingen, moeten voortaan via referenda aan de burgers worden voorgelegd. De Europese politieke elite heeft er na het afwijzen van de Europese Grondwet door de Nederlandse en Franse kiezers alles aan gedaan om een herhaling te voorkomen. Met uitzondering van Ierland hebben alle Europese regeringsleiders en staatshoofden ervoor gezorgd dat er geen referenda plaatsvonden. Daarmee zijn de burgers belazerd. Dat mag niet nog eens gebeuren.

1.3

We keren ons tegen hen die stellen dat het opgeven van nog meer nationale bevoegdheden en democratische en sociale rechten nodig is om ons als Europese Unie te beschermen tegen de gevolgen van de financieel-economische crisis. Ook hier geldt de essentiële politieke vraag: willen we het socialer of nog liberaler? Voor ons is de neoliberale ontwikkeling van de Europese Unie er een die de belangen van de inwoners van de lidstaten ernstig schaadt. Er komt een duidelijk overzicht van terreinen waar Europa zich niet mee mag bemoeien. De Europese Unie heeft er een handje van om bevoegdheden naar zich toe te trekken en die vervolgens niet meer los te laten. Veel Europees beleid kan echter beter nationaal of lokaal vormgegeven worden. Dat is niet alleen effectiever, maar ook democratischer. De samenwerking in grensregio's moet juist worden verbeterd en geïntensiveerd, bijvoorbeeld als het gaat om werk, sociale voorzieningen, zorg, openbaar vervoer, milieubeleid en politietaken. Mensen in grensregio's worden nu vaak de dupe van gebrek aan afstemming.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

... DOOR EEN STEM OP DE SP, DIE DRIE KEER TELT

Wie op 4 juni 2009 wil laten zien dat er hoognodig verandering moet komen in de ongewenst eenzijdige en overhaaste Europese integratie, kan dat het beste doen met een stem op de SP.

Een stem op 4 juni 2009 op de SP telt drie keer:

- als een stevige boodschap dat u het niet pikt dat er geen referendum is gekomen over de ‘vernieuwde’ grondwet.
- als een helder ‘nee’ tegen de eenzijdige Europese politiek van de Nederlandse regering en de meeste politieke partijen van ‘meer markt en minder overheid’ en ‘meer Brussel en minder Nederland’;
- als een helder ‘ja’ voor consequente oppositie tegen het tempo en de richting van de Europese integratie. Hoe groter de SP, hoe duidelijker het signaal dat een beter Europa in Nederland begint;

HOE EEN SUCCESVOL EUROPEES PROJECT ONTSPOORDE

Tot 1992 was het vertrouwen van de bevolking in de Europese samenwerking betrekkelijk groot. Europese economische samenwerking moest vrede, stabiliteit en welvaart garanderen in het Europa van na de Tweede Wereldoorlog. Dat gebeurde ook: oude vijanden als Frankrijk en Duitsland gingen economisch samenwerken en betrokken daar ook andere Europese landen bij, waaronder Nederland. Die unieke Europese samenwerking bleek lange tijd per saldo succesvol. In het Verdrag van Maastricht (1992) werd echter door voornamelijk conservatieve en neoliberale Europese regeringsleiders gekozen voor een nieuwe koers. De Europese Unie zou gaandeweg één economische, monetaire, politieke en militaire politiek gaan voeren. Meer macht voor Brussel, minder macht voor de lidstaten, meer ruimte voor de grote bedrijven van Europa, minder invloed voor de mensen in Europa.

Het Verdrag van Maastricht effende het pad naar een superstaat Europa die een neoliberale politiek moest voeren van meer markt en minder overheid. Dat neoliberalisme, overgewaaid uit Amerika en Groot-Brittannië, werd door liberale, christendemocratische en sociaaldemocratische partijen gezien als het beste antwoord op de economische teruggang van de jaren tachtig. Het geloof in de mogelijkheden om de naoorlogse Europese verzorgingsstaat te behouden en te versterken verdween. Banken, bedrijven, beleggers en aandeelhouders kregen het voor het zeggen. Overheid en publieke sector werden uitgekleeft. De economie won het van de democratie. Brussel ging steeds meer de baas spelen, ook in Nederland.

De meeste Europese regeringsleiders lieten zich openlijk leiden door de grote ondernemingen van Europa, verenigd in de machtigste lobbyorganisatie van Europa, ‘Europese Ronde Tafel van Industriëlen’. Die wilden één aaneengesloten Europese markt, met meer vrijheid van ondernemingen en minder bemoeienis van de nationale lidstaten. Zeker na de val van de Berlijnse Muur en de ineenstorting van het Oost-Europese communisme leken de groeimogelijkheden voor het kapitalisme in Europa onbepaald. De voorstellen van de grote Europese ondernemers vonden ook bij de Europese Commissie, destijds onder voorzitterschap van de Fransman Jacques Delors, een gewillig oor. In sneltreinvaart werden honderden maatregelen doorgevoerd om de aard van de Europese samenwerking in neoliberale richting bij te stellen.

De SP behoorde tot de weinigen die ‘nee’ zeiden tegen het Verdrag van Maastricht. Aan de bevolking van de meeste lidstaten werd niets gevraagd. Niet in 1992 en niet in de jaren daarna. In enkele landen gebeurde dat wel. Bijvoorbeeld in Zweden, Denemarken, Frankrijk, Ierland, Noorwegen en Zwitserland. Daar bleek steeds dat heel veel gewone Europeanen veel twijfels hadden over de nieuwe koers van de Europese samenwerking. Kiezers in Zwitserland en Noorwegen zeiden ‘nee’, net als de inwoners van Groenland. In Denemarken, Frankrijk en Ierland kon slechts met veel politiek kunst en vliegwerk een magere meerderheid tot stand worden gebracht. De kloof tussen Europese burgers en het Europese bestuur werd steeds groter. Burgers kregen steeds meer te maken met Brusselse besluiten, zonder dat zij en hun nationale parlementen daarover iets te zeggen hadden. Dat zette veel kwaad bloed. Ook in Nederland. De meeste mensen blijven thuis als het Europees Parlement gekozen wordt. Dat is een teken aan de wand. Maar wie niet stemt, wordt niet gehoord. Daarom dendert de Europese sneltrein almaar door op het verkeerde spoor.

VAN HET VERDRAG VAN MAASTRICHT NAAR DE EUROPESE GRONDWET EN HET VERDRAG VAN LISSABON

Het Verdrag van Maastricht werd verder uitgewerkt in de verdragen van Amsterdam (1997) en Nice (2000). Europa koos nog duidelijker voor een neoliberale koers. Daarom wees de SP ook die verdragen af, terwijl de andere grote partijen in Nederland opnieuw ‘ja’ zeiden. Politici zeiden ook ‘ja’ tegen de verdragen van Rome

EEN BETER EUROPA BEGINT IN NEDERLAND

(2004) en Lissabon (2007). Daarmee moest de neoliberale ontwikkeling van een steeds grotere Europese Unie verder in beton worden gegoten. Brussel kan zo steeds meer de baas spelen in de Europese Unie, die inmiddels reikt van de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee tot de landsgrenzen van Rusland, Oekraïne en Turkije. De meeste politieke partijen vonden het allemaal best. De grote ondernemers vonden het prachtig. Maar steeds meer mensen vonden het niets.

In 2005 sneuvelde de Europese Grondwet door een 'nee' van de kiezers in Frankrijk en Nederland. Het daaropvolgende 'Hervormingsverdrag' van Lissabon (2007) bleek inhoudelijk vrijwel hetzelfde als de afgewezen Europese Grondwet. Dit nieuwe verdrag werd in 2008 door de Ierse kiezers afgewezen, en kan dus evenmin als de Europese Grondwet in werking treden. De inwoners van andere lidstaten kregen niet de kans om zich in een referendum uit te spreken. Ook niet in Nederland, waar het de kiezers wél beloofd was door de PvdA, maar die daar na de vorming van het kabinet weer anders naar keek. De nationale parlementen zeiden 'ja' tegen het verdrag. Maar in de meeste lidstaten zijn veel burgers bezorgd en boos over het feit dat zij buitenspel worden gezet door de Europese regeringsleiders en de nationale parlementen. Zo ook in Nederland. Bij ons is een meerderheid van de bevolking tegen de opvolger van de Europese Grondwet. Ook is er toenemend verzet tegen allerlei Brusselse bevelen, die diep ingrijpen in de samenleving. De vakbonden botsen met de Europese Commissie als die steeds meer dienstverlening als 'marktproduct' wil bestempelen. Huurdersbonden zien niets in de door Brussel gewenste privatisering van de woningvoorraad. De pogingen om het openbaar vervoer uit handen van lokale en nationale overheden te halen, roepen verzet op van vakbonden en consumenten. Dat verzet heeft effect. De Europese Dienstenrichtlijn is aangepast, Nederland mag zelf uitmaken hoe het vervoer per bus en tram wordt georganiseerd en wat onze woningcorporaties doen.

ONS VOORSTEL IN 10 PUNTEN

Wij willen een beter, begrijpelijker en bescheidener verdrag, dat de belangen van de burgers centraal stelt. Pas na de verkiezingen voor het Europees Parlement zal definitief worden besloten hoe het verder moet met het Europese verdrag. Een nieuw verdrag kan namelijk alleen met unanieme steun in werking treden. De Ierse kiezers hebben echter in 2008 'nee' gezegd. Dus geldt het nieuwe verdrag nog niet. De uitslag van de Europese verkiezingen zal zeker meetellen bij de vraag hoe het nu verder moet. Met uw stem in juni 2009 kunt u invloed uitoefenen op de koers van de Europese Unie. Met een stem op de SP geeft u directe steun aan een beter, begrijpelijker en bescheidener Europees verdrag, dat de belangen van de burgers centraal stelt.

De SP wil dat ook Nederland opnieuw gaat onderhandelen. Daarbij zou ons land moeten pleiten voor een kleiner, bescheidener, en begrijpelijker verdrag over Europese samenwerking in de toekomst.

- 1 In plaats van het onleesbare verdrag dat er nu ligt, willen we een kort, helder en duidelijk 'miniverdrag'. Daarin moet de bescherming en bevordering van de democratische en sociale belangen van de burgers van de lidstaten centraal staan.
- 2 Een aangepast Europees verdrag zou moeten terugkomen op het voorgenomen schrappen van tientallen vetorechten van nationale lidstaten. Zo'n grootscheepse overdracht van nationale bevoegdheden naar de Brusselse eurocraten is niet in het belang van de burgers van de lidstaten.
- 3 Het uitgangspunt dat Brussel niet hoeft te regelen wat lidstaten beter zelf kunnen, moet beter worden vastgelegd.
- 4 De nationale parlementen moeten niet minder maar meer bevoegdheden krijgen om Brusselse regelgeving in goede banen te leiden.
- 5 De 'vrije en onvervalste concurrentie' als economisch dogma van de Europese Unie dient te verdwijnen. Concurrentie en marktwerking helpen soms, maar pakken vaak ook averechts uit. De catastrofale financiële en economische crisis die in 2008 uitbrak, bewijst dat.
- 6 Het ondergeschikt maken van nationale wetgeving aan Brusselse besluiten is onnodig en ongewenst, want het ondermijnt de nationale democratie. Laat nationale rechters ook in de toekomst in concrete gevallen steeds afwegen hoe Europees en nationaal recht zich dienen te verhouden.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

- 7 De uitverkoop van publieke diensten moet stoppen. Er gaat een streep door 'meer markt en minder overheid' en steeds 'meer Brussel en minder Nederland'. We gaan weer zelf uitmaken wat in het algemeen belang is en niet op 'de markt' thuishoort.
- 8 Militarisering van de Europese Unie bedreigt de vrede en stabiliteit in en buiten Europa. Die bepalingen moeten daarom vervallen. Een Europees defensiebeleid en een Europees leger zijn koren op de molen van de wapenindustrie.
- 9 De nationale soevereiniteit op het gebied van de buitenlandse en militaire politiek mag niet verder worden ingeperkt. We mogen niet ongewild betrokken worden in andermans politieke en militaire avonturen.
- 10 Een gezamenlijk landbouwbeleid dat uitgaat van permanente uitbreiding van de productie, zoals het Verdrag van Lissabon doet, is niet duurzaam en is schadelijk voor mens en milieu. Dat moet dus anders en beter, met veel meer aandacht voor milieu, dierenwelzijn en landschapsbeheer.

EUROPESE SAMENWERKING: DE WISSEL MOET OM

Wij zeggen: Europese samenwerking is nodig, om vrede, stabiliteit en welvaart te garanderen. Hechte Europese samenwerking is nodig, om nieuwe, grote en grensoverschrijdende problemen als klimaatverandering, milieuvuiling, internationaal terrorisme en mondiale tegenstellingen tussen arm en rijk aan te kunnen pakken. We hebben een goed functionerende Europese Unie nodig, om duurzame en veilige verhoudingen met machtige buurlanden als de Verenigde Staten, Rusland en Turkije te bewerkstelligen. Een Europese Unie gebaseerd op bescherming van democratische en sociale rechten van haar burgers is ook de beste waarborg voor eerlijke relaties met zich ontwikkelende landen.

Maar de Europese Unie zit nu op het verkeerde spoor. De Europese Unie is vooral op verkeerd spoor waar het gaat om liberalisering van energieproductie en -leverantie, vervoer, dienstverlening en arbeidsmigratie. Stopzetting en waar mogelijk terugdraaiing van die ontwikkeling zal door ons worden bepleit. We zullen onze positie in het Europees Parlement, samen met onze parlementaire en buitenparlementaire posities in Nederland, volop gebruiken om tegengas te geven aan dat neoliberale beleid en waar mogelijk een andere koers helpen afdwingen.

De wissel moet worden omgezet. We moeten in Europa niet langer de kortzichtige economische belangen van de grote bedrijven, banken en beleggers voorop zetten, maar de democratische en sociale belangen van de Europese burgers. Dat is beter voor iedereen.

4 JUNI 2009: EEN BESLISSEND MOMENT?

Een ander tempo en een andere richting van de Europese samenwerking, dat is mogelijk. Maar zo'n koerswijziging zal wel afgedwongen moeten worden door de burgers van de lidstaten. De verkiezingen voor het Europees Parlement kunnen daarbij een bijzonder moment worden. Het is aan u om daarover te beslissen.

U kunt van 4 juni 2009 een historische dag maken, in Nederland en in Europa. Wij zijn er klaar voor!

Voor de komende vijf jaar ziet de SP elf belangrijke strijdterreinen. In de volgende hoofdstukken doen we tientallen concrete voorstellen om Europa bescheidener, democratischer, veiliger, socialer, schoner en duurzamer te maken. Ze zijn haalbaar en betaalbaar en een werkelijk alternatief voor een almachtige harde Europese superstaat. Hoe meer kiezers met hun stem laten horen een ander en beter Europa te willen, hoe sterker dat geluid in het Europese en Nederlandse parlement kan doorklinken.

FOTO: BART NIJS FOTOGRAFIE / HOLLANDSE HOOGTE

FOTO: MATHIJS VAN DEN BRAND / NATIONALE BEELDBANK

INLEIDING

4 JUNI 2009: VÓÓR OF TEGEN?

De 4de juni 2009 wordt een historische dag voor Europa. U kunt dan de verkiezing van het Europees Parlement gebruiken als een referendum. Daarin beslist u hoe we verder moeten met Europa. Op 4 juni 2009 kiest u vóór of tegen de overdracht van nog meer Nederlandse bevoegdheden aan Brussel. Vóór of tegen één Europees beleid dat de belangen van aandeelhouders en beleggers zwaarder laat wegen dan die van werknemers en burgers.

Vóór of tegen een Europese superstaat in wording. Op donderdag 4 juni 2009 heeft u het voor het zeggen.

Met een stem op de SP stemt u resoluut tegen nog méér Brusselse bevelen en bevoegdheden.

Met een stem op de SP zegt u met ons: een beter Europa begint in Nederland. U mag het zeggen. In dit programma 'Een beter Europa begint in Nederland' vertellen wij u wat wij met uw stem kunnen doen en hoe we uw stem in Brussel en Den Haag zullen laten horen.

AFREKENEN MET GESCHONDEN BELOFTEN EN POLITIEK HANDJEKLAP...

De meeste partijen steunen sinds jaar en dag de snelle, eenzijdige en steeds verdergaande Europese eenwording van de nu 27 lidstaten in een steeds machtiger Europese Unie. Ze hebben Europa één grote marktplaats laten worden, waar de economie het keer op keer wint van de democratie. Met alle gevolgen van dien. Bedrijven, banken en beurzen spelen de baas over regeringen en parlementen. De meeste mensen zijn niet gelukkig met die overhaaste, eenzijdige en doorslaande integratie. Ze zijn wel voor Europese samenwerking, maar voelen zich niet thuis in een Europa, waar geld en winst belangrijker zijn dan welvaart en geluk. De SP is het met al die mensen eens. In het referendum van 2005 wezen we, samen met twee op de drie kiezers, de Europese Grondwet af. Die Grondwet dreigde van Nederland een machteloze provincie van een ondemocratische en asociale Europese superstaat te maken. In 2008 stemde de SP in de Tweede en Eerste Kamer tegen het Verdrag van Lissabon, dat inhoudelijk vrijwel gelijk is aan de door de Nederlandse burgers afgewezen Europese Grondwet. De meeste politieke partijen hadden helaas geen respect voor het Nederlandse 'nee' uit 2005 en zeiden in 2008 'ja' tegen het nieuwe Europese verdrag.

U mocht zich in 2008 niet opnieuw uitspreken over de opvolger van de Europese Grondwet. CDA, PvdA en ChristenUnie staken daar een stokje voor, ook al was u een tweede referendum beloofd. Opiniepeilingen laten zien dat de meeste mensen ook tegen het nieuwe Verdrag van Lissabon zijn. Omdat een aantal landen het verdrag nog niet goedgekeurd heeft, kunt u op 4 juni 2009 alsnog afrekenen met de geschonden beloften. Daarom zijn de verkiezingen voor het Europees Parlement nu belangrijker dan ooit tevoren.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

11.4

De Europese Unie dient geen president of minister van Buitenlandse Zaken aan te wijzen. Het is duidelijk dat EU-lidstaten op tal van belangrijke vraagstukken van mening verschillen. Dat landen in EU-verband tot gezamenlijke standpunten proberen te komen, is positief. Maar voorkomen moet worden dat landen onder druk worden gezet om zich te schikken naar het standpunt van de grote lidstaten. Het aanstellen van functionarissen als een Europese president of minister van Buitenlandse Zaken is ongewenst.

11.5

De Europese Unie mag zich niet ontwikkelen tot een politieke en militaire supermacht. Interventies van lidstaten in het buitenland mogen alleen worden toegestaan met mandaat van de Verenigde Naties. De Europese Unie moet niet meewerken aan de ondermijning van het internationale recht door te participeren in gelegenheidscoalities. Ook de uitbreiding in het Verdrag van Lissabon van de mogelijkheden om in het buitenland te interveniëren moet worden afgewezen.

11.6

De Europese Unie moet geen militair bondgenootschap worden. In het Verdrag van Lissabon is vastgelegd dat de militaire vermogens geleidelijk versterkt moeten worden. Ook bevat het een bijstandsverplichting die – net als het NAVO-verdrag – stelt dat als een lidstaat wordt aangevallen de andere lidstaten dat land verplicht bijstaan. Dat is een groot risico in een steeds maar uitdijende Unie die veel (potentiële) conflictgebieden aan haar grenzen heeft.

11.7

Het streven naar een verbetering van de Europese militaire vermogens wordt losgelaten. De inrichting van het leger moet niet worden onderworpen aan de EU-regels voor de interne markt. Het gaat hier niet om gewone producten zoals auto's of televisies. We moeten niet meewerken aan het ontstaan van een Europees militair complex dat invloed heeft op de vraag wat de krijgsmacht moet aanschaffen. De Europese Unie onthoudt zich van subsidies ten gunste van de wapenindustrie.

11.8

Europa moet kernwapenvrij worden en werkt niet mee aan verdere ondermijning van het non-proliferatieverdrag. De Europese Unie kent twee kernwapenstaten, namelijk Groot-Brittannië en Frankrijk. Daarnaast staan er op diverse geheime locaties in de Europese Unie kernwapens van de Verenigde Staten van Amerika gestationeerd (ook in Nederland). Dat is een gevaarlijke situatie. Kernwapens moeten de wereld uit en de Europese Unie dient in dat opzicht initiatieven te nemen.

11.9

De Europese Unie moet zich inzetten voor 'eerlijke handel' in plaats van hameren op 'vrijhandel'. Handel is altijd een belangrijke motor geweest voor het bereiken van welvaart. De vrijhandelsfilosofie, die door de Europese Unie en de Wereldhandelsorganisatie gepromoot wordt, heeft echter een aantal grote nadelen. Niet alleen kapitaalverkeer maar ook handel moet gereguleerd worden.

11.10

De nieuwe, oneerlijke handelsverdragen tussen de Europese Unie en ontwikkelingslanden (zoals EPA's) moeten teruggedraaid worden. Deze regionale vrijhandelsverdragen ondermijnen minstens een deel van de landbouwsector en van de voedselzekerheid in ontwikkelingslanden. Daardoor worden deze landen nog afhankelijker van de aankoop van voedsel op de wereldmarkt en lopen ze forse overheidsinkomsten mis door het wegvallen van invoertarieven.

11.11

De Europese Unie moet lessen trekken uit het mislukken van de Doha-Ontwikkelingsronde. De EU wilde niet accepteren dat een aantal ontwikkelingslanden hun markten wilden beschermen tegen een overvloed aan westerse landbouwgoederen, en met bescherming hun eigen industrieën wilden blijven opbouwen. Ontwikkelingslanden dienen juist meer ruimte te krijgen om hun eigen ontwikkelingspad uit te zetten. Indien gewenst zonder liberalisering en privatisering.

11.12

Europees Ontwikkelingsbeleid heeft alleen zin wanneer de Europese Unie haar specifieke sterke kanten benut. Ontwikkelingshulp uit Brussel is alleen op zijn plaats daar waar de Europese Unie aantoonbare meerwaarde heeft boven de afzonderlijke lidstaten en multilaterale organisaties zoals de Verenigde Naties en de Wereldbank. Te denken valt hierbij aan het ondersteunen van de opbouw van een interne markt van economische regio's in Afrika. Intensivering van samenwerking en donorharmonisatie kan veel beter beginnen met gelijkgestemden (meestal betreft het hier Scandinavische landen, Zwitserland, Canada, soms Groot-Brittannië en Duitsland), niet per se met de Europese Unie.

11.13

Ontwikkelingslanden moeten hun (landbouw)markt kunnen beschermen. Het is wrang dat het Westen en diverse landen in Azië zich ontwikkeld hebben door hun markten (tijdelijk) af te schermen. Maar deze ontwikkelingsoptie wordt de armste landen, in vooral Afrika, consequent ontzegd. Overheidssteun aan bijvoorbeeld de landbouwsector wordt deze landen ontzegd, terwijl de Europese Unie en de Verenigde Staten dit decennialang hebben gedaan en daar nog steeds mee doorgaan.

11.14

Geen landbouwproducten en afval meer dumpen in ontwikkelingslanden. De EU-lidstaten moeten een eind maken aan het dumpen van agrarische producten in ontwikkelingslanden.

Het dumpen van afvalstoffen door Europese bedrijven moet hard worden aangepakt.

11.15

De Europese Unie dient zich in haar relaties met andere landen niet te laten leiden door louter eigenbelang. Wederzijds voordeel dient het uitgangspunt te worden. Daartoe hoort een stabiele ontwikkeling en vooruitgang van ontwikkelingslanden. Regels die daarmee strijdig zijn, dienen te worden ingetrokken.

11.16

De Europese Unie dient nauwer samen te werken met andere Europese organisaties, in plaats van ermee te concurreren en ze onder de voet te lopen. De noodzaak tot samenwerking geldt vooral voor de Raad van Europa, waarin alle Europese landen vertegenwoordigd zijn. In plaats van taken van de Raad van Europa over te nemen of te ondermijnen, moet de Europese Unie de Raad van Europa gaan ondersteunen. Zeker waar het gaat om het uitvoeren van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Europese conventies tegen mensenhandel en andere vormen van uitbuiting en onderdrukking.

FOTO: MARCEL VAN DEN BERGH / HOLLANDSE HOOGTE

2. LANDBOUW, NATUUR, VOEDSELKwaliteit

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor een duurzame samenleving en Europese samenwerking die zorgt voor voldoende, gezond en veilig voedsel. We moeten af van ongezonde overproductie, schadelijke voedseldumping, het leegvissen van de zee, nodeloos gesleep met dieren en het naar de knoppen helpen van de natuur en de boerenstand. In plaats van exportsubsidies en inkomenstoelagen willen we dat boeren eerlijke prijzen krijgen en een fatsoenlijke vergoeding voor hun landschapsbeheer en dat duurzaamheid, voedselveiligheid en dierenwelzijn bovenaan de Nederlandse en Europese agenda komen.

2.1

De Europese Unie maakt zich sterk voor radicale verduurzaming van productie en consumptie. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de toekomst moet niet langer gaan over verdere productiegroei en schaalvergroting, maar over een ingrijpende verduurzaming van productiewijzen en consumptiepatronen. Daarom moeten er strenge duurzaamheidsregels gesteld worden aan de wereldhandel.

2.2

Het Europees landbouwbeleid richt zich meer op regionale zelfvoorziening en minder op productie voor de wereldmarkt. De voedselcrisis – die zich onder andere manifesteert in grote prijsschommelingen van voedsel – laat zien dat de nadruk op vrijhandel zeer riskant is voor landen die veel voedsel importeren. Er is een omslag nodig in het denken van die geïdealiseerde vrije wereldmarkt naar 'voedselsoevereiniteit': landen en regio's moeten in staat zijn de eigen bevolking te voeden. Het is onwenselijk landbouwproducten over de hele wereld te verslepen. Het is slecht voor het milieu en gaat (in het geval van soja, palmolie en suikerriet) vaak ook ten koste van de bestaanszekerheid van kleine boeren en inheemse volkeren.

2.3

De exportsubsidies en inkomenstoelagen in de landbouw moeten worden afgeschaft, in plaats daarvan komen er kostendekkende prijzen en een betaling voor landschapsbeheer. Het Europese landbouwbeleid heeft geleid tot grootschalige overproductie en dumping van (te goedkope) overschotten op de wereldmarkt. Te vaak gaan subsidies naar grote bedrijven en niet naar de boeren. Ook vindt er een massale uittocht plaats van Europese boerengezinnen in de landbouw. Het beste antwoord hierop is marktregulering en productiebeheersing. Boeren horen een kostendekkende beloning voor verantwoord beheer van het landschap te krijgen. Dan kunnen de nu geldende inkomenstoelagen worden afgeschaft. De lidstaten moeten hiervoor verantwoordelijk worden gemaakt.

2.4

Dierenwelzijn komt bovenaan de agenda. De Europese Unie moet de ambitie hebben om voorop te lopen op het gebied van dierenwelzijn. Diertransporten moeten daarom worden beperkt door lagere maximumreistijden vast

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

te stellen en het slachten van dieren zoveel mogelijk in de eigen regio te laten plaatsvinden. De EU dient het mogelijk te maken dat dieren kunnen worden ingeënt. Dierenbeschermingsorganisaties, waaronder de Eurogroep voor Dierenwelzijn, verdienen steun voor het geweldloos verzet tegen het toelaten van zeehondenbont, het fokken van nertsen, het dwangmatig voeden van ganzen voor foie gras en onnodige dierproeven.

2.5

We willen garanties afdwingen voor veilig en gezond voedsel. Als niet duidelijk is of een voedingsmiddel veilig is, wordt het niet toegelaten op de Europese markt. Ook binnen de Europese Unie is strenger toezicht op voedselveiligheid noodzakelijk. Genetische modificatie heeft tot nu toe niet geleid tot betere producten of minder milieuvuiling. De aanwijzingen op de verpakking van levensmiddelen (zoals GMO-vrij, geen transvetzuren, geen kunstmatige zoetstoffen, biologisch, organisch) moeten gegarandeerd betrouwbaar zijn.

2.6

Er komen snel afspraken over een beter natuurbeleid. Natuur legt het te vaak af tegen oprukkende verstedelijking en landbouwbelangen. Europese afspraken kunnen helpen de natuur beter te beschermen, ook omdat natuurgebieden vaak landsgrenzen overschrijden. De Vogel- en Habitatrichtlijn vraagt terecht dat bepaalde (Natura 2000-)gebieden worden beschermd. Om in een dichtbevolkt land als Nederland de behoefte aan woningen, landbouwgrond en natuur allemaal voldoende ruimte te geven is naast handhaving van de natuurbescherming ook goede samenwerking nodig met alle betrokken partijen. Dat is in de eerste plaats een zaak van elke lidstaat zelf, met respect voor Europese afspraken.

2.7

Het natuurlijk evenwicht in de Noordzee en andere Europese zeeën wordt hersteld, mede door beperking van de visvangst. Het opkopen van visrecht van ontwikkelingslanden wordt gestaakt indien dat leidt tot een bedreiging van de visserijsector in het betreffende land of tot overbevissing. De Europese Unie moet met snellere en betere maatregelen komen om de overbevissing van haar zeeën tegen te gaan.

FOTO: THEO AUDENAERD / HOLLANDSE HOOGTE

3. VERKEER EN VERVOER

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor snel, schoon en veilig vervoer. Brussel moet voortaan afblijven van ons openbaar vervoer. Dat is geen koopwaar maar publieke dienstverlening, die we weer moeten mogen organiseren zoals het ons het beste lijkt. Europees samenwerken voor schoner vervoer, sneller en beter internationaal treinverkeer en minder vervuilend vliegverkeer is hard nodig, maar wat we zelf beter kunnen, willen we ook zelf mogen doen.

3.1

Brussel moet afblijven van ons openbaar vervoer. De Europese Unie heeft geprobeerd om alle spoor-, tram- en busmaatschappijen te privatiseren door in alle betrokken landen de verplichting van aanbesteding voor te schrijven. Door deze liberalisering worden niet-winstgevende diensten opgeheven en ontstaat grote druk om te bezuinigen op beloning en werkomstandigheden van het personeel. Dankzij het optreden van de SP heeft het Europees Parlement in 2007 dit beleid afgewezen en is de keuzevrijheid van gemeenten en provincies om zelf het stads- en streekvervoer te organiseren hersteld.

3.2

De Europese Unie draagt bij aan beter grensoverschrijdend vervoer. De onderlinge afhankelijkheid van Europese landen en het grensoverschrijdende handels- en personenverkeer zijn sterk toegenomen. De groei daarvan is door het EU-beleid echter volledig terechtgekomen bij het auto- en vliegverkeer, terwijl een deel van de spoor- en busdiensten verdween. Dat kan anders als de overheid investeert in meer grensoverschrijdend openbaar vervoer en in het oplossen van grensoverschrijdende knelpunten.

3.3

We willen minder overlastgevend luchtvervoer binnen Europa. Investerings in snel en aantrekkelijk treinvervoer over de lange afstand kan de overlast van het vliegverkeer sterk terugdringen. Om het milieu te beschermen en de leefomgeving van omwonenden te sparen wordt het vliegen zoveel mogelijk beperkt tot trajecten waarvoor snelle treinen geen alternatief bieden, dus de intercontinentale verbindingen met andere werelddelen. De belastingvrijstelling voor luchtvaartmaatschappijen, die het luchtverkeer een belangrijk concurrentievoordeel geeft, wordt afgeschaft. Nederland moedigt alle EU-lidstaten aan een eerlijke milieuheffing naar rato van de vliegafstand in te voeren en concurrentie tussen luchthavens op prijs tegen te gaan.

3.4

Dring het goederenvervoer over de weg terug. Grondstoffen en halffabricaten worden nu in de loop van het productieproces onnodig vaak met vrachtauto's heen en weer gesleept. Dat kan een stuk minder worden als de verwerking zo dicht mogelijk bij de bron en het afzetgebied plaatsvindt, en ook door meer goederenvervoer over spoor en waterweg te laten gaan. De Europese Unie dient ertoe bij te dragen dat schone scheepvaart wordt bevorderd. Europese afspraken daarover zijn nodig, evenals nationaal beleid. Verder moet er binnen de Europese

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

Unie een einde komen aan verslechtering van het salaris en werkomstandigheden voor vrachtwagenchauffeurs tengevolge van concurrentie uit lidstaten met lage lonen.

3.5

Geen prestigeprojecten maar milieuvriendelijke vernieuwing. Brussel moet niet langer geld steken in miljardenverslindende prestigeprojecten, zoals het project 'Galileo' voor satellietnavigatie dat naast het bestaande GPS weinig verbetering voor het wegverkeer toevoegt maar wel geschikt is voor militair gebruik. Investerings in Trans-Europese Netwerken (TEN's) moeten niet gericht zijn op groei van het wegverkeer maar op milieuverbetering en het oplossen van knelpunten. De EU bevordert de ontwikkeling en het gebruik van milieuvriendelijker vervoermiddelen, die zuinig omgaan met fossiele brandstoffen of – beter nog – gebruik maken van duurzame energiebronnen.

4. MILIEU

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor een schoner en veiliger milieu. Het is belangrijk om Europese afspraken te maken en na te komen over minder vervuiling en meer bescherming van onszelf en onze leefomgeving. De CO₂-uitstoot moet in 2020 met 30 procent omlaag. In plaats van afval als winstgevende Europese handel te zien moeten we zoveel mogelijk afval voorkomen en voor de rest verantwoord verwerken en recyclen. Ieder land moet zoveel mogelijk zijn eigen afval opruimen. En willen we voorop lopen, dan laten we ons dat niet door Brussel verbieden.

4.1

Brussel mag ons niet belemmeren in een beter milieubeleid. Veel milieuproblemen zijn grensoverschrijdend. Binnen de Europese Unie overeengekomen normen kunnen bijdragen aan de oplossing van die problemen. Voorkomen moet worden dat lidstaten in hun concurrentiestrijd om investeerders aan te trekken zulke Europese normen ontduiken. Afspraken daarover zijn nodig. Brussel mag ons echter niet verhinderen om een beter en duurzamer milieubeleid te voeren dan gemiddeld. Het hoort Nederland altijd vrij te staan om meer te doen dan de Europese Unie voorschrijft.

4.2

In de Europese Unie gaan we de CO₂-uitstoot met minstens 30 procent terugdringen. Het is goed als de EU voorop wil lopen in maatregelen die ontbossing, zeespiegelstijging en klimaatverandering kunnen tegengaan. In de praktijk wordt daarmee echter ook binnen de EU-landen onvoldoende vooruitgang geboekt. Gezien het belang van de strijd tegen klimaatverandering hoort de EU zich voor de periode na het aflopen van het Kyoto-verdrag vast te leggen op een reductie van de CO₂-uitstoot van tenminste 30 procent in 2020.

4.3

In het emissiehandelssysteem staan we geen ontheffingen toe. Om de CO₂-uitstoot effectief terug te brengen volgens het principe 'de vervuiler betaalt', staan we binnen de Europese Unie geen uitzonderingen toe. Uit de opbrengst van de heffingen financieren we het duurzaam maken van productieprocessen in de lidstaten die het betreft. Sterk vervuilende sectoren van de economie worden niet gesteund met gratis emissierechten. Ook bij importen in de Europese Unie telt het tegengaan van CO₂-uitstoot. De eigen verplichtingen kunnen niet worden verlaagd door die af te wentelen op de buitenwereld.

4.4

Er wordt krachtiger opgetreden tegen afvaldumping. Vervuilers moeten geen kans krijgen om de sporen van hun afval uit te wissen of geld te besparen door dit in het buitenland te storten. Uitgangspunt moet zijn dat ieder land zoveel mogelijk zijn eigen afval verwerkt. Controle en handhaving op afvaltransporten worden verscherpt.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014**4.5**

Energielabels moeten snel verbeteren. Energielabels moeten gebaseerd worden op het absolute verbruik van een toestel of voertuig en jaarlijks automatisch worden aangepast aan de technische ontwikkeling, zodat productvernieuwing bevorderd wordt. Het auto-energielabel wordt aangescherpt. Het huidige label geeft slechts de vergelijking aan in een bepaalde klasse en laat verschillen tussen de klassen buiten beschouwing. Dit systeem, dat een misleidend beeld geeft, moet zo snel mogelijk worden aangepast en periodiek worden geëvalueerd om het inzicht te vergroten.

4.6

De Europese Unie verbetert de controle op goed waterbeheer. Veel rivieren in de Europese Unie stromen door meerdere lidstaten. Benedenstroomse landen hebben last van lozingen in bovenstroomse landen. Ook in tijden van wateroverlast of grote droogte is een goede samenwerking nodig. De Kaderrichtlijn Water verplicht landen om per stroomgebied samen te werken, maar de monitoring en sancties zijn nog niet goed geregeld. Die moeten dus verbeterd worden.

FOTO: VINCENT MENTZEL NRC / HOLLANDSE HOOGTE

5. ENERGIE

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor meer duurzame energie en minder verspilling van kostbare grondstoffen in Europa. In plaats van nog meer kolen- en kerncentrales willen we energie besparen en duurzaam opwekken, met zon en wind. Werken aan een veilig, schoon en betrouwbaar Europees energienetwerk is heel goed. Maar in plaats van Brusselse dwingelandij om gas- en stroombedrijven te koop te zetten, willen we weer baas over onze eigen energievoorziening worden.

5.1

We moeten duurzame energieproductie bevorderen. De uitputting van fossiele brandstoffen noodzaakt tot nieuwe oplossingen. Naast besparing van energie door recycling en isolatie moet de Europese Unie onderzoek naar en investeringen in de ontwikkeling van duurzame energiebronnen stimuleren. Het gebruik van biomassa en biobrandstoffen als alternatief voor fossiele brandstoffen is alleen acceptabel indien dit niet ten koste gaat van voedselproductie, niet leidt tot ecologische kaalslag of negatieve effecten voor de lokale bevolking in ontwikkelingslanden.

5.2

Niet meer kolencentrales, en ook geen kernenergie. Kolencentrales met CO₂-opslag vallen volgens de EU onder de definitie van 'schoon fossiel' omdat de CO₂ ondergronds opgeslagen wordt. Dit is onterecht omdat onzeker blijft of die opslag later vrijkomt, en ook omdat deze techniek nog in de kinderschoenen staat en naar verwachting niet voor 2030 rendabel is. De EU en haar lidstaten kunnen daar beter geen geld in steken. Bij de huidige stand van de techniek is ook kernenergie geen alternatief omdat dit te veel risico's en langdurig gevaarlijk afval oplevert.

5.3

Geen liberalisering van energiehandel maar samenwerking. Met grensoverschrijdende koppeling tussen nationale netwerken kunnen pieken en dalen van duurzame energieproductie worden opgevangen. Het koppelen van de windmolenparken op zee door middel van een nieuw netwerk kan een grote bijdrage leveren aan een stabiele en kostenefficiënte energievoorziening. De EU moet dat dus bevorderen. De capaciteit van grensoverschrijdende netwerken moet voortaan bij voorrang gebruikt worden voor het balanceren van duurzame energiestromen.

5.4

Samenwerking duurzame energie ook buiten Europa. In de Europese Unie valt een wereld te winnen wat betreft onderzoek en ontwikkeling van duurzame energiebronnen. Een van de mogelijkheden die onderzocht dient te worden betreft het plaatsen van zonthermische krachtcentrales in Noord-Afrika en de transportmogelijkheden van de hiermee opgewekte energie naar Europa. Om zulke duurzame projecten op te zetten moeten er samenwerkingsverbanden met ontwikkelingslanden komen.

FOTO: DAVID ROZING / HOLLANDSE HOOGTE

6. GEZONDHEID EN ONDERWIJS

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor behoud van eigen zeggenschap over zorg en onderwijs in Nederland. De zorg is geen markt en de school geen product, wat ze in Brussel ook beweren. Dus hebben we geen Brusselse bemoeizucht nodig bij het zorgen voor onze zieken, gehandicapten en ouderen en het opleiden van onze jeugd. In plaats van door Brussel gewenste grootschaligheid zetten wij juist in op steeds meer kleinschaligheid, we willen zorg en onderwijs dichtbij in de buurt.

6.1

De zorg is geen markt. In de periode 2004 - 2009 heeft de SP in Europa er wezenlijk toe bijgedragen dat de zorg niet onder de gevreesde Dienstenrichtlijn kwam te vallen. Tegelijkertijd heeft de fractie zich sterk gemaakt voor 'patiëntenmobiliteit', het recht om in een ander EU-land verpleegd te worden (zonder dat dit verwordt tot de plicht om voor zorg naar het buitenland te moeten). De zorg moet buiten de Dienstenrichtlijn en vrij van andere pogingen tot vermarkting blijven.

6.2

Arm en rijk hebben gelijke toegang tot gezondheidszorg. De Europese Unie ziet erop toe dat de sociaaleconomische positie van haar inwoners geen drempel betekent voor toegang tot de zorg. Daarom dienen er ook afspraken te worden gemaakt over de internationale werving van gezondheidswerkers, ook binnen Europa. De rijke landen moeten meer doen om hun personeelscrisis zelf te bestrijden en het recht op gezondheid in armere landen beschermen.

6.3

Brussel moet zijn handen afhouden van de nationale zorgstelsels en zorgverzekeringen. Elke poging van Brussel om zich te bemoeien met ons nationale stelsel van zorg en zorgverzekeringen wijzen we van de hand, behalve voor zover dit het recht op zorg voor iedereen ondersteunt.

6.4

We moeten meer solidair zijn met ouderen. Op Europees niveau gaat het debat vaak één kant op: ouderen zouden een kostenpost zijn, vooral bij de gezondheidszorg. Ouderen verdienen echter respect en bescherming. Beperking van zorg of van toegang tot zorgvoorzieningen en andere verslechtingen van de positie van onze ouderen door regels van de Europese Unie, accepteren we niet.

6.5

Wanneer zich een epidemie voordoet, wordt er samengewerkt. We zijn voor een door de Europese Unie gecoördineerde samenwerking tussen lidstaten en een adequate informatievoorziening van burgers als er een epidemie uitbreekt.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

6.6

Farmaceutische bedrijven mogen geen reclame maken voor hun medische producten. De Europese voorstellen om het producenten van receptgeneesmiddelen mogelijk te maken om consumenten direct te benaderen, zet de deur open voor misstanden met alle ongewenste gevolgen van dien.

6.7

De toegankelijkheid van commercieel niet-interessante geneesmiddelen wordt vergroot. Er komt een Europees fonds voor onderzoek naar geneesmiddelen voor zeldzame ziekten en voor ziekten waarvan vooral mensen in arme landen het slachtoffer worden. De Europese richtlijn voor patenten wordt aangepast zodat er betere waarborgen zijn voor de toegankelijkheid van geneesmiddelen in ontwikkelingslanden. Onethische onderzoekspraktijken in ontwikkelingslanden worden tegengegaan.

6.8

Abortus en euthanasie blijven een nationale aangelegenheid. Aantasting door de Europese Unie van de Nederlandse regels betreffende abortus tolereren we niet. Voor ons dient het recht van de vrouw om baas in eigen buik te zijn volledig overeind te blijven. Dat geldt ook voor de Nederlandse euthanasiewet. Daar dient Brussel zich niet mee te bemoeien.

6.9

Marktwerking in het onderwijs werkt averechts en wijzen we dus af. Het onderwijs hoort een nationale bevoegdheid te blijven, waarover de Europese Unie geen zeggenschap hoort te hebben. Het van toepassing verklaren van Europese aanbestedingsregels op de verstrekking van schoolboeken is een voorbeeld van uit de hand lopende Brusselse gekte. We nemen daar nadrukkelijk stelling tegen. In Nederland maken we zelf uit hoe we ons onderwijs regelen. We keren ons dan ook tegen Brusselse pogingen om van het onderwijs een markt te maken waar de wetten van de concurrentie zouden moeten gelden. Samenwerking tussen de lidstaten, in de zin van uitwisselen van kennis en kunde, afstemming en ontwikkeling, is natuurlijk wel een goede zaak. Zeker in grensregio's kunnen mensen daar veel plezier van hebben. We zullen ons steeds inspannen om praktische oplossingen voor concrete problemen te vinden.

FOTO: FLIP FRANSEN / HOLLANDSE HOOGTE

7. WERK EN INKOMEN

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor behoud van de arbeidsbescherming en sociale voorzieningen die we in Nederland samen tot stand hebben gebracht. Waar Brussel arbeid als koopwaar ziet en zekerheid als belemmering, kiezen wij voor een sociale samenleving, waar mensen recht hebben op een goede baan, een fatsoenlijk loon en hoogwaardige sociale bescherming.

7.1

Europese plannen die de arbeidsbescherming in de lidstaten uithollen, moeten worden ingetrokken. Versoepeling van het ontslagrecht, meer mensen met onzekere banen, werkende armen en langere arbeidstijden passen niet in onze toekomstvisie. Gezonde en stabiele arbeidsverhoudingen leiden tot een hogere arbeidsproductiviteit. Ook doen EU-lidstaten er goed aan meer te investeren in opleiding en training.

7.2

De Europese Unie moet meer investeren in onderwijs en het om- en bijscholen van werklozen. De Europese Unie probeert nu tekorten aan hoogopgeleid personeel aan te vullen met werknemers uit het buitenland. Daarmee profiteert het van investeringen die andere landen, ook ontwikkelingslanden, in het onderwijs hebben gedaan. Er zou juist meer moeten worden geïnvesteerd in onderwijs en het opleiden van eigen mensen, vooral werklozen.

7.3

Er komt een einde aan het stimuleren van arbeidsmigratie. Verscheurde gezinnen, eurowezen en uitbuiting van werknemers uit andere lidstaten behoren tot het verleden. Vanwege de enorme inkomensverschillen tussen de oude en nieuwe lidstaten heeft het vrije verkeer van werknemers geleid tot massale arbeidsmigratie. In de landen van herkomst ontstaan daardoor tekorten aan geschoold personeel, en gebroken gezinnen. Ook worden kinderen vaak ondergebracht bij vreemden, de zogenaamde 'eurowezen'. In Nederland worden arbeidsmigranten uit de nieuwe lidstaten uitgebuit, wordt Nederlandse arbeidswetgeving ontdoken en ontstaan sociale problemen, vooral in de steden. Daarom moet de arbeidsmigratie in de Europese Unie worden gereguleerd opdat deze problemen kunnen worden aangepakt. Voor openstelling van de Nederlandse arbeidsmarkt voor Bulgaren en Roemenen is het nog veel te vroeg.

7.4

Arbeidsvoorwaarden van EU-lidstaten zijn voor alle werknemers in dat land van toepassing. Wij verzetten ons tegen pogingen van Brussel om, met een beroep op het recht van vrije vestiging en het recht op vrij verkeer van diensten, nationale arbeidsvoorwaarden en rechten zoals het stakingsrecht van werknemers te ondermijnen. We steunen de eis van de Europese vakbeweging voor een 'sociale vooruitgangsclausule'. Daarmee wordt de Europese Unie verplicht de Europese traditie van sociale vooruitgang te respecteren. Maatregelen van de Europese Unie horen het welzijn van allen te dienen. Een markteconomie met een groot concurrentievermogen mag geen doel op zich zijn. De dienstenrichtlijn moet daarom worden teruggedraaid en de detacheringsrichtlijn moet worden aangepast.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

7.5

Minder arbeidsmigratie door kleinere inkomensverschillen. Het geld uit EU-fondsen moet alleen gaan naar die lidstaten die echt in een achterstandpositie verkeren. Daarmee wordt ook tegengegaan dat mensen moeten verhuizen naar andere lidstaten om een fatsoenlijke boterham te verdienen.

7.6

Pensioenen blijven een nationale aangelegenheid. Pensioenen zijn geen Europese bevoegdheid. We hebben in Nederland een stelsel opgebouwd, waarbij zowel werkgevers als werknemers betrokken zijn. Europese initiatieven die erop gericht zijn om meer marktwerking in te voeren en alleen de werknemers verantwoordelijk te maken voor hun pensioenopbouw, zijn onacceptabel.

FOTO: KICK SMEETS / HOLLANDSE HOOGTE

8. ECONOMIE EN CONSUMENTEN- BESCHERMING

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor goede maar ook zuinige en doordachte Europese samenwerking. Er moet een einde komen aan Europese geldverspilling, gesjoemel en het rondpompen van belastinggeld. We moeten af van de Brusselse dwang om de publieke sector uit te verkopen en de bevoordeling van aandeelhouders, banken en bedrijven op burgers en algemeen belang. We willen belastingontduiking en zakkenvullerij stoppen en werken aan veel doorzichtiger financiering van Europese samenwerking.

8.1

Er wordt gestopt met het rondpompen van geld. Door hervorming van de structuurfondsen, door te stoppen met het rondpompen van geld, door minder bureaucratie en door minder geld uit te geven aan landbouw, komt de EU-begroting in zijn geheel niet boven de één procent van het Bruto Nationaal Product van de gehele Europese Unie uit.

8.2

Het gesjoemel met EU-gelden wordt gestopt. De Europese Unie sjoemelt nog steeds met haar middelen, terwijl transparantie ontbreekt. Al jaren op rij weigert de Europese Rekenkamer daarom de jaarrekening van de Europese Unie goed te keuren. Brussel dient jaarrekeningen te maken die voldoen aan de eisen van de Europese Rekenkamer. Lidstaten dienen het recht te krijgen hun bijdrage aan Brussel op te schorten als de verantwoording door de Europese Unie niet in orde is. Iedere lidstaat moet voortaan ook kunnen aantonen dat het geld dat het ontvangt van Brussel volgens de regels besteed is. Gebeurt dat niet, dan moet het geld worden teruggegeven.

8.3

Belastingparadijzen worden aangepakt. Er komt een Europese aanpak van belastingparadijzen waar veel welgestelde EU-burgers en bedrijven hun geld verbergen om daarmee de belasting te ontduiken.

8.4

Belastingconcurrentie wordt tegengegaan. De Europese Unie maakt een eind aan haar beleid dat bevordert dat landen elkaar beconcurreren met gunstigere belastingtarieven voor investeerders. Van zo'n 'race to the bottom' zijn immers uiteindelijk alle landen de dupe. Daarom komt er een Europees minimum voor de vennootschapsbelasting.

8.5

Er komen Europese afspraken over de beperking van de macht van de aandeelhouder. Aandeelhouders zijn niet de enige belanghebbenden in de onderneming. Ook andere groepen, zoals werknemers, hebben het recht om invloed uit te oefenen op de koers die er gevaren wordt. In plaats van 'één aandeel, één stem' kiezen wij voor

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

‘één mens, één stem’. In plaats van hebzucht en afgunst, samenwerken en eerlijk delen. Dat is fatsoenlijker én verstandiger.

8.6

Stop de uitverkoop van de publieke sector. Onder het mom dat de Europese Unie in 2010 de meest concurrerende economie ter wereld zou moeten zijn, zijn nutsbedrijven, het openbaar vervoer, de zorginstellingen en de uitkeringsinstanties geliberaliseerd en geprivatiseerd. Die ontwikkelingen vormen een bedreiging voor een betrouwbare en betaalbare dienstverlening aan burgers en bedrijven en moeten gestopt worden. Privatiseringen van sectoren die wij nu aan de markt hebben overgelaten maar die eigenlijk een nutsvoorziening zijn, proberen we terug te draaien.

8.7

Lidstaten beslissen zelf wat wordt aangemerkt als publieke dienst en in welke mate de regels van de interne markt daarop van toepassing zijn. Het publieke belang krijgt voorrang op commerciële belangen. Overheden moeten daarom de vrijheid hebben om de publieke diensten helemaal uit te zonderen van deze Europese bemoeienis.

8.8

De aanbestedingsverplichting voor publieke diensten gaat van de baan. Overheden worden door Brussel niet langer verplicht om het verzorgen van deze publieke diensten open te stellen voor concurrentie (gedwongen aanbesteding). Al te vaak leidt dit tot problemen in plaats van oplossingen (de gratis schoolboeken, de thuiszorg).

8.9

Bedrijven die een slaatje slaan uit grensoverschrijdende activiteiten worden aangepakt. De afgelopen tijd zijn de kosten voor grensoverschrijdende (mobiele) telefoongesprekken aan maxima gebonden, maar voor veel andere diensten is dat nog niet het geval. Voorkomen wordt dat bedrijven en instellingen financieel misbruik maken van grensoverschrijdende transacties van burgers en consumenten.

8.10

Sociale en milieubelangen staan centraal binnen onze handelsrelaties. Producten waar kinderarbeid aan te pas komt, worden geweerd. Waar het gaat om handel hebben landen formeel de bevoegdheid om eisen te stellen op het vlak van veiligheid, duurzaamheid en dierenwelzijn.

8.11

Bescherm de consument beter. Het hoogste beschermingsniveau voor de consument hoort het uitgangspunt voor nieuw beleid en nieuwe regels te zijn. Wanneer die bescherming kwalitatief beter geregeld kan worden op nationaal niveau, kiezen we voor die benadering. De consument kan zich beroepen op rechten die gelden in het land waar de aankoop plaatsvindt of op rechten die gelden in het land waar de leverancier gevestigd is.

8.12

Het downloaden van muziek en films voor niet-commercieel gebruik is een nationale aangelegenheid. Artiesten moeten gecompenseerd worden voor hun creaties. Dat vereist een kritische blik naar het auteursrechtstelsel. De handhaafbaarheid van maatregelen en de privacy van consumenten moeten daarbij zwaar wegen. Ook hier staat het belang van de consument boven het belang van bedrijfswinsten. Behoud van de neutraliteit van het internet en de toegankelijkheid daarvan moet worden gegarandeerd. De Europese Unie dient bij te dragen aan de bestrijding van softwaremonopolies en werk te maken van open source en open standaarden.

FOTO: PETER HILZ / HOLLANDSE HOOGTE

9. MONETAIR BELEID

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor meer sociale en democratische rechten in Nederland en Europa. De economische crisis laat het falen van het neoliberalisme in Nederland en de Europese Unie zien. Brussel heeft finaal de verkeerde weg gekozen van steeds meer markt en steeds minder bescherming van de publieke zaak. Grote bedrijven, banken en beleggers hebben Brussel veel te lang in hun greep gehad. Het toezicht is schandelijk tekort geschoten. Met die 'vrijheid, blijheid'-houding moet het gedaan zijn. Het monetair beleid moet op de schop. En waar nodig nemen we weer het heft in eigen hand.

9.1

De financieel-economische crisis laat zien hoezeer het toezicht op de financieeleconomische sector in de Europese Unie en haar lidstaten tekort geschoten is. De neoliberale doctrine heeft banken, beleggers en bedrijven veel te veel vrijheid gegeven. Controlerende instanties zijn zelf deel van 'de markt' geworden en hebben hun taak op grote schaal verwaarloosd. Dat heeft ernstige consequenties voor de burgers in de Europese Unie en grote budgettaire gevolgen van de nationale overheden. Daarom moeten er nationaal en Europees veel strengere regels komen.

9.2

Er moet een einde komen aan het volstrekt vrije spel van het internationale kapitaal. De invloed van de overheden op hun economische verhoudingen moet niet langer stelselmatig verkleind worden onder druk van de Europese Unie. Integendeel, wij eisen het recht op dat de Nederlandse overheden en hun democratische organen meer zeggenschap krijgen over de verhoudingen in economie en samenleving. Na het grootschalig afstaan van democratische zeggenschap ten gunste van aandeelhouders en kapitaalbezitters, dienen we nu te gaan werken aan meer democratie in de economie. We laten ons op dit punt niet door Brussel de wet voorschrijven.

9.3

Het monetair beleid moet op de schop. De Europese Centrale Bank (ECB) hoort meer te doen dan alleen de inflatie bestrijden. De politieke controle op de ECB moet daarom worden uitgebreid. De ECB gaat voortaan regelmatig verantwoording afleggen aan het Europees Parlement en aan de EMU-lidstaten. Andere doelstellingen dan inflatiebestrijding, zoals het streven naar volledige werkgelegenheid, moeten bij beslissingen van de ECB een rol gaan spelen.

9.4

Het stabiliteitspact wordt hervormd. De huidige criteria voor overheidstekort en overheidsschuld hebben geleid tot omvangrijke bezuinigingen in de publieke sector. Ze beperken lidstaten te veel in het voeren van een eigen beleid. Daarnaast blijken grote landen aanzienlijk meer ruimte te krijgen om het overheidstekort te laten oplopen

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

dan kleinere landen. Daarom dient het stabiliteitspact hervormd te worden en moet de eigen ruimte van de lidstaten worden vergroot.

9.5

Toezicht op de financiële bedrijven vindt plaats in het land van de consument en niet in het land van vestiging van het bedrijf of de instelling. Bedrijven moeten zich houden aan de regels van het land van de consument. Daardoor is die consument beter beschermd en wordt voorkomen dat deze bedrijven zich vestigen in landen met de minste regels.

9.6

Er komen Europese afspraken om belangenverstrengeling van grote accountantsbureaus en kredietwaardering-firma's te voorkomen. Het financiële toezicht schiet volledig tekort in de Europese Unie. Accountants die jaarrekeningen goedkeuren, mogen dat alleen nog doen als ze daarvoor een toereikende vergunning krijgen en zelf ook gecontroleerd worden. Vergunningen moeten daarom aan strenge regels gebonden zijn. Als blijkt dat banken de accountant om de tuin geleid hebben, verliezen deze banken hun bankvergunning. Als accountants en kredietwaardering-firma's het in hen gestelde vertrouwen niet waarmaken, moeten hun vergunningen resoluut worden ingetrokken.

9.7

De Tobin-tax moet worden ingevoerd in de hele Europese Unie. Flitskapitaal draagt niet bij aan duurzame economische groei en ontwikkeling. Het werkt juist vaak ontwrichtend en dient aan banden gelegd te worden. Dat kan om te beginnen door een beperkte belasting te heffen op kapitaaltransacties. De opbrengst kan worden gebruikt om de armoede in de wereld te bestrijden.

9.8

Er komt een Europese aanpak van speculatieve hedgefondsen en 'private equity'(opkoop)-bedrijven. Bedrijven zijn geen speeltjes van financiële ondernemingen die op korte termijn met ondernemingen speculeren en vervolgens uitgekledde ondernemingen aan hun lot overlaten.

9.9

Er komen strengere regels betreffende het toezicht op banken en andere financiële instellingen. Er dient een verbod te komen op het buiten de balans houden van risico's, er dienen hogere reservevereisten te komen voor grotere risico's, en het moet mogelijk worden om nieuwe financiële producten uit de markt te halen.

FOTO: SAKE RIJPKEMA / HOLLANDSE HOOGTE

10. JUSTITIËLE SAMENWERKING

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor een veiliger samenleving en het vastberaden tegengaan van misdaad en gevaar. Europese samenwerking om grensoverschrijdende criminaliteit aan te pakken steunen we, maar we willen niet dat Brussel ons dwingt tot vermindering van de rechtsbescherming en de privacy van onze burgers. Daar blijven we graag zelf de baas over. Strafrecht blijft voor ons een nationale bevoegdheid. En terrorisme bestrijd je niet door je eigen rechtsstaat af te breken maar juist door er pal voor te staan.

10.1

Samenwerking van de lidstaten om gezamenlijk de strijd aan te binden tegen alle vormen van grensoverschrijdende criminaliteit, is een goede zaak. Dat is iets anders dan vanuit Brussel invloed uitoefenen op het nationale strafrecht. Daar zijn we op tegen, dat is en blijft voor ons een nationale bevoegdheid. In dat verband moeten we voortdurend kritisch kijken naar Europese samenwerking, als het gaat om het uitwisselen van gegevens en het uitleveren van personen. De druk vanuit Brussel om gegevens over dataverkeer te bewaren en te delen, leidt tot onwenselijke, onnodige en vaak onwerkbare situaties. Daaraan dient een halt te worden toegeeroepen.

10.2

Er dienen strenge voorwaarden te worden gesteld aan alle opslag en uitwisseling van informatie voor justitie en politieonderzoek. Aan onderzoek dient een concrete verdenking ten grondslag te liggen. Grootschalige opslag van informatie voor zogenaamde 'datamining' wordt afgewezen. De rechten van burgers wier gegevens worden opgeslagen moeten goed worden gegarandeerd via onder andere privacywetgeving. Aan uitwisseling van informatie met niet-EU-landen dienen nog striktere voorwaarden verbonden te worden.

10.3

De bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit moet vooral door meer samenwerking van nationale politie- en justitiediensten gebeuren. De Europese Unie moet daarbij aanvullend en ondersteunend optreden. Zowel vanuit het burgerrechtenperspectief als op grond van de effectiviteit van het politiewerk zien wij niets in de ontwikkeling richting een Europese federale politie, justitie, openbare aanklager en een soort ministerie van Binnenlandse Zaken (waarin het Verdrag van Lissabon voorziet).

10.4

Het strafrecht moet een nationale bevoegdheid blijven. Justitiesamenwerking vindt plaats op basis van gemeenschappelijke afspraken, niet op basis van vertrouwen. Er zijn grote verschillen tussen de rechtssystemen van verschillende lidstaten. Harmonisering van het strafrecht is echter niet wenselijk. Afspraken om iets strafbaar te stellen kunnen daarom enkel unaniem gemaakt worden en nooit leiden tot afspraken over de hoogte van straffen. Daarnaast gaan steeds meer regels uit van vertrouwen in elkaars rechterlijke beslissingen. In de Europese Unie zouden nationale rechters uitsluitend rekening moeten houden met (strafrechtelijke) wetten waarmee hun lidstaat heeft ingestemd.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014

10.5

EU-lidstaten dienen periodiek getoetst te worden om te zien of zij voldoen aan de eisen die de Europese Unie stelt aan de kwaliteit van de rechtsstaat. Zolang de rechtsstaat in Bulgarije en Roemenië grote tekortkomingen vertoont, worden deze landen uitgesloten van politie- en justitiesamenwerking in EU-verband. Op grond van de Kopenhagencriteria dient een onafhankelijke instantie de lidstaten periodiek te toetsen op de kwaliteit van de rechtsstaat. Vanwege de omvang van de corruptie en de tekortschietende aanpak van criminaliteit dient justitie- en politiesamenwerking met Bulgarije en Roemenië te worden opgeschort totdat ze aan hun verplichtingen voldoen. Opschorting van de samenwerking laat onverlet dat deze landen wel moeten meewerken aan verzoeken uit de overige lidstaten voor informatie over en overdracht van verdachten.

10.6

Het is goed dat de lidstaten afspreken om conform internationale verdragen bescherming te bieden aan vluchtelingen. Het afspreken van Europese normen moet worden aangemoedigd. Er moet voorkomen worden dat lidstaten elkaar beconcurreren met scherpere regels. Volledige harmonisering dient echter afgewezen te worden omdat op nationaal niveau de afweging gemaakt moet kunnen worden een hoger niveau van bescherming te bieden.

10.7

In het geval van een humanitaire ramp worden er afspraken tussen de lidstaten gemaakt over het opvangen van ontheemden. De meeste ontheemden worden opgevangen in de regio en slechts een klein deel bereikt de Europese Unie. In het geval van rampen moeten er afspraken gemaakt worden over hoe de opvang van ontheemden verdeeld wordt over de lidstaten. Hiermee kan worden voorkomen dat een lidstaat onevenredig meer mensen van buiten opvangt dan andere lidstaten.

10.8

De samenwerking op het gebied van grensbewaking mag niet leiden tot een Fort Europa. Het gezamenlijk surveilleren op de Middellandse Zee (FRONTEX) moet gericht zijn op het terugdringen van het aantal doden bij de oversteek van vluchtelingen vanuit Afrika naar Europa. Daarbij moet het recht op het aanvragen van asiel van vluchtelingen gegarandeerd blijven. Uitgeprocedeerde asielzoekers moeten op een menswaardige manier naar het land van herkomst worden begeleid.

10.9

De 'brain drain' uit ontwikkelingslanden wordt tegengegaan. Het naar Europa halen van kennismigranten is ongewenst omdat daardoor de kloof tussen de EU-landen en hun landen van herkomst wordt vergroot. De voorgenomen introductie van een zogenaamde Blue Card, naar analogie van de Amerikaanse Green Card, gaat van tafel. Het streven om hoogopgeleiden aan te trekken vanuit ontwikkelingslanden voor eigen profijt, past niet binnen onze opvattingen van internationale solidariteit. In plaats van kennismigranten toe te laten, dient de EU in te zetten op het vergroten van de welvaart in de landen van herkomst.

10.10

Nederland moet haar softdrugsbeleid overeind houden en promoten in Europa. Het legaliseren van softdrugs heeft veel voordelen ten opzichte van het verbieden ervan. Nederland moet voor haar beleid blijven staan op dit gebied.

FOTO: MENNO BOERMANS / HOLLANDSE HOOGTE

11. INTERNATIONAAL SAMENWERKEN

Een stem op 4 juni voor de SP is een stem voor nationale soevereiniteit en internationale solidariteit. We willen geen steeds grotere Europese superstaat, en al helemaal geen eigen Europees leger, dat overal ter wereld kan ingrijpen. We willen ons door Brussel niet laten voorschrijven hoe Nederland internationaal moet handelen, dat willen en kunnen we zelf best beslissen. Voor ons staat daarbij voorop dat Europa zich niet moet verrijken over de rug van de rest van de wereld maar zich juist meer moet inzetten voor eerlijk handelen, eerlijk delen en een veilige wereld.

11.1

In de komende vijf jaar dient het aantal lidstaten niet verder te worden uitgebreid (met uitzondering van Kroatië als dat land volledig aan de gemaakte afspraken voldoet). Eventuele verdere uitbreidingen van de Europese Unie na 2014 moeten in Nederland ter goedkeuring in een referendum aan de bevolking worden voorgelegd. De regering wordt daarmee voortaan verplicht eerst de bevolking te overtuigen van het nut en de noodzaak zo'n verdere uitbreiding, in plaats van de bevolking zoals tot nu toe voor een voldongen feit te plaatsen. Alleen zo kunnen uitbreidingsronden op voldoende draagvlak vanuit de bevolking rekenen. Onder deze strikte voorwaarden kan ook Turkije desgewenst te zijner tijd lid worden van de Europese Unie. Op dit moment voldoet Turkije niet aan de voorwaarden die onder andere vastgelegd zijn in de Kopenhagen-criteria. Daarom is voor ons de toetreding van Turkije de komende vijf jaar niet aan de orde. Andere vormen van samenwerking, tot wederzijds voordeel, zijn ook een serieuze optie. Die samenwerking kan nu al worden opgezet en uitgebreid, tot wederzijds voordeel. Dat geldt ook met andere buurlanden van de Europese Unie, zoals Rusland, Oekraïne, IJsland, Noorwegen, Zwitserland en de niet-Europese landen aan de Middellandse Zee.

11.2

We moeten af van het idee dat de Europese Unie steeds groter en machtiger moet worden. Dat gaat immers ten koste van nationale soevereiniteit en internationale solidariteit. Een steeds machtiger Europese Unie zal steeds meer zijn politieke en economische wil wensen op te leggen aan landen en verbanden buiten de Unie. In plaats van steeds verdergaande Europese blokvorming pleiten wij voor steeds verdergaande internationale samenwerking en solidariteit. Eenkenninge fixatie op de Europese Unie leidt tot ontkenning van het grote belang van andere, bilaterale en multilaterale betrekkingen in een globaliserende wereld.

11.3

Indien landen die met de Europese Unie wensen samen te werken, zich schuldig maken aan schending van mensenrechten, dan kan dat niet zonder gevolgen blijven. In dit verband dringen we aan op opschorting door de Europese Unie van het associatieverdrag met Israël, wegens de voortdurende bezetting van de Palestijnse gebieden en de schending van de mensenrechten daar. Ook bij samenwerking met landen als Rusland, China en de Verenigde Staten van Amerika dienen mensenrechten een grotere rol te spelen en niet langer ondergeschikt gemaakt te worden aan economische belangen.

PROGRAMMA VAN DE SP VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT 2009 – 2014**1.4**

Omdat de Europese Unie geen staat is en ook niet moet worden, kan het Europees Parlement ook geen parlement zijn in de zin van een nationaal parlement. Overdragen van bevoegdheden van nationale parlementen aan het Europees Parlement, ten koste van democratische rechten, wijzen we af. Een Europees Parlement dat de nationale democratie aanvult, juichen we echter toe. Het Europees Parlement moet zich niet langer gedragen als een fanclub van de Europese Unie maar als een serieuze afvaardiging van nationaal gekozen volksvertegenwoordigers. Ze moeten zich niet gedragen als applausmachine voor 'Brussel' maar als controleur voor de burgers van hun lidstaat van het handelen van de Europese Commissie en de Raad van Ministers. Daarvoor is nauwe samenwerking nodig met de nationale parlementen in plaats van nutteloze concurrentie. Daarnaast moet er onderzoek komen naar de invoering van een 'dubbelmandaat', waarbij nationale volksvertegenwoordigers ook lid kunnen zijn van het Europees Parlement.

1.5

Omdat het gaat om nationale vertegenwoordigers in het Europees Parlement, hoort het salaris van deze volksvertegenwoordigers ook in lijn te zijn met die van de leden van het nationale parlement.

1.6

De Europese bureaucratie moet worden teruggedrongen. Vooral via de groei van het aantal agentschappen en het aantal expertgroepen die de Europese Commissie bijstaan, neemt de Brusselse bureaucratie steeds meer in omvang toe. Dat kost veel geld, leidt tot onnodig dubbel werk en maakt de besluitvorming steeds ondoorzichtiger. Die trend moet gestopt worden.

1.7

Het beleid en de besluitvorming moeten transparant zijn. Het aantal lobbyisten vanuit het bedrijfsleven wordt geschat op ongeveer 15.000. Daarnaast geven 1.200 expertgroepen 'ondersteuning' aan de Europese Commissie. Lobbyisten moeten zich voortaan verplicht registreren en openheid geven over voor wie ze werken. Ook moet het lidmaatschap van expertgroepen openbaar zijn en dient de samenstelling evenwichtig te zijn.

1.8

Klokkenluiders moeten ook in de Europese Unie beschermd worden. Misstanden mogen niet in de dooppot verdwijnen. Mensen die aan de bel trekken mogen niet het slachtoffer worden van hun eerlijkheid, maar moeten moreel en financieel gecompenseerd worden.

1.9

De bevoegdheden van nationale overheden worden uitgehold terwijl het omgekeerde juist nodig is, zeker in tijden van crisis. Het vergroten van de invloed van de nationale lidstaten en hun democratische organen, zal steeds hoog op onze agenda staan en een voortdurend strijdpunt vormen met al die partijen die geloven dat 'meer Brussel' een deel van de oplossing is in plaats van een deel van het probleem. Nationale parlementen krijgen meer mogelijkheden om onwenselijke Europese besluiten tegen te houden. Ministers van de verschillende lidstaten moeten eerst de instemming verkrijgen van hun nationale parlement voordat ze akkoord mogen gaan met Europese wetgeving. Onwenselijke regels moeten kunnen worden tegengehouden door een substantiële minderheid van nationale parlementen van lidstaten. De samenwerking tussen de parlementen van lidstaten moet daarvoor worden verbeterd.

1.10

We willen één vergaderlocatie voor het Europees Parlement. Met het aanhouden van twee vergaderlocaties voor het Europees Parlement wordt jaarlijks ruim 200 miljoen euro verspild. Er moet daarom heel snel een eind komen aan het maandelijkse verhuiscircus tussen Brussel en Straatsburg.

1.11

Via een burgerinitiatief moeten burgers onderwerpen op de Europese agenda kunnen zetten. De betrokkenheid van de Europese burgers bij wat er in de Europese Unie gebeurt, is erg klein. Via de mogelijkheid van een burgerinitiatief kunnen mensen in Europa hun stem laten horen. Door middel van het ophalen van één miljoen handtekeningen krijgen burgers het recht om onderwerpen op de agenda van het Europees Parlement te zetten, waarbij de Europese Commissie verplicht wordt het voorstel in behandeling te nemen.

EEN BETER EUROPA BEGINT IN NEDERLAND

1.12

Burgers moeten inzage hebben in informatie. Het vertrouwen in de Europese instellingen zal toenemen als ze transparanter gaan werken. Openbaarheid van beleidsstukken moet niet afhankelijk zijn van willekeurige beslissingen van Brussel. De Europese Ombudsman moet op eigen initiatief kunnen rapporteren over de vraag of openbaarheidsregels correct worden toegepast.

1.13

In de Europese Unie moet voortaan gelden: gelijke rechten, voor iedereen. Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens van de Raad van Europa beschermt elke Europeaan. De Europese Unie moet daarom zo snel mogelijk toetreden tot dit Europabrede verdrag. In de EU moeten overigens gelijke rechten gelden voor man en vrouw evenals gelijkberechtiging van homoseksuelen en minderheden zoals Sinti en Roma. We wijzen dan ook elk geweld tegen de homobeweging, met name in een aantal Oost-Europese landen, af en verwachten dat alle Europese lidstaten de mensenrechten van homoseksuele en lesbische burgers waarborgen.

1.14

Politiek, ook in Europees verband, kan niet zonder dialoog en debat. Leden van het Europees Parlement moeten de kans krijgen een fatsoenlijk debat te voeren met de Europese Commissie, de voorzitter van de Europese Raad en met andere leden van het Europees Parlement. Het Parlement moet individuele leden van de Europese Commissie naar huis kunnen sturen. Er moet snel een einde komen aan de eindeloze aaneenschakeling van monologen. In het Europees Parlement moet gedebatteerd kunnen worden. Er worden interruptiemicrofoons geplaatst in het Europees Parlement en de mogelijkheid wordt gecreëerd voor een tweede termijn zodat Europarlementariërs in debat kunnen gaan met Eurocommissarissen en het voorzitterschap van de Raad.

**SAMEN
WERKING**

JA

SUPER

STAAT

NEE

Inhoudsopgave

	Voorwoord	5
Hoofdstuk 1	De Instellingen in de toekomst	6
Hoofdstuk 2	Duurzaam en Innovatief	9
Hoofdstuk 3	Goede buur en betrouwbare partner	13
Hoofdstuk 4	Rechtvaardig, Veilig en Sociaal	16
Hoofdstuk 5	Afhankelijk of zelfvoorzienend?	18
Hoofdstuk 6	De grenzen van de markt	21
Hoofdstuk 7	Economie en geld	24
	Verklarende woordenlijst	28

Voorwoord

Met vrede, welvaart en stabiliteit zijn we in Europa gezegend. Zeker in vergelijking met de rest van de wereld. Hieraan moeten we blijven werken. In Europa doen we dat samen waar Nederland dit alleen niet kan. Dat is de kern van het programma waarmee ChristenUnie en SGP deelnemen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 2009.

Vrede, welvaart en stabiliteit worden bedreigd door diverse crises: kredietcrisis, grondstoffencrisis, energiecrisis, voedselcrisis, klimaatcrisis, milieucrisis. Bovendien is er nog een institutionele crisis. Ten diepste is er een religieuze en daarmee een morele crisis; voor velen is God verdwenen uit Europa.

De Westerse cultuur is meer en meer blind geraakt voor de niet-materiële dimensies van het bestaan. Daaronder lijden mens, samenleving, milieu en natuur. In antwoord daarop willen ChristenUnie en SGP werken vanuit een christelijk perspectief. Dat vergt zorg voor de schepping (Planet), zorg voor de naaste (People) en zorg voor de huishouding (Prosperity).

Zorg voor de schepping betekent een schonere leefomgeving en minder uitstoot van schadelijke broeikasgassen. En ook handhaving van biodiversiteit (flora en fauna) op de schaal van Europa en toepassing van het verzorgingsprincipe. Zorg voor de naaste betekent in ieder geval bescherming voor de allermaksten en zorg voor basisbehoeften zoals veilig drinkwater, voedsel, kleding, huisvesting, medische zorg. Evenzo zetten we ons in voor bescherming van huwelijk en gezin en respect voor het leven. Zorg voor de huishouding betekent spaarzaam omgaan met schaarse grondstoffen en met energie. Derhalve moeten we ons sterk inzetten voor energiebesparing en de daarbij behorende technologische ontwikkeling. We moeten loskomen van onze olieverslaving.

Vrede, welvaart en stabiliteit hangen nauw met elkaar samen. Een wereld waarin de welvaart extreem ongelijk is verdeeld, roept spanning en strijd op en brengt migratiestromen op gang. Europa mag daarom niet zijn eigen economie afschermen en de rest van de wereld aan haar lot overlaten.

Europa kan vrede, welvaart en stabiliteit bevorderen. Dit geldt met name voor de landen van Midden- en Oost-Europa. Alleen door open grenzen, een goed functionerende interne markt en een betrouwbaar rechtssysteem kunnen deze landen delen in wat wij al zoveel langer hebben. We willen dat Europa zich in internationale betrekkingen sterk maakt voor geloofsvrijheid en mensenrechten. Maar Europa moet ook zijn grenzen stellen, Turkije kan geen lid worden van de Europese Unie.

ChristenUnie en SGP willen een Europese Unie die zich inzet voor vrede, welvaart en stabiliteit, en zich daarbij beperkt tot zijn specifiek Europese taken. Europa moet zijn grenzen kennen, ook waar het gaat om zijn bevoegdheden. Zodat burgers bij Europa niet hoeven te denken aan een geldverslindend, bemoei- en regelzuchtig, geld rondpompend ambtelijk apparaat. Maar aan een helder, transparant en efficiënt opererend bestuur dat gecontroleerd wordt door de nationale parlementen én door het Europees Parlement. Met uw stem kan de fractie ChristenUnie/SGP ook daar een Bijbels geluid laten horen.

Hoofdstuk 1 De Instellingen in de toekomst

Europese samenwerking is een groot goed. Deze samenwerking levert al decennialang een belangrijke bijdrage aan vrede, stabiliteit en welvaart op ons continent. De geschiedenis van Europa in de twintigste eeuw laat zien dat vrede en stabiliteit nooit vanzelfsprekend zijn.

De Europese samenwerking heeft niet alleen na de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog een belangrijke rol gespeeld in het brengen van stabiliteit in Europa. Zij speelt die rol tot op de dag van vandaag. De toetreding van twaalf nieuwe lidstaten in 2004 en 2007 maakte de deling van het Europese continent ongedaan. Het EU-lidmaatschap betekende een aanzienlijke stimulans voor het democratiseringsproces in veel van deze landen.

Europese samenwerking richt zich niet alleen op vrede en veiligheid. Een gemeenschappelijk handelsbeleid biedt grote voordelen voor de economische positie van Europa in een mondialiserende economie met opkomende grootmachten als China, India en Brazilië. Europa moet het initiatief nemen in het formuleren van een ambitieuze beleidsagenda op het gebied van klimaat, energie en duurzaamheid. Als individueel land kan Nederland geen rol van betekenis spelen, de EU als samenwerkingsverband van lidstaten des te meer.

ChristenUnie en SGP willen dat Europa deze uitdagingen op een praktische manier oppakt en zich richt op vraagstukken waar samenwerking een meerwaarde heeft. De EU moet haar meerwaarde tonen ten opzichte van lokaal, provinciaal en nationaal beleid. "In de beperking toont zich de meester", zo luidt een bekend spreekwoord. Maak nationaal beleid, waar nationaal beleid gevraagd is. We denken dan aan onderwijs, belastingheffing, toerisme, sociaal beleid en gezondheidszorg. Ontwikkel Europees beleid bij grensoverschrijdende vraagstukken als economie, klimaat en asielbeleid.

ChristenUnie en SGP bepleiten een nuchtere en realistische visie op Europese samenwerking. Het bindmiddel in de Unie is vaak het nationale belang. Het nationale belang is geen vies woord, maar een legitieme onderhandelingsinzet. In een Unie van 27 lidstaten, die sinds de uitbreidingsronden van 2004 en 2007 alleen maar veelkleuriger is geworden, is diversiteit een gegeven. Alleen al dit feit geeft aan dat de huidige Unie niet zal uitgroeien tot een Europese superstaat, wat ook volstrekt ongewenst is.

OPBOUWEND EN KRITISCH

De komende vijf jaar willen wij in het Europees Parlement werken aan een solide Europa dat zich richt op zijn kerntaken. Dit houdt ook in dat, indien er voor Europees beleid gekozen wordt, de regeringen van de lidstaten hier ook voluit de verantwoordelijkheid voor nemen. De lidstaten en de nationale parlementen staan niet aan de zijlijn, maar kunnen Europees beleid actief beïnvloeden. We denken daarbij aan de mogelijkheden die het Verdrag van Lissabon bieden om als cluster van nationale parlementen invloed uit te oefenen op de besluitvorming van de Europese Commissie. Deze 'oranje kaart procedure' kan echter alleen goed functioneren als de nationale parlementen met elkaar samenwerken.

Dit betekent overigens ook dat zij zich actief inzetten voor een tijdige en correcte implementatie van EU-wetgeving. De kloof tussen het produceren van wetgeving en implementatie, gepaard met een afschuiven van de verantwoordelijkheid ervan op Brussel, is funest voor het vertrouwen van burgers in Europa. Dit geldt evenzeer voor de handhaving.

Als algemene beleidslijn kiezen ChristenUnie en SGP voor een compacte bestuursstructuur van de EU. In het verleden is te vaak gekozen om voor ieder politiek probleem een nieuw agentschap of een speciale coördinator te creëren. Dit is niet alleen onoverzichtelijk, maar levert evenzeer een te omvangrijke Europese bureaucratie op. Wij willen daarom dat politieke problemen primair binnen de bestaande structuren worden opgelost. Heel concreet stellen wij dan ook voor om in de periode 2009-2014 geen nieuwe agentschappen op te richten en alle huidige agentschappen kritisch te evalueren. Bij een negatieve evaluatie dient het betreffende agentschap gesloten te worden.

HET VERDRAG VAN LISSABON

Het succes van de Europese Unie ligt voor een groot deel opgesloten in het succes waarmee de Europese instellingen functioneren. Zoals in de Nederlandse politiek de regering en het parlement een belangrijke rol vervullen, zo spelen in de EU het Europees Parlement, de Europese Commissie, de Europese Raad, de vakraden en het Europese Hof van Justitie een belangrijke rol. In de Verdragen is de structuur van de EU geregeld, en daarmee ook hoe de instellingen moeten functioneren. Vanaf 2001, met de Verklaring van Laken, probeert de Europese Unie tot een nieuw verdrag te komen. In dit verdrag moeten de spelregels van de EU aangepast worden. Dit nieuwe verdrag moet het nu geldende Verdrag van Nice vervangen. Nadat de Europese 'grondwet' in 2005 per referendum is afgewezen in Frankrijk en Nederland ontstond onder leiding van het Duitse voorzitterschap in 2007 het Verdrag van Lissabon. Nederland heeft dit verdrag geratificeerd. Hoewel niet alle bezwaren zijn weggenomen, betekent het Verdrag van Lissabon op een aantal punten een verbetering ten opzichte van de eerdere verworpen en door de ChristenUnie en SGP bestreden ontwerp-Grondwet. Deze verbetering betreft met name de zuivering van elementen in de ontwerp-Grondwet die aanknopingspunten vormden voor een ontwikkeling in statelijke richting. Als dit Verdrag in werking treedt, zullen de parlementsleden op basis van dit verdragskader hun werk doen in het EP.

Op dit moment blokkeert het Ierse 'nee' de daadwerkelijke inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon. De verwachting is dat het verdrag, in afwachting van de beëindiging van het gehele ratificatieproces, niet voor 1 januari 2010 van kracht zal zijn. Dit betekent dat de EU in ieder geval de eerste maanden van de nieuwe mandaatsperiode zal functioneren op basis van het Verdrag van Nice. Het Verdrag van Lissabon zal vervolgens het juridische kader vormen voor het resterende deel van de mandaatsperiode 2009-2014.

Het Nederlandse en Franse 'nee' van 2005 en het Ierse 'nee' van 2007 maken wel duidelijk dat de EU te maken heeft met een serieus legitimiteitsprobleem. Europa wordt door veel burgers gewantrouwd. Het zou volstrekt onverstandig zijn om deze gevoelens van onbehagen onder grote delen van de bevolking te miskennen of te negeren.

Eenzijds moet gezegd worden dat dit negatieve beeld van Europa te ongenueanceerd is. De EU is geen onpersoonlijke macht, maar Brussel mag niet stilletjes buiten ons gezichtsveld doorgroeien. Regels die overbodig zijn moeten worden afgeschaft. Door goede communicatie en door goed te luisteren naar de burgers moet het vertrouwen in het Europese project worden herwonnen. De Europese Unie moet op haar beurt dat vertrouwen dan ook waarmaken.

DE POLITIEKE UITWERKING VAN 'LISSABON'

Wanneer het Verdrag van Lissabon in werking treedt, verandert een aantal zaken ingrijpend ten opzichte van de huidige situatie. Naast de Raad, waarin de vakministers bijeenkomen, wordt ook de Europese Raad een zelfstandige instelling. In deze Europese Raad vergaderen de staats- en regeringsleiders van de lidstaten.

De Europese Raad wordt niet alleen een aparte instelling. Terwijl voor de vakraden het roulerende voorzitterschap gehandhaafd blijft, krijgt de Europese Raad een vaste voorzitter. Deze persoon heeft een mandaat van tweeënhalf jaar, met de mogelijkheid van een tweede termijn.

Daarnaast wordt de positie van de Hoge Vertegenwoordiger voor het buitenlands beleid van de Europese Unie aanzienlijk versterkt. Naast vertegenwoordiger van de Raad wordt de Hoge Vertegenwoordiger tevens vice-voorzitter en commissaris externe betrekkingen binnen de Europese Commissie. Hiermee wordt de Hoge Vertegenwoordiger 'nieuwe stijl' de enige EU-functionaris die zowel binnen Raad als Commissie werkzaam is.

ChristenUnie en SGP onderstrepen het grote belang dat de instellingen onafhankelijk en binnen de grenzen van het eigen mandaat hun werk doen. Dit is het institutioneel evenwicht van de Unie. Hierbij weet en respecteert iedere instelling de eigen taak en plaats binnen het geheel van het Europese besluitvormingsproces. Dit is een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van een dusdanig complexe organisatie als de EU.

Op dit moment is er, binnen de kaders van het Verdrag van Nice, een evenwicht ontstaan tussen de verschillende instellingen. Wij hechten eraan dat dit evenwicht ook onder het Verdrag van Lissabon gewaarborgd blijft. Dit betekent dat de vaste voorzitter van de Raad en de Hoge Vertegenwoordiger de competenties van de instelling die zij vertegenwoordigen niet overschrijden. Het institutioneel evenwicht is verdragsmatig verankerd en mag niet afhankelijk gemaakt worden van overambitieuze functionarissen.

Op dit moment is nog onduidelijk hoe deze vernieuwingen in de praktijk zullen werken. ChristenUnie en SGP willen daarom een aantal aanbevelingen doen, waardoor deze onduidelijkheden weggenomen worden. De nieuwe functies moeten immers op een heldere en functionele manier worden opgenomen binnen de institutionele structuur van de EU.

EUROPESE RAAD/VASTE VOORZITTER

De Europese Raad, waarin de staats- en regeringsleiders van de EU elkaar ontmoeten, wordt een aparte instelling met een eigen voorzitter. ChristenUnie en SGP hebben in het verleden meermaals duidelijk gemaakt dat deze functie niet mag uitgroeien tot een soort van 'president van Europa'. Daarom is het van groot belang dat de Europese Raad deze functie zal vormgeven als een technisch en niet als een presidentieel voorzitterschap.

ChristenUnie en SGP vinden dat de Nederlandse regering zich voor drie zaken concreet moet inzetten. In de eerste plaats moet de vaste voorzitter zich beperken tot het in goede banen leiden van de vergaderingen van de Europese Raad. Vervolgens moet duidelijk gemaakt worden dat de verantwoordelijkheid voor het externe beleid van de Unie primair ligt bij de Hoge Vertegenwoordiger. Tenslotte moet, zowel door de Raad van Ministers als door het Europees Parlement, gewaakt worden over de positie van de Commissie als feitelijke initiator van Europese wetgeving.

Wij pleiten voor de onverkorte handhaving van het evenwicht tussen de instellingen, zoals dat officieel verwoord is in het Verdrag van Lissabon. De vaste voorzitter moet een technische voorzitter worden, die het eigen mandaat van zowel de Hoge Vertegenwoordiger 'nieuwe stijl' als de Commissie en haar voorzitter respecteert.

HOGE VERTEGENWOORDIGER

Ook de figuur van de Hoge Vertegenwoordiger 'nieuwe stijl' is een institutioneel experiment. Voor het eerst in de geschiedenis van de Europese Unie zal één functionaris deel uitmaken van zowel de Raad als de Commissie. Doel van deze functie, waarin het buitenlands beleid van de Raad en het externe beleid van de Europese Commissie gebundeld worden, is het optreden van de Unie richting buitenwereld meer coherent en effectief te maken.

Het institutionele evenwicht tussen de instellingen is, zeker gezien de complexiteit van deze functie, van groot belang. Wij willen daarom drie aanbevelingen doen, waardoor de praktische uitwerking van deze functie geen bedreiging voor dit evenwicht zal betekenen.

Het moet in de eerste plaats altijd duidelijk zijn dat de Hoge Vertegenwoordiger namens beide instellingen spreekt. Raad, Commissie, Parlement en de buitenwereld zijn niet gediend met vaagheid. De Hoge Vertegenwoordiger is nu eenmaal tegelijkertijd eurocommissaris externe betrekkingen. Deze functionaris mag zich niet verschuilen achter het feit dat hij of zij alleen namens de Raad of alleen namens de Commissie spreekt. Een tweede punt is een goede afstemming van alle portefeuilles binnen de Commissie die te maken hebben met extern beleid. Op dit moment zijn er, naast de commissaris externe betrekkingen, commissarissen voor handel, ontwikkelingssamenwerking en uitbreiding. Als deze portefeuilles al gehandhaafd blijven, moet de Hoge Vertegenwoordiger de regie voeren over dit cluster binnen de Commissie. Dit maakt het externe optreden van de Unie meer coherent en consistent.

In de derde plaats is het van belang dat de Hoge Vertegenwoordiger snel duidelijkheid verschaft over de personele samenstelling van de Europese Dienst voor Extern Optreden. In deze dienst zijn immers personeelsleden vanuit de Commissie, het raadssecretariaat en diplomatiek personeel vanuit de lidstaten samengebracht. Over deze diplomatieke dienst bestaat nog veel onduidelijkheid. Europa is niet gediend bij een diplomatieke rel tussen Raad, Commissie en lidstaten over deze dienst. ChristenUnie en SGP stellen in ieder geval duidelijk dat deze diplomatieke dienst geen concurrent of substituut voor de nationale ambassades van de lidstaten mag worden.

ACTIEPUNTEN:

- Streven naar het optimaliseren van de slagkracht en efficiency van de Europese Commissie. Daarbij is de voorgestelde vermindering van het aantal commissarissen zoals voorzien in het oorspronkelijke verdrag van Lissabon onder meer een uitgangspunt.
- Meer Nederlandse ambtenaren bij de Europese instellingen.
- Brussel wordt de enige vergaderplaats van het Europees Parlement.
- Nationale ambassades blijven behouden.

Hoofdstuk 2 Duurzaam en Innovatief

De mens is rentmeester op aarde en heeft de verantwoordelijkheid om het leven op aarde in al zijn diversiteit te beschermen en te onderhouden. Vanuit deze bijbelse opdracht willen we werken aan een duurzaam omgaan met de schepping. We zullen de komende jaren steeds meer de nadelige effecten gaan ervaren van het grote energieverbruik van de mens. Naast de vervuulende industrie in Europa en de Verenigde Staten, zullen opkomende industrieën in China en India het milieu steeds meer vervuilen. Tegelijkertijd staat vast dat de fossiele brandstoffen binnen afzienbare tijd zullen opraken. Onderzoek wijst uit dat we in Europa meer te maken gaan krijgen met droogtes en overstromingen in kwetsbare gebieden. Voedsel kan schaars worden, zoals dat nu al het geval is in ontwikkelingslanden. De ChristenUnie en SGP kiezen voor duurzaamheid als speerpunt in ons verkiezingsprogramma. De EU moet het initiatief op dit gebied nemen.

Duurzaamheid loopt als een rode draad door vele beleidsterreinen op Europees niveau. Zorg voor de schepping hoort mee te wegen op alle beleidsterreinen. De gevolgen van milieuvervuiling en klimaatverandering zullen niet beperkt blijven tot Nederland en Europa maar gaan over landsgrenzen heen. Juist daarom is er de noodzaak tot internationaal beleid. De ChristenUnie en SGP zien mondiale klimaat- en milieuverdragen dan ook als een extra prikkel voor concrete milieuwetgeving op alle bestuursniveaus.

KLIMAAT

Er is veel wetenschappelijk bewijs dat de mens aanzienlijke invloed heeft op de huidige klimaatverandering op aarde. De mens heeft gezorgd voor een teveel aan broeikasgassen in de atmosfeer. Daarom zal de hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer moeten worden teruggedrongen. De EU heeft in het verleden terecht sterk gepleit voor het Kyotoverdrag. Dat verdrag loopt af in 2012. De ChristenUnie en SGP steunen de onderhandelingen voor een nieuw klimaatverdrag voor de periode na 2012.

Het klimaatprobleem is een grensoverschrijdende kwestie die het meest effectief op mondiaal niveau, onder de verantwoordelijkheid van de Verenigde Naties (VN), opgelost kan worden. Een VN klimaatverdrag is een extra prikkel voor effectief en duurzaam milieubeleid omdat alle landen zich er aan verbinden. De EU moet inzetten op technologische ontwikkeling (ook in ontwikkelingslanden) en kennisoverdracht, verduurzaming van energie en transport en betere bewustwording van consumenten. We moeten, in navolging van het advies van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), streven naar een broeikasgasreductie van tenminste 30% in 2020 en 80% in 2050. De EU kan dit niet alleen. We zijn afhankelijk van inspanningen van andere landen, met name de VS, Rusland, China en India. De EU kan door haar inspanningen wel een signaal afgeven en andere landen stimuleren om vergelijkbare wetgeving te introduceren. We moeten ervoor waken dat industriële productie niet buiten Europa wordt verplaatst om zo milieuwetgeving te ontlopen.

DUURZAME ENERGIE EN DUURZAAM TRANSPORT

Door duurzame vormen van energieopwekking, zoals energie uit zonlicht, wind, water, golven of getijden, wordt de verbranding van fossiele brandstoffen beperkt. De eerste generatie biobrandstoffen zijn volgens de ChristenUnie en SGP momenteel geen duurzame bron van energie. De productie ervan kost soms meer energie dan het oplevert. Daarom is veel onderzoek nodig naar de nieuwe generaties biobrandstoffen uit landbouwafval en algen die veel duurzamer beloven te zijn. De productie en het gebruik van biobrandstof moet 50% minder CO₂ uitstoten, dan fossiele brandstoffen. De voedselvoorziening in de ontwikkelingslanden mag niet in gevaar komen door de productie van biobrandstoffen. Daarnaast is het belangrijk dat voor de verbranding van biobrandstoffen strenge emissie-eisen worden gesteld, zodat luchtvervuiling wordt beperkt. Ook moet er veel aandacht zijn voor energiebesparing. Iedere burger moet hier zijn bijdrage aan leveren door zuinig en bewust om te gaan met energie en hulpbronnen. De ChristenUnie en SGP zien graag dat de bestaande vrijwillige actieplannen op het gebied van energiebesparing worden omgezet in bindende wetgeving. Tegelijk weten we, dat én alternatieve energie én energiebesparing samen nog niet voldoende zijn om het verdwijnen van gas en olie volledig op te vangen. Er zal intensief gewerkt moeten worden aan het bundelen van kennis en geld om duurzame innovatieve alternatieven te ontwikkelen. Dit is bij uitstek een grensoverschrijdend vraagstuk waarin Europa het voortouw dient te nemen. Niet afwachten tot die crisis er is, maar nu handelen.

Door de handel in duurzame energie kan een nationale doelstelling voor reductie van CO₂-uitstoot eerder worden bereikt. De Europese Commissie moet toezien op de correcte werking van het systeem voor uitwisseling van garanties van oorsprong die dienen als bewijs dat de energie duurzaam is geproduceerd. Het is belangrijk dat de lidstaten hun in EU-verband overeengekomen nationale actieplannen goed naleven. Wanneer een lidstaat daarbij onvoldoende vooruitgang boekt, moet de Europese Commissie maatregelen nemen die de betreffende lidstaat stimuleren om alsnog de doelstellingen te halen. Voor een goede werking van de interne markt voor duurzame energie is het nodig dat er meer wordt geïnvesteerd in het distributienetwerk, zodat pieken in de energielevering goed kunnen worden opgevangen. Bij zonne-energie en windenergie zijn we erg afhankelijk van het aantal uren zon of de windkracht, zodat het netwerk berekend moet zijn op een energiestroom die in grootte varieert.

Een verhoging van het aandeel van duurzame energiebronnen in de totale hoeveelheid energie maakt ons minder afhankelijk van olie en gas. Daarmee vergroten duurzame energiebronnen de leveringszekerheid en maken ze ons minder afhankelijk van andere landen.

Het vervoer over de weg is minder vervuilend geworden. Dat is positief. Maar een groot deel van het effect gaat verloren doordat het aantal afgelegde kilometers en het aantal auto's toeneemt. De reductie van de broeikasgasuitstoot van auto's gaat nog niet snel genoeg. Vrijwillige afspraken met autoproducenten leveren te weinig op. Het is noodzakelijk om striktere wetgeving op dit gebied vast te stellen met betrekking tot emissiereductie van auto's. Ook de binnenvaart kan schoner worden door invoering van zwavelarme brandstoffen. We willen dat de EU het gebruik van vervoerswijzen die zonder nieuwe investeringen capaciteit beschikbaar hebben, zoals de binnenvaart, stimuleert. Waar mogelijk moet goederenvervoer over de overbelaste weg worden teruggedrongen.

De zeescheepvaart is een ernstig vervuilende sector waar volgens de ChristenUnie en SGP nog veel bereikt kan worden om de uitstoot van broeikasgassen en schadelijke deeltjes te verminderen. De EU is daarbij afhankelijk van afspraken in de Internationale Maritieme Organisatie (IMO). De EU zal dan ook druk moeten zetten op de IMO om schonere scheepvaart te realiseren. Dat kan door de zeescheepvaart in het emissiehandelssysteem te brengen, evenals wat recent met de luchtvaartsector is gebeurd. De luchtvaartsector is lange tijd buiten schot gebleven op milieugebied. Het is van belang om aan deze vervuilende transportsector emissiebeperkende maatregelen op te leggen.

Het doorberekenen van alle kosten voor het wegvervoer draagt bij aan een milieuvriendelijker transportsector. Door in deze kilometerheffing ook de luchtverontreiniging op te nemen zal dit vervoerders prikkelen op dat terrein beperkende maatregelen te nemen. Het geld dat met milieueffingen wordt geïnd moet in ieder geval gedeeltelijk worden aangewend om de milieuaantasting te verminderen.

DUURZAME LEEFOMGEVING

Schone lucht en schoon water zijn van levensbelang. Luchtvervuiling en watervervuiling overschrijden landsgrenzen. We willen daarom strengere normen voor de uitstoot van verbrandingsgassen en gevaarlijke stoffen, zoals stikstofoxiden en roetdeeltjes. Met het vaststellen en handhaven van strikte emissiegrenswaarden voor de industrie kunnen we luchtvervuiling verder terugdringen.

De grote rivieren zijn inmiddels veel schoner dan twintig jaar geleden. Dit is een gevolg van effectieve Europese maatregelen en goede controle. Schoner water vraagt om een blijvende inzet en om een hechtere samenwerking tussen de lidstaten in het raamwerk van de Kaderrichtlijn Water.

De schepping kent een grote diversiteit aan leven. We kunnen het ons niet veroorloven om ten behoeve van ons eigen succes allerlei soorten leven te verdrijven. Toch gaat het verlies van biodiversiteit in Europa in een snel tempo. Het is van groot belang om de biodiversiteit te beschermen. Dat kan door het instellen en uitbreiden van ecologische beschermzones, zonder daarbij teveel schade te berokkenen aan vruchtbare landbouwgrond. Ook het tegengaan van wereldwijde(illegale) boskap door het bevorderen van duurzaam bosbeheer is van groot belang. Bossen zijn, naast hun andere waardevolle functies, belangrijke hoeders van biodiversiteit. Wij pleiten voor strikte Europese regels voor en streng toezicht op de import van hout door de EU, waaronder een verbod op de import van illegaal hout.

AFVAL

De hoeveelheid afval die wij samen produceren neemt toe. Dat vraagt om maatregelen om afval te verwerken en te beperken. In de EU is een uitgebreid afvalbeleid vastgesteld. Zo is de prioriteitsvolgorde preventie, hergebruik, recycling, nuttige toepassing en verwijdering, verankerd in de wetgeving. Daarnaast zijn er doelstellingen geformuleerd inzake het percentage van het afval dat gerecycleerd en hergebruikt moet worden. De komende jaren is het belangrijk dat deze uitgangspunten in de praktijk uitgevoerd gaan worden. Vanwege uitputting van natuurlijke hulpbronnen is het noodzakelijk dat er veel meer aan afvalpreventie gedaan wordt. Het gaat hierbij niet alleen om het terugdringen van de hoeveelheid afval, maar ook over het vermijden van schadelijke stoffen of moeilijk verwerkbaar onderdelen in producten. Bij de ontwikkeling van producten moet rekening gehouden worden met het feit dat het product eens als afval verwerkt zal worden.

Onnodig verplaatsen van afval moet voorkomen worden. In alle EU-lidstaten dienen dezelfde regels te gelden voor afvalverwerking zodat het niet meer loont afval van het ene naar het andere land te verslepen om zo strengere verwerkingseisen te ontlopen. De uitvoer van gevaarlijk afval naar landen buiten de EU is al verboden. Dit kan weliswaar hogere verwerkingskosten opleveren, maar voorkomt grote milieu- en gezondheidsproblemen elders. Door gebrek aan controle en handhaving zijn er regelmatig problemen rond uitvoer van gevaarlijk afval. Wij willen dat de Europese Commissie meer werk maakt van controle en handhaving.

De ontmanteling van onze sloopschepen vindt in Azië plaats onder schrijnende omstandigheden. Wij willen dat er in EU-verband verder gewerkt wordt aan oplossingen. In de onder onze verantwoordelijkheid geschreven resolutie daarover worden mogelijkheden aangegeven, zoals een sloopfonds en het gebruik van oude scheepswerven, die verder uitgewerkt dienen te worden.

WETGEVING EN HANDHAVING

Een aangescherpt milieubeleid op Europees niveau ondersteunt het Nederlandse beleid en verbetert ook de concurrentiepositie van ondernemingen die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nakomen. Naast specifiek milieubeleid is het belangrijk dat het belang van het milieu meeweegt op andere beleidsterreinen. Dit 'vergroenen' van het beleid houdt in dat door Europa verstrekte subsidies geen schadelijke bijwerkingen op milieugebied hebben. Op deze manier doen we recht aan het duurzame beheer van de schepping. Het principe 'de vervuiler betaalt' is hier van grote betekenis. Uitvoering en handhaving van de milieuwetgeving heeft de komende jaren prioriteit. De hoeveelheid inbreukprocedures van de Europese Commissie richting lidstaten is op dit moment te groot. Door meer inspanningen van lidstaten op uitvoeringsgebied zal dit aantal teruggebracht moeten worden. Indien een lidstaat daarbij onvoldoende vooruitgang boekt, moet de Europese Commissie maatregelen nemen die de betreffende lidstaat stimuleren om alsnog zijn doelstellingen te halen. Een belangrijk instrument om meer te bereiken bij de handhaving van milieuwetgeving is een EU richtlijn voor milieu-inspecties, waarbij milieu-inspecties in de lidstaten op een meer geharmoniseerde wijze uitgevoerd worden. Hierdoor zal er meer milieuwetgeving uitgevoerd worden en wordt oneigenlijke concurrentie op milieugronden tegengegaan.

VOLKSGEZONDHEID

Volksgezondheidsbeleid wordt voor een belangrijk deel vormgegeven op nationaal niveau. Preventieve gezondheidszorg vormt een integraal onderdeel van Europees beleid voor consumentenbescherming. Zowel bij voedsel als bij non-food producten spelen veiligheids- en gezondheidsaspecten een belangrijke rol. Het gaat daarbij ondermeer om de bestrijding van dierziekten als BSE en het opstellen van de maximaal toegestane hoeveelheid pesticidenresiduen op groente en fruit. De etikettering van levensmiddelen, het antirookbeleid en de preventie van alcoholmisbruik zijn elementen van Europese regelgeving waarin volksgezondheidsaspecten en consumentenbescherming een belangrijke rol spelen. Regelgeving die is gericht op de veiligheid en gezondheid van consumenten steunen wij van harte. De handhaving van deze regels, die ook moeten gelden voor import, moet echter wel sterk worden verbeterd.

ONDERWIJS EN ONDERZOEK

Nationale parlementen beslissen over ieder Europees wetgevingsvoorstel op het gebied van onderwijs. Het Europees Parlement beslist over het Europees geld voor de onderwijsprogramma's. In de periode tot 2013 is er door de Europese Commissie onder andere geld uitgetrokken voor de programma's 'Een leven lang leren' en 'Erasmus Mundus' (uitwisselingsprogramma's met als doel het interculturele begrip van de student en de kenniseconomie te stimuleren). De ChristenUnie en SGP steunen innovatie en internationalisering in en van het (hoger) onderwijs. Beleid daartoe moeten lidstaten echter op nationaal niveau kunnen bepalen. Elke lidstaat heeft een eigen, unieke identiteit. Europese regelgeving mag de vrijheid van onderwijs in Nederland daarom niet in gevaar brengen.

Wetenschappelijk onderwijs en onderzoek worden steeds meer in Europees verband opgezet.

Wij steunen onderzoek naar alternatieve energiebronnen. Innovatie op dat terrein is van groot belang om een duurzame samenleving te creëren. Vanuit het oogpunt van effectiviteit en efficiëntie moeten problemen bij de bron worden aangepakt. Onderzoek naar meer duurzame vormen van transport, bouw en energieopwekking zijn dan van groot belang.

Een ethische begrenzing op het gebied van wetenschappelijk onderzoek is belangrijk. Niet alles wat technisch mogelijk is, moet ook altijd worden onderzocht of ontwikkeld. Dit geldt ook voor het nieuwe Europees Instituut voor Technologie (EIT) waarin universiteiten en onderzoeksinstituten zullen samenwerken op het gebied van de toegepaste nanotechnologie. Hierbij wordt de structuur van materialen op nanoschaal (kleiner dan microscopische schaal) aangepast waardoor ze andere eigenschappen krijgen en producten verbeterd kunnen worden. Machines kunnen bijvoorbeeld worden voorzien van onderdelen die meer slijtvast zijn. Het is nog onbekend wat de langetermijneffecten zijn wanneer nanodeeltjes in het menselijk lichaam komen via bijvoorbeeld inademing of wanneer ze in de natuur komen, bijvoorbeeld via het grondwater. De ChristenUnie en SGP pleiten ervoor om diepgaand onderzoek te doen naar de risico's voor volksgezondheid en milieu voordat nanotechnologie grootschalig wordt toegepast.

Op het gebied van biotechnologisch onderzoek zijn er grote verschillen tussen de lidstaten, vooral bij onderzoek met menselijke embryo's. De ChristenUnie en SGP willen niet dat embryo's voor onderzoeksdoelen tot stand gebracht worden. In het Verenigd Koninkrijk is men bezig met het doen ontstaan van embryo's waarbij genetisch materiaal van mensen en dieren wordt gecombineerd om daarmee onderzoek te kunnen doen. Dit is een ethisch onverantwoorde poging om de grens tussen mens en dier, die God als Schepper heeft getrokken, te overschrijden. Wij pleiten voor een verbod op dit soort onderzoek. Zowel de EU als de Verenigde Naties zouden aan dit verbod moeten meewerken.

Embryonaal stamcelonderzoek mag niet door de EU worden gefinancierd, omdat daarbij menselijke embryo's worden vernietigd. Dit hebben ChristenUnie en SGP al lange tijd benadrukt. In verschillende EU lidstaten is embryonaal stamcelonderzoek verboden. Het kan niet zo zijn dat die lidstaten dat onderzoek indirect wel meefinancieren via hun algemene EU bijdrage. Een wetenschappelijke doorbraak geeft des te meer aanleiding om embryonaal stamcelonderzoek stop te zetten.

Door deze technologie kunnen volwassen stamcellen worden verkregen die dezelfde eigenschappen hebben als embryonale stamcellen, zonder dat hierbij menselijke embryo's vernietigd worden. Wij roepen de Europese Commissie op om de financiering van embryonaal stamcelonderzoek zo spoedig mogelijk te staken.

ACTIEPUNTEN:

- In het kader van een rechtvaardig klimaatbeleid moeten we ontwikkelingslanden financieel en materieel helpen bij het zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering.
- Energie: Europa coördineert en brengt denkkraft en geldmiddelen samen om duurzame, innovatieve alternatieven te ontwikkelen om het verdwijnen van fossiele brandstoffen te kunnen gaan opvangen.
- Een deel van de opbrengsten van het emissiehandelssysteem moet gereserveerd worden voor klimaatbeleid, een ander deel moet indirect terugvloeien naar het bedrijfsleven om zo innovatie te bevorderen.
- We pleiten voor blijvende inspanningen op het gebied van geluidsoverlast. Geluidsoverlast van luchtvaart, rail- en wegverkeer veroorzaakt jaarlijks veel gezondheidsschade.
- Embryonaal stamcelonderzoek mag niet door de EU worden gefinancierd, omdat daarbij menselijke embryo's worden vernietigd.
- We pleiten voor een Europees invoerverbod voor illegaal gekapt hout.
- EU moet toezien op naleving van de CO2 reductie doelstellingen van de individuele lidstaten.
- Duurzaamheid moet in de nieuwe Commissie een hoge prioriteit behouden.
- Vrijwillige actieplannen op het gebied van energiebesparing worden omgezet in bindende wetgeving.

Hoofdstuk 3 Goede buur en betrouwbare partner

De mondialisering van de wereldhandel en de grensoverschrijdende conflicten in onder andere Oekraïne, de Kaukasus en het Midden-Oosten maken Europese coördinatie van het buitenlandbeleid van de lidstaten noodzakelijk. Buitenlands beleid is niet alleen een noodzaak, maar ook een verantwoordelijke plicht. De Europese Unie is één van de rijkste delen van de wereld en moet anderen laten delen in die welvaart.

Goede buurbetrekkingen en betrouwbaar partnerschap in buitenlands beleid, internationale handel en ontwikkelingssamenwerking geven daar vorm aan. Wij streven naar veilige en stabiele internationale verhoudingen en eerlijke wereldhandel. Ook willen we ons inzetten voor rechtvaardig ontwikkelingsbeleid, het bevorderen van mensenrechten en het respecteren en beschermen van minderheden.

UITBREIDING

Zowel voor de burgers van de EU als voor omliggende landen moet er duidelijkheid komen over de grenzen van de Europese Unie. Ook de integratiecapaciteit van de EU zelf speelt een rol.

Het belangrijkste criterium is dat alleen die landen tot de EU kunnen toetreden die daadwerkelijk op het Europese continent liggen. Met dit criterium zijn er toetredingsperspectieven voor de landen van de Westelijke Balkan. Het toetredingsproces zal voor deze landen door hun afwijkende cultuur en recente geschiedenis niet gemakkelijk zijn. Naast de kandidaat-lidstaten Kroatië en Macedonië is er perspectief op toetreding voor Bosnië-Herzegovina, Servië, Montenegro en Albanië. Daarnaast zal de EU intensief betrokken blijven bij de ontwikkelingen in Kosovo. Een politiek instabiel Kosovo is niet in het belang van de EU en de omliggende landen. Wij willen dat al deze landen in het toetredingsproces individueel beoordeeld worden.

Langs de oostgrens van de EU liggen Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland. Dit zijn Europese landen. Daarom moet het voor deze landen op de zeer lange termijn mogelijk zijn tot de Europese Unie toe te treden. Vanwege de offensieve houding van Rusland richting voormalige Sovjetrepublieken zou de EU er goed aan doen dit toetredingsperspectief aan deze landen duidelijk te maken. Op korte en middellange termijn kan van een daadwerkelijke toetreding geen sprake zijn. De democratische rechtsstaat, de economische situatie en de mensenrechten zijn daarvoor onvoldoende ontwikkeld. De betrekkingen tussen de EU en deze landen moeten de komende jaren verder uitgewerkt worden in het Europees Nabuurschapsbeleid (ENB).

TURKIJE

Sinds oktober 2005 voert Turkije toetredingsonderhandelingen met Brussel. Wij zijn echter van mening dat voor Turkije geen plaats is in de EU. Het land ligt voor het grootste deel buiten Europa. Om geografische, historische en culturele redenen, kan Turkije – een gewaardeerde NAVO-lidstaat – geen lid worden van de EU. Daarnaast maakt de huidige interne situatie het land ongeschikt voor toetreding tot de EU. De instabiele Turkse staatsinstellingen, de precaire positie van de kleine christelijke minderheid en het onopgeloste, complexe vraagstuk rondom de Koerden zijn daar voorbeelden van. Ook de kwestie Cyprus maakt de verhouding tot de EU gecompliceerd.

De Europese Unie moet de toetredingsonderhandelingen met Turkije staken en het land een geprivilegieerd partnerschap aanbieden. Dit is eerlijker dan om de onderhandelingen voort te zetten en uiteindelijk alsnog een Turkse toetreding te blokkeren door middel van een referendum in een van de EU-lidstaten. Wanneer de toetredingsonderhandelingen met Turkije voortgezet worden zal het Europees Parlement blijven toetsen of Turkije voldoet aan de toetredingscriteria van Kopenhagen.

GOEDE BUUR EN BETROUWBARE PARTNER

Het Europees Nabuurschapsbeleid heeft de komende jaren prioriteit. De crisis in Georgië en het agressieve optreden van Rusland maken duidelijk dat de banden met onze buurlanden op het gebied van energie en veiligheid, met name aan de Europese oostgrens, van groot belang zijn. Dat geldt ook voor banden met de Kaukasische landen. De Europese Commissie moet voor deze landen een op maat gesneden programma ontwikkelen. Daarin moet naast aandacht voor economische en handelsbetrekkingen ook de ontwikkeling van democratie en mensenrechten bespreekbaar blijven.

Naast een effectief en efficiënt nabuurschapsbeleid zal de EU haar betrekkingen met grote partnerlanden als China en Rusland vormgeven in hernieuwde partnerschappen. In deze partnerschappen kunnen niet alleen de handelsgeschillen besproken worden, maar moeten ook mensenrechtenschendingen bespreekbaar zijn. Handelsbelangen mogen nooit voor mensenrechten gaan.

De Europese Unie onderhoudt bijzondere betrekkingen met de Verenigde Staten. Wij delen veel waarden met de Verenigde Staten, zowel op economisch en politiek terrein als op cultureel gebied. Het is van groot belang dat Europa een volwassen en eensgezinde houding naar onze Amerikaanse partner aanneemt. Dit moet leiden tot een meer gezamenlijk optreden in handelspolitiek en in internationale betrekkingen. De transatlantische samenwerking kan variëren van een gezamenlijke zaak bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) tot betere coördinatie op het gebied van de buitenlandpolitiek (Iran, Noord-Korea).

ISRAËL

Op grond van de Bijbel weten wij ons nauw verbonden met het Joodse volk. De staat Israël verdient op grond van historische en morele argumenten politieke steun. Het is de enige democratie in het Midden-Oosten en een nationaal tehuis voor Joden wereldwijd. De EU zal garant moeten staan voor het respect van Israël's grenzen. In het vredesproces kan alleen vooruitgang worden geboekt als de buurlanden en de Palestijnse groeperingen Israël erkennen en het geweld afwijzen. Vanzelfsprekend dient ook Israël, net als andere landen, te opereren binnen de kaders van het internationale recht. Wij steunen de lijn van de Europese Raad om de betrekkingen met Israël te versterken op economisch, technologisch en wetenschappelijk gebied. ChristenUnie en SGP pleiten voor het normaliseren van de internationale betrekkingen met Israël. Internationale partners moeten Israël's staatkundige bestaansrecht erkennen en onderschrijven dat Israël een Joodse staat is. De EU heeft een associatieverdrag met Libanon gesloten terwijl een soortgelijk verdrag met Syrië eraan komt; landen van waaruit de veiligheid van de grenzen van Israël bedreigd wordt. Ook wordt het land vanuit Iran bedreigd door de ontwikkeling van atoomwapens. De Europese Unie moet in nauwe samenwerking met de Verenigde Staten en het internationaal atoomagentschap deze dreiging onderkennen en alle middelen inzetten om de productie van een kernbom te stoppen. De inwoners van de Palestijnse gebieden hebben recht op een menswaardig bestaan. Op dit moment is een werkbaar Palestijns bestuur niet mogelijk door het feit dat het een deel van deze gebieden door de terreurorganisatie Hamas wordt gecontroleerd en een ander deel door Fatah. De EU moet druk op de Hamas zetten met als doel om deze organisatie politiek buitenspel te zetten. Hierna dient de EU de Palestijnse autoriteiten te ondersteunen in het opzetten en onderhouden van goed bestuur met oog voor mensenrechten, godsdienstvrijheid en democratische waarden te garanderen. Pas als dit bereikt wordt, is er een tweestatenoplossing mogelijk. De Europese Unie zal de controle op de Europese subsidies aan Israëlische en Palestijnse organisaties moeten verbeteren. De Europese subsidies zijn niet bedoeld om politieke activiteiten te financieren die het conflict negatief beïnvloeden.

BESCHERMING VAN MINDERHEDEN

Vrijheid van geloofsovertuiging en mensenrechten zijn niet vanzelfsprekend. In tal van landen worden minderheden vervolgd of stelselmatig achtergesteld. We denken aan christenen in India, Irak, Centraal-Azië en China. Politieke druk door de Europese Unie kan verschil maken voor mensen daar. Het is bemoedigend te zien dat druk vanuit Europa daadwerkelijk kan bijdragen aan de vrijlating van individuele christenen of de verbetering van de positie van een christelijke minderheid in een land. In goede samenwerking met adequate hulporganisaties willen we de positie van vervolgte geloofsgenoten onder de aandacht blijven brengen.

VEILIGHEID EN DEFENSIE

Naast een Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) wil de EU een Europees Veiligheids en Defensiebeleid (EVDB) verder ontwikkelen. Dat kan alleen als het defensiebeleid van de EU steunt op een gemeenschappelijk buitenlands beleid. De missies vanuit het defensiebeleid kunnen militair en civiel van aard zijn. Wat betreft het GBVB en het EVDB heeft de praktijk echter uitgewezen dat er vaak niet met één gemeenschappelijke Europese stem gesproken kon worden. Daarbij komt dat de Europese lidstaten veelal onvoldoende civiele en militaire middelen aandragen voor de Europese missies. De ChristenUnie en SGP vinden dat het gemeenschappelijk defensiebeleid de vrede, gerechtigheid en veiligheid moet bevorderen in de wereld. Militaire macht is daarbij onontbeerlijk. De nadruk van het EVDB moet liggen op verantwoordelijkheid dichtbij huis. Een goede taakverdeling tussen de NAVO en de EU is van belang. De NAVO is de hoeksteen van Europa's veiligheid. Een gemeenschappelijk defensiebeleid is alleen nuttig als het coördinerend werkt met de NAVO. Aan een veiligheidsstrategie ten aanzien van landen als Iran en de conflictgebieden langs de grenzen van de Europese Unie wordt daarom in nauwe samenhang met de NAVO gewerkt. Met vredesopbouwende activiteiten kan de EU zich onderscheiden van de NAVO. De EU moet werken aan civiele samenwerking, het opbouwen van de infrastructuur en economie, de opbouw van een democratisch staatsbestel en het ontwikkelen van veiligheid op nationaal en regionaal niveau.

EUROPEES ENERGIEBELEID

Voor onze energievoorziening zijn we voor een groot deel afhankelijk van landen buiten de Europese Unie. Het gaat dan om landen in het Midden-Oosten en Rusland. De ChristenUnie en SGP streven naar een beleid dat gericht is op energiediversificatie. De EU moet de afhankelijkheid van deze staten voor olie en gas verminderen. Er moeten nieuwe routes voor gas- en olieleidingen ontwikkeld worden in andere landen, zoals de landen in Centraal-Azië, de Kaukasus en de Balkan. Daarnaast moet de EU in gezamenlijkheid de onderhandelingen voeren met derde landen over energielevering. Zo wordt de onderhandelingspositie sterker dan wanneer de lidstaten afzonderlijk onderhandelen. Ook dreigt anders het gevaar dat Rusland de lidstaten tegen elkaar uitspeelt. Met name voor de nieuwe lidstaten is een gemeenschappelijk energiebeleid noodzakelijk. Zij zijn sterk afhankelijk van Russische energie. Bovendien staat hun eigen energieproductie onder druk van, de door de EU afgedwongen, sluiting van verouderde kerncentrales.

KRACHTIG EN SOLIDE INTERNATIONAAL HANDELSBELEID

De ChristenUnie en SGP pleiten voor een solide en krachtig handelsbeleid. De landen van de EU worden gezamenlijk geconfronteerd met de gevolgen van mondialisering van de handel. Het is effectiever en krachtiger als de Europese Unie met

landen als de Verenigde Staten en China onderhandelt en niet als afzonderlijke lidstaten. In het Verdrag van Lissabon zijn nieuwe bevoegdheden voor het Europees Parlement opgenomen. Voor de verdediging van de Europese handelsbelangen is het van groot belang dat de EU beschikt over solide instrumenten, waarmee we ons kunnen verdedigen tegen oneerlijke handelspraktijken uit landen als China of Rusland. De economische schade van het kopiëren van Europese producten of uitvindingen in deze landen is enorm. In zulke gevallen moet de Unie beschikken over een adequaat sanctiebeleid. Het Europese handelsbeleid mag niet alleen gericht zijn op de verbetering van onze eigen positie. Door middel van handel kunnen we samen werken aan het verbeteren van de positie van mensen die minder welvarend zijn. De EU moet zich maximaal inzetten om de Doha-ronde vlot te trekken. De bestaande regeling voor toegang van producten tot de Europese markt voor ontwikkelingslanden moet optimaal benut worden. Het is daarbij van groot belang om onderscheid te maken tussen de armste ontwikkelingslanden en opkomende economieën als China, India en Brazilië. Het belangrijk om te controleren dat de armste landen niet als doorvoerlanden gebruikt worden voor producten uit andere landen, die geen gebruik mogen maken van deze speciale toegangsregeling. ChristenUnie en SGP vinden dat de armste landen technische bijstand van de EU moeten krijgen. Hiermee moeten zij geholpen worden om hun exporten te laten voldoen aan Europese productnormen en eisen. Voor eerlijke wereldhandel is een sterke Wereldhandelsorganisatie (WTO) nodig, die niet alleen rekening houdt met economische belangen maar ook met andere normen zoals sociale normen, milieu en dierenwelzijn. Deze kan haar rol als scheidsrechter blijven vervullen voor eerlijk internationaal handelsverkeer en als stimulator voor het afbouwen van tarifaire en non-tarifaire barrières. Helaas is de WTO er tot op heden niet in geslaagd de 'non trade concerns' een plaats te geven in het internationale handelsbestel. Ook is er weinig ruimte ontstaan voor arme ontwikkelingslanden om delen van hun fragiele economie af te mogen schermen van vrijhandel. Op veel plaatsen in de wereld is er geen aandacht voor sociale, milieu- en dierenwelzijnsnormen. De WTO staat het niet toe om producten die met kinder- of dwangarbeid gemaakt zijn, te weren van de markt. Daarnaast moeten Europese producten concurreren met geïmporteerde producten uit derde landen, die onder erbarmelijke omstandigheden gemaakt zijn. ChristenUnie en SGP staan erop dat de EU binnen de WTO pleit voor het opnemen van non-trade concerns in de handelsverdragen, optreedt tegen misstanden in productiewijzen (kinderarbeid) en opkomt voor de bescherming van de fragiele economie van arme ontwikkelingslanden.

RECHTVAARDIG ONTWIKKELINGSBELEID

Wij willen naast een eerlijk handelsbeleid ook een rechtvaardig ontwikkelingsbeleid. Het belangrijkste doel van het Europese ontwikkelingsbeleid is de coördinatie van de door de lidstaten geboden hulp. Ontwikkelingsbeleid blijft een nationale taak. De Europese Unie beheert eigen projecten en fondsen, vormgegeven langs richtlijnen zoals beschreven in de Verklaring van Parijs. Europese ontwikkelingshulp is belangrijk, maar mag niet in conflict komen met nationale ontwikkelingsprogramma's. Een centrale plaats in het Europese ontwikkelingsbeleid is weggelegd voor armoedebestrijding en aandacht voor zwakkeren en vluchtelingen. Eerlijke handel, goede arbeidsomstandigheden en duurzame capaciteitsopbouw staan daarbij centraal. Bij de bestrijding van HIV/Aids vinden wij het van belang in te zetten op preventie en het opvangen van de sociale gevolgen. De aanpak zal per regio verschillen. Het herstellen of versterken van de sociale infrastructuur is belangrijk om inkomensmogelijkheden voor het gezin te behouden. Daarnaast moet preventie en informatievoorziening een centrale plaats in EU-programma's krijgen. Deze voorlichtingsprogramma's moeten zich primair richten op de waarde van trouw binnen het huwelijk en seksuele onthouding buiten het huwelijk. De ChristenUnie en SGP zijn van mening dat 'reproductieve gezondheid' niet eenzijdig uitgelegd mag worden als mogelijkheden voor abortus en toegang tot voorbehoedsmiddelen. Voor ons staan voor op in dat beleid: veilige zwangerschappen, goede zorg voor moeders en het reduceren van de kwetsbaarheid van moeder en kind.

ACTIEPUNTEN:

- Turkije mag niet toetreden tot de Europese Unie.
- Om de situatie van christenen wereldwijd te verbeteren, moet de EU druk uitoefenen op de desbetreffende overheden. Christenvervolging moet bespreekbaar zijn, zowel met partnerlanden van de Unie als met derde landen.
- De EU mag in haar relatie met partnerlanden handel en mensenrechten nooit los van elkaar zien.
- Met een gemeenschappelijk energiebeleid staat de EU sterk. Om voor energie niet afhankelijk te zijn van Rusland, moet de EU werken aan gediversifieerd energiebeleid. Daartoe moet de EU nieuwe pijpleidingen doen ontwikkelen in Centraal-Azië, de Kaukasus en de Balkan.
- De EU moet alleen associatieverdragen afsluiten met landen in het Midden-Oosten die Israël als Joodse staat erkennen.
- De EU moet de betrekkingen met Israël internationaal normaliseren en versterken.
- Het belangrijkste doel van het Europese ontwikkelingsbeleid is de coördinatie van de door de lidstaten geboden hulp. Europese programma's, die niet conflictueus zijn met nationale ontwikkelingsprogramma's, moeten met name gericht zijn op armoedebestrijding en aandacht voor zwakken en vluchtelingen.

Hoofdstuk 4 Rechtvaardig, Veilig en Sociaal

Een goed functionerende interne markt vraagt om open grenzen voor personen, goederen en diensten. Die open grenzen hebben ons veel voordeel gebracht. Zonder lange wachtrijen voor controles kan van het ene naar het andere land worden gereisd. Die open grenzen leveren ook nieuwe vragen en problemen op. Criminelen bewegen zich nu immers ook vrij door Europa. Mensen van buiten de EU kunnen als ze zich éénmaal in de EU bevinden vrij bewegen. Dat vraagt om een antwoord van de Europese Unie en de lidstaten.

IMMIGRATIE

De overheid heeft de taak om zorg te dragen voor de goede orde in de samenleving. Duidelijke immigratiewetgeving draagt daaraan bij. Legale immigratie zal op beperkte schaal een bijdrage leveren aan de oplossing van het vergrijzingsprobleem in enkele lidstaten. De lidstaten bepalen zelf of immigranten zich mogen vestigen. Daarom komen er geen Europese quotaregelingen voor migranten.

Wij pleiten voor een heldere regeling die duidelijk maakt onder welke voorwaarden legale migranten in de EU kunnen verblijven. Hierbij valt te denken aan seizoenswerkers, studerende en mensen met een tijdelijk arbeidscontract. Op deze wijze kunnen immigranten deelnemen aan het vrije verkeer in de Europese Unie.

Om te voorkomen dat mensen met een opleiding wegtrekken uit ontwikkelingslanden zal geïnvesteerd moeten worden in de betrekkingen met de landen van herkomst. Mensen die met een werkvergunning in de Europese Unie komen zullen na een bepaalde periode de Europese Unie ook weer verlaten. De terugkeer van migranten met een tijdelijke verblijfsregeling zal worden gestimuleerd.

Illegale immigratie leidt tot een mensonwaardig bestaan. De bestrijding van illegale immigratie moet de komende jaren prioriteit krijgen. Dat betekent grenscontroles aan de buitengrenzen intensiveren en het bestrijden van illegale arbeid. Het agentschap dat de bewaking van de buitengrenzen coördineert, Frontex, zal over mensen en middelen moeten beschikken om de taak goed en rechtvaardig uit te oefenen. De lidstaten worden opgeroepen om hun toezeggingen ook waar te maken. De bevoegdheden voor de bewaking van de grenzen blijven bij de lidstaten. Alleen de lasten worden verdeeld.

Om het tewerkstellen van illegale immigranten effectief te bestrijden zal in alle lidstaten illegaal werk strafbaar gesteld moeten worden. De Europese Unie zal hierin coördineren.

Mensenhandel en mensensmokkel moeten actief worden bestreden. De lidstaten moeten op dit terrein door verdere samenwerking de bestrijding verbeteren.

ASIELBELEID

Het heeft onze voorkeur dat asielzoekers worden opgevangen in de regio waar ze vandaan komen. Daar zal de toetsing van de asielaanvraag ook plaats moeten vinden. De EU zal financiële middelen moeten vrijmaken om opvang en hervestiging van asielzoekers in de regio van herkomst mogelijk te maken.

De Europese Unie zal de komende jaren verder werken aan een humaan en rechtvaardig asielbeleid. In de afgelopen jaren is een asielbeleid tot stand gekomen wat bestaat uit minimumnormen. We pleiten voor een ruimhartige opvang van mensen die in hun eigen land vervolgd worden. De regelgeving moet helder zijn en de procedures rechtvaardig. Daarnaast zal bij terugkeer naar het land van herkomst goede begeleiding moeten worden gegeven.

DRUGS

De rapporten van het Europees Drugsagentschap in Lissabon laten jaarlijks nieuwe verontrustende gegevens zien over de toename van drugsgebruik in de Europese Unie.

In de strijd tegen drugs zijn de lidstaten van de Europese Unie samen met de VN verplichtingen aangegaan om drugshandel en drugsgebruik te bestrijden. Het Nederlandse gedoogbeleid staat hier haaks op en zal anders moeten. Daarnaast moet Europa zich sterk maken om drugshandel vanuit derde landen effectief te bestrijden en het gebruik in de lidstaten te ontmoedigen.

TERRORISME EN PRIVACY

Terroristen trekken zich niets aan van de nationale of Europese grenzen. Door het toegenomen gebruik van moderne communicatiemiddelen zijn terroristen in staat wereldwijd te opereren. Terrorismebestrijding kan daarom niet zonder effectieve internationale samenwerking. Niet alleen tussen landen in Europa, maar ook met de VS.

Terrorismebestrijding moet niet automatisch leiden tot het vergaand inleveren van privacy door burgers. Bij elke maatregel die wordt genomen op het gebied van terrorismebestrijding moet verantwoording worden afgelegd over de verhouding tot de privacy van burgers. Doelmatigheid en noodzakelijkheid moet bij elke maatregel worden aangetoond. Het uitwisselen van steeds meer informatie, van steeds meer burgers en voor een steeds langere periode, betekent een uitholling van doelmatigheid en de noodzakelijkheid. Maatregelen moeten na verloop van tijd worden geëvalueerd op het punt van effectiviteit.

JUSTITIESAMENWERKING

Een goede samenwerking op het terrein van justitie heeft de voorkeur boven nieuwe Brusselse regels. Open grenzen voor vrij verkeer van personen, goederen en diensten heeft ook consequenties voor grensoverschrijdende criminaliteit. Op nationaal niveau moeten de lidstaten werken aan betrouwbare en goed functionerende politie en justitiediensten.

Binnen Eurojust en Europol kan samenwerking tussen de lidstaten verder vorm krijgen. Met name bij de bestrijding van kinderporno en illegale kansspelen zal samenwerking verbeterd moeten worden.

Een gecoördineerd optreden van de autoriteiten is nodig om mensenhandel te bestrijden. Veel slachtoffers van mensenhandel, vrouwen, kinderen en ook mannen komen terecht in prostitutie of slavenarbeid. De Unie heeft de plicht zich het lot van deze mensen aan te trekken. Juist hier vraagt grensoverschrijdende misdaad een krachtige samenwerking van politie en justitie. Op het terrein van harmonisatie van strafrechtelijke bepalingen bepleiten wij terughoudendheid bij nieuwe initiatieven. Er zijn en blijven grote verschillen tussen de lidstaten op het terrein van het strafrecht. Wel zal er verder gewerkt moeten worden aan het wederzijds erkennen van strafrechtelijke sancties en bijbehorende beroepsverboden. Hiertoe moet de informatie-uitwisseling tussen de lidstaten worden verbeterd.

De door de Europese Commissie ingestelde justitiële samenwerking kent echter haar grenzen. Het personen- en familierecht moet primair een nationale aangelegenheid blijven en mag niet door Europa worden geharmoniseerd in het kader van adequate rechtsbescherming. Concreet betekent dit dat de lidstaten de ruimte moeten behouden om het persoon- en familierecht op eigen wijze in te kleden en niet verplicht worden vreemd persoon- en familierecht te erkennen of toe te passen wanneer dit in strijd is met haar eigen personen- en familierecht. Het Nederlandse huwelijksrecht tussen personen van het gelijke geslacht of het Nederlandse echtscheidingsrecht mag nooit in het kader van rechtsbescherming van Europese burgers worden geëxporteerd naar lidstaten als Polen en Malta. De Europese Unie is op deze terreinen niet bevoegd tot harmonisatie over te gaan en daarnaast bestaat er geen noodzaak toe. Europese burgers kunnen altijd terecht bij de rechter van het huwelijksrecht dat op hun huwelijk van toepassing is.

SOCIAAL BELEID

Er bestaan binnen de EU grote verschillen tussen de lidstaten betreffende het sociaal beleid. In sommige lidstaten ontbreekt een wettelijk minimum loon, zijn CAO's niet algemeen bindend en is ontslagbescherming afwezig. Invoering van een Europees gemiddelde zou afbreuk doen aan de sociale zekerheid van Nederlandse werknemers. Harmonisatie van sociale wetgeving is niet wenselijk. Wel kan door de opencoördinatie methode verder worden gewerkt aan het wegwerken van concurrentieverstorende verschillen in sociaal beleid. Het verplaatsen van productie naar Oost-Europese landen wegens het ontbreken van een goed sociaal beleid moet worden ontmoedigd.

Vrij verkeer van werknemers mag niet ten koste gaan van de rechtspositie van Nederlandse werknemers. Nederlandse Arboregels, cao's en sociale premies moeten van toepassing zijn op iedereen die in Nederland werkt. Europese richtlijnen die dit ondermijnen, zoals de detacheringsrichtlijn, moeten worden aangepast. Open grenzen voor werknemers uit Oost Europa is geen probleem, zolang er maar geen oneerlijke concurrentie ontstaat. Bij Europese aanbesteding, bijvoorbeeld door gemeenten (thuiszorg), worden de opdrachten alleen gegund aan die bedrijven die hun werknemers het CAO loon van de sector betalen. De Europese regels dienen dat toe te staan.

ACTIEPUNTEN:

- De Europese samenwerking vraagt een eerlijke verdeling van de kosten, van opvang voor ontheemden en asielzoekers, over de lidstaten.
- Handelsakkoorden dienen zo nodig gebruikt te worden om druk uit te oefenen op landen over de terugkeer van eigen onderdanen.
- De kosten van het bewaken van de buitengrenzen van de Europese Unie moeten op een evenwichtige manier over de lidstaten worden verdeeld.
- De opvang van asielzoekers vind bij voorkeur plaats in de regio waar de asielzoekers vandaan komen. De EU moet voor de opvang en hervestiging van de asielzoekers financiële middelen beschikbaar stellen.
- De EU moet er zoveel mogelijk voor zorgen dat er voor boeren interessante alternatieven voor de teelt van drugs zijn. Dat is aanpak aan de bron en gerichte ontwikkelingshulp met een win-winkarakter.
- De EU moet de ondergrens van het minimumloon harmoniseren.
- Werknemers uit de EU die werken in een ander EU land zijn gebonden aan de CAO van het gastland.

Hoofdstuk 5 Afhankelijk of zelfvoorzienend?

Voedsel is voor de mens een eerste levensbehoefte. Niet voor niets worden landbouw en visserij aangeduid als de primaire sector. Boeren, tuinders en vissers zijn dagelijks bezig met de productie van ons voedsel. Landbouw en visserij zijn bijzondere en kwetsbare sectoren. Voldoende voedsel is niet vanzelfsprekend beschikbaar. Boeren werken met levende dieren en met gewassen die buiten moeten groeien. Vis moet groeien in de zee. Boeren en vissers zijn daarom in grote mate afhankelijk van de natuur en wij zeggen: van God die al het leven onderhoudt. Maar zij hebben zelf ook invloed op de natuurlijke omgeving. De mens is geroepen, als rentmeester, de aarde te bebouwen, maar ook om haar te bewaren.

LANDBOUW

In Nederland is het aandeel van de land- en tuinbouw in de economie samen met de verwerkende industrie zo'n 10%. Ook is deze sector een belangrijke werkgever. In andere EU-landen is de rol van de landbouw vaak nog groter. ChristenUnie en SGP vinden dat Europa een taak heeft in het beschermen van de maatschappelijke waarden van het landbouwbeleid. Deze worden niet vanzelfsprekend nagestreefd in een geliberaliseerde landbouwmarkt.

Voedselzekerheid is belangrijke waarde. In 2007 hebben we kunnen zien wat een combinatie van factoren, zoals misoogsten, veranderende consumptiepatronen in opkomende economieën als India, China en Brazilië en concurrentie door biobrandstoffen, voor invloed hebben op de wereldvoedselprijzen en daarmee op de voedselvoorziening van de allerarmsten. Hoe voeden wij de wereldbevolking die naar verwachting van de Verenigde Naties zal groeien tot 9 miljard mensen in 2050? Dat zijn belangrijke vragen en rechtvaardigen de hernieuwde aandacht voor de voedselproductie. Voedselzekerheid moet wat ons betreft gepaard gaan met een zekere mate van zelfvoorzienendheid, voor Europa en voor ontwikkelingslanden. Niet alleen de wet van de laagste kostprijs moet bepalen waar het voedsel geproduceerd wordt. Het stimuleren van productie in de regio waar die ook geconsumeerd wordt is een goed uitgangspunt. Europa is nu afhankelijk van importen van veevoer uit Zuid-Amerika en de Verenigde Staten. Maar ook binnen Europa kan regionaal produceren gestimuleerd worden door limieten te stellen aan transporttijden van levende dieren waardoor dierenleed wordt voorkomen.

Diergezondheid, dierenwelzijn en milieu zijn belangrijke waarden voor ChristenUnie en SGP. Landbouwdieren zijn meer dan economische productie-eenheden. Het zijn medeschepselen. Daarom moet er op een verantwoorde manier mee worden omgegaan.

ChristenUnie en SGP willen duurzame productiemethoden stimuleren en milieubelastende methoden ontmoedigen. Natuurbeschermingsrichtlijnen zijn een belangrijk middel om natuurwaarden te beschermen. Wel moet worden voorkomen dat in nationale wetgeving ingevoerde richtlijnen concurrentieverstorend werken doordat ze in de ene lidstaat heel anders uitwerken dan in de andere.

Een aantrekkelijk landschap is waardevol. Het cultuurlandschap is grotendeels bepaald door de grondgebonden landbouw. Boeren hebben in Europa meer dan 70% van het landschap in beheer. In Nederland is er de 'strijd' om ruimte tussen stad en platteland. Karakteristieke landschappen willen we behouden voor de leefbaarheid, recreatie en voor de cultuurhistorische en natuurwaarden. De beste garantie daarvoor is het voortbestaan van een levensvatbare actieve landbouw in deze gebieden met gezinsbedrijven en agrarische natuur als belangrijke kenmerken.

LANDBOUWBELEID VERDER HERVORMEN

Het Europese landbouwbeleid is één van de oudste beleidsterreinen in de Europese samenwerking. Voldoende, betaalbaar en gezond voedsel waren naast het bestaansrecht voor boeren de doelstellingen. De landbouwproductie werd gestimuleerd en ondersteund. Dit beleid bleek echter te leiden tot overproductie. De laatste 15 jaar zijn daarom ingrijpende hervormingen doorgevoerd. We gaan van een systeem dat de productie stimuleerde naar een marktgeoriënteerde benadering.

Marktgericht produceren is een prima uitgangspunt. Het is goed dat boeren niet produceren 'voor de subsidie', maar die gewassen verbouwen waar behoefte aan is. Handelsverstorende subsidies of heffingen zijn niet de juiste instrumenten. Ontkoppeling van subsidies van productie is daarom noodzakelijk.

Wij verwachten niet alles van marktwerking. Vergaande liberalisering werkt sterke schaalvergroting en intensivering in de hand om zo goedkoop mogelijk te produceren. Daardoor krijgen gezinsbedrijven het steeds moeilijker en zal de druk om het landschap economischer in te richten toenemen. Dierenwelzijn komt onder druk te staan. Ook kan een kostprijsgedreven model leiden tot toename van de afstand die voedsel aflegt tussen producent en consument. De roep om goedkopere genetische gemanipuleerde organismen (GGO) toe te laten wordt daarbij steeds luider. Deze ongewenste gevolgen zijn voor ons reden beheerste marktwerking na te streven. GGO's zijn niet de oplossing voor het wereldvoedselvraagstuk. Er kleven diverse nadelen aan. Zo zijn ze een bedreiging voor de biodiversiteit. Tevens wordt de afhankelijkheid van boeren van multinationale technologiebedrijven te groot. In ethisch opzicht zijn er principiële vragen bij te stellen. Wij pleiten daarom voor uiterste terughoudendheid en tenminste keuzevrijheid voor de consument door een GGO-vrije keten te garanderen. Onze bezwaren tegen genetische manipulatie zijn groter indien de modificatie soortgrenzen overschrijdt (transgenese), dan wanneer modificatie binnen de soorten blijft (cisgenese). Patenten van cisgenesegewassen zou niet mogelijk moeten zijn. Europese boeren moeten uitzicht hebben op bestaanszekerheid.

Dat is in het belang van de inwoners van Europa en vanwege de belangrijke functies die de landbouw vervult. ChristenUnie en SGP willen in de EU-begroting vanaf 2013 inkomensondersteuning van boeren die past bij de gestelde doelen. De gezinsbedrijven dienen voldoende ondersteuning te krijgen. Zij krijgen relatief meer steun dan de grote bedrijven. De overheid zal wel randvoorwaarden op het gebied van dierenwelzijn, biodiversiteit en milieu stellen. Deze moeten helder, eenduidig en doelmatig zijn.

Belonen werkt beter dan straffen. Daarom moeten bedrijven die innoveren en verduurzamen worden bevoordeeld.

Inspanningen moeten worden beloofd. Naast de primaire producenten moeten ook ketenpartijen en consumenten hun verantwoordelijkheid nemen. De overheid zal dat stimuleren. Als de vraag naar duurzaam geproduceerde producten tegen een eerlijke prijs toeneemt, is dit voor de boer een extra stimulans om duurzamer te produceren.

Voedselzekerheid en zelfvoorzienendheid komen tot uiting in regionalisering van de productie. Door perspectief te bieden aan de productie van plantaardige eiwitten kan Europa de afhankelijkheid van import van veevoergrondstoffen verkleinen. Regionale productie vermindert ook binnen Europa het gesleep met dieren en daarmee dierenleed.

Om te voorkomen dat boeren moeten stoppen met hun bedrijf als gevolg van crisissituaties zoals dierziekten of extreme weersituaties, moet er een vangnet zijn. We denken hierbij aan speciale verzekeringen die niet marktverstrend werken.

Dat neemt niet weg dat de EU vaccinatie van de veestapel moet toestaan om besmettelijke ziekten als MKZ en vogelpest te bestrijden. Gevaccineerde dieren hoeven niet geruimd te worden. Hun producten komen in ieder geval voor Europese consumptie beschikbaar. Sommige boeren ondervinden nadelen van het natuurlijke landschap zoals in berggebieden. Ook het cultuurhistorische landschap en keuzes die gemaakt zijn over hoog waterpeil in veenweidegebieden zijn nadelig voor boerenbedrijven. Aanwezigheid van boeren in deze landschappen is vaak zeer gewenst, omdat zij het landschap zoals het nu is onderhouden. Deze boeren moeten een beloning krijgen die recht doet aan de extra inspanningen die zij moeten leveren. Als boeren deze regio verlaten of hun bedrijf moeten beëindigen is dat niet goed voor de leefbaarheid en het landschapsbeheer. Het aanstellen van landschapsbeheerders is een veel duurder oplossing.

Voor ontwikkelingslanden is voldoende beschikbaar en betaalbaar voedsel cruciaal. Coherent optreden in het handels- en ontwikkelingsbeleid is van mondiaal belang voor een verantwoorde voedselvoorziening. ChristenUnie en SGP willen meer aandacht voor de landbouwsector in het ontwikkelingsbeleid. Landbouw is de basis van de voedselzekerheid. Kennis en toegang tot grondstoffen en zoet water zijn daarbij de belangrijkste aandachtspunten.

DUURZAAM IN LANDBOUW

Mestbewerking draagt bij aan verantwoord gebruik van mest. Daarom moet bewerkte mest (dunne fractie) worden toegestaan als kunstmestvervanger. Daarmee wordt bespaard op gebruik van energiebehoeftige kunstmest.

De EU dient zich in te spannen om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen te verminderen door bijvoorbeeld de ontwikkeling van nieuwe rassen en kweekmethoden te stimuleren. Niet tegen elke prijs, want tegenover reductie moet wel duidelijke milieuwinst staan en er moeten redelijke alternatieven zijn. ChristenUnie en SGP pleiten dan ook voor Europees beleid gericht op het terugdringen van vooral de meest schadelijke gewasbeschermingsmiddelen. Deze aanpak resulteert in een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en tegelijkertijd in een gegarandeerde en veilige voedselproductie. Boeren die moeten worden uitgekocht vanwege natuurontwikkeling moeten een redelijke prijs krijgen voor hun grond, zodat elders het bedrijf kan worden voortgezet. Staatssteunregels die dit belemmeren moet flexibeler worden.

NAAR EEN DUURZAME VISSERIJ

Net als de landbouw is de visserij een economische sector die dicht bij de natuur staat, en ervan afhankelijk is. Het combineren van economische en milieu- belangen blijft een uitdagende opgave. Het is in het belang van natuur en milieu, maar ook van de vissers dat er duurzaam gevist wordt. Bedreigde visbestanden moeten worden beschermd. Voor de visserijsector moet er duidelijkheid komen. Dat betekent dat er meer lange termijn beheerplannen moeten komen. Het huidige systeem van quotaregelingen is niet overal doeltreffend. Wanneer andere reguleringsinstrumenten zoals tijdelijke sluiting van gebieden of een zeedagenregeling doeltreffender zijn kan van het quotumsysteem worden afgestapt. Een progressieve zeedagenregeling, waarbij vissers die duurzamere vangstmethoden gebruiken meer dagen vissen, kan stimulerend werken. Veel visbestanden in de Europese wateren zijn overbevist. Er is sprake van overcapaciteit van de vloot. Ook komen door de hoge kosten vissers in moeilijkheden. Herstructurering moet gericht zijn op bedrijven die levensvatbaar zijn. Dat zijn bedrijven die minder afhankelijk zijn van dieselolieprijzen en die duurzaam vissen door gebruik van andere netten en vangstmethoden. Zij ontvangen steun om de benodigde omslag te maken. Duurzaam visserijbeleid kan alleen succesvol zijn als de handel en consument overstappen op duurzaam gevangen vis. Certificeringssystemen helpen daarbij en moeten worden gestimuleerd.

VISKWEEK

ChristenUnie en SGP menen dat Europa er goed aan doet zelf te investeren in viskweek, omdat er niet genoeg wilde vis gevangen kan worden om te voldoen aan de toegenomen vraag. Daarbij komt dat Europa de grootste importeur van visproducten in de wereld is. Natuur, milieu en dierenwelzijn, moeten randvoorwaarden zijn voor aquacultuur in Europa. Ook zou Europa als importeur eisen moeten kunnen stellen aan gekweekte vis. In het kader van keuzevrijheid voor de consument en eerlijke concurrentie is het van belang dat de etikettering van visproducten voldoende duidelijk maakt of het wild gevangen vis of gekweekte vis betreft.

ACTIEPUNTEN:

- Handelsverstorende subsidies moeten worden afgeschaft.
- Dierenwelzijn is niet gediend met het transport van dieren over lange afstanden, om nog maar niet te spreken over het risico van de verspreiding van dierziekten. Diertransport moet beperkt worden tot een maximum van 500 km of acht uur.
- Het klonen van dieren, bijvoorbeeld voor de voedselproductie, moet worden verboden.
- Vereenvoudiging van het landbouwbeleid moet een van de doelstellingen zijn voor de komende mandaatperiode. Een zgn. flat-rate (vast bedrag per hectare) draagt bij aan vereenvoudiging en verlaging van de administratieve lasten voor overheid en bedrijfsleven en moet meer worden toegepast.
- De Europese Commissie moet er op toezien dat de lidstaten werk maken van eerlijke controle en handhaving van de visserijregels.
- Beleid moet gebaseerd zijn op wetenschappelijke gegevens over de visbestanden. De vissers beschikken echter zelf ook over een schat aan relevante gegevens over de visstand. ChristenUnie en SGP vinden dat deze onderdeel moeten worden van de wetenschappelijke evaluaties.
- Export van vlees moet ook mogelijk zijn na vaccinatie.

Hoofdstuk 6 De grenzen van de markt

En goed functionerende interne markt is een belangrijke pijler van een rechtvaardig en sociaal Europa. De interne markt heeft bijgedragen aan de welvaart in de Europese Unie. Die welvaart willen we behouden om ook anderen daarin te laten delen. Het Europees beleid moet gericht zijn op het ondersteunen en begrenzen van de interne markt. De belangrijke elementen van dat beleid zijn een duurzaam transportbeleid, een solide energiemarkt en rechtvaardige concurrentieverhoudingen.

TRANSPORT

Een goed functionerende interne markt en een echt vrij verkeer van goederen vragen om een goed transportbeleid. De transportwereld is een sector met veel concurrentie. Veel goederenvervoerders, in het bijzonder de kleine transportondernemingen, hebben moeite het hoofd boven water te houden. Twee maatregelen vinden wij van belang om de transportsector toekomst te kunnen bieden.

ChristenUnie en SGP vinden in de eerste plaats dat de Europese Unie een zondagrijverbod moet instellen, wat verschillende lidstaten momenteel reeds kennen. Op zondag zou in de gehele Europese Unie geen vrachtverkeer moeten plaatsvinden.

Voor de samenleving is het goed om een dag in de week niet te werken en de zondagsrust te houden. Daarnaast zorgt een Europees zondagrijverbod er voor dat kleine ondernemers kunnen blijven concurreren met grotere transportondernemingen. Verder pleiten wij voor de definitieve opheffing van beperkingen van transport in andere lidstaten dan waar de transportondernemer is gevestigd. Dit wordt cabotage genoemd. Cabotage stimuleert eerlijke en rechtvaardige concurrentie tussen Europese transportondernemingen en het gaat het milieuvriendelijke terugrijden van lege vrachtwagens tegen.

De huidige regeling van rij- en rusttijden moet worden herzien. De rij- en rusttijden worden in de lidstaten op zeer verschillende en discriminerende wijze gehandhaafd. Dit is in strijd met het vrij verkeer van personen en goederen. In de nieuwe verordening moet ruimte zijn voor flexibiliteit in de rij- en rusttijden. De herziening moet ervoor zorgen dat transportondernemingen duidelijkheid krijgen over de rij- en rusttijden en de sancties op het overtreden van de regels. Verder zorgen heldere en redelijke regels er voor dat het beroep van transporteur aantrekkelijk blijft voor huidige en nieuwe werknemers.

Het doorberekenen van de externe maatschappelijke kosten aan de transportsector draagt bij aan een duurzaam transport. De kosten van infrastructuur en milieuvervuiling worden doorberekend aan de vervoerders. Deze maatregel stimuleert efficiënt gebruik van transportmiddelen maar het bevordert ook eerlijke concurrentie tussen verschillende vervoersondernemingen. Het bevorderen van eerlijke concurrentie maakt het noodzakelijk dat de kilometerheffing in alle lidstaten op termijn verplicht wordt ingevoerd. De invoering van de kilometerheffing, maar ook van andere transportwetgeving, moet er voor zorgen dat de Europese transportsector efficiënt gaat functioneren en dat alle beschikbare vervoerscapaciteit, en dan in het bijzonder die van de binnenvaart, ten volle wordt benut.

ChristenUnie en SGP willen dat het Europees TreinControlesysteem (ETCS) verder wordt ontwikkeld en toegepast in de lidstaten. De Europese Commissie zou door middel van gerichte financiering de ontwikkeling van het momenteel meest geavanceerde systeem (ERTMS 3.0) kunnen stimuleren. Dit vergroot de capaciteit van het spoor en leidt tot interoperabiliteit van de spoorsector. De spoorsector kan dan grensoverschrijdend werken en zich ontwikkelen tot een Europese transportsysteem.

ChristenUnie en SGP zien een taak voor de Europese Unie in het ontwikkelen van transportnetwerken. De Trans Europese Netwerken (TEN-T) zijn initiatieven die bijdragen aan een schoner en goed ontwikkeld Europees transportsysteem. De Europese Unie zou de voorwaarden op het gebied van uitvoering en ontwikkeling moeten verbinden aan de financiering van deze projecten. Transportnetwerken tussen lidstaten zijn ook op lokaal niveau gewenst. Het aanbieden van openbaar vervoer in grensgebieden verloopt momenteel moeizaam. Dit komt onder meer door het verschillende aanbestedingsbeleid van de lidstaten. Daarnaast lopen de kosten in de eerste jaren van de exploitatie lopen zo hoog op dat het voor de lidstaten financieel niet rendabel is te investeren in het openbaar vervoer voor grensregio's. De aanbestedingswetgeving moet worden aangevuld met een speciale regeling voor openbaar vervoer in grensgebieden. Daarnaast moet de Europese Unie het geld dat bestemd is voor de oprichting van openbaar vervoersystemen in grensregio's beschikbaar stellen voor ondersteuning in de eerste twee jaar van exploitatie.

ENERGIE

De ontwikkeling van een interne markt voor energie is in volle gang. Lidstaten koppelen hun netwerken aan elkaar en de EU stimuleert hen om meer te investeren in internationale verbindingen.

Meer verbindingen tussen de netten van de lidstaten bevorderen de leveringszekerheid.

De energiebedrijven met een eigen netwerk hebben een betere toegang tot het netwerk dan hun concurrenten die gebruik willen maken van dit zelfde energienetwerk. Het netwerkbeheer moet daarom liggen bij een onafhankelijke netbeheerder. De Europese Commissie moet hier op toezien. Wanneer dit niet op korte termijn leidt tot gelijke toegang tot de netwerken voor alle marktpartijen, dan moet er eigendomsplitsing van leveranciers en netbeheerders plaatsvinden.

Daarnaast zijn er zorgen over agressieve overnamestrategieën van energiebedrijven uit andere lidstaten en derde landen zoals Rusland. Met name door energiebedrijven die onder staatsinvloed staan. ChristenUnie en SGP zijn voor versterking van

regelgeving waarmee lidstaten kunnen voorkomen dat energiebedrijven worden overgenomen door een buitenlands bedrijf die het eigendom over het netwerk en de productie nog niet heeft gesplitst. De leveringszekerheid, concurrentie en transparantie mag niet in het gevaar komen.

De Europese Unie moet grensoverschrijdende problemen oplossen waar nationale toezichthouders niet uitkomen door ontbrekende of conflicterende bevoegdheden. Daarnaast is het voor de leveringszekerheid van belang dat bedrijven voldoende investeren in hun netwerken. De Europese Unie treedt op waar achterblijvende investeringen in het netwerk leiden tot grensoverschrijdende problemen.

De keuze van energiebronnen ligt bij de lidstaten. De besluitvorming over het gebruik van kernenergie is een nationale aangelegenheid. Wel zullen er op Europees niveau afspraken over de veiligheidseisen voor de productie van kernenergie gemaakt worden. Met ontmantelingfondsen kunnen lidstaten de ontmanteling van oude kerncentrales bekostigen. Transparant beheer van deze fondsen moet voorkomen dat deze fondsen worden gebruikt voor bedrijfsactiviteiten. Dat verstoort de concurrentie tussen bedrijven uit verschillende lidstaten. De Europese Unie en de lidstaten moeten hierover bindende afspraken maken. Onafhankelijk toezicht op de fondsen door de Europese Commissie moet waarborgen dat ze uitsluitend voor de ontmanteling worden aangewend.

ZORG

Het marktdenken over de zorg is dominant. Om aan deze gedachte uiting te geven heeft de Europese Commissie voorgesteld om een Europese zorgmarkt te ontwikkelen. Het verlenen van zorg is naar onze mening een nationale aangelegenheid en verantwoordelijkheid. Medische zorg over de grens kan een belangrijke bijdrage leveren aan het wegwerken van wachtlijsten en het vergroten van medische mogelijkheden, maar afspraken hierover moeten op bilaterale wijze tot stand komen.

Bij de ontwikkeling van een Europees beleid voor een zorgmarkt houden alle lidstaten een zorgplicht ten aanzien van hun onderdanen. De invoering van de zorgmarkt mag er niet toe leiden dat lidstaten zorgdiensten en ziekenhuizen afstoten omdat deze in buurlanden goedkoper geëxploiteerd worden. Daarnaast mag de kwaliteit van de zorg in de Europese lidstaten er niet op achteruit gaan.

In alle lidstaten heeft zorg een maatschappelijke prijs. De overheid betaalt vanuit algemene middelen mee aan de zorg zodat de rekening niet uitsluitend bij de patiënt ligt. Dit stelsel van nationale solidariteit mag niet worden ondermijnd door de zorgverlening aan burgers van andere lidstaten. De Europese Commissie moet kunnen verzekeren dat het stelsel van nationale solidariteit niet wordt geschaad en dat de zorg in de lidstaten betaalbaar blijft. Een evaluatie van de zorgmarkt zal uitwijzen of de wachtlijsten zijn bestreden of verplaatst naar andere lidstaten.

De interne markt kent als uitgangspunt wederzijdse erkenning van wetgeving. Op het gebied van zorg moet wederzijdse erkenning worden beperkt door medische diensten die in een bepaalde lidstaat verboden zijn, voor de inwoners van een andere lidstaat niet beschikbaar te stellen. Abortus en euthanasie mogen als medische dienst geen 'exportproducten' worden als gevolg van een Europese zorgmarkt.

CONSUMENTENBESCHERMING

De interne markt heeft grote gevolgen voor consumenten. Er zijn Europese regels voor elektronische handel en de veiligheid van producten. Daarnaast is er wetgeving voor financiële diensten en kennen we het recht op bedenktijd bij grote aankopen. Daarmee is de positie van consumenten op de Europese markt te versterkt. Er zijn nog verbeteringen mogelijk. Zo pleiten wij voor deugelijke etikettering van producten en een uniforme ontwikkeling van het CE-keurmerk. Organisaties die belemmeringen voor burgers op de interne markt uit de weg proberen te ruimen, zoals Solvit, moeten door de Europese Unie voldoende ondersteund worden. En bij nieuwe wetgevingsvoorstellen moet de EU de consumentenorganisaties en vertegenwoordigers van detailhandel en midden- en kleinbedrijf actief betrekken.

CONCURRENTIE

Eerlijke concurrentie is de basis van een goed functionerende interne markt. Machtsmisbruik, kartelvorming, onrechtmatige staatssteun en discriminerende subsidieregelingen vormen inbreuken op eerlijke mededinging. De Europese Commissie is de afgelopen jaren streng opgetreden tegen deze inbreuken. Wij steunen het voortzetten van dit beleid.

FINANCIËLE CRISIS

De financiële crisis heeft aangetoond dat concurrentie en liberalisering zonder regels geen goede basis zijn voor een gezonde Europese economie. Het verantwoordelijk handelen is een belangrijk uitgangspunt.

Het was nodig om staatssteun te geven aan banken en financiële instellingen om spaargelden en pensioenen te beschermen. Dit staatsingrijpen moet gevolgen hebben in de bedrijfsvoering van de ondersteunde ondernemingen. Ze zijn verplicht tot verantwoord ondernemen. Een cultuuromslag in de bedrijfscultuur is dan onvermijdelijk. Onverantwoorde risico's en salarissen/bonussen die niet gerelateerd zijn aan de prestaties of de economische situatie van een ondernemingen moeten tot de verleden tijd behoren. Het overeind houden van Europese bancaire ondernemingen door middel van staatssteun kent namelijk haar grenzen. Het mag niet zo zijn dat de Europese Unie in een situatie belandt waarin deze ondernemingen hun bedrijfsrisico op de staat afwentelen in de wetenschap dat de staat toch wel garant staat.

Ongeoorloofde staatssteun leidt er toe dat gezonde bestaande bedrijven niet kunnen uitbreiden en jonge innovatieve ondernemingen moeilijk toegang krijgen tot de markt. De Europese Commissie moet de wetgeving inzake staatssteun daarom strikt blijven handhaven en aanscherpen waar nodig.

Wij pleiten voor terughoudendheid in het verlenen van Europese subsidieregelingen. Op het gebied van ondernemingen met publieke belangen, zoals het openbaar vervoer en landbouw, zijn subsidieregelingen noodzakelijk. Deze subsidieregelingen moeten zo worden verstrekt dat deze geen nadelige gevolgen heeft voor de concurrentieverhoudingen.

HANDHAVING DOOR HARMONISATIE

Het handhaven van wetten is een essentiële voorwaarde voor het goed functioneren van de interne markt. De Europese Commissie is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de Europese regels. ChristenUnie en SGP vinden dat de Europese Commissie door het stellen van de juist prioriteiten voldoende personeel moet vrijmaken om de naleving van de wetgeving te handhaven.

Met de inzet van het strafrecht om naleving van Europese regels in de lidstaten af te dwingen gaat de Europese Commissie haar bevoegdheden te buiten. Het strafrecht is een nationale taak en is ontwikkeld in een nationale rechtstraditie. De voorstellen van de Europese Commissie botsen met het opportuniteitsbeginsel dat het Nederlandse Openbaar Ministerie kent. Wij vinden dat de Europese Commissie haar eigen controlemechanisme moet verbeteren en niet het nationale strafrecht behoort te gebruiken om naleving af te dwingen.

Op het terrein van strafrecht zal de Europese Commissie wel moeten werken aan de wederzijdse erkenning van strafrechtelijke sancties en bijbehorende beroepsverboden.

In de harmonisatie van het privaatrecht zijn door de Europese Commissie forse stappen gezet. Nieuwe voorstellen hebben betrekking op het vennootschapsrecht en het contractenrecht en beogen het functioneren van de interne markt te verbeteren, rechtszekerheid te verschaffen en handhaving eenduidiger te maken. Daarnaast werkt een groep wetenschappers aan de ontwikkeling van een Europees Burgerlijk Wetboek. Een Europees systeem van algemeen privaatrecht, dat naast de verschillende nationale stelsels functioneert, leidt tot rechtsonzekerheid in het economisch systeem. Het wordt onduidelijk welk soort rechtspersonen overeenkomsten sluiten en de verschillende regels leiden tot misbruik van het nationale vennootschapsrecht. Deze voorstellen dragen bij aan rechtsonzekerheid en onduidelijkheid en dat komt de ontwikkeling en verbetering van de Europese interne markt niet ten goede. Wij vinden dat de Europese Commissie op het terrein van een Europees privaatrecht geen nieuwe voorstellen moet doen zolang voor deze vragen geen oplossingen zijn gevonden.

ACTIEPUNTEN:

- Voor een goed functionerend Europees havenbeleid is het van belang dat de huidige staatssteunregeling wordt herzien en zo wordt ingekleed dat bestaande concurrentieverhoudingen niet worden aangetast door eventuele staatssteun. Daarnaast moeten Europese milieunormen op heldere wijze worden geformuleerd zodat inconsequentie en tegenstrijdige overlap van deze normen tot het verleden behoren.
- Er komt Europees toezicht op die instituten die beoordelen of banken en financiële instellingen wel in orde zijn (de zogenaamde ranking institutions).
- De Europese Unie dient er voor zorgen dat beveiliging van de Europese luchthavens op gelijke wijze worden gefinancierd. ChristenUnie en SGP pleiten voor een uniforme regeling voor alle Europese luchthavens.
- Het is noodzakelijk dat het fonds voor de binnenvaart, NAIADES, nu echt volledig wordt gerealiseerd. Met dit geld kan de binnenvaart investeren in een kansrijke toekomst. Daarnaast is het van belang dat Europese steden investeren in bevoorrading over het water, omdat daar nog veel milieuvriendelijke transportmogelijkheden liggen.
- In de gehele Europese Unie op zondag geen vrachtverkeer de weg op.
- De huidige regeling van rij- en rusttijden moet worden herzien.

Hoofdstuk 7 Economie en geld

Een stabiele economie is voor Nederland en Europa van belang. Dat is des te meer van betekenis nu we in een economische crisis zijn beland. Juist nu zal zorgvuldig begroot en verstandig geïnvesteerd moeten worden. De Europese instellingen kunnen zo bijdragen aan een gezonde economie. De Unie behoort zelf te beschikken over een solide financiële huishouding. Geen geld verspillen, maar verstandig begroten en zorgvuldig controleren.

VERSTERKT FINANCIËEL TOEZICHT

Een versterkt toezicht op de financiële markten komt ten goede aan een robuuste economische structuur. De onrust op de financiële markten vraagt om een Europees beleid dat gericht is op goed toezicht. De financiële onrust treft banken, pensioenfondsen en verzekeraars. Deze bedrijven zijn internationaal actief en vallen onder het toezicht van de autoriteiten van verschillende lidstaten. Om nieuwe crises beter het hoofd te kunnen bieden moet het toezicht in de Europese Unie beter op elkaar worden afgestemd. Er zullen duidelijke afspraken gemaakt moeten worden om toezicht goed te kunnen uitoefenen. Het is noodzakelijk dat de Europese wetgever maatregelen opstelt ter bescherming van Europese ondernemingen tegen ongewenste invloed van private equities, hedge funds en institutionele investeerders. De institutionele investeerders moeten duidelijkheid geven over hun doelstellingen, de herkomst van de gelden en wie bij de investeerders feitelijk de leiding in handen heeft.

EUROPESE CENTRALE BANK

De Europese Centrale Bank zorgt voor een stabiel financieel klimaat. Zij stelt het monetaire beleid vast. De ECB moet dit in onafhankelijkheid blijven doen, los van de politieke druk vanuit de lidstaten om een beleid te voeren dat hen het beste uitkomt. Zij heeft als belangrijkste taak de bestrijding van de inflatie om een stabiel prijspeil in de Eurozone te behouden. De Lidstaten moeten zich daarbij houden aan de regels die vastgesteld zijn in het Stabiliteits- en Groeipact. In dit pact is afgesproken dat de lidstaten hun staatschuld en hun begrotingstekorten beperken. Alleen zo kan een stabiele munt en economische groei worden bereikt.

ECONOMISCHE HERVORMINGEN

Er zijn economische hervormingen nodig in de lidstaten. De concurrentiekracht moet beter om de vergrijzende samenleving betaalbaar te houden. Naast een gezamenlijk monetair beleid is afstemming van economisch beleid noodzakelijk. Er is geen Europese regering die een Europees economisch beleid vaststelt. De economische ontwikkeling in de landen verschilt. Om in de toekomst een concurrerende economie te hebben moet in de komende jaren een vervolg worden gegeven aan het Lissabonproces. Hierin hebben de lidstaten afspraken gemaakt over de nodige hervormingen in economie en verzorgingsstaat om aan concurrentiekracht te winnen. De lidstaten zijn nog niet klaar met hun hervormingen van verzorgingsstaat en economie. De Lissabonstrategie is nieuw leven ingeblazen. De Europese Commissie en het EP moeten hierin het initiatief blijven nemen.

Deze Lissabonstrategie steelt op de pijlers van economische groei, sociale cohesie en duurzaamheid. De nadruk ligt op de economie waarbij sociaal beleid en de zorg voor het milieu ondergeschikt lijken te worden. Wij willen graag dat ze in de juiste verhouding tot elkaar staan bij de nieuwe initiatieven.

BETAALBARE PENSIOENEN

De betaalbaarheid van de pensioenlasten vormt een probleem voor veel lidstaten. Niet overal is een pensioenvoorziening opgebouwd zoals in Nederland. Nederlandse werknemers hebben bij pensioenfondsen en levensverzekeraars een flinke voorziening voor hun pensioen opgebouwd. De meeste lidstaten financieren de pensioenen via een omslagstelsel. Hierbij betalen de werkende mensen premies voor de mensen die op dat moment een pensioen ontvangen. Engeland en Nederland financieren pensioenen voor een groot deel via kapitaaldekking. Hier sparen werknemers voor hun toekomstig pensioen. De komende jaren leidt de vergrijzing ertoe dat de pensioenlasten het sterkst toenemen in landen met een omslagstelsel. Wij vinden dat andere lidstaten dit financieringsvraagstuk tijdig intern moeten oplossen. Europa kan hierbij het pensioenbeleid coördineren en hervormingen stimuleren. Daarnaast moet de mate waarin een lidstaat zijn toekomstige pensioenverplichting heeft afgedekt een indicator worden binnen het Stabiliteits- en Groeipact. Dit moet voorkomen dat nationale problemen worden afgewenteld op andere lidstaten of toekomstige generaties.

EU-MIDDELEN: GEEN BELASTING, MAAR LIDSTAATAFDRACHTEN

Het financiële raamwerk van de Europese Unie moet robuust en gezond zijn. Dat begint met gedisciplineerd begroten. Deze Europese begroting wordt gefinancierd door de lidstaten. Het Verdrag van Lissabon voorziet in mogelijkheden om de Europese Unie op andere manieren van financiële middelen te voorzien. Er zou een EU-belasting in te voeren zijn. Wij vinden dat de Europese Unie geen eigen belasting mag gaan heffen. De Unie is een samenwerkingsverband van lidstaten en wij vinden dat zij de EU van de benodigde financiële middelen dienen te voorzien.

Het is belangrijk dat de jaarlijkse begroting binnen het zevenjarige financiële kader blijft. In dat kader is afgesproken over welk bedrag de EU in die periode beschikt. Wij vinden dat het totale bedrag omlaag kan door te snoeien in het verstrekken van subsidies. Het subsidiëren van projecten die niet tot de kerntaken van de EU behoren en de Structuurfondsen moet worden teruggebracht. Dat kan alleen als de Europese Unie prioriteiten stelt.

NIEUWE PRIORITEITEN

Tot 2013 zijn de grenzen vastgelegd voor de uitgaven van de Europese Unie. Daarna moet er een nieuw financieel kader komen voor de periode 2014-2020. Bij deze meerjarenperspectieven horen nieuwe prioriteiten. De EU moet meer gaan uitgeven aan de prioriteiten die verband houden met de globalisering, de klimaatverandering, toepassing van duurzame energie en investeringen in onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie.

Er moeten keuzes worden gemaakt om de EU-begroting in te zetten voor de klimaatdoelen. Er moet worden gesnoeid op de uitgaven van de EU die niet tot de kerntaken behoren. Het gaat dan om onderwijs, cultuur, Europees werkgelegenheidsbeleid, gendergelijkheid, promotie van de Europese gedachte en stedelijke problematiek. Deze beleidsterreinen kunnen heel goed terug naar de lidstaten. Het resultaat is een lagere bijdrage van de lidstaten aan de EU.

De nettobijdrage van de lidstaten moet worden gekoppeld aan het Bruto Nationaal Inkomen per hoofd van de bevolking. Lidstaten met een Bruto Nationaal Inkomen van maximaal 80 procent van het EU-gemiddelde zouden geen nettobetaler moeten zijn. Lidstaten boven deze grens kunnen wel nettobetaler zijn, maar hun afdracht mag niet onevenredig hoog zijn ten opzichte van landen met een vergelijkbare welvaart.

STRUCTUURFONDSEN VERSOBEREN

De Structuurfondsen worden gebruikt om regio's met een zeer laag welvaartsniveau te helpen hun structuur van de economie te versterken en achterstanden weg te werken. De fondsen zouden zich daar toe moeten beperken. Het geld ging aanvankelijk met name naar de zuidelijke lidstaten van de Europese Unie. Na de uitbreiding met de armere voormalig communistische landen uit Centraal en Oost-Europa gaan de gelden voor regionale ontwikkeling daar terecht naar toe. De Structuurfondsen zijn te royaal. Ook de rijke lidstaten komen in aanmerking voor deze fondsen en dat is onnodig rondpompen van geld. De lidstaten betalen aan de EU en alle lidstaten krijgen geld terug in de vorm van Structuurfondsen. ChristenUnie en SGP willen dat de structuurfondsen alleen nog beschikbaar zijn voor lidstaten met een laag welvaartsniveau. Dit leidt ertoe dat de totale uitgaven van de EU verlaagd worden.

Een dergelijke versobering van de Structuurfondsen raakt niet de nieuwe lidstaten die de hulp nodig hebben. Zij zitten in een transitiefase van herstructurering van hun economie. Het geld is nodig om hun economie te voorzien van de nodige investeringen in infrastructuur. Daarnaast zijn er achterstanden te verminderen op allerlei gebied en is er geld nodig voor hervormingen in het rechtsstelsel, verbetering van het investeringsklimaat en de minderhedenproblematiek.

Bijzondere aandacht verdienen de Europese gelden voor de kwetsbare of achtergestelde groepen. We noemen de Roma en andere minderheden waaronder de Hongaarse minderheid in landen rond Hongarije en de kindercare.

De kindercare was een controversieel onderwerp in het toetredingsproces van Roemenië en Bulgarije. De situatie is nog steeds zorgwekkend. Hiervoor kunnen de Structuurfondsen worden gebruikt en voor deze uitgaven is alertheid geboden.

Wij vragen opnieuw om het hiervoor bestemde geld daadwerkelijk te gebruiken voor verbetering van de situatie in de kindertehuizen en verlangen regelmatig rapport over de bereikte voortgang.

VERSTERKTE CONTROLE OP DE EFFECTIVITEIT

De Europese Rekenkamer geeft al jaren geen positieve accountantsverklaring af over de bestede EU-gelden. Op de meeste beleidsgebieden wordt wel vooruitgang geboekt, maar bij de Structuurfondsen is er al jaren sprake van veel fouten. Meer controle bij de besteding van de Structuurfondsen is daarom nodig. Daarnaast moeten de regels worden vereenvoudigd. Dat maakt het voor de aanvrager eenvoudiger en vermindert de kans op fouten. De Europese Commissie heeft een Actieplan gemaakt om het aantal fouten bij de Structuurfondsen te verminderen. We willen dat het Europees Parlement er toezicht op houdt dat dit plan daadwerkelijk leidt tot minder fouten bij de bestedingen. De Europese Commissie moet bovendien in een plan van aanpak aangeven hoe ze ervoor zal zorgen dat de Europese Rekenkamer in 2010 een positieve accountantsverklaring kan afgeven over het gevoerde financiële beheer.

Goed financieel beheer is ook een verantwoordelijkheid van de lidstaten omdat 80 procent van het EU-geld wordt uitgegeven door de lidstaten. Wij vinden dat de lidstaten in een jaarlijkse verklaring moeten aangeven dat zij instaan voor een goede besteding van de middelen.

FRAUDEBESTRIJDING

Het fraudebestrijdingorgaan, OLAF, moet onafhankelijk worden van de Europese Commissie. De rechterlijke behandeling van fraudezaken moet effectiever en sneller gerealiseerd worden. Een Europees Openbaar Aanklager moet in samenwerking met OLAF de bevoegdheid krijgen voor fraude die gepleegd is binnen de EU-instellingen en voor fraude met EU-geld. Financiële misstanden komen vaak aan het licht door klokkenluiders die de problemen in hun organisatie aankaarten.

Zij verdienen een betere bescherming. De Europese Commissie moet actief werken aan hun eerherstel en compensatie indien zij in hun beroepsuitoefening onterecht zijn beschadigd.

De lidstaten Bulgarije en Roemenië vergen extra aandacht bij de besteding van de Europese gelden. Er moet beter gekeken worden naar de besteding van het geld dat ze uit Brussel ontvangen. Bulgarije heeft terecht scherpe kritiek gekregen op zijn besteding van de EU-gelden. Het rechtssysteem, de corruptie en georganiseerde criminaliteit blijven punten van zorg. Hierdoor kan een goede besteding van de gelden onmogelijk gegarandeerd worden. Wij willen versterkte controle op het financieel beheer voor landen die veel corruptie kennen. Dit geldt ook voor kandidaat-lidstaten.

ACTIEPUNTEN:

- De mate waarin een lidstaat zijn toekomstige pensioenverplichting heeft afgedekt moet een indicator worden binnen het Stabiliteits- en Groeipact.
- De Structuurfondsen zijn alleen beschikbaar voor lidstaten die een welvaartsniveau hebben dat onder het EU-gemiddelde ligt.
- Bulgarije en Roemenië moeten tenminste vijf procent van de Structuurfondsen die ze ontvangen gebruiken voor verbeteringen in de kinderopvang en de zorg voor mensen met een chronische ziekte of handicap.
- Alle lidstaten moeten jaarlijks een verklaring afgeven waarmee ze instaan voor een goede besteding van de EU-gelden.
- De lidstaten die slecht scoren op een corruptie-index en transparantie-index moeten worden onderworpen aan een versterkt controleregime om hun financieel beheer op orde te krijgen.
- Structuurfondsen moeten aangewend worden om de effecten van de economische crisis op de reële economie te verminderen door verhogen van voorschotbetalingen, verlengen van programmaperiode of afzwakken van andere voorwaarden.
- De onafhankelijkheid van de Europese Centrale Bank moet gegarandeerd blijven.
- De Lidstaten moeten zich daarbij houden aan de regels die vastgesteld zijn in het Stabiliteits- en Groeipact.
- Het fraudebestrijdingorgaan, OLAF, moet onafhankelijk worden van de Europese Commissie.

Verklarende woordenlijst

Associatieverdrag

Overeenkomst tussen de EU en een niet-Europees land om verregaande betrekkingen mogelijk te maken op bijvoorbeeld politiek, handels- en economisch gebied.

CE-keurmerk

Dit etiket geeft aan dat een product voldoet aan de daarvoor geldende regels binnen de Europese Unie. Het doel van deze markering is het bevorderen van het vrij verkeer van goederen (automatische erkenning in de hele EU) en het verhogen van de veiligheid van Europese producten.

Cisgenese

Een plantenverdelingstechniek in de biotechnologie, waarbij heel gericht genetisch materiaal van de ene plant wordt overgebracht in een andere plant binnen dezelfde soort vanwege een gewenste eigenschap. Deze eigenschap zou ook door kruising kunnen worden ingebracht.

Doha-ronde

Onderhandelingsronde tussen verschillende landen (WTO-leden), georganiseerd door de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Doel van de onderhandelingen is het opheffen van handelsbarrières in de wereld en het mogelijk maken van vrije internationale handel, ook voor ontwikkelingslanden. De ronde is in november 2001 gestart in de hoofdstad van Qatar, Doha.

Emissiegrenswaarden

Maximaal toegestane hoeveelheid broeikasgassen die mag worden uitgestoten.

Emissiehandelsstelsel

Handel in emissierechten. Landen en bedrijven mogen maximaal een bepaalde hoeveelheid broeikasgassen uitstoten, het zogenoemde emissieplafond. Deze plafonds komen steeds lager te liggen. Wanneer bedrijven of landen boven hun plafonds uit dreigen te komen, kunnen ze emissierechten kopen bij andere landen of bedrijven die emissierechten over hebben. Op deze manier wordt de hoeveelheid broeikasgassen gereduceerd daar waar dat het meest efficiënt is.

Emissierechten

Rechten die landen en bedrijven hebben om broeikasgassen uit te stoten.

Europees Nabuurschapbeleid

Dit beleid is bedoeld om een bevoorrechte relatie op te bouwen met de buurlanden in Oost-Europa, ten zuiden van de Middellandse Zee en in de zuidelijke Kaukasus die geen uitzicht op toetreding hebben. Het nabuurschapbeleid is gericht op de bevordering van democratie, vrijheid, welvaart, veiligheid en stabiliteit en gaat verder dan de betrekkingen die al met elk van deze buurlanden werden onderhouden. Het nabuurschapbeleid wordt uitgevoerd door middel van bilaterale actieplannen die gebaseerd zijn op de behoeften van het betrokken buurland en op de wederzijdse belangen van dat land en van de Unie. Zij bevat een werkagenda voor een periode van drie tot vijf jaar, die betrekking heeft op politieke en economische hervormingen, harmonisatie van de wetgeving van dat land met die van de EU, deelname aan bepaalde EU-programma's en ontwikkeling of versterking van samenwerking en dialoog.

EVDB

Het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid is onderdeel van het GBVB. Dit beleid richt zich op zowel civiele als militaire missies. Op grond hiervan worden humanitaire missies, opdrachten in het kader van vredeshandhaving en taken voor het beheersen van crises uitgevoerd.

Flat-rate

Vast bedrag per eenheid (meestal per hectare) op basis waarvan inkomensondersteuning wordt gegeven aan boeren in het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

GBVB

Het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid maakt het mogelijk dat lidstaten onder bepaalde voorwaarden een nauwere samenwerking aangaan voor de uitvoering van een gemeenschappelijk optreden of een gemeenschappelijk standpunt.

Genetisch gemanipuleerde organismen

Dieren of planten waarbij met behulp van biotechnologie genetisch materiaal van de ene soort wordt overgebracht in de andere soort (transgenese) of in dezelfde soort (cisgenese) vanwege een gewenste eigenschap.

Inbreukprocedure

De Europese Commissie is bevoegd, als hoedster van de Verdragen (art. 211 EG), een inbreukprocedure te starten voor het Hof van Justitie tegen een lidstaat van de Europese Unie wanneer deze lidstaat zijn Verdragsverplichtingen niet nakomt (art. 226 EG). Lidstaten zijn verplicht de uit het Verdrag voortvloeiende verplichtingen na te komen (art. 10 EG).

Kopenhagencriteria

Dit zijn de politieke en economische voorwaarden waaraan een Europees land moet voldoen om lid te kunnen worden van de Europese Unie. De Kopenhagen-criteria zijn in het kort:

- een stabiele democratie die de rechtstaat, de eerbiediging van de mensenrechten en de bescherming van de minderheden waarborgt;
- een functionerende markteconomie;
- de gemeenschappelijke regels, normen en beleidsmaatregelen aanvaarden die samen het geheel van de EU-regelgeving vormen.

Kyotoverdrag

Het klimaatverdrag van de Verenigde Naties dat in 1997 werd opgesteld en in 2005 in werking trad. De industrielanden op aarde moeten volgens dit Verdrag de uitstoot van broeikasgassen in 2008-2012 met gemiddeld 5% verminderen ten opzichte van 1990.

Lissabonstrategie

Afspraken waarmee de EU-lidstaten concurrentiekrachtiger willen worden door hervormingen in de economie en de maatschappij.

Meerjarenperspectieven

Het zevenjarige financiële kader voor de maximale uitgaven van de EU dat afloopt in 2013.

Non trade concerns

Non trade concerns zijn niet-commerciële overwegingen, die een grotere rol zouden moeten spelen binnen de internationale handel (bijvoorbeeld sociale, milieu- en dieren welzijnnormen).

Opportuniteitsbeginsel

Dit beginsel is ontwikkeld in het Nederlandse strafrecht. Het houdt in dat in Nederland het Openbaar Ministerie de enige instantie is die bepaald of in een zeker geval tot strafrechtelijke handhaving wordt overgegaan.

Quota-regeling

Onderdeel van het gemeenschappelijk visserijbeleid waarmee geregeld wordt hoeveel totaal per vissoort gevangen mag in de EU en hoe deze hoeveelheden worden verdeeld over lidstaten en individuele vissers.

Stabiliteit- en Groeipact

Een pakket aan afspraken waarin de EU-lidstaten zich hebben verplicht tot beperking van hun staatsschuld en begrotingstekort.

Transgenese

Een plantenverdelingstechniek in de biotechnologie, waarbij heel gericht genetisch materiaal van een plant van de ene soort wordt overgebracht in een plant van de andere soort vanwege een gewenste eigenschap. Deze eigenschap zou niet door kruising kunnen worden ingebracht.

Verklaring van Parijs

Rijke en ontwikkelingslanden, evenals ontwikkelingsorganisaties hebben deze verklaring in 2005 aangenomen om de baan te effenen voor effectieve ontwikkelingshulp. In de verklaring hebben zij de intentie geuit om beter te gaan samenwerken en uit te gaan van hun prioriteiten de mogelijkheden van de partnerlanden. Om de doeltreffendheid van de ontwikkelingshulp goed te kunnen meten, is de hulp gekoppeld aan twaalf indicatoren.

Vorzorgsprincipe

Het voorzorgsprincipe is een moreel en politiek principe dat stelt dat als een ingreep of een beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep of de maatregel als er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade.

Zeedagenregeling

Wettelijke regeling van het aantal dagen dat vissersschepen op zee mogen verblijven in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid.

D66

Verkiezingsprogramma D66
voor het Europese Parlement

**Europa
gaat om
mensen!**

Eén Europees duurzaam energiefonds gefinancierd uit CO₂-heffingen

garanderen moet de overheid zorg dragen voor goede regelgeving. Concurrentievalspraken in de energiesector worden aangepakt. D66 pleit voor het inrichten van een onafhankelijke Europese toezichthouder voor energiemarkten. Deze organisatie valt onder de commissaris voor mededingingsbeleid, en krijgt de bevoegdheid om op Europees niveau de activiteiten van Europese energiebedrijven te reguleren. Regulering op dit niveau past bij het grensoverschrijdende karakter van de activiteiten van spelers op de energiemarkt, en voorkomt een nationale voorkeursbehandeling.

- **Betere aansluiting Europees energienetwerk.** Een Europese energiemarkt gaat pas echt werken wanneer nationale energienetwerken goed op elkaar zijn aangesloten. De koppeling van deze gas- en elektriciteitsnetwerken worden gestimuleerd vanuit het *Trans-European Network – Energy* (TEN-E) programma. D66 wil dat de komende jaren extra geld voor dit programma beschikbaar komt. Daarnaast zullen de elektriciteitsnetwerken beter toegankelijk moeten worden gemaakt voor de aanlevering van duurzame energie.
- **Creëren van een gezond investeringsklimaat.** De internationalisering van de energiemarkt vereist ook dat de regelgeving in de diverse landen beter op elkaar aansluit waardoor het eenvoudiger wordt om over de grenzen in netwerken te investeren. Daarnaast moet meer rekening gehouden worden met de specifieke ligging en natuurlijke hulpbronnen (zonne-energie in

Een Europees verdrag voor hernieuwbare energie (EURENEW)

Spanje en windenergie in Nederland). Hierdoor vinden investeringen daar plaats waar ze het meest logisch zijn om de eindgebruiker goed te kunnen bedienen.

Protectionistische constructies voor het beschermen van 'nationale kampioenen' moeten krachtig worden bestreden.

- **Lever een bijdrage aan een grotere energiezelfvoorziening en voer, naar het Duitse voorbeeld, een *Feed in Tariff* in voor de hele EU om zo kleinschalige elektriciteitsopwekking mogelijk te maken.**

Energie moet schoner

Een duurzame energievoorziening betekent voor Europa een grotere mate van zelfvoorziening. Door prioriteit te geven aan hernieuwbare energie, kan Europa haar eigen koers bepalen. Technisch gezien is er al heel veel mogelijk op het gebied van hernieuwbare energie, zoals wind- en zonne-energie, geothermie en biobrandstof. Er is energie genoeg. Het is aan de politiek om ambitieuze doelen te formuleren op het gebied van (a) vermindering van broeikasgassen en gebruik van fossiele brandstoffen, (b) gebruik duurzame energie en (c) adaptatie aan onvermijdbare gevolgen van klimaatverandering, en de randvoorwaarden vast te stellen om deze doelen te bereiken. Marktwerving op het gebied van duurzame energie, met een helder kader geformuleerd door de overheid, biedt zo een kans voor Europa om nu echt een voorsprong te nemen in kennis, ontwikkeling en innovatie. Met een gemeenschappelijk Europees

Een toegankelijk Europees systeem van geïntegreerde nationale energienetwerken

programma zouden miljarden euro's vrij moeten komen voor het ontwikkelen van zonnekrachtcentrales, windmolens op zee, de toepassing van waterstoftechnologie en het verbeteren van elektriciteitsnetten. Het bedrag dat nu wordt uitgetrokken voor gezamenlijk onderzoek naar duurzame energie moet worden vertienvoudigd naar 5 mld. euro tot 2013. Hernieuwbare energie is de industrie van de toekomst. D66 stelt daarom de volgende maatregelen voor:

- Om op korte termijn de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en daarmee de CO₂-uitstoot te beperken, zal energiebesparing gestimuleerd moeten worden.
- Duurzame energie vraagt ook om lange termijn investeringen. Veel bedrijven zijn huiverig om te investeren. D66 ziet hier een rol voor de overheid weggelegd. Door het stellen van strengere normen en belastingmaatregelen stimuleren we bedrijven om duurzamere investeringsbeslissingen te nemen. Echter niet door voor de bedrijven te bepalen hoe dat moet; D66 kiest ervoor de politiek de einddoelen te laten vaststellen en laat de keuze van de middelen aan de marktpartijen.

Tegelijkertijd is het belangrijk om een eenduidig, consequent en meerjarig subsidiebeleid te voeren. Tenslotte is D66 voorstander van overheidssteun aan Europese onderzoeksinstituten voor onderzoek naar duurzame alternatieve energievoorziening. Een duurzame energie-

Een gecoördineerd buitenlands energiebeleid waardoor alle landen binnen de Europese Unie sterker staan in onderhandelingen met leveranciers van buiten de Unie

voorziening kan niet alleen aan de markt worden overgelaten. Een sterke overheid is hier nodig.

- Stop subsidies op vervuilende industrieën en fossiele brandstoffen. Milieukosten zijn nog te weinig onderdeel van de prijsvorming. Hierin moet verandering komen. In plaats van fossiele brandstoffen zoals steenkool te subsidiëren, is D66 voor het heffen van een uniforme Europese CO₂-belasting op het verbruik van fossiele brandstoffen. De opbrengsten van deze CO₂-belasting moeten in een Duurzaam Energie Fonds geïnvesteerd worden, waarmee hernieuwbare energiebronnen sneller ontwikkeld en toegepast kunnen worden.

Bijkomend voordeel is dat bedrijven en consumenten geprikkeld worden om zuiniger te produceren en consumeren als fossiele brandstoffen duurder worden.

- Uitbreiding van het Europese Emissiehandelssysteem (ETS). D66 is voorstander van een Europees systeem van CO₂-emissiehandel. Het huidige systeem gaat echter uit van gratis emissierechten. D66 pleit voor een versnelde invoering van betaling voor alle CO₂-emissierechten op grond van het 'vervuiler betaalt'-principe, alsmede voor een stapsgewijze verlaging van de emissieplafonds per land om de in Europa afgesproken vermindering van 30% van uitstoot van broeikasgassen te bereiken. Daarnaast moet het ETS worden uitgebreid naar zoveel mogelijk andere broeikasgassen en sectoren, waaronder de luchtvaart. Tevens dient er een

Europees sluitend systeem te komen rond de zogeheten 'garanties van oorsprong' om te waarborgen dat consumenten die kiezen voor een duurzaam energieproduct er op kunnen rekenen dat hun energie daadwerkelijk duurzaam opgewekt is.

- EURENEW. Een duurzame en betrouwbare energievoorziening is een van de belangrijkste vraagstukken van deze eeuw. Een coherente, integrale en Europese aanpak is hiervoor van groot belang. Europese landen moeten samenwerken aan grootschalige projecten op het gebied van onderzoek en productie van duurzame energie. Bijvoorbeeld ten behoeve van grootschalige winning van zonne-energie in de binnenlanden van Spanje, of beter en efficiënter gebruik maken van waterkrachtenergie in berggebieden. Bij windenergie wordt ingezet op een krachtige Europese impuls voor de realisatie van windmolenparken op zee, vanwege het hogere rendement en de meer beperkte impact op de omgeving in vergelijking tot windmolenparken op land. Maar ook investeringen in bijvoorbeeld efficiëntere en schonere motoren zijn nodig. D66 wil een nieuwe Europees verdrag voor hernieuwbare energie (EURENEW) vergelijkbaar met het oude EURATOM verdrag. Dit verdrag moet de coördinatie op het gebied van (duurzame) energie vormgeven en tot substantiële investeringen in duurzame energie leiden.
- D66 onderschrijft het belang van energie efficiëntie. Het energieverbruik zal de komende jaren sterk toenemen in de Afrikaanse landen van de Mediterrane Unie. D66 pleit ervoor om, aansluitend op de *Millenium Development Goals*, de introductie van energie efficiëntie grootschalig te stimuleren in deze regio. Door het delen van kennis en door ondersteuning van de Europese Investeringsbank kan een groot deel van de vraag naar energie worden opgevangen door nieuwe technieken, zoals het inzetten van zonne-energie voor airconditioning.
- Biobrandstoffen. In de zoektocht naar alternatieven voor olie en het terugdringen van de CO₂-uitstoot en fijnstof spelen biobrandstoffen een belangrijke rol. D66 steunt het besluit dat in 2020 10% van de brandstoffen in de transportsector op een duurzame manier verkregen moet zijn. Deze doelstelling moet leiden tot een transitie naar een duurzame transportsector met een belangrijke plaats voor elektrische voertuigen. Het blijft daarbij van belang kritisch te kijken naar de nadelen van de winning van biobrandstoffen. De productie moet duurzaam zijn en mag niet leiden tot tekorten op de voedselmarkt. D66 vindt dat minimaal 50% van alle biobrandstoffen in 2020 moet worden gewonnen uit afval (tweede generatie) en uit algen (derde generatie).

- Transitie naar echte duurzame energie. Op de weg naar een duurzame energievoorziening liggen grote kansen voor Nederland. Gas is de ideale transitiebrandstof; flexibel om de verschillen in beschikbaarheid van wind- en zonne-energie op te kunnen vangen en de schoonste van de fossiele brandstoffen. Nederland is sinds de vondst van grote hoeveelheden aardgas voortrekker bij het gebruik van aardgas en heeft een ontwikkelde gasinfrastructuur. Daarmee zijn we in Europa nog steeds koploper op het gebied van verdere integratie en ontwikkeling van de energiemarkt. Door gebruik te maken van deze unieke positie kan Nederland blijvend 'rendement' halen uit de aanwezige kennis, infrastructuur en geografische ligging.
- CO₂-afvangst en opslag. D66 ziet in CO₂-afvangst en opslag een waardevol onderdeel van de transitie naar duurzame energie, en is voorstander van Europese steun voor proeven op schaal met deze techniek. Zonder een actieve rol van de overheid in de vorm van financiële steun voor investeringen in projecten met CO₂-afvangst en -opslag, en de toezegging om op lange termijn de verantwoordelijkheid voor het opgeslagen gas over te nemen, zal deze techniek niet van de grond komen. CO₂-afvangst en -opslag moeten worden geaccrediteerd binnen het ETS-systeem van Europese emissiehandel.
- D66 is van mening dat alles in het werk moet worden gesteld om te komen tot een duurzame en betrouwbare energievoorziening. Daarbij moet op de eerste plaats worden ingezet op energiebesparingen en investeringen in duurzame energiebronnen. D66 sluit kernenergie niet bij voorbaat uit, aangezien deze vorm van energieopwekking een minimale schadelijke uitstoot heeft en daarmee een goede transitiebrandstof kan zijn. Een verantwoorde opslag van radioactief afval is voor D66 echter een voorwaarde voor uitbreiding van het aantal kerncentrales.

Voorzieningszekerheid

De lidstaten zijn voor een belangrijk deel van hun energieleveranties afhankelijk van invoer van buiten de EU. Om deze afhankelijkheid te beperken vindt D66 het belangrijk onze energievoorziening verstandig te diversifiëren, onder andere door te investeren in verschillende vormen van duurzame energie.

- Goed gecoördineerd buitenlands energiebeleid. Door gezamenlijk op te treden staan alle landen binnen de Europese Unie sterker in onderhandelingen met leveranciers van buiten de Unie. Op die manier betalen burgers en bedrijven in Europa een goede prijs, subsidiëren we dictaturen niet langer en vergroten we de leveringszekerheid.

D66

Mensen houden van groen

D66 wil:

- De ecologische *footprint* van ons werelddeel en van onze generatie terugbrengen naar een eerlijk aandeel
- Een duurzaam landbouw-, visserij- en natuurbeleid en vermindering van Europese landbouw- en exportsubsidies
- Een Europees systeem van verhandelbare emissierechten op basis van de vervuiler betaalt waarvan de opbrengst wordt aangewend voor duurzame innovatie
- Eén Europees luchtruim om met optimale routes brandstof te besparen

De keuzes die we vandaag maken, bepalen de duurzaamheid van de economie van de toekomst. Nederland heeft er belang bij om deze keuzes zoveel mogelijk in Europees verband te maken. Milieuvuiling en de gevolgen van klimaatveranderingen houden zich niet aan nationale grenzen. Daarnaast kan de positie van de Europese Unie als een grote economische macht een belangrijk middel zijn om innovatie te stimuleren, uitputting van (natuurlijke) hulpbronnen en grondstoffen te voorkomen en de uitstoot van schadelijke stoffen (waaronder) CO2 terug te dringen.

De huidige economische crisis biedt niet alleen bedreigingen voor de Europese industrie, maar vooral ook kansen. D66 is voorstander van een generatieneutraal, duurzaam economisch beleid. Dat wil zeggen dat er waarborgen ontstaan voor de welvaart van de komende generaties en een rechtvaardige verdeling ervan over de wereld. De huidige crises (kredietcrisis, klimaatcrisis, energiecrisis, voedselcrisis) zijn niet alleen een bedreiging voor onze planeet, maar bieden ook kansen voor het maken van de echte duurzame keuzes. De juiste keuzes geven Europa op het gebied van duurzaamheid een enorme economische voorsprong. Dit kan door strengere milieukwaliteitsnormen binnen reële termijnen te stellen en te handhaven, door intensiever samen te werken als het gaat om investeringen in duurzame energie en door serieuze voorstellen te doen voor emissiereductie.

D66 is altijd pleitbezorger geweest van een diepgaande hervorming van het landbouwbeleid. Die trend is sinds enkele jaren daadwerkelijk ingezet, maar het gaat veel te langzaam. D66 is van mening dat de tweede pijler van het landbouwbeleid, te weten het plattelandsbeleid, teruggebracht moet worden naar het nationale niveau. Het betreft eerder regionaal dan pan-Europees beleid. Wanneer de regels van de interne markt van toepassing zijn op het nieuwe nationaal plattelandsbeleid, kan Nederland een belangrijke bijdrage leveren aan de vraag hoe wij in de toekomst willen leven. Nederlandse universiteiten, zoals Delft en Wageningen, hebben internationaal een goede naam in het aandragen van duurzame oplossingen. Veel kleine ondernemers zoeken de groene niches van de markt op en zijn daar succesvol. Nog steeds is Nederland voorloper als het gaat om kennis op het gebied van watermanagement. Kortom, een duurzame Europese economische markt biedt veel kansen en mogelijkheden voor Nederland.

Duurzame mobiliteit

Transport en mobiliteit zijn belangrijke factoren in milieuvuiling en het gebruik van fossiele brandstoffen. Met alle gevolgen van dien, zoals toename van de uitstoot van CO2 en fijnstof. Voortgaan op de huidige weg is voor D66 geen optie. Mobiliteit in Europa kan en moet efficiënter en duurzamer worden. Daarom is D66 voorstander van slimme oplossingen voor een duurzame mobiliteit. Om die reden stelt D66 de volgende maatregelen voor:

De ecologische *footprint* van ons werelddeel en van onze generatie terugbrengen naar een eerlijk aandeel

- Minder vervoer. Door het economisch proces anders te organiseren (regionalisering) kan de totale hoeveelheid vervoer fors verminderd worden.
- Inzet op intermodaal vervoer (spoor – weg - water). Gezien de negatieve effecten op het milieu pleit D66 voor het terugdringen van goederen en personenvervoer over de weg, ten gunste van het vervoer over spoor en water. Hiervoor is het belangrijk dat belemmeringen voor het goederenvervoer per spoor als verschillende spoorbreedten in diverse EU-lidstaten met voorrang dienen te worden opgeheven. Daarnaast dienen de mogelijkheden voor gecombineerd 'weg – spoor – water' transport te worden uitgebreid. Tenslotte pleit D66 ervoor dat investeringen ten behoeve van de uitbreiding van het Europese netwerk van hogesnelheidstreinen versneld moet worden ingezet.
- Stimuleren van nieuwe technologieën. Europa zou het voortouw moeten nemen in de ontwikkeling van nieuwe vormen van brandstof voor auto's die minder schadelijk zijn voor het milieu. Stimuleringsmiddelen zoals die nu al beschikbaar zijn voor waterstoftechnologie moeten worden uitgebreid en beschikbaar komen voor de ontwikkeling van elektromotoren en betere accu's/batterijen voor auto's.
- *Single European Sky*. D66 zal zich in deze periode inzetten voor de *Single European Sky*, één Enkel Europees Luchtruim, waarbij het nu nog

Een duurzaam landbouw-, visserij- en natuurbeleid en vermindering van Europese landbouw- en exportsubsidies

gefragmenteerde Europese luchtruim wordt samengevoegd. Als vliegtuigen niet meer zig-zag over Europa hoeven te vliegen volgens bepaalde 'corridors', maar gewoon volgens een rechte lijn, kunnen grote besparingen worden bereikt in brandstofverbruik, CO₂-uitstoot en tijd.

- Europese vliegtax. D66 wil dat een vliegtax op Europees niveau wordt ingevoerd, en vervolgens op mondiaal niveau, zodat er geen concurrentievervalsing optreedt. De opbrengsten van deze vliegtax moeten ten goede komen aan duurzame ontwikkelingen in de mobiliteit, niet aan de algemene begroting.

Duurzaam landbouw en natuurbeleid

D66 pleit voor een marktconforme landbouw in de Europese Unie, waarvoor dezelfde regels gelden als voor andere sectoren van de economie (zoals het 'de vervuiler betaalt' beginsel). Om deze vitale concurrerende duurzame landbouw te realiseren zijn verdergaande hervormingen noodzakelijk. D66 pleit daarom voor de volgende maatregelen:

- Heroverweging van het landbouwbudget. Het aandeel landbouw in de algemene begroting is de afgelopen jaren al teruggedrongen van ongeveer 70% naar 40%. Ook wordt er in plaats van productiesteun nu inkomenssteun gegeven en wordt er al meer geïnvesteerd in diversificatie, plattelandsontwikkeling en duurzaamheid. De landbouwsector is echter bijzonder

Een Europees systeem van verhandelbare emissierechten op basis van de vervuiler betaalt waarvan de opbrengst wordt aangewend voor duurzame innovatie

hervormingsresistent en D66 pleit dan ook voor niet aflatende nadruk op deze ontwikkelingen. D66 is van mening dat het landbouwbudget onderdeel is van de algemene publieke middelen, waarvoor de bestedingen afhankelijk moeten zijn van de gestelde doelen. Vanuit die optiek is een forse verlaging van het landbouwbudget mogelijk. Zo moet er een einde komen aan de € 1 miljard die Europa jaarlijks uitgeeft aan tabaksboeren.

- **Duurzamer gebruik van pesticiden.** D66 pleit voor een strategie voor duurzamer gebruik van pesticiden en gewasbeschermingsmiddelen. Deze strategie dient met name gericht te zijn op de beperking tot een minimum van de gevaren en de risico's van het gebruik van pesticiden en gewasbeschermingsmiddelen voor de menselijke gezondheid en het milieu. Dit bereiken we door verbeterde controles op het gebruik en de verspreiding van pesticiden; vermindering van de gehalten aan schadelijke werkzame stoffen, onder meer door vervanging van de gevaarlijkste stoffen door veiliger alternatieven (met inbegrip van niet-chemische) en de stimulering van teelten waarbij weinig of geen pesticiden gebruikt worden.
- **Biotechnologie als kans.** Biotechnologie van gewassen wordt relatief weinig gewaardeerd. Onbekend maakt in deze onbemind. Daardoor worden ook de kansen van biotechnologie veel te weinig benut. Als kans voor innovatie: bijvoorbeeld door de ontwikkeling van

Eén Europees luchtruim om met optimale routes brandstof te besparen

gewassen die beter resistent zijn tegen allerlei ziektes (veredeling); biotechnologie als middel om de wereldvoedselproductie op te voeren zodat er voldoende voedsel kan worden geproduceerd voor een steeds maar groeiende wereldbevolking; biotechnologie die ingezet kan worden ter bescherming van het milieu, bijvoorbeeld door de toepassing van microben in de zuivering van huishoudelijk en industrieel afvalwater. D66 pleit er daarom voor om de belemmeringen voor de groei van biotechnologie weg te nemen, waarbij deregulering alleen mogelijk is indien een Europese instantie, zoals de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid, krachtig toeziet op naleving van alle beschermende maatregelen aangaande de gezondheid en veiligheid van de consument. Wèl moet er keuzevrijheid blijven bestaan voor de consument. Door middel van duidelijke productetikettering moeten consumenten zelf kunnen kiezen of ze wèl of niet genetisch gemodificeerd voedsel willen eten. Daarnaast moet de bestaande octrooiwetgeving zodanig worden herzien dat producten die zijn ontwikkeld door middel van biotechnologie gemakkelijker toegankelijk zijn voor de mensen in ontwikkelingslanden.

Dierenwelzijn

D66 pleit voor een diervriendelijk Europa. Dierenwelzijn dient een veel prominentere rol te krijgen in de besluiten die dieren aangaan. Er moet een eind komen aan het zinloos heen-en-weer gesleep van levende dieren. Voor zover deze diertransporten onvermijdelijk zijn, dient er

D66

scherpe controle te zijn op de afstand waarover en de omstandigheden waaronder dieren vervoerd worden. De EU moet de ontwikkeling en het gebruik van alternatieven voor dierproeven stimuleren.

- De omstandigheden van dieren in de bio-industrie moeten versneld worden verbeterd. D66 kiest voor concrete maatregelen zoals het fors vergroten van hokken, het buiten laten grazen van runderen, het verbieden van onverdoofd castreren van varkens. Nederland moet deze maatregelen actief bepleiten in Europa.
- Duurzame visserij. Als we doorgaan met de huidige visvangst en consumptie zijn de zeeën binnen één generatie leeg. Het is duidelijk dat het Europees visserijbeleid heeft gefaald. Politieke compromissen tussen wetenschappelijke adviezen over haalbare visvangsten enerzijds, en de lobby van de visserij en de visverwerkende industrie anderzijds hebben tot een desastreus beleid geleid.

Om ook in de toekomst nog vis in de zee te hebben is het belangrijk dat er een duurzaam EU-visserijbeleid komt. Hiertoe dienen allereerst internationale afspraken te worden gemaakt over het drastisch terugdringen of stopzetting van de overbevissing van kwetsbare vissoorten. Verder dienen in de wateren van de Europese Unie reservaten aangewezen te worden waarbinnen een strikt visverbod geldt. Daarnaast dient de EU striktere quota vast te stellen. Verscherpte controles door de lidstaten dienen ervoor te zorgen dat de vangstquota per

vissoort en land worden nageleefd. Die controles moeten ook het overboord gooien van vangsten (*discards*) tegengaan. Alternatieve vismethoden waardoor de bijvangst van vissen wordt voorkomen dienen te worden gestimuleerd. Het beursnet (*purse seign*) voor de vangst van tonijn dient te worden verboden, aangezien het leidt tot bijvangst van dolfinen die omkomen in de visnetten. De jacht op walvissen moet verboden blijven. Daarnaast moet de EU onderzoek en ontwikkeling van innovatie in de visserij stimuleren.

Tijd voor een 'groene revolutie'

D66 omarmt het principe van de 'Groene Revolutie'. Deze 'revolutie' moet leiden tot een Europese economie die minder afhankelijk is van het verbruik van fossiele brandstoffen en die minder grondstoffen nodig heeft voor dezelfde hoeveelheid product.

- Scherpe normen en handhaven van afspraken. D66 vindt dat het uitgangspunt van Europese regelgeving moet zijn dat vervuulende activiteiten ontmoedigd worden door het stellen van strenge normen binnen redelijke termijnen, waardoor het doen van onderzoek en het in- en doorvoeren van innovaties op zoek naar betere en milieuvriendelijke alternatieven aantrekkelijker wordt. Maar het stellen van normen is niet voldoende. Om tot een gelijkwaardige interne markt te komen (*level playing field*) is het belangrijk dat de Europese Commissie erop gaat toezien dat de gestelde regelgeving ook nageleefd wordt.

D66

Mensen leven langer en gezonder

D66 wil:

- **Meer grensoverschrijdende zorg in Europa**
- **Internationale mobiliteit van medische professionals vergroten om personeelstekorten in de zorg op te lossen, o.a. door diploma-erkenning en Blue Cards**
- **Een grotere rol voor de Europese Unie bij preventie van en onderzoek naar epidemieën**
- **Met zelfvertrouwen het Nederlandse abortus en euthanasiebeleid uitdragen**

Europeanen leven lang, en ook vaak lang in goede gezondheid. Als we deze kwaliteit van leven willen bewaren en versterken dan is een sterk Europa nodig. De vergrijzing van de Nederlandse en Europese samenleving biedt nieuwe uitdagingen. D66 wil een lang en gezond leven van Europese burgers stimuleren.

D66 vindt dat alle Europeanen recht hebben op een waardig levenseinde naar eigen inzicht. D66 draagt dan ook in Europa het recht uit op zelfbeschikking en individuele keuzes. Dit houdt ook in het recht op een veilige en legale abortus. De abortus- en euthanasiewetgeving is en blijft een nationale zaak, maar samen met geestverwanten uit andere landen gaat D66 in Europa het debat aan over deze kwesties, net zoals ze dat binnen Nederland heeft gedaan.

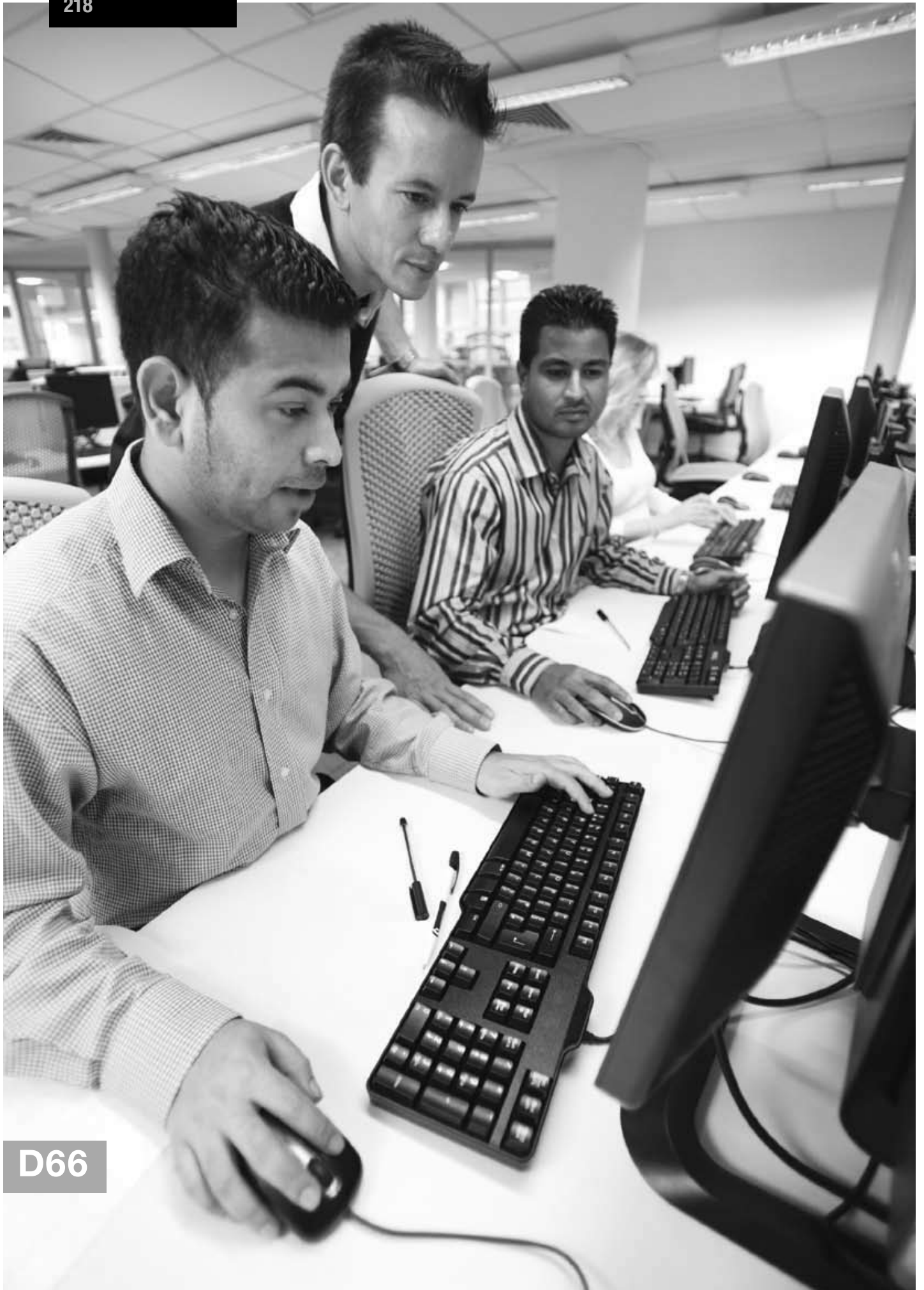
De gezondheidszorg is in principe een zorg van de EU-lidstaten zelf. Maar een vrij verkeer van mensen verhoogt de kans op de overdracht van ziektes. Dit maakt verdergaande samenwerking en afstemming tussen EU-lidstaten noodzakelijk. Europese samenwerking leidt door synergie op het gebied van onderzoek en bestrijding van ziektes tot een hogere kwaliteit gezondheidszorg voor alle burgers.

Grensoverschrijdende gezondheidszorg

- De oprichting in 2004 van het Europees Centrum voor Ziektepreventie- en Bestrijding dat een Europese aanpak coördineert is een goed begin. Samenwerking en afstemming is van groot belang bij de bestrijding van infectieziektes. Elkaar tijdig informeren in een adequaat informatienetwerk is cruciaal. De samenwerking die plaatsvindt bij bijvoorbeeld orgaandonatie – Eurotrans-

plant – zou als voorbeeld kunnen dienen van verdere Europese afstemming en informatie-uitwisseling.

- Voor patiënten zouden landsgrenzen niet moeten bestaan. Het moet voor burgers eenvoudiger worden hun zorg in een ander Europees land in te kopen. Waarom in Nederland op de wachtlijst staan als je over de grens ook geopereerd kunt worden? Voor D66 staan de rechten van patiënten voorop; het moet duidelijk en transparant voor hen zijn waar en onder welke voorwaarden ze gebruik kunnen maken van zorg in het buitenland.
- In een vrijere zorgmarkt is een sterke Europese patiëntenbeweging gewenst. D66 verwelkomt dan ook het voorstel van de Europese Commissie voor grensoverschrijdende patiëntenrechten, en vrij verkeer van diensten in de zorgsector.
- Er dreigen in Nederland op verschillende gebieden de komende jaren personeelstekorten in de zorg te ontstaan. Oplossingen kunnen gevonden worden in het aantrekken van buitenlandse artsen en verpleegkundigen. Diploma-erkenning is hierbij van groot belang.
- D66 wil dat de Europese Commissie, meer dan nu gebeurt, de regie voert over de Europese voedselveiligheid in de hele keten. De afgelopen jaren hebben we teveel voorbeelden gezien van de nadelen van een nationale aanpak op dit gebied: de gekke-koeienziekte, mond- en klauwzeer en de vogelgriep. De oprichting van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (2002) is volgens D66 een grote stap in de goede richting.

D66

Mensen ontwikkelen zich

D66 wil:

- De bevolking van Europa de beste opleidingen van de wereld bieden
- Het beheersen van meer talen stimuleren
- Grotere mobiliteit voor scholieren, studenten, docenten en onderzoekers in de EU o.a. door de mogelijkheid studiefinanciering mee te nemen over de grens
- Harmonisatie van diploma's in de EU

D66 staat voor een Europa waarin iedereen de kans krijgt het beste uit zichzelf te halen. Als Europa in de 21e eeuw de concurrentie met opkomende economieën als China en India wil aangaan, dan is een goed opgeleide bevolking daarvoor van wezenlijk belang. Een goede opleiding is bovendien de beste bescherming tegen armoede, uitsluiting en achterstand. Daarom moet er voor de burgers van Europa onderwijs van wereldklasse zijn. Op dit moment investeert Europa te weinig in onderwijs en onderzoek, en dus te weinig in haar eigen toekomst. We benadelen daarmee niet alleen onszelf, maar ook onze kinderen en kleinkinderen.

Onderwijsbeleid is en blijft grotendeels nationaal. Maar waar intensievere Europese samenwerking meerwaarde heeft, moeten we de kansen benutten. Het geeft lidstaten en instellingen de mogelijkheid zich te specialiseren en een eigen profiel te kiezen. Daar worden we allemaal beter van. Van basisschool tot universiteit moet er meer aandacht worden besteed aan Europa. Op die manier wordt Europa steeds meer binnenland.

Goed onderwijs is de hoeksteen van een open en vrije samenleving. Onderwijs geeft mensen de kans zich optimaal te ontplooiën en is essentieel voor een maatschappij met zelfstandige, mondige en verantwoordelijke burgers.

Leerlingen

Het onderwijs in Nederland kent nog veel problemen; een

op de veertien kinderen verlaat de basisschool zonder goed te kunnen lezen en schrijven (in het Nederlands). Voor deze leerlingen is een verdere onderwijsloopbaan buitengewoon moeilijk en dit leidt tot hoge uitval. Om de ambities in dit Europese programma te kunnen realiseren moet dit snel worden aangepakt. Met dit uitgangspunt in gedachten pleit D66 voor het volgende:

- Beheersen van meer talen stimuleren. Op de internationale arbeidsmarkt en in de samenleving van morgen zal het met gemak kunnen gebruiken van verschillende talen en begrip van andere culturen steeds belangrijker worden. Daarom wil D66 onderzoeken of het leren van Engels op de basisschool daaraan een significante bijdrage levert en zo ja, op welke wijze dit kan worden ingevoerd. Op jonge leeftijd leren kinderen een taal haast spelenderwijs terwijl het later veel moeite kost. Daarnaast moet het leren van andere talen worden aangemoedigd. Talen zouden zoveel mogelijk door *native speakers* moeten worden gedoceerd. Het spreken van vreemde talen is geen overbodige luxe, maar vergroot de kansen en keuzevrijheid van iedereen. Het Nederlandse bedrijfsleven vraagt om werknemers die een e-mail kunnen versturen naar Spanje, een telefoongesprek kunnen voeren met de vestiging in Frankrijk en die een bestellijst kunnen controleren van een vracht uit Duitsland. Twintig talen leren hoeft niet maar basiskennis van Engels, Frans en Duits is geen overbodige luxe.

De bevolking van Europa de beste opleidingen van de wereld bieden

Het beheersen van meer talen stimuleren'

- Meer uitwisselingsprojecten. Contact tussen leerlingen, studenten en docenten uit verschillende Europese landen draagt bij aan wederzijds begrip tussen Europeanen en geeft beter inzicht in andere culturen. Dit stimuleren we met uitwisselingsprojecten voor korte en langere perioden. Hier moeten we al op jonge leeftijd mee beginnen.
- Europa in het onderwijs. Elke leerling moet een goed begrip meekrijgen van de rol die Europa in onze geschiedenis en ons leven speelt. Daarom moet deze Europese dimensie in het Nederlands onderwijs een prominenter rol hebben. De Europese dimensie is in de huidige kerndoelen van het onderwijs veel te vrijblijvend. D66 wil dat elke jongere een basispakket aan kennis over de Europese geschiedenis, cultuur en politieke organisatie meekrijgt. Na ruim 500 jaar onderling oorlog te hebben gevoerd, hebben de lidstaten van de EU laten zien dat het ook anders kan.
- Internationaal erkende diploma's. D66 wil dat leerlingen op meer scholen een *International of European Baccalaureate (IB of EB)* diploma kunnen halen. Deze diploma's worden wereldwijd erkend en bieden betere kansen om tot een buitenlandse universiteit te worden toegelaten.

tussen Pieterburen en Vaals moeten vinden? D66 wil dat studenten en onderzoekers in heel Europa terecht kunnen. Studenten hebben overzichtelijke en vergelijkbare informatie over opleidingen nodig om een weloverwogen keuze tussen hoger onderwijsinstellingen te kunnen maken. Wij waarderen de diversiteit aan onderwijsstelsels positief. Die laten we dus intact. We moeten wel zorgen dat deze stelsels beter op elkaar aansluiten. D66 wil daarom een eenduidige classificatie. Intensievere Europese samenwerking bij het accrediteren van opleidingen en het waarborgen van kwaliteitseisen zijn hier logische onderdelen van.

- Bachelor/Master-systeem voltooien. In veel landen binnen en buiten Europa is de afgelopen jaren het zogenaamde Bachelor/Master-stelsel ingevoerd. Deze titels worden internationaal erkend en maken het makkelijker en aantrekkelijker voor korte of langere tijd aan een buitenlandse universiteit te studeren. Dit systeem is echter nog niet voltooid en dient de komende jaren verder verfijnd en uitgebouwd te worden.
- Studiefinanciering meenemen naar het buitenland. De mogelijkheden om studiefinanciering mee te nemen naar het buitenland moet worden uitgebreid. Diverse recente gerechtelijke uitspraken hebben op dit vlak onzekerheid en obstakels geschapen voor studentenmobiliteit. D66 streeft in de komende periode naar EU-regelgeving zodat studenten zonder risico's of

D66

Studenten

Eén ruimte voor Europees hoger onderwijs. Waarom zou elke Nederlandse student de studie die bij hem past

Grotere mobiliteit voor scholieren, studenten, docenten en onderzoekers in de EU o.a. door de mogelijkheid studiefinanciering mee te nemen over de grens

onzekerheid over studiefinanciering in een ander land kunnen studeren. Bovendien moet het Erasmus beurzenprogramma worden uitgebreid. D66 wil dat deze kansen niet alleen aan studenten in het hoger onderwijs worden geboden, maar ook aan MBO'ers. Waarom zou een semester aan een modeacademie in Milaan minder waardevol zijn dan een semester filosofie aan de Sorbonne?

- Naast betere voorlichting moeten de obstakels voor internationale mobiliteit van studenten worden onderzocht en weggenomen. Daarnaast moeten Nederlandse universiteiten talent uit Europa en de rest van de wereld aantrekken. Deze studenten moeten voldoen aan de minimumeisen die wij stellen voor het volgen van een opleiding. Het genereren van extra inkomsten mag nooit de enige reden zijn om mensen tot een opleiding toe te laten.

Instellingen

- Koppositie terugveroveren. Europese universiteiten hebben een rijke wetenschappelijke traditie. Er moeten universiteiten van wereldklasse in Europa zijn. Daarvoor is een trendbreuk vereist: meer Europese samenwerking, meer investeringen - zowel publiek als privaat - en meer toptalent aantrekken. Instellingen moeten de autonomie krijgen een eigen missie en zelfgekozen profiel uit te dragen. Door binnen Europa de krachten te bundelen en meer diversificatie toe te staan, ontstaan er topinstellingen. Excellentie betekent in dit verband niet

Harmonisatie van diploma's in de EU

alleen de beste onderzoeksresultaten maar het kan ook gaan om een uitmuntende bijdrage aan culturele integratie of regionale ontwikkeling.

- Meer samenwerking tussen universiteiten en hogescholen. Kennis en onderzoekscapaciteit zijn in Europa nog te veel versnipperd. Onderzoeksinstituten, universiteiten en hogescholen moeten intensiever samenwerken, gezamenlijk opleidingen aanbieden, personeel uitwisselen en onderzoeksgroepen vormen. De nationale financieringsstructuur van onderzoek moet hierbij niet in de weg staan.

D66

Mensen besturen zelf

D66 wil:

- **Dat de ontwikkeling van de EU niet stopt met het Verdrag van Lissabon**
- **Meer openbaarheid en transparantie bij alle Europese instellingen**
- **In plaats van een nationale bijdrage aan de Unie, individualisering van de bijdrage naar draagkracht en de volledige begroting onder controle Europees Parlement**
- **Uitbreiding van de Europese Unie met Turkije en op termijn andere landen op basis van de Kopenhagen criteria**

Europa is de plek waar oplossingen gevonden kunnen worden voor een groot aantal uitdagingen van de 21e eeuw. Of het nu gaat om de aanpak van de klimaatproblematiek of een stem op het wereldtoneel. D66 wil dat Nederland daarbij een constructieve rol speelt. Mensen van buiten de Europese Unie kijken vaak jaloers naar ons samenwerkingsproject. Naar de wijze waarop we door handel en samenwerking, democratie en bescherming van burgerrechten hebben geëxporteerd naar landen die bij de oprichting van de Europese Unie nog dictaturen waren. Hiermee hebben we voor stabiliteit gezorgd die heeft geleid tot welvaartsgroei en een hoge kwaliteit van leven in de hele Europese Unie.

De vraag is niet óf we samenwerken, maar vooral hóe we samenwerken. Zeker na de grote uitbreiding van 2004 is de Europese Unie toe aan een grondige herziening. D66 wil een EU die transparanter, efficiënter en bovenal democratischer is. Veto's moeten zoveel mogelijk worden afgeschaft omdat ze verlamd werken in een uitgebreide Europese Unie. Veel meer besluiten moeten worden genomen met een meerderheid van stemmen in plaats van in unanimitie. Het Europees Parlement, de volksvertegenwoordigers van alle Europeanen, moet effectieve democratische controle kunnen uitoefenen op alle beleidsterreinen. Er moet een Europese Minister van Buitenlandse zaken worden aangesteld, die niet alleen Europa buiten de Unie kan vertegenwoordigen, maar in de hoedanigheid van Europees commissaris ook ter verantwoording kan worden geroepen door het Europees

Parlement. Het Europees Parlement moet er via deze EU-minister van Buitenlandse Zaken aan bijdragen dat EU-standpunten meer doorklinken in internationale organen als de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Dit mede omdat het buitenlands beleid, het mensenrechten- en internationale veiligheidsbeleid steeds meer verweven zijn geraakt. Oude mogendheden als Engeland en Frankrijk kunnen zo gestimuleerd worden om zich aan de standpunten van de nieuwe mogendheid, een eensgezinde EU, te conformeren.

D66 is ervan overtuigd dat een sterk Europa vrijheid, veiligheid en welvaart biedt aan haar burgers. Maar ook dat een sterk Europa een belangrijke voorwaarde is voor een sterk Nederland. Een sterk Europa moet worden opgebouwd door haar burgers. Politieke leiders moeten bereid zijn hun nek uit te steken voor Europa en leiderschap durven tonen. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen en mee vormgeven aan het Europa waarin wij willen leven. Het is tijd dat wij in Nederland die rol weer op ons nemen. Er is meer dan genoeg te doen.

Een toekomst voor het Verdrag van Lissabon

26 Lidstaten hebben het Verdrag van Lissabon inmiddels geratificeerd. Of Ierland tot ratificatie overgaat hangt af van de beslissing van de Ierse burger. Als het Verdrag van kracht wordt, zijn de oorspronkelijke voorstellen voor een veel democratischer en slagvaardiger Europa sterk verwaterd. Toch steunt D66 het Verdrag als een eerste stap naar verbetering. Bovendien is een nieuwe onder-

Dat de ontwikkeling van de EU niet stopt met het Verdrag van Lissabon

handelingsronde over verdere wijzigingen aan het Verdrag niet haalbaar. Het is ook onwenselijk dat het ratificatieproces in alle landen weer van voren af aan begint. De stem van alle burgers telt, zowel de Nee-stemmen als de Ja-stemmen.

En het belangrijkste argument van allemaal: de burgers in Europa hebben juist duidelijk en bij herhaling aangegeven dat ze méér inzicht in, en meer invloed op, Europese besluitvorming willen hebben. De besluitvorming via diplomatieke onderhandelingen achter gesloten deuren moet geminimaliseerd worden. Een zwak en verlamd Europa dat door 27 veto's geen antwoord kan geven op een crisis of conflict is niet geloofwaardig. Europa kan zich in de wereld van vandaag geen patstelling veroorloven.

- Voor toekomstige verdragswijzigingen is de procedure waarbij 27 (of meer) lidstaten elk een veto hebben onwerkbaar geworden. Er moet een nieuwe procedure komen waarbij de Europese bevolking zich als geheel kan uitspreken over verdragswijzigingen, en waarbij met (eventueel gekwalificeerde) meerderheid wordt besloten. Dat zou via een referendum kunnen, maar ook in een stemming door Raad en Europees Parlement. D66 is er voorstander van om Europese besluitvorming ook op Europees niveau voor te kunnen leggen aan de burgers, dus door middel van een Europees referendum.

D66

Nieuwe toetreders

D66 ziet de uitbreiding van de Europese Unie als een

Meer openbaarheid en transparantie bij alle Europese instellingen

mogelijkheid om verworvenheden als vrede, welvaart en veiligheid tevens buiten de huidige grenzen te waarborgen. Om de Europese Unie werkbaar te houden, is het belangrijk dat de uitbreiding van de Europese Unie gepaard gaat met de nodige interne democratische hervormingen. Het is in het belang van zowel de Unie als van mogelijke lidstaten dat we duidelijke criteria stellen voor toetreding. Deze voorwaarden zijn gevat in de 'Kopenhagen criteria'. Hieraan moet iedere toetredende lidstaat voldoen; dit is zowel in het belang van de Europese Unie als in die van de toetredende lidstaat.

- Op korte termijn wil D66 dat de Europese Unie zich voornamelijk richt op democratische hervormingen en de ontwikkeling van mogelijke toetreders tot volwaardige partners binnen de Europese Unie. In eerste instantie zou het hierbij moeten gaan om enerzijds de Balkanlanden en anderzijds om Noorwegen, IJsland en Zwitserland, mochten deze landen interesse in EU-lidmaatschap tonen en er in aanmerking voor komen. D66 vindt dat de Europese Unie open moet staan voor ieder land wat interesse toont en voldoet aan de criteria die aan toetreding worden gesteld.
- D66 is voorstander van toetreding van Turkije tot de Europese Unie. Zodra Turkije voldoet aan alle criteria, moet niets een volwaardig lidmaatschap van de Europese Unie in de weg staan. Er moeten geen nieuwe voorwaarden worden opgeworpen.

In plaats van een nationale bijdrage aan de Unie, individualisering van de bijdrage naar draagkracht en de volledige begroting onder controle Europees Parlement

Nieuwe financiering van de Europese Unie

- Individuele financiering. D66 wil een rechtvaardiger financieringsmethode van de Europese Unie. In plaats van nationale bijdragen wil D66 als onderdeel van een herzien financieringsstelsel een bijdrage van elke EU-burger gebaseerd op de individuele draagkracht. Nu betaalt een rijke Portugees minder dan een arme Nederlander, zonder dat ze het van zichzelf of elkaar weten. Bovendien voorkomt dit stelsel de terugkerende koehandel tussen de lidstaten waarbij elke lidstaat inzet op een zo laag mogelijke bijdrage aan de EU-begroting, onder meer door het binnenslepen van zoveel mogelijk subsidie. Dit heeft vooral ondoelmatigheid in de hand gewerkt bij de besteding van Europese gelden, waarbij de toegevoegde waarde van EU-fondsen soms ver te zoeken is. Het Europees Parlement moet zeggenschap krijgen over de gehele Europese begroting.
- Het Europese structuur- en cohesiebeleid moet in de periode vanaf 2013 grondig herzien worden. De subsidies moeten volledig worden losgekoppeld van het systeem van nationale bijdragen aan de EU-begroting, zodat er niet langer een perverse prikkel is om zoveel mogelijk EU-subsidies in de wacht te slepen om de eigen nettobijdrage omlaag te krijgen. Projecten in alle lidstaten moeten in aanmerking komen voor EU-fondsen, maar de twee leidende principes voor toekenning moeten worden: grensoverschrijdende of interregionale samenwerking en innovatie. De bestaande bureaucratische rompslomp moet drastisch worden teruggedrongen. Dit

Uitbreiding van de Europese Unie met Turkije en op termijn andere landen op basis van de Kopenhagen criteria

kan door een eenvoudiger systeem van financiële verantwoording, meer gericht op efficiëntie en minder op detaillering van regels en -voorschriften.

- Naar een solide en transparante Europese begroting. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat Europees geld op een verantwoorde en controleerbare wijze wordt uitgegeven. Dit is nu niet het geval. De Europese Rekenkamer heeft nog nooit een goedkeurende verklaring afgegeven bij de tenuitvoerlegging van de Europese begroting, ook niet in 2008. De besteding van het overgrote deel van de Europese gelden gebeurt in de lidstaten, en daar vinden dan ook de meeste onregelmatigheden plaats. Om die reden verklaart onze minister van financiën sinds 2006 jaarlijks dat Europees geld op een goede wijze in Nederland is besteed. Ook in Denemarken en Groot-Brittannië en binnenkort in Zweden geeft de minister van financiën zo'n lidstaatverklaring af. D66 pleit voor een verplichte lidstaatverklaring voor alle lidstaten, zodat een solide en transparante Europese begroting met goedkeurende verklaring van de Europese Rekenkamer eindelijk gerealiseerd kan worden.

Transparantie en democratie

- Meer transparantie bij Raadsbijeenkomsten. Democratie en democratische waarden liggen niet uitsluitend besloten in politieke structuren en procedures. Kennis, toegang tot informatie en debat zijn basisvoorwaarden voor een vitale democratie. Inmiddels zijn veel van de formele raadsvergaderingen openbaar. Echter, de steeds

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in a bold, white, sans-serif font centered on a solid grey rectangular background.

Verantwoording

Het verkiezingsprogramma 'Europa gaat om mensen' is tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van de Permanente Programma Commissie (PPC) en is geschreven door een redactie bestaande uit Joris Backer (voorzitter PPC), Annelou van Egmond (eindredacteur), Fleur Gräper-van Koolwijk, Corina Hendriks, Joost Sneller

en Coen Brummer. Daarbij is dankbaar gebruik gemaakt van de suggesties van velen. De redactie ontving vele tientallen bijdragen via e-mail, had bijeenkomsten over alle hoofdstukken met deskundigen en verleidde veel drukbezette prominente leden om vroege versies van commentaar te voorzien.

Europa gaat om mensen!

Verkiezingsprogramma D66
voor het Europese Parlement

meer aan belang toenemende informele bijeenkomsten vinden achter gesloten deuren en zonder openbare agenda plaats en ook veel van de achtergrondinformatie is nog niet publiekelijk beschikbaar. Op die manier is er geen controle op en verantwoording door bestuurders door burgers en nationale volksvertegenwoordigers mogelijk.

- Betrokkenheid van nationale parlementen. Nationale parlementen hebben een belangrijke rol te vervullen bij de democratische controle op EU-beleid. De Tweede Kamer heeft de afgelopen paar jaar belangrijke stappen gezet naar het tijdiger agenderen en effectiever beïnvloeden van EU-besluitvorming. Het ontbreekt het EU-debat in de Kamer nog wel aan zichtbaarheid voor pers en kiezer. Daartoe moet het veel sterker gepolitiseerd worden. D66 zal hieraan een bijdrage leveren, onder meer door fracties in de Kamer vaker te confronteren met de stellingname van hun collega's in het Europees Parlement en vice versa. De politieke betrokkenheid van de Kamer bij EU-besluitvorming kan verder worden versterkt, bijvoorbeeld door invoering van een behandelingsvoorbehoud naar Brits model.
- Afschaffing van mogelijkheid van *goldplating*. D66 pleit voor een transparant overzicht dat duidelijk laat zien welke relatie er bestaat tussen nationale wetgeving en de achterliggende Europese regelgeving. Veel Europese regels worden omgezet naar nationale wetgeving onder toevoeging van onnodige, veelal gecompliceerde en overbodige details, het zogenaamde *goldplating*. D66 pleit voor een actieve informatieplicht van de lidstaten op dit terrein, zodat duidelijk is welke regels uit Brussel komen en welke regels de lidstaten zelf hebben toegevoegd. Openbaarheid, transparantie en verantwoordelijkheid staan voor D66 voorop.
- Uitbreiding interne controle. Het niet nakomen van Europese afspraken door lidstaten ondermijnt het vertrouwen in een gezamenlijke toekomst. Een voorbeeld hiervan is het niet nakomen van de regels van het Stabiliteitspact. De interne controle binnen de instellingen van de Europese Unie moet verder worden verbeterd. De Europese Rekenkamer moet voortaan openbare aanbevelingen doen voor het effectief besteden van Europees geld. Lidstaten moeten elkaar ter verantwoording kunnen roepen bij het niet nakomen van afspraken, in het uiterste geval ook bij de hoogste rechter, het Europese Hof van Justitie.
- Afschaffing van de maandelijkse vergaderingen in Straatsburg. D66 is voorstander van één enkele zetel voor het Europees Parlement. Brussel is hiervoor de meest geëigende locatie. Het Europees Parlement is het

enige parlement in de wereld dat niet over zijn eigen vergaderplaats mag beslissen. De Raad moet met unanimiteit besluiten tot het beperken van de drie huidige zetels van het Europees Parlement tot één enkele. Om de steun van alle lidstaten te krijgen, moeten er voorstellen komen voor een alternatief voor het Europees Parlement in Straatsburg. D66 stelt voor in Straatsburg een Universiteit van de Europese Unie te stichten. Daarnaast kunnen een aantal van de kleinere EU-organen naar Straatsburg worden verplaatst.

- Europese feestdag. D66 wil dat 9 mei een Europese feestdag voor alle Europeanen wordt. Op die dag zou in heel Europa moeten worden stil gestaan bij de verdiensten van de Europese Unie op het gebied van vrede en veiligheid, en bij onze gemeenschappelijke waarden. Daarnaast moeten de slachtoffers worden herdacht die voor het bereiken van deze Europese idealen hun leven hebben gegeven.
- Europese informatievoorziening. D66 wil dat voor iedere EU-burger informatie over de Europese besluiten en besluitvorming eenvoudig toegankelijk is. In het kader van Europese integratie dient deze informatie in gelijke mate toegankelijk te zijn voor alle EU-burgers. Door de voorwaarde van toegankelijkheid is het medium (digitale) televisie hiervoor het meest geschikt.

D66

Mensen en hun rechten

D66 wil:

- **Mensenrechten uitdragen door een gezamenlijk Europees buitenlands beleid**
- **Eén Europese minister van Buitenlandse Zaken**
- **Verdere integratie van Europees justitiebeleid ter bestrijding van mensenhandel, terrorisme en criminaliteit**
- **Gezamenlijk en gecoördineerd optreden van defensie-eenheden van lidstaten**

Ruim 50 jaar geleden werd de Europese Unie opgericht om vrede tussen de lidstaten te waarborgen. In dit opzicht is de Europese Unie een groot succes. De grootste bedreigingen voor onze veiligheid komen tegenwoordig van buiten het Europese continent. Dictaturen en falende staten confronteren ons met problemen die we niet kunnen negeren. Iran, Pakistan en Afghanistan lijken ver weg maar instabiliteit in het Midden-Oosten en Azië zijn wel degelijk een probleem voor Europa. Ook klimaatverandering, dreigende tekorten aan drinkwater en voedsel, en de afhankelijkheid van grondstoffen kunnen onze veiligheid bedreigen. De Europese Unie moet steeds nadrukkelijker buiten haar eigen grondgebied optreden.

Mensenrechten, waaronder het recht op leven en vrijheid, zijn universeel. D66 wil dat Europa een voortrekkersrol speelt bij het beschermen van mensenrechten in de rest van de wereld. Nederland en Europa hebben de wereld hierbij écht iets te bieden. Denk aan onze internationaal rechtelijke traditie – in 2009 is het 400 jaar geleden dat Hugo de Groot met zijn *Mare Liberum* de basis voor het internationaal recht legde – en onze ervaring met ontwikkelingssamenwerking. Deze krachten kunnen wij het meest effectief inzetten als alle lidstaten gezamenlijk optrekken. Nederland is een te kleine speler om op het wereldtoneel een serieuze vuist te kunnen maken; hetzelfde geldt voor een verdeeld Europa.

De Europese samenwerking steunt op waarden die alle lidstaten delen. Deze waarden zijn vastgelegd in de

Europese verdragen en het Handvest van de Grondrechten. Beschermen en bevorderen van mensenrechten, grondrechten en burgerrechten behoren tot de kerntaken van de Europese Unie en haar lidstaten. Die taak ligt ondubbelzinnig vast in een breed scala aan verdragen, conventies en wetten, zoals de EU-Verdragen, wetgeving en jurisprudentie, het EU Handvest van de Grondrechten, het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens, VN-Verdragen en conventies. D66 vindt dat de controle dient te worden geïntensiveerd op de handhaving van deze rechten binnen de bij de EU aangesloten lidstaten.

De vrijheid van meningsuiting en het recht op een eerlijk proces zijn daar voorbeelden van. Deze rechten en vrijheden worden concreet als een *Gay Pride* in Warschau wordt verboden. Of als de CIA illegaal gevangenen uitlevert voor marteling of vervoert naar Guantanamo Bay met medeweten of medewerking van EU-lidstaten. Om deze misstanden te voorkomen moet de Europese Unie meer middelen krijgen om de grondrechten af te dwingen. Het EU-Handvest van de Grondrechten (onderdeel van het Verdrag van Lissabon) biedt hiervoor een goede basis.

Helaas heeft de Europese Unie geaccepteerd dat twee landen een vrijstelling (*opt out*) hebben gekregen uit dit Handvest van de Grondrechten, om respectievelijk te ontsnappen aan normen van sociale bescherming en aan het verbod op homodiscriminatie.

Mensenrechten uitdragen door een gezamenlijk Europees buitenlands beleid

Eén Europese minister van Buitenlandse Zaken

Binnen Europa

- Door de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon zal het Handvest van de Grondrechten juridisch bindend worden en zal de Europese Unie als organisatie toetreden tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Op die manier kan het respecteren van de mensenrechten door instellingen als de Europese Commissie ook worden aangekaart bij de rechter en krijgen Europese burgers op EU-niveau dezelfde bescherming die ze nationaal hebben. D66 pleit voor een Europees Commissaris met de portefeuille Grondrechten. Daarnaast moet het Europees Grondrechtenagentschap worden versterkt, zodat ook en vooral binnen de Europese Unie effectief toezicht op naleving van de mensenrechten in de Europese Unie is gewaarborgd. De rechten van illegalen moeten ook worden gewaarborgd.
- Tegen de huidige golf van terrorisme is internationale samenwerking onontbeerlijk. Terroristen zijn erop uit om onze democratie, onze vrijheid, onze rechtsstaat en onze mensenrechten te vernietigen. Het ligt dus voor de hand om die verworvenheden extra robuust te maken. Helaas wordt in de strijd tegen terrorisme het kind met het badwater weggegooid. De bevoegdheden van overheden zijn razendsnel uitgebreid, terwijl de democratische controle en de rechtsbescherming van de burgers tegen misbruik door de overheid zijn uitgehold. Democratische controle is er te weinig omdat kritische vragen nauwelijks worden gesteld en nooit worden

beantwoord. Regeringen doen een beroep op staatsveiligheid om geen openheid van zaken te hoeven geven.

In de Europese Unie is er bovendien het probleem dat de 27 regeringen de facto EU-beleid maken, hoewel het formeel een nationale bevoegdheid is. Maar nationale parlementen kunnen hun minister nauwelijks ter verantwoording roepen. Dit probleem moet met de grootste urgentie worden aangepakt. Op dit vlak moeten de hervormingen uit het Verdrag van Lissabon snel in werking treden zodat het Europees Parlement democratische controle kan uitoefenen.

De dreiging van terrorisme is wel degelijk reëel. Juist daarom wil D66 echte veiligheid, en geen schijnveiligheid. Veel van de maatregelen tegen terrorisme zijn slecht doordacht en niet erg effectief, zoals de veiligheidsmaatregelen op luchthavens die vooral de vorige aanslagen proberen te voorkomen, niet die van de toekomst. Er is een blind geloof in technologie, ten koste van waardevolle *human intelligence*. Het lijkt er op dat er een vrij monomane focus op moslimextremistisch terrorisme is, terwijl in Europa andere vormen van terrorisme veel frequenter zijn. Europa heeft in de afgelopen jaren kritiekloos de strategie van de Bush-regering gevolgd, inclusief steun voor illegale CIA-programma's. Het is voor het moreel gezag en voor de geloofwaardigheid van Europa als verdediger van democratie, rechtsstaat en mensenrechten absoluut noodzakelijk dat over deze kwestie verantwoording wordt afgelegd.

Verdere integratie van Europees justitiebeleid ter bestrijding van mensenhandel, terrorisme en criminaliteit

- Er tekent zich inmiddels een grote consensus af over het sluiten van Guantanamo Bay. D66 vindt dat Europa de Verenigde Staten moet bijstaan in het opvangen van ex-gedetineerden die niet terug kunnen naar hun eigen land.

Privacy beter beschermen

De afgelopen jaren heeft de burger door zowel de razendsnelle technologische ontwikkelingen als door de strijd tegen terrorisme veel privacy ingeleverd. Veel privé-gegevens zijn bekend, deels omdat we die zelf afgeven, deels omdat de overheid steeds meer van ons wil weten. Gegevensbestanden van telecom- en internetaanbieders, van verzekeraars of dating sites, klantenkaarten en creditcards, elektronisch kinddossiers en patiëntendossiers, DNA-bestanden en biometrische kenmerken, RFID-chips, Google Earth en camera's met gezichtsherkenning en gedragsanalyse: alles is ergens bekend en opgeslagen.

Bovendien zijn tegenwoordig al die gegevens op elk willekeurig moment, overal op de wereld opvraagbaar. Privacywetten beschermen burgers tegen misbruik en fouten door bedrijven, organisaties, de overheid, en in toenemende mate tegen identiteitsdieven. Het recht op de persoonlijke levenssfeer is een grondrecht, onder meer vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Desondanks heeft de overheid de neiging zich alle rechten toe te eigenen op alle gegevens, van alle burgers voor een vrijwel onbeperkt aantal doelen. In het

Gezamenlijk en gecoördineerd optreden van defensie-eenheden van lidstaten

licht van de verdere technologische ontwikkelingen moet het onderwerp van de rechtsbescherming, Europees en wereldwijd, hoog op de agenda.

- D66 vindt de huidige voorstellen voor een Europese en transatlantische regeling op het gebied van data-uitwisseling onaanvaardbaar, omdat ze de rechtsbescherming verzwakken tot onder het wettelijk verplichte niveau. D66 heeft grote bezwaren tegen veel van de specifieke voorstellen, variërend van het opslaan van passagiersgegevens tot het willekeurig in beslag nemen van laptops door de douane.
- Daarom stelt D66 voor om een Europees meldpunt voor identiteitsdiefstal op te zetten, waar ook slachtoffers hulp kunnen krijgen.
- Elke burger is gelijk voor de wet en moet gelijk behandeld worden. Gelijke kansen zijn essentieel voor een open en vrije samenleving waarin iedereen zich optimaal kan ontplooiën. Discriminatie ondermijnt dit beginsel. Daarom moet discriminatie krachtig worden bestreden. Gelijke behandeling van alle Europese burgers staat bij D66 voorop. Of het nu gaat om discriminatie van vrouwen op de arbeidsmarkt, discriminatie van homoseksuelen, of discriminatie van Roma en Sinti bij sociale voorzieningen.
- D66 heeft zich in de afgelopen periode ingespannen voor een brede EU Anti-Discriminatie Richtlijn. We zijn

tevreden dat de Europese Commissie in 2008 eindelijk een voorstel voor een Richtlijn heeft gedaan, maar er zitten nog te veel uitzonderingen in waarmee homo- of vrouwendiscriminatie gelegitimeerd wordt. D66 zal zich in de komende periode hard maken voor het schrappen van al die uitzonderingen. Er mag geen hiërarchie zijn: iedereen moet even goed beschermd worden tegen discriminatie.

D66 zal zich daarom ook in de komende periode weer actief inzetten voor specifieke kwesties, zoals erkenning van de rechten van gehandicapten, van getrouwde homoparen, de schrijnende positie van transgenders, de achterstelling van eenpersoonshuishoudens, of de ongelijke beloning van mannen en vrouwen.

Veiligheid en recht

Georganiseerde criminelen opereren steeds vaker grensoverschrijdend. Mensenhandel, drugsmokkel en financieel-economische misdaad zijn slechts enkele voorbeelden. Politie en Justitie werken dan ook steeds vaker over de grenzen heen samen, zodat criminelen niet langer kunnen profiteren van het bestaan van nationale grenzen. D66 juicht dit toe. Maar die samenwerking moet wel veel efficiënter zijn, en er moet dringend democratische controle op komen door het Europees Parlement. De huidige intergouvernementele methode van besluitvorming, achter gesloten deuren en met verlamdende veto's moet snel worden vervangen door de democratische methode, zoals voorzien in het Verdrag van Lissabon.

- D66 streeft op termijn naar een Europese politiemacht voor het bestrijden van grensoverschrijdende misdaad, en naar een Europees Openbaar Ministerie. D66 steunt de versterking van Europol en Eurojust, zoals voorzien in het Verdrag van Lissabon, maar dan wel onder democratisch toezicht van het Europees Parlement, en op voorwaarde van goede regels voor rechtsbescherming van burgers en bescherming van persoonsgegevens. Dit laatste geldt des te meer voor de samenwerkingsverdragen van Europol met derde landen, zoals de Verenigde Staten.
- Binnen de Europese Unie moeten Europese maatregelen steeds onderworpen zijn aan gerechtelijke toetsing door het Europese Hof van Justitie.

Buiten Europa

In grote internationale vraagstukken moet de Europese Unie de ambitie hebben een prominente rol te spelen. Als tegenwicht voor de groeiende Aziatische invloed in Afrika, de groeiende invloed van de Arabische wereld in Zuid-Azië, of voor de manier waarop de Verenigde Staten hun *Global War on Terror* vormgeven. Maar ook als bemidde-

laar in het Midden-Oosten conflict. In al deze situaties is de Europese Unie effectiever als de lidstaten gezamenlijk optreden en zich niet tegen elkaar laten uitspelen. Daarom moet er een gemeenschappelijk buiten-Europees beleid komen. Dat betekent één EU-minister van Buitenlandse Zaken en één diplomatieke dienst. Gemeenschappelijk optreden wordt bevorderd door het initiatief zoveel mogelijk bij de Europese Commissie te leggen. Zo ontstaat een betere afstemming met het interne EU-beleid en een effectievere *soft power* van de Europese Unie. En dat maakt het voor lidstaten weer aantrekkelijker om hun buitenlands beleid op Europees niveau te coördineren. Op die manier spreekt de Europese Unie met één mond, hopelijk in de toekomst ook in de Veiligheidsraad. Het alternatief is op den duur een irrelevant Europa. Dan maken straks China, India, Rusland en de Verenigde Staten geheel alleen de dienst uit.

- In het verlengde van een Europees buitenlands beleid ligt een Europees veiligheids- en defensiebeleid. Ook hiervoor geldt dat Europa dan gezichtsbepalend vorm kan geven aan internationale civiele of militaire missies en aan specifieke Europese veiligheidsbelangen. Civiele crisisbeheersing is het meest gebruikte instrument van het Europese veiligheid- en defensiebeleid. Het gaat hierbij om missies met adviserende en/of uitvoerende taken op het gebied van politie, rechterlijke macht en civiel bestuur. Nu de bedreigingen en veiligheidsproblemen gestaag toenemen, kan de EU verwachten dat steeds vaker een beroep op haar zal worden gedaan om zulke missies op te zetten. Daarom vindt D66 dat de EU haar vermogen tot anticipatie, reactie, planning en uitvoering nog verder moet verbeteren om in staat te zijn civiele missies, die net zoals militaire missies een onmisbaar instrument van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid zijn geworden, snel en doeltreffend op te zetten.
- Om de legitimiteit van het gemeenschappelijk buitenlands beleid te waarborgen dient de EU minister van Buitenlandse Zaken verantwoording af te leggen aan zowel de Raad als het Europees Parlement
- D66 is voorstander van verdergaande samenwerking van defensieonderdelen van verschillende lidstaten. Dit geeft de Europese Unie meer slagkracht in haar externe optreden en bij het opkomen voor specifieke Europese veiligheidsbelangen. Europa kan zich door een combinatie van diplomatie en veiligheidspolitiek onderscheiden. Ook biedt samenwerking kansen voor een verdergaande taakverdeling en specialisatie tussen de verschillende legers. Zo sluiten de capaciteiten van de lidstaten beter op elkaar aan. Maar voorlopig is het nog niet zo ver en pleiten wij voor intensievere samenwerking tussen

kopgroepen van lidstaten. In alle gevallen is voor uitzending van troepen de goedkeuring van nationale parlementen noodzakelijk. De NAVO blijft een belangrijke partner voor de Europese Unie.

- Armoedebestrijding. Nederland is een van de weinige landen die het streefpercentage voor ontwikkelings-samenwerking haalt. Daarmee is Nederland in een uitstekende positie om de Europese lidstaten en overige westerse landen aan te sporen hun aandeel te verhogen. Hoewel de Europese Unie nu de grootste donor ter wereld is, moeten hierover tussen de lidstaten vergaande afspraken worden gemaakt.
- Europees asielstelsel. Jaarlijks komen veel bootvluchtelingen op zee om bij hun poging Europa te bereiken. Disproportioneel veel vluchtelingen komen aan in zuidelijke lidstaten. De oplossing is niet om alleen de muren van Fort Europa te verhogen. D66 kiest voor nadruk op preventie, door middel van een actieve Europese rol op het gebied van ontwikkelingssamenwerking maar liever nog het wegnemen van handelsbarrières, conflictpreventie, humanitaire hulp, en het beschermen van mensenrechten in landen van herkomst. Met een Europees Blue Card systeem moet de Europese Unie bovendien een legaal alternatief bieden voor migranten. Daarnaast moet solidariteit tussen de lidstaten het asielstelsel kenmerken. Nationale grenzen hebben binnen de Europese Unie immers hun betekenis verloren. Amsterdam is maar één busrit van Malaga verwijderd. En de concurrentie tussen lidstaten leidt tot een onwenselijke race om het strengste beleid met een toename van illegaliteit als gevolg. Daarom is een verbetering van het bestaande Europese asielbeleid dringend noodzakelijk, te beginnen met een betere werking van de Dublin conventies.
- Samenwerking op consulaire zaken. Lidstaten van de Europese Unie moeten buiten de Europese Unie waar mogelijk consulaire dienstverlening intensiveren. Bijvoorbeeld met EU-ambassades waar alle lidstaten gezamenlijk hun burgers, die elders wonen, ondernemen of reizen, bijstaan. Nederland kan haar capaciteit dan inzetten voor haar prioriteiten of specifieke belangen, zoals handel, seksuele en reproductieve rechten en gezondheid of cultuur.
- De grenzen van de Europese Unie liggen niet uitsluitend op het Europese continent: Ceuta, Frans Gyanana, Martinique, La Réunion, de Canarische Eilanden en voor Nederland de Antillen zijn door hun binding met een lidstaat onderdeel van de Europese Unie. In de meeste gevallen is er voor hen een speciaal wettelijk regime.

Antillen

D66 streeft naar een snelle modernisering van de relatie tussen de Europese Unie en de Landen en Gebieden Overzee (LGO). D66 wil met de implementatie van de door de Europese Commissie voorgestelde modernisering van de samenwerking tussen de Europese Unie en de LGO niet wachten tot de afloop van het huidige LGO-besluit eind 2013.

- D66 ziet de LGO als onderdeel van de grote Europese familie en wil daarom bevorderen dat de verschillende Europese standaarden die ten goede komen aan de nieuwe landen binnen het Koninkrijk (Curacao, Sint-Maarten en Aruba) en op de BES-eilanden (Bonaire, St. Eustacius en Saba) ook op de LGO worden toegesneden en zo snel mogelijk worden geïmplementeerd. Te denken valt aan deugdelijk en integer bestuur en aan het deugdelijk functioneren van overheids-n.v.'s, maar ook aan milieu en onderwijs.

D66 pleit ervoor de moderne samenwerking tussen de Europese Commissie en de LGO juist ook te richten op de versterking van het menselijk kapitaal door ondersteuning van het onderwijs- en opleidingsstelsel, en op het bevorderen van de veiligheid door het bestrijden van criminaliteit, drugshandel en mensensmokkel en het tegengaan van illegale immigratie.

- D66 pleit ervoor de toekomstige handelsrelaties en -regelingen tussen de Europese Unie en de LGO te moderniseren en te structureren en meer te richten op kansrijke economische activiteiten van de LGO. De LGO binnen het Koninkrijk kunnen zich ontwikkelen tot strategische EU-handelspartners in het Caribische gebied waarmee hun posities in de verschillende regionale verbanden alleen maar verstrekt worden. In dit verband bevordert D66 onderzoek naar de mogelijkheden om met hulp van de EU industriële, logistieke en kennis- of dienstverleningsgerichte activiteiten van de nieuwe Koninkrijkslanden en de BES-entiteiten verder uit te bouwen.

In gemoderniseerde verhoudingen tussen de EU en de LGO zal de samenwerking meer dan ooit gericht worden op de ondersteuning van de belangrijkste economische pijler van 'onze' LGO's, namelijk het toerisme. Deze ondersteuning zal gebaseerd zijn op een duurzame ontwikkeling van de toeristische sector.

Europa gaat om mensen!

**Verkiezingsprogramma D66
voor het Europees Parlement**

D66

Europa gaat om mensen

D66 wil:

- De rol van Europa in duurzaamheid, veiligheid en energie vergroten
- Dat Europa een gelijkwaardige partner wordt voor andere wereldmachten
- De Europese Unie daadkrachtiger, democratischer en sociaal-liberaler maken
- Zorgen dat de bevolking van Europa de beste opleiding van de wereld krijgt

Er is zoveel te doen!

Op 4 juni 2009 kiezen de stemgerechtigde burgers van Nederland de nieuwe leden van het Europees Parlement. In die eerste week van juni vinden in alle 27 landen van de Europese Unie ('Europa') verkiezingen plaats. Met uw stem op D66 versterkt u het sociaal-liberale geluid in Europa en dat is nodig. Want op het dieptepunt van de financiële en sociaaleconomische wereldcrisis is de verleiding groot om terug te vallen in oude patronen van nationalisme (eigen volk eerst), protectionisme (eigen markt eerst), korte termijn denken (geen investeringen in duurzaamheid) en machtsvertoon (mensenrechten even niet belangrijk).

Dat mogen wij niet laten gebeuren. Versterk het tegengeluid, versterk de positieve, vooruitstrevende krachten in Europa die samen het belang van het Europa van de mensen nastreven. Vergroot de verantwoordelijkheid van Europa op het gebied van duurzaamheid, veiligheid en energie.

Ooit is de Europese Unie en haar rechtsvoorgangers gevormd op de puinhopen van twee wereldoorlogen, met het doel om nationale tegenstellingen te overbruggen door belangrijke economische goederen te integreren. Europa heeft in de laatste vijftig jaar een grote bijdrage geleverd aan ons welzijn en onze welvaart. Natuurlijk is Europa met 27 leden ingewikkelder dan vroeger. Natuurlijk zijn er ergerniswekkende tekortkomingen, met name in de democratische verantwoording van de macht. Maar

Nederland is ook niet in vijftig jaar een democratie geworden. Ook in Nederland valt er op dat punt nog veel te verbeteren.

In ons programma voor de verkiezingen van de Tweede Kamer in 2006 verklaarden wij dat Europa voor Nederland 'binnenland' is. In dit programma voor Europa trekken wij onze kritische maar opbouwende lijn door. Verdergaande samenwerking, het verlagen van drempels in Europa, en het werkelijk openmaken van de Europese markt van goederen en diensten biedt meer kansen dan bedreigingen.

Tijdens de verkiezingen voor het Europees Parlement vragen de oplopende werkloosheid, de aftakeling van de traditionele industrieën, de waardeverliezen van pensioenfondsen, en het tekortschietend toezicht van nationale banken om politieke antwoorden en maatregelen. D66 is ervan overtuigd dat alleen grensoverschrijdende oplossingen beslissende wendingen teweeg kunnen brengen in de modernisering van industrie, in de omschakeling naar duurzaamheid, naar effectiever toezicht op het financiële verkeer en naar grotere participatie van niet-actieven in de Nederlandse economie. Zover is Europa nog lang niet.

Europees antwoord in de wereld

Europese samenwerking is de beste garantie voor vrede, duurzaamheid en welvaart in het komende decennium. In de maanden voor de verkiezingen is de noodzaak

P05

Vergroot de rol van Europa in duurzaamheid, veiligheid en energie

gebleken van een gezamenlijke aanpak bij de financiële en de daarop volgende economische crisis. Nu er in de Verenigde Staten nieuwe ambities voor duurzaamheid zijn, kan Europa daarop niet met verdeeldheid antwoorden. Alleen als Europa met één stem spreekt kan het op wereldniveau een rol van betekenis spelen. Wij moeten ervoor zorgen dat Europa een gelijkwaardige partner is voor andere wereldmachten. Een partner met de ambitie om de wereld daadwerkelijk rechtvaardiger, vreedzamer en duurzamer te maken. De beste manier waarop Nederland een rol kan spelen in de wereld is via een sterk en democratisch Europa waar de stem van alle burgers, ook van de Nederlanders, wordt gehoord.

D66 vindt dat in het Europa ván de mensen ook oplossingen kunnen worden gevonden dóór mensen, door middel van grensoverschrijdende samenwerking van mensen en organisaties. Initiatieven op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en energie hoeven niet allemaal via de Europese instellingen plaats te vinden. Inventiviteit, creativiteit en de houding dat internationale samenwerking oplossingen kan bieden voor Nederland moeten worden aangemoedigd. Succesvolle initiatieven kunnen op termijn ook leiden tot Europese toepassing voor alle 27 landen. Zo kan Europa van onderop groeien, in plaats van dat het vanuit Brussel opgelegd wordt.

De Europese Grondwet is in Nederland per referendum verworpen. Na bezinning en aanpassing is recent het Verdrag van Lissabon gesloten. D66 erkent de tekort-

Zorg dat Europa een gelijkwaardige partner voor andere wereldmachten wordt

komingen van het Verdrag van Lissabon en betreurt het dat er niet opnieuw een referendum in Nederland is gehouden. Inmiddels is het verdrag door de meerderheid van de landen van de EU geratificeerd. D66 vindt de verbeteringen belangrijk genoeg om het verdrag te steunen. Met name de versterking van de rol van het Europees Parlement en het aannemen van het Handvest van de Grondrechten is daarin doorslaggevend.

Veel gedaan

De afgelopen jaren heeft de kleine delegatie van D66 in het Europees Parlement, samen met onze zusterpartijen binnen de Liberaal Democratische Fractie (ALDE – fractie) een stempel kunnen drukken op de Brusselse besluitvorming. De ALDE-fractie is met haar inbreng en stem in veel gevallen doorslaggevend geweest: de sociaal-liberale stem doet er toe in het Europees Parlement.

Nederland in Europa

D66 wil dat Nederland weer meedoet in de voorhoede van Europa. Te vaak heeft Nederland in de laatste jaren langs de zijlijn gestaan en op de rem getrapt. Wie actief en constructief meedenkt over de toekomst, wie de kansen ziet en aan oplossingen bijdraagt, die heeft invloed op het proces en legt gewicht in de schaal. Europa wordt zeker beter van een actieve bijdrage van Nederland. En in de nieuwe wereld van vandaag staat Nederland met Europa sterker dan alleen.

Maak de Europese Unie efficiënter, democratischer daadkrachtiger en sociaal-liberaler

Zorg dat de bevolking van Europa de beste opleidingen van de wereld krijgt

De fractie en alle medewerkers van D66 in Brussel hebben de afgelopen jaren keihard gewerkt. Soms vrijwel onzichtbaar in commissievergaderingen. Soms in de schijnwerpers van de internationale media. Sophie In 't Veld durft, op de Italiaanse televisie, te ageren tegen de conservatieve standpunten van hun minister over euthanasie. Ook komt ze in Moskou met gevaar voor eigen leven op voor de rechten van homo's. Bij de CIA staat al lang een sterretje bij haar naam als de parlementariër die blijft hameren op het respecteren van burgerrechten, ook in tijden van terrorismebestrijding. Wie de woorden 'Privacy' en 'In t Veld' samen invoert in Google krijgt minstens 500.000 (half miljoen!) hits.

Overigens kunnen veel van de idealen van D66 gewoon in Nederland zelf verwezenlijkt worden. Denk aan het verbeteren van de arbeidsmarkt, woningmarkt en het onderwijs. Maar voor een aantal belangrijke idealen is de schaal van de problemen en van de oplossingen deels Europees, deels Nederlands. Dat geldt in de eerste plaats voor duurzaamheid, veiligheid en energie. Het geldt ook voor de arbeidsparticipatie en vergrijzing in Nederland. Grote gebieden in Europa, zoals de Balkan en Oost-Europa huisvesten een enorm potentieel aan jonge mensen die nu te weinig onderwijsmogelijkheden hebben. Verhoging van uitgaven voor opleiding en een flexibeler Europese arbeidsmarkt zullen veel meer welvaart kunnen brengen voor jongeren in Europa dan het voorzetten van de huidige stagnatie die het gevolg is van protectionisme.

D66 ziet globalisering niet als een angstvisioen maar als een kans. Globalisering is bovendien niet iets wat ons in Nederland zomaar overkomt. De Nederlandse economie is groot geworden door internationale expansie. Duurzame groei is de basis voor onze immateriële vrijheden. Deze verkiezingen gaan voor D66 dan ook over optimisme en het grijpen van kansen.

De recente geschiedenis heeft aangetoond dat de euro als munt én een gezamenlijke gecoördineerde Europese aanpak voor ons een buffer bieden in deze periode van economische en financiële turbulentie. Een sterk Europa kan effectief onderhandelen met Rusland over gasreser-

P07

De (staats)monopolies van voormalige nutsbedrijven blijken moeilijk te doorbreken. Maar dankzij liberalisering van de telecommarkt hoeven we niet meer weken op een telefoonaansluiting te wachten, zijn de tarieven omlaag gegaan en kunnen we onze mobiele nummers meenemen naar een nieuwe aanbieder. Het openbreken van de monopolies van gesubsidieerde nationale inefficiënte luchtvaartmaatschappijen heeft vliegpreizen binnen het bereik van velen gebracht. Maar als het gaat om posttarieven, de beste ziekenzorg en om gas en elektriciteit is de klant nog steeds geen koning.

ves, of met de Verenigde Staten over het massaal opslaan en combineren van persoonsgegevens. Een sterk Europa kan effectief optreden tegen criminelen en terroristen. Samen kunnen we handel drijven met de rest van de wereld en goederen via onze havens, met name die van Rotterdam, in- en uitvoeren.

In een halve eeuw is Europa langzaam opgebouwd door onderhandelingen tussen lidstaten en het functioneren van bovennationale instellingen. Europa begeeft zich nu ook op terreinen waar waarden een belangrijke rol spelen. Bijvoorbeeld homorechten, vrijheid van godsdienst en vrijheid van meningsuiting of stamcelonderzoek. Maar waarden laten zich niet door diplomaten uitonderhandelen tot een compromis. Europa wordt steeds meer een politieke entiteit, waar de burgers gezamenlijk keuzes moeten maken over de gedeelde waarden die de grondslag vormen voor onze gemeenschap.

Wie alles bij het oude wil houden doet zichzelf en anderen te kort. D66 wil vooruitgang. Geef ruimte aan ontplooiing van Europese burgers, in het bijzonder aan hun ondernemerschap en aan hun innovatieve ideeën. Politici die beloven dat we dat in Nederland allemaal wel alleen kunnen regelen maken zich schuldig aan kiezersbedrog. Hun solidariteit is er voor de gevestigde belangen, de insiders.

Gelijke kansen

Insiders tegenover nieuwkomers: dat is een tegenstelling die D66 ook in Europa wil bestrijden. Door ook nieuwkomers eerlijke kansen te geven op onze eigen markt en solidair mee te helpen de achterstanden in te halen. Soms ook zijn de Nederlanders zelf nieuwkomers. Ondernemende landgenoten, die de sprong wagen en

een agrarisch bedrijf beginnen in Denemarken, een softwarebedrijf in Roemenië of een makelaardij in Frankrijk. Zij mogen niet achtergesteld worden bij lokale concurrenten. Gelijke kansen, daar worden we allemaal beter van!

De markteconomie heeft in Nederland veel welvaart gebracht. Er zijn echter in de afgelopen jaren in de wereld, en ook in Nederland, in bepaalde sectoren onverantwoorde risico's genomen. Het heeft ook aan goede regulering en toezicht ontbroken. De regelgeving heeft niet altijd gelijke tred gehouden met nieuwe ontwikkelingen in de markt en zeker niet met de grensoverschrijdende risico's (zoals in de kapitaalmarkten).

Een transparant Europa

D66 pleit ervoor dat uit nieuwe wet- en regelgeving helder blijkt welke rechten en plichten uitvoering zijn van EU-wetgeving en welk deel de Nederlandse wetgever zelf heeft toegevoegd, verzwaaard of gecompliceerd.

Uitgangspunt voor D66 is: overheidsbesluiten moeten worden genomen op een niveau zo dicht mogelijk bij de burger (subsidiariteit). Door heldere verantwoording af te leggen door bestuurders op landelijk, regionaal en lokaal niveau blijkt de oorsprong van de besluiten. Onverminderd geldt daarnaast de noodzaak van verbetering van verantwoording door de Europese instellingen, in het bijzonder over bestedingen van budgetten. Voor D66 is dat een basisvoorwaarde voor democratie. Europa is in ons gedachtegoed een collectief van burgers en niet een constructie van lidstaten.

D66 in Europa

Hoe kunt u als kiezer weten wat D66 met uw stem doet in Europa? Dit verkiezingsprogramma geeft u daarop antwoord. Het is opgesteld aan de hand van actuele thema's zoals:

- werken en ondernemen zonder grenzen;
- gezondheid en voedsel;
- energie, mobiliteit en duurzaamheid;
- onderwijs, ontwikkeling en ontdekkingen;
- democratie, rechten, plichten en grenzen;
- vrede en veiligheid.

Dit programma is ambitieus, maar in de uitvoering ervan is D66 nuchter en realistisch. Wij praten mensen niet naar de mond door te suggereren dat de politiek al hun problemen zal oplossen, ook niet de Europese politiek. Die maakbaarheidsbelofte is niet vol te houden en leidt er toe dat mensen teleurgesteld raken in de politiek. Niet ieder incident, risico of ongemak in het leven kent een politiek antwoord.

Deze inleiding sluit af met een voorproefje uit de keuzes die in dit programma worden gemaakt.

Dit wil D66:

1. De democratische controle op het Europees bestuur moet dringend worden versterkt. Europa moet efficiënter, effectiever en transparanter worden. Hiervoor is het noodzakelijk dat zo veel mogelijk veto's worden afgeschaft en het Europese Parlement volledig zeggenschap krijgt. De Europese Commissie moet een afspiegeling worden van de uitslag van de verkiezingen voor het Europees Parlement. De uitspraken van de burger moeten daadwerkelijk gaan tellen in Brussel. Alleen zo kan de kloof tussen burger en politiek worden gedicht. Een eerste en noodzakelijke stap in die richting is het in werking treden van het Verdrag van Lissabon.
2. De financiering van de Europese Unie moet met de hoogste spoed op de schop; binnen de Europese Unie moeten kosten eerlijker worden verdeeld en baten efficiënter worden besteed. Als we de landsbijdrage hoofdelijk omslaan blijkt dat een rijke Portugees minder bijdraagt aan de Europese Unie dan een arme Nederlander.
3. De Europese interne markt is van grote waarde voor onze economische groei. Deze interne markt is nog vol belemmeringen. Het wegnemen van barrières voor handel blijft nodig. Vooral in de dienstensector moeten obstakels voor grensoverschrijdend ondernemen snel worden verwijderd.
4. Europa moet krachtiger en eensgezinder optreden in de WTO waar besloten wordt over de spelregels van de wereldeconomie; minder handelsbarrières en minder exportsubsidies. Juist door een sterkere externe handelspolitiek te voeren kan Europa de normen stellen voor respect voor arbeidsvoorwaarden en duurzaamheid.
5. Europa moet meer haast maken met werken aan een nieuw, duurzaam energiebeleid en ons gezamenlijk verweren tegen het machtsvertoon van hen die aan de gas- en olietraan draaien. Een Europese energiemarkt moet snel tot stand komen.
6. Europees beleid ten aanzien van asiel en migratie moet een einde maken aan hopeloze en eindeloze opvangtrajecten en aan mensenhandel. Een Europese Blue Card moet als economisch instrument niet alleen de kwantiteit maar zeker ook de kwaliteit van de instroom reguleren.

D66 neemt graag het voortouw in het creëren van een open samenleving zonder drempels. Een maatschappij waarin iedereen zich vrij kan bewegen en tot zijn recht kan komen. Wij willen een wereld waarin iedereen uitzicht heeft op een menswaardig bestaan. Meer dan ooit willen we doen waar we goed in zijn: het ontwikkelen en steunen van baanbrekende initiatieven in Nederland, in Europa en in de wereld. Of het nu gaat om duurzame energie, om veiligheid, mensenrechten of natuurontwikkeling. Nederland is één van de meest ontwikkelde landen ter wereld. Dat willen we blijven en verder uitbouwen. Europa is daarvoor een belangrijk instrument.

7. Het is hoog tijd om de gezamenlijke Europese aanpak van terrorisme en grensoverschrijdende misdaad verder te intensiveren. Criminelen werken al 'heel goed' samen in Europa, nu politie en justitie nog!
8. D66 pleit voor een volwaardig gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. Op die manier kan de Europese Unie in de hele wereld opkomen voor mensenrechten en fundamentele vrijheden, en binnen de NAVO en de VN met één mond spreken. *Soft power* (diplomatie) waar dat kan en een gebundelde militaire macht van samenwerkende defensieonderdelen van de lidstaten waar dat moet.

Sociaal-liberale richtingwijzers

D66 draagt oplossingen aan voor vraagstukken die nu spelen in Europa. De dagelijkse praktijk is echter moeilijk te voorspellen. Ongetwijfeld komen er ook de komende jaren in Europa nieuwe onderwerpen op de agenda waarop we nu nog geen pasklaar antwoord hebben. In al die gevallen hebben we als uitgangspunt de vijf richtingwijzers die ook een onderdeel vormen van ons Verkiezingsprogramma 2006 en een leidraad zijn in de partij. Alle vertegenwoordigers van D66, lokaal, provinciaal, landelijk én in Europa, zullen aan de hand van deze richtingwijzers ook bij nieuwe kansen of uitdagingen reageren op een wijze waarin u zich als sociaal-liberaal herkent:

- Vertrouwen op de eigen kracht van mensen
- Denk en handel internationaal
- Beloon prestatie en deel de welvaart
- Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving
- Koester de grondrechten en gedeelde waarden

D66

Mensen verdienen beter

D66 wil:

- Een EU als één handelsgebied in een open wereldhandel
- Een volwaardige Blue Card voor migranten in de EU
- Een daadwerkelijke investering van 3% van het BNP in kennisontwikkeling in elke lidstaat
- Eén Europese toezichthouder voor de Europees en mondiaal opererende financiële instellingen

De groei van de welvaart in Nederland is de laatste decennia voor een belangrijk deel te danken aan de wijze waarop Nederlandse ondernemers en consumenten hebben weten te profiteren van ons EU-lidmaatschap. Het EU-lidmaatschap levert elk huishouden jaarlijks een paar duizend euro extra op. Dankzij de euro zijn de gevolgen van de financiële crisis tot nu toe voor Nederland beperkt gebleven. De economische groei in Nederland, in Europa en in de wereld staat nu echter flink onder druk. Samen met de klimaatverandering, het energie- en voedselvraagstuk en de vergrijzing zijn dit de belangrijkste uitdagingen waar we de komende jaren mee te maken krijgen.

D66 ziet bij de aanpak van deze problemen een grote rol weggelegd voor Europa, als belangrijk handelsblok met een gemeenschappelijke markt en munt. Tijdens een crisis lijken protectionistische maatregelen aantrekkelijk, maar onze burgers en producenten hebben juist dan geen behoefte aan duurdere producten en grondstoffen. Europa moet zich op alle niveaus blijven verzetten tegen protectionisme, en het ook niet zelf gebruiken als vergeldingsmaatregel.

De overheid mag stimuleringsmaatregelen nemen, maar dat moet onze toekomstige samenleving wel wat opleveren. Investeringsmaatregelen moeten gaan naar publieke goederen die individuele marktpartijen niet of onvoldoende verschaffen. Bovendien zal de effectiviteit van de maatregelen vooraf getoetst moeten worden om procyclisch beleid te voorkomen. Begrotingstekorten

mogen alleen tijdelijk oplopen wanneer deze vergezeld worden door duidelijke hervormingsmaatregelen om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn te garanderen. Hervorming van het Europese en mondiale systeem voor financieel toezicht is dringend geboden. D66 wil Europees toezicht op financiële instellingen. Ook op mondiaal niveau moeten toezicht en coördinatie worden versterkt.

In eigen land zullen we op deze veranderingen en uitdagingen moeten inspelen door meer en beter onderwijs, de liberalisering van de arbeidsmarkt, het verhogen van de AOW-leeftijd, het openbreken van de huizenmarkt en het verbeteren van de randvoorwaarden voor de individuele levenskeuze van burgers ten opzichte van werk, zorg en samenleven. Daar maakt D66 zich onophoudelijk sterk voor in het Nederlandse parlement.

Ook in Europa kijkt D66 altijd naar de lange termijn. Op dit moment is een open Europese economie zonder binnengrenzen van groter belang dan ooit, voor Nederland én voor de andere EU-lidstaten. Europa is ons achter- én ons binnenland. Het onverstandigste dat we kunnen doen, is ons terugtrekken op ons nationale erf. Een kleine en open economie als de Nederlandse heeft veel belang bij een sterke open Europese markt. Het merendeel van de Nederlandse handel vindt binnen Europa plaats. De Rotterdamse haven voert goederen door via Europese wateren naar Duitsland, Oostenrijk en verder. Nederland profiteert ook van de euro als

Een EU als één handelsgebied in een open wereldhandel

gemeenschappelijke munt die inmiddels internationaal veel vertrouwen geniet. Alleen een sterke Europese markt kan de concurrentie aan met opkomende economieën als China en India.

D66 realiseert zich dat natuurlijke hulpbronnen als water, hout, voedsel en andere grondstoffen duurzaam gebruikt en beheerd moeten worden. Verdwijnd regenwoud, afnemende biodiversiteit en groeiende broeikasgasconcentraties in de atmosfeer vormen signalen dat we op mondiale schaal onze omgang met het ecosysteem onder ogen moeten zien. D66 is voor een open, eerlijke wereldhandel. Daarom is het belangrijk dat onze generatie zich rekenschap geeft van haar Ecologische Voetafdruk. Wat D66 betreft neemt de Europese Unie een leidende rol om de transitie naar een duurzame economie te versnellen.

Een open Europese markt: transparant en zonder barrières

Stabiele financiële markten zijn de basis voor een gezonde economie. De huidige financiële crisis is een mondiaal probleem, waarop mondiaal een antwoord moet worden geformuleerd. D66 wil dat Europa hierin het voortouw neemt.

- De werking van financiële markten moet worden verbeterd. D66 wil dat de Europese Unie hogere eisen stelt aan de transparantie en kwaliteit van de informatie over financiële producten. De onafhankelijkheid van kredietbeoordelaars verdient hierbij extra aandacht.

Een volwaardige Blue Card voor migranten in de EU

Regelgeving moet worden aangepast aan nieuwe producten en ontwikkelingen in de markt. D66 steunt het voorstel voor Europees toezicht op financiële instellingen op Europees niveau. Samenwerking is noodzakelijk bij financieel gedrags- en systeemtoezicht om te voorkomen dat we toekomstige generaties opzadelen met een volgende financiële crisis.

- Overheidsingrijpen in tijden van economische neergang is te rechtvaardigen. Maar dit mag niet leiden tot concurrentievervalsing, protectionisme of het fragmenteren van de interne markt. Hierbij is het cruciaal dat de regels die in de Europese Unie zijn afgesproken over aanvaardbare nationale begrotingstekorten strikt worden nageleefd (Stabiliteitspact). Deze afspraken bieden nu al voldoende flexibiliteit voor uitzonderlijke tijden. Die ruimte moet worden gebruikt. Maar de financiële crisis mag geen excuus zijn om de principes van het stabiliteitspact los te laten. Aan de onafhankelijkheid van de Europese Centrale Bank mag niet worden getornd. Intensieve Europese coördinatie is nodig om te verzekeren dat doelstellingen van duurzame groei niet door de financiële crisis en recessie in het gedrang komen, zowel op Europees als internationaal niveau.
- Sedert 2000 staat de pensioenproblematiek op de Europese agenda. Er is afgesproken dat lidstaten jaarlijks verslag doen van de betaalbaarheid van de pensioenen. D66 vindt dit volstrekt onvoldoende. D66 pleit voor een scala aan maatregelen in EU verband - zoals verhoging van de pensioenleeftijd in een aantal

Een daadwerkelijke investering van 3% van het BNP in kennisontwikkeling in elke lidstaat

Eén Europese toezichthouder voor de Europees en mondiaal opererende financiële instellingen

landen en versterking van de arbeidsmarkt - die werkelijk effect zullen hebben en de betrouwbaarheid op de lange termijn voor de EU-burgers zeker stelt.

Verder met de interne markt

- D66 is voorstander van de verdere voltooiing van de interne markt, met name als het gaat om belangrijke sectoren zoals energie, financiële diensten, post en transport. Voor D66 staat de burger centraal, ook als consument, koper en gebruiker van diensten. Door eerlijke concurrentie in een open Europese markt krijgen we meer keus, betere kwaliteit en lagere prijzen van goederen en diensten. Vooral in de dienstensector is nog een enorm onbenut potentieel van groei en nieuwe banen. De lidstaten moeten eindelijk haast maken met het neerhalen van bureaucratische en protectionistische barrières. Vrij verkeer van diensten en werknemers, bijvoorbeeld in de zorgsector, zal het aanbod en de kwaliteit van zorgdiensten sterk vergroten.
- De overheid is en blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit en toegankelijkheid van publieke diensten. Er moet echter continu kritisch worden bekeken of deze diensten niet kwalitatief en/of kwantitatief geheel of gedeeltelijk beter en goedkoper kunnen worden aangeboden door marktpartijen op een open Europese markt. De Europese Unie schrijft niet voor hoe publieke diensten moeten worden georganiseerd of gefinancierd. Maar daar waar is gekozen voor het toelaten van marktwerking, moeten de regels voor eerlijke concurrentie worden nageleefd.
- Het mededinging- en concurrentiebeleid van de Europese Commissie heeft het overduidelijk bewezen: een sterke markt heeft een sterke overheid nodig. En daarnaast een betrouwbare toets door de rechter: het Europese Hof van Justitie te Luxemburg is een belangrijke factor gebleken in de onafhankelijke toetsing en daarmee bevordering van de interne Europese markt. Om de interne markt goed te laten functioneren, moet de Europese Commissie ook de uitvoering door lidstaten van Europese wetgeving strikt blijven volgen. Europese richtlijnen dienen doelmatig, voldoende specifiek en proportioneel te zijn. Geen micromanagement! Veel ondernemers, met name in het midden en kleinbedrijf (MKB), hebben in de praktijk nog steeds moeite om in andere Europese landen hun diensten aan te bieden. Juist voor onze diensteconomie is het van belang dat er zo snel en volledig mogelijk een goede dienstenrichtlijn wordt ingevoerd. Op die manier wordt de weg vrij gemaakt voor grensoverschrijdende bedrijven in de dienstensector.
- De positie van de gebruiker/consument is erg zwak als het gaat om het beëindigen van een publieke dienst (bijvoorbeeld bij het veranderen van ziektekostenverzekering, wijziging energieleverancier). D66 pleit daarom voor een wettelijk geregelde evenwichtige aanmelding en afmelding van dit soort diensten. Met andere woorden: één telefoontje zou moeten volstaan.
- D66 is voorstander van een adviescollege toetsing administratieve lasten (Europese Acta), zoals dat ook in

Nederland bestaat, ter vermindering van regeldruk voor bedrijven, burgers, instellingen en professionals. Ondoorzichtigheid van regels en verschillen in nationale omzetting belemmeren ondernemerschap en innovatie (bijvoorbeeld bij publieke aanbestedingen en staatssteun). Dit moet ook gelden voor burgers als het gaat om hypotheek en verzekeringen.

- Europese wetsvoorstellen moeten ook in de toekomst allemaal worden voorzien van een impact assessment, waarin de verwachte resultaten en consequenties worden uitgewerkt. De bestaande *impact assessments* zullen sterk verbeteren als er steeds meer meetbare beoordelingselementen worden benoemd. Veel wetten zijn tevens voorzien van een clausule voor evaluatie. D66 vindt dat wetten in de regel een horizonbepaling moeten hebben, zodat de betreffende wetgeving na bijvoorbeeld vijf jaar automatisch vervalt, tenzij door het Europese Parlement besloten wordt tot verlenging of aanpassing.
- De fiscale stelsels voor de burgers van de lidstaten ziet D66 als een nationale aangelegenheid. D66 steunt de voorstellen van de Europese Commissie voor een gemeenschappelijke grondslag voor winstbelasting die grensoverschrijdend ondernemerschap eenvoudiger maakt.
- D66 juicht de uitbreiding van een gemeenschappelijk eurobetalingsgebied (*Single European Payment Area*) toe. Doel is om één 'betaalruimte' te creëren waarbij betalingen en betaalkaarten overal in Europa op dezelfde manier functioneren, zonder meerkosten bij betalingen over de grens. Transparantie van gemaakte kosten op de betaaldienstenmarkt is nodig. Dit maakt werken en ondernemen over de grens eenvoudiger.

Mensen maken het verschil

De Europese interne markt gaat over vrij verkeer van goederen, diensten én personen. Het zijn uiteindelijk de mensen in Europa die het doen, niet de lidstaten. D66 vertrouwt op de creativiteit van mensen, als werknemers, werkgevers, burgers en consumenten, om activiteiten te ontplooiën en oplossingen te vinden voor problemen die op hun pad komen. Protectionistische bureaucratische regels belemmeren deze creativiteit en moeten daarom zoveel mogelijk verdwijnen. Vermijd regelzucht.

- D66 wil dat de mobiliteit van werknemers in de Europese Unie verder wordt verbeterd en gestimuleerd. Steeds meer mensen gaan voor kortere of langere periode in het buitenland werken en wonen. Mobiliteit van werknemers, studenten, academici of kunstenaars moet niet worden belemmerd door obstakels in sociale

zekerheid. Wel zal de positie van kwetsbaren op de arbeidsmarkt beschermd worden op een wijze die de kansen van de totstandkoming van een internationale arbeidsmarkt niet belemmert. Er wordt streng toegezien op het voorkomen van illegale arbeid en uitbuiting van arbeidsmigranten.

- De afspraken over de wederzijdse erkenning en het meenemen van opgebouwde rechten moeten voortdurend worden aangepast aan de eisen van mobiliteit en flexibiliteit. Daarnaast moeten lidstaten bij het maken van nationaal beleid op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en pensioenen stelselmatig rekening houden met de situatie van grensarbeiders.
- D66 wil zo min mogelijk belemmering voor het vrije verkeer van mensen binnen Europa, en dus van Europese arbeidsmigranten uit volwaardige EU-lidstaten. Daarom is D66 voor het onmiddellijk openstellen van onze arbeidsmarkt voor werknemers uit nieuwe lidstaten. Landen die bij de toetreding van de tien nieuwe lidstaten in 2004 geen eisen stelden aan nieuwe werknemers hebben hierdoor belangrijke voordelen behaald.
- D66 is voor een volwaardig Europees 'Blue Card' systeem, naar Amerikaans voorbeeld, dat de toelating van migranten van buiten de Europese Unie vereenvoudigt. In de toekomst heeft Europa behoefte aan zowel hoog- als laagopgeleide werknemers om tekorten op de arbeidsmarkt aan te vullen, met name ook in de zorg. Vooraf vaststellen of een migrant over voldoende vaardigheden beschikt om zich zelfstandig op de Europese arbeidsmarkt te bewegen is zowel in het belang van degene die ergens een nieuw leven wil beginnen als van de samenleving waarin dat nieuwe leven vorm moet krijgen. Maar de huidige voorstellen van de Europese Commissie voor een Blue Card bevatten veel te veel beperkingen, en zijn volstrekt onvoldoende. Daarnaast moet een systeem worden ingericht om voor bepaalde beroepen waarvoor een tekort dreigt niet-EU-ingezetenen toegang te geven tot de Europese arbeidsmarkt.

Kennis en innovatie: onderzoek en onderwijs

De Europese Unie wil in 2010 de meest dynamische en concurrerende kenniseconomie ter wereld zijn (de zgn. Lissabon Strategie, afgesproken in 2000). Deze doelstelling dreigt bij lange na niet te worden gehaald. Om mee te tellen in de wereldeconomie is investeren in kennis de enige verstandige strategie. Zoals D66 in Nederland consequent pleit voor een structurele meerjaarlijkse verhoging van uitgaven aan onderwijs en onderzoek, pleit D66 in Europa voor een flinke impuls voor kennis en

innovatie in de Europese economie. De Europese Unie moet talent aantrekken en voortbrengen, en ruimte bieden aan individuen, ondernemingen en organisaties om te excelleren, investeren en innoveren.

- Investeren in een kenniseconomie levert op de lange termijn een hoog rendement op. De Europese lidstaten hebben afgesproken 3% van hun Bruto Nationaal Product te besteden aan onderzoek en ontwikkeling (Lissabon Strategie). D66 wil dat nationale overheden, inclusief Nederland, het bedrijfsleven aanspreken op hun volstrekt tekortschietende bijdrage en dat zij een extra inspanning leveren om de afgesproken doelstelling te bereiken. Te denken valt aan een verdere uitbreiding van het instrument 'kennisvouchers' voor het midden- en kleinbedrijf, maar zeker ook aan het intensiveren van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Sterk groeiende economieën als India en China gaven in de afgelopen decennia 8-9% uit aan onderzoek en ontwikkeling. De focus van de Europese Unie en nationale uitgaven moet van het subsidiëren van verouderde industrieën en landbouwproductie verschuiven naar innovatie en kennis.
- Innovatie komt soms door toevallige ontdekkingen maar veel vaker vanuit een goede kennis- en innovatie-infrastructuur. De Europese Unie moet meer geld beschikbaar stellen aan universiteiten en onderzoeksinstituten die grensoverschrijdend samenwerken. D66 streeft naar een Europese Ruimte voor Onderzoek, waar Europese samenwerking en kennisdeling centraal staan. Op die manier ontstaat er naast een vrij verkeer van goederen, diensten en personen ook een vrij verkeer van kennis in Europa. Goede stappen zijn al gezet in het erkennen van diploma's in andere landen. Het verwijderen van onnodige obstakels op het gebied van immigratie, arbeidsrecht of sociale zekerheid is van groot belang. Er zijn vaak toch nog te veel praktische obstakels bij het binnenhalen van buitenlands onderzoekstalent. Europa moet een magneet worden voor de Best and Brightest, door een cultuur te ontwikkelen die innovatie en ondernemerschap aanmoedigt en waardeert.
- In de huidige informatiemaatschappij is kennis, creativiteit en innovatie van steeds groter belang. Digitale ontwikkelingen op internet en op het gebied van *open-source-software* stimuleren een snellere verspreiding en gebruik van informatie. Bescherming van intellectueel eigendom is belangrijk voor innovatie, maar mag niet gebruikt worden als protectionistisch instrument om de snelle ontwikkelingen op het gebied van software te ondermijnen.

- D66 is voor een Europese markt voor intellectueel eigendom. In de komende vijf jaar moet er eindelijk een EU-gemeenschapsoctrooi komen. Het moet voor mensen eenvoudiger en goedkoper worden een octrooi aan te vragen dat voor heel Europa geldt. Volgens D66 is het van belang dat creatieve uitingen (bijvoorbeeld door kunstenaars en auteurs) worden beschermd. Echter het auteursrecht mag de rechten van consumenten niet uithollen.

Europa als economische factor in de wereld

De wereldeconomie verandert voortdurend. Naast de voortgaande handel met de Verenigde Staten, hebben we steeds meer te maken met opkomende economieën in Azië en Latijns Amerika. Door niet alert te reageren laat Europa kansen liggen, ook in Afrika. Juist nu moet voor Europa vrije en open handel voorop staan. D66 is geen voorstander van speciale beschermingsconstructies tegen nationale investeringsfondsen (zogenaamde sovereign wealth funds) naast de bestaande regels.

- De Europese Unie moet krachtiger optreden in de Wereldhandelsorganisatie (WTO), waar besloten wordt over de spelregels van de wereldhandel. De Europese Unie moet krachtig pleiten voor minder handelsbarrières en minder exportsubsidies, en voor meer respect voor arbeidsvoorwaarden en duurzaamheid.
- Goede en vrije handelsrelaties zijn voor ontwikkelingslanden veel effectiever dan ontwikkelingshulp. D66 wil daarom dat ontwikkelingslanden gemakkelijker toegang krijgen tot de Europese markt. De Europese Unie moet een einde maken aan concurrentievervalsende subsidies en beschermingsmaatregelen voor Europese bedrijven om zo de realisatie van de Millenniumdoelstellingen dichterbij brengen.
- Uitbreiding van de Europese Unie heeft veel economische voordelen, voor de toetreders maar ook voor de Europese Unie als geheel. De twaalf lidstaten die de laatste vijf jaar zijn toegetreden hebben allen een versnelde economische groei doorgemaakt. Maar ook de vijftien oude lidstaten, waaronder Nederland, hebben sterk geprofiteerd van de grotere interne markt.
- Daarnaast oefent de Europese Unie door het aangaan van handelsbetrekkingen een positieve invloed uit op bijvoorbeeld Noord-Afrikaanse landen maar ook Oekraïne en Georgië, waarmee naast welvaart ook democratie kan worden gestimuleerd.

D66

Mensen hebben energie

D66 wil:

- Eén Europees duurzaam energiefonds gefinancierd uit CO₂-heffingen
- Een Europees verdrag voor hernieuwbare energie (EURENEW)
- Een toegankelijk Europees systeem van geïntegreerde nationale energienetwerken
- Een gecoördineerd buitenlands energiebeleid waardoor alle landen binnen de Europese Unie sterker staan in onderhandelingen met leveranciers van buiten de Unie

Op het gebied van energie staan Nederland en Europa de komende jaren voor grote uitdagingen. Uitdagingen waar alleen op Europees niveau een antwoord op gevonden kan worden. Een sterk toenemende vraag naar energie, de schadelijke effecten hiervan op ons milieu, en de beperkte beschikbaarheid van fossiele brandstoffen beïnvloeden onze economische groei en onze veiligheid. Dit zijn serieuze problemen die vragen om serieuze antwoorden. Tegelijkertijd bieden innovatie en nieuwe methoden van energieopwekking kansen voor een economie van de toekomst.

Fossiele brandstoffen zijn nu nog de belangrijkste energiebron in de wereld. Maar deze voorraden worden steeds moeilijker bereikbaar, worden duurder en zijn eindig. En het belangrijkste: fossiele brandstoffen hebben door de CO₂-uitstoot en andere emissies een negatief effect op ons leefmilieu. Daarnaast moet Europa er voor waken om in zijn zoektocht naar nieuwe leveranciers van energie van buiten de EU niet te afhankelijk te worden van één of enkele grote olie- en gasleveranciers.

Europa moet het initiatief nemen voor een slagvaardige gecoördineerde energiepolitiek gericht op een duurzame energievoorziening, met oog voor een schonere leefomgeving en economische innovatie. Door samenwerking wordt de productie van niet-fossiele brandstoffen betaalbaar, voor iedereen bereikbaar en kan de overschakeling naar een duurzame energiemix sneller verlopen.

Naar een open Europese energiemarkt

Europa streeft al sinds het begin van de jaren 90 naar het openbreken van de nationaal georiënteerde en gesloten gas- en elektriciteitsmarkten. Dit komt maar moeilijk tot stand. D66 stelt daarom de volgende maatregelen voor:

- Creëer echte concurrentie op de energiemarkt. Meer concurrentie zal een positief effect hebben op de prijs en stimuleert innovatie en vernieuwing. Bovendien is een goedwerkende interne energiemarkt de beste garantie voor een gemeenschappelijk Europees energiebeleid. D66 is voor volledige splitsing van de handelsactiviteiten van de hoofdtransportnetten voor gas en elektriciteit in een geïntegreerde Europese energiemarkt. Dit betekent dat energiebedrijven worden opgedeeld in een netwerkgedeelte dat zorgt voor transport en een commercieel deel dat kan concurreren en verantwoordelijk is voor de levering van energie. D66 steunt een snelle besluitvorming over het derde pakket voor liberalisering van de Europese energiemarkt en een voorspoedige uitvoering van de besluiten. In de komende periode dient Europa de volgende stap te zetten: splitsing van de regionale distributiebedrijven. Pas dan kunnen burgers en bedrijven optimaal profiteren van de goedwerkende energiemarkt.
- Een sterke markt vraagt om een sterke overheid. Om de kwaliteit en betrouwbaarheid van leveranties te

Wij vertrouwen op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu gerechtvaardigd wordt.

Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschikt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.

Partij voor de Vrijheid Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2009

- Standpunten -

Opkomen voor Nederland

De PVV zet het Nederlands belang voorop. Nederland mag geen enkel vetorecht opgeven, het Nederlands parlement moet iedere beslissing kunnen tegenhouden en weer bevoegd worden op alle terreinen.

Stop de miljardenstroom

Nederland is de grootste nettobetaler. Wij willen ons geld terug. Miljarden euro's aan Nederlands belastinggeld willen we weer gebruiken voor Nederland, niet voor Brussel. Dus geen miljarden meer om de boeren in Polen en Frankrijk te spekken. Geen nieuwe wegen met Nederlands geld aanleggen in Bulgarije en Portugal. Nederlands geld in ons eigen land besteden, zeker in de huidige economische crisis!

Eurabië of Europa?

De massa-immigratie en de islamisering zijn rampzalig voor Europa en Nederland. De islamisering van Nederland en Europa moet worden gestopt. Daarom willen wij zelf uitmaken wie we nog toelaten. Het vetorecht over immigratie moet blijven. Baas in eigen huis. Er is genoeg islam in Nederland.

Turkije nooit welkom

In 2050 zijn er 100 miljoen Turken. Die maken straks als EU-land met de grootste bevolking misschien de dienst uit in Brussel en dus in Nederland. Bijvoorbeeld op het gebied van de massa-immigratie. De PVV zegt: Turkije nooit lid van de EU, ook niet over honderd jaar. De islamitische cultuur staat haaks op onze cultuur.

Geen uitbreiding

De Europese Unie is veel te groot. Genoeg is genoeg. Iedere nieuw land betekent nog meer geld naar Europa en nog minder zeggenschap voor Nederland. Dus geen nieuwe landen meer bij de EU. Corrupte staten als Roemenie en Bulgarije moeten eruit.

Economische samenwerking: ja

Een politieke superstaat, daar zit niemand op te wachten. Nog meer bureaucraten, nog meer regels, nog meer belastingen. Economische samenwerking, prima! Samenwerking op andere terreinen kan desgewenst in aparte verdragen buiten de EU om.

Toch een referendum...

Dit kabinet durft u niet te laten stemmen over het Verdrag van Lissabon. Nou, dan houden we toch gewoon ons eigen referendum! Op 4 juni. Bij de verkiezingen voor het Europees Parlement.

THE PRAGUE DECLARATION OF PRINCIPLES OF THE EUROPEAN CONSERVATIVES AND REFORMISTS GROUP IN THE EUROPEAN PARLIAMENT

CONSCIOUS OF THE URGENT NEED TO REFORM THE EU ON THE BASIS OF EUROREALISM, OPENNESS, ACCOUNTABILITY AND DEMOCRACY, IN A WAY THAT RESPECTS THE SOVEREIGNTY OF OUR NATIONS AND CONCENTRATES ON ECONOMIC RECOVERY, GROWTH AND COMPETITIVENESS, THE EUROPEAN CONSERVATIVES AND REFORMISTS GROUP SHARES THE FOLLOWING PRINCIPLES:

1. Free enterprise, free and fair trade and competition, minimal regulation, lower taxation, and small government as the ultimate catalysts for individual freedom and personal and national prosperity.
2. Freedom of the individual, more personal responsibility and greater democratic accountability.
3. Sustainable, clean energy supply with an emphasis on energy security.
4. The importance of the family as the bedrock of society.
5. The sovereign integrity of the nation state, opposition to EU federalism and a renewed respect for true subsidiarity.
6. The overriding value of the transatlantic security relationship in a revitalised NATO, and support for young democracies across Europe.
7. Effectively controlled immigration and an end to abuse of asylum procedures
8. Efficient and modern public services and sensitivity to the needs of both rural and urban communities.
9. An end to waste and excessive bureaucracy and a commitment to greater transparency and probity in the EU institutions and use of EU funds.
10. Respect and equitable treatment for all EU countries, new and old, large and small.

European Liberals'
top 15
for EP elections

ELDR Manifesto

Adopted at the Stockholm Congress,
31 October 2008

Over 60 years, Liberals in the European Union have contributed much to achieving peace, unity and prosperity. We continue to work towards a more capable and democratic Union, the completion of the single market, a safer environment, and the promotion of civil liberties and fundamental rights. We want the Union to take the lead in tackling global security challenges and in responding to the international financial crisis and its consequences. The Union must be modernised and strengthened according to the values and principles of liberal democracy and market economy.

Liberals are the third largest group in the European Parliament and frequently make the difference in terms of law and policies.

ELDR believes in the necessity to adopt the Lisbon Treaty and call for its implementation. The Treaty considerably reforms the institutions of the European Union, enhances transparency, strengthens its democratic character and equips the EU with the necessary tools for today's global challenges. European Liberal Democrats urge EU member states to agree on methods for its swift implementation.

Civil liberties

Civil liberties and freedom are the foundations for a liberal Europe.

1 ELDR demands respect of all fundamental freedoms in the EU, especially freedom of press, thought, speech, liberty of association, religion and ownership, and upholding the rights of minorities and those of individuals to privacy and protection of their personal data and dignity.

2 ELDR wants the EU to become a real area of freedom, security and justice, and calls for stronger co-operation between police and judicial services to effectively combat cross-border crime, terrorism and corruption. The fundamental procedural rights of suspects must be respected under all circumstances.

EU Single Market, Growth and Employment

Cross-border competition, knowledge sharing and free trade in goods and services are essential for increasing the EU's international economic competitiveness.

- 3 ELDR supports the notion of a 'fifth freedom' - the free movement of knowledge, including greater mobility for students, academics and researchers - between member states, so as to encourage inventions and discoveries. ELDR calls for a single market for intellectual property.
- 4 ELDR believes a competitive European business environment is essential to achieve the highest possible standard of living for Europe's citizens and to promote EU standards at global level. The single market should be reinforced and extended in energy, postal services, financial services, railways and health care, while further facilitating the free movement of services and workers, including the further mutual recognition of qualifications. Within WTO the EU should be the driving force for the abolition of customs duties and non-tariff barriers, and for opening Europe's single market to the wider world.
- 5 ELDR reaffirms that sustainable growth, independence of the European Central Bank and national central banks, and a sound fiscal policy according to the Maastricht criteria followed by all member states - including those yet to join the euro - remain essential for prosperity and welfare. Only a truly competitive Europe, creating jobs and opportunities for all, will underpin the social dimension of the single market.
- 6 ELDR welcomes steps to reform the financial system and emphasises that these must be based on better regulation coupled with proper supervisory implementation. A key guarantee for prosperity lies in the high-level personal responsibility of all market participants. A relapse into policies of nationalisation, over-regulation and protectionism would be a major mistake. ELDR supports intensified international cooperation among regulators and strengthening of international standards and believes a reformed IMF should play a leading role in this process in order to prevent future financial crises.
- 7 ELDR supports the introduction of an EU "blue card" system, administered by each member state, to ensure measured economic migration for the benefit of EU citizens.

Environment and energy policy

The unique challenge of climate change and energy security demands unified action across Europe. Europe must become an efficient low carbon economy leading the world in conservation, renewable energy and creative market instruments, thereby ensuring incentives for new jobs.

8 ELDR emphasises that in the EU climate package, business needs reduced administrative burdens and incentives to stimulate investment in techniques to enhance a strong low carbon economy. ELDR wants increased investments in technologies providing solutions, efficiency and increased security of energy supply.

9 ELDR wants to unbundle Europe's energy industry to ensure transparency and serve consumer interests, to integrate climate and energy policy based on sustainable economic growth, and to protect the natural environment; all to exercise global leadership.

10 ELDR actively promotes an ambitious reform of the Common Agricultural Policy within a multilateral framework (WTO). This reform will enable EU farmers to compete in a free global market, to better meet increasing global demand for food in an environmentally responsible way, to direct funding for research in renewable energies, including sustainable new generation bio-fuels, and to guarantee long-term food supplies. ELDR supports the continuing reduction of the CAP budget after 2013.

Enlargement, foreign, security and defence policy

In a globalized world, no EU country can tackle the threats and challenges we are facing today on its own: military and civilian crisis management, securing energy supplies and international trade, arms control and disarmament, the fight against terrorism, organized crime, climate change, poverty and the violation of human rights. EU citizens expect the EU and its Member States to stand together, to act together and to play an effective role in global affairs.

- 11** ELDR considers that the EU enlargement process has been a success and supports the honouring of existing EU enlargement commitments for those countries fulfilling the Copenhagen EU accession criteria which includes integration capacity as an important consideration.
- 12** ELDR believes the EU should play an important role in contributing effectively to global security, where appropriate in cooperation with NATO structures. Therefore we call for major new efforts to strengthen and extend the European Security and Defence Policy by bringing together European defence-related resources and capabilities. This would enhance the EU's military defence cooperation and its responsiveness to international security and humanitarian emergencies.
- 13** ELDR believes EU Member States' interests can best be served through a Common Foreign and Security Policy, speaking with one voice through the High Representative for the Common Foreign and Security Policy.
- 14** ELDR emphasises that the EU should further strengthen its civilian crisis management capabilities and use its experience to guarantee stability, the rule of law and the principles of good governance in countries that are facing or have known a situation of conflict.
- 15** ELDR urges the EU to use and further extend its considerable post-conflict institution-building and nation-building experience in order to be better prepared to deal with situations of regional instability, terrorist threats emanating from failed states, and humanitarian emergencies.

European Liberal, Democrat and Reform Party aisbl
Parti Européen des Libéraux, Démocrates et Réformateurs aisbl

Rue Montoyer 31 (7th floor)
B-1000 Brussels - Belgium
Tél. : +32 (0)2 237 01 40
Fax : +32 (0)2 231 19 07
info@eldr.eu

with the EP support

www.eldr.eu

Strong for the People

EPP Election Document 2009

(adopted by the EPP Congress, Warsaw, 29–30 April 2009)

Topics:

Introduction

- 1. Creating Prosperity for Everyone**
- 2. Making Europe a Safer Place**
- 3. Combating Climate Change**
- 4. Tackling the Demographic Challenge**
- 5. Uniting Europe on the World Stage**

Introduction

In June 2009, citizens of the European Union will vote for the European Parliament – at a crucial moment for Europe. European integration is the greatest achievement in the history of our continent. It has brought not only peace, freedom and stability to our continent, but also an era of understanding, cooperation and unprecedented prosperity. In the past, the need for peace brought the peoples of Europe together. Today, a number of problems require both close cooperation on European level and a strong Europe in the world: the current crisis in the financial markets and a severe worldwide recession, the fight against climate change, our ageing societies as well as terrorism and organised crime. Only a strong Europe will be able to defend and protect our interests in the world. Only a strong Europe will be able to create a more stable global financial system and tackle the other global problems which also deeply affect European citizens.

Today we must seize the opportunity to shape the world economy in a more sustainable way, based on our concept of a Social Market Economy, the success of which was shown during the post-war reconstruction period and the trials and tribulations of the re-unification of Europe after the downfall of the former Soviet empire. Whereas the Socialists in Europe see this crisis as an opportunity to push for a backward leftist agenda which will destroy jobs and Europe's position in the world, we are convinced that our vision of a Social Market Economy is the best response to this crisis. Our positions are distinctly different from the ideological leftist approach of the Socialists, but they also differ fundamentally from the position of market fundamentalists who believe that markets alone should rule the world. The loss of rules and ethical standards is a major cause for the problems our societies are now suffering from. We need better, more sensible regulation and supervision of the international financial and economic system. We strongly promote and support clear rules for the markets to function and prosper for the benefit of everyone – society, the entrepreneur and the employee. This is what distinguishes a real People's party pursuing the common good from political competitors.

Our political family, the European People's Party, has influenced the historical development of Europe like no other political force. Throughout its history, the EPP has been the one political family with a clear vision for Europe. We are convinced that many of today's problems can no longer be solved on national level alone. As the heirs of the founding fathers of European integration, Jean Monnet, Robert Schuman, Konrad Adenauer and Alcide de Gasperi, we are conscious of our rich heritage and committed to shaping the Europe of the future. In this respect it is of crucial importance to increase public awareness about the crimes committed by National Socialist regimes and totalitarian Communist regimes and to condemn these crimes without any ambiguity.

Out of bitter experience with the socialist experiment, responsible for several decades of paternalism, the oppression of free will and the systematic neglect of human dignity, we do not believe that the state should be responsible for every decision in people's lives. We are also convinced that the European Union should not deal with issues that can be better and more efficiently dealt with on a national, regional or local level. The EPP advocates a European Union that sets clear priorities – but stays out of issues that should be handled on a lower level, closer to the citizens themselves. To this end, the EPP strongly promotes the application of the subsidiarity principle and the bottom-up approach for organising a European Union supported by all citizens.

The EPP has for a number of years advocated a new treaty for the European Union because Europe needs to be more transparent, more efficient, more democratic and more capable of acting in order to cope with the enormous challenges ahead. We will continue our work of informing citizens of the benefits of the Lisbon Treaty and the Charter of Fundamental Rights, which will strengthen not only the democratic legitimation but also the judicial foundation of a Union of values. The consolidation of the EU must now be our first priority. In further enlargement rounds, the EU's ability to act efficiently must be ensured. Accession negotiations with Croatia will be pushed forward and concluded as swiftly as possible. The other Western Balkan states also have an accession perspective. We must be prudent about potential future

enlargements; the EU's ability to act efficiently must first be ensured, and a new treaty is very important for this. European countries which cannot or do not want to become members of the European Union should be offered a close partnership with the EU.

Our values

Our idea of Europe is the consequence of our attachment to the values of an open society and of the European common cultural heritage; it has always been based on values and common traditions which are deeply rooted in our civilisation. Our universal spirit, Europe's Judeo-Christian roots and common cultural heritage, the classical and humanist history of Europe, the achievements of the period of the Enlightenment and the active role played by the churches in Europe to promote tolerance and mutual respect, these are the foundation of our political platform.

We have become used to living in a common geographic and political space of peace, freedom, democracy and prosperity, a space with enormously rich and inspiring cultural diversity. Our thought and political action are based on fundamental, interdependent and equally important universal values: freedom and responsibility, fundamental equality, justice and solidarity. For us, genuine freedom means autonomy and responsibility, it means neither collectivism nor irresponsible and selfish individualism. For us, the dignity of the human being is central; we regard the human being as the subject, not the object, of history. This brings us to respect human life in all its forms and at all stages, to respect human dignity in medical and genetic advancements.

The promotion of equality between men and women in all decision-making processes and in the labour market is a priority area.

In our view, persons are not merely individuals but human beings belonging to families. The family, especially today when we are witnessing profound changes in society, deserves the special and concrete support of society. What is good for the family is good also for society. Human beings belong also to communities, regions and countries, enjoying both full rights and duties – also on the EU level. Justice, fundamental equality for all and the dignity of every individual are inseparable. Solidarity means awareness of the interdependence of individuals and their communities. But it means above all protecting the weakest in our society and around the world. It implies global responsibility.

In the framework of responsibility, the EPP also advocates a more sustainable way to deal with the planet we all share as our home. The responsible management of the biosphere and the forms of life which make up humanity's common heritage is essential in order to keep our planet viable for future generations. The urgent problem of global warming underlines the need for humanity to decisively deal with this problem as quickly as possible on a global level. The EPP is convinced that the European Union will and must play an important role and show to other parts of the world that it is possible to modernise economically, create new jobs and preserve the environment at the same time. The current crisis is a reminder that sustainable development should be at the very core of all our decisions.

The values of the European People's Party are pointed out in its Basic Programme and the document "A Union of Values" decided in 2001 in Berlin. The values pointed out in those documents remain the foundation of our political family.

1. Creating Prosperity for Everyone

Solidarity as the foundation of our society

For the European People's Party, the economy is not an end in itself. It is at the service of a concept of society based on the individual, on freedom, solidarity and social cohesion. This is reflected in our notion of a Social Market Economy. For us, the European project has always had a social dimension. The goals of great European achievements like the Single Market and our common single currency, the euro, were always the added value they would deliver to citizens by stimulating economic development and creating more employment in an increasingly globalising world.

The achievement of the goals of the economic and political integration of Europe concerns all European citizens. Through its agenda, the EPP is sending a message of hope, prosperity and solidarity and calls upon all European citizens to work together for our common European future.

A time of economic difficulties cannot be overcome without international cooperation. The European economy and the internal market will only be able to face the current crisis through the coordination of strategies. This is important in order to secure future growth, but also the stability of the euro.

In the future, employees will work in more flexible ways both with respect to their daily or weekly working time as well as throughout their working life: periods of working will be succeeded by periods of training, periods of leisure, periods for family work and periods of social work. It will be important to include sufficient childcare facilities and possibilities for parents to have children and a career at the same time. Our primary goal is to strike a balance between flexibility and security; therefore social security systems should be modernised in order to adapt to the new challenges without giving up their most important aims: solidarity and viability.

We consider economic dynamism in Europe not only as compatible with social responsibility, but in fact as a precondition for it. There will be no social cohesion and political stability without sustainable economic development. Due to our value-based idea of the person, we believe no one should be held back and no one should be left behind. We need to develop and nurture talent, to invest in education, lifelong learning and employment, in order to create opportunities for all, for men and women, youth, newcomers, seniors and partially disabled persons. Everybody is entitled to income, work and an old-age pension. This becomes increasingly a challenge as rising prices for food and energy particularly affect people with lower incomes as well as the unemployed. It is essential to further promote a knowledge-based society which is able to create new employment opportunities in a sustainable way, including by fostering entrepreneurship. The social security systems should on the one hand help those in need by applying the principle of solidarity and on the other hand have an element that encourages the unemployed to (re)enter the labour market. We appeal to the accountability of both sides: the employers to be aware of their social responsibility and the employees to be sensitive to the necessity and opportunity for flexibility, qualifications and lifelong learning.

A value-driven economy

The EPP stresses the importance of values, not only in our societies in general but also in the economic sector. As a part of our society, the economy needs to follow the very same values on which our societies are built – freedom and responsibility are for us two sides of the same coin.

A competitive and sustainable economy that promotes green investments

The emerging global society offers opportunities and challenges at the same time. For the European People's Party, the European Union is the right answer to tackle the challenges of globalisation and to profit from the opportunities.

Economic growth is crucial to keep existing jobs and to create new ones. A major challenge for the European Union in the years ahead will be the transformation of our economies into knowledge-based and low-carbon economies. The world is going through radical changes in the framework of globalisation and climate change. At the same time, our economies are facing the challenges of volatile currencies, food prices and energy costs. We consider these challenges also as an opportunity to transform our economies into sustainable and energy-efficient economies and to make Europe a world leader in this area. Especially the current recession should be used as an opportunity to promote green investments. This will enhance the performance of the European economies and create new jobs through boosting employment, entrepreneurship and investment in renewable resources. To face the recession we need to strengthen the economy. The end of the economic crisis should see a healthier and restructured not a downsized and weaker economic structure brought on by the wrong economic decisions.

The European Union has the necessary preconditions to be an important economic player on global level. With 27 Member States and almost 500 million citizens, it is currently the largest market. The economic dynamism created by enlargement has benefited all Member States and a functioning Single Market will undoubtedly continue to be a driver of European economic development. Europe relies on trade and export and therefore has an interest in an open economy. The opportunities for growth, investments and labour are great. The euro will bind our economies closer to each other and therefore encourage competition, entrepreneurship and innovation – three important preconditions for more growth and jobs.

For the European People's Party, the creation of new jobs is a core priority. Only if we manage to reach a high level of employment will we be able to safeguard prosperity for everyone and assure the future of our social security systems in the context of demographic change. Therefore, we consider work for everybody as the central goal of our economic and social policy, as well as the most effective shield against poverty and social exclusion. Moreover, we consider it our duty to care for good working conditions and for reliable social security systems. The best way is to create more jobs and thus ensure social and territorial cohesion; the European Union, the Member States and local and regional authorities should work hand in hand to take all necessary actions.

New and sustainable jobs can only be created by a dynamic economy that encourages green investments. Therefore, broad and sustainable economic growth is an important precondition to create more employment. The EPP considers the level of unemployment in some parts of Europe, especially among women and youth, to be unacceptable. This creates negative effects on social cohesion and is financially unsustainable. Skill shortages, especially in the lower segment of the workforce, contribute to this problem as well as the high level of taxation. We need more active systems in order to increase the employability of the unemployed. In the first place, this requires investment in human capital in order to establish a well-trained and highly motivated work force.

It also requires a stronger sense of entrepreneurship in all sectors of society. In order to promote employment, the EPP wants to focus on establishing direct and concrete measures which will encourage the creation of new businesses, supporting especially entrepreneurship among youth and women. Those measures should include easing the administrative burden on start-ups, simplifying the regulatory environment, reducing the general level of taxation, improving access for new enterprises to sources of finance, particularly risk capital, and promoting a more entrepreneurial culture. The European approach to employment policies should further enhance the cooperation between the Member States; the European-scale benchmarking of statistical data should lead to better comparability and less bureaucracy. Besides central administrations, local and regional public authorities are responsible for one-third of public expenditure and more than two-thirds of public investment in the EU; therefore they represent a reliable and active actor able to propose efficient solutions to the crisis and to promote growth and jobs.

In keeping with the Charter of Fundamental Rights and the Treaty, we stress the importance of workers' rights and of the role played by all the different trade unions operating in Europe. The EPP is proud of its

roots as a true People's party and its excellent relations with trade unions on the national and the European Level.

In order to improve the performance of the European economies, the EPP puts forward the following priorities:

Completing the Single Market and expanding the Eurozone

With the Single Market and the Economic and Monetary Union, the EU has taken enormous steps forward in creating a common market for almost 500 million citizens. Numerous obstacles, however, still remain to be overcome. Especially in the service sector, in energy and transport, a true single market is still far from being achieved. This has negative consequences for our economies. The removal of the remaining obstacles to the Single Market – while respecting the national competences on social security and every Member State's right to keep its own labour market model – is a key priority in order to promote growth and to create more and better jobs. The same is true for adopting the euro in more Member States. The EPP proposes to launch a Citizens' Single Market Manifesto, pinpointing the top ten frustrations experienced by citizens. This should become a call to action by the Commission and the Member States. We also support new initiatives to provide a consistently safe and secure environment for consumers to access all EU markets.

Realising infrastructure

The economic recovery also requires large-scale infrastructure projects. In particular TEN (Trans-European Networks) are essential for the proper functioning of the internal market. Besides allowing for the creation of employment, it would stimulate the European economy as a whole, notably through tourism. Furthermore, higher infrastructure investments in the third countries would increase European economic influence in our globalised world, while contributing to development in those countries. Therefore, the EPP calls for the completion of the Single Market in the energy and transport sectors, with rapid expansion of trans-European transport networks (TEN-T).

Better coordination of economic policies

A return to growth in Europe should be stimulated through better coordination of the Member States' economic policies, particularly with regard to implementing National Reform Programmes (NRPs). Better coordination of economic and budgetary policies will encourage a revival of European economic activity and job creation.

Giving priority to research and innovation

Europe still lags behind when it comes to research and innovation. Its main weakness lies in the fragmentation and scattering of its efforts as well as in the difficulty of moving from the stage of research to that of innovation. In fact, there is still a gap between the creation of knowledge (research) and its implementation (products and services) as Europe is visibly weaker in the second stage. Cooperation among research programmes as well as researchers within Europe and globally has to be improved and the overall spending on research and development (R&D) has to be increased to 3% of GDP by 2010 and 4% by 2015. The achievement of a Community patent, which has been debated for the last 30 years, would be a major incentive to private investments in R&D. We need to recognise the role of intellectual property in fostering innovation and prosperity.

Reducing bureaucracy

Excessive administrative requirements discourage the creation of new companies and hinder existing ones from concentrating on their activity. The EPP supports the idea of providing business with an environment

that facilitates economic activity and enables it to face competition in the global economy. Therefore, bureaucracy should be minimised and the impact of legislation in terms of costs to companies and employment should be systematically assessed. The EPP welcomes the goal put forward by the European Commission of reducing the regulatory burden on European businesses by 25% by 2012.

Promoting small and medium-sized enterprises (SMEs)

Two-thirds of private-sector jobs in Europe are provided by small and medium-sized enterprises, while SMEs create the majority of new jobs. Their flexibility and dynamism make them a key factor in the health of a country's economy. Europe lacks pioneering entrepreneurs and the EPP will do everything it can to re-ignite this spirit of entrepreneurship in order to create a more dynamic economy. In that respect, entrepreneurship among youth and women should be especially supported. Special attention has to be paid to the needs of start-up companies which should be relieved of excessive bureaucracy. In the context of the economic downturn, SMEs are particularly vulnerable to the credit crunch due to their heavy dependence on bank credit and limited access to financial markets. It is the SMEs which need support measures in order to continue to be the main driving force for growth, job creation and innovation. Therefore they should be targeted by the EU and national financial stimulus packages.

Furthermore, SMEs should be encouraged and supported to turn to green investments as a viable solution to the current financial and economic crisis.

Reaching a budgetary balance

We should not live today at the expense of future generations. Therefore the EPP remains firmly committed to the Stability and Growth Pact to reach budgetary balance and to start paying back public debts. We consider macroeconomic stability as a key condition for achieving the goals of economic growth and job creation.

Tackling the economic depression and making financial markets transparent and accountable

Following the recent meltdown of the international financial system, we are witnessing the worst financial and banking crisis since the Great Depression. Coordinated policy actions were taken in Europe and the United States to prevent this crisis from spreading, but the effects on the real economy are already being felt in many countries. As unemployment grows in the United States, recession becomes a bleak reality in Europe, emerging economies start to falter and the credit crunch is taking its toll on many of our businesses, especially SMEs. Exceptional, coordinated and swift actions must be undertaken by all policymakers alike to avoid further deterioration of the situation. In order to limit the impact of the current developments on the real economy, the main goals are to rapidly restore confidence in the banking system which has to deliver its commitment to provide firms and households with credit, enact policies which can curb public sector growth and urge for a serious reform of the international financial sector through consolidating European and global supervision and efficient regulation.

This crisis will affect our citizens all over Europe, and we will be judged by our political capacity to effectively respond in a coordinated manner to the challenges which lie ahead of us. We cannot allow the financial sector to walk off with the profits and leave the public to bear the losses. Lessons about the functioning of markets, in particular financial markets, have to be learned, and the role of regulation in a modern, globalised economy of the 21st century must be completely redefined.

In addition, we need to better assess the question of big financial institutions which are deemed 'too big to fail' due to their size and the prospective effects of their failure on the whole economy. EU and national competition rules should be further tightened in order to avoid the recurrence of this phenomenon, and thus also eliminate the potential risk of their relying extensively on taxpayers' money to rescue them in case of financial troubles. Therefore, a careful balance should be sought between the necessary rescuing

of troubled banks and financial institutions if their failure can undermine the efficient functioning (and recovery) of our market system. The risk of their potential 'free riding' on future government protection, that is, the resurgence of the 'moral hazard' problem for big companies, must be avoided at all costs.

Furthermore, the risk potential of newly introduced financial instruments has to be assessed and the regulators should not allow instruments and practices which they don't understand. Greater attention is also needed in the handling of retirement funds by financial institutions. Unambiguous rules must be put in place which allow for stronger safeguards, clearer information and increased transparency in the management of such funds by banking institutions in order to set better standards for consumers. This is of utmost importance, both for the future well-being of our citizens, and for our ability to demonstrate that we are truthful about building a more socially responsible and secure financial system.

Against this backdrop, the EPP supports regulatory actions that promote more transparency, accountability and surveillance both at EU and international level. We should focus on enacting 'better regulation' for the financial sector, not 'any regulation'. Furthermore, and although emergency measures are imbedded into the revised Stability and Growth Pact and are indeed necessary at this time, we should be careful not to bend the rules of healthy public debt management more than absolutely necessary for emergency action. Temporary salvage measures should be put in place, while structural reforms should not be forgotten where needed in order to avert a global slump and the risk of an EU credit downgrade. Finally, we should prevent the resurgence of potentially explosive protectionist measures both in Europe and in the United States, as they would undermine growth in the long run and suffocate efforts for more innovation and investments in R&D. In conclusion, the EPP also endorses the following recommendations in order to reach a better-functioning regulatory and policy regime in the financial sector in the future:

1. Improve financial sector surveillance and the overall transparency of financial institutions.
2. Develop mechanisms for the creation of a European-wide and rule-based regulatory system in the financial sector.
3. Close the existing accounting gap.
4. Strike the right balance between a sufficient regulatory and supervisory response and the stability of the financial system. The introduction of new financial products should be assessed according to their effect and in order not to harm financial stability. The financial system should be stabilised by creating the necessary regulation and supervision of financial markets in Europe and worldwide. The financial system needs to be at the service of our economies and must take into consideration especially the needs of start-up companies and SMEs who create most of the jobs in Europe.
5. Improve knowledge, dialogue and international cooperation between national supervisory authorities and financial institutions to avoid a lack of comparability and consistency in the evaluation of more and more complex financial instruments.
6. Strengthen international cooperation. If we are going to address this worldwide crisis and prevent a recurrence, we must reform and reconfigure the global financial system. European regulations alone are not sufficient for global financial markets. That is why there is a clear demand to strengthen international cooperation in the framework of an enlarged G-20 and other international institutions.
7. Enhance the risk management practices and the transparency of both financial institutions and rating agencies and extend regulatory oversight and registration to rating agencies to ensure they meet the international code of good practice, particularly to prevent unacceptable conflicts of interest.
8. Revise managers' pay and reform the incentive structure in the management payroll system. In the future, personal liability for management decisions has to be increased according to the rules of good conduct.

The EU must also make an effort to see that the European economic, social and ecological values that are aimed at sustainable economic growth are also perceived as an attractive model by the rising new economies. In this sense the EU's role as a global partner should be further encouraged and sustained.

Building a knowledge-based society

Although some progress has been made over the last years, the goal of the Lisbon strategy, which seeks to make the European Union the world's most competitive knowledge economy, is far from being reached. The EPP considers the goals of this strategy as an utmost priority so that Europe can be an important economic player on world level and provide its citizens with the jobs they require to lead a decent life.

The quality and effectiveness of education and training systems, the EU-wide recognition of qualifications and a highly skilled and motivated workforce are essential in order to improve employability within the European Union. Education and training opportunities have to correspond to the needs of the labour market in order to ensure that all citizens are able to participate in economic progress.

For citizens to better prepare for and adapt to the needs of an economy based on high technology, we must obtain more from our education and training systems. This will allow citizens to play a full part in the knowledge society. Especially the idea of lifelong learning must be internalised in all parts of society. Moreover, education and training opportunities should correspond to the needs of the labour market. Language training and experiences abroad broaden the horizon and increase mobility. In order to strengthen freedom of movement, the EPP wants to remove administrative obstacles. More cross-border cooperation in health care should lead to more benefits for patients and increase (economic) efficiency. The EU Commission should therefore strengthen its efforts in this regard. In general, we need more freedom for (economic and social) cooperation in border regions. Also, more effort is needed to reduce the digital divide still excluding mainly elderly people and low-income groups from the use of modern communication technologies.

Reducing taxes and contributions

The generally high level of taxation and social contributions in many Member States is a handicap for the creation of wealth as it discourages private initiatives, stifles innovative instruments and dampens the engagement of new labour forces. Therefore, we invite the Member States to adopt the following recommendations regarding fiscal policy in Europe:

1. To *alleviate the general tax burden in Europe* – which is still among the highest in the world – in order to provide more incentives to work, save and invest in Europe, as recommended by the Lisbon Agenda.
2. To *further simplify the tax systems in Europe* in order to make them more transparent and understandable to taxpayers and to avoid the 'two-tier' market formed by those who can afford tax advice and those who cannot.
3. In order not to discriminate between capital and labour, *tax cuts* should not only be granted to the production side, but in the same way *should also be extended to personal income levels*.
4. As global economic competition increases, tax systems must be reformed to make countries more attractive to capital and talent. This can be achieved by lowering the general tax burden, and by *introducing lower rates and fewer exemptions*. This will also lead to a convergence of tax systems.
5. In order to avoid irrational distortions of trade and incentives to fraud, and improve the global impact of fiscal measures by encouraging cross-border activities, the EPP promotes further discussions concerning reasonable coordination relative to indirect taxation in Europe. This debate must be held within the framework of the EU treaty provisions, as well as with respect for the Member States' national sovereignty.

In view of enhanced competition in Europe and globally, the EPP welcomes those reforms of the tax system which lead, through rate reductions and fewer exemptions, to a convergence of tax bases. For this purpose, we think it is necessary to support a convergence of accounting principles in Europe. This can bring benefits to the companies concerned and lead to a reduction in administrative costs.

In order to better coordinate its efforts to halt tax evasion and to avoid other illicit financial activities, we recommend that the European Union adopt stricter regulations concerning tax havens and other off-shore havens, which are too often located in non-cooperative jurisdictions. This would ensure greater transparency in fiscal flows and boost the fight against corruption in Europe.

The European People's Party proposes:

1. ***Avert a global economic slump.*** European governments need to continue to better coordinate fiscal and monetary policies in order to avoid passing from the current economic recession to an economic depression in the future.
 - 1a. Although urgent measures are necessary in these times of crisis, we should be careful not to bend the rules of *healthy public debt management* more than absolutely necessary for special action. We should not live today at the expense of future generations. The Stability and Growth Pact remains the main framework for ensuring financial discipline.
2. ***Prevent a resurgence of protectionism.*** The EPP's sound economic competences, strong political will and swift policy measures undertaken up to now demonstrate that we are on the right track in order to avoid the mistakes of the 1930s, that is, the adoption of protectionist measures which isolated countries from each other, thereby worsening their economic situation.
 - 2a. ***Prevent also protectionism within the EU.*** The uninterrupted functioning of the Single Market is of vital importance. Against a worsening economic outlook, Europe must stick to a common approach based on its values and rules rather than revert to economic nationalism. Europe's internal market must be the cornerstone of the economic recovery. While small businesses are increasingly concerned by the new wave of protectionism, competition in the internal market must remain a cornerstone of Europe's economy. Therefore, Europe must manage the crisis and learn from it. European governments have to resist the temptation to use the economic downturn as a pretext and use taxpayers' money to bail out uncompetitive industries.
3. ***Rebuild the international financial architecture.*** European regulations alone are not sufficient for global financial markets. That is why there is a clear demand to strengthen international cooperation in the framework of an enlarged G-20 and other international institutions, taking also the increased role of the emerging economies into account.
 - 3a. ***Financial sector surveillance and the transparency and accountability*** of financial institutions need to be improved. Especially the risk potential of newly introduced financial instruments has to be assessed and the regulators should not allow instruments and practices which they don't understand.
 - 3b. Concrete political and economic actions need to be undertaken in order to *re-energise the ailing European banking sector*. Banks must swiftly return to their original functions, that is, channelling credit to the real economy in order to finance companies and businesses, following a careful assessment of the risk involved.
 - 3c. A *European-wide and rule-based regulatory system in the financial sector* needs to be introduced as a consequence of the current crisis in the financial markets.
4. The ***creation of jobs*** is our core priority. Only if we manage to reach a high level of employment will we be able to safeguard prosperity for everyone and ensure the future of our social security systems. We consider it our duty to care for good working conditions and for reliable social security systems. Finally, we need more active systems in order to *increase the employability of the unemployed*.
5. The ***coordination of research programmes*** has to be improved and overall spending on research and development has to be increased to 3% of GDP by 2010 and 4% by 2015 in order to improve Europe's position when it comes to research and innovation.
6. ***Bureaucracy should be minimised*** and the impact of legislation in terms of cost to companies and employment should be systematically assessed.

7. The current economic recession also represents a golden opportunity to further *increase our investments in green technologies*. This will help us to boost our economic growth and employment chances, and to credibly position Europe as a world leader in this sector.
8. The *Cohesion Policy* and especially its territorial dimension can contribute to the boosting of economic activity and the reduction of unemployment. Cohesion policy must be seen as complementary to competitiveness and as an important tool to promote the goals of the Lisbon Strategy for growth and jobs.
9. The *revision of the EU budgetary perspectives* for the post-2013 period should accurately reflect the above-mentioned EPP priorities.
10. *EU transport policy* needs to integrate an efficient Trans-European transport network (TEN-T) and to provide high-quality modern transport services, under the following four principles: safety, swift service, low cost and respect for the environment.

2. Making Europe a Safer Place

The field of justice, liberty and security has evolved into an important and dynamic policy area of the EU during last decades. Security in Europe presents serious challenges in various areas, which are not necessarily related to each other. Moreover, the security environment today – in particular internal security – cannot be assessed without reference to today's global security and conflict situation. No single country is able to tackle today's complex problems on its own, global efforts and global cooperation are needed. There are no easy and reliable answers to the questions of how to protect our basic values, to overcome the threat of terrorism and organised crime, to address illegal immigration and to provide food safety and security for European citizens. Therefore the European People's Party developed a policy to protect European citizens and to make Europe a safer place to live.

Fighting terrorism

Terrorism is a threat that endangers European values, security, democracy and freedom. The most recent wave of terrorism is global in its scope and is often linked to violent religious extremism. It is important to differentiate 'religious extremism' from Islam or any other religion. It is terrorism linked to or as an expression of religious extremism, not Islam, that objects to our open society. Terrorism as such is the main adversary and the greatest barrier to the Muslim world's achieving personal development, freedom, prosperity and democracy. We will strongly oppose all political activities that, under false pretences of defending the Islamic faith, are based on threats and violence. The European Union must address the methods of infiltration used by terrorist groups, especially within underprivileged populations, from which they tend to recruit new members.

The European Union must underline that attacks carried out against human beings, though carried out in the name of religion, are actions that contradict religion and that are ruled by hatred and inspired by a totalitarian political view of our societies. The EU and the Member States must show zero tolerance when dealing with violent attacks and threats, notwithstanding the protection and spurious justifications offered by some religious beliefs and movements. A stronger focus must be put on initiatives such as inter-religious and cultural dialogue.

It is important to work more rapidly to resolve the problems affecting the transposition of European arrest warrant and surrender procedures into national law and abolish methods which have prevented these tools from being fully and coherently enforced. This would constitute an essential step towards wider-ranging judicial cooperation and serve to strengthen mutual trust among Member States. The EPP supports the adoption of a framework decision that harmonises the conditions for entry to, stay in, and expulsion from EU territory of all those who incite terrorist acts.

The European Union should promote universal values and human rights in the Muslim world. In this respect, the EU's policy towards the Muslim countries that protect democratic standards or are encouraging a democratic process for their societies is extremely important.

Anti-terrorist measures are the competence of the Member States. But the EPP is convinced that a successful fight against terrorist movements and effective protection for our citizens can only be achieved if we coordinate our policies and agree on the principles. Moreover, the European Union has a clear political role to play in the fight against terrorism. We must achieve the development of a European security system, in which the competences of the EU institutions and the national institutions are precisely defined so as to be understood by the citizens of Europe.

Combating and preventing organised crime

Organised crime activity in Europe has remained a problem in the last decades despite considerably increased budgets dedicated to the control and prevention of organised crime. Moreover, in the light of globalisation and advanced technologies, new forms of criminal activities have appeared. Therefore the EPP believes that a global approach has to be implemented in order to tackle the global challenge of organised crime.

The EU has to intensify its cooperation with third countries through EUROPOL, in particular, to prevent trans-border crime and to build security in our neighbourhood. Moreover, closer cooperation between the law enforcement services of the Member States would better protect an area of freedom, security and justice. Additionally, better coordination should be achieved in order to reduce all forms of corruption at every level in all EU countries. EUROPOL's operational competences must be strengthened.

Safeguarding citizens' liberties

Our work is focused on creating freedom, security and justice. However deficits regarding the enforcement of laws and the protection of fundamental freedoms still exist, which have to be improved in some Member States. Our children face intolerable challenges and even danger in the form of Internet crime and media-transmitted violence. The fight against this needs firm, coordinated action by national, European and international authorities.

The fight against terrorism must strike a delicate balance between ensuring our citizens' security, while at the same time safeguarding their human rights. In order to safeguard their right to privacy, instances of sensitive data being 'misused' by government agencies and business companies, or open to unauthorised use, demands urgent review of how information on citizens is stored, who has access to it and for what purpose.

We want to strengthen the state monopoly on the use of force and we support strict control and restrictions on the activities of private security companies.

Taking the long-term view – prevention is better than cure

We need to recognise the contribution made to our society by the vast majority of Muslim communities in Europe. Only by working with them closely can we tackle jihadist terrorism whose origins are now just as likely to be found in Europe as in the greater Middle East. We should not be blind to cases of the social exclusion of youth belonging to the Muslim communities in our countries, making them vulnerable targets for those who want to turn their hearts and minds against Europe.

Being proud of our own values and beliefs

While respecting the traditions and religious beliefs of ethnic minorities, we should nevertheless be 'intolerant of intolerance' of our own value system and beliefs. We have a right to be proud of them and to have them respected. We must promote religious freedom and freedom of conscience both inside the EU and outside its borders. In the light of the principles of reciprocity and international justice the religious freedom of, amongst others, Christian minorities in third countries must be improved.

The European People's Party recommends the updating, revitalising and modernising of inherent values, including the rights of persons belonging to national minorities. These national minorities, their language and culture, are part of our European values. These values are common to the Member States in a society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men prevail. The EPP recommends the promotion of best practices in the field of minority rights.

The EU's foreign policy must be as coherent as possible with the principles laid down above. We must learn to distinguish between regimes and governments that support violence implicitly or explicitly and those that do not: having made that distinction, we must act accordingly.

The European People's Party proposes:

- 1. European foreign and security policy has to be in step with European internal policy. This should be based on principles, convictions and values, in order to tackle, from a position of unity and cohesion, problems such as totalitarian jihadist terrorism and organised crime. Other phenomena linked to asylum and immigration should also be comprehensively addressed.**
- 2. It is necessary to urgently redefine the current pattern of European Security and find mechanisms aimed at improving communication and the synergies between the Commissioner for Freedom, Security and Justice, the EU Counter-Terrorism Coordinator and Europol's Director. This should be the case especially when dealing in a united and organised way with the counter-terrorist strategy.**
- 3. To increase coordination among the national authorities in matters of internal security, including cooperation between intelligence services and the sharing of documents and data.**
- 4. It is also necessary to arrange regular meetings, at least once a year, of the Home Affairs Ministers of every Member State, the Commissioner for Freedom, Security and Justice, the EU Counter-Terrorism Coordinator and the Directors of Europol, Eurojust, SITCEN and Frontex, in order to discuss exclusively the situation regarding fundamentalist terrorist organisations, such as the jihadists or the ETA.**
- 5. It is also urgent to improve the operational capability of Europol and Eurojust, in order to allow it to take part in an efficient and relevant way in this key priority of the EU.**
- 6. The EU has to ensure the energy supply and security of the European economy, through its support for investments in projects aimed at avoiding energy dependence and diversification of sources and supplies, in order to prevent further crises.**

Developing a joint policy on illegal immigration

Immigration is emerging as a key issue across Europe. In the past Europe was a place people left, but now it is a major destination for immigrants. A number of factors have influenced migration in recent decades: population growth, market globalisation, environmental degradation, advances in communication technologies, ease of transportation, political, economic and social conditions, regional conflicts and natural disasters.

It is widely considered that massive emigration is a sign of failure for the country of departure, but at the same time we should not underestimate the impact of global warming and growing numbers of 'climate change refugees'. And yet, however, in many countries leaders are satisfied with high emigration that keeps a disruptive youth busy elsewhere and that comes with significant income in the form of remittances in strong currencies.

However, mismanaged immigration – especially uncontrolled illegal immigration – brings about tensions in the host country and inevitably leaves illegal immigrants in difficulties. They may become a source of organised crime and human trafficking. Combating illegal immigration and preventing the human drama connected with and arising from it should be understood as key elements of a European response.

The achievement of the freedom of movement for people within the European area, agreed on at Schengen in 1985, condemns national policies to inefficiency as long as there are no common objectives or coordination of the means. In a European Union without internal borders we have to take decisive actions at both national and European levels to better protect our external borders. Indeed, the pressure of illegal immigration on Member States in the Mediterranean and Atlantic region has reached an unprecedented high.

The EPP recognises that actions taken at EU level – such as the establishment of Frontex – provide the basis for further cooperation between Member States on the subject of Illegal immigration. Recognition that illegal immigration is a common European problem is a prerequisite for a successful policy to combat illegal immigration. Illegal Immigration calls for more concerted efforts and coordinated action between Member States, regions and cities.

The European People's Party proposes:

- 1. Respecting and protecting the migrants' human dignity.** The unacceptable scandal does not lie in the dismissal of illegal workers, it lies in the lack of concern shown for the thousands of boat people drowned near our coasts and the hundreds of thousands of prostitutes coming from the East or the South who work in all our big cities.
- 2. On the job market, implementing the European preference.** Wherever possible, intra-EU migration, within the framework of the regulations for the freedom of movement, should be encouraged, especially to tackle skill shortages in Member States. Greater job mobility should be facilitated by reducing bureaucratic barriers, including recognition of qualifications and ease of transferability of various acquired rights, such as pension rights.
- 3. Fighting illegal immigration at EU level, starting from the needs, capacity and priorities set by each Member State.** Whenever possible, the Member States shall negotiate with the countries of origin. Also, and in addition to striking up partnerships with countries of emigration, we need to encourage closer and better ties in the area of police and judiciary cooperation at European level. At the same time, coordination and controls at the EU's common borders will need to be stepped up and national agencies responsible for home affairs and security will require better funding and coordination at EU level. Frontex's mandate should be re-evaluated in order to respond to the increase in pressure from illegal immigration, and cooperation in combating the criminal activities and criminal organisations that often lie behind mass immigration and human trafficking should be reinforced. In the same light, we fully support the objectives of the European Neighbourhood Policy and its action plans aimed at promoting greater economic development, stability and better governance in many of the EU's bordering countries.
- 4. Applying a joint policy on asylum rights.** It should be our priority to establish procedural safeguards as well as common standards in the processing of asylum applications, enhance the protection of vulnerable persons as well as strengthen cooperation with Member States facing extraordinary pressure from asylum seekers. The EPP opposes unilateral mass regularisations by individual Member States.
- 5. Coordinating our regularisation systems for migrants as well as the granting of citizenship to foreigners who acquire, at the same time, European citizenship.** In order to achieve these objectives, pursuing the establishment and the implementation of the Blue Card system for highly skilled workers in Europe could be one possible solution.
- 6. Proposing to the countries of origin a global partnership.** We need to establish a fair but firm returns policy whose message is transmitted to the countries of origin of illegal immigrants. In this sense, we fully support the European Commission's Return Directive which sets a good balance between the repatriation of illegal immigrants and human rights guarantees. Similarly, the return of workers after a stay sufficient for them to get solid professional experience, the readmission of people who are in an illegal situation, police and judicial cooperation to dismantle the border escorts' networks and a section on co-development when it appears relevant, are all important points for the EPP.
- 7. Protecting the coasts of the European Union is vital in order to fight illegal immigration.** The European Union is surrounded by sea and the majority of the illegal immigrants are entering the EU borders by sea. Therefore, the creation of a European Coast Guard is essential in order to combat this phenomenon. Within the next term of the European Parliament, we must establish a specific roadmap towards this end, including an agreement on its budget.

Ensuring food security and food safety

Food is an essential part of European culture and civilisation, and has major importance both in social and economic terms and in terms of public health. It affects us all, throughout our lives. Rising food prices have focused attention on how the EU can ensure a supply of good quality, affordable food for its citizens. We also face the even greater challenge of meeting increased demand for food globally. The developing world faces enormous problems as increasing commodity prices push more people into hunger and poverty with dire consequences, including famine, civil unrest and riots. Farmers across the world face huge challenges. Within the EU, they are being asked to produce more food against a background of increasing costs, quota restrictions and environmental constraints. The multi-functional nature of EU agriculture demands strict compliance with environmental, animal welfare and food safety standards.

Food security

A growing world population with an increase of 80 million per year and an expected total of 8 billion people by 2025 is placing greater demands on food security, mainly but not only in the developing world.

After a long period of reforms, farmers need a stable and predictable Common Agricultural Policy (CAP). Agriculture lies at the heart of the economic, ecological and social challenges of tomorrow. It is one of the key sectors of European strategy: it has economic significance in terms of job creation; it has a role in local identity; it is closely tied to a dynamic agri-food industry, and it has environmental impact. Our ideas must also form part of a more global approach, taking account of governance worldwide, since the CAP alone will not address problems such as world hunger or climate change. The EU shall further on support the development of rural areas and family farming.

The European People's Party proposes:

1. A renewed agricultural policy should meet four objectives:

- **ensure the supply of high quality products in the EU, taking into account the demands of farmers and consumers;**
- **contribute to the global food balance, so as to participate in world food and energy security and be present in the markets of the future;**
- **maintain and develop the balance of rural areas as cultural landscapes, by ensuring the presence of activity and employment and the standard of living for farmers; and**
- **participate in the fight against climate change and improve the environment, by creating agriculture which reconciles sustainability, economic development and ecological efficiency.**

2. A renewed fisheries policy should meet the following objectives:

Fisheries and aquaculture play a key role in providing high quality food to consumers while at the same time they contribute to the social and economic cohesion of all areas dependant on fisheries.

Fisheries:

- **common management, conservation and sustainable exploitation of fish stocks by enforcing the fight against illegal, unreported and unregulated fishing;**
- **limitation of the environmental impact of fishing by reducing unwanted catches and eliminating discards; and**
- **enhanced cooperation between fishing fleets operating in regional seas.**

Aquaculture:

- create secure employment particularly in fisheries-dependent areas by increasing production and applying integrated coastal zone management;
- provide safe and high-quality fishery products by ensuring a high level of public and animal health as well as animal welfare; and
- ensure an environmentally sound industry by reducing the impact of waste, tackling the problem of alien species and genetically modified organisms, promoting biological production and carrying out environmental impact assessments.

3. The ability to cope with the volatility of markets is a determining factor if sustainable bases for production in Europe are to be maintained. Current forms of support, which are essentially fixed in time and disconnected from the real situation on the market, should be supplemented with less static tools, with due regard for international rules.

4. To have an efficient CAP within the EU, more account should be taken of the diversity of systems of production and their needs. We need to find the right balance between sustainable agricultural production while maintaining environmental protection. To meet the challenges ahead, support for agriculture and for the agri-food industry within the CAP should be designed to encourage innovation and incorporate deep respect for the environment.

5. The high demands made of European producers in terms of health and environmental standards and even collective preferences such as animal welfare are legitimate, since they respond to the expectations of society, but they represent a high cost for producers. European production should therefore be governed by fair competition and protected from distortion, and a balance should be sought between competitiveness and social expectations. Notwithstanding its adhering to the principle of the free movement of goods, the EPP, according to the principle of subsidiarity, supports national or regional decisions exercising the right to agriculture free of GMOs.

We need an increase of plant and animal production for staple foods and bio-energy by applying the following measures:

- abolishing any set-aside areas within the EU and a better analysis of current EU environment/land use policies;
- accelerating moves to production and utilisation of second generation bio-energy (which processes manure and agricultural waste materials); and
- researching and developing new technologies for food, animal feed and welfare as well as energy production.

Food safety

Where food is concerned, EU citizens are more and more demanding with regard to the nutritional quality of the products and their safety to health. The EPP pays special attention to the right of the consumer to decide for him or herself, especially as regards the legislation on food labelling, nutrition and health claims made about food. Information and education are essential to enable our citizens to make informed choices. We underline that EU citizens have the right to:

- high-quality food, especially regarding hygiene and safety;
- transparency and traceability of the food chain (indicating the place of origin of food products and the most important raw materials);

- clear, precise and informative food labelling;
- traditional and regional specialities, cuisines and food production; and
- information and education on healthy lifestyle options.

The European People's Party proposes:

- **The European Food Safety Authority (EFSA) has a critical role to play in providing independent and scientifically based decisions and information to Member States and consumers on food safety issues, including GM food. It should not engage in tasks which are outside its remit.**
- **Strong support for the 'farm to fork' approach throughout the food chain.**
- **Support for the polluter-pay principle concerning the hygiene, handling and production of food.**
- **EU standards, and sanctions if necessary, must be applied to imported feed and food.**
- **Careful use of approved pesticides, fertilisers and animal health products.**
- **Correct, accurate and scientifically based food labelling. Information campaigns in the Member States aimed at promoting healthy lifestyles, supported by the EU. Consumers should be empowered to make responsible lifestyle choices for themselves and their family. Traditional and regional specialities, cuisines and food production should be preserved and promoted as part of our culture.**

3. Combating Climate Change – Our Responsibility to Future Generations

'The only battle lost is the one not fought' - Loyola de Palacio

Introduction

The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) has concluded that human activity is altering our climate system and will continue to do so. Scientific evidence shows that a significant part of the current warming is caused by human-induced greenhouse gas emissions, mainly by the burning of fossil fuels which have been stored over millions of years in the earth. The amount of greenhouse gases we add is enormous – some 26 billion tonnes of carbon dioxide alone each year.

Since 1900, Europe has warmed more than the global average, with a 0.95° C increase, compared to the global average of 0.74° C. The global average temperature is projected to increase by 1.8–4.2° C and 2.0–6.3° C for Europe (without policy measures) by the end of the present century.

In Europe, nearly all regions will be negatively affected by some future impacts of climate change, posing difficult challenges to many economic sectors. Negative impacts will include:

- increased risk of inland flash floods
- more frequent coastal flooding
- increased erosion (due to storms and the rise in sea levels)
- increased risk of forest fires (due to heat waves)
- water scarcity and droughts

Climate change threatens additional impacts on natural and socio-economic systems that are already subject to natural climate fluctuations (such as water scarcity, droughts, forest fires and floods), which cause widespread disruption in society's ability to harness natural resources. Moreover, Europe will have to deal with the consequences of climate change in other parts of the world. A large alliance that involves national and local governments, the international community, the private sector, local communities and individuals has to be built in order to respond efficiently to climate change. A global challenge needs a global response. Therefore, any political decision to reduce greenhouse gas emissions has to keep those 'tipping points' in mind.

By setting clear reduction targets in March 2007, the European Union showed its willingness to fight climate change, but the European Union cannot overcome climate change on its own. It can only control its part of the problem and offer its readiness and political will to contribute to a global solution. In fact, no other region in the world is better suited to provide global leadership on this issue and to stimulate others by its own actions than the European Union. This EU leadership on the issue of climate change has also been confirmed by the decisions taken by the Heads of State and Government in December 2008. The financial and economic crisis should not be taken as an excuse to do nothing – on the contrary: we should take it as a wake-up call to modernise our economies and create new, sustainable jobs.

Therefore, we must continue to put in place the policies and technologies and the change of mindset needed to limit the damage caused by climate change and to promote a more sustainable way of life. This goal also has to be taken into account in the process of restructuring the energy market. The reduction of greenhouse gas emissions offers the opportunity to make us more independent of oil and gas imports. However, this must be achieved in a balanced way that will provide the necessary energy security, while also investing in alternative ways to power our economies

As the largest European party, the EPP has already taken decisive steps towards effective action in energy efficiency, R&D and security of supply. We made far-reaching proposals for a more sustainable, efficient and safe energy supply in our policy document 'Europe's Energy Challenge' in March 2007. However, the

challenge is huge and it is a collective responsibility to look for solutions to safeguard the planet for future generations – it is in our hands to save the Earth. We consider this a political but also a moral responsibility.

Combating climate change in Europe

The Stern Committee, which published its findings in 2006, predicted that climate change would have a serious impact on economic growth if no mitigation was put in place. According to its findings, an investment of 1% of global GDP is required to mitigate the effects of climate change, with failure to do so risking a recession costing up to 20% of the global GDP.

Thus the benefits of strong and early action far outweigh the economic costs of no action. In fact, according to the *Stern Report*, 'the costs of stabilising the climate are significant but manageable; delay would be dangerous and much more costly'.

It is important to note that action on climate change will also create significant business opportunities, as new markets are created in low-carbon and carbon-free energy technologies and other low-carbon and carbon-free goods and services. These markets could grow to be worth hundreds of billions of euros each year, and employment in these sectors will expand accordingly.

The world does not need to choose between averting climate change and promoting growth and development. Changes in energy technologies and in the structure of economies have created opportunities to decouple growth from greenhouse gas emissions. Tackling climate change is the pro-growth strategy for the longer term, and it can be done in a way that does not cap the aspirations for growth of developed or developing countries.

The European Union is too heavily dependent on fossil fuels and must reduce its own emissions of greenhouse gases. Therefore, the EPP wants the European Union to be the frontrunner in low-carbon and carbon-free technologies. We are convinced that a courageous and rapid move towards the most modern and efficient technologies will benefit not only our climate and provide the basis for a global solution, but that it will also be beneficial for the economy as it will make us much less dependent on the import of fossil fuels. Therefore we consider the decarbonisation of our economies as a win-win situation which modernises our economies and makes us less dependent on foreign sources of fossil fuels.

The EPP's main goal is to limit the average global temperature increase to 2° C above pre-industrial levels in order to avoid dangerous global warming. Research shows that stabilising the level of greenhouse gases at 450 ppme (parts per million of CO₂ equivalent) would lead to a one in two chance of staying within the framework of a 2° C rise. This 2° C goal is essential and will be the determining figure in order to set the emission rates allowed in the future. The EPP calls for a 30% reduction in greenhouse gas emissions by 2020 (compared to 1990 levels) according to the decisions adopted in the European Council in March 2007. We also endorse the concrete measures taken by the European Council in December 2008 in order to implement the reduction measures while at the same time safeguarding the competitiveness of European industries. We are aware that those are ambitious goals that will require better integration of the climate change objectives in the relevant policy areas, strong efforts in energy efficiency, the promotion of carbon-free energy as well as the implementation and improvement of the Emission Trading Scheme (ETS) in all areas concerned. But we are willing to accept the challenge and regard it as our duty to keep the earth an inhabitable place for future generations.

Moreover, the EPP calls for an 80% reduction in greenhouse gas emissions until 2050 (compared to 1990 levels). This major goal has to be prepared from now on through the different measures presented in this programme and through the new measures that will be proposed by scientists, politicians and civil society in the coming years.

Promoting energy efficiency and energy saving

Energy efficiency in the production of electricity, the building sector, heating, transportation and manufacturing, will be one of the keys for reducing our energy consumption. Efficiency can be increased by enhanced standards, well-balanced tax/levy systems and the application of the life-cycle cost efficiency principle to the purchasing decisions/choices of consumers. In electricity production the most modern technologies (e.g. combined heat-power generation) have to be applied.

The EPP welcomes the Commission's proposal to cut total primary energy consumption in the EU by at least 20% by 2020, and encourages the creation of an international framework agreement on energy efficiency which favours energy saving mechanisms like efficient street lighting and passive heating and cooling systems for buildings. If Europe manages to deliver, its energy bill could be slashed by an estimated 60–100 billion euro every year. This would also prevent 780 million tonnes of CO₂ from being emitted in the atmosphere, or twice the amount the EU agreed to under the Kyoto Protocol. With regard to heating and building insulation, the Member States and regional and local authorities should grant benefits to owners who enhance energy efficiency in their buildings.

The EPP supports the immediate introduction of energy-saving measures, namely programmes for the renovation of existing residential buildings and public buildings. The main objective is an improvement in energy efficiency (facades, windows, roofs, heating systems, ventilations systems etc.). In this field, modern green technologies are already highly developed; they can be found on the market and are in widespread use.

Such programmes have multiple long-term effects and can also be implemented immediately. Among others, we should preserve and revive the construction sector, which, along with all other connected economic branches, in some cases represents up to 50% of an entire national economy (this includes the preservation of jobs as well as the use of domestic resources, technology and knowledge).

In the transportation sector, the efficiency of cars has to be increased dramatically. Therefore, we call on the European car industry to make fuel efficiency an important target when developing new models. Also the air transport sector has to deliver a significant reduction – mainly by a rapid realisation of the Single European Sky and the integration of air transport (as well as maritime transport) into the ETS. The EU should also further develop trans-European railway networks in order to provide, for goods and people, rapid alternatives to road transport and, on certain distances, to air transport. This inter-modality would also represent a boost for the alternatives to road transport. The development of public transportation in the European Union should become a major goal of the European policy against climate change.

The electricity consumption of products sold in the EU should be clearly marked on energy labels. Appliances which consume electricity even when turned off should be banned from the market. The EPP calls on the European Union and the Member States to use green public procurement as a tool for the promotion of energy efficient products and services, and more generally to boost demand for eco-innovation. The EPP calls on the European Union and the Member States to promote campaigns for more awareness on the issue of climate change. The media also play a role and should not mislead the public with wrong information and manipulated data merely in order to present more controversial debates on the issue.

Emission trading

The EPP is convinced that a genuine market-based system of reducing emissions should be applied where possible. The EU Emission Trading Scheme is one of the most important contributions to reducing greenhouse gases because it internalises external costs so that a market-based mechanism can reduce emissions where the costs for the economy are lowest. The cost-free allocation of emission allowances should be gradually reduced in order to enhance the efficiency and transparency of the market. As many

sectors as possible, e.g. chemicals, aluminium, coal mines and air and maritime transport, have to be integrated globally into the system in order to create a level playing field. We welcome the decisions to establish workable thresholds – carbon leakage will not help the climate but risk jobs in Europe.

Renewable energy

The switch towards carbon-free energy is beneficial for the climate and it also makes us less dependent on the import of fossil fuels from politically unstable regions. The investments will pay off in a double way. The EPP stresses the need for increased efforts in research and development (R&D) and in moving new technologies from the laboratory to the market place in order to enable the application of innovative transformative technologies in all areas of production and the use of energy. The European Union should be the market leader in the most modern, energy efficient technologies.

Renewable energy represents huge potential, which in most of the EU Member States is not yet used to the scale it could be. Energy from renewable sources such as hydropower and including wave, sun, wind, geothermal and biomass energy will have to be exploited on a much larger scale if we are serious about reaching the CO₂ reduction goals. Renewable energy should represent at least 20% of the energy mix in the EU by 2020 but the aim should be to increase this share even further. The Commission should encourage the Member States to establish sector-specific targets, especially for electricity production, heating and cooling and transportation as proposed by the Renewable Energy Roadmap.

Also, in the future, each Member State will continue to choose its own energy mix, based on geographical, economical, regional, climate and structural differences. But equally each Member State will have to fulfil its obligations to reduce CO₂ emissions and to gradually increase the share of energy from low-carbon or carbon-free energy sources to the targets to be proposed in the burden-sharing regime. Incentives to comply with the targets should be cost-efficient. Each Member State should be able to choose the most appropriate measures to promote renewable energies. The aim is to ensure that national policies are aligned with the common EU objective, and at the same time take into account local circumstances. A functioning common energy market and infrastructure are important factors in reaching EU targets. Imports of renewable and carbon-free energy sources should be encouraged before the increased production of more fossil sources.

Member States should examine whether there are administrative barriers to the successful deployment of RES (Renewable Energy Systems), such as unfavourable territorial planning rules, overly complicated permit procedures or unclear responsibilities among authorities. The removal of such obstacles should be treated as a priority.

The EPP supports the minimum target for biofuels, but stresses that clear standards and a certification scheme have to be introduced to ensure sustainability, especially for imported biofuels.

Nuclear energy

Nuclear power can contribute to fulfilling our commitment to reduce greenhouse gases. The EPP is convinced that many countries will also need nuclear energy in the future because they will not be able to rely on renewables alone to secure base-load electricity. But we demand that every power station meet the highest possible standards concerning safety and that more research be dedicated to the safe storage and treatment of nuclear waste.

Taking into account that the debate on the future use of nuclear power is still open in many countries, the EPP, according to the principle of subsidiarity, supports the right of each Member State to decide on the energy mix that it will follow, respecting each country's geographical, economic, regional and climate differences, and provided that all countries meet the emission reduction targets.

Other greenhouse gases

Whereas carbon dioxide is certainly the most important greenhouse gas, the others should not be neglected when we are looking for a sustainable solution. In particular, the emission of methane has to be addressed. Therefore, strategies to reduce methane emissions from rice paddies and ruminant animals have to be developed.

The fight against deforestation

Deforestation accounts for 25% of greenhouse gas emissions, and the pace of tropical deforestation and the negative impact on the global absorption capacity of natural sinks and biodiversity is alarming. Therefore, the EPP suggests that reducing and, in the long term, halting deforestation and forest degradation, desertification, erosion and degradation of soil and ensuring sustainable afforestation and reforestation, provides a cost-effective contribution to mitigating greenhouse gas emissions and to conserving biological diversity, promoting sustainable forest management and enhancing security of livelihoods. Furthermore, the EPP strongly believes that performance-based incentives to avoid deforestation need to be part of the future climate regime, and that it will be vital to create a strategic partnership with the countries most concerned with tropical deforestation and incorporate such incentives in the allocation of development aid by donors in Europe and worldwide. The role of the forests in Europe in the fight against climate change has also to be better taken into account in the future.

Adapting to climate change

All parts of Europe will increasingly feel the adverse effects of climate change. Therefore, adaptation efforts have to be stepped up and properly coordinated at all levels and in Community policies. At the same time, in order to properly mitigate the effects of climate change in Europe, the EU should perform its own risk assessment, focusing on the areas that might be most affected, so as to adapt its regional policies accordingly.

Adaptation will also bring about new economic opportunities, including new jobs and markets for innovative products and services. European companies are currently leaders in the world market for adaptation strategies and technologies, and we must maintain that competitive advantage by rapidly putting into place adaptation measures, such as climate-proof building techniques, improved agricultural management practices and new effective insurance products. This should be explored in cooperation with different stakeholders such as research centres, universities and the private sector.

European agriculture will face many challenges due to climate change. As increased heat waves, droughts and pests more and more affect crop yields, livestock management and food production, the importance of agriculture and forestry management techniques will increase as well. Several measures can be put in place such as efficient water use, promotion of climate resilient forest management, soil management measures and protection of permanent grasslands and multifunctional landscapes.

Emphasis must be placed on conserving and restoring biodiversity and ecosystem services in the wider countryside and marine environment, making regional and territorial development compatible with biodiversity and reducing the undesirable impacts of invasive alien species.

A global solution to a global threat

We need a global approach which includes not only the industrialised countries but also the developing countries as well as the least developed countries.

Since the consequences of climate change will affect us all, all countries need to take measures according to their level of development and their own capabilities in order to achieve globally binding targets in a

fair and sustainable way. In this system, the developed countries will have to deliver the largest reductions, but the developing countries also will need to make considerable efforts to limit their greenhouse gas emissions. The combat against climate change will only be successful if we follow a global approach; the EPP therefore demands that the EU seek diplomatic and political solutions and convince others – especially the US, China and India – to undertake joint actions. In this context, the worldwide transfer of the appropriate knowledge and technology is of special importance in order to enable every country to implement the appropriate measures.

In this global effort, developed countries must commit to cutting their greenhouse gas emissions by 30% compared to 1990 levels by 2020, and by 80% by 2050, as part of a post-2012 international agreement. As developed countries are technologically and financially able to reduce their emissions, they should lead the worldwide efforts to combat climate change. An emission trading system will ensure the cost-effectiveness of emission reductions.

The main emphasis of the post-2012 UN framework model should, in our opinion, be on energy savings and eco-efficiency, low-emitting technologies and their development.

To reach the technological change required, we need further international research and technological cooperation, especially with third countries. This should include setting up large-scale technology demonstration projects in key developing countries. International research cooperation should, inter alia, assist the quantification of regional and local impacts of climate change as well as the development of appropriate adaptation and mitigation strategies. The more we cooperate on an international scale, producing institutionally feasible agreements, the greater our results will be in terms of limiting global warming.

Public authorities at all levels – regions, cities and communes – do have a particular responsibility as far as the fight against the challenges of climate change is concerned. The public sector can and must be the pacesetter for sustainable development. This is especially important when strengthening regional and local economic cycles.

The EPP has always been a political supporter of adopting and developing environmental policies. With this document, the EPP ratifies its commitment to environmentally sustainable policies, and establishes a new pact with European citizens: the Environmental Preservation Pact (EPP).

With this pact, the EPP awakens the ‘eco-logic’ consciousness of the European citizens and renews its commitment, as it has done on many occasions in the past, to continue working to develop policies for the global welfare of society. The EPP strongly supports the Covenant of Mayors initiative of the EU to engage cities and regions in the fight against climate change.

The European People’s Party proposes:

- **the average global temperature increase should be limited to 2° C above pre-industrial levels in order to avoid dangerous global warming; greenhouse gas emissions should be reduced by 30% by 2020 in the framework of an international agreement;**
- **to foster and develop green employment;**
- **to maintain the EU’s international leadership in climate change and promote climate change dialogue with international partners;**
- **to lead and set priorities in the debate on the post-2012 climate policy;**
- **to strengthen international cooperation in order to reach a decision on a post-2012 agreement by the end of 2009 in Copenhagen;**
- **to stress research and development on climate-change-friendly technologies, taking into account the important role of SMEs in this area; the European Union should be the market leader in the most modern, energy efficient technologies;**

- the immediate introduction of energy-saving measures, namely, programmes for the renovation of existing residential buildings and public buildings;
- to move forward with the implementation of EU policies and focus on reviewing the current EU Emissions Trading Scheme, renewables, effort sharing etc.;
- renewable energy should be at least 20% of the energy mix in the EU by 2020; the Commission should permit Member States to establish sector-specific targets as proposed by the Renewable Energy Roadmap;
- the efficiency of cars has to be increased dramatically; the European car industry should make fuel efficiency an important target when developing new models;
- the air transport sector has to deliver a significant reduction in emissions – mainly by a rapid realisation of the Single European Sky;
- the trans-European railway networks have to be further developed in order to provide rapid alternatives to road and air transport;
- total primary energy consumption in the EU should be cut by at least 20% by 2020; the electricity consumption of products sold in the EU should be clearly marked on energy labels; green public procurement should be used as a tool for the promotion of energy efficient products and services and to boost eco-innovation;
- nuclear energy will be needed by some countries in the future as it can contribute to fulfilling our commitment to reduce greenhouse gases; every power station must meet the highest possible standards concerning safety; more research has to be dedicated to the safe storage and treatment of nuclear waste;
- deforestation and forest degradation has to be reduced and in the long term stopped, and sustainable afforestation and reforestation has to be ensured; the EPP welcomes the Commission Communication on this;
- the EPP will draw special attention to youth. They shall develop a respect for natural systems at an early age in order to understand the root cause of environmental problems and focus on how to become part of the solution both at the personal and systemic level.

4. Tackling the Demographic Challenge – Prospects for our long-living societies

Population ageing is both a challenge and an opportunity. Seizing this opportunity will require the cooperation of governments, employers, unions, civil society and the European Union to adopt and implement a new agenda of age-friendly employment, entrepreneurship, volunteering policies and other practices. The regional and social implications of population ageing must also be taken into consideration. Essential public goods and services, such as healthcare, housing, urban planning, transport and tourism services will be affected in ageing societies.

By the year 2050 the population of the European Union will have declined to 449 million, compared to its peak population of 470 million in 2025. In OECD countries the population over the age of 65 could more than double by the year 2050, reaching as high as 70% of the working-age population. In the EU-25, the working-age share of the population is expected to decrease dramatically, therefore, from 67.2% in 2004 to 56.7% in 2050, a decrease of some 52 million people.

The challenges that this phenomenon poses to policy are wide-ranging, as it touches on education, employment and social protection. The main drivers of demographic change are the birth and life expectancy rate as well as migration.

As the biggest pan-European party, the European People's Party therefore proclaims: The time for action is now.

Healthcare, social security and pensions

The social and economic implications of population ageing are manifold and its impact on the social security systems in the EU cannot be underestimated.

Demographic trends:

- 1) *Low birth rate.* The current birth rate sits at 1.5 children for the EU-25. A limited increase to 1.6 is projected for the EU-25 by 2030.
- 2) *Ageing of the baby-boom generation (45–65).* This will lead to a substantial increase in the proportion of older people in Europe, and thus of pensions and other welfare spending.
- 3) *Higher life expectancy.* After increasing by eight years since 1960, life expectancy at birth could rise further by at least another five years by 2050.

As far as health policies are concerned, a wider 'healthy ageing' strategy which focuses on promoting healthier lifestyles throughout life should be developed. This should go hand in hand with the adoption of the European Voluntary Quality Guidelines for health and long-term care in order to guarantee the right to dignity for elderly people across all Member States.

Ageing will lead to ever greater pressures on public spending, although the situation will vary widely from one country to another. National policy makers all over Europe therefore have to improve the viability of social security systems.

Age-related public spending will rise by three to four percentage points of GDP between 2004 and 2050, representing an increase of 10% in public spending related to pensions, health and services expenditures.

Pension reforms in Europe should aim at the implementation of flexible retirement schemes, making it possible for citizens to work longer or shorter periods of time, and thus obtain higher or lower pension benefits. Unemployment, disability and other welfare benefits must not be used as alternative pathways to an early exit from the labour market. Public employment services should assist those elderly workers who want to re-enter the workplace.

Solidarity between the generations means that the burden of pension schemes should be proportionally distributed across generations and must not only lie on the shoulders of young citizens. Furthermore, within a more transparent and regulated financial infrastructure, private pension funds should be established as a supplement to public ones.

Reconciliation of family and work life

At present European citizens face major difficulties in reconciling their work and family life. For many parents, especially for women, finding the balance between high qualification and success in the labour market on the one hand, and their wish to raise a family on the other, is very difficult to achieve. The family, especially today when we are witnessing rapid changes in society, deserves the special and concrete support of society. Family friendly policies that improve flexibility for working parents have to be introduced. Our educational systems and our work patterns have to be more flexible in order to support working parents. The importance of supporting family life should be prioritised in policies such as education, employment, transport, health and the inclusion of young people. Furthermore, better childcare and housing policies have to be provided and parental leave for both working parents has to be encouraged. The EPP is in favour of introducing efficient family friendly taxation systems, where possible. We especially have to examine whether young families can get sufficient access to services which they feel are needed to raise their children. The EPP stresses that family friendly societies must leave parents the free choice and the responsibility to provide the care for their children that is best for them, without privileging or discriminating against certain choices.

Responsibilities need to be shared between the state and private industry. It should be our priority to establish a more child-friendly society by improving the availability of and access to childcare facilities, creating better financial conditions for young couples (through more effective family welfare allocations), introducing family friendly fiscal policies and reducing the social security contributions of parents with disabled children. The potential of our workforce should be enhanced through more and better education and lifelong learning schemes. The private sector is invited to support young people's entrepreneurship and provide more flexibility with respect to working time, look for new ways to enhance the career planning of its workers, especially of female workers, and guarantee sufficient childcare facilities within the workplace. We believe that the new orientations for family policies, which are a competence of the Member States, will also contribute to growth and employment and facilitate female labour force participation.

We also invite Member States to further commit themselves to adapting their policies in support of family life to take account of demographic ageing and the diverse needs of families. Policies aimed at reconciling work and family life can have a positive influence on both (female) labour force participation and fertility. Countries which have individual entitlement to parental leave for both men and women and invest in high-quality childcare services and more flexible organisation of working time, generally have both high birth rates and high levels of female employment.

The balancing of professional, family and private life is an integral part of the Lisbon Strategy. Through the emphasis on equality between men and women and equal opportunities more generally, the Lisbon Strategy constitutes a framework of support for the development of national family policies. In the same way, we support the childcare targets adopted by the European Council in 2002 and other initiatives launched by the European Commission in support of demographic change and family life. We also highlight the need to close the gender pay gap in Europe, especially by applying current legislation more effectively and involving all stakeholders in the promotion of equal pay. It is equally important that the institutions of the European Union set a good example by promoting equality between men and women in leading positions.

Education and access to the labour market

Over the next 30 years, the dynamics of population ageing will have important implications for workforce composition. The working-age population within the EU will decrease by more than 52 million between now and 2050. Moreover, the old-age dependency ratio between the passive population (people aged 65 years and over) and the active population (those aged 15–64) is set to double and reach 53% by 2050. This means that the EU will go from having four to having only two persons of working age for each citizen aged 65 and over, resulting in serious pressure on welfare systems across Europe. The related costs have been calculated, with a drop of up to 1.2% in the potential growth of European GDP between 2031 and 2050, if no action is taken.

Youth, women, ethnic minorities, immigrants and elderly workers are particularly affected by either unemployment or labour market inactivity. Greater participation by these groups in the labour market should be encouraged. The participation of people aged 65 and over in the economic and social fabric must be promoted as an opportunity and not presented as a constraint. Flexible retirement must be encouraged and those who are still fit and willing to work should be given the option to do so even after their official retirement age.

Education is key for the EPP. Basic education, which helps to shape personalities, is indispensable for an individual's participation in society. Higher levels of education are associated with significantly higher employment rates and much lower unemployment rates. In 2005, the average employment rate among the highly skilled in the EU was 82.5%, for the medium-skilled (those having completed upper secondary education) it was 68.7%, whereas for the lowest skilled it was only 46.4%. With due regard for pluralism of opinion and behaviour, the EPP considers that education needs values, respect for human life in all its forms and at all stages, and considers family and love as indispensable aspects of education.

Life-long learning is especially important as early formal education may not suffice on its own to meet the challenges posed by technological change and globalisation. We also need to facilitate the training and learning of IT skills and computer knowledge for people of all ages. A key issue could be to encourage co-financing between public and private enterprises where needed. We therefore invite Member States to follow the targets specified by both the Lisbon Strategy and the European Employment Strategy, which aim to increase employment and growth.

Migration: an opportunity for the EU to respond to the demographic crisis?

The Member States should promote mobility and complete the Single Market. The EU needs a long-term strategy to encourage and attract talented, qualified and skilled workers from the rest of the world in order to become the most competitive and dynamic knowledge-driven economy. In fact, it is not enough to bring migrants into Europe, we need to integrate them and offer them fair working conditions. Therefore, awareness of the long-term implications on the social and economic system of both legal and illegal immigration, and the need for Member States to address the demographic features of these communities, is vital.

The EPP supports the fact that the Commission and European Parliament are working in cooperation with the Member States to develop a common asylum and migration policy which focuses on legal immigration for work purposes in order to satisfy requirements in certain sectors of the labour market, particularly SMEs. EU migration policy should be supplemented by policies that integrate third-country nationals, allocate greater financial resources and include partnerships with third countries. This can be achieved through marketing campaigns on a European and international scale, and it should also include incentives for migrants with skills and assistance for employers to recruit these migrants from outside the EU.

Integration programmes should encourage legal immigrants to actively participate rather than be passive beneficiaries. In this sense, the EPP favours access to entrepreneurial incentive schemes for legal

immigrants. Language courses, vocational training, mentoring programmes, lifelong learning and enhanced job placement attempts are needed to assist those immigrants disadvantaged in the labour market. Ultimately, these efforts can contribute to the fight against discrimination while at the same time ensure that immigrants are better integrated into labour markets and societies in general.

The European People's Party proposes:

- **national policy makers all over Europe have to improve the viability of social security systems;**
- **the burden of pension schemes should be distributed across generations in order to safeguard solidarity between generations;**
- **family friendly policies that reconcile family and professional life and secure free choice for parents have to be introduced;**
- **better childcare and housing have to be provided and parental leave for both working parents should be encouraged;**
- **flexible retirement must be encouraged and those who are still fit and willing to work should be given the option to do so, even after their official retirement age;**
- **lifelong learning is especially important in order to cope with the challenges posed by technological change.**

5. Uniting Europe on the World Stage

Europe needs to speak with one voice. This is what our citizens and our global partners expect from us. The EU has, with the development of a Common Foreign and Security Policy, a European Security and Defence Policy and the High Representative, taken important steps in the direction of a Common European Foreign and Security Policy which will strengthen Europe's role in the world. This process has to be continued. Often, the EU functions as a bystander rather than an actor and a leader. In the G-8, in the UN or even in the IMF, the European Union is not considered to be a primary political actor. In Washington, Moscow or Beijing, the EU is often viewed as a super-NGO endowed with significant financial resources and specialised know-how. Europe should however be in the position, together with its global partners, to promote European interests in the world, take responsibility and embrace the challenges of the 21st century. It is essential to find the right answers to this changed balance of power and to the threats which regional crises, international terrorism and weapons of mass destruction pose for our societies. We would like to support a Common Foreign and Security Policy integrated into a security strategy that also takes energy policy and natural resources into account. This is why we have to establish the political and institutional base in order for the EU to be able to act and to speak with one voice.

The European People's Party is determined to change this:

In the Union itself. With the most recent enlargement cycle, the EU has managed to embrace most parts of the continent. As a consequence, the EU is not only endowed with new means but also with new ambitions. For the future however it has to be clear that in order to become a member of the European Union not only the fulfilment of political and economic criteria must be met but also the capacity of the EU to continue the European integration process must be taken into account. The identity and the capacity of the EU to act have to remain. At the same time the EU should remain an important source of inspiration, guidance, and support for those non-EU member states seeking to consolidate their democratic systems and market economies. When the Lisbon Treaty is ratified, it will grant the EU legal status, more efficient and democratic institutions, a major competency in foreign affairs and, for Member States that wish it, some capacity for common defence. In most Member States, a large majority of citizens appear to have greater trust in the common foreign policy action of the Union than in the independent action of their own countries: citizens want a Europe that protects and reassures them. The successive foreign policy crises of the last 15 years in the Balkans, the Caucasus, Russia, the Middle East and Iran, have revealed the shortcomings of national, poorly coordinated and sometimes contradictory policies.

The EPP stresses the need for a comprehensive settlement of the Cyprus question based on UN Security Council resolutions and on the principles on which the European Union is founded; it welcomes the renewed commitment of political leaders on both sides to a negotiated solution and supports the ongoing direct negotiations between the leaders of the two communities in Cyprus and will accept any agreement reached by them provided that it is in conformity with the principles on which the EU is founded, including the four fundamental freedoms, and that it is accepted in a referendum. The EPP calls on Turkey to facilitate a suitable climate for negotiations by withdrawing Turkish forces and allowing the two leaders to negotiate freely their country's future.

In our neighbourhood. The European neighbourhood stretches from the Mediterranean countries and the Black Sea region to the eastern neighbours and Russia. The EU creates a significant security impact at the global level by projecting its own model to other regions bordering the EU. It is the meeting point of various religions and the stage of intractable conflicts and socio-economic and political grievances. Illegal immigration, illicit arms and drug trafficking as well as international terrorism are some of the challenges that face the Mediterranean.

This is the reason why we would like to enhance cooperation with our neighbouring countries. Therefore the EU Neighbourhood Policy, in the interests of the EU and our neighbouring countries, has to be

strengthened and the uniqueness of each country has to be taken into account. A stronger connection of these countries to the EU would also broaden the area of stability and security around the EU. EU objectives for the Neighbourhood Policy are to avoid new dividing lines and to strengthen prosperity, stability and security in the region. However the Russia–Georgia conflict demonstrates that there is a security vacuum, especially in the eastern neighbourhood, and an urgent need to reconstruct Europe’s security architecture. The EU realises that its goals and those of Russia are not always in harmony. Therefore an open and realistic debate with Russia should be developed over priority issues, such as stability beyond the EU’s eastern borders, energy security and international tasks that require Russia’s involvement. It is important that, in our dialogue and cooperation with our eastern neighbours, we keep up initiatives that have already produced results such as the Black Sea Economic Cooperation and the Regional Cooperation Council. The EPP supports the priorities set out in ‘Barcelona Process: Union for the Mediterranean’. The Mediterranean should become an area of common economic development, improved political and cultural exchange and shared political purpose.

The world. Until recently we were under the illusion that our historic attainment of perpetual peace was spreading as an unstoppable force outside our borders. The awakening has been rude: terrorism in the name of Islam brought bloodshed to London and Madrid, to New York, Islamabad, Marrakech and only recently to Mumbai. In the last seven years, 25 European States have been engaged in Afghanistan, in a military operation that is getting deadlier by the day with no end in sight. The endless Israeli-Palestinian conflict keeps fuelling anti-Western feelings not only in the Muslim world but also in the Muslim communities of Europe. Iran continues to undermine the Nuclear Non-Proliferation Treaty and to develop long-range missiles that could reach or even strike our continent.

The stronger involvement of the EU in international crisis prevention and conflict solution is very important. One of Europe’s strengths is diplomacy which enjoys high levels of credibility and trust in many parts of the world. Europe should use these strengths to try to contribute to stabilisation in the Near and Middle East and help bring peace to these regions. Peace and stability in the Middle East would also help to overcome tensions between Western and Islamic countries. The EU carries the responsibility together with the US, Russia and the UN to revive the plans for the ‘road map’.

The EU and the US share common values and interests. We in the EU have therefore, with our partners, to fight for and strengthen freedom, democracy, human rights, the rule of law and the rules of the market economy. The new US administration will give us the opportunity to review and re-assess the main priorities of common EU–US concern and to find ways in which our reinforced transatlantic partnership will tackle the new global challenges. Also, the EU must engage in an open and honest manner with the emerging economic superpowers but, at the same time, it must scrutinise all of their actions on the international stage. The experience and prestige the EU has achieved over the years must be transformed into a leading role in world affairs – our authority, for example, in dealing with climate change is recognised internationally and is indisputable. Europe, therefore, has an important role to play in re-defining the rules and norms of international affairs for the 21st century.

There are close to 30 million EU citizens living and working outside the EU. As we expect these citizens to fulfil their obligations in their country of origin, such as paying property taxes, it is only fair that these citizens be able to exercise their democratic right to vote in European elections. The EPP believes that the EU should act to facilitate voting in European elections by EU citizens living abroad.

EPP priorities on foreign policy

The Lisbon Treaty makes a common foreign policy more effective and citizens are looking forward to it: the EU must not be the 28th foreign policy option of European diplomacy; the EU must become the proposal-making actor, the one which *formulates* and *coordinates* the implementation of a common foreign policy strategy, and *speaks* with a single European voice. The envisaged *High Representative for Foreign Affairs and Security Policy* who will be also Vice-President of the Commission and President of the

Foreign Ministers Council, will bring greater coherence and will underpin our common foreign policy approach. The starting point must be an agreement on a *European agenda*: while leaving aside unforeseen crises, we must identify all of our common foreign policy priorities and objectives.

First objective: *developing a firm and deeply rooted transatlantic relationship.* Transatlantic relations are a cornerstone of our external policy and steps should be taken to strengthen them. At the same time, we should deal with our American friends as *equal partners*. Even though the priorities of the EU and the US are not necessarily the same, we must stand side-by-side and jointly manage our common foreign policy challenges, such as the spreading of democratic values and the suppression of fundamentalist terrorism. Moreover, the EPP must continue to foster its fruitful relations with like-minded political parties and organisations in North America, who share our values, since this will reinforce, on a *political level*, the transatlantic partnership.

Cooperation in energy security issues is one of the most important pillars of transatlantic relations. Cooperation with the US administration is necessary, particularly with regard to issues where transatlantic differences have existed, such as the role of the International Criminal Court, energy security and climate change. The US should treat all citizens of EU Member States equally when it comes to the visa regime, on the basis of full reciprocity.

A functioning and competitive transatlantic market must be achieved by 2015 in the context of greater involvement of the US Congress, the Canadian Parliament, the European Parliament and the national parliaments.

Second objective for the next five years: *to consolidate the European peace area.* The EU's zone of peace, democracy, security and respect for the rule of law, human rights and the territorial integrity of each country must spread outside the EU, to countries in Eastern Europe and the Caucasus. At the same time, it is the Union's responsibility to implement a comprehensive and viable policy towards Russia. The EU has strong interests in good relations and a successful reform policy in Russia. Russia furthermore is a very important partner for the EU. This is the reason why we support a continuation and finalisation of the negotiations for a Partnership and Cooperation Agreement. The interests of Central and Eastern European countries must be taken especially into account. A partnership must include an open and critical dialogue on the development of democracy and the rule of law in Russia and, furthermore, the relationship of Russia with Eastern Europe and the Caucasus. Having learned from the experiences of the Cold War era, Europe maintains the principle that no powers shall seek spheres of interests of their own, but cooperate with the international community strictly on the basis of international law.

Peaceful coexistence with our non-EU neighbours is not sufficient – we must strive to live together in an area dictated by democratic principles and the rule of law. Recognition of borders, respect for national sovereignty and the territorial integrity of neighbouring countries, freedom to choose alliances, respect for the treaties on nuclear and conventional forces and the transformation of the OSCE into a real European security pact, must all be embraced by our non-EU neighbours. Also, the negotiations on a new framework agreement between the EU and Russia must be balanced and mutually beneficial, while securing the EU's interests.

In the light of this objective the EU must come up with a real neighbourhood policy. This policy should not offer the same degree of partnership to all of our neighbours: Belarus and Morocco for example have few problems in common. But many common principles could be formulated in a Neighbourhood Charter: peaceful relations based on the rule of international law, respect for each other's independence, respect for good neighbourly relations, reciprocity of commitments and implementation of mutual agreements in compliance with international law. The Barcelona Process–Union for the Mediterranean and the Eastern Partnership constitute appropriate frameworks for this new policy.

Third objective: *to fight every kind of terrorism.* We believe in the peaceful coexistence of cultures. We would like to strengthen cooperation with Muslim countries in order to increase their trust in Western cultures and traditions. This is the reason why we should also be more open and willing to deal with existing democratic traditions in the Arabic world. Europe respects all religions and beliefs that respect the fundamental human rights of the individual. Together with its allies, Europe is fighting against fundamentalist terrorism and al-Qaeda extremism whose primary victims are the Muslim people themselves. We are well aware of the damage done in the West by the systematic confusion between fundamentalist terrorists on the one hand and mainstream Islam on the other. We must put all of our efforts into isolating religious extremists from Islamic communities and societies and from moderate Muslim political regimes. At the same time, the EU must have a clear policy and push for the two-state solution to the Israeli-Palestinian conflict while maintaining the security of Israel. It must also have a clear policy with Pakistan, a key actor in the Afghan conflict. The fight against terrorism must include operations within the EU's borders against political terrorist organisations like ETA and PKK.

Fourth objective: *to prevent the start of new cold wars.* If we are not careful, the second half of the 21st century may resemble the second half of the 20th, in other words a fragile balance of terror between opponents commanding apocalyptic weapons. But there will be one major difference: this time, not only two worldwide actors will be involved, in control of themselves and of their allies, but a range of actors that are often threatened by internal instability and complex regional factors.

Thus, the EU must call for the strengthening of the fundamental treaties on the non-proliferation of weapons of mass destruction and promote agreements that will secure regional balances. This implies that the EU will dare to invite itself to all disarmament negotiations.

Fifth objective: *to improve the conditions for sustainable globalisation based on the rule of law, effective multilateralism and free trade.* Strengthening the WTO is of fundamental importance for global prosperity and helps to defuse conflicts based on diverse national economic interests. The EPP strongly supports a successful conclusion of the Doha Round negotiations and calls on other developed and advanced developing partners to contribute towards an ambitious, comprehensive and balanced agreement. The EPP considers that the removal of barriers and enhanced market access worldwide should be accompanied by strengthened efforts for more effective international regulatory cooperation. Putting the International Labour Organisation on an equal footing with other international organisations should help to shape globalisation and to spread benefits to the most vulnerable people and countries.

Post-Cold War international institutions have been up to the task but they are ill adapted for the challenges of the new century. It is in this field that European soft power is most credible. The EU should have two guiding principles in this process: 1) to restore the full legitimacy of international organisations which, for the moment, do not take sufficient account of the new democratic and economic power struggles; and 2) to reinforce these organisations as well as international agreements on new worldwide challenges. Agreements are needed on the better functioning of international financial markets, environmental protection, the management of migratory flows, the handling of precious resources like water, energy and rare commodities, the management of new information technologies, common ethical rules for scientific research etc.

Sixth objective: *to intensify global development cooperation.* Based on the principles of human rights and good governance, fighting poverty and supporting economic and social development in Africa as well as in the less-developed countries in Asia and Latin America will be an important task for the coming years. All EU Member States have promised to spend 0.7% of their GNP by 2015 for development cooperation. Sustainable globalisation must include all countries and provide opportunities for all peoples. Environmental and health policies as well as policies for better education and the development of physical infrastructure are all areas where the EU could make substantial contributions to a better world. The partnership of the EU to our neighbouring continent Africa should be more effective and strengthened.

Seventh objective: *to strengthen international organisations* in particular the UN as it has the highest legitimacy to address and solve global problems. We appeal, therefore, for a stronger and more efficient

UN. We furthermore would like to see a more effective multilateralism, which more intensively includes emerging nations and developing countries. The IMF should also be strengthened as it contributes to more stability and security in international financial markets. The role of the World Bank, which should also be strengthened, will be essential to help developing countries through the crisis.

EPP priorities on security and defence policy

It is the moment of truth. As far as military matters are concerned, the most obvious duplication is not between the NATO and EU headquarters but between our own national armies. European countries spend \$250 billion, in other words, half of the American military budget, to finance 27 armies, 23 air forces and 20 fleets without being able to send more than 2% of their troops into combat: rarely has the cost-benefit efficiency ratio been so low for such an important issue. Currently, national armies are organised according to very dated ideas and structures and have weapons that are designed to face a military situation that existed 50 years ago. Yet they were unable, for example, to line up a few dozen European helicopters.

Europe's biggest enemy is the misperception of time. Fifteen years after the addition to the Treaties of the concept of a common foreign, defence and security policy, ten years after the Saint-Malo agreement and the appointment of the High Representative, and despite some substantial successes in Congo and in Aceh (Indonesia), each Member State keeps acting as if it still has twenty years to prepare for the complex military challenges of today's world.

Thus, in order to give new impetus to the current European defence architecture, while respecting the non-alliance or neutrality of some Member States, the EPP proposes the establishment of a model of cooperation, which will include:

1. A *political agreement with the United States* and our other allies on cooperation in political and military tasks and on the respective role of the EU and NATO in the present world.
2. The *definition of the commitment on mutual solidarity* between all the EU Member States, as stated in the Lisbon Treaty. Furthermore, we would like to include European defence within political and military mutual assistance in close relations with NATO.
3. The *updating of the 'European Security Strategy'* adopted in December 2003. We need to identify and deal with the common threats that we face, together.
4. The identification by each Member State of the *industrial, technological, military, financial and human resources that they are ready to commit* in the framework of Community solidarity and the European Security Strategy.
5. The *concentration of the EU's efforts to increase its own energy security*. The ongoing disputes between Ukraine and Russia are causing serious crises in the energy supply in many Member States and there is a growing need for a common European energy policy. Therefore the European Union must strengthen its crisis response mechanism to avoid the further negative consequences of a possible supply crisis, link the existing energy networks and promote new infrastructure investments that will enhance the diversification of supplies and sources and facilitate European solidarity in crucial situations.
6. The commitment by every Member State to *pool future research on weapons and military technologies*: drones, satellites, soldiers' equipment, anti-missile systems and next generation major weapon systems (tanks, aircraft etc.). The *European Defence Agency* would naturally be the coordinator of these programmes.

The EPP proposes:

- **to transform its neighbourhood policy into a Neighbourhood Charter;**
- **to intensify action so as to put an end to all forms of global terrorism;**

- to strengthen the fundamental treaties on the non-proliferation of weapons of mass destruction and to engage in global disarmament negotiations;
- to concentrate the efforts of the European Union in creating a common energy policy, in order to increase its own energy security and manifest solidarity, by strengthening the crisis response mechanism and the linkage of the existing and the building of new infrastructure that will enhance the diversification of supplies;
- to improve the conditions for sustainable globalisation based on the rule of law and free trade and to intensify global development cooperation;
- to strengthen international organisations and to work for more effective multilateralism;
- to foster transatlantic relations and to reinforce them on a political level;
- to give new impetus to the current European defence architecture with strong cooperation between EU and NATO.

EUROPEANGREENS.EU
United green parties of Europe

A Green New Deal for Europe

Manifesto for the European election campaign 2009

A Green New Deal for Europe

Europe needs a new direction. The financial crisis and credit crunch have brought the failings of current economic and social policies sharply into focus. They have exposed a wider systemic failure. The world is facing a serious and fundamental resource crunch that will impact on every aspect of our lives, from the food we eat to the energy we use. We are also at risk of running out of time to prevent a full-blown climate crisis.

These 'crises' should be seen as an opportunity to transform our economic and social system into one that will offer generations-to-come a future based on stability, sufficiency and sustainability.

Europe faces social, economic and environmental challenges that transcend borders. As the financial crisis once again demonstrated, only by cooperating - at European and global level - can we rise above these challenges. This requires a European Union acting strongly for the future of all its citizens and residents. **The Greens want to build solutions for a sustainable future.**

Rising to the challenges brings real opportunities. Shifting to a greener economy and combating climate change will boost employment and make us more self-sufficient, reducing our damaging reliance on energy imports. A more sustainable approach to our agricultural, marine and energy resources is crucial at a time when energy and food prices are hitting low and middle income people hard.

The Greens want a responsible Europe. The European Union should defend social systems and labour conditions from the pressures of fierce and unfettered competition, both within Europe and beyond. Economic interests must not come at the expense of human and civil rights. The European Union must listen and be accountable to its citizens and residents, while championing peace, democracy and human rights around the world.

The dominant neoliberal ideology in Europe has established a system where the interests of the few come before the general well-being of its citizens. They have put the profits of polluting industries ahead of the environment and public health. The mantra of competitiveness and growth has been used to lower social standards and labour conditions. The neoliberal majority in the European Parliament, the Council and the European Commission is guilty of bowing to the demands of industry lobbies, putting short-term profits before the general interest. **The Greens offer a real alternative for Europe.**

The Green New Deal means: a Europe of solidarity that can guarantee its citizens a good quality of life based on economic, social and environmental sustainability; a truly democratic Europe that acts for its citizens and not just narrow industry interests; a Europe that acts for a green future.

A real alternative for Europe: securing our energy and environmental future

We need a resource revolution to shift from our present course of over-exploitation and environmental destruction. If we continue to ravage our finite natural resources, we will need two planets to sustain our lifestyles within 25 years. This course is not just economically unsustainable, it seriously threatens our climate, ecosystems and biodiversity.

Business as usual is not an option. The impact of a resource crunch and dangerous climate change would dwarf that of any financial and economic crisis. Thankfully, most of the solutions are already at hand. The current economic slowdown is an opportunity to transform our system, so that we can avoid the extremes of the resource and climate crises, and secure a good quality of life.

If we are to avoid dangerous climate change, we need to seriously reduce our greenhouse gas emissions. The Greens want the EU to commit to emissions reductions of 40% by 2020 and 80-95% by 2050, based on 1990 levels, in line with the current recommendations of the UN IPCC. Europe must also play a leading role in forging a binding international climate agreement under the UN framework based on the latest updated science. This agreement must commit industrialised countries to the necessary emissions reductions, as well as recognising their responsibility to support mitigation and adaptation efforts in developing countries, including reducing emissions from deforestation and forest degradation, particularly from tropical forests.

Combating climate change is a win-win process. A combination of ambitious and binding targets, of incentives and of public investments into green technologies and services will help create millions of green jobs in Europe and tens of millions worldwide, which are much needed at a time of economic slowdown. The EU must set itself the target of creating five million green collar jobs over the coming five years.

We must significantly improve on the currently wasteful way we use energy, while massively expanding energy from renewable sources. This will reduce our dangerous dependence on the import of dirty energy from unstable countries, with the damaging volatility this causes for our economies and societies.

We must capitalise on the already-existing ways to save energy. Using less energy and using it better will be crucial to maintaining a good quality of life at a time of rising energy prices. **The Greens want Europe to place much greater priority on energy efficiency**, setting a binding target to reduce energy consumption 20% by 2020, as well as supporting and promoting the intelligent design of heating and cooling technology both in industry and in the housing sector.

Renewables must be put at the centre of European energy policy for the 21st Century. The Greens are calling for the creation of a European Renewables Community (ERENE) to support the long-term goal of 100% energy from renewable sources. We need a concerted investment drive in green technologies in which the European Investment Bank must play a role. A real renewables boom requires a new approach to energy supply: truly unbundling ownership of distribution and production, while promoting a grid without borders and the smarter use of energy.

Nuclear energy cannot be part of the solution to climate change. Expensive investments in this dead-end technology will not be able to contribute to the urgently-needed emissions reductions and will divert much-needed funds from the promotion of sustainable energy production.

Uranium is a finite fuel source and the EU is overwhelmingly dependent on imports from unstable countries, so nuclear is clearly not the answer to our long term energy security. On top of this, the associated risks of nuclear are as real now as they have always been, whether in terms of operation, fuel production or managing nuclear waste. This is not to mention the possibility of terrorist attacks and nuclear proliferation to questionable regimes and even rogue groups.

Revolutionising how we use energy and ending our damaging dependence on oil means we must also move green. Transport is the fastest growing source of manmade greenhouse gas emissions. **The EU needs to actively work to create a sustainable transport system.**

Ending the direct and indirect subsidisation of inefficient and polluting transport modes, like aviation and road transport, is an important step in ensuring the full environmental costs are taken into account. We want to speed-up investment in trans-European railroad connections and networks. Freight must be shifted from roads to rail and inland waterways on a much bigger scale. Affordable public transport and sustainable transport options in our cities, such as cycling and walking, must be promoted.

The resource crunch we face runs far beyond energy resources. A more sustainable approach to our agricultural and marine resources is vital for our wellbeing, the health of our ecosystems and their wealth of biodiversity.

The Greens want Europe to ensure its citizens have access to healthy food at fair prices, rather than the limited options the food industry wants to offer them. Farming, fishing and food policies should encourage mutual responsibility between farmers, fishermen, authorities and consumers.

The Common Agricultural Policy has encouraged agricultural irresponsibility, with agro-industry dictating the market terms and gearing production to capitalise on subsidies, regardless of the environmental consequences. The Greens want to use the upcoming review to transform EU agricultural policy in a way that supports and encourages farmers to produce quality food in a sustainable way. The future of agriculture lies in organic farming and fair trade.

Crucial to this is a ban on genetically-modified organisms (GMOs). GM crops pose a serious threat to Europe's biodiversity, as well as the risks of cross-contaminating organic and conventional farming. For this reason, **the Greens are working to make the European Union a GMO-free zone.**

Farming and food policies should promote local markets for agricultural products, eliminating unnecessary transportation. They must encourage more sustainable production methods that aim to conserve biodiversity and water resources, and enhance soil fertility, reducing the use of toxic and polluting pesticides and fertilisers. This approach will help reduce greenhouse gas emissions from intensive agriculture. It will also reduce the risks to public health caused by industrial farming. Animals must be treated ethically, in agriculture as in all other contexts.

Achieving high levels of animal protection is central to the Green agenda. Europe needs much higher levels of protection for both domestic and wild animals. We will continue to work to end the long distance transport of animals, for higher welfare standards for animal farming, and for better implementation of existing animal welfare legislation. More needs to be done to promote a reduction in meat consumption for reasons of climate change, food security, and animal welfare. We want to see the end of the fur trade, and a swift replacement of animal tests with non-animal alternatives.

The Common Fisheries Policy (CFP) has been an exercise in self-destruction, driving many fish stocks to precarious levels. It needs to be urgently reformed away from the current model of waste and over-exploitation, to a tool which gives fishermen responsibility for sustainably managing fisheries and conserving fish stocks. The EU also needs to greatly enhance binding measures to protect our vulnerable seas and has to revise its exploitative fishing agreements with African countries.

A healthy Europe is a wealthy Europe. EU citizens are concerned about the safety of the air they breathe, the water they use and the food they eat. Environmental pollution damages public health, which in turn places a strain on societies and economies. The EU needs to do more to address the threats to public health, whether water- or air-borne, noise, toxic substances, or through the spread of diseases. The EU has to halt the loss of biodiversity at home and overseas territories.

Social justice and globalisation: Fighting for a fairer Europe

The system needs change. The Greens want to end the careless deregulation that has enabled big business to dictate its own terms regardless of the real impact on the economy and society at large. This approach encouraged the risky speculation and over-exploitation that has trapped us in a damaging boom to bust cycle. We want to take this opportunity to **develop a new economy driven by long-term prosperity, not short-term profiteering.** We want a responsible and stable Europe, which invests ethically and where prosperity is defined by the well-being of all its people.

Financial markets must be put on a leash, so they cease to be casinos in which people's homes and livelihoods are the chips on the table. Their transnational nature demands a coordinated European response that leads and links in to international efforts. We need an EU-level watchdog with teeth – a body to scrutinise and regulate financial markets and services. EU regulations must rule out any kind of tax evasion and prevent harmful tax competition for corporate revenues and savings, which undermines social justice. The regulation of the financial markets also implies the negotiation of an international agreement to outlaw all tax havens.

Credit must be tied to realistic valuations and risk. The worst excesses of uncontrolled markets must be reined in, particularly dangerous short-selling practices by traders, such as hedge funds. Astronomical financial sector salaries and bonuses that reward risk and recklessness must be capped. The Greens have long advocated the introduction of a financial transaction levy, which would reduce speculation and generate resources which could be used to finance various social and environmental goals that are presently overlooked or underfunded.

Financial markets must be restructured so that the general public can be offered protection.

This means guaranteeing savings and keeping loans affordable. During the financial crisis, low-cost credit must be available to support European enterprises, especially those contributing to the shift towards a more sustainable Europe.

A Green New Deal calls for massive investment in education, science and research in green, future-oriented technologies to put Europe at the forefront of a global economic revolution.

A truly prosperous, innovative, stable and sustainable economy requires a fairer society guaranteeing fair working conditions, equal opportunities and a decent standard of living for all. Europe must defend social values and justice while adapting to the needs of changing times. Cutbacks on environmental protection or compromises on social values would be counterproductive.

The Greens want to strengthen workers' rights. The European Union suffers from profound imbalances. It has developed cutting edge rules on business competition, but labour legislation and social rights have not kept pace. Loopholes and uncertainties have led to decisions by the European Court of Justice that tend to put business interest before workers' rights.

Europe must lead by raising standards, rather than by a race to the bottom in terms of employment conditions. The Greens want a Europe that rejects social dumping and exploitation. Social and labour rights must be reinforced and workers must have a better say in decisions that affect them, through collective bargaining.

There must be equal pay for equal work for men and women alike, as well as for posted, immigrant or temporary workers. Equal opportunities for all must be guaranteed both within and outside the workplace and regardless of sex, age, ethnicity, disability, religion or sexual orientation.

EU policies that weaken public services in the name of competition must end. Public services such as health and education are crucial to the general interest and must not be frittered away by competition rules. We need to balance the freedom to provide social services and services of general interest with the obligation to guarantee equal, affordable and universal access to these services.

Nobody should suffer the indignity of living in poverty. The Green New Deal aims to reverse the widening gap between rich and poor and guarantee a decent minimum living standard for all Europeans. Governments should introduce minimum wages by law or collective agreements and a minimum income above the poverty line, guaranteed by social security, for all in need. The EU should be guided by the principle of equal pay for equal work and not be a battleground for the lowest wage.

Europe must offer greater stability to people of all ages. Senior citizens must be guaranteed a voice in society, enabling them to actively participate in economic, social and civic life. This implies guaranteeing sound pensions. Community-based services must exist to address the individual needs of the frail and vulnerable. Young people must have access to more secure jobs and better access to education, training and housing.

Europe must also play its part in building fairer societies and eliminating poverty in other parts of the world. We need to speed up efforts to deliver on the Millennium Development Goals. The principle of global social and environmental justice must guide all EU policies and its position in global institutions. The Greens want to ensure that European governments finally fulfil their longstanding

promises and raise EU overseas development aid to 0.56% of GDP by 2010 and 0.7% by 2015.

The Green New Deal puts fair trade first. Trade must deliver a good deal for all involved. Europe's power in international negotiations is much too often used to strike a bargain for the rich at the economic, social and environmental expense of the poor. Export subsidies for EU agricultural products continue to threaten the economies of poor countries and must be stopped immediately. Socially unfair or environmentally-damaging practices by multinationals elsewhere in the world should be no more acceptable than they would be in our own backyard. Social and sustainable development clauses in trade partnerships should therefore be binding. The WTO must be made to transform its free trade agenda to a fair and sustainable trade agenda, putting the protection of common goods and poverty reduction first. **Europe must practice what it preaches.**

Democracy and human rights: a responsible EU that listens and is heard

Europe needs to listen and everyone's voice should be heard. The Greens want to reform the EU, so that it can become a truly participatory democracy.

As the only EU institution directly-elected by the people, the European Parliament should be granted the right to initiate legislation. A proportion of MEPs should be elected on Europe-wide transnational lists, which would allow citizens to vote for candidates that represent the whole of the EU, rather than just their national or local constituency. More needs to be done to encourage young people to participate, for example by lowering the voting age. Citizens should also have the opportunity of direct democracy through European referenda on issues of Europe-wide concern.

The Greens will fight to apply the Charter of Fundamental Rights, to include all members of society and defend the rights of vulnerable and minority groups. This implies fighting for equal rights for women, ethnic minorities including the Roma, people with disabilities, lesbian, gay, bisexual, transgender people and religious minorities as well as for social and civil rights. This also means continuing the fight against racism, xenophobia, anti-Semitism and other religious intolerance, sexism, discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity and all forms of violent political extremism in the European Union. Human rights are for all, particularly within EU Member States.

The fundamental right of equality between men and women must be made a reality. Good legislation already exists but is scattered around Europe. The Greens want to see the best national laws applied across the EU, whether regarding equality, pro-choice issues, domestic violence, maternity and paternity leave or political representation. Only one-third of MEPs and European Commissioners are women. The Greens have an equal number of male and female MEPs and we want the EU to follow our lead.

The Greens demand full transparency for all involved in EU decision-making processes. This implies taking a tough stand against corruption at all levels. The EU itself must be more accountable to its public. It is time to open closed files and closed doors. The Greens will also continue to put the spotlight on the shady and powerful lobbies that seek to influence decisions in Brussels. **Transparency must be an obligation, not an option.**

Organised crime has become a transnational phenomenon and constitutes an emergency in many Member States. Its profits have been growing exponentially both within and outside the EU. Efforts to prevent criminal organisations, while safeguarding civil liberties, is one of the priorities of the Greens.

Media play a crucial role in the democratic process. The Greens will continue to defend media pluralism and independence and freedom of the press in the European Union and beyond.

The Green New Deal stands for European values and individual freedoms. All who live here should enjoy freedom of opinion and religious expression within a secular society.

Hard-won rights and freedoms must not be sacrificed in the name of the “fight against terrorism” or alleged threats to security. The same applies online. The Greens believe that digital rights should be on a par with civil rights. Governments and commercial interests should not have primacy on your privacy. **Your data is your business.**

Europe has always been a continent of migration and immigration. A Green New Deal will deliver a European immigration policy that provides a fair chance for people who wish to live in the EU. The siege mentality of ‘Fortress Europe’ must not prevail.

Immigration is an opportunity, not a threat. We need positive-minded policies that will allow people to come here legally and efficiently. Immigrants who work in the EU deserve equal rights and equal pay, as well as the

opportunity of European citizenship and the right to participate in the political process.

People who seek asylum in Europe deserve to be treated better. The Greens have opposed repressive laws on returning unauthorised migrants and will continue to fight inhumane or xenophobic legislation. Europe has a duty to provide shelter and protection to those who need it. Europe should be a bridge that will allow people to come and live here in a legal way. It will only be able to do this effectively when all EU countries share the effort instead of leaving border countries to take the strain. A revision of the Dublin Convention, which aims to harmonise EU asylum policies and guarantees protection in line with international obligations, is a must. Europe must also do more to fight the despicable trafficking of men, women and children across its borders.

The European Union must lead by example in its engagement with the rest of the world: this implies a new style of foreign policy. It must devote its energy to solving root causes of international tensions and not just fighting their manifestations. The EU should strengthen multilateral bodies and international law, focus on civilian foreign policy instruments and follow the principle of maximum fairness in all of its external policies, including trade. European policies must champion peace, democracy and human rights in the world and do so consistently and coherently. The EU should also devote more energy and resources to support the international community (particularly the UN) in addressing conflicts that have been long overlooked.

International cooperation and humanitarian aid must be a priority. Establishing a European Civil Peace Corps ready to make non-military interventions for humanitarian purposes would play an important part of this.

We want a European Union that fosters democracy and human rights, while promoting a pluralistic civil society across the globe. **Human rights must not be sacrificed in the name of economic interest.**

Delivering a Green New Deal for Europe

The Greens have fought for a sustainable, social and more democratic Europe since our entry into the European Parliament in 1984. Recognising the need for truly European solutions to European problems, we are the most closely cooperating political family in the European Parliament. This has helped us punch above our weight and have a much greater influence on decisions at European level than our numbers would otherwise allow.

We believe a Green New Deal is needed to overcome the financial, economic, resource, energy and climate crises we face. The Green New Deal means massive investments in sustainable sectors, putting the quality of life first and ensuring the creation of millions of 'green jobs'.

Realising the Green New Deal means building alliances. We will look for allies in civil society, in parliaments and in governments that will work to achieve this change of course. However, ensuring that Europe gets back on track means getting involved, convincing others and voting Green. You can influence what is happening in Europe.

Choose a Green New Deal

PES manifesto

European elections June 2009

Party of European Socialists

these workers are based, while avoiding a brain drain from less prosperous regions. But it should never lead to reduced social standards or wage cuts designed to give one Member State a competitive advantage over others at the expense of workers;

- ◆ our police forces and judicial authorities can cooperate to fight crime and terrorism.

We want a strong and progressive Europe. Our people's manifesto for a progressive Europe sets out the policies we need to do this, and turn the challenges we face into progress for all.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

PES manifesto

The Proposals

01

Relaunching the economy and preventing new financial crises

The global economic and financial crisis is hitting our economies and ordinary people all over Europe hard. Real wages and people's purchasing power are being undermined. We will not stand by and watch these developments passively. The euro has played a very effective role in protecting European economies in the context of the global financial crisis. More must be done now simultaneously to reform the financial markets, counteract the recession and relaunch the economy to create new growth and jobs.

The threat of catastrophic climate change is also growing: if we do not act now, it will further damage the planet and directly affect our lives. We are convinced that fighting climate change can transform the European economy and

create new smart green growth, jobs and prosperity for everyone in Europe. We firmly believe in the principles of sustainable development, based on mutually-reinforcing economic, social and environmental policies.

The EU is the biggest economic and labour market in the world. By working together, we will be in a stronger position to relaunch the economy through our smart green growth and jobs plan. Trade unions and employers have an important role to play in contributing to the realisation of smart green growth across Europe.

People must be helped through this transformation of our economies. It is imperative that our citizens – of all ages - have the opportunity to develop their skills, find new and better jobs as well as being able to work and study abroad. We believe that action at local, regional, national and European levels should be geared towards supporting people through transition and opening up new and better opportunities.

The European budget should be refocused on smart green growth and meeting future challenges. Because it is a budget of solidarity, it should serve to improve living standards and foster social cohesion and growth throughout Europe as well as supporting convergence of the least-developed EU regions, not least in the new Member States.

Reforming the financial markets to serve the real economy, jobs and growth:

The turmoil in the financial markets revealed the true importance of European cooperation to prevent a collapse of the banking system and stabilise the markets. Coordinated action in the EU has helped to protect people's savings, pensions and homes. But the financial crisis has revealed deep-seated flaws in the market system that need to be tackled to prevent such crises happening again. All financial players should have clear responsibilities when they operate in our countries.

We will ensure that in future, the financial markets serve the real economy, jobs and growth:

1. Building on talks that have already taken place in the EU and at global level, we propose to reform the financial markets. Regulation should cover all financial players. We need a new standard for transparency and disclosure. There should be rigorous capital requirements for all financial players, and limits on excessive borrowing and bad loans to prevent excessive risk-taking and debt. Limits are also needed on top executive pay and bonuses, notably so that earnings reflect losses as well as profits. New rules are needed to prevent conflicts of interest. We must ensure that workers have full rights to information and consultation during all takeovers and that employees paying into pension funds know where and how their money is being invested. The European system of supervision must also be further improved. Financial institutions must state all risks on their balance sheets. Detrimental short-selling made the crisis worse and should be curbed by regulatory authorities. Hedge funds and private equity funds must be monitored and regulated more effectively. The key issues are obligations to disclose asset and regulatory structures, more stringent requirements to inform investors about risks, the limitation of excess debt financing and restrictions on investments.
2. We propose to put an end to tax havens, tax avoidance scams and tax evasion, and step up the fight against money laundering in the European Union and globally so that all market actors pay their fair share of tax to the countries in which they operate.
3. We propose to work with all our global partners towards reform of global financial architecture in order to prevent the recurrence of a financial crisis and to make the power of financial institutions subject to democratic scrutiny.

A European strategy for smart green growth and jobs:

We propose a European strategy for smart green growth and jobs which will create 10 million new jobs by 2020 – with two million in the renewable energies sector alone – and help make Europe a world leader in innovation, new green technologies and products. This would build upon the EU's existing Lisbon Strategy to make Europe into the most dynamic and competitive knowledge-based economy in the world, capable of sustainable economic growth with more and better jobs and greater social cohesion. In the EU, all levels of government can work together to stimulate smart green growth, notably through structural reform and fiscal policies. EU-funded investment projects should be swiftly implemented to help achieve these goals. The following proposals are core elements of our strategy:

4. Transforming transport in Europe into the most efficient, affordable and 'clean' for people and businesses. This includes building a more competitive and affordable high-speed rail network between major European cities and regions, and focusing on making it easier to switch between rail and other types of transport; creating an integrated airspace to shorten flying times by allowing aircraft to take more direct routes; making maritime and inland waterway transport cleaner, more efficient and safer for workers and passengers; and transforming our city transport systems. Social democrat mayors are leading the way with their 2008 Urban Mobility manifesto: new schemes to save time and costs, and reduce pollution. We propose European cooperation to exchange these best practices and promote sustainable urban mobility across Europe, and will continue work to improve safety on all types of transport.
5. We propose a European initiative to expand energy and broadband infrastructure for the purposes of economic modernisation. Offshore wind farms, for example, require new, cross-border grids. The development of rural areas depends on access to

broadband in every corner of Europe. Multi-billion investments in developing networks are needed throughout Europe. The European Investment Bank is already involved in the financing of energy as well as telecoms infrastructure and could step up its commitment. Greater use of European Structural Funds should also be considered.

6. Energy efficiency is one of the best ways to lower people's fuel bills and create new jobs, for example in the building-insulation sector. We propose active cooperation between the EU, governments, regional and local authorities to help people cope with rising fuel prices by reducing their energy consumption, funding energy efficiency improvements in homes, and ensuring that energy companies' pricing and customer policies are fair and responsible.
7. Substantially raising investment in research, development and innovation will be essential for new smart green growth and our long-term prosperity. Currently, the US is spending one and a half times more than the whole of the EU put together. Europe must catch up and take the lead.
8. We propose a European Pact for the Future of Employment. All European programmes should be examined to see how employability and employment opportunities can be safeguarded and improved. EU-funded investment projects should be swiftly implemented. Advantage should be taken of the possibilities offered by the European Social Fund for integrating the unemployed into the labour market and for training workers. In a global economy, investments in education are fundamental for growth and creating better-paid and better-quality jobs. We propose to fund a Skills Programme through the current EU budget, to train workers across Europe for, amongst other things, the 'green' jobs of the future, such as in the renewable energy

sector. We will also work towards full and equal access to lifelong learning, with special attention paid to ‘second-chance’ education and training for those who have not completed their formal education. This can be supported by European, national and regional policies. We propose to expand funding, within the current European budget, for education and training exchanges to include, for example, apprentices and older people, building on the success of the ERASMUS programme, and giving as many young people as possible the chance to study abroad. Mobility should be the rule not the exception. Every young European should have the chance to enjoy it.

9. The EU’s Internal Market should be completed – and the red tape facing businesses reduced - to generate more European trade and jobs, based on high environmental and social standards. Small and medium-sized enterprises (SMEs) are the backbone of the European economy and the biggest employer of workers. We should simplify the legal framework for SMEs through a statute for European Private Companies, together with easier access to the Internal Market and to financial and innovation resources. The capital base and credit volumes of the European Investment Bank and the European Bank for Reconstruction and Development should be increased and the granting of credits simplified for SMEs.
10. The European Central Bank must encourage growth and employment while maintaining price stability.

Ensuring workers and businesses benefit from economic transformation:

11. We propose to support businesses to anticipate changes caused by climate change and technological shifts – thereby safeguarding existing and creating new jobs – while also helping workers retrain

if they lose their jobs because of these changes. This could be done, notably, through the EU's Globalisation Adjustment Fund. We will also promote dialogue with Europe's employers to ensure that they live up to their responsibility to anticipate change and re-skill their workforces.

12. We will support job creation by ensuring that businesses have access to credit to invest and grow, for example through the European Investment Bank. We will also support the development of the social economy in Europe, which currently employs over 5 million people in cooperatives for example – by introducing a European statute for associations, mutual societies and foundations.

A new European progressive reform agenda is essential to extend the opportunities of globalisation to all citizens and make a positive difference to people's lives.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

02

New Social Europe - giving people a fairer deal

No matter who we are or where we were born, people in Europe share the same basic values about the kind of society we want to live in: a safer Europe, with high living standards, decent and stable work, and a safe and clean environment.

Existing inequalities and new global challenges are placing new pressures on people and creating a risk of permanent social divides within our societies: between the children of poor and rich families; between those with stable, well-paid jobs and those in precarious, low-quality jobs; between the low-skilled and the highly-educated; between those with access to the Internet and those without; between immigrants and native-born Europeans; between women and men.

We can tackle these inequalities by focusing European cooperation on improving the lives of people in Europe. We must promote better policies to protect the most vulnerable people during the economic recession and beyond. We want to build a New Social Europe together with the social partners, working particularly closely with the trade unions, who share our commitment to putting people first.

We believe democracy and citizens' rights in the European Union are crucial to ensure a fairer deal for people. Citizenship should be inclusive, based on rights and responsibilities, as part of a shared future on our continent. We want everyone living and working in Europe to participate in deciding their future. We believe in empowering future generations, and in doing what we can to encourage political and societal engagement. We pay close attention to the views of young Europeans, not least on issues such as building a New Social Europe, improving inter-cultural dialogue, climate change, Europe's role in the world and globalisation. We believe in active democratic consultation and participation, as we have shown by consulting the public on the priorities for this manifesto.

The EU is based on human rights, non-discrimination and respect for all. We view diversity in its many forms – cultural, linguistic and religious – as one of Europe's greatest assets.

The European economy has also brought many benefits for consumers. We will continue to champion consumer rights in Europe following our success in securing safer food and toys, and cheaper travel and phone calls. By improving consumer rights and protection, we can help to build a safer and fairer Europe for our citizens.

Ensuring a fairer deal for people:

- 13.** We propose to seek agreement on a European Social Progress Pact, proposing goals and standards for national social, health and education policy to contribute to the fight against poverty and

inequalities as well as the social and economic development of the EU. We demand needs-based social welfare benefits for all those who are retired, unemployed or unable to work in all European countries, to guarantee a life of dignity.

14. We propose to include a social progress clause in every piece of European legislation, and to take into account social and environmental impact assessments when developing European legislation. The process of liberalisation must be assessed. We propose that the EU carries out a social audit of its environmental and energy policies to develop measures to prevent these policies hitting the poorest hardest.
15. We propose to establish a European framework for public services, guaranteeing universal and equal access for citizens, quality, local autonomy and transparency in public services, maintaining their integrity as defined at national level, so that European competition and business rules do not run counter to citizens' rights. The social and environmental criteria for awarding European public contracts should be extended and strengthened.
16. We propose a European pact on wages, guaranteeing equal pay for equal work and setting out the need for decent minimum wages in all EU Member States, agreed either by law or through collective bargaining and applying both to citizens and migrant workers. Social rights include the right to a fair level playing field for workers.
17. We will address the problems related to brain drain created by the migration of highly-qualified professionals and skilled workers within Europe and from third countries into Europe.
18. We will act in all EU Member States to promote fair tax policies, which will guarantee the financing of Europe's welfare states.

19. We will act to prevent the exploitation of workers and strengthen their rights to collective bargaining. Recent European Court judgements have created uncertainty about workers' rights and collective agreements. Together with the social partners we will examine the impact of the Viking, Laval and other judgements to ensure that rights are not undermined. A review of the EU Posting of Workers Directive is essential. To encourage collective bargaining at European level, we want to develop a European framework for cross-border collective bargaining and collective agreements. In addition, we will work to promote decent working time, meeting health and safety standards, and a fair work-life balance.
20. We propose to strengthen workers' rights to information and consultation. Employee participation at European and global level is a key issue for the future - a vital element of a more social Europe and a precondition for decent work. We will seek to enhance participation in economic decision-making processes at European level. To do this, workers' rights to information and consultation must be anchored in company law directives using the European Company Statute model and the rights of European Works Councils must be extended. We also want to foster greater social dialogue between unions and employers at European level and extend it to more sectors.
21. We propose to develop an EU strategy on children's rights to help eradicate child poverty and guarantee access to education, including pre-school child care.
22. We propose to establish a European Charter for Internships, to give young people seeking work experience better rights and ensure they benefit from a good start to their working lives.

23. We propose to strengthen individual and collective consumers' rights and ensure these are properly enforced in the European Union.
24. We propose setting EU targets for providing care for the elderly, modelled on those already in place for child care, in light of our ageing population and the need to reach the goals of full employment and gender equality.

Protecting citizens' rights:

25. We will ensure that democracy, transparency and accountability are cornerstones of all reforms of the European institutions. For example, we propose to strengthen transparency by obliging all lobbyists and lobby agencies to register themselves, their clients, and their activities, including all contacts with elected representatives, as well as with civil servants and other officials.
26. We are committed to ensuring that EU legislation respects citizens' rights as enshrined in the European Convention on Human Rights and in the Charter of Fundamental Rights of the European Union. We will strengthen anti-discrimination legislation to ensure equal treatment on grounds of gender, race, disability, age, sexual orientation and religion or belief.
27. We propose to ensure equal treatment for all EU citizens, without discrimination, when they move around the Union by moving towards recognition in all EU countries of marriages, partnerships and parental rights legally recognised in one of the Member States.
28. We advocate giving regions and local authorities a greater role in European affairs, reflecting their growing role in implementing European policies and promoting discussion of European

questions at the sub-national level. We support the recognition and fostering of Europe's cultural and linguistic diversity, as one of its richest assets and a key part of its identity.

A new European progressive reform agenda is essential to build a New Social Europe, giving people a fairer deal.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

03

Transforming Europe into the leading global force against climate change

We must tackle climate change now for the sake of our children and grandchildren. Taking action now will enable Europe to take the global lead in developing new, efficient green technologies and reduce the risk of a future loss of prosperity due to climate change. Not doing anything will put life on earth at risk. Europe must therefore break its dependence on oil and coal and take the lead in achieving a new global climate agreement for the post-2012 period to follow on from the Kyoto Treaty.

Successfully leading international negotiations for a global climate deal:

29. The EU should take the lead in international negotiations
 - to get agreement on a 30% global target for emission

reductions by 2020 at the United Nations summit at the end of 2009. It is our common goal to ensure that all developed and emerging economies, including the US, China and India, should sign up to this. We are committed to a global approach based on solidarity, and with developed countries taking the lead.

30. We propose to increase EU support for developing countries to fight as well as adapt to climate change. The EU should ensure massive technology transfers to ensure that these countries can fight poverty and develop economically without worsening global warming. Furthermore, we must ensure that EU policies will not lead to higher greenhouse gas emissions in third countries, by taking steps to avoid the risk that energy-intensive industries will move to other parts of the world where the climate change requirements are less strict.

31. Following on from the initiatives taken by Europe's social democratic governments, the EU should take the lead in establishing a global energy and development forum, bringing all the world's nations together to define a long-term vision for energy and the sustainable development of the planet.

Leading by example - a more ambitious climate and energy policy for the EU:

32. We propose to introduce a comprehensive EU climate directive that would ensure that targets and actions in all those sectors not already covered by existing law – energy, agriculture, food, building and transport – are combined to enable the Union to reach its overall emission targets. All other climate legislation should also be adapted to meet the 30% emissions reduction target. Action is needed in every sector if we are to reduce emissions in an efficient way.

33. We propose to develop a European Common Energy Policy based on sustainability, energy security and independence, diversity of energy sources and solidarity between Member States in the event of energy crises. The EU should, for example, increase its renewable energy supply by taking the lead in building a High Voltage Electricity Transmission Network for the transportation of offshore wind energy from Northwest Europe and solar energy from southern Europe and North Africa.
34. We will support a modern Common Agricultural Policy that promotes comprehensive rural development and values the fundamental role of farmers, recognising the role of agriculture in protecting the environment, ensuring food quality and security of supply, preserving the landscape, and protecting animal welfare and plant health. Biofuels can help to lower emissions in transport, but this should not come at the expense of European and global food production, environmental protection or biodiversity. The EU's Biofuels Directive should be revised to ensure respect of this principle.
35. It is for each Member State to decide on whether to use nuclear power. However, given the importance of nuclear safety for all European countries, the monitoring of existing and new nuclear power plants should be coordinated at the European level.

A new European progressive reform agenda is essential to lead the global fight against climate change.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

elections2009.pes.org

**Il-poplu l-ewwel : Direzzjoni
ġdida għall-Ewropa**

**Inimesed ennekōike : Uus
suund Euroopale**

**Хората на първо място : Нова
посока за Европа**

**Prima le persone : Una nuova
direzione per l'Europa**

**Po pierwsze obywatele : Nowy
kierunek dla Europy**

**Människan före marknaden : Europa
behöver en ny färdriktning**

**Der Mensch im Mittelpunkt : Eine
neue Richtung für Europa**

**Ljudi na prvo mesto : Evropa
na novi poti**

**Las personas primero : Un nuevo
rumbo para Europa**

**In primul rand oamenii : O noua
directie pentru Europa**

**Mensen centraal : Een nieuwe
koers voor Europa**

**Citoyens d'abord : Un nouveau
sens pour l'Europe**

**Ihminen ensin : Uusi
suunta Euroopalle**

**Mensen op 1 : Een nieuwe
koers voor Europa**

**L'udia na prvom mieste :
Nový smer pre Európu**

**Első helyen a népszerűség : Új
irányvonal Európa számára**

**People First : A New Direction
for Europe**

**Πρώτα ο Πολίτης : Μια Νέα
Κατεύθυνση για την Ευρώπη**

**Mennesker først : En ny
retning for Europa**

**Pirmiausia - žmonės : Nauja
kryptis Europai**

**De Mënsch fir d'éischt : Eng nei
Richtung fir Europa**

**Lidé na prvním místě : Nový směr
pro Evropu**

**Mennesker framfor marked : En ny
retning for Europa**

**Cilvēki pirmajā vietā : Jauns
virziens Eiropai**

**As pessoas primeiro : Um novo
rumo para a Europa**

04

Championing gender equality in Europe

38

Significant progress has been made towards achieving genuine equality between women and men in recent years, largely thanks to the efforts of socialists, social democrats and democratic progressives in partnership with progressive women's organisations.

There are, however, lingering inequalities: women still earn, on average, 15% less than men for doing the same work; they are much more likely to be unemployed, discouraged from entering the labour market by the lack of decent jobs, or in lower-paid, low-quality or part-time jobs.

Millions of women around the world still face exploitation and rights violations, in the form of human trafficking, domestic violence and other abuses.

There are still too few women in politics over half a century after gaining the right to vote and stand for election across Europe.

In some parts of Europe, men have hardly any rights to parental leave when their children are born. Women often have to choose between having children and pursuing the career they want. Working families find it hard to balance their professional and personal responsibilities. We can change this: those European countries which have done most to increase women's rights and opportunities now have the highest proportion of women in the workforce and the highest birth rates. We have also campaigned relentlessly at local, regional and national levels to increase child care places.

We will continue to fight gender stereotypes and believe that strengthening women's rights and opportunities will bring significant economic, social and democratic benefits for all Europe's citizens.

Making gender equality a reality for all:

36. We propose to create a European Women's Rights Charter, to improve women's rights and opportunities and to promote mechanisms to achieve gender equality in all aspects of social, economic and political life.
37. We propose to introduce improved parental leave rights for men and women across Europe up to the highest standards in Europe.
38. We will campaign for equal political representation of women and men in all decision-making bodies at European level. We will campaign for a gender-equal European Commission and a gender-equal European Parliament, and will call for the creation of a European Commissioner for Gender Equality.
39. We will work to support parents so that they can balance their caring responsibilities with their professional responsibilities. To support this goal, we propose that Member States achieve the

existing EU target of 33% child care coverage for 0-3 year olds and 90% coverage for children from 3-school age, and adopt complementary EU qualitative targets for child care.

40. We will lead the fight to close the gender pay gap, which is vital to improve living standards, fight poverty and increase economic growth.
41. We will encourage and support women entrepreneurs, scientists and researchers to broaden their opportunities.
42. We will ensure and promote women's sexual and reproductive health rights throughout the EU.
43. We propose to step up European efforts to eradicate human trafficking and sexual exploitation through closer judicial and police cooperation.
44. We propose to encourage and support the EU and its Member States in their efforts to stop domestic and gender-specific violence, including that perpetrated against women of ethnic minorities, through all appropriate EU programmes and funds.

A new European progressive reform agenda is essential to continue the work we have already done in spearheading gender equality initiatives that help both women and men.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

05

Developing an effective European migration policy

Migration is one of the key challenges facing Member States of the European Union. Europe's progressives are committed to addressing this issue on the basis of our values of fairness, democracy, human rights and solidarity.

Key challenges include the fight against illegal migration and human trafficking, ensuring a just asylum policy for those fleeing persecution, achieving fair and responsible legal migration – based on Europe's needs for labour and on migrants' rights – and enabling migrants to integrate into their new communities with equal rights and responsibilities.

We understand people's concerns about migration. That is also why we want reforms. The answer is not ghettos or xenophobia, but real reforms to ensure integration, fight illegal migration, illegal work and human trafficking, and work to create a better life for people in poorer countries outside Europe while preventing brain drain from developing countries.

Managing migration effectively:

45. We propose to establish common standards for legal migration into the European Union, based on solidarity and burden-sharing, while fully respecting Member States' competences in this field.
46. We propose to establish a European Charter for the Integration of Migrants, based on equal rights and responsibilities and mutual respect, which should be coordinated closely with policies governing the admission of migrants. We want an integration policy that establishes an ongoing process to achieve inclusive citizenship and representation, as well as rights and duties for all citizens. Special attention should be paid to integrating women, young people and the European Roma population. We therefore propose to promote action at the appropriate levels (local, regional, national or European), such as language or cultural training, which supports the full integration of migrants in their new communities.
47. We propose to step up European efforts to combat illegal migration through a common External Border Control Policy, improved cooperation to fight human trafficking by criminal networks, and partnership agreements with third countries, including readmission procedures.
48. We are committed to strengthening cooperation with third countries (including on readmission procedures) in order to manage migration more effectively while promoting the economic and social development of those countries. We propose to deepen existing mechanisms, and create new ones, to address the consequences for developing countries of the loss of skilled workers in key sectors due to migration into the EU.

49. We support the further development of the Common European Asylum System, based on fair asylum rules for those fleeing persecution and on international human rights rules and burden-sharing amongst EU Member States.

European cooperation is essential for an effective migration policy. This can only be achieved with a strong progressive majority in Europe.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

06

Enhancing Europe's role as a partner for peace, security and development

The EU should be a frontrunner in advancing peace and sustainable social and economic development worldwide, as a cornerstone for human security. Citizens still face threats in today's uncertain world. EU Member States must work more closely together to ensure the security of our countries and our peoples. We believe that Europe needs a stronger common voice in the world to shape a better future for our citizens and the planet. We must work together for peace and partnership, and to eradicate poverty, in solidarity with people across the world.

Europe is already an active global player, but we must increase our influence and impact by coordinating our positions and speaking as much as possible with a single voice. Strengthening the role of the EU High Representative for Common Foreign and Security Policy will be an important step forward in this respect. If we fail, the EU and its Member States will become less and less relevant in world affairs. Today's global governance institutions have proved themselves to be ill-adapted to new global challenges. Therefore, we must take the lead in reforming global governance – in partnership with the new Democratic administration in the US – on the basis of a strengthened cooperative and multilateral approach.

The EU must step up its conflict-resolution, peacekeeping, and humanitarian efforts in crisis zones, and develop capacities to assist countries after civil or environmental crises. We must remove the root causes of conflict and terrorism in the world. Development policy towards poor, developing countries must be targeted, innovative and based on the involvement of people at grassroots level. It should notably support the important role of women as motors for development in these countries, for example by extending access to microcredit schemes.

Promoting peace and security:

50. We propose that the EU should increasingly work on conflict prevention, resolution and post-crisis management abroad, by improving European countries' joint capacities and sharing the burden of peacekeeping missions in crisis zones, within the framework of the United Nations.

51. We propose to strengthen police, judicial and security cooperation in combating drug trafficking, crime and terrorism. Fighting against terrorism should be a top priority and needs to be further strengthened as an EU objective, within the rule of law and without compromising fundamental freedoms. We will continue to promote a common European

- policy in this area, including the full implementation of the European strategy against terrorism and support for the EU Special Representative.
52. We propose to ensure that the EU establishes coherent disaster prevention tools.
53. We propose to step up European efforts to support international disarmament, including strengthening international agreements on arms control and non-proliferation, and making the EU Code of Conduct on weapons exports more restrictive and transparent. We want a world without nuclear weapons.
54. We propose that the EU actively promotes an Alliance of Civilisations through the United Nations, strengthening dialogue and partnership between peoples and cultures as a means to enhance world peace and security.
55. We propose to increase defence cooperation amongst European Member States, without affecting the characteristics of individual Member States' defence and security policies. The new European defence initiative should be developed in coordination with NATO.
56. We support the reform of the United Nations, particularly the UN Security Council, as well as the revision of the decision-making process, mandate and functioning of the World Trade Organisation, the World Bank and the regional banks, and the International Monetary Fund. The allocation of voting rights in the IMF must better reflect the interests of developing countries, particularly the poorest amongst them.
57. We will promote a moratorium in the application of the death penalty in the United Nations.

Promoting partnership:

58. We believe the future of the Western Balkans lies within the EU, with stability bringing prosperity and security. We welcome membership talks with Croatia and support the start of EU membership negotiations with all other Western Balkans countries once all the criteria have been met. We believe that the EU should respect the fundamental rights of all peoples as well as supporting the multicultural and multi-religious nature of European societies. We support an open-ended process of negotiations with Turkey towards EU accession, based on clear criteria, and that both Turkey and the EU should fulfill their respective commitments.
59. Stability in countries neighbouring the EU is as important as enlargement. We want to strengthen the EU's neighbourhood partnerships. We propose the creation of a Black Sea Union and an Eastern Partnership to strengthen cooperation with our Eastern neighbours. The EU must also hold a structured dialogue with Russia, on issues including democracy, human rights, energy security and closer cooperation, including a new Baltic Sea regional initiative.
60. We will continue to support the strengthening of Euro-Mediterranean relations. The Union for the Mediterranean is the key instrument and framework for promoting democracy, economic and social development and human rights. Furthermore, we want the EU to play an active role in resolving conflict in the Middle East – with the aim of achieving a two-state solution between Israel and Palestine – not least by harnessing the efforts of the international community.
61. We propose that the EU develops its relations with the Latin American continent in order to create a real and comprehensive

- partnership on all the relevant issues and support its regional processes of integration.
62. We will continue to build a strong transatlantic partnership with
- the new Democratic leadership of the United States of America.
63. The EU must deepen its relations with China, encouraging
- improved human rights, and social and environmental standards, alongside a deepening of trade relations.
64. We strongly support closer ties with India as an emerging global
- actor, based on mutual respect and open dialogue.
65. We will work to fully implement and consolidate the Africa-EU Strategy to strengthen relations, solve common challenges, conclude Economic Partnership Agreements, and support the long-term development of Africa.

Eradicating poverty:

66. The new European Parliament's 2009-2014 term virtually coincides with the remaining timeframe for reaching the 2015 United Nations Millennium Goals. Progress to date has so far been primarily noted in the high-growth areas of Asia, notably China, whereas Africa is still suffering from the detrimental effects of extreme poverty. Rising food and fuel prices are also undermining the progress made so far in many places. We will use this Parliamentary term to push for efforts to reach the goals by 2015. We therefore propose to put international development goals at the heart of EU policies on aid, trade and the reform of global governance. New, innovative sources of financing are needed in addition to delivering existing European aid commitments - notably, attributing at least 0.7% of Gross National Income to

- development policy - in a more coordinated, efficient and targeted way. We support decentralised cooperation in European development policy, including the contribution that can be made by Europe's local authorities. We will support the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps.
- 67.** The EU must support the multilateral trading system, to the benefit of developing countries in the WTO Doha Development Round, and to ensure a fairer domestic distribution of the benefits of trade opening, as well as guaranteeing better social and environmental standards.
- 68.** We propose to address the global food crisis by working to prevent further speculation on food prices, and to promote food security by developing a new generation of aid and agricultural production policies.
- 69.** We shall work to ensure that all EU trade agreements include appropriate, enforceable human, environmental and social rights clauses and that all trade agreements with developing countries - such as Economic Partnership Agreements - serve as a real tool for the economic and social development of the countries and regions concerned.
- 70.** We will work to promote the expansion of fair trade goods across Europe. Promoting and raising awareness of fair trade measures will encourage sustainable development and help to guarantee decent wages for those in the developing world, contributing to improving the lives of millions of people worldwide.
- 71.** Decent work must become a global objective to which all countries as well as international institutions and organisations are committed. This new global agenda must

uphold core labour standards as well as promoting decent working conditions, adequate wages, social security and strengthened social dialogue.

A new European progressive reform agenda is essential to enhance the EU's role as a partner for peace, security and development, for the sake of our own future development and security as well as solidarity with other countries and peoples.

52

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

**Las personas
primero:**

**Un nuevo
rumbo
para Europa**

Manifies
del PS
elections2009.pes

Make your vote count in Europe in June 2009

In these European elections, every citizen's vote will count. Men and women across Europe face a choice between a progressive European Union in which Member States work together to tackle the challenges we face in the interests of all the people of Europe, or a conservative European Union which leaves the future of our countries and people in the hands of the market.

But to introduce the wide-ranging progressive reforms that put people first and are essential to secure the future well-being of European citizens and society as a whole, we need a strong progressive majority in the European Parliament. We socialist, social democrat, labour and democratic progressive parties are working to create that majority, in order to achieve our people's manifesto - our six reform priorities for a progressive Europe:

01. Relaunching the economy and preventing new financial crises
02. New Social Europe – giving people a fairer deal
03. Transforming Europe into the leading global force against climate change
04. Championing gender equality in Europe
05. Developing an effective European migration policy
06. Enhancing Europe's role as a partner for peace, security and development

We have listened to people by holding a wide-ranging public consultation on our priorities. We now intend to act on what we have heard on the basis of the proposals set out in this people's manifesto. Together we are a force for change, and we can make a difference.

**We can build a fairer society
by putting people first.
Let's take Europe in a new
direction in June 2009.**

A big thank you to all PES activists for their invaluable support and enthusiasm and for starring in this manifesto.

Table of contents

PES manifesto

People First: A New Direction for Europe

Foreword by Poul Nyrup Rasmussen	06
Introduction	08
The challenges	15
The proposals	20
◆ 01. Relaunching the economy and preventing new financial crises	21
Reforming the financial markets to serve the real economy, jobs and growth	22
A European strategy for smart green growth and jobs	24
Ensuring workers and businesses benefit from economic transformation	26
◆ 02. New Social Europe - giving people a fairer deal	28
Ensuring a fairer deal for people	29
Protecting citizens' rights	32
◆ 03. Transforming Europe into the leading global force against climate change	34
Successfully leading international negotiations for a global climate deal	34
Leading by example - a more ambitious climate and energy policy for the EU	35
◆ 04. Championing gender equality in Europe	38
Making gender equality a reality for all	39
◆ 05. Developing an effective European migration policy	42
Managing migration effectively	43
◆ 06. Enhancing Europe's role as a partner for peace, security and development	46
Promoting peace and security	47
Promoting partnership	49
Eradicating poverty	50
Make your vote count in Europe in June 2009	54

**Inimesed ennekõike : Uus
suund Euroopale**

**Il-poplu l-ewwel : Direzzjoni
ġdida għall-Ewropa**

**Хората на първо място : Нова
посока за Европа**

**Prima le persone : Una nuova
direzione per l'Europa**

**Po pierwsze obywatele : Nowy
kierunek dla Europy**

**Människan före marknaden : Europa
behöver en ny färdriktning**

**Der Mensch im Mittelpunkt : Eine
neue Richtung für Europa**

**Ljudi na prvo mesto : Evropa
na novi poti**

**Las personas primero : Un nuevo
rumbo para Europa**

**In primul rand oamenii : O noua
directie pentru Europa**

**Mensen centraal : Een nieuwe
koers voor Europa**

**Ihminen ensin : Uusi
suunta Euroopalle**

**Citoyens d'abord : Un nouveau
sens pour l'Europe**

**Első helyen a népesség : Új
irányvonal Európa számára**

**People First : A New Direction
for Europe**

**Πρώτα ο Πολίτης : Μια Νέα
Κατεύθυνση για την Ευρώπη**

**L'udia na prvom mieste :
Nový smer pre Európu**

**Pirmiausia - žmonės : Nauja
kryptis Europai**

**Mennesker først : En ny
retning for Europa**

**Lidé na prvním místě : Nový směr
pro Evropu**

**De Mënsch fir d'éischt : Eng nei
Richtung fir Europa**

**Mennesker framfor marked : En ny
retning for Europa**

**As pessoas primeiro : Um novo
rumo para a Europa**

**Mensen op 1 : Een nieuwe
koers voor Europa**

**Cilvēki pirmajā vietā : Jauns
virziens Eiropai**

elections2009.pes.org

The present book belongs to «the PES publications» collection.

Copyright 2009 PES
ISSN 2072-7305

All rights reserved. No part of this work may be reproduced
in any form without written permission of the publisher.

Published in January 2009 by PES publications.

With the financial support of the European Parliament.

Party of European Socialists
Rue du Trône, 98 - 1050 Brussels - Belgium

Dear friends,

“People First: A New Direction for Europe” is our manifesto for the citizens of Europe at the European Parliamentary elections, taking place from 4th to 7th June 2009. Our manifesto has been adopted unanimously by the 33 socialist, social democratic, labour and progressive democratic parties that make up the Party of European Socialists. It’s our common programme for action. It’s about people’s real concerns. We want to answer the widespread desire for a new direction with concrete proposals for action.

We have listened to people through a wide-ranging public consultation on our priorities, involving trade unions, non-governmental organisations and foundations from all over Europe. These are our answers to what we have heard: our manifesto – the people’s manifesto.

More than ever before, the European elections are about political choices. It is the choice between our vision of a progressive Europe, proactively fighting for a better future for our citizens: safeguarding employment and living standards against the recession, tackling climate change, promoting social justice, security and fairness in today’s globalised world. Or a conservative, regressive Europe in which the future of our countries and people is left in the hands of the market and of forces beyond democratic control.

We are proud to ask the citizens of Europe to use their vote to make a difference. Vote to put people first. Vote for a new direction for Europe.

Yours sincerely,

Poul Nyrup Rasmussen
PES President

People First : A New Direction for Europe

The voters of Europe face a fundamental political choice in these European elections.

At a time when people across Europe are facing unprecedented challenges – an economic recession and rising unemployment resulting from the global financial crisis, high food and fuel costs, decreasing purchasing power and an increasing risk of poverty, climate change, and security threats ranging from terrorism to crime - it is a choice between political parties with very different ideas for the future of the European Union.

It is a choice between our vision of a progressive Europe in which citizens, Member States and institutions work together to address the issues of greatest concern to the people of Europe; or a conservative Europe in which the future of our countries and people is left in the hands of the market.

The Party of European Socialists is committed to creating a fairer, safer society, tackling the challenges we all face by putting people first.

In today's increasingly inter-linked world, no one country can solve global problems by acting alone. The financial crisis and subsequent economic recession are demonstrating starkly that events in one part of the world can have a devastating impact on our own doorstep. Concerted European action is vital to deal with the financial crisis. Reactionary opponents of the European Union would have left our countries weaker, fighting a global crisis without partners or institutions to develop a coordinated response.

For us, the European Union is the vital link in the era of globalisation. It puts our countries in a stronger position to solve global problems that have an impact locally. We need more active cooperation in Europe to tackle our common

challenges and improve people's lives. The entry into force of the Lisbon Treaty, subject to ratification by all EU Member States, would make Europe better able to tackle common challenges democratically, transparently and effectively.

10

It is now 30 years since the first direct elections to the European Parliament, which has a key role to play in realising our vision of a European Union which puts people first. The Party of European Socialists is your voice, promoting your interests and championing your causes. We are committed to:

- 01. Relaunching the economy and preventing new financial crises**
- 02. New Social Europe – giving people a fairer deal**
- 03. Transforming Europe into the leading global force against climate change**
- 04. Championing gender equality in Europe**
- 05. Developing an effective European migration policy**
- 06. Enhancing Europe's role as a partner for peace, security and development**

Progressive left and centre-left parties in government at regional or national level are already making a difference to people's lives. Where the left is in power, we can see real evidence of what socialists and social democrats can achieve.

For the past five years, the conservatives have had a majority in Europe - in most EU Member States and in the EU institutions. What have they done with it? Did they tackle the global financial crisis? Did they address rising food and energy prices? Have they fought poverty and inequalities? Is society fairer than it was five years ago? Did they support our initiatives to deliver more and better jobs? They follow the market. We follow our convictions.

The conservatives often talk about economic and social crises as if they are unavoidable, a law of nature. But there is nothing inevitable about them. It is about political choices. While we do live in a time of global change and risk, we also live in a time of huge opportunity. We must promote better cooperation in Europe to manage globalisation for the benefit of everyone. They say adapt to the market. We say shape our future.

We need a strong progressive majority in Europe to introduce the progressive reforms that are essential to secure the future well-being of European citizens and society as a whole. They are vital to ease the pressures on people across the EU who are facing an everyday struggle to make ends meet because of the economic recession; rising living costs; increasing unemployment, with almost 17 million people in Europe already out of work and many more in precarious jobs who are among the first to be hit by slow growth; the ever-present risk of home repossessions; and social inequalities, with some 78 million people – many of them children – living below the poverty line or at risk of poverty.

The global financial crisis has exposed the weaknesses of the unregulated market. These are very difficult times in the global economy. The past year has seen two unprecedented shocks - the worst credit crunch since the 1930s and a record surge in energy and food prices. We need active cooperation in Europe and globally to coordinate action and tackle the problems in national and international financial systems; and we need to take proactive action to transform the economy – through investments in key priorities - to secure a prosperous and sustainable future for everyone in Europe.

Conservatives have pursued a policy of blind faith in the market – serving the interests of the few rather than the general public – and we are now seeing the damage that badly regulated markets can do. But we know we can do something about this. We can relaunch Europe's economy and create a fairer and safer society for all in a New Social Europe.

Our comprehensive progressive reform agenda to transform European cooperation - based on our values of equality, democracy, human dignity, solidarity, freedom and justice – can deliver the change which the people of Europe so desperately need.

12

We socialists, social democrats and democratic progressives, share common values and a common vision. We will work together for a fairer, safer and greener Europe. Together we are a force for change.

We can build a fairer society by putting people first. Let's take Europe in a new direction in June 2009.

The Challenges

Europe is one of the richest regions of the world. Some argue that we can no longer afford high social standards, but Europe is the biggest common economic and labour market in the world and we have the capacity to ensure that it serves people, workers and businesses.

All Europe's citizens should have decent, quality work that enables them to enjoy a decent life. We must act to enable businesses to grow, and invest in more and better jobs and new technologies. Unlike conservatives, we reject the notion that employment and trade union rights are cost factors that can be neglected and dismantled as far as possible. Quite the opposite: they are vital to our economic success, as they contribute to motivating employees, improving the quality of jobs, promoting social harmony and fostering workforce participation in company decision-making. Conservatives claim that globalisation makes it necessary for people to work longer and harder. But we progressives know that globalisation does not make this inevitable – only bad politics does. It's about working smarter, not harder.

The global financial crisis and economic recession have hit people hard. The financial crisis has shown that unregulated global markets can have a direct impact on their lives: greater inequalities between overpaid executives and underpaid workers, and increased risks that people will lose their jobs or homes. We must act to help those who have been hit hardest get back on their feet. And we must prevent future financial crises by establishing better regulation of all financial actors. This crisis marks the end of a conservative era of badly-regulated markets. Conservatives believe in a market society and letting the rich get richer, to the detriment of everyone else. We believe in a social market economy that enables everyone in society to make the most of the opportunities globalisation offers. We believe in solidarity between generations, not right-wing individualism.

Climate change is the greatest long-term threat facing the world. It is a global problem that requires a global solution. Conservatives talk about climate change, but we believe in doing more than just talking. We want concrete and realistic action to protect the environment, and to transform our economy through new smart green growth and jobs.

Energy is now a fundamental security issue for Europe. We already import 50% of our energy, and this could rise to 70% by 2030. We must work together in Europe to increase our energy independence by developing environmentally friendly energy sources produced in Europe. Conservatives believe in business as usual, leaving it to the market. Some conservatives even deny the existence of climate change thereby ignoring overwhelming scientific evidence and acting irresponsibly in the face of the seriousness of the threat to our planet and people. We are committed to transforming Europe into the leading global force against climate change.

The EU is making efforts to manage migration, but we need to do more and better. Migration has brought us undeniable benefits, contributing to our wealth and prosperity. To ensure that we continue to enjoy the benefits of a more productive, prosperous and diverse society, we will work to stop illegal immigration across our borders and combat human trafficking.

Legal migrants must have the same rights and duties as other workers. Asylum is a fundamental human right for those fleeing from persecution, which is why we will ensure that it is a firm and fair system which protects the vulnerable and exploited, and is not subject to abuse. Climate change will also provoke new migration from the poorest affected regions, which we must address. We must also enable immigrants to integrate for their benefit and for the benefit of the communities in which they live. The conservatives have played on the fear factor. We want humane answers to the challenges of legal and illegal migration.

The threats to democracy and citizens' rights have not gone away. Terrorism, crime and extremism cross European borders. We have to step up European action to prevent these developments from threatening the lives and freedoms of citizens within our borders, without compromising fundamental freedoms such as the freedom of expression or the protection of personal data. The EU must also act outside its borders to promote peace and development. This will increase our security while benefiting people in poorer countries. By acting together in the EU, Member States will strengthen their voice and influence on world affairs. Conservatives talk about these principles of democracy, citizens' rights, security and development. We will invest all our efforts in making them a reality.

Working together in Europe we are stronger because:

- ◆ we share the biggest economy in the world – and can therefore create more and better jobs and reduce poverty by trading with each other on the basis of common standards;
- ◆ environmental challenges do not stop at national borders and therefore we can only fight climate change and its effects if we work together with the same goals;
- ◆ we can promote solidarity and cohesion, cornerstones of the European project from which we all gain. Free movement of labour should provide all workers with more freedoms and opportunities, benefiting the economies of the countries where

PES manifesto

European elections June 2009

Party of European Socialists

